

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER OG SOGNE

HISTORISKE
OG PERSONALHISTORISKE OPLYSNINGER
OM LAND OG BY

10. BIND
THISTED AMT

KR. HAUGEN-JOHANSEN

Amtmand, R. af D., D. M.

er født den 12. August 1882 i Silkeborg som Søn af Bankdirektør Kr. Johansen og Hustru Kirstine født Nielsen, gift 1. Gang 1925 med Marie Haugen-Johansen (død 1927), Datter af Etatsraad Vilhelm Dahlerup og Hustru, født Koch. Gift 2. Gang 1932 med Asta Haugen-Johansen, Datter af Professor H. Nutzhorn og Hustru, født Berthelsen. Student fra Horsens 1902, cand. jur. 1908, Volontør i Indenrigsministeriet 1909, Overretssagfører 1912, Assistent i Indenrigsministeriet s. A., fung. Chef for Ministeriets ekstraordinære Kontor 1915, Fuldmægtig 1918, Kontorchef 1921, konst. i Viborg Stiftamt 1922, Amtmand over Thisted Amt fra 1. Juli 1926. Sekretær i Overværgeraadet 1910—19, i den kommunale Skattekommission fra 1910—13, i den overordentlige Kommission af 8. August 1914 fra 1914—17, Medlem af Forretningsudvalget for Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse 1921, Ophold i Geneve ved Bureau international du travail Februar 1923—April 1924, og Formand for den danske Delegation ved Arbejdskonferencen s. S. i November 1923, Formand for Direktionen i Thisted-Fjerritslev Jernbane og Formand i Tilsynsraadet for Sparekassen for Thisted Amt 1926.

THISTED AMT

THISTED AMT, det nordvestligste i Nørrejylland, omfatter den vestlige Del af Hanherrederne med Halvøen Hannæs, Thy eller Thyland, med Halvøen Thyholm og Øen Jegindø og Limfjordens største Ø Mors, med den mindre Agerø. Amtet begrænses mod Vest og Nord af Vesterhavet, mod Øst af Hjørring Amt og Limfjorden og mod Syd af Limfjorden og paa en ganske kort Strækning paa Agertangen af Ringkøbing Amt.

Amtets samlede Areal udgør 177,562 ha, og Indbyggerantallet var i 1925 83,199.

Thisted Amt bestaar af Købstæderne: Thisted og Nykøbing M. samt Herrederne: Vester-Han, Hillerslev, Hundborg, Hassing, Refs, Morsø Sønder- og Morsø Nørre-Herred.

Thisted Amsraad

Medlemmer af Thisted Amsraad er: Gaardejer *Carl Madsen*, Klim, Gaardejer *Gasberg*, Vorning pr. Nors, Proprietær *Vestergaard*, Tilstedgaard pr. Thisted, Sogneraadformand *Klitgaard*, Hurup, Gaardejer *P. Smed*, Dover pr. Hurup, Sparekassedirektør *N. Sloth*, R. af D., Hvidbjerg, Gaardejer *J. P. Jensen*, Grurup pr. Bedsted, Proprietær *Korsgaard*, Tøttrupgaard pr. Koldby, Gaardejer *Kl. Dalgaard*, R. af D., Galtrup pr. Erslev, Gaard-*Chr. Horsager*, Assels pr. Ø.-Assels, Husejer *A. Kr. Pedersen*, Ørding pr. Ø.-Assels.

Medlemmer af Skoledirektionen

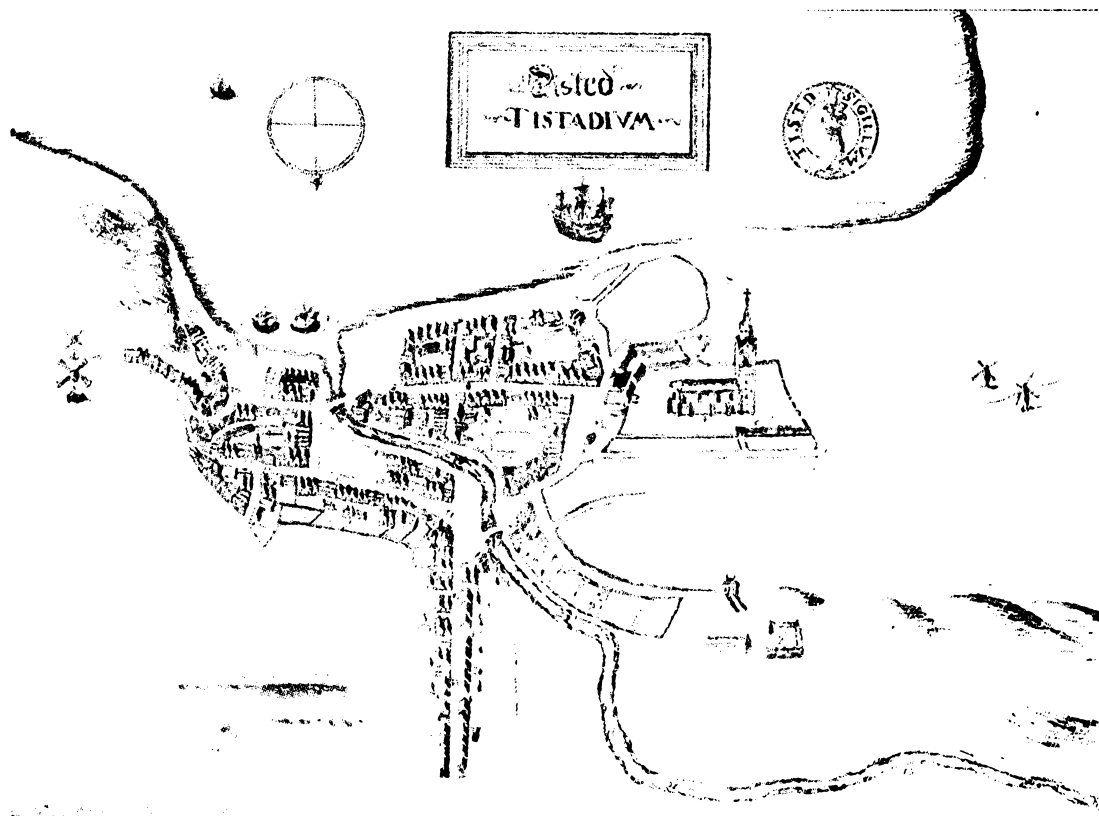
For Hillerslev-Hundborg Herreder: Provst *Hjortsvang* og Amsraadsmedlem *Vestergaard*, Tilstedgaard.

For Hassing-Refs Herreder: Provst *Dahl*, Hurup og Amsraadsmedlem *Sloth*, Hvidbjerg.

For Han Herreder: Provst *Richter*, Øland, og Amsraadsmedlem *Carl Madsen*, Klim.

For Morsø Herreder: Provst *Garnæs-Hansen*, Tødsø, og Amsraadsmedlem *Horsager*, Assels.

Amtmand *Kr. Haugen-Johansen*, R. af D., D. M., er Formand for den samlede Skoledirektion.

Thisted i 1670.

THISTED

THISTED laa oprindelig paa en fremspringende Odde mellem to smalle, nu udtørrede Fjorde, som fra det nordvestlige Hjørne af Thisted Bredning skar sig et Stykke ind i Landet. Til Højre for Odden var det Skinnerup-Fjorden, den naaede helt op til Skinnerup og endte der i en lille Sø. I Bunden af denne Fjords Leje løber nu en lille Bæk som et sidste Minde om den. Skrænterne ved Fjorden var nærmest Thisted og ved Halden stærkt skraanende til henimod Tingstrup, men Øst for denne By blev de ret stejle samtidig med, at Fjorden her indsnævredes, mod Øst skraanede Skrænterne derimod svagt op mod Højlandet. Til Venstre for Odden med omtrentlig Vest-Retning fandtes Tilsted-Fjorden, der førte til Tilsted. Den var betydelig kortere, men bredere og med svagere skraanende Sider end Skinnerup-Fjorden. Disse to Fjorde har sikkert under Stenaldersænkningen været sejlbare og afgivet en bekvem Vej et Stykke ind i Landet. I Tilsted-Fjorden, i Nærheden af det nuværende Landlyst, blev for faa Aar siden opgravet mægtige Egestammer ved Grænsen af den gamle Stenalderkyst, ligesom der ogsaa her er gjort hyppige Fund af Hasselnødder, Birke- og Ellestammer, der vidner om, at Egnen engang har haft en betydelig Skovvækst.

Allerede i Oldtiden har Byen faaet sit Navn. Det er saaledes fastslaaet, at de Bynavne, der har Endelsen -sted, stammer fra Tiden ca. 700, og at Forstavelsen i Navnet næsten altid er et Personnavn, sandsynligvis Navnet paa den Mand, der valgte Stedet til Boplads for sin Stamme eller Slægt. Tidligere gik man ud fra, at Navnet Thisted stod i Forbindelse med Landsdelens Navn og som Følge deraf skulde skrives Thystad, d. e. Staden i Thy, idet -sted har den gamle Form -stath. Denne Forklaring maa nu anses for uholdbar, sikkert er Endelsen -sted i Byens Navn knyttet til Personnavnet Tyr eller Tiir, saa den oprindelig har heddet Tyrsted eller Tiirsted, r er bortfaldet, saa Navnet, som man ogsaa finder det i de ældste Dokumenter, hvor Byen nævnes, skrives uden h. 1367 blev Navnet skrevet Tystath og Tistedhæ.

Man har sikkert ogsaa tidligere overdrevet Byens Betydning for Landsdelen. Den optræder forholdsvis sent i historiske Beretninger; derimod var baade Sjøring og Vestervig kendt langt ud over Landsdelens Grænser som Steder af Betydning, den første som Kongsgaard og den sidste som Sæde for et stort Kloster. Thisted har da spillet en underordnet Rolle i Sammenligning med disse to Steder; derimod kan dens centrale Beliggenhed i Landsdelen senere hen have bevirket, at den har faaet en vis Betydning. Det kan saaledes være rimeligt at antage, at der her har været et Fiskerleje eller en Markedsplads, altsaa et fælles Samlingssted for Omegnens Befolkning, som det har været Tilfældet saa mange Steder her i Landet, hvor der er fremstaaet en Købstad.

Den første skriftlige Efterretning om Byens Tilværelse stammer fra 1367, og i 1374 nævnes den igen, og da sammen med sin senere Konkurrent Hovsør i Østerild Sogn, men da betegnes den som en Landsby, og ejedes muligvis allerede den Gang af Bispen i Børglum. Det er endvidere rimeligt at antage, at Byen ogsaa har været Sæde for Sysseltinget, der benævnes „placitum commune in thyd“. Den 12. November 1348 udstedtes et Vidnesbyrd af Prioren i Vestervig med flere Adelsmænd om en Skiftdeling af Globernes Ejendomme i Thy. Dette er udstedt ved „placito Thywtbo bygdæthing“, hvilket er en anden Benævnelse paa Sysseltinget.

Henimod Middelalderens Slutning vokser Byens Betydning, hvilket i særlig Grad skyldtes Børglumbisperne, der ejede en større Gaard i Byen, Bisgaard eller Thisted Bispegaard, hvortil der hørte et betydeligt Jordtilliggende baade i Byen og Landsognet, ligesom der ogsaa uden for Byen ved Dragsbæk var bygget et Kapel. Endnu minder Pladsen „Kapelsten“ om dets Beliggenhed, men ethvert Spor af Bygningen er forlængst forsvundet. Man kan gaa ud fra, at Bisperne paa deres Rejser i Landsdelen har taget Ophold her, og at der hos dem maatte fremstaa Ønsket om paa denne fordelagtigt beliggende Plads at skabe en Købstad, der kunde blive Egnens Samlingssted. I 1454 opnaar Biskop Jep Friis af Kong Kristian den 1., at han og hans Efterfølgere faar Birkeret over Thisted By.

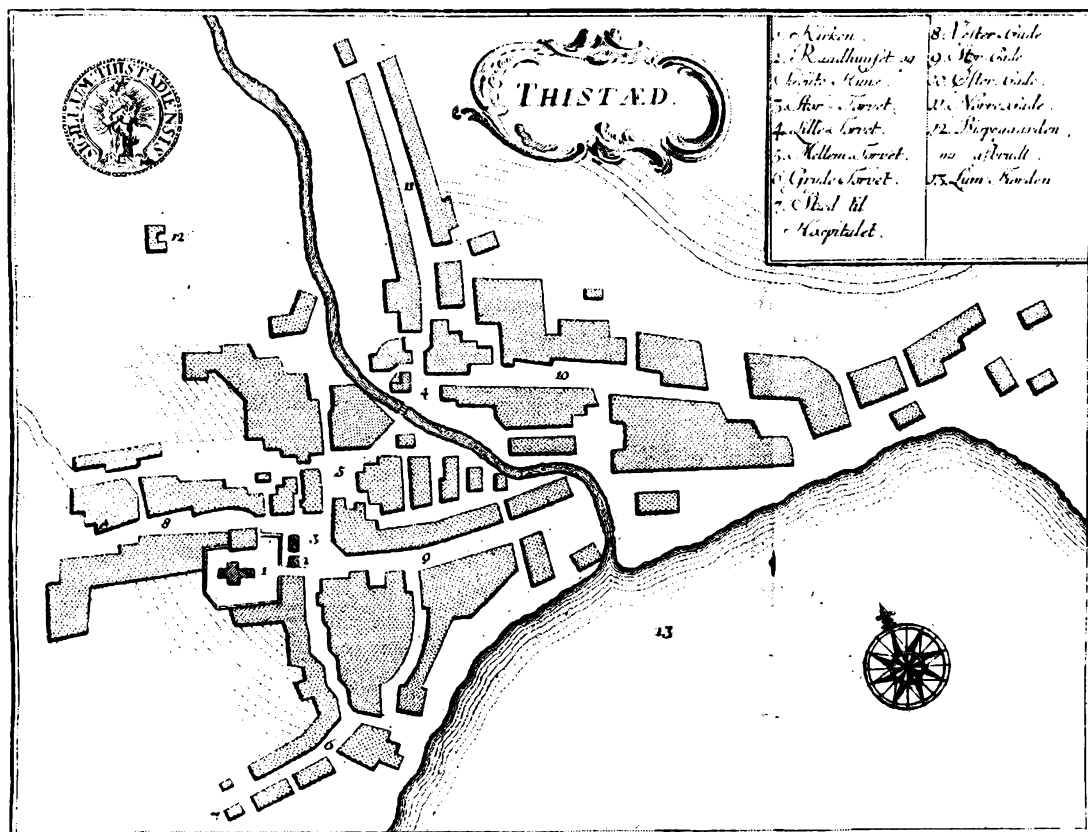
Efter Overleveringen skal Kong Hans have givet Byen de første Købstadrettigheder, men naar det er sket, er det ikke muligt bestemt at fastslaa. Dog synes det at fremgaa, at den har været Købstad i 1507. Nævnte Aar blev der paa Læsø Birkeling, den 20. August, optaget Vidnesbyrd af 8 Købstadmænd i Anledning af, at Fogden paa Læsø krævede Borgen for det Gods, som en Lars Graveløv havde forbrudt for „Kæteri“ med sit Søkendebarn, der blev brændt. Det hedder i Brevet:

„Jens Anderssen, foget, esket og fih eet fullt tingz vintue aff VIII vild-
diige danne men, fiobested men, som var Nis. Anderssen i Nykiobing, Jens
Terfilsen ibidem, Jens Kioq ibidem, Thomas Christiernsen ibidem, Erick

Skade i Viborg, Roer Pederssen ibidem, Per Seuerenssen i Tilstet oc Jens Swerting ibidem, huilcke VIII men endrectelig voutne paa sæle och janden" osv.

Her nævnes de to Thistedmænd som Købstadmænd sammen med Mænd fra to andre Købstæder, og dette kan vel kun være Tilfældet, hvis Byen paa dette Tidspunkt har været Købstad.

Den 1. Oktober 1505 holdt Kong Hans Retterting i Thisted, og selv om det ikke var ved denne Lejlighed, saa oplyser et senere Tingsvidne, udstedt paa Hillerslev Herredsting i 1534, at samme Konge „gav Thisted Bymænd skiellig Fædrift ind i Hillerslev Mark, hvoraf de aarlig skulle give en halv Tønde Smør til Lensmanden paa

Thisted i 1768.

Ørum“. Endvidere var Thisted Byskat paa Kong Hans's Tid, hvilket blev nedskrevet ca. 1523 af Kong Frederik den 1. Kansler Claus Gjordsen, 40 Mark med Tilføjelsen: „Tilfor.....nu give de intet“. Naar der til disse Efterretninger føjes, at der i Kong Frederiks Stadfæstelse af Byens Rettigheder i 1524 anføres Borgmester, Raadmænd og menige Borgere, saa synes det yderligere bekræftet, at Byen virkelig er blevet Købstad paa Kong Hans's Tid, rimeligvis paa Foranledning af Biskop Niels Styge Rosenkrantz, omkring Aar 1500. Dens gejstlige Oprindelse viser sig endnu den Dag i Dag i Byens Vaaben, en kronet Marieskikkelse (rødklædt) med Kristusbarnet i en gylden Straaleglorie i et blaåt Felt.

Den første sikre og daterede Efterretning om Byen som Købstad er den ovenfor omtalte Stadfæstelse, der fandt Sted i Brev af 10. August 1524. Derom hedder det:

„Anno 1524, St. Laurentii Dag haver Kong Frederik d. 1. for Biskop Stygge Krumpens Skyld undt og tilladt, at hans og Berlum Biskopdoms, Underjaate, Borgemeister, Raadmænd og menige Borgere ndi Berlum Biskopdoms Kiøbsted Thisted maa og skal til ævrig Tid nyde, bruge og beholde fri Kiøbsted-Ret og Byfred, Seglads, Handling og Kiøbmandskab og alle andre Herligheder, Privilegier og Friheder, ingen i nogen Maader undtagen, ligervis som Vore og Kronens Underjaater, Borgemeister, Raadmænd og Borgere ndi vor Kiøbsted Viborg have og ndi alle Maader nyde og bruge“.

Med vort nuværende Kendskab til Byens Historie kan vi altsaa først med fuld Sikkerhed datere Thisted som Købstad fra 10. August 1524.

Det varede imidlertid ikke længe, førend der trak et Uvejr af skæbnesvanger Betydning op over den unge Købstad og truede for en Tid fuldstændig dens Tilværelse. Paa denne Tid boede paa Lyngholm i Hvidbjerg v. Aa. Sogn Herremanden Jep Friis, hvis Datter, Kirsten Friis, var blevet gift med Holger Holgersen Rosenkrans til Boller, en af den Tids betydeligste Herremænd, der 1531 blev Lensmand over Ørum Len. Enten maa han nu selv have ejet eller snarere med sin Hustru have faaet Ejendomme ved Lynnerup Fjord i Østerild Sogn, thi ca. 1528 gav Holger Rosenkrans Befaling til, at Husene i en By, der hed Hosterup i Østerild Sogn, ialt 8 mindre Ejendomme, skulde nedbrydes og igen bygges op i Hovsør, fordi han, som det hedder i Brevet, der er vor Kilde, „Vilde have Hovsør til en Købstad og Thisted til en Landsby“. Der blev straks taget kraftigt fat paa Opførelsen af 24 Bygninger, og Jordejendommene til Hostrup, som tilhørte 8 Gaardsæder, blev delt i 30 Skifter og henlagte til den paatænkte Købstad. Stedet var ogsaa udmærket valgt, idet Hovsør har en lignende Beliggenhed som Thisted ved en lille Bugt af Limfjorden umiddelbart ved Lynnerup Fjord. Her var der en naturlig Havn og saa dyb, at Skibene kunde lægge til tæt op imod Land. Byen nævnes i 1374 sammen med Thisted som Steder, hvor der skulde foregaa Levering af Korn. Foruden Fordelen en saadan Købstad kunde have for Holger Rosenkrans, har det maaske ogsaa været et Ønske for ham at komme til at skade Biskoppen ved at slaa Thisted ned som Købstad, thi han optræder i det hele som en ivrig Modstander af Gejstlighedens store Magt, og usandsynligt er det ikke, at hans Optræden ved denne Lejlighed ogsaa er et Felttog mod Gejstligheden. Bispens nye Købstad skal ødelægges, men selvfølgelig er den rede til et Modangreb, som hurtigt følger.

Stygge Krumpen var i Aaret 1519 af sin Morbroder Biskop Niels Stygge taget til Medhjælper, indtil han ved dennes Død i 1533 blev Biskop. Da Holger Rosenkrans nu truer med at ødelægge Thisted, udvirker han med Henblik paa det truende Angreb, at Kong Frederik igen paa Herredagen den 13. Juli 1528 stadfæster:

„alle Privilegier og Friheder, som vi selv og fremfarne Konger i Danmark haver givet Hr. Stygge Krumpen og hans Forfædre Biskoppen i Berlum besynderlig paa Stiftets Købsteder Tystedt og Mariestedt, som tilforn kaldes Sæby, saa at de ej skulle bejværes med nogen Told ydermere end som vore Underjaatter i Købstaden Viborg, og heller ej skal der bygges dem til Forjæng nogen ny Købstad ved „Hovsøer“ (Hovsør) eller andetsteds eller bruges nogen Forjæng mod dens Friheder“.

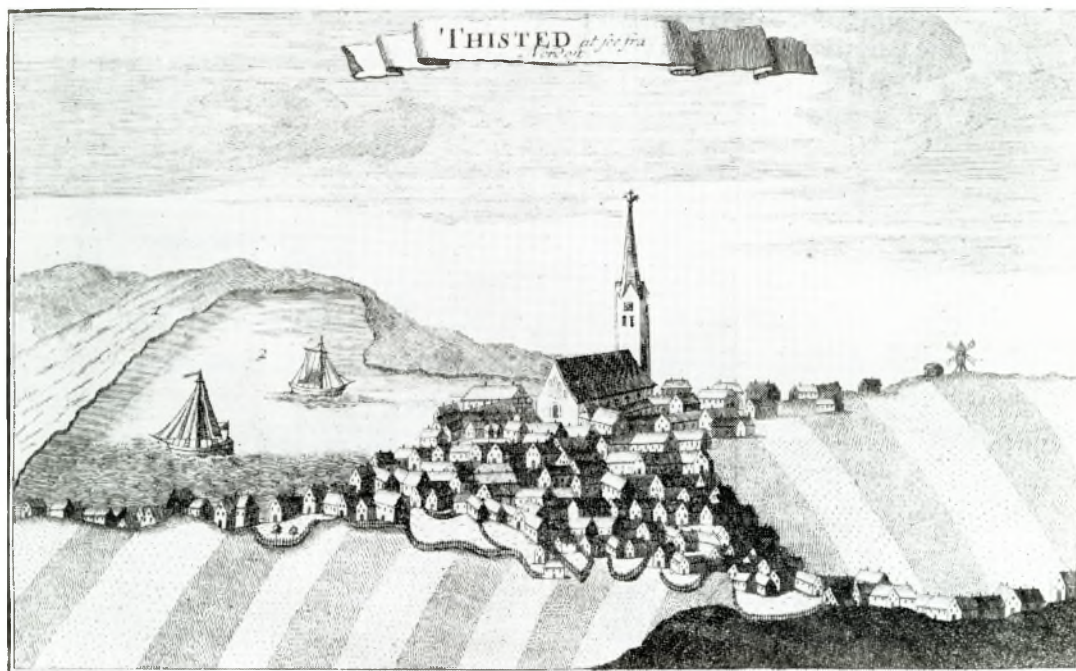
I begge Stadfæstelsesbrevene, baade af 1524 og 1528, tilstaaes der altsaa Thisted Borgere samme Rettigheder som Viborg Borgere. Disse havde af Kong Hans i Brev af 28. November 1505 faaet deres Rettigheder stadfæstede, og da disse altsaa kom til at gælde for Thisted, anfører vi her Brevet:

„Di Hans, med Guds Naade o.s.v. gør vitterlig, at vi af vor snderlige Gunst og Naade har undt og givet, og med dette vort aabne Brev under og giver vore kære Borgere og Undersaatter i Viborg saadanne Naader og Privilegier, at ingen verdslig Person, som nu bor eller herefter boendes vorder i Viborg, skal bruge Torv der i Byen med Køb eller Salg i nogen Naade, uden de skatter og skylder der i Byen, hver efter sin Formue og tilhjælper at opholde Byens Tynade, som andre Borgere gør der i Byen. Hvilken som noget haver at sælge og det til Viborg føre vil, da skal ingen, i hvem han helst er i fornævnte Viborg, det købe der uden for Byen, forinden det kommer inden Byens Porte. Iligemaade ingen fremmede Købmænd skal købe eller sælge paa Landsbyen fire Mil nær omkring deres By. Og skulle ingen gode Mænd, Præster eller Bønder, købe eller sælge med Bønderne der omkring Byen til Forprang. Men Borger maa købe og sælge med anden Borger, som de fra Altid gjort haver. „Dierffues“ (vover) nogen herimod at gøre, da maa og skal vor Borgemejstre udi forn. Viborg „deele og forfølge dem til deres Byting i Viborg med „høringssdeele“ og give dem Advarsel til Herredsting, de købslaa udi, forbydendes alle, ihvem de helst ere eller være kunde, og særdeles vore Fogder og Embedsmænd, forn. vore kære Borgere og Undersaatter i Viborg herimod disse vore forn. Naader og Privilegier at hindre, hindre lade, møde, deele, platze, umage eller i nogen møde at uforrethe, under vort hylleste oc nade. Givet i vor Købstad Hørsørs o.s.v.“

I Brevet af 1528 maa fremhæves Bemærkningen angaaende Hovsør, „at der ikke skal bygges dem til Forfang nogen ny Købstad ved Hovsør“. Det er imidlertid saa langt fra, at dette nedslaar Modet hos Hovsørs Beskyttere; thi et Tingsvidne oplyser, at da Borger i Thisted, Jep Lauridsen, i Aaret 1532 kommer hjem fra Herredagen i Odense, har han store Nyheder at meddele, paa hvilket Grundlag kendes ikke, nemlig, at Thisted med flere smaa Købstæder skulde nedlægges og Borgerne i Fremtiden „skulde føde dem med deres Plous Avl“. Jep Lauridsen paastod ved samme Lejlighed, at Kongen havde givet ham Privilegium paa Købmandshandel i Hovsør, „paa hvilke falske Tidender adskillige ved Brev og Segl indlod sig med ham, at de vilde bygge paa Hovsør, efterdi Thisted var undsagt“.

Som det fremgaar, var der ogsaa adskillige Thisted-Borgere, der paa Grundlag af Jep Lauridsens Fremstilling og Oplysninger begyndte at opføre flere Bygninger i Hovsør, men de blev stævnedes for Kongen og Raadet „at svare for den Bygning, de havde opført paa „Hogxør“ og paa hvis Tiltale Biskop Stygge Krumpen ellers til hannem havde“. Noget har der maaske nok været om Sagen, endskønt det synes at fremgaa, at Meddelelsen om, at Thisted skulde nedlægges som Købstad ikke havde noget paa sig, men Kongen udsteder dog samme Aar (1532) et Privilegium til Fordel for Hovsør paa Foranledning af Mogens Gøye. I dette Brev staar, at

„Borgerne i Hovsør udi Thy skulle være skattefri i fem Aar, efterdi de

Thisted i 1768.

nu bygge og herefter byggede vorde udi Hovsøe, og paa det de maatte komme til Næring og Biering og opbygge samme By, de skulde og i samme næste fem Aar være toldfrie over alt i Riget Danmark, undtagen paa Kong. Maj. Fiskerlejer Falsterbo og Skanor“.

Det er i Virkeligheden store Begunstigelser, der her indrømmes Hovsør, selvom det ikke er et fuldstændigt Købstadprivilegium, den har faaet, og Thisted Borgere kunde nok have Grund til at føle sig foruroligede paa deres Bys Vegne, da Afstanden mellem de to Byer kun er ca. 1½ Mil, og Hovsør altsaa laa inden for det 4 Miles Omraade, der dannede „Læbeltet“ om Thisted.

I disse for Byen saa urolige Tider udbrød nu Grevens Fejde, og denne Krig har sikkert for en Tid fanget Borgernes Interesse. I September Maaned 1534 kom Skipper Clement til Aalborg og kom straks i Besiddelse af denne By. Vendelboerne rejste sig og begyndte et Opgør med deres Magthavere, først og fremmest med Stygge Krumpen. Hans og en Mængde af Adelen Gaarde blev stormede og afbrændte, og Oprørsbevægelsen forplantede sig ogsaa til Thy, hvortil Skipper Clement sendte Oluf Dus, der paa Refs Herreds Ting oplæste et Brev fra denne, hvori Bønderne opfordredes til at gribe til Vaaben, med Trusel om, at de, der ikke vilde følge ham, skulde hænges. Denne Opfordring fulgte Thyboerne i stort Tal og da ogsaa Borgerne i Thisted, der nu vilde benytte Lejligheden til et Angreb paa Hovsørs Beskyttere. Derfor drog Borgerne mod Jep Friis' Gaard, „Lyngholm“, som blev stormet og brændt. Aaret efter blev de stævnedes til at møde for Retten i Horsens af Jep Friis, nemlig Jens Persen i Thisted og flere Thisted-Borgere, „som med vare at gøre Skipper Clement Udbod og brænde og skænde Lyngholm“. Det har sagtens været Førerne, der nu maatte staa til Regnskab paa Medborgernes og egne Vegne. Adelen havde imidlertid samlet sig til Modstand mod Skipper Clement og mødte ham med en Hær d. 16. Oktober 1534 Syd

for Aalborg ved Svenstrup. Adelshæren led et grundigt Nederlag og blandt de mange, der faldt, var ogsaa Holger Rosenkrans. Imidlertid lykkedes det som bekendt ret hurtigt for den nye Konge, Kristian den Tredies Hærfører, Johan Rantzau at slaa Oprøret ned.

Disse Begivenheder tilligemed den paafølgende Indførelse af Reformationen blev et Vendepunkt for Thisted. Den kom nu som alt andet Kirken tilhørende Gods ind under Kronen, og Bispegaarden blev et kongeligt Len, men sikkert ogsaa i Kapløbet med Hovsør var det af Betydning for Byen, at den største Part af den tilhørte Kongen. Samme Aar som Reformationens Indførelse (1536), blev der paa Hundborg og Hassing Herredsting udstedt et Tingsvidne, hvorved „saavel Riddersmænd som Herredsmænd vidnede, at Thisted laa dem langt beleiligere til Kjøbsted end Hovsør“.

I 1545 stadfæstede Kong Christian den 3. Byens Privilegier, men forbeholdt sig Ret til „samme at forandre og remedere, eftersom hans Majestæt med Rigens Raad kunde tykkes sig og Rigets Indbyggere gavnligt at være“. 1546 lader Borgerne deres Privilegier oplæse paa Hassing Herreds Ting og rimeligvis ogsaa paa Landsdelens øvrige Ting. Der blev læst:

1. Kong Hans's Brev af 1505 til Viborg Borgere.
2. Kong Frederik's Brev af 1524, som gav Byen samme Rettigheder som Viborg.
3. Sammes Brev af 1528 og
4. Kong Kristian d. 3.s Beskærmelses- og Stadfæstelsesbrev af 1545.

Var Byen saaledes nu sikret sine Rettigheder, saa maatte den ogsaa ligesom Landets øvrige Købstæder døje „den kongelige Tyngde og Besværing“, der efterhaanden kunde blive temmelig besværlig at udrede.

I April Maaned 1546 opholdt Kong Kristian den 3. sig i Thisted, og fra dette Ophold foreligger to Kongebreve, daterede Thisted, der yderligere maatte befæste Borgernes Taknemlighed overfor Kongen.

Det første Brev angaar Hillerslev Mark, som allerede Kong Hans havde tilladt Byen at bruge. I Brevet af 27. April hedder det i Anledning af, at Kongen skænker Borgerne Ejendommen til Byens Fædrift og Græsgang: „De Stene, som Sandemænd have sat mellem Tysted Mark og samme Hyldersløf Mark, skulle optages og igen sættes vesten op til Skynderup Mark fra de to store jordfaste Stene og siden østerud til den store Sten, der ligger næst norden for Bundaggers „hiøfve“ og siden øster ad indtil den Sten, der stander i Hyldersløf Eng, eftersom Kong. Maj. nu selv personlig har ladet det udvise og afmærke. Dog skulde de og deres Efterkommere give deraf til Kronen 24 Mark dansk i god Mønt og yde dem til Rentemesteren i Nørrejyland, naar de udgive deres aarlige Byskat. Ligeledes skulde alle Riddersmænds Tjenere, som bo i forskrevne Tisted, skatte og holde Tyngde med Rytterhold og Landsknægt-hold lige med andre Borgere der sammesteds, saafremt de vil nyde samme Privilegier med Sejlads og anden Købstadfrihed som Borgere, hermed dog uforkrænket Adelen Landgilde og anden Rettighed, som hver er sin Husbond pligtig“.

Det andet Brev angaar et Raadhus, og dette skal vi behandle under Thisted Rets- og Politivæsen.

Aaret efter opnaaede Byen endnu et Par Begunstigelser, idet et Brev af 26. Maj 1547 gav Tilladelse til, „at de Markeder som hidtil ere holdte i vort og Kronens Closter Vestervigh paa St. Hans Dag, Midsommer og St. Olafs Dag, herefter skulde holdes i vor Kjøbstad Thistedt“. I Brev af 6. December s. A. fik Byen Tilladelse til at holde Torvedag hver Lørdag, hvortil Bønderne fra de omliggende Herreder skulde

Thisted omkring 1850.

møde med deres Varer og „igen fange til Kjøbs Humle, Salt, Staal og andre Varer“.

Nu er Byens Kamp for Tilværelsen afsluttet, men selv om dens Kaar fremdeles var fattige og smaa, kunde den for Fremtiden føle sig tryk overfor Medbejlere og arbejde for sin Fremgang og Trivsel, den havde faaet Overtaget og beholdt det.

Byens Styrelse lededes i det 16. Aarhundrede næsten enevældigt af Borgmestre og Raadmænd, idet hverken Statsmagten eller Borgerne, Menigheden, som Borgersamfundet ogsaa kaldtes, havde noget at sige, og da Raadet kun rekrutteredes fra det mere velhavende Befolkningslag, kunde det ikke undgaas, at Styrelsen blev ret ensidig. Ganske vist var Raadet ikke lønnet, men ofte kunde et Raadmandsembede paa forskellig Maade bringe sin Indehaver økonomisk Udbytte, ligesom Raadets Medlemmer ogsaa var fritagne for visse Skatter og almindelige borgerlige Ombud. Til Borgmesterembedet var der mange Steder knyttet Brug af Embedsjord, saaledes i Thisted, hvor „Tyrager“ var forbeholdt Borgmesteren til Afbenyttelse, og Navnet minder sikkert om, at Borgmesteren havde Pligt til at holde Byens Tyr. Det nærmeste Tilsyn paa Kongens Vegne med Thisted, eller som det ogsaa kaldtes, at „have Byen i Forsvar“, førtes af Lensmanden paa Ørum. For en kort Tid, nemlig fra 1564—1578 havde dog Godske Brockenhus, der var Lensmand paa Thisted Bispegaard, dette Tilsyn, men derefter blev det igen lagt til Ørum. Iøvrigt styredes Byen efter Kong Hans's Stadsret af 2 Borgmestre og 10 Raadmænd, og Thisted var en af de faa Byer, hvor man naaede op til dette store Antal.

Havde Forholdet til Kronen efter alt foreliggende at dømme hidtil været godt, saa trak det dog hurtigt op til en Konflikt, og om Grunden dertil foreligger Efterretninger i følgende Brev fra 30. December 1551 til Borgmester og Raad: „Kongen har erfaret, at siden han gav Byen Købstadfrihed, have mange i Byen fordristet sig til at sælge deres Gaarde til Riddersmænd, Præster og andre, hvorved Kronens og Byens Ret forkrænkes. Herefter maa ingen Ejendom i Byen sælges uden til dem, som selv ville bo der og holde Kronens og Byens Tynge, og Magistraten skal handle med dem, som allerede have solgt deres Ejendomme, at de indfri dem igen. De som alligevel sælge deres Ejendomme, skulle have dem forbrudte til Kronen, og Køberne skulle have deres Penge forbrudte; thi det er os ulideligt, at Bøndergods skal sælges til fri Mænd og Kronens Tynge derved formindskes“.

Men kun glimtvis faas der lidt Besked om Forholdene i Byen paa denne Tid. Saaledes udstedte Kongen et aabent Brev Juleaften 1551 om, „at Jens Persen, Borger i Tyested, hvis Gaard er brent, og hvis Gods er forgaaet til Søs, saa han er kommet i stor Armod, maa beholde den Jord i Tyested nord i Byen paa Hoven af den nørre

Gaard, som Hans Podebusks Stald (Stoel) stod paa, mod at bygge paa denne Jord og aarlig give Kronen 4 Skilling danske samt gøre samme Tynges som andre Borgere. Vil han sælge den, eller bliver den øde, skal den gaa til Kronen“.

Et andet, men just ikke tiltalende Indblik faar man gennem en anden Skrivelse, der afslører Forhold, der just ikke sætter den unge Købstad i noget smukt Lys. Der udgik den 1. Oktober 1554 Befaling til Adelsmændene Otto Krumpen, Erich Krabbe og Niels Lange om „med det første at møde i Tyestedt og i Gabriel Gyldensterns Overværelse undersøge og paadømme den Uenighed, som skal være mellem Borgmestre og Raad paa den ene Side og Menigheden paa den anden. Menigheden „haver sagt dennom af med deres Borgmester Peder Jensen“, at de ikke ville være ham lydige. Der skal være Mangel paa Borgmestre og Raadmænd, og nogle af dem, der ere det, skulde være uduelige. Mange Piger og Kvindfolk skulde være voldtagne, og de, der have gjort det, rømte“ og nogen ganger udi Borgen“. Byfogden skal være død, og staar igen med sit Regnskab. De skulde bilægge Uenigheden, straffe hver der har forset sig, afsætte de Borgmestre og Raadmænd, som er uduelige og indsætte andre i deres Sted“.

Ligesom Kong Kristian den 3., stadfæstede Kong Frederik den 2. ogsaa Byens Rettigheder, men selv om Herligheden ved at være Købstad paa den ene Side synes attraaværdig, saa var der ogsaa paa den anden Side Forhold, der nok til Tider kunde være besværlige. Der skulde foruden den aarlige Byskat ofte udredes betydelige Summer. Der var saaledes Deltagelse i Hær- og Flaadeudgifter, Forpligtelse til Indkvartering, mindre Afgifter som Klippingskat, Prinsessestyr, Kobberskatter o. s. v.

Under Syvaarskrigen fra 1563 til 1570 var det ikke ubetydelige Byrder saavel i Penge og Naturalier som ogsaa i krigsdygtigt Mandskab, Thisted maatte udrede. Udgifter, der maatte tynges haardt paa den unge Købstad.

I April 1563 fik Byen Befaling til sammen med fire andre Byer at stille et Skib til Rigets Tjeneste. Af Kvitteringer fremgaar det, at Thistedes Part i Orlogsskibet beløb sig til 207 Daler, hvortil kom Proviant leveret til Lejren i Elfsborg. 1564 bragte til en Begyndelse Paabud om at stille 30 „væragtige“ Karle, der skulde være vel udrustede med Harnisk, gode Værger, Hager og lange Spyd, altsaa fuldstændigt udstyrede, og de skulde møde i København den 16. April, og da Paabudet er af 22. Marts har man ikke haft lang Tid til Udrustningen. Dette Krigsudstyr gav Anledning til en Henvendelse fra Byen til den berømte Admiral, Herluf Trolle, med en Forespørgsel om, hvem Folkenes Udrustning tilhørte. Han svarer 25. Januar 1565 i et Brev til „Erlige oc welfornunftige mend Borgemesther och raad vdiij Tijsted, mine besynderlige gode wenner wenligen till skreffuit“, at de Borgere, der have været udskrevne til Krigstjeneste, er pligtige til at svare til de dem medgivne Harnisker og Vaaben. Den 15. December s. A. kom der Anmodning om 800 Daler til Krigsfolkets Afregning.

Allerede den 14. Januar 1565 skal der leveres 20 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere og 8. Februar igen 30 Karle. 1. Marts afgives 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, og til samme Spisekammer sendes i Juni 142 Tdr. Havre, 1 Td. salte Aal og 10 Tdr. Øl, hvortil i Oktober kommer 400 Daler, men dermed ophører Leve- ringerne ogsaa for dette Aar.

Ovenpaa disse Udskrivninger maatte man trække Vejret, og Borgerne klager da ogsaa til Kongen, men søger samtidig om Tilladelse til at sejle paa Østersøen, hvilket de fik som en særlig kongelig Begunstigelse. Om Tilladelsen fik nogen Betydning, er dog ret uvist, da der blev givet ret omstændige Forskrifter for, hvilke Havne, de maatte anløbe, og hvilke Varer, der maatte handles med. I Januar 1566 leverer

Thisted i 1860.

Thisted 6 Skibsbyggere, og af 21. Februar foreligger der Befaling til Thisted og ikke faa andre Byer, at de ingen Skibe maa lade sejle ud, forinden Orlogsflaaden havde faaet de nødvendige Baadsmænd. Gennem en anden Skrivelse kommer der Paabud om at sende Kongen „20 Knægte“, og i Fortegnelse over Styrmand, der er „forløbne til Fastelavn“, nævnes Jens Matzen fra Tystedt. Madskatten for dette Aar bestod i 4 Læster Brød, 6 Læster Øl, hvortil kom 600 Tdr. Havre, som alt skulde leveres ved Hæren i Halmstad. Senere beordres Byen til at komme „Kongen til Hjælp“ med 100 Daler i Sølv og 100 Daler i Klippinge.

I 1567 stilles der i April 10 Baadsmænd og 2 Tømmersvende, samt vistnok ogsaa en Bartskær, en Piber og en Trommeslager, alle under Ledsagelse af en Raadmand. Madskatten dette Aar udgjorde 50 Sider Flæsk, $\frac{1}{2}$ Læst Oksekød, $\frac{1}{2}$ Læst Faarekød, 1 Td. Smør, 6 Læster Øl og 6 Læster Brød; det synes nu, som om der ingen Penge-skat udskreves dette Aar. Først hen i Juni Maaned 1568 begyndte Ydelserne med 400 Dalere, halvt i Dalere, halvt i danske Penge, og i November 200 Dalere til Krigs-folkets Hjemsendelse. Det synes, som om Madskatten for dette Aar ikke er leveret fuldt ud; thi i Fortegnelsen over resterende Proviant mangler Thisted 10 Læst Øl, 5 Læst Brød og 100 Tdr. Havre. Endnu maatte leveres for 1568 10 Baadsmænd og 2 Tømmermænd. For 1569 var Pengeskatten 100 Daler, men Krigens sidste Aar bragte betydelige Afgifter. I Marts betaltes 500 Dalere og samme Beløb i December „til at betale og aftakke de fremmede Krigsfolk med“. I sidstnævnte Øjemed kom i 1572 et Eftersmæk, da Thisted igen betaler 300 Dlr.

En anden Form for Skatter var de Udgifter, som Byerne blev paalagte ved, at der henlagdes Krigsfolk til Underhold i Byen. Uden at komme nærmere ind paa disse stadig tilbagevendende Byrder skal kun anføres, at de følgende Aar efter Syvaars-krigen, da et saadant Underhold maatte føles dobbelt trykkende, fik Thisted ofte Befaling til at underholde Krigsfolk. Af andre Udgifter i samme Tidsrum var i 1575: 150 Rdl. til Ribe Befæstning. 1576: 400 Dlr. til Betaling af Rigets Gæld. Allerede Aaret efter var man bagefter med Indbetalingen baade af Landskatten og den almindelige Byskat, henholdsvis med 150 Dlr. og 223 Mark. At der blev klaget siger sig selv, og

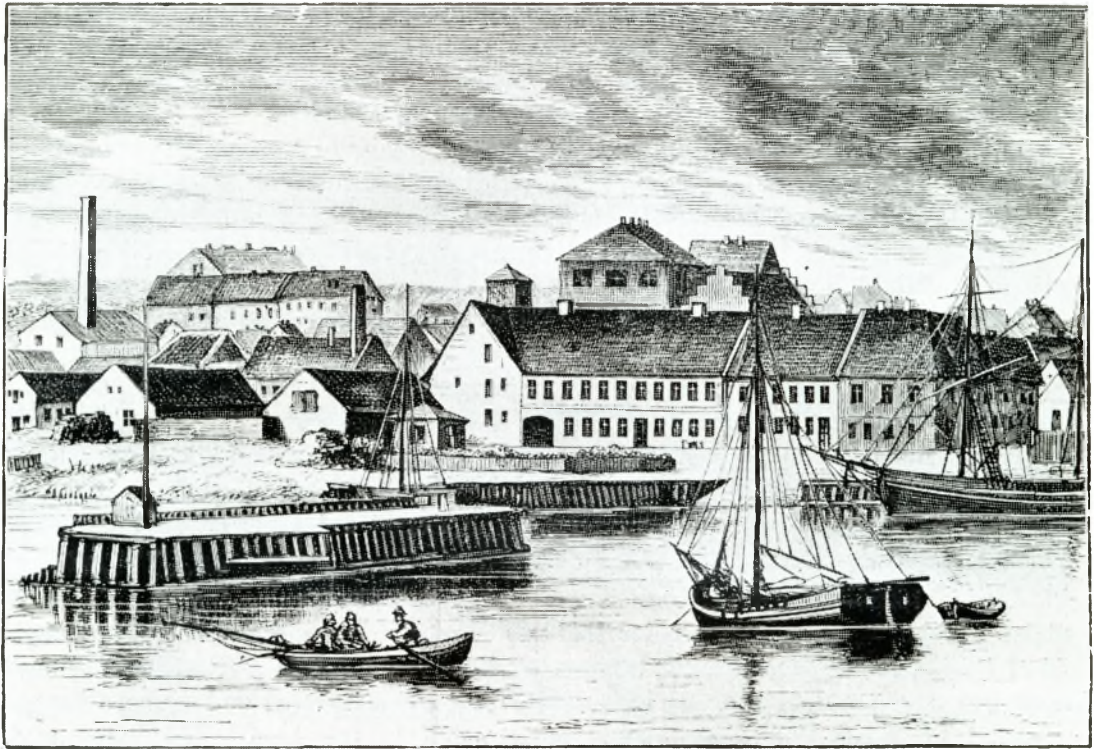
af 10. Marts 1579 foreligger da ogsaa et aabent Brev om, at Borgerne i Thisted, der før Møntens Omsættelse kun have givet 200 Mark danske i aarlig Byskat og 24 Mark af deres Fædrift, men nu maa give det dobbelte, hvorved de besværes over Evne, herefter maa nøjes med at give 74½ Dlr. i Byskat og Fædrift.

I 1580 fik Borgerskabet, tilligemed Borgmester og Raad Kongens Befaling om, at ingen Borger hemmelig maatte pante eller sælge sin Gaard, Hus og Ejendom, men at det skete offentlig paa deres Byting og der gives beskrevet, hvis ikke skulde Salget være ugyldigt og uden Magt. I 1585 fik Borgmester og Raadmænd Befaling til ikke at antage nogen til Borger i deres By, „uden at han haver god Besked, hvorfra han er kommen og om sit ærlige Forhold, og han vil bepligtige sig at bosætte sig hos dem, være borgerlig Ret og Pligt undergoven og ikke omfare fra et Sted til et andet eller misbruge slig Borgers Titel og Navn, Landmanden til Besværing og Aager og andre ærlige Borgere til Forrang og Hinder i deres Næring.“

Selv om Byen havde faaet Afslag med dens Byskat varede det ikke længe, førend den kom i Restance baade med Regnskab og Skatter, og i 1593 paalægges det Byfogden at faa det berigtiget. 15. Juni 1598 udgik der et aabent Brev om Stadfæstelse af Thisted Købstads Privilegier.

I Aarene 1625—29 deltog Kong Kristian den 4. i Trediveaarskrigen. Til en Begyndelse foregik Kampene uden for Landets Grænser, men Uheldet fulgte Kongen, saa han i 1627 maatte trække sig tilbage, og Trediveaarskrigens vilde Soldaterhorder væltede ind over Landet, hvor de kun mødte ringe Modstand af de regulære Tropper, der bestod af lejede Folk. Man søgte saa overalt at faa Landbefolkningen under Vaaben, og til Thy kom i den Hensigt Prins Kristian, „den udvalgte Prins“, i Spidsen for en mindre Troppstyrke. Den 20. September kom han til Vestervig, hvor han opholdt sig de følgende Dage, men Thyboerne var uvillige til at deltage i Rejsningen, som de endog modsatte sig med Vaabenmagt. Fra Vestervig drog Prinsen til Thisted, fremdeles uden at have Held med sig. Paa Rejsen hertil havde han det Uheld, at da han kom til Dragsbæk væltede Vognen med ham, og han brækkede sit ene Ben. Selv fortalte han, at han havde faaet et Skud i Benet, men Uheldet skyldtes snarere, at han i Fuldskab er faldet af Vognen. Han laa nu i Thisted uvirksom bundet til Sygelejet og tilset af en Læge fra Aalborg, men da de kejserlige Tropper rykkede ind i Thy over Agertangen, maatte han forlade Byen og kom den 20. Oktober ved Torupstrand om Bord paa et Skib, der førte ham til Norge. Den 20. November rykkede Fjenden ind i Thisted og Borgerne maatte straks aflevere deres Vaaben, der alle blev henstillede under Bevogtning i Kirkens Vaabenhus. Ved den straks efter Fjendens Ankomst foretagne Optælling viste det sig, at Thisted havde 1276 Indbyggere, og at der i Byen fandtes 183 Heste, 318 Stkr. Hornkvæg, 349 Faar, 319 Svin samt 3001½ Tdr. Rug, Byg, Mel, Malt, Havre og Gryn.

Byen havde straks, da Fjenden kom til Egnen, faaet Valget imellem enten at underholde Troppernes Øverstbefalende Hertug Frantz Albrekt af Saksen-Lauenburgs Hofstat eller ogsaa at udrede et Pengebeløb, hvilket sidste man foretrak og tilbød at levere 50 Rdl. ugentlig. Imidlertid rejste Hertugen bort og en Omlægning af Tropperne fandt Sted. Overbefalingen blev lagt i Hænderne paa Feltmarskal Melchior von Hatzfeldt, som bl. a. tog Thisted til sin Underholdning. Han søgte iøvrigt at holde streng Mandstugt, men det kunde ikke undgaas, at der hyppigt fremkom Overgreb fra Troppernes Side. Saaledes afpressede Hatzfeldts Fætter, Ritmester Mettecoven, Thisted 300 Rdl. og hans Svoger, Swarzenberg, fik paa samme Maade 400 Lod Sølv, og disse Eksempler opildnede Mandskabet, der truede med at afbrænde Byen, hvis den ikke

Thisted Havn i 1885.

gik ind paa deres Fordringer. Da en Soldat i Thisted bed det halve Øre af en Borger, blev han ganske vist fængslet, men det blev iøvrigt ikke regnet for nogen større Forseelse. Det hændte ogsaa, at en af Hatzfeldts Adjudanter skulde have talt nedsettende om ham i den „tykke Byfoged“ Jens Schneiders Hus i Thisted, og i denne Anledning maatte baade Byfogden og Præsten, Sveder Povlsen Kitting, af med en Erklæring om, at de af dem udspurgte Personer intet nedsettende havde hørt. Det er næsten en Selvfølge, at Hatzfeldt søgte at faa saa meget ud af sit Ophold som muligt, i disse fjerntliggende Egne, ligesom at Thisted Borgere søgte at stemme ham saa gunstigt som muligt over for deres By. Saaledes sendte de ham engang som Gave en Kasse Bøger og blandt disse var den Danske Rimkrønike, der vakte særlig Opsigt blandt de fremmede Officerer.

Efterhaanden blev Landet paa Grund af de forskellige Ydelser mere og mere udspist. Det var forfærdende store Byrder, som Befolkningen maatte bære, og tilsidst havde man bogstaveligt ikke mere af Værdi at yde af, idet det eneste, man havde tilbage foruden lidt Korn, var Kobber, Messing og Tin. I større og mindre Flokke overfaldt Bønderne de fremmede Soldater og huggede dem ned, naar Lejlighed gaves, og tilsidst greb Fjenden til den Udvej, at alt Mandkøn over 16 Aar skulde aflægge Ed til den tyske Kejser. For Thys Vedkommende skulde Edsaflæggelsen foregaa den 5. Marts 1629 i Thisted og Sandsynligheden taler for, at den virkelig blev gennemført. Men Tiden for Freden nærmede sig, den blev sluttet den 27. Maj, og i Løbet af 14 Dage var de fremmede Tropper borte, men Mindet om de overstaaede Trængsler levede længe hos Befolkningen, og selv de senere fjendtlige Besættelser formaaede ikke at udlette Minderne om „Kejserkrigen“. Ogsaa under Svenskekrigen 1643—45 maatte Byen døje fjendtlig Indkvartering og store Udgifter, og hertil kom efter Krigen forøgede Skatter og Paalæg, saa man maatte søge Eftergivelse af resterende Byskat

Thisted Havn i 1898.

for 8 Aar og Baadsmandsskat for 6 Aar, og for at gøre Forholdene endnu mere fortvivlede, oplevede Byen for 3. Gang i Løbet af en Menneskealder en ny fjendtlig Besættelse, nemlig under Svenskekrigene 1657--1660.

I August Maaned 1657 havde Svenskekongen opslaaet sit Hovedkvarter i Fredericia, og det gjaldt for ham at sikre sig Halvøen for at faa udskrevet Penge og Naturalier til sin Hærs Ophold. Der blev derfor udsendt et Korps under Anførsel af Generalmajor Böttlicher, men da det ikke lykkedes denne ved Aalborg at komme over Limfjorden, fik han Befaling til at foretage en Indrykning i Landsdelen over Aggertangen i Spidsen for en Styrke paa ca. 700 Mand. I Thy havde Niels Lykke, Søn af Jacob Lykke til Torp, faaet Ledelsen af Forsvaret, og han havde ladet kaste en Skanse tværs over Aggertangen ved den forlængst forsvundne By Nabe. Paa dette Sted har Tangen rimeligvis været smallest og et delvis tilsandet Løb er blevet benyttet som en naturlig Grav foran Skansen. Til sit Forsvar havde han en Del Ryttere samt ca. 1500 Bønder, Opbud fra Egnen. Den 3. Oktober 1657 før Solopgang kom Svenskerne efter et gentaget Angreb over Graven og erobrede Skansen. Forsvarerne, af hvilke en stor Del faldt, blev adspalttede, hvorefter Thy var prisgivet. Allerede samme Dag naaede Fjenden Thisted, som i den følgende Tid holdtes besat. Denne Krig kostede Borgerne ca. 12000 Rdl. samt yderligere nogle Hundrede Rdl. til de kejserlige og kurbrandenburgske Tropper.

Den almindelige Forarmelse, der efter Svenskekrigene fandt Sted over hele Landet, sporede ikke mindst i den afsides liggende By. Adskillige af Byens Gaarde laa hen uden Ejere og mange af Byens Beboere drog bort. I 1672 udgjorde Indbyggertallet 1000. Hertil kom saa, at Byens Handel efterhaanden var blevet stærkt truet af den

ejendommelige Skude- og Strandhandel, som foregik fra Vesterhavskysten, særlig fra Klitmøller, Hansted og Vigsø, med de saakaldte Strandskuder, som sejlede paa Norge med Korn og Mel, dels for Ejerne selv, men dog ogsaa for enkelte Thisted Købmænd, der i 1695 havde 3 Pakhuse ved Klitmøller, der vel nok var det vigtigste Udskibningssted, og en lagttager meddeler, at der nævnte Aar paa Klitmøller Strand laa 11 Sand-skuder. Her var Betingelserne ogsaa særlig gode for denne Sejlads, idet der var ret dybt Vand helt ind til Stranden, saa Fartøjerne med Lethed kunde trækkes op. Det kunde ikke undgaas, at Thisted ved denne Sejlads mistede megen Handel, idet Skude-ejerne selv opkøbte de Varer, som de førte til Norge, og paa Grund af det betydelige Tab i Næring søgte Borgmester Peder Justesen i Thisted at komme denne Handel til Livs, hvilket foranledigede „Strandmændene“, som de kaldte sig, baade fra Klitmøller og Hansted at henvende sig til Kongen med en Klage over, at Borgmesteren „beængster os at ville betage og forhindre den ældgamle Skik og Brug som fra Arilds Tid vores Formænd og os“ „af Borgmester og Raad udi Thisted have været udespulerlig og upaatalt“. Dersom denne Sejlads, som de saaledes drev, skulde afskaffes, vilde ikke alene de med Hustru og Børn omkomme af Hunger og Nød, men ogsaa de om-liggende Ægne, som støttes ved denne Handel, lide Trang og Skade, ligesom ogsaa Kongen vil miste den „aarlige Indkomst og Told, som vi erlægger rigtig i Thisted paa kongelig Toldbod, hvilket altsammen denne unge og nye Borgmester Peder Justesen ikke betænker, begriber eller forstaar“. Klagen endte med Bøn og Begæring om, at de for Fremtiden maa uhindrede vedblive at bruge deres Sandskuder „enten til Fiskeri paa Havet eller at sejle paa Norge med til vores Føde og Ophold med Hustru og Børn“, ligesom de lover rigtig at erlægge Tolden, „saa at ingen Klagemaal derover skal komme“.

Den 24. September 1666 fik „Strandmændene“ de to nævnte Steder Tilladelse til at sejle paa Norge og forhandle „Korn og andre uforbudne Varer og igen hjemføre Tømmer til eget Brug og Behov“, hvilket blev stadfæstet ved Placat af 4. September 1680, medens Toldrullerne iøvrigt forbød dem Handel paa Udlandet. En meget tryk-kende Hindring for den fri Handel mellem By og Land og som for Thistedes Ved-kommende foruden de ovennævnte Forhold ved Strandhandel sikkert yderligere har bidraget til at fremme dens Forarmelse, var Indførelsen i 1671 af Konsumtionen, hvorved hver Købstad blev et Tolddistrikt for sig selv, saa at der af alle de Varer, der indførtes for at forbruges, skulde betales en Afgift, ikke blot af Fødemidler, men ogsaa af Ting som Tørv, Brænde og Halm skulde der betales. I den Anledning blev Byen omgivet af Gærder og Diger, og Indførelse af Varer maatte kun finde Sted ved Bommene, der i Regelen var anbragte, hvor Hovedlandevejene fra Omegnen førte ind i Byen. Her undersøgte Konsumtionsbetjenten omhyggeligt alt, hvad der kom forbi, og indkrævede den paalagte Afgift.

Den 27. Juni 1702 fik Thisted et kortvarigt Besøg af Kong Frederik d. 4. Kongen kom fra Højris over Vildsund til Thisted og spiste til Middag hos Amtmand, Baron Gersdorff, medens de fleste af Følget spiste hos Præsten, Magister Aspach, der var Københavner af Fødsel og sikkert har fundet en kærkommen Lejlighed til at spørge Nyt fra sin Fødeby. Efter at Kongen ved Hillerslev Herredsting havde mønstret 4 Kompagnier af Landmilitsen, der da nylig var blevet oprettet, drog han videre og kom om Aftenen til Bratskov.

Fra 1735 foreligger Indberetninger om de økonomiske Forhold i Thisted, forfattede af Byfoged Jørgen Christian Poulstrup og Tolder Niels Langgaard. Som Byens eneste „Herlighed“ nævnes dens Jorder, hvis Benyttelse af Borgerne var blevet indskrænket

ved, at udenbys boende Folk ved Auktioner efterhaanden havde købt den bedste Tredjedel af Indmarksjordene. Da Byen manglede Krat, Skov, Hede og Mose, maatte Borgerne med stor Bekostning hente deres Ildebrændsel, Tørv og Lyng langvejs fra, hvilket fordyrede det ikke saa ganske lidt. Paa Markerne saas lidt Rug, mest hvid og sort Byg, samt Ærter. Hovedparten af Kornet blev benyttet til Brændevinsbrænding. Høavlen var ligeledes ubetydelig og avledes paa en lille Eng umiddelbart ved Byen. Den ejedes af en 6 à 7 Borgere. De fleste Varer, som Købmændene handlede med, var til Brug for Bønderne, og disse Varer hentedes almindeligvis 2 Gange om Aaret i Aalborg, nemlig ved Pinse- og Mortensdagstider, ligesom der ogsaa foretages Indkøb ved de to Sommermarkeder. Iøvrigt skete Tilførelsen ad Søvejen, dels fra København

Kolds Hus.

og dels fra andre Købstæder som Viborg og Holstebro, ligesom norsk Trælast hjemførtes eller købtes af Skudskipperne. I Byen fandtes kun 11 smaa Kramboder, hvoraf dog kun „4 har nogenledes Handel“, andre Handlende køber Korn hos Bønderne og sender det over Klitmøller til Norge, men denne Handel kan paa Grund af Vogtleje og Fragt næppe dække sig selv. Om Købmændene hedder det, at de i Sammenligning med andre Byer ikke kan anses for andet end som Kræmmere. Kun et Par Stykker kan uden Laan gøre deres Indkøb, „men de andre maa ej alene søge tildels Credit paa de Vare, som de har nødig, men og desuden som bekiendt sidder i Borg og Giæld til andre“. Som Følge af disse Forhold har den fattige By i mange Aar mærkelig aftaget paa Familier, Næring og Tilstand, og Forfatteren samler Aarsagerne hertil i to Punkter, for det første, at de bedste Jorder er gaaede fra Byens Brug, saa at den „gemene Borger“ maa købe Furage, naar han vil holde Køer eller

Faar, og naar endelig Markjord er til Salg, kan han ikke give de Priser som Bønderne, der selv kan pløje og dyrke Jorden, da de ved deres Gaarde har tilstrækkelig Arbejds-kraft og endelig bjerge Høsten „uden at svare deraf noget i Byens Tynge“. For det andet skades Byen ved den Handel, der drives fra Klitmøller og Vigsø, da Beboerne, der ikke alene indkøber af Landets Frembringelser Korn, Gryn, Ærter, Flæsk, Tælle, Ost, Voks, Honning eller Mjød, Vadmel o.s.v. og overfører det til Norge, men de hjem-bringer saa at sige alt, hvad baade Præster og Bønder behøver i deres Husholdning, og „siden Toldstedet er saa langt fra dennem beliggende, undløber vel og andre Varer hans Majestæt i sine Intrader og Byen til mærkelig præjudice i sin Næring, saa der er faa af de specificerede Vahre, som kommer til Thisted, tilmed har Landprangen i Almindelighed saa stor Fremgang af Aarsage, at Byen ej haver sine hafta Privilegier ladet fornye, at alle og enhver lægger sig derefter, og naar da baade Markjord og Næring er fra Byen, er ej andet at vente end dens totale Ruin og Undergang“. I Mod-sætning til dette triste Billede kan dog ogsaa anføres, at der alligevel kunde tjenes Penge i Thisted. Adskillige Købmænd lagde netop paa denne Tid Grunden til deres efter Forholdene ret store Formuer, som f. Eks. Niels Sommer, der i 1746 købte Boddum Bisgaard og faa Aar efter ombyggede den. Længere ned i Tiden købte Køb-manden Peter Obel Lyngholm, og Chr. Lassen Winther blev Ejer af Øland og Didrich Galtrup af Højris paa Mors.

Et Garveri var i Henhold til Privilegium af 18. Maj 1743 anlagt i Byen af Justits-raad Dyssel, da man havde store Vanskeligheder ved at faa Huder barkede, man maatte saaledes enten sælge dem eller sende dem til Norge for at blive behandlede. Bevillingen omfattede baade Thy og Mors. Vistnok indrettet til Maling af Bark var en lille Vandmølle, som Justitsraaden havde ladet bygge ved Bækken, der løb gen-nem Byen.

I Thisted fandtes ingen Sammenslutninger eller Lav af nogen Art, men enkelte af Haandværkerne var Medlemmer af Lav i Aalborg. Iøvrigt roses Haandværkerne ikke. Der fandtes saaledes 5 Skomagere, der fik det Skudsmaal, at „deres Arbeide ej kan anses for andet end det, som gøres af Fuskere“. Af Skræddere var der 6 og om dem siges det samme, „saa at hvo, som vil have et Par gode Sko eller en skikkelig Klædning gjort, maa have det fra andre Stæder, enten fra Aalborg eller Viborg, hvor-fore en god Skræder og Skomager vel kunne være fornøden“. Værst var det med en stakkels Bager, Peder Joensen hed han, og han var den eneste Byen havde, om ham indberetter Byfogden, at „saafremt han ikke efter giorte Paamindelser vil forbedre sig, jeg skal tage den underdanige Frihed at gjøre Besværing, saa en anden til Pub-lici Nøtte kunde blive beskikket“. Af Feldberedere havde Byen to, og der var i samme Periode 1 Barber, 3 Guldsmede, 3 Grovsmede, 1 Snedker, 1 Bødker, 1 Drejer og 2 Glarmestre.

I 1769 var der i Thisted „600 Sjæle over 12 Aar“ eller efter Folketællingen af samme Aar 815 Indbyggere. Fra 1768 foreligger det første delvis bevarede Kommune-regnskab i en gammel Kæmnerprotokol, hvorimod fuldstændig bevarede Regnskaber først forekommer fra 1772. Regnskabet fra 1768 viser en Indtægt paa 198 Rdl. 2 Mark 14 Skill. og en Udgift paa 220 Rdl. Indtægten bestod væsentlig i Forpagtningsafgift af Kronens Mark og udgjorde 161 Rdl. 2 Mark 7 Skill., hvoraf de 20 Rdl. „stedse skal være i Kæmner Cassen til hastig forefaldende Udgifter“.

Omkring 1800 fandtes der 17 Købmænd i Byen, og disse handlede væsentlig med Korn, Uld, Huder, Skind, Fedevarer, Urtekram, Isenkram og Manufaktur. Der fandtes ingen Gæstgiverier, men fremmede, der kom til Byen, maatte søge privat Logi, i Re-

gelen hos Købmændene. — Af Haandværkere fandtes ialt 54 indenfor de forskellige Haandværksgrene, og Hjemmefliden var ret betydelig særlig i Vævning, der var dog kun en Drejlsvæver mellem Haandværkerne. — Det kgl. privilegerede Farveri bestod endnu. Byen havde 6 Fartøjer til Sejlads paa Fjorden, men af Fiskeri var der ikke synderligt. Størsteparten af den Fisk, man brugte, blev tilført af Morsingboerne, der havde deres Landingspladser, kaldet „Kaaser“, ved Fjordbredden, eller man fik Fisk tilført fra Fiskelejerne ved Vesterhavet. Om Efteraaret kom Aggerboerne og fiskede Aal. De boede, i det Par Maaneder Fiskeriet stod paa, enten i Byen eller i de i Nærheden af denne ved Fjorden liggende Landsbyer, hvor man ofte i Gaarden havde en særlig „Aggerbostue“ til deres Afbenyttelse.

Ved Byen fandtes 4 Vejrmøller, saaledes Øster, Vester- og Mellemmølle samt Lassens Mølle (senere Vinthers Mølle). Vandmøllen ved Dragsbæk benyttedes af Byens Feldberedere til Stampning af Skind.

I 1802 fandtes der ialt 93 Haandværkere i Byen og hertil kom 4 Borgere, der udelukkende levede af at brænde Brændevin. I hvilken Grad Brændevinsbrændingen var blevet en ret omfattende Industri fremgaar af, at der ved denne Tid var ialt 70 Brændevinskedler i Gang i Thisted, og Brændevin solgtes af 40 Borgere. De to største Brænderier forbrugte hver 800 Tdr. Korn aarlig. Der afholdtes aarlig 4 Markeder, dels ved Kappelsten, Vest for Byen, og dels inde i Byen. I 1768 ansøgte Borgerne om, at der maatte afholdes regelmæssige Torvedage hver Onsdag hele Aaret igennem, „da de led stor Mangel paa Levnedsmidler“. Det var Mening, at Landboerne skulde komme med deres Produkter og afhænde disse i Byen. Dette Andragende mødtes til en Begyndelse med et pure Afslag, men man fik dog senere Tilladelse til at afholde saadanne Torvedage ved Reskript af 14. August 1770. Man mente ogsaa derigennem at drage Fordel af det udbredte Landprang, der fandt Sted, men nogen stor Begejstring for en saadan Torvedag viste Landboerne ikke; thi Tilslutningen var ringe og ophørte efterhaanden med Undtagelse af Efteraarsmaanederne, da Torvedagene en Tid formede sig som smaa Markedsdage, hvor der særlig var livlig Handel med Kreaturer, men ogsaa med Haveurter og andre Varer.

Thisted By og Havn i 1924.

I den lille By kunde det ikke være anderledes, end at Embedsmændene maatte spille den ledende Rolle i Byens Liv. Til det gode Selskab hørte ogsaa de mere velhavende af Købmændene. At der var en livlig Forbindelse mellem Embedsmands- og Købmandsfamilierne, derom bærer Kirkebogen Vidne. Som Forlovere og Faddere var de ofte i Vekselvirkning med hinanden, endogsaa Giftermaal var ikke ukendte. Og man faar ikke Indtrykket af, at Embedsstanden har skilt sig ud fra den Del af Borgerskabet. I stort Tal mødte de fremmede Handelsmænd til Markederne og i Særdelshed til Sommer- og Efteraarsmaanederne. I Fortegnelsen over de „som haver indfundet dem ved Markederne i Thisted for i Medfør af deres medbragte Pas at drive Handel“, finder man, at Størsteparten var fra jydsk Byer, og blandt dem en stor Del, der bærer jødiske Navne. De mødte med Galanterivarer, Kramvarer, Alenvarer, Kniplinger m.m. og fra Begyndelsen af det 19. Aarhundrede er Tallet af disse fremmede stadig stigende. I 1803 var der kun 24, men 1820 findes 75 Handlende.

Folketællingen i 1801 udviste, at Indbyggerantallet var 1068, altsaa siden 1769 en Fremgang paa 253 Mennesker.

I Reskript af 27. Februar 1801 blev det paabudt, at der skulde oprettes en Borgervæbning, og nærmere Regler herfor forelaa d. 4. Juni 1802. I Byens Regnskaber fra 1803 findes en Udgiftspost paa 100 Rdl. vedrørende Borgervæbningen. Beløbet var anvendt til Reparationer af Geværer modtagne fra Regeringen samt til Anskaffelse af en Del Udrustningsgenstande samt en ny Tromme, og fra 1806 har Borgervæbningen en fast Post i Regnskaberne. Væbningens Uniform bestod af hvide Benklæder, mørkeblaa Frakke med Svalehaler og blanke Knapper. Frakken havde endvidere grønne Kanter og var forsynet med gul Krave og gule Opslag ved Haandleddet. Paa Hovedet bares Chako med Ponpon, men Officererne havde hvid Fjerbusk og bar Guldepauletter med lange Frynser. Kappelsten var Øvelsesplads, og samlede Øvelser fandt Sted 5 à 6 Gange hver Sommer. Sædvanligvis gik „Generalmarschen“ gennem Gaderne Søndag Eftermiddag efter endt Gudstjeneste, og „Borgerne“ stillede paa Store Torv, hvorfra der afmarscheredes, efter at Fanen var ført til Fløjen. Til at begynde med havde man ingen Musik, men i Begyndelsen af 1820erne kom Zangenberg til Byen og blev straks antaget som Stadsmusikant, hvorefter han indøvede et Musikkorps ved Borgervæbningen. Instrumenter blev indkøbt for et Beløb, der indkom ved Gaver fra Byens Borgere, og det varede ikke længe, inden Musikken var saa indøvet, at den „saa temmelig erstattede det Savn, som Byen havde følt med Hensyn til militær Musikkorps“, og Zangenberg blev tillige ansat som Korpsets Forblæser. Ved Ankomsten til Eksercerpladsen blev der afholdt Øvelser, ikke altfor mange, men med talrige Hvil. De sluttedes foreløbig, naar Koner og Børn kom hjemmefra med de gode Madkurve, der tømtes i Fællesskab. Ved Aftenstid fandt Hjemmarschen Sted, og Fanen blev afleveret paa Raadhuset, hvorefter der blev kommanderet „Træd af“ med den lidt ureglementerede Tilføjelse af Kaptajnen: „Og Tak for i Dag“. Egentlige Krigsbedrifter blev aldrig optegnede i Korpsets Annaler, men det gjorde god Fyldest senere hen ved Kongemodtagelser, og saa var Øvelserne en behagelig Afveksling i det ensformige Dagliglivs Trædemølle.

Det var under Krigen med England i 1807—14, at Væbningens særlige Indøvelse fandt Sted, man vidste jo ikke, naar der for Alvor kunde blive Brug for den. Krigens Dønninger naaede af og til ogsaa til Byens lille Borgersamfund. Engelske Skibe lod sig flere Gange se ved Vesterhavskysten for at gaa i Land og bemægtige sig Sand-skuder ladede med Korn til Norge, saaledes baade ved Klitmøller og Vigsø. Ogsaa et Kaperskib, „Den tiltagende Maane“, blev udrustet fra Thisted og kommanderes af

Peter Larsen Skjelsgaard. Den tog i alt Fald et Skib, nemlig en hollandsk Kuf „Hendrina Neuwenhafen“, som den fik sig tildømt som Prise. De største Dage under Krigen var vel nok, da den mægtige Auktion holdtes over en rig Ladning, taget af den norske Kaperfører, Erling Jacobsen. Prisen hed „Jupiter“ og var taget i Nordsøen og ført til Vigsø, hvorfra Varerne transporteredes ad Landevejen til Thisted. Rygtet gik, at Ladningen havde en Værdi af 8 Tdr. Guld, ca. 800,000 Rdl. Den bestod af Manufakturvarer, Silke, Indigo, Cacao, Tobak, Sukker, Sirup, Allehaande, Medicinalvarer, Isenkram og meget mere, og bragte en Mængde Købere til Byen, ikke blot fra selve Landet, men ogsaa fra Hamborg, Leipzig og Wien. 8 Tdr. Guld indbragte Auktionen ikke, men dog 550,000 Rdl., en for den Tid meget betydelig Sum. Men ogsaa Krigens Alvor naaede hertil. Den 7. Maj 1809 gjorde Englænderne et Landgangsforsøg med Barkasser udsendt fra Krigsskibe, der laa ved Thorup Strand, hvilket forhindredes ved tapper Modstand af et under Løjtnant Suhs Kommando stationeret Detachement i Forbindelse med Kystmilitsen, der var sammenkaldt ved Klokkeringning fra de omliggende Sogne. Under Kampen, der afværgede det paatænkte Røveri, blev Løjtnant Suhr og Christen Svendsen fra Thorup begge saarede og førte til Thisted, hvor sidstnævnte døde og blev begravet 16. Juni med militær Honnør.

Een Gang i den nyere Tid har Thisted tildraget sig almindelig Opmærksomhed nemlig i 1696 ved den berygtede Besættelseshistorie, under hvilken Sognepræsten, Magister Ole Bjørn, erklærede syge Kvinder, som søgte hans Hjælp, for besatte af Djævelen og optog dem i sit Hus for at faa „Djævelen uddrevet“. Efter at hele Byen var kommen i Oprør, og Besættelsen havde vakt stor Røre over hele Landet, blev der nedsat en Kommission til at undersøge Forholdene, og den idømte flere af de anklagede Kvinder strenge Straffe. Sagen endte med en Højesteretsdom i 1698, der dels frikendte og dels mildnede Straffen for de anklagede, men idømte adskillige af de Embedsmænd,

Gl. Ejendom i Nørregade (Skaarups Hus).

der havde haft med Besættelsen at gøre, større Bøder. Præsten blev fradømt sit Embede og sat i Fængsel, hvorfra han dog Aaret efter blev løsladt mod at begive sig ud af Landet.

Da Thisted Bispegaard som gejstligt Gods ved Reformationen var blevet inddraget under Kronen, blev den i 1540 givet i Forlening til Niels Juel, den kom derefter til Hans Pogwisch, som 1552 paa Grund af sit ukristelige Levned mistede Lenet, der blev givet til Jakob Brockenhuus, 1589 til Christoffer Parsberg og 1592 til Niels Kaas. I 1597 lagdes det under Ørum Len. Før 1662 blev Thistedgaard for Kronens Gæld udlagt til Borgmester Jakob Madsens Arvinger. Hans Søn, Ejler Jakobsen, skødede den 1667 til Erik Høg til Bjørnholm, der samme Aar skænkede den til Dorte Mogensdatter Kruse. 1691 ejedes den af en Borger i København, Frans Rohde, som i 1695 solgte den uden Bygning til Præsten i Saltum, Jakob Holm, der igen afhændede den til Præsten i Ullis, Christen Stistrup. I 1702 skødedes den til Amtmanden, Rudolph Friherre Gersdorff, der 1726 solgte den til Tolder i Thisted, Ulrik Zitscher, der døde i 1736, hvorefter den ved Auktion blev købt for 380¹/₂ Rdl. af Lars Hang, som synes at have solgt den til Amtmand Claus Chr. Skinkel, hvis Enke i 1748 solgte den for 800 Rdl. til Jens Enevoldsen og Christen Jensen Cappel, begge af Torsted. 1760 tilhørte den Peder Langvad, men i 1765 blev den nedbrudt og dens Jorder købte af Thisted By. Indtil 1682 var den privilegeret. Bygningen fik Sognepræsten i 1579 til Beboelse, da der var klaget over, at der ingen Præstegaard var, og Bispegaarden tidligere havde været brugt dertil. Gaardens Jorder laa for Størstedelen i Landsognet, men da de var af fortrinlig Beskaffenhed, blev de en værdifuld Forøgelse af Byens Ejendomme.

Henimod 1820 begyndte Interessen for de offentlige kommunale Anliggender at ytre sig. Hertil bidrog ogsaa, at Byen og Egnen i 1824 fik sin egen Avis, „Den nord-cimbriske Tilskuer“, der udsendte sit første Nummer Torsdag den 6. Maj. Bladet blev stiftet af den norskfødte Joh. G. Lund, en meget alsidig begavet Mand, der foruden at være Redaktør tillige var Konsul, Translatør og Bogtrykker, hvortil kom, at han anlagde en lille Papirfabrik, hvor der blev tilvirket Papir til Trykkeriets eget Brug.

Af og til kom omrejsende Skuespillertrupper og slog sig ned i Byen for flere Uger ad Gangen, saaledes det P. L. Bigumske Selskab, der 1827 opholdt sig 4 Uger her og gav Forestillinger. Noget fast Theater havde man ikke, men 1838 foreviste G. Hoffmann med sin Familie i Madam Ole Knakkegaards Gaard i Vestergade „Line-dans, Ridekunster, Balancekunster, Stigedans, Saltormortaler og Trampolinspring“ for et højtæret Publikum, og i denne Gaard blev i den følgende Tid hyppigt afholdt Theaterforestillinger. Klubben samlede hver Vinter sine Medlemmer til 6 Baller, som afholdtes paa Raadhuset, der almindeligvis var Borgernes Samlingssted, indtil Købm. Werner i 1830 annoncerede, „at Rejsende som ankommer her til Byen fra nu af hos ham kunde erholde Logi“. Dette Byens første Gæstgiversted er det nuværende Hotel „Royal“, og hertil henlagdes Borgernes festlige Sammenkomster snart.

Da Oversvømmelsen ved Stormfloden i 1825 foraarsagede store Ulykker langs Vestkysten, blev der ogsaa i Thisted indsamlet et betydeligt Beløb til de skadelidte, hvoraf Halvdelen særligt ønskedes uddelt til de trængende i Agger Sogn. Det gode Borgersind viste sig ogsaa i 1839, da der blandt Borgere og Embedsmænd i Løbet af et Par Dage indsamledes 132 Rdl. til Hjælp for de af Byens Smaakaarsfolk, der havde lidt Skade ved Stormfloden.

Pastor Aggerbæk har kaldt Thisted for „en Højskole for Drukkenskab“, og har fortalt om, hvor nedværdigende det var for ham, at han maatte gaa rundt til Borgere ved Nyltaarstid for at indkræve sit Højtidsoffer. De tidligere Kapellaner havde

gaaet i deres Præstekjole, men dette synes han var forargeligt. Denne „Bodsgang“ af Kapellanen synes iøvrigt at være en gammel Skik; thi allerede 1690 klager Kapellanen, H. Sjelderup, over, at han med „stor Møde“ maatte gaa fra Dør til Dør for at „bekomme de 12 à 14 Sletdaler“, som udgjorde hans Fastelavnsløn, en betydelig Del af hans Indtægt.

I dette Tidsrum var det ogsaa, at den senere bekendte Skolemand, Chresten Mikkelsen Kold, voksede op i Thisted. Han blev født den 29. Marts 1816 i Strømgade, hvor Forældrene, fattige Skomagerfolk, boede. Han gik i Kirkens Skole hos Kyllensbech og har senere fortalt, at „den bestandige Opplappren af Læsebøgerne kun bevirkede Kedsomhed, som vi søgte at fordrive med den fattige Fornøjelse at samle Sandet i Tytter med Fødderne paa Gulvet“.

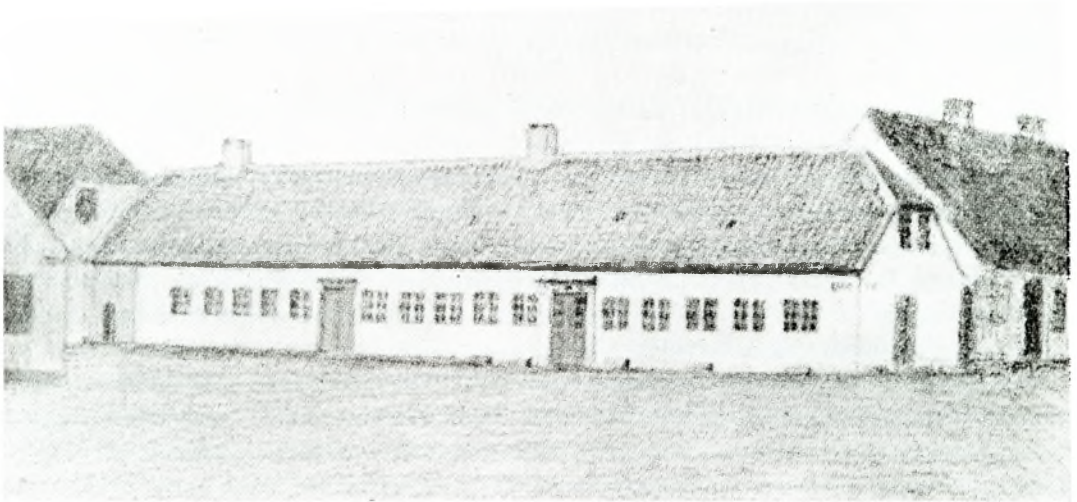
Den Mand, der først og fremmest satte sit Præg paa Byen i dette Tidsrum, var Amtmand Faye. Det var dog ikke blot som Embedsmand, men ogsaa som Borger, at han var Byens første Mand, der paa mange Maader virkelig prægede sin By. Da Tanken om Oprettelsen af en Sparekasse for By og Egn kom frem, skrev en Indsender i Avisen bl. a. følgende:

„Indsenderen er af den uforargelige Mening, at Thisted ikke vil javne tidnævnte Indretning, naar det maatte behage den Mand, hvem baade Byen og Amtet skylder saa mangen skøn og nyttig Indretning, at værdige dette Forslag sin gunstigste Opmærksomhed. Kommer den nogetsinde i Stand, vil den formere de allerede mange skønne Mindesmærker, vi, naar den Ædle engang (gud sent) berøves os, vil have om ham“.

Den Mand, der her hentydes til, er Amtmand Faye, og ovenstaaende afgiver noksom Vidnesbyrd om den Tillid og Tiltro, man havde til ham. At Hengivenheden var gensidig i de 37 Aar, hans Virksomhed varede i Thisted, skønnes ogsaa af, at han valgte at forblive her, endskøndt han kunde have opnaaet Forflyttelse til andre Egne.

I Løbet af 6 Aar aflagde Kong Frederik den 6te 3 Besøg i Thisted. Første Gang var den 21. Juni 1824, da han kom fra Børglum Kloster, hvor han havde overnattet. Rejsen gik langs med Vesterhavsstranden til Slettestrand, hvortil han ankom ved Middagstid, og Thisted naaedes om Aftenen. Næste Dag gik Rejsen videre over Nykøbing. Da disse Kongebesøg ligner hinanden for en Del indskrænkes Omtalen til de to sidste.

Besøget i 1826 fandt Sted den 19. og 20. Juni. Kongen ankom til Vilsund ud paa Eftermiddagen ledsaget af sit Følge samt Amtmand Faye, der allerede havde modtaget ham i Nykøbing, hvor der kun var gjort et kortere Ophold. Ved Vilsund blev Majestæten modtaget af By- og Herredsfoged Lützhøft samt Justitsraad Langeland i Spidsen for et ridende Korps, der førte en Standard, der paa den ene Side bar et kronet F. og M. indrammet af en Egekrans med Underskriften: Danmarks Lykke. Paa den anden Side saas F.C.C. og W.M. med Underskriften: Danmarks Haab. Det sidste var en fin Hentydning til den nylig stedfundne Forlovelse mellem Prins Frederik Carl Christian, senere Frederik den 7de, og Wilhelmine Marie, Frederik den 6tes Datter. Det ridende Korps vandt Majestæternes allerhøjeste Bifald, dels ved sit smukke Udseende og dels ved sin militære Holdning, og under dets Ledsgelse gik Rejsen til Thisted, hvortil man naaede Kl. 8 om Aftenen under Kanonernes Torden. Avisen fortæller videre om Besøget: „Paa Torvet modtoges Hans Majestæt af Byens Borgerskab, der ved sine Manøvers og smagfulde Uniform tildrog sig hans Opmærksomhed. Allerhøjestesamme behagede derpaa at afstige hos Hr. Amtmand, Ridder og Dannebrogss-

Kiils-Gaard.

mand Faye, hvor han modtoges af Stedets og Omegnens gejstlige og civile Embedsmænd, som straks derpaa blev stedet til Kur. Om Aftenen var den hele By illumineret og mangensteds saaes sindrige Transparenter, hvoriblandt følgende udmærkede sig: I Baggrunden af Hr. Amtmand Fayes Port, dekoreret som Løvsal og oplyst med en Mængde Lamper var opstillet et 4 Alen højt Transparent, hvorpaa i brændende Bogstaver stod:

„Dit Huses Lykke er Folkets Held! — Naar Fædrelandet lykønsker Dig
— Ædle Fyrste — Tolk det kun sit og Efterslægtens Haab — Fremjæ-
lende — Vag dine Elskedes Brudekrands“.

Den følgende Morgen begav Kongen sig, efter at have set Embedsmændenes Protokoller, taget Byens Mærkværdigheder i Øjesyn, ladet Borgervæbningen passere Revue o. s. v. til Plantagen, og efter en hastig serveret Frokost rejste han videre ned gennem Thy.

Byens Regnskaber oplyser, at der ikke blev sparet paa Krudtet. Der blev nemlig brugt ialt 75 Pd. til Kanonade, og Udgifterne beløb sig til 113 Rdl. 81 Skill. Sedler og Tegn, hvoraf Byen betalte $\frac{1}{3}$ og Amtet $\frac{2}{3}$.

Ved Besøget d. 21. Juni 1830 var Kong Frederik ledsaget af Svigersønnen Prins Frederik Carl Christian. Man kan ikke andet end undres over den Hurtighed, hvormed en saadan Rejse gik for sig og over alt det, den gamle Konge kunde overkomme at faa at se. Ved denne Lejlighed blev Kongen modtaget ved Amtsgrænsen i Han Herred af Amtmand Faye, der sikkert nok har høstet Ros for de udmærkede Veje, som Kongen nu efterhaanden havde faaet et godt Kendskab til ved sine Rejser i Thisted Amt. Middagen indtoges i Thorup Præstegaard „og under Kanonerens Torden, Klokkernes Ringen og en talrig Folkemængdes Jubel indtraf man omtrent Kl. 6 om Eftermiddagen i Thisted. Kongen boede hos Amtmanden og Prinsen hos Byskriver, Kancelliraad Toft. Kl. 7 næste Morgen forlod Kongen Byen.

Kong Kristian den 8tende besøgte kun en Gang Thisted, nemlig i Dagene 16. og 17. Juli 1842.

Havde man gjort sig Anstrengelser ved de omtalte Kongebesøg, var det alligevel ikke noget imod del, der blev præsteret, da Kong Frederik den 7de sammen med

Grevinde Danner aflagde Byen et Besøg i 1852. Allerede i 1846 havde han som Kronprins været i Thisted og var bleven modtaget med Æresport, Transparenter og den uundgaelige Kanonade, men nu kom han som Grundlovens Giver, som Sejrherr i den afsluttede Trearskrig, saa det var intet Under, at Begejstringen skyllede over alle Bredder.

Kongen ankom Lørdag Aften med Damperen „Limfjorden“ den 19. Juni og blev modtaget ved en Æresport, der var oprejst paa Havnepladsen, med en Velkomstsang af Sangforeningen og en Tale af Byfoged Nellemann, der bød Kongen og hans Gemalinde Velkommen, „hvorefter det høje Par til Fods begav sig til Amtmandsboligen gennem de illuminerede og flagprydede Gader. Ved Ankomsten blev Kommunalbestyrelsen og Gejstligheden modtaget i Audiens, hvorefter Publikum uden for Kongens Bopæl samlede sig og afsang en af Konsul Bendixen forfattet Velkomstsang: Thyboens Hilsen til hans elskede Fyrste, Hs. Maj. Kong Frederik den Syvende og Allershøjstsammes Gemalinde“. Ud paa Aftenen besøgte Herskaberne Plantagen, hvor der over Indgangen var anbragt en Indskrift. — Af Kommunalbestyrelsen var opført en „Veranda“, hvor der blev indtaget en „Collation“, ligesom Sangforeningen igen afsang en Sang, i hvilken Grevinde Danner heller ikke blev glemt. Ved Afgang fra Plantagen blev der afbrændt et Fyrværkeri. Næste Dag overværede Kongen og Gemalinde Gudstjenesten, hvor Provst Michelsen prædikede, og efter Hjemkomsten fra Kirken gav Kongen Audiens, „hvorefter Grevinde Danner ønskede at se Kommunalbestyrelsen og hjertelig takke den for den gode Modtagelse, der var blevet hendes høje Gemal og hende til Del, og hvilken glædede hende saa meget inderligere, fordi hun saa, hvormeget det havde glædet Hans Majestæt“. Til det paafølgende Middagstaffel var indbudt nogle af Kommunalbestyrelsen, Borgerkaptajnen og fl. med deres Koner. Amtmanden udbragte Kongens Skaal og Byfogden Grevinde Danners, ligesom Hans Majestæt udbragte en Toast for Thylands Beboere, og Amtmanden takkede. Om Aftenen overværedes en Forestilling i Teatret, hvor det „Millerske Selskab“ spillede: „Tre for Een“ af Erik Bøgh og „Abekatten“. Næste Dag besøgte Kongen Kirken og saa ogsaa Byggepladsen, hvor det ny Raadhus skulde ligge, og Kl. 10^{1/2} slog Afskedens Time.

Ved Folketællingen i 1801 var Thisted naaet til at have 1806 Indbyggere. Tallet steg langsomt indtil 1840, da det var naaet til 1814, men fra dette Aar gik det hurtigere. I 1845 fandtes der 2145 Indbyggere, i 1850: 2342 og i 1860: 3126.

Foruden Havnens Anlæg bidrog ogsaa den stærkt aftagende Skudehandel og senere Næringsloven af 1857 til denne Fremgang. Enkelte Handlende fra Klitmøller saa nu deres Fordel i at flytte deres Forretninger til Byen, ligesom adskillige andre grundlagde nye. Ogsaa Haandværket tog et betydeligt Opsving og ikke mindst kom Skibsbyggeriet til at spille en Rolle, og Thisted Haandværkere blev bekendt for deres gode Arbejde paa alle Omraader.

De aarlige Markeder bragte ogsaa fra nu af et ukendt Liv ind i Byens Handel, og i Begyndelsen af Aarhundredet var særlig Krammarkedet i Juli velbesøgt, idet der kom Købmænd og Kræmmere hertil fra hele Jylland. Da der henimod Fyrreerne blev adskillige Forretninger med Manufaktur, saa at Købmændene kunde forsyne baade Byens og Omegnens Folk med Klædevarer, aftog Antallet stærkt af de tilrejsende Handelsmænd, saa at Markederne væsentlig kom til „at bestaa i Salget af en Mængde tør Fisk fra Haveggen“. En særlig Attraktion ved Markederne i Begyndelsen af Fyrreerne blev Damperen „Hebe“, der lokkede mange af Markedsgæsterne til at forsøge en Sejltur til Vilsund. Iøvrigt var det Folkelivet, der satte sit Præg paa Byen en saadan Dag, „og det i Nærheden af Havnen liggende Grydetorv fortjener en saadan

Dag Navn af Frydetorv, thi en evigvarende Musik og Dans og enkelte originale Scener af Folkelivet erindre Tilskuerne om en Del Scener i Pariss Mysterier“.

Den 10. Januar 1821 blev det Areal, hvor Thisted Plantage nu ligger, købt, for at der kunde anlægges en Planteskole, hvorfra Klitplantagerne kunde blive forsynede med Planter, og senere udvidedes Arealet med et tilgrænsende Stykke. Imidlertid mislykkedes Klitplantningen, men Planteskolen fik dog stor Betydning, idet Amtets Beboere gratis dels fik Træplanter og dels Frugttræer til deres Haver. Efterhaanden forvandlede Planteskolen fuldstændig Karakter og blev et Slags Skov anlæg, der var til stor Glæde for Byens Borgere og Omegnens Beboere og „til Ziir for Thisted Bye“, men da Hensigten med det oprindelige Anlæg paa den Maade svandt, og Betydningen af det kun blev den indirekte, at have fremmet Lysten til Plantning i Landsdelen, fik Thisted Købstad i Skrivelse fra Rentekammeret Tilbud om, hvis den ønskede det, da at maatte antage Plantagen som Ejendom paa nærmere angivne Betingelser, nemlig dels at udrede Lømminger og dels at forsyne Egnens Beboere med Træer som hidtil. Dette turde man ikke gaa ind til, navnlig af Frygt for „de Bekostninger, som vil indtræffe for dens Vedligeholdelse og fordre et aarligt Tilskud“. Alligevel var det maaske gaaet i Orden, men Amtmand Rosenkrantz foreslog saa, at Plantagen skulde skænktes til Thisted Amt, hvilket Byen erklærede sig villig til at gaa med til samt at afholde $\frac{1}{4}$ af Udgifterne mod at vælge et Medlem til Bestyrelsen. Saaledes ordnedes Forholdet, og et kgl. Gavebrev af 11. Januar 1844 overdrog Plantagen til Thisted Amt, mod at Købstadens „Indvaanere bestandigen forbeholdes Adgang til Plantagen som Forfriskningssted“. Samme Aar fik Plantagen til Minde om den kongelige Giver Navnet „Kristiansgave“.

Indledningen til Trearskrigen gik heller ikke ubemærket hen over Byen, ogsaa her kom Sindene i Bevægelse i de berømte Martsdage. Krigen 1864 bragte en fjendtlig Besættelse af Thisted, idet Østrigerne kom den 14. Juli og blev her i over 6 Uger. Pantebøgerne og de offentlige Kasser blev over Klitmøller ført til København.

Det landsbyagtige Præg, som i tidligere Tid har været over Byen, da saa at sige enhver drev lidt Landbrug, forsvinder efterhaanden, og de mange Avlsbygninger, der fandtes ind mellem Ejendommene fjernedes. Endnu i Tredserne kunde man se Hjordrengene eller Kodrengene St. Hansaften komme trækkende med deres Køer hjem fra Marken gennem Gaderne smukt pyntede med Blomster og Grønt, og ved denne Præsentation vankede der ikke sjældent en god Drikkeskilling.

Enkelte gamle Skikke holdt sig ret længe. Saaledes havde Vægterne Tilladelse til at samle Lys ved Hellig-Trekonger, og denne Dag mødte de i Uniform med Stok og en aflang Kasse under Armen til Lysene, der dog ofte afløstes af en Drikkeskilling. Om Julen kom „Stjernemanden“ med sin „Stjerne“ af kulørt Papir, inden i hvilken der brændte et Lys. Stjernen drejedes rundt og fremviste forskellige paa dens Sider malede bibelske Billeder, medens en „Stjernesang“ blev sunget. Som i saa mange andre Søkøbstæder kørte Fastelavnsbaaden gennem Gaderne Fastelavnsmandag, og endnu har Sømandsforeningen bevaret denne gamle Skik.

Det var medens dette halvt landsbyagtige Præg endnu var over Thisted, at J. P. Jacobsen henlevede sin Barndom her og gik i Realskolen. Han var født 1847 i Skolestræde, hvor Forældrene, Skipper Chr. Jacobsen og Bente Marie Hundal, den Gang boede. Aaret efter flyttede de hen til den samme Aar opførte Ejendom paa Havnen, hvor Faderen drev Handel med Skibsinventar og havde et betydeligt Landbrug. I J. P. Jacobsens Digtning findes ikke meget, der minder om selve Thisted; kun i Skildringen af „Fjordby“ i Niels Lyhne er der ingen Tvivl om, at han her tænker

paa sin Fødeby, uden at det dog er muligt at stedfæste Enkelthederne. Men til Thisted og Hjemmet søgte han, naar Sygdommen overmandede ham, og her døde han en Foraarsdag 1885 og blev begravet der, hvor „Kirketaarnet hæver sig lyst og roligt“.

Det private Byggeri var inden Krigen i stærk Vækst, og der opførtes ikke saa faa Ejendomme, hvoraf flere paa 3 Etager. Denne Virksomhed standsedes i Krigsaarene, men den tiltagne Bolignød gav Anledning til, at Kommunen maatte optræde som Bygherre. Endvidere er Byen blevet forsynet med en Række andre delvis offentlige Institutioner og Bygninger. 1901 opførtes Teknisk Skole af Haandværkerforeningen, Museet købte 1914 en privat Ejendom i Skolegade, hvortil det i 1917 førte sine Samlinger. 1915 opførtes Løveapoteket og i 1919 sker en betydelig Udvidelse af Amtssygehuset, hvor der i 1893 var bygget Epidemisygehus, og i 1907 Tuberkulosesanatorium. I 1919 oprettedes Biblioteket for Thisted By og Amt som Centralbibliotek og i 1920 opførtes Politigaarden.

Thistedes Bys nuværende betydelige Institutioner, dens ledende Foreningssliv og dens kendte Mænd og Kvinder vil vi paa de kommende Sider forsøge at fremstille saa fyldestgørende, som Pladsen og de til Raadighed staaende Oplysninger tillader.

THISTED KIRKE i sin nuværende Skikkelse er opført paa samme Tid, som Byen blev Købstad. En Overlevering fortæller ogsaa, at den er bygget paa Kong Hans Tid, og dette modsiges heller ikke af Bygningsstilen.

Men forud for denne Kirke har der været en anden, der har været opført i romansk Stil og sikkert ikke i nogen væsentlig Grad af Udseende har afvejet fra Omegnens Landsbykirker. Den har bestaaet af Skib, Kor og Apsis, og Rester af denne Kirkebygning findes endnu i Kirkens Mure, saaledes et betydeligt Antal Granitkvadre, Kvadre med indhuggede Billeder af Dyr og Blade, Kvader med Menneskehovede, krumhugne Sten til Korrunding, profilerede Sokkelsten o. s. v. Disse Figurarbejder er af ret sen Oprindelse og angiver, at denne gamle Kirkebygning maa være opført i Tiden omkring 1225. Da Byen blev Købstad, maa det antages, at den har været for lille, hvorfor den blev nedrevet og Materialet anvendt i den nuværende Kirke, der blev opført i den gotiske Stil med spidse Buer i Vinduer, Døre og Hvælvinger. Da det gamle Materiale ikke har været tilstrækkeligt, har man endvidere anvendt Limstenskvadre og Mursten af forskellige Slags og i forskellige Størrelser, alt i alt et meget uensartet Materiale, der er dækket ved Overhvidtning.

Gennem de ca. 400 Aar Kirkebygningen har staaet, har den været underkastet flere Tilbygninger. Den bestaar nu af Taarn og Hovedskibet med Sideskib mod Nord og to Fløje henholdsvis til Vaabenhus og Sakristi. Hele Kirkens Længde er ca. 36 Meter og Taarnets Højde til Fløjknappen ca. 40 Meter.

Taarnet er fra samme Tid som Kirkebygningen, og der fortælles, at Kong Hans lod det opføre med Spir, for at det kunde være til Vejledning for de søfarende. Den første Efterretning om en Ombygning af Taarnet er fra 1706. Det var da blevet saa brøstfældigt, at det truede med at styrte ned, endskønt Taarnets vestre Mur i 1702 var blevet repareret. Resens Billede synes at antyde, at Spiret tidligere har haft en noget anden Form, men i Hovedsagen maa Taarnet og Spiret i 1706 have faaet sit nuværende Udseende. Man har dog ikke været heldig ved denne Lejlighed, idet Spiret er anbragt lidt skævt paa Taarnet, der ogsaa er skævt i Forhold til Kirkebygningen.

Gennem en lav Dør paa Taarnets Nordside fører en Vindeltrappe op gennem Taarnets 3 Stokværk til Klokkerne. Her blev i 1711 indsat en Dør til Hvælvingerne for

„at ikke nogle onde Mennesker skulle have sin Gang der indtil Blytagets Beskadigelse, som tilforn vides at være sket“. Kirken har 3 Klokker, af hvilke de 2 stammer fra Tiden før den store Ombygning og Udvidelse.

Kirkebygningen viser, at der mindst 3 Gange er bygget paa den. Ældst er Hovedskibets 4 vestlige Hvælvingsfag, der indvendig bæres af 4 Ribber i hver Hvælvning, medens de to østlige, der udgør Koret, er seksribbede, ligesom den udvendige Gesims

mod Øst ud for disse sidste Hvælvingsfag har et andet Udseende end ud for de vestlige. Hvornaar denne Forlængelse er foretaget er uvist. Sydsidens Mur støttes af en Række Stræbepiller. Ved Foden af en af disse er der ved Gravning fundet en muret Grav af middelalderlig Form.

Sideskibet maa derimod være opført i Slutningen af det 17. Aarhundrede. Desværre mangler Kirkens Regnskabsbøger for Aarene 1673-1700, og netop i dette Tidsrum maa man antage, at denne Tilføjelse har fundet Sted. I Regnskabet for 1700 tales saaledes baade om „Nygang“ og „Breddegang“, af hvilke den første maa være Sideskibets Gang, og samme Aar blev der indsat en ny Dør fra Vaabehuset til Kirkens Nygang. Den blev beslaaet med Jern taget fra en anden Dør. Iøvrigt fremgaar det af Regnskabet, at Muren blev gennembrudt her, og der har altsaa ingen Dør været før paa dette Sted. Denne Døraabning er sikkert den, som endnu fører fra Vaabehuset ind til Sideskibet. Selve Udvidelsen er foregaaet ved, at den nordre Mur i Hovedskibet blev gennembrudt 3 Steder, og Piller opmurede af de tilbagestaaende Stykker af Muren. Blandt ældre Folk benævnes Sideskibet undertiden „Brændevinsgangen“, hvilket skulde komme af, at man undertiden tyede ind i denne Gang for at styrke sig ved Mad og Snaps, naar Gudstjenesten trak længe ud. Vaabehus og Sakristi, henholdsvis i Forlængelse af Sideskibets vestlige og østlige Del, udvidedes 1863. Ved samme Lejlighed fjernedes Trærammerne i Vinduerne og erstattedes med Jernvinduer.

Kirkens Tag er af Bly. Villumb Blyemester i Thisted fik i 1648 Betaling for „bly at støbe af Nye paa Taarnet og Kirchen“. 1700 er Kirkens Blytag underkastet en gennemgribende Reparation ved Christen Blymester af Villerslev. Støbesand hentedes fra Vandet, men „Brendefang til blysmeltningen hafde mand af gammelt Tømmer

Sammen Sanchit i Forraad“.

Gennem Vaabenhuset er Kirkens Hovedindgang. Over for denne findes ogsaa en Indgang fra Syd med en gammel Dør, der bærer Aarstallet 1631. Tilhøjre for Indgangen er Orglet anbragt i det nederste, hvælvede Taarnrum. Kirkens ældste Orgel anskaffedes i 1616. Det nuværende Orgels Facade bærer Aarstallet 1768, men af dette Orgel, der blev bygget i Kongsberg og kostede 2400 Rdl. er ikke andet end Facaden tilbage, der bærer et Midterskjold med Jyllands Vaaben, en Løve over 9 Hjerter, og paa hver Side Skjolde med Navneslyngninger, hvoraf det ene er Kong Kristian den 7des. Gennem en Række Ombygninger foretaget til forskellige Tider har Orgelet 16 Stemmer 2 Manualer og 1 Pedal. En Ombygning og Udvidelse i 1924 bragte Instrumentet op paa 25 Stemmer.

Under Kirkegulvet fandtes tidligere en Mængde Begravelser,

der bragte Kirken en betydelig Indtægt. Saaledes købte i 1698 Enevold Berregaard et Begravelsessted for 100 Dlr. og henlagde til dets Vedligeholdelse 200 Rdlr. Begravelserne var murede, men da der ret hyppigt aabnedes for dem, og Lig blev nedsatte, ligesom saadanne ogsaa ofte hensattes i Kirken før Jordfæstelsen, kunde det ikke undgaas, at disse Forhold var en stadig Kilde til Udbredelse af Smitsygdomme, ligesom Luften maatte blive frygtelig forpestet. De fleste af disse Begravelser blev fjernede i 1863, da Kirken fik Varmeapparat.

Hovedskibet og Koret, som altsaa dækkes af de 7 spidsbuede Hvælvinger fik sit nuværende Udseende ved Omforandringen i 1863. Ved denne Lejlighed fjernedes en Række Pulpiturer samt et Gitterværk af Træ, der adskilte Koret fra Skibet. 12 Apostelfigurer, som havde dannet Gitterets Afslutning foroven, blev anbragte paa Panelet langs Korets Vægge, ligesom „Kordøren“ flyttedes hen til sin nuværende Plads som Syddør. I Koret fandtes endvidere to lukkede Degnestole, som ligeledes fjernedes. Døbefonten, af Granit, der stammer fra den romanske Kirke, flyttedes ned foran Orgelet; men det viste sig senere at være en uheldig Plads, hvorfor den blev flyttet tilbage til Koret. Resultatet af Restaureringen i 1863, der sikkert med haard Haand har fjernet en Del gammelt og ejendommeligt Kirkeinventar, blev dog, at Kirken fik sit nuværende rummelige og lyse Udseende.

Lysekronerne er, med Undtagelse af en enkelt, fra nyere Tid. Den ene har

Den gamle Altartavle.

oprindelig hængt i det Berregaard'ske Kapel. Paa Nordvæggen hænger fire smukke Epitafier.

Prædikestolen er et smukt Renæssancearbejde udført 1594 og sikkert af en Lærling af Michael van Groeningen. Den blev 1917 af Nationalmuseet underkastet en omhyggelig Restaurering, og under de mange Lag Maling, der i Tidens Løb var paaført, fandt man den nuværende Farvesammensætning, der giver et godt Udtryk for den Tids Farveglæde. Kun et Opstandelsesbillede, der findes anbragt i Prædikestolens inderste Felt nærmest Vinduet, er oprindelig. De øvrige Billeder er malede ca. 1830.

I Sideskibet findes det Berregaard'ske Kapel. Det lukkes af en smuk Smedejernsdør, og efter Indskriften paa Marmormindetavlen over Døren, er det indrettet 1698. I selve Kapellet findes paa Væggen anbragt et Marmorepitafium over Anne Søe og Enevold Berregaard, der begge tilligemed flere af Slægten ligger begravede i den lukkede Gravhvelving under Gulvet. Endnu henstaar 2 Kister i Kapellet. I Kisten til venstre findes Støvet af ovennævntes Sønnesøn, Willum Berregaard, og til højre sidstnævntes Sønnehustru, Sophie Antonette Augusta Sehested. Kapellet er restaureret i 1891.

Altertavlen er af nyere Oprindelse. Rammen er i Renæssancestil med Billede af Jesus og den samaritanske Kvinde, malet af A. Dorph i 1890. Paa Alteret staar 2 Sølvlysestager med Aarstallet 1781, skænkede af Margrethe Sophie Zitscher. Kirkens gamle Lysestager af Messing blev skænkede til Klitmøller Kirke, da denne byggedes.

I Taarnrummet bag Orgelet findes den gamle Altertavle, der blev nedtaget i 1890. Den var oprindelig en Fløjaltertavle, og det ældste af den stammer fra den katolske Tid, antagelig fra henved 1500.

AXEL MONTEBELLO MØLLER, Sognepræst, R. af D., er født den 23. Oktober 1866 paa „Thunegaard“ i Rask som Søn af Proprietær Carl Pouniatowsky Møller og Hustru Anne Kirstine, født Jacobsen. Gift 1896 med Anna Charlotte Becker. Student 1886, cand. theol. 1898, Huslærer, Lærer i Roskilde fra 1892—96, Sognepræst paa Jegindø fra 1896—1906, Sognepræst ved Kapernaumskirken i København fra 1906—18, Sognepræst ved Thisted Kirke siden 1. Marts 1918. Formand for Dronning Louises Børneasyl, i Bestyrelsen for Johnsens Sygehjem, Formand for Skolekommissionen.

GEORG PETER WESTH, Pastor, er født den 23. November 1903 i Vestermarie paa Bornholm som Søn af flv. Gaardejer Jesper Andreas Westh og Hustru Ellen Birgitte, født Holm. Gift 1928 med Elna Marie Rasmussen. Student fra Rønne 1922, cand. theol. 1928, res. Kapellan i Thisted og Sognepræst til Skinnerup, Kredsfører i F. D. F., og Formand for Skinnerup Menighedsraad.

Det Berregaard'ske Kapel.

JENS KRISTIAN FREDSKILD, Kantor og Kordegn, er født den 9. Maj 1885 i Hvidbjerg paa Mors som Søn af Lærer Gerhard Peder Fredskild og Hustru Maren Kirstine, født Horsager. Gift 1912 med Ellen Marie Jakobsen. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1907, Kantor og Kordegn siden 1. Januar 1908, Sanglærer ved Thisted Borgerskole, Dirigent for Thisted Sang- og Thisted Korforening og for Thisted Folkekor.

AKSEL MUNK, Organist, er født den 10. Marts 1904 i Odense som Søn af Frugthandler Hans Munk og Hustru. Gift 1928 med Else Ulla Jespersen. Lært hos Domorganist Raasted i København, Organisteksamen fra Konservatoriet 1926, Organist ved Thisted Kirke siden 1. Maj 1927.

CHRISTIANE MARIE AMALIE RIIS, Klokker, er født den 4. Februar 1874 i Thisted som Datter af Klokker Christen Knakkegaard og Hustru Frederikke Dorthea Christiane Riis, født Reimers. Klokker ved Thisted Kirke siden 3. Februar 1920.

A. M. Møller,
Sognepræst.

G. P. Westh,
Pastor.

J. K. Fredskild,
Kantor.

THISTED BYS KIRKEGAARDE. Kirken laa oprindelig midt paa Kirkegaarden, der var forholdsvis lille. Ved en Udvidelse 1913 af Vestergade ud for Kirken, bortgravedes et Stykke af Kirkegaarden, og det gamle Kirkegaardsdige flyttedes. Ved denne Lejlighed opgravedes Ben i saa stor Mængde, at man troede, man var truffet paa Fællesgrave, der stammede fra Krigstider eller fra Epidemier. Denne Antagelse var sikkert ikke rigtig, men den lille Kirkegaard er gennem de mange Aarhundreder blevet overfyldt og har saa at sige omsider dannet en uhyre Bendinge.

Først 1823 foretoges en Udvidelse af Kirkegaarden, idet man købte „Amtmandens Have“, der omfattede omtrent hele det Areal, som i de sidste Aar er blevet nedlagt som Kirkegaard og omdannet til Anlæg. Iøvrigt havde Landsognets Byer, Tingstrup og Faartoft, hver en Del af den gamle Kirkegaard, og disse Stykker benævnedes henholdsvis Tingstrup og Faartoft Kirkegaard. De laa i det nordøstlige Hjørne ud mod Vestergade, men forsvandt, da man 1853 opførte det nuværende Raadhus paa denne Del af Kirkegaarden. Omtrent samtidig anlagdes „Søndre Kirkegaard“ ud mod Fjorden og 1894 den nuværende „Vestre Kirkegaard“. — Paa den gamle Kirkegaard findes en Ligsten over Rektor ved Latinskolen, Oluf Andersen Sæby, der døde 1666, og her ligger Digteren I. P. Jacobsen begravet. Paa den sydlige Del af Kirkegaarden, der hidrører fra Udvidelsen i 1823, findes bl. a. i Form af en Kæmpehøj et Familiegravsted for Digteren, Amtmand Gerh. Faye og hans Slægt. Paa Søndre Kirkegaard er der opført et Ligkapel fra 1870. Paa Vestre Kirkegaard opførtes et Ligkapel i 1895.

E. M. Hansen,
Graver.

EDVARD MARTIN HANSEN, Graver, er født den 17. Juni 1890 i Thisted som Søn af Graver Julius Christian Martin Carl Hansen og Hustru Karen, født Pedersen. Gift 1913 med Dorthea Kathrine Nielsen. Arbejdet ved Kirkegaarden under sin Fader fra 1904—20, siden 16. Januar 1920 Graver.

THISTED AMTSVEJINSPEKTORAT. — Landevejene i Thisted Amt har en samlet Længde af ca. 322¹/₂ km, og der er ikke i de sidste 70 Aar sket større Forandringer i Vejtlængden; i 1865 f. Eks. var Landevejsslængden ca. 321¹/₂ km. Derimod er der i Tidens Løb sket store Forandringer med Kørebanelnes Befæstelser, idet disse før Aarhundredeskiftet for de fleste Landevejes Vedkommende nærmest bestod af harpet Grus og Skærver, navnlig Flintskærver, der banedes af Færdselen.

Først omkring Aaret 1905 begyndte man saa smaat paa at anvende tromlede Dæklag af Granitskærver paa de stærkest befærdede Vejstrækninger, og hertil anvendtes lette Hestetromler. I 1914 anskaffedes den første Motortromle, der navnlig anvendtes ved Chaussebrølægningsarbejder i Nærheden af Nykøbing og i Hurup Stationsby; men først efter 1920 kom der Fart i Vejarbejderne, idet den stærkt stigende Biltrafik foraarsagede, at Landevejene paa lange Strækninger brød fuldstændigt sammen; man gik derfor straks i Gang med overalt at give Kørebanelne tromlede Dæklag samtidig med, at man i større Udstrækninger tog fat paa de mere varige Befæstelser navnlig Chaussebrølægning; fra 1927 er man begyndt at give de makadamiserede Kørebanelne en grundig Overfladebehandling med Emulsion (Topfylding); denne Befæstelsesmaade har vist sig udmærket, og det er Tanken at fortsætte med den, indtil hele Landevejsnettet har faaet en fast og støvfri Kørebane.

Den 1. April 1933 havde Landevejene følgende Kørebanelbefæstelser: Chaussebrølægning 29,286 km, Asfaltbeton 0,800 km, Cementbeton 0,365 km, Toplagsfyldt Makadam 125,091 km, Overtjæret Makadam 36,095 km, almindelig Makadam 94,178 km, Grusbelægning 36,613 km, ialt 322,428 km.

Den stærke Udvikling indenfor Amtsvejvæsenet har selvfølgelig medført en tilsvarende Stigning i Vejudgifterne, hvilket med Tydelighed fremgaar af nedenstaaende Oversigt over Vejudgifterne: I 1899—1900 var Vejudgifterne Kr. 68529,30. 1904—05 Kr. 81,027,19. 1909—10 Kr. 85291,58. 1914—15 Kr. 157543,74. 1919—20 Kr. 286935,01. 1924—25 Kr. 631020,23. 1929—30 Kr. 787301,00. 1932—33 Kr. 947636,25.

Af Amtsvejinspektører i Thisted Amt kan nævnes følgende: Husen indtil 1864, Buchhave til 1901, Dalsgaard til 1920 (er nu Amtsvejinspektør i Sønderborg Amt), og Biering-Sørensen fra den 1. Oktober 1920.

GUNNAR JOHANNES BIERING-SØRENSEN, Amtsvejinspektør, er født den 9. Oktober 1887 i København som Søn af Professor ved Universitetet, Søren Sørensen, Medlem af Videnskabernes Selskab, R. af D. p. p., og Hustru Sofie Elisabeth, født Biering. Gift 1917 med Karen Woldike Schmidt. Student 1906, cand. polyt. 1911, Ingeniør ved Stadsingeniøren i København, Militærtjeneste fra Efteraaret 1911—12, Sekondløjtnant i Fæstningsartilleriet, i en kort Periode ved Københavns Amts Vejvæsen, derefter ved Vejle Amts Vejvæsen til 1914, ved Ribe Vejvæsen 1916—19, ansat som Amtsvejinspektør ved Thisted Amts Vejvæsen 1920, Revisor for Amtsvejinspektørforeningen i Danmark.

G. Biering-Sørensen,
Amtsvejinspektør.

THISTED AMTSTUE ligger i Thisted By og har til Huse i Amtstuegaarden i Rosenkrantzgade. Bygningen anvendtes tidligere som Administrationsbygning for en Cementvarefabrik, men lejedes af Amtsforvalter Emil Nordlien, der benyttede den til Amtstue. I 1923 købtes Ejendommen af Finansministeriet. Bygningen er indrettet med store lyse Lokaler og heri findes nu en af Landets bedst indrettede Amtstuer.

Amtstue og Amtskontor forveksles ret ofte i Folks Begreb. Under Amtskontorets Omraade hører de i Amtet værende Landkommuner, Amtsygehuse, Amtsveje m. m.,

og dette Kontor ledes af Amtmanden, der er Formand for Amtsraadet. Amtstuen er imidlertid noget ganske andet. Denne ledes af Amtsforvalteren, der efter Amtets Størrelse har et passende Antal Medhjælpere. Amtsforvalterembedet nedstammer fra vore Forfædres Ridefogeder og sorterer under Staten.

Amtstuens Hovedopgave er Beregning og Optrækning af Skatter og Afgifter til Staten, Amtet og forskellige andre Myndigheder og Institutioner af de faste Ejendomme i Distriktet, men ogsaa mange andre Forretninger henhører under Amtstuen, hvortil f. Eks. Renter og Afdrag af alle mulige Slags Statslaan indbetales, ligesom Gaveafgift og Vægtafgift af Motorkøretøjer samt mange andre Skatter og Afgifter indgaar hertil. Thisted Amtstue ledes af Amtsforvalter T. E. Hvid.

T. E. Hvid,
Amtsforvalter.

THEODOR EMIL HVID, Amtsforvalter, er født d. 2. April 1877 i Hunseby som Søn af Gaardejer Jens Hvid og Hustru Gertrud, født Bruun. Gift 1909 med Karen Flensted, Datter af Branddirektør Flensted og Hustru Emilie, født Hansen. Ansat ved Maribo Amtstue 1894, Fuldmægtig 1903, først ved Næstved Amtstue og senere ved Assens og Thisted Amtstuer, Amtsforvalter i Thisted siden 1925, Formand for Thisted Skatteraad fra 1917—27.

CENTRALBIBLIOTEKET FOR THISTED BY OG AMT. Hver Gang en Bølge af Oplysningsiver har naaet vort Land, har man kunnet spore et Arbejde for at udbrede Kundskab ved Læsning. Saaledes ogsaa omkring 1800, da Oplysningstidens Ideer og Idealer ogsaa naaede op til Thy.

I 1807 oprettedes „Det Thylandske Provinsial-Bibliotek“. I en Indledning til Lovene paavises Bibliotekets Betydning for „den til Videnskaben opdragne Embedsmand, den tænkende Borger, kort sagt enhver, som ønsker ikke alene at være et nyttigt, men ogsaa et dannet Medlem af Selskabet“. Bibliotekets Medlemmer betalte 3 Rdl. om Aaret, men Afgifter for „Degne, Skoleholder og Mænd af Bondestanden“ nedsattes til 1 Rdl. 2 Sk. i aarligt Bidrag.

Dette Bibliotek, som efter Navnet ikke alene var for Thisted By, men ogsaa for Egnen, har sikkert haft ikke ringe Betydning for sin Tids Mennesker, særlig for Mellem- og Overklassen. Demokratisk var dets Styreform langtfra, og det var ogsaa dyrt at være Medlem. Det er betegnende, at Degne, Bønder og anden Almue slipper med for et lavere Kontingent.

Som for de fleste andre Biblioteker gik det gennem Aarhundredet op og ned. Somme Tider var det i Gang, til andre Tider opmagasineret. Resterne af det havnede paa Thisted Realskole, hvorfra det blev overgivet til det nuværende Centralbibliotek ved Starten i 1918.

I Begyndelsen af dette Aarhundrede var der i Thisted forskellige Foreningsbiblioteker og Lejebiblioteker, -der sørgede for aandelig Føde til de af Byens Borgere, som følte Trang til saadant. Disse Biblioteker virkede hæmmende for Oprettelsen af et offentligt Bibliotek for alle Byens Borgere. Allerede i 1909 brevvekslede Lærer Grønkjær med Professor Steenberg, Medlem af Statens Bogsamlingskomite om, hvordan en saadan Sag skulde gribes an, og Steenberg skrev bl.a., at de forskellige Foreningsbiblioteker vanskeliggjorde Sagens Gennemførelse. Thisted Foreningsforening drøftede Sagen paa sin Generalforsamling i 1917. Generalforsamlingen anmodede Bestyrelsen om at arbejde for Oprettelsen af et Folkebibliotek og en Læsestue, saaledes at Foreningsforeningen afholder Udgifterne til Korrespondance, ligesom den ved Lejlighed søger afholdt Foredrag om Sagen“.

I Efteraaret 1917 skrev Lærer Grønkjær en Artikel i Byens Blade, hvori han slog til Lyd for, at der nu toges fat paa at faa oprettet et Bibliotek og en Læsestue. Det kneb svært med Brændsel til Vinteren, saa de fleste unge fik nok ingen Varme og lidt med Lys paa deres Værelse. Desuden skulde Byen have indkvarteret Soldater, og for disse maatte der ogsaa gøres noget.

Imidlertid fik Lærer Grønkjær Besøg af et Par Repræsentanter for Kontorfolk og unge Haandværkere, og de bad om, at der maatte blive taget fat, og om Sagen maatte blive fremmet. Lærer Grønkjær lovede at gøre sit bedste, og han henvendte sig til Lærer P. L. Hald, der var Formand for Foredragsforeningen og sagde, at nu skulde der gøres noget ved Sagen; men det vilde jo betyde meget, hvis en stor Forening (Foredragsforeningen var vist dengang Byens største Forening) vilde tage sig af Sagen og indvarsle til Møde. Desuden laa dette Arbejde jo godt i Traad med Foreningens Arbejde for Oplysning. Resultatet blev, at Foredragsforeningen lovede at tage Sagen op, og der blev sendt Indbydelse ud til et Møde den 29. April 1918 paa Hotel „Phønix“ med Professor Steenberg som Taler.

Mødet var besøgt af godt 100 Mennesker. Efter Foredraget havde flere Ordet for at anbefale Sagen. Vi vil bl. a. nævne Borgmester Aaberg og Kunstdrejer Bunch, som begge altid har været og stadig er Biblioteket en god Støtte. Efter Mødet tegnede en stor Del af Deltagerne sig som Medlemmer af en Biblioteksforening. Den 14. Maj holdt denne konstituerende Møde. Bestyrelsen kom til at bestaa af Hr. Overlærer Larsen (nu Skoleinspektør), Hr. Lærer B. L. Hald, Fru Tolderlund, Hr. Lærer Grønkjær, Hr. Overretssagfører Billeskov Jansen, Hr. Købmand Neergaard, Hr. Spindemester Hansen, Hr. Kunstdrejer Bunch, Lærerinde Frk. Bjerg Christensen, Hr. Murer Hvid og Hr. Lærer Antonsen, ialt 11 Medlemmer.

Paa et senere Bestyrelsesmøde valgtes Hr. Overlærer Larsen til Formand, Hr. Overretssagfører Billeskov Jansen til Kasserer og Hr. Lærer Grønkjær til Bibliotekar. Bestyrelsen tog straks fat. Der skulde skaffes Lokaler og Penge og helst mange Penge. Som passende Lokaler havde man set paa nogle Værelser i Byens Administrationsbygningens Tagetage, og efter Ansøgning vedtog Byraadet at stille 3 Værelser til Raadighed.

Saa var det Pengene. — Bestyrelsen sendte Andragende om Tilskud til Staten, til Byens Foreninger og Pengeinstitutter. Desuden enedes man om at dele Byen i Distrikter, og at Bestyrelsesmedlemmerne saa to og to skulde gaa rundt til Byens Borgere med Lister, paa hvilken man kunde tegne sig for Bidrag til Starten og for et aarligt Bidrag. Alle skulde have Lejlighed til at være med, saa Aarsbidraget blev fastsat fra 1 Kr. og opefter. Bestyrelsen tog straks fat paa Arbejdet. Om Arbejdet det første Aar vil vi citere et Uddrag af de stedlige Blade, Referat af Formanden, Hr. Overlærer Larsens Beretning fra Biblioteksforeningens Generalforsamling den 21. Maj 1919.

„Det første forberedende Møde holdtes den 14. Maj i Fjor og nu — et Aar efter — er Resultatet, at vi staar med en Læsestue og et Folkebibliotek, som maa kaldes tilfredsstillende. Naar der er naaet et saa godt Resultat, skyldes det, at Sagen har mødt en ualmindelig Velvilje og Forstaaelse fra alle Sider.

Noget af det første den foreløbige Bestyrelse foretog sig, var at anlage en Bibliotekar. Hertil blev enstemmigt valgt Lærer Grønkjær, som senere har deltaget i et Kursus i København. Det næste Skridt var at skaffe Lokaler, og dette Spørgsmaal løstes paa en særdeles god Maade ved Byraadets Velvilje. Ikke mindst Grund er der til ved denne Lejlighed at mindes Grosserer Spangberg, som har skænket Administrationsbygningen, og som viste megen Forstaaelse af Sagen. Bestyrelsen iværksatte der-

efter en kraftig Agitation, som skaffede Penge, Medlemmer og Bøger. Der rettedes Henvendelse til 14 Foreninger, hvoraf de 11 gav ialt 810 Kr., og til Byens Pengeinstitutter, hvoraf de 2 gav 250 Kr. (Handels- og Landbrugsbanken 100 Kr. og Sparekassen 150 Kr.). Fra Fællesbageriet modtog vi 50 Kr. Bestyrelsens Medlemmer gik derefter rundt med Liste fra Dør til Dør, hvilket indbragte 2326 Kr. Byraadet bevilgede 1000 Kr. og fra det Clasenske Fideikommis fik vi 500 Kr. Hertil kom et Tilskud fra Staten paa 1470 Kr., saa vi havde ialt 6406 Kr. til Starten. Desuden tegnedes der 520 Medlemmer til et Kontingent af 8—900 Kr. Af Boggaver modtog vi mange. Mest skæppede det, da baade Arbejderforeningen og Haandværkerforeningen skænkede os hele deres Bibliotek. Det var to meget gode Bidrag. Endvidere fik vi det gamle Thylandske Bibliotek, som blev oprettet for 100 Aar siden. Fra Amtmand Bache modtog vi ca. 100 Bind. Gode Boggaver skænkedes ogsaa af Borgmester Aaberg, Fru Tolderlund, Forfatteren Axel Holm o. m. fl. Hos Forlagene opnaaedes 25% Rabat, og en Del Dagblade leveredes gratis.

Hen paa Sommeren nedsættes et Forretningsudvalg til at forestaa Bogindkøb og Indretning af Lokalerne. Der var et meget betydeligt Arbejde at udrette med at faa Biblioteket i Orden, og havde vi ikke faaet Assistance af en Del Lærere og Lærereinder, som var „arbejdsløse“ paa Grund af den spanske Syge, saa havde vi maaske ikke været færdig endnu. Men den 26. Januar naaede vi saa vidt, at Læsestuen kunde aabnes, og den 6. Marts aabnedes Biblioteket for Udlaan. Virksomheden er begyndt under de gunstigste Forhold, og Udsigterne for Fremtiden er gode. Til Driften har Byraadet tilsagt 2000 Kr. aarlig, hvoraf Lokaler med Lys og Varme beregnes til 1500 Kr., og vi regner med fremdeles at kunne faa 6—800 Kr. ind i aarlig Kontingent. Hertil kommer Statens Tilskud. Formanden sluttede med at takke for den Redebonhed, vi alle Vegne havde mødt, udtalte sin Glæde over at være med i dette Arbejde, da Bibliotekerne vil faa en meget stor Betydning i Fremtiden, en lignende som Højskolerne har haft“.

Paa samme Generalforsamling blev vedtaget Vedtægter for Thisted Folkebibliotek, der er en selvejende Institution med en Bestyrelse paa 17 Medlemmer, hvoraf 8 vælges af Biblioteksforeningen, 3 af Byraadet, medens Haandværkerforeningen, Handelsforeningen, Foredragsforeningen, Arbejderforeningen, Handels- og Kontormedhjælperforeningen og Arbejdernes Fællesorganisation vælger eet Medlem hver. I Vedtægterne gives der ogsaa Omegnens Beboere Adgang til at laane Bøger fra Biblioteket, idet man haabede, at det ikke skulde vare længe, før Biblioteket kunde udvides til et Centralbibliotek for hele Amtet.

Læsestuen aabnedes altsaa den 29. Januar 1919 og var tilgængelig hver Aften fra 7½ til 10. Udlaanet begyndte den 6. Marts 1919, og der var Udlaan Mandag og Torsdag fra 4½ til 5½ og 6½ til 7½. Thisted Arbejderforenings Bibliotek, som overdroges til det nye Bibliotek, var paa ca. 2500 Bind, hvoraf dog en stor Del var kassabel. Haandværkerforeningens Bibliotek var paa ca. 400 Bind, hvoraf de fleste i god Stand. Det gamle Thylandske Bibliotek, der havde modtaget en Del Bøger fra „Thisted Læseforening“ indeholdt ogsaa en Del brugelige Bøger, saa da Udlaanet begyndte raadete Biblioteket over ca. 3500 Bind, et helt godt Grundlag at bygge videre paa.

Senere indstillede ogsaa Thisted Afholdsforening sit Bogudlaan, og Biblioteket fik Lov til at tage ud af dens Bogbestand, hvad det maatte ønske. Foreningens Bogsamling var ikke betydelig, saa Biblioteket havde ikke Brug for ret meget af det.

Thisted Folkebiblioteks første Bestyrelse bestod af Overretssagfører Billeskov

Jansen, Overlærer A. Larsen, Lærerinde M. Bjerg Christensen, Spindemester Hansen, Fru Winde, Lærer A. F. Antonsen, Lærer N. G. Grønkjær og Lærer P. L. Hald, valgte af Biblioteksforeningen. Borgmester Aaberg, Malermester Østerbye og Murer Hvid, valgte af Thisted Byraad. Redaktør Nørhave Nielsen, valgt af Foredragsforeningen. Kunstdrejer C. K. Bunch, valgt af Haandværkerforeningen. Boghandler Haase, valgt af Handelsforeningen. Drejer H. Rasmussen, valgt af Arbejderforeningen. Arbejdsmand P. Nørgaard, valgt af Arbejdernes Fællesorganisation, og Bogholder Søgaard, valgt af Handels- og Kontor-medhjælperforeningen, ialt 17 Medlemmer, hvoraf 5 dannede et Forretningsudvalg.

Det nye Bibliotek blev snart taget i Besiddelse af Byens Borgere. Det første Aar laantes der af 998 Laanere 20,453 Bind.

Efter et Aars Forløb er der igen Røre om Bibliotekssagen, idet man nu ønsker at faa Biblioteket gjort til et Centralbibliotek for Thisted Amt. Thy Sogneraadsforening havde den 16. Juni 1920 indbudt til Møde i Thisted med Biblioteksdirektør Døssing som Taler. Først talte Amtmand Lehmann, der havde deltaget meget i Biblioteksarbejdet inde i Ministeriet og var meget interesseret deri. Amtmanden anbefalede Sagen og paapegede, at den havde særlig Betydning for Egnen her, der laa saa af-sides. Derefter talte Biblioteksdirektøren om Betydningen af Folkets Læsning og særlig om Meningen med og Indretningen af de nye Centralbiblioteker. Bibliotekets Formand og andre af Bestyrelsen havde Ordet og anbefalede. Meningen med Mødet var vel nok at se at faa Tilskud fra Sognekommunerne. Det kom der nu ikke meget ud af, men Thisted Byraad var straks rede til at sætte sit Tilskud op til 5000 Kr. aarlig, og Amtet bevilgede 1000 Kr. aarlig, der senere forhøjedes til 1500 Kr.

Men der maatte jo ogsaa mere Plads til. I Sommeren 1921 overlod Byraadet alle 5 Værelser i Tagetagen til Biblioteket samt fjernede Skillevæggen mellem 2 Værelser. Biblioteket begyndte nu at blive en besværlig Lejer. Kommunens Arkiv maa saaledes flyttes ind i Uhrværelset i Taarnet. Biblioteket har efter dette de fornødne stedlige Tilskud og den nødvendige Plads foreløbig, og ved Skrivelse af 15. Marts 1921 anerkender Ministeriet Biblioteket som Centralbibliotek for Thisted Amt. Samtidig skete der Navneforandring til Biblioteket for Thisted By og Amt; fra 15. September 1921 er der Udlaan 4 Dage om Ugen, og fra September 1922 er Biblioteket aabent 8 Timer hver Dag. I Vinteren 1922—23 gik Bibliotekaren paa Biblioteksskolen i København og tog Bibliotekseksamen. Efter Udvidelsen i 1921 var der nogenlunde Plads, men da Bogbestanden voksede meget hurtigt, varede det ikke saa længe, inden der igen var Pladsmangel. I 1924 søgte Biblioteket Byraadet om, at den store Vestibule, der ligger i samme Plan, som de øvrige Bibliotekslokaler, ved en Glasvæg maatte skilles fra Trappen og bruges som Bogmagasin. Et Par Byraadsmedlemmer fandt, at Biblioteket stillede lovlig store Fordringer, naar Byraadet ikke alene skulde afgive Plads, men ogsaa betale Udvidelsen. Udvidelsen blev dog vedtaget med 8 Stemmer mod 2.

Bibliotekets Virksomhed skaffede det efterhaanden mange Venner, hvilket viste sig paa mange Maader. I Foraaret 1925 havde en Forening sat sit Tilskud lidt ned. Dette tog Bibliotekaren som Foranledning til at tegne nye Medlemmer til Biblioteksforeningen og at søge Kontingentet sat noget op for en Del af de ældre Medlemmer. I Løbet af ganske kort Tid tegnedes nye Aarsbidrag paa ca. 1000 Kr.

I Efteraaret 1925 afholdt Biblioteksforeningen en Basar, der skulde ophjælpe Bibliotekets Bogkøb i nogle Aar. Ogsaa ved den Lejlighed viste det sig, at Biblioteket ikke forgæves appellerede til Folks Velvilje. Basaren blev den største i Byens Historie

og gav et Overskud paa 6600 Kr., som i Løbet af 7 Aar gik ind i Bibliotekets Kasse. Disse Penge med det deraf følgende Statstilskud er tildels Skyld i, at Biblioteket nu staar med en stor og udmærket Bogbestand. I 1926 fik Biblioteket fra Statsbiblioteket i Aarhus Tilbud om at overlade Thisted Bibliotek Thisted Aviser lige fra Begyndelsen (dog ikke helt complet), hvis Biblioteket havde Plads til dem. Dette havde det imidlertid ikke. Men da disse Aviser jo er en af de bedste Kilder til Byens og Egnens Historie, maatte der skaffes Plads. Efter Forhandlinger med Byraad og Skoleautoriteter fik Biblioteket foreløbig overladt et tomt Klasseværelse i Østre Skole. Der fik Aviserne Plads, og i 1930 blev 1500 Bind ældre Litteratur opmagasineret samme Sted.

Det var efterhaanden blevet klart for de fleste, at med Bibliotekets hurtige Vækst og Virksomhedens Udvikling var det ikke muligt at fortsætte i de gamle Lokaler ret mange Aar. Der maatte en særlig Biblioteksbygning til. Allerede i 1927 gjorde Amtmand Haugen-Johansen i en Avisartikel opmærksom paa, at „Biblioteket kan ikke i Længden blive ved at trives under de indskrænkede Forhold, hvorunder det nu lever“ og henviste til Hjørring, hvor man væsentligt ved Gaver havde faaet rejst en moderne Biblioteksbygning.

Den første Gave til en ny Bygning fik Biblioteket i 1929, idet Sparekassen for Thisted Amt ved sit 100-Aars Jubilæum skænkede Biblioteket 5000 Kr. som Begyndelsen til et Byggefond. Men der var jo lang Vej igen, og derfor blev der den 4. Oktober 1930 indbudt til et stort Møde, hvortil Amsraad, Byraad, Sogneraadformænd, Pressen, Foreningsformænd i By og paa Land blev indbudt paa særlig Vis, men ellers alle interesserede blev indbudt gennem Bladene. Mødet var godt besøgt og havde et udmærket Forløb. Det blev vedtaget, at man skulde søge dannet et Byggefond, og der blev dannet en særlig Bestyrelse for dette Arbejde. Der blev skrevet et Opraab, som tryktes i de stedlige Blade og i Særtryk sendtes ud. Rundt om i Sognene søgte man ansete Mænd til at tegne Bidrag til et Byggefond. Imidlertid var Sagen — efter som de økonomiske Forhold udviklede sig — taget for sent op, for snart blev Prisfald og Krise følelig, saa Tegningen paa Landet gik helt i Staa, ja, nogle Steder fik de slet ikke begyndt. I Thisted blev man omtrent halv færdig, saa kom man i Nærheden af Julen, og der stoppedes op. Efterhaanden mærkedes Krisen ogsaa i Byen, og man besluttede at afvente bedre Tider, inden man gik videre med Tegningen. Ved Biblioteksforeningens Generalforsamling i Oktober 1932 aflagde Formanden, Skoleinspektør A. Larsen, Beretning om Indsamlingens Resultat. Fra 170 Bidragydere paa Landet i Thy og Han Herred var indgaaet 856 Kr. og fra 108 i Thisted var ydet 5181 Kr. Byggefondet andrager i Øjeblikket 12,126 Kr., heri indbefattet de 5000 Kr. fra Sparekassen, men der indkommer stadig Penge, da mange i Byen har tegnet sig for en 5-aarig Periode.

Imidlertid kom Redningen fra en anden Kant, idet Hr. Grosserer Spangberg, som tidligere har skænket Byen Administrationsbygningen, hvori Biblioteket for Tiden har til Huse, efterhaanden havde ændret sit Syn paa Spørgsmaalet angaaende en selvstændig Teaterbygning. Grossererens ønskede nu, at Størsteparten af Teaterfondens Midler skulde bruges til en selvstændig Biblioteksbygning og en mindre Del til Opførelse af en Teaterscene i Forbindelse med Hotel „Aalborg“s store Sal. Hr. Spangberg har ved sin storstillede Gave for stedse indskrevet sit Navn i Thisted Biblioteks Historie. Samtidig gik Byraadet ind paa at overføre Grunden, der tidligere af Byen var skænket til Teaterfondet, til Biblioteket som Byggegrund. Stillingen er nu den, at i 1935, naar Lejemaalet i Ejendommen, Brinckmanns Gaard, ved Store Torv, er udløbet, stilles Grunden til Raadighed, og til den Tid haaber man, at de skænkede

Midler paa det nærmeste kan slaa til, saa der kan rejses en Biblioteksbygning til Pryd for Byen og til Gavn for den Virksomhed, som skal øves deri.

Hvordan Virksomheden er fordelt mellem By og Land kan bedst vises ved at specificere det sidste Aars Udlaan (1932—33).

I Thisted By er udlaant: A. Til Voksne: Skønlitteratur 44,428 Bind, Oplysende Litteratur 11,055 Bind. B. Til Børn, fra Skolebiblioteket 10,224 Bind.

Til Landet er udlaant: A. Direkte fra Biblioteket: Skønlitteratur 14,706 Bind, Oplysende Litteratur 8,935 Bind. B. Gennem Filialer: Skønlitteratur 16,933 Bind, Oplysende Litteratur 2,791 Bind. Samlet Udlaan 109,122 Bind, hvoraf ca. 40% til Landet.

Antallet af Laanere var: I Thisted By 2,554 Voksne, Børn 490, fra Landet 830, ialt 3,874 Laanere. Bogbestanden er pr. 1. April 1933: 30,523 Bind, hvoraf 4,530 er Børnebøger, dels i Børneafdelinger til Landet og i Byens Skoler.

Biblioteket er offentligt tilgængeligt 8 Timer om Dagen. Al Udlaan til Thisted Bys Beboere er gratis. Udenbys Laanere laaner al oplysende Litteratur gratis, for Skønlitteratur betales 1 Kr. aarligt.

Biblioteket har udøvet et ikke ringe Arbejde for at forsyne Børn i By og paa Land med Fritidslæsning. Det hænger vel noget sammen med, at Bibliotekaren har været Lærer ved Byens Skoler i 16 Aar, og i 12 Aar været Bibliotekar ved Realskolens Bibliotek for Børn og Lærere. I 1925 sluttedes der en Overenskomst mellem Thisted Kommune og Centralbiblioteket, hvorefter Biblioteket foretager Indkøb, efter Samraad med Lærerne, Katalogisering og Indbinding af Bøger til Børnene, medens selve Udlaanet foregaar paa Skolerne.

Arbejdet for at forsyne Landsbyskoler med Børnebøger begyndte i 1922. Bibliotekaren havde set den elendige Forfatning mange Børnebogsamlinger var i, og i mange Skoler var der slet ingen. Han fandt det mest praktisk og mere økonomisk, hvis det hele blev ordnet af Centralbiblioteket. Ved Gaver og ved billig Køb fik Biblioteket samlet en Del Børnebøger sammen, som det laante ud til Landsbyskoler, først gratis og senere mod et lille Tilskud fra Kommunen. For Tiden forsynes 44 Skoler i Thisted Amt med Børnebøger fra Centralbiblioteket, deraf stadig en Del gratis, og der kommer stadig flere Skoler til. Biblioteket modtager for dette Arbejde Tilskud fra 19 Kommuner, og Thisted Amts Skoleraad har ogsaa stadig støttet dette Arbejde.

Biblioteket begyndte ogsaa med at laane supplerende Læsestof, ca. 15 til 20 Eksemplarer af samme Bog eller Hefte, til Brug i Timerne, ud til Skolerne. Begyndelsen skete i 1924, da Bibliotekaren af Bibliotekets Bestyrelse fik Lov til at anvende 100 Kr. til Indkøb af Hefter til dette Formaal. Det var for at Lærerne kunde prøve det i Praksis. Begyndelsen var lovende, og næste Aar ansøgte Skoleraadet om et Tilskud til at gaa videre for. Der bevilgedes 300 Kr. Efterhaanden blev Sagen kendt og rost af mange Lærere. I 1930 dannedes en selvstændig Forening: Skolebiblioteksforeningen for Thisted Amt, hvori snart indmeldtes 85 Skoler med 87 Klasser. Foreningens Arbejde og Bogmateriale vokser stadig og administreres af Biblioteket.

En anden Side af Virksomheden er den Vejledning, som Biblioteket har ydet og stadig yder til Sognebibliotekerne. En Del Biblioteker ydes Vejledning ved Bogvalg, og for nogle foretages der Indkøb, Katalogisering og Indbinding. En Del Biblioteker er reorganiserede eller nyoprettede, saaledes Alsted, Flade, Galtrup, Øster Jølby, Heltborg, Hurup, Hurup Realskole, Hvidbjerg, Lyngs, Rær, Skinnerup, Snedsted, Sundby Mors, Tved, Vandet og Ørding.

Af andet Arbejde kan nævnes Studiekredsarbejdet, som i de senere Aar har vundet frem i By og paa Land. Biblioteket har gjort sit Bedste for at skaffe de forskellige

Studiekredse Bogmateriale, der kunde uddybe Emnet. Ungdomsforeningernes Bogsamling for Samlæsning og Dilletantkomedie er stationeret i Biblioteket og udlaanes derfra.

I det hele har Biblioteket søgt at have Føling med alle Klasser og Lag af Befolkningen og man kan sige, at det er lykkedes, som vist ingen andre Steder. Det vises bedst ved at nævne de Foreninger og Institutioner der aarligt yder Tilskud til Biblioteket: Byen, Amtet, Thisted Biblioteksforening, Sparekassen for Thisted Amt, Handels- og Landbrugsbanken i Thisted, Thylands landøkonomiske Selskab, Landboforeningen „Nordthy“, Thy Have- og Plantningsforening, Fjerkrævlerforeningen, Biavlerforeningen, Socialdemokratisk Forening i Hansted, Thisted Bryghus, Thisted Fællesbageri, Afholdsforening, Haandværkerforeningen, Turistforeningen, Sømandsforeningen, Handelsforeningen, Arbejderforeningen, Arbejderpartiets Sommerfest, Arbejdernes Fællesorganisation, Arbejdsmandenes Fagforening, Slagteriarbejdernes Fagforening, Hustømrernes Fagforening, Murernes Fagforening og Dansk Jernbaneforbund. Flere Fagforeninger har tidligere givet Tilskud, men kan ikke for Tiden grundet paa den store Arbejdsløshed i Fagene.

Biblioteket har haft den Lykke altid at have interesserede Mænd i sin Bestyrelse. Af den nuværende Bestyrelse har 2, Hr. Kunstdrejer Bunch og Hr. Skoleinspektør A. Larsen været med i Arbejdet lige fra den første Begyndelse. Skoleinspektøren endda alle Aarene som Formand. Hr. Borgmester Bjerregaard har ført en Mængde Forhandlinger med Teaterfonden, Hr. Grosserer Spangberg o. a. og derved i høj Grad bidraget sit til en for Biblioteket gunstig Løsning af Byggespørgsmaalet. Amtmanden har i Amtsraadet og andre Steder været Biblioteket en god Talsmand, og der er vist ingen Tvivl om, at Hr. Skatteraadsformand C. Iversens Anbefaling er medvirkende til, at Biblioteket har modtaget Tilskud af næsten alle Fagforeninger i Byen.

Niels Grønkjær,
Bibliotekar.

NIELS GRØNKJÆR, Bibliotekar, er født den 30. April 1885 i Forby, Hundborg Sogn som Søn af Gaardejer Peder Grønkjær og Hustru Inger, født Forgaard. Gift 1909 med Magda Christensen. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1906, Lærer ved Thisted Folke- og Realskole 1906—23, forskellige Aarskursus, Bibliotekseksamen i København 1923, Bibliotekar ved Biblioteket for Thisted By og Amt fra 1918, Formand for Thisted Turistforening, Formand for Danmarks Biblioteksforenings Thisted Amtskreds.

MUSEET FOR THY OG VESTER HAN HERRED i THISTED. Den 6. Juli 1903 stiftedes Historisk Samfund for Thy og Han Herred med det Formaal at søge oprettet et Museum for Egnen i Thisted. Det var paa Initiativ af Redaktør M. Aaberg, at dette Møde blev afholdt, og den egentlige Aarsag var vel nok den, at Frk. Augusta Zangenberg, der gennem mange Aar havde været en ivrig Samler af Oldsager og Antikviteter, stillede i Udsigt, at hendes Samlinger skulde tilfalde hendes Fødeby, Thisted, saafremt der til den Tid fandtes et Museum. Den 8. August s. A. afholdtes en konstituerende Generalforsamling, hvor Love vedtoges, og Bestyrelse valgtes, og da Bestyrelsen for Thisted tekniske Skole stillede et rummeligt Kælderlokale til Raadighed, kunde Museet begynde sin Virksomhed.

Pengemidlerne var til at begynde med meget smaa og anvendtes mest til Anskaffelse af Skabe; men for at skaffe flere Medlemmer og dermed forøgede Indtægter besluttede Samfundet sig til at udgive en Historisk Aarbog; den første udkom 1906 og fra 1908 i uafbrudt Rækkefølge.

Og Interessen for Museet steg; men Pladsforholdene paa Teknisk Skole blev efterhaanden utilfredsstillende, idet Lokalet blev overfyldt, og da det før eller senere vilde blive nødvendigt at benytte dette til Undervisningsbrug, købte Museets Bestyrelse 1914 Ejendommen Nr. 9 paa Hjørnet af Skolegade og Kr. Kolds Gade. Her havde tidligere i Stueetagen været indrettet en Sløjd- og Husflidsskole, og disse Rum vilde foreløbig kunne huse Samlingen.

Den 15. Juni 1915 afholdtes en ekstraordinær Generalforsamling, ved hvilken Museet skiltes ud fra Historisk Samfund og gjordes til en selvejende Institution, og samtidig vedtoges nye Love i Overensstemmelse med de i Praxis udarbejdede Regler for Provinsmuseerne og deres Forbindelse med Nationalmuseet, og at Museet ledes af en Bestyrelse paa 7 Medlemmer, der ved eventuel Afgang supplerer sig selv. I den forløbne Aarrække har Redaktør Aaberg været Formand. Der indsamles nu Bidrag til den fornødne Hovedreparation af Bygningen, hvortil Staten ydede Bidrag, og fra Staten modtages ligeledes et aarligt Bidrag af 500 Kr.; ligeledes bidrager Thisted Amt og Thisted By til Museets Drift, ligesom Historisk Samfund endnu har det som en af sine Opgaver at støtte Museet med et aarligt Beløb.

I Løbet af Forsommeren 1917 foretoges Reparation og Ombygning af Stueetagen og Kælderen, og efter at Indflytningen var fuldendt, aabnede Museet sine nye Lokaler den 9. September.

Museets Virkekreds er Thy og Vester Han Herred, og det var straks klart for Bestyrelsen, at skulde Museet faa nogen Betydning, maatte man holde sig strengt til dette Omraade, og dette er ogsaa gennemført. Nu staar Museet med store og gode Samlinger, der er karakteristiske for Egnen, og hvorigennem dennes Særpræg tydelig kommer frem, og dette gælder ikke mindst Oldsagssamlingen.

Fra hele Egnen findes i Museet Sager fra Stenalderen, helt fra dens allerældste Tid og til dens Slutning, iøvrigt delvis de samme Former som er fremkomne i andre af Landets Egne; men ind imellem de mere jævne og almindelige Ting i Flint findes der ogsaa Sager, der er saa fortrinlige, at de maa regnes mellem de allerbedste, der overhovedet er fremkomne. Dette gælder saaledes ogsaa en Pilespids af Flint fundet i en Grav i Vust; den maa siges at repræsentere det højeste, der kunde naas i Bearbejdelsen af Flint.

At særlig Thy er en udpræget Bronzealderegn, afgiver Museets Samlinger ogsaa det allerbedste Bevis for; her findes Sager fra Bronzealderens forskellige Tider, ligesaa ypperlige Ting som man har fra andre Egne. Fra Bronzealderens yngre Tid findes saaledes en lang Række af Gravfund, der afgiver Bevis for, at Egnen i denne fjerne Tid har været ret stærkt befolket. Fund fra Oldtidens Slutning, Jernalderen, er mindre talrige. Selvom denne Tids forskellige Afsnit er repræsenteret, er Fundene fra denne Tid dog mindre talrige, men Museet haaber, at i Tidens Løb vil ogsaa denne Afdeling naa frem til at kunne give et tro Billede ogsaa af denne Tid.

Men ogsaa de kulturholdige Samlinger er efterhaanden blevne saa righoldige, at Egnens Særpræg ogsaa herigennem kan skinne frem, om ikke saa tydeligt som for Oldtidens Vedkommende.

I Thy har der altid været faa Herregaarde, og dette præger paa sin Vis ogsaa Museet, der kun har enkelte Sager fra disse gamle Gaarde.

Fra den i 1918 nedbrændte Kjælbygaard ved Hastrup Station findes gamle franske Tapeter af Papir fra Hovedbygningens Opførelsestid 1766, ligeledes et enkelt Felt af et grønt Silketapet fra samme Tid. En stor Sandstenstavle fortæller om Gaardens Opførelse af Willum Berregaard, og det store Sandstensornament med det Berregaardske

og Reuss-Plauenske Vaaben, der havde sin Plads over Hovedindgangsdøren fra Haven, er de faa Minder, der nu findes tilbage i Thy om denne Gaard. Fra andre Steder foreligger følgende: Gaardklokke (støbt i Daventry 1669) fra Vesløgsgaard, der ogsaa er nedbrudt, en Himmelseng med smukt Topstykke og Forhæng, skal i sin Tid være kommet fra Irup, muligvis er et smukt Bord i Louis-Seize Stil ogsaa fra en gammel Gaard. Fra den af Sandflugten ødelagte og siden nedbrudte Herregaard Nebel i Vester Vandet stammer et Par Borde og enkelte andre Erhvervelser.

Pladsmangel har stillet sig hindrende for større Erhvervelser fra Kirker, dog findes et Par Helgenbilleder fra Sjørring Kirke, Søjler fra en Altertavle i Thorsted Kirke, Stykke af en 3fløjet Altertavle fra V. Vandet. Fra Ørum Kirke findes en Alterskranke mrkt. 1723, den er delvis overmalet, men i Midten ses Vaabenskjolde og Navnetræk, der tydes Charlotte Amalie Gedde og Henrik von Klingenberg. En Del Smaasager, som det er overflødigt at nævne, stammer ogsaa fra thylandske Kirker.

Pladsen har endnu ikke tilladt at opstille en Bondestue, som erhvervedes for en Del Aar siden i Snejstrup i Jannerup Sogn; det var vist den sidste, der fandtes i Thy. Hele Stuen med dens Indhold, som den stod, blev erhvervet, saaledes de gamle Alkovesenge med Døre; imellem disse var anbragt et Skab med Hylde; her stod Snapseflasken med Glas parat til at byde den fremmede en Velkomst; men forneden gemtes i en Skuffe Mandens Papirer og Dokumenter. Til Loftsbjælken lige uden for den ene Alkove var fæstet en lille Hylde, her kunde man altid finde et Tællelys liggende parat. Iøvrigt vil Stuens øvrige Indbo, Langbord med Vægbenk og Skammel, Bilæggerovn o. s. v. give et karakteristisk Interiør af en saadan gammel Stue. Iøvrigt er Museet i Besiddelse af mange Enkeltheder fra de gamle Bondestuer, saaledes Skabe, Hængeskabe, Skrin, Ure o. s. v.

Af Ovnplader af Bilæggerovne findes en lang Række; af disse lægges Mærke til en Plade af tysk Oprindelse, hvis Billedfremstilling tyder paa det 16. Aarhundredes Midte; med Undtagelse af denne og enkelte andre Plader, stammer de øvrige fra norske Jernværker og er sikkert Minder om „Skudehandelen“ mellem Thy og Norge; til lignende Minder maa sikkert ogsaa regnes en Række Tinfade, af hvilke flere bærer norske Navne.

Hos fattige Folk havde man ikke altid Raad til de mere kostbare Jernovne, hvorfor man byggede Ovne af Sten, Kalksten o. s. v. og indmurede mellem disse „Kakler“, smaa Lerkar, hvoraf Museet ogsaa Tid efter anden er kommet i Besiddelse af flere. En rig Samling „Jydepotter“ kan ogsaa fremvises. Vistnok lavedes disse Kar ikke her paa Egnen; de hjemførtes af „Krejlere“, Handelsmænd og Sømænd, paa deres „Kaage“ fra andre Limfjordsegne og solgtes over hele Thy; trods deres Skrøbelighed er der dog blevet mange bevarede af dette engang saa almindeligt brugte Husgeraad.

Prøver af mandlig og kvindelig Husflid, der spillede saa stor en Rolle i den gamle Bondehusholdning, har Museet i stor Udstrækning.

Til den kvindelige Husflid hører: Syskrin (et enkelt har Aarstallet 1791), Syskruer, Klunkepinde (mange Sæt), Vindepinde, Silketene, „Syfugl“, Pibejern med Bælte, „Vævespjaal“ (med Vævninger), Brikvæv, Garnvinder o. s. v. og til den mandlige Husflid: Værktøj af forskellige Slags, Rebslagermaskine, Haandten o. s. v. foruden en Mængde Genstande til mere personligt Brug.

Har der for Egnen været en speciel Folkedragt, er dog ingen bevaret i sin Helhed, ligesom der heller ingen faste mundtlige Overleveringer findes om en saadan; men i Museets Samlinger findes mange Enkeltheder af gamle Dragter, uden at man dog kan

pege paa noget særegent for Egnen. Af Mandsdragten findes: „Mansketter“ Knæbenklæder og Benklæder af Fløj med Sølvklapper, Veste i mange forskellige Farver — til indendørs Brug og til Dans beholdt man ikke Frakken eller Trøjen paa, hvorfor Vesten var et Klædningsstykke, der spillede en stor Rolle — høj Hat til Festbrug og rød Toplue til Dagligbrug, sølvknappet Stok, Ur med Kæde og Sølvsignet osv.

Naar en velhavende Pige i Thy for ca. 100 Aar siden skulde giftes, var det mest bemærkelsesværdige ved hendes Udstyr sikkert de mange Tørklæder; de fandtes i forskellige Farver og Størrelser, lige fra ganske smaa til store Kasteklæder ofte i et Antal af over 100, og af saadanne har Museet gode Prøver. Iøvrigt hørte den høje Harehaarshat til den kvindelige Kirkedragt. Under den bares en smuk Kappe eller „Sæt“, hvoraf flere hvide og en enkelt sort (til Sørgebrug) findes i Samlingen; ligeledes findes Huer med Guldknipling og Silkebaand, Brokadeshuer og iøvrigt mange Enkeltheder til den kvindelige Dragt, Sølvspænder, Snørenaale, Knapper, Ørenringe, ikke at forglemme Hovedvandsæg, i hvis Fad der gemtes en Svamp med „Lugtels“ samt en „Tavleskilling“; af mere købstadmæssig og yngre Snit er Vifte, Knækparasol, Haarkamme, forskellige Baand, Sko o. s. v.

En særskilt Samling i Museet rummer Ting, som har tilhørt Digteren J. P. Jakobsen; den omfatter Digterens personlige Ejendele og for en Del erhvervede gennem hans Broder. I Samlingen, der indeholder ikke saa ganske faa Enkeltheder, findes Digterens Skrivetøj, Signet, Lorgnetter og Brillen, Papirkurv o. s. v. Et Par smukke Lysestager er en Gave til Jakobsen fra Alexander Kjelland, Steoroskop med en rig Samling Billeder erhvervet paa Rejser, Bøger med Dedikationer af Edv. Brandes, Kjelland og Schandorff, Portrætmedaillon udført af den finske Billedhugger Tuhanen i København og mærket 17. Marts 1868. Montren, der rummer disse Sager, er foreløbig opstillet paa et Spillebord, der var Jacobsens Skrive- og Arbejdsbord, naar han opholdt sig i Hjemmet. Til Samlingen hører ogsaa en Kopi af Josephsens Maleri af Digteren, hans Blomsterbord, Vægbilleder og Fotografier, en Bogreol med en Del Bøger samt Sølvpalmegrenen, som Studentersamfundet sendte til hans Baare. —

Desværre er Museet nu nærmest at betragte som et Museumsmagasin, idet Pladsmangel forbyder Opstilling af de mange Enkeltheder, saa at Genstande, der hører sammen i Interiører eller paa anden Maade, maa søges forskellige Steder, hvor der har været Plads til at anbringe dem eller ligefrem er magasinerede. Selv om Museets Ejendom har gjort god Fyldest som foreløbig Hjemsted, saa egner den sig ikke til en virkelig Opstilling af de gamle Ting; Museet mangler en Bygning, og det maa oprigtig haabes, at det inden ret længe maa faa den tiltrængte Udvidelse, til hvilken det iøvrigt har Plads. Naar en saadan kommer, da kan Museet gennem Opstillinger af de gamle Ting først give det rette Billede af de svundne Tider, og det er nu Museets største Ønske, at dets Venner vil støtte det i dets Bestræbelser for at naa dette Maal.

PEDER LAURITS HALD, Viceskoleinspektør, R. af D., er født den 19. Juli 1872 i Horsens, Kær Herred, som Søn af Lærer Lauritz Peter Hald og Hustru Ane Marie, født Sørensen. Gift 1901 med J. ensine Lauritsen. Dimitteret 1896 fra Ranum Seminarium, Lærer ved Ranum By og Seminarieskole 1896—1900, ved Thisted Købstads Borgerskole 1900, Viceskoleinspektør ved Thisted Østre Borgerskole 1921, Inspektør for Museet for Thy og Vester Han Herred fra Oprettelsen 1903, i Bestyrelsen for Thisted Turistforening, Redaktør af Historisk Aarvog for Thisted Amt. Udarbejdet Thisted Købstads Historie, samt flere historiske Afhandlinger i Historisk Aarvog og i Thisted Dagblade.

P. L. Hald,
Inspektør.

THISTED BYS STYRELSE. Først efter Enevældens Indførelse kan man begynde at tale om Kontrol med Bystyrelsen. Indtil 1793 førtes Tilsynet med Thisted af Stiftamtmanden i Aalborg, og først omkring 1770 opnaede Borgerne i Byerne at faa Indflydelse paa Styrelsen af Byens Anliggender, gennem saakaldte eligerede Mænd. Disse nævnes første Gang i Thisted omkring 1779. Ved de saakaldte Raadstueforsamlinger tilkaldtes Borgerne for, enten at høre hvad Øvrigheden havde at meddele, eller ved særlige Lejligheder at vælge et raadgivende Udvalg.

Ved Forordning af 25. Januar 1682 afskaffedes Borgmester og Raad i Thisted, og en Byfoged kom i Stedet som øverste Magistratsperson. Omkring 1820—25 begyndte Interessen for offentlige kommunale Anliggender at gøre sig gældende, idet man var meget utilfreds med Byfogedens ensidige Ledelse. De eligerede Mænd henvendte sig derfor i en Skrivelse af 7. Marts 1829 til Amtet med Ønsket om at faa en i det væsentlige enslydende Instruks med den, som var udarbejdet for Slagelse Købstads Repræsentanter, gældende for Thisted Købstad. En Instruks blev ogsaa udarbejdet, men ikke af Amtet, men af Byfogeden. Denne tilfredsstillende selvfølgelig langt fra de eligerede Mænds Ønsker, og man forstaaer derfor, at Forordningen af 24. Oktober 1837, ifølge hvilken der blev sikret Borgerne større Indflydelse i kommunale Anliggender, blev hilst særlig velkommen. Ifølge nævnte Forordning skulde Borgerne vælge en Borgerrepræsentation paa 8 Medlemmer, og det første Valg fandt Sted i Februar 1838.

Købstadskommunalordningen af 1837 afløstes af Lov af 26. Maj 1868, ved hvilken Byraad indførtes i Købstadskommunerne, og fra 1. Januar 1869 blev Kommunalbestyrelse-, Fattig- og Skolekommission ophævede og afløst af Byraad. Borgmesteren var Byraadsformand, og til at forestaa de forskellige kommunale „Væsener“ valgtes særlige Udvalg indenfor Byraadet.

I 1919 indførtes folkevalgte Borgmestre i Købstæderne, og Thistedes første folkevalgte Borgmester var Redaktør L. M. Aaberg, der efterfulgtes af nuværende Borgmester, Sagfører S. S. Bjerregaard.

Medlemmer af Thisted Byraad er: Borgmester S. Sørensen Bjerregaard, R. af D., Redaktør N. A. Chr. N. Ravnemose, Stenhuggermester W. L. Sanderhoff Jensen, R. af D., Isenkræmmer Carl Berg, Skotøjshandler M. Mikkelsen Overgaard, Frøken Karen Aaberg, Skrædermester P. Dybdahl Nielsen, Grosserer H. Sørensen, Forretningsfører E. S. Christensen Skovsgaard, Skatteraadformand Chr. Iversen, Murermester A. Hvid, Lærer J. M. Jørgensen, Vagtmester P. Nørgaard, Skorstensfejermester Chr. Brøchner Poulsen og Murer J. Christensen.

S. S. Bjerregaard,
Borgmester.

N. A. Chr. N. Ravnemose,
Redaktør.

W. L. Sanderhoff Jensen,
Stenhuggermester.

C. Berg,
Isenkræmmer.

SØREN SØRENSEN BJERREGAARD, Sagfører og Borgmester, R. af D., er født den 13. September 1879 i Simested som Søn af Købmand Jens Sørensen Bjerregaard og Hustru Maren født Møller Nielsen. Gift 1907 med Albertha Emilie Bunch. Student fra Viborg 1899, cand. jur. 1905, Herredsfuldmægtig i

Rinds-Gislum fra 1905—06, By- og Herredsfuldmægtig i Thisted 1907, Dommerfuldmægtig sammesteds 1919, Sagfører siden 1932, Medlem af Byraadet siden 1921, Borgmester siden 1925, Formand for Akts. Handels- og Landsbrugsbanken i Thisted fra 1915—28, og for den konservative Vælgerforening i Thisted, Medlem af det konservative Folkepartis Forretningsudvalg, af Repræsentantskabet for Købstadsforeningen fra 1928 og af Bestyrelsen for Thisted Bibliotek.

Formand for Kasse- og Regnskabsudvalget, Havneudvalget, Udvalget for Grunde- og Ejendomme, Valgudvalget, Bygningskommissionen og Bevillingsnævnet, Medlem af Indkvarteringskommissionen, Repræsentant til Fjerritslevbanens Generalforsamling, Medlem af Folkebibliotekets Repræsentantskab.

NIELS ANDERS CHRISTIAN NIELSEN RAVNEMOSE, Redaktør, er født den 5. November 1887 i Sct. Jørgen Sogn ved Svendborg som Søn af Skibsfører Mathias Nielsen og Hustru Karen Marie født Christiansen. Gift 1912 med Astrid Kjersgaard. Præliminæreksamen fra Svendborg Realskole 1903, derefter ansat paa Svendborg Herredskontor, hos Højesteretsadvokat Bagger fra 1903—08, Dansk juridisk Eksamen 1908, Sagførerfuldmægtig i Hurup 1910, Redaktionssekretær ved Thisted Amtsavis fra 1910, Redaktør fra 1915, Medlem af Byraadet siden 1. April 1921, Formand for Hjelpekassen fra 1917—21, i Bestyrelsen for Thisted Bryghus, Næstformand for den konservative Presse i Danmark, Medlem af Partiets Hovedbestyrelse, udarbejdet det konservative Folkepartis Forslag til almindelig Folkeforsikring.

Formand for Fattigudvalget og Elektricitetsudvalget, Medlem af Aldersrenteutvalget, Legatudvalget, Skoleudvalget, Bestyrelsen for I/S Thisted Elektricitetsværk, Valgudvalget og Kriseudvalget.

WILFRED LOVAL SANDERHOFF JENSEN, Stenhuggermester, R. af D., er født den 30. Oktober 1877 i Allinge som Søn af Stenhugger Sasser Jensen og Hustru Eldrea født Wienberg. Gift 1903 med Karla Schultz. Stenhuggermester i Thisted siden 1908, Medlem af Ligningskommissionen fra 1913—17, Formand for Thisted Haandværkerforening og Tekniske Skole 1921, Næstformand for den konservative Vælgerforening 1924, Formand for Thisted Bryghus og for Thisted Uldspinderi Akts., Medlem af Bestyrelsen for Fællesrepræsentationen for Dansk Haandværk- og Industri, Medlem af Stenhuggermesterforeningens Bestyrelse, Formand for Gade- og Vejudvalget, Renovationsudvalget og Musikudvalget, Medlem af Havneudvalget, Pensionsudvalget, Sundhedskommissionen, Bevillingsnævnet, Theaterfondens Bestyrelse og Børnebespisningen.

CARL BERG, Isenkræmmer, er født den 12. Maj 1860 i Vejle som Søn af Urmager Carl Berg og Hustru Marie født Jacobsen. Gift 1911 med Ingeborg Sofie Mortensen. Uddannet som Isenkræmmer, drevet Forretning i Thisted siden 1911. Tidligere i Bestyrelsen for Thisted Handelsstandsforening, Formand for Thisted Købmænds Hjelpekasse, Medlem af Byraadet.

Formand for Gasværksudvalget, Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, Vandværksudvalget og Tilsyn med Biografteatre. Tilsynsførende med Administrationsbygningen.

M. M. Overgaard,
Skotøjshandler.

K. Aaberg,
Frøken.

P. Dybdahl Nielsen,
Skrædermester.

H. Sørensen,
Grosserer.

MARKUS MIKKELSEN OVERGAARD, Skotøjshandler, er født den 22. August 1873 i Hillerslev Sogn som Søn af Landmand Mikkil Christian Steffensen Overgaard og Hustru Grethe Madsine født Kjær. Gift 1. Gang 1907 med Kathrine Elisabeth Grube (død), gift 2. Gang 1920 med Dorthea Marie Bunk. — Skotøjshandler i Thisted siden 1907, Medlem af Byraadet siden 1933, Medlem af Menighedsraadet, i Bestyrelsen for Hjelpekassen fra 1921 og Formand siden 1925.

Formand for Legatudvalget og Slagtehusudvalget, Medlem af Aldersrenteutvalget, Fattigudvalget, Skoleudvalget, Udvalg til Indberetning om Priser, Hospitalsinspektionen, Brandkommissionen og Børnebespisningen.

KAREN AABERG, Frøken, er født den 15. Juni 1882 paa Madsnedø og er Plejedatter af Redaktør Aaberg. — Uddannet som Sygeplejerske paa det kgl. Frederiks Hospital i København og i London, har

virket som Sygeplejerske paa Grønland og i en Aarrække som ledende Sygeplejerske paa Rigshospitalet. Medlem af Thisted kommunale Hjelpekasse siden 1921 og af Byraadet siden 1930, dekoreret med Røde Kors Haderstegn.

Formand for Krisendvalget, Medl. af Kasse- og Regnskabsudvalget, Aldersrenteudvalget, Fattigudvalget, Legatudvalget, Valgudvalget, Sygehusinspektionen, Folkebibliotekets Repræsentantskab og Sygekassenævnet.

PEDER DYBDAHL NIELSEN, Skrædermester, er født den 7. April 1873 i Villerslev som Søn af Arbejdsmand Mads Peter Nielsen og Hustru Ane født Kirkegaard. Gift 1896 med Kirstine Marie Frostholm. Etableret som Skrædermester 1897, Medlem af Byraadet siden 1929, Kasserer i K. F. U. K. og i Indre Mission, Medlem af Menighedsraadet siden 1911.

Formand for Skoleudvalget, Medlem af Udvalget for Grunde og Ejendomme, Renovationsudvalget, Bevillingsnavnet og Børnebespisningen.

HOLGER SØRENSEN, Grosserer, er født den 1. November 1838 i Thisted som Søn af Tommerhandler Chr. Sørensen og Hustru Amalie født Jespersen. Uddannet ved Handelen, overtog Faderens Virksomhed i 1917, udvidede med Kulimport 1924, Medlem af Bestyrelsen for Thisted Turistforening fra 1929—33, i Repræsentantskabet for Thisted-Fjerritslev Jernbanen, i Bestyrelsen for Thisted Uldspinderi, Aktieselskab, Medlem af Byraadet.

Medlem af Havneudvalget, Gade- og Vejudvalget, Elektricitetsforsyningsudvalget, Sundhedskommissionen og Musikudvalget.

E. S. Chr. Skovsgaard,
Regnskabsfører.

Chr. Iversen,
Skatteraadsformand.

A. Hvid,
Muremester.

J. M. Jørgensen,
Lærer.

ERNST SOFUS CHRISTENSEN SKOVSGAARD, Regnskabsfører, er født d. 16. Februar 1881 paa Øster Skovsgaard i Volstrup Sogn som Søn af Gaardejer Chresten Christensen og Hustru Kirstine født Sørensen. Gift 1908 med Anna Kathrine Nielsen. Købmand i Frostrup indtil 1919, Regnskabsfører ved Nordthy Strømforsyning siden 1. April 1920, Medlem af Byraadet fra 1933, Medlem af Ligningskommissionen fra 1929, Næstformand for Venstres Vælgerforening og Revisor i Thisted Andelssvineslagteri.

Formand for Tilsyn med Biografteatre og Formand for Udvalget til Indberetning om Priser, Medlem af Gasværksudvalget, Vandværksudvalget, Slagtehusudvalget, Plantageinspektionen, Bygningskommissionen og Brandkommissionen.

CHRISTEN IVERSEN, Skatteraadsformand, er født den 22. Oktober 1877 i Ø.-Svendstrup i Hjørring Amt som Søn af Husmand S. Jensen Christensen og Hustru Christiane født Larsen. Gift 1921 med Sigrid Petersen. — Uddannet som Plantør under Skovrideren paa Birkelse, kom til Thisted 1899 og har virket som Arbejder, Entreprenør og Gaardbestyrer, Medlem af Byraadet siden 1913, Kasserer for D.A.F., Thisted Afdl. fra 1909—13, Formand 1913, Formand for Fællesorganisationen fra 1918—25 og siden 1928, i Bestyrelsen for Hjelpekassen og Kontorbestyrer for Arbejdsløshedskassen fra 1910, Skatteraadsformand siden 1927, Medlem af Nævningegrundlisten, socialdemokratisk Folketingskandidat fra 1926—29.

Formand for Aldersrenteudvalget og Vandværksudvalget, Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, Havneudvalget, Gade- og Vejudvalget, Valgudvalget, Eshøj Plantages Bestyrelse, Sygehusinspektionen, Sundhedskommissionen, Folkebibliotekets Repræsentantskab og Krisendvalget.

AKSEL HVID, Muremester, er født den 18. Marts 1877 i Torsted som Søn af Friskolelærer Mads Kr. Hvid og Hustru Else Marie født Pedersen. Gift 1900 med Dagmar Bundgaard Pedersen. Muremester i Thisted siden 1921, tidligere Medlem af Ligningskommissionen og af Murerforbundets Hovedbestyrelse fra 1914—28, Medlem af Haandværkerforeningens Repræsentantskab og af Amtsskoleraadet fra 1917—23, Formand for Aftenskolen, Medlem af Byraadet fra 1917—25 og siden 1929, Medlem af Grundejerforeningens Bestyrelse, socialdemokratisk Folketingskandidat for Hurupkredsen siden 1929.

Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, Udvalget for Grunde og Ejendomme, Bygningskommissionen, Skolekommissionen, Brandkommissionen, Musikudvalget og Bevillingsnævnet.

JØRGEN MARIUS JØRGENSEN, Lærer, er født den 20. Juli 1893 i Nordenhuse ved Nyborg som Søn af Muremester Christian Jørgensen og Hustru Anna Cathrina født Rasmussen. Gift 1921 med Ragnhild Jensen. — Dimitteret fra Skaarup Seminarium 1914, Vikar i Løgstør, København og Nyborg fra 1914—18, Student 1924, cand. phil. 1926, Studierejse i England, Belgien og Tyskland, Medlem af Thisted Byraad siden 1929, i Bestyrelsen for Dansk Idræts Forbund, Næstformand for Thisted Idrætsklub.

Medl. af Skoleudvalget, Elektricitetsforsyningsudvalget, Bestyrelsen for I/S Thisted Elektricitetsværk, Pensionsudvalget, Valgudvalget, Teaterfondens Bestyrelse, Teknisk Skoles Bestyrelse og Børnebespisningen.

P. Nørgaard,
Vagtmester.

Chr. Brøchner Poulsen,
Skorstensfejermester.

J. Christensen,
Murer.

PETER NØRGAARD, Vagtmester, er født den 18. Marts 1887 i Harring som Søn af Husmand Jens Peter Nørgaard og Hustru Ane født Guldager. Gift 1914 med Karen Karlsen. Portør ved Thisted By- og Amtssygehus fra 1904—14, Vagtmester siden 1919, Medlem af Thisted Byraad siden 1921, tidligere Medlem af Bestyrelsen for D.A.F. Thisted Afdl., i Bestyrelsen for Thisted statsanerkendte Sygekasse fra 1915, Kasserer for Arbejdernes Fællesorganisation.

Medl. af Fattigudvalget, Legatudvalget, Gasværksudvalget, Raadhusinspektionen og Bevillingsnævnet.

CHRISTIAN BRØCHNER POULSEN, Skorstensfejermester, er født den 10. Januar 1887 i Grundfør ved Aarhus som Søn af Landmand Søren Poulsen og Hustru Maren født Rasmussen. Gift 1914 med Margrethe Rosenquist. Skorstensfejermester for Thisted og Landkommuner siden 1. April 1923, Medlem af Thisted Byraad siden 1933, Medlem af Thisted Ligningskommission siden 1929, Kasserer for Socialdemokratisk Forening, Repræsentant til Skorstensfejlerlauget.

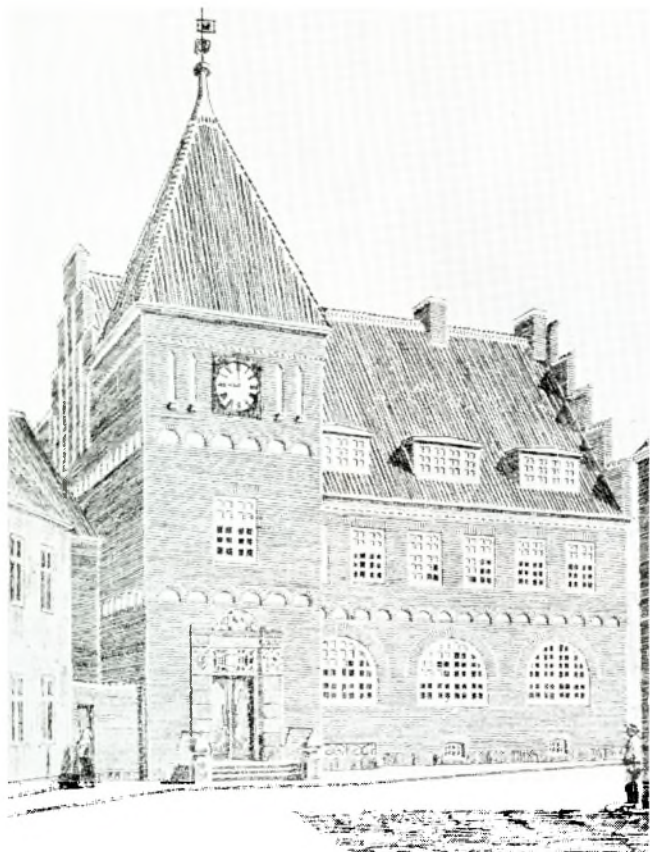
Medlem af Fattigudvalget, Legatudvalget, Skoleudvalget, Slagtehusudvalget, Udvalget til Indberetning om Priser, Tilsyn med Biografteatre og Børnebespisningen.

JOHANNES CHRISTENSEN, Murer, er født den 15. Maj 1891 i Stenderup som Søn af Væver Christen Christensen og Hustru Else Marie født Bøgh. Gift 1918 med Kirstine Kjærulf Jensen. Kom til Thisted i 1917 som Murersvend, Medlem af Thisted Byraad siden 1933, Kasserer for Murerne's Fagforening, tidligere i Bestyrelsen for Thisted Amts Fjerkreavlerforening og nu i Bestyrelsen for Dansk Andels Ægkesports Thisted Kreds, deltog i Verdenskrigen som dansk Sønderjyde og blev dekoreret med Jernkorset af 2. Klasse.

Medlem af Havneudvalget, Renovationsudvalget, Børnebespisningen og Aldersrenteutvalget.

THISTED BYS ADMINISTRATION. Den store Udvikling i det kommunale Liv, som Krigsaarene bragte med sig, gjorde, at man maatte begynde at se sig om efter en passende Ejendom, hvorfra Kommunens Virksomhed kunde ledes. Hidtil havde Kæmnerkontoret været forskellige Steder i Byen, men det var vanskeligt at faa passende Lokaler til det allerede inden Krigsaarenes tiltagende Arbejde. Paa en særdeles overraskende Maade løstes Spørgsmaalet, idet Grosserer N. L. Spangberg skænkede Byen en Administrationsbygning, der opførtes 1917 paa Ny Torv, hvorved Byen blev en smuk og monumental Bygning rigere.

Bygningen er opført efter Tegning af Arkitekt V. Norn, og den er i to Stokværk

Administrationsbygningen.

NIELS CHRISTIAN JÜRGEN NIELSEN, Kommunebogholder, er født d. 7. December 1894 i Altona som Søn af Fabrikant Iver Emanuel Nielsen og Hustru Anne Marie født Askov. Gift 1927 med Petrea Marie Larsen. Ansat ved Esbjerg Andels Svineslagteri fra 1910—16, Militærtjeneste fra 1916—18, Kommuneassistent i Thisted fra 1. Januar 1918, Fuldmægtig siden 1. April 1925, Bogholder fra 1. Juli 1931, Sekretær for Aldersrenteudvalget, Sekretær for Ligningskommissionen, Revisor for Selskabet De Danske Forsvarsbrødres Thisted Afdl. og for Kommunal Funktionærforening.

Andreas Andersen,
Kæmner.

Erik Andersen,
Kommunekasserer.

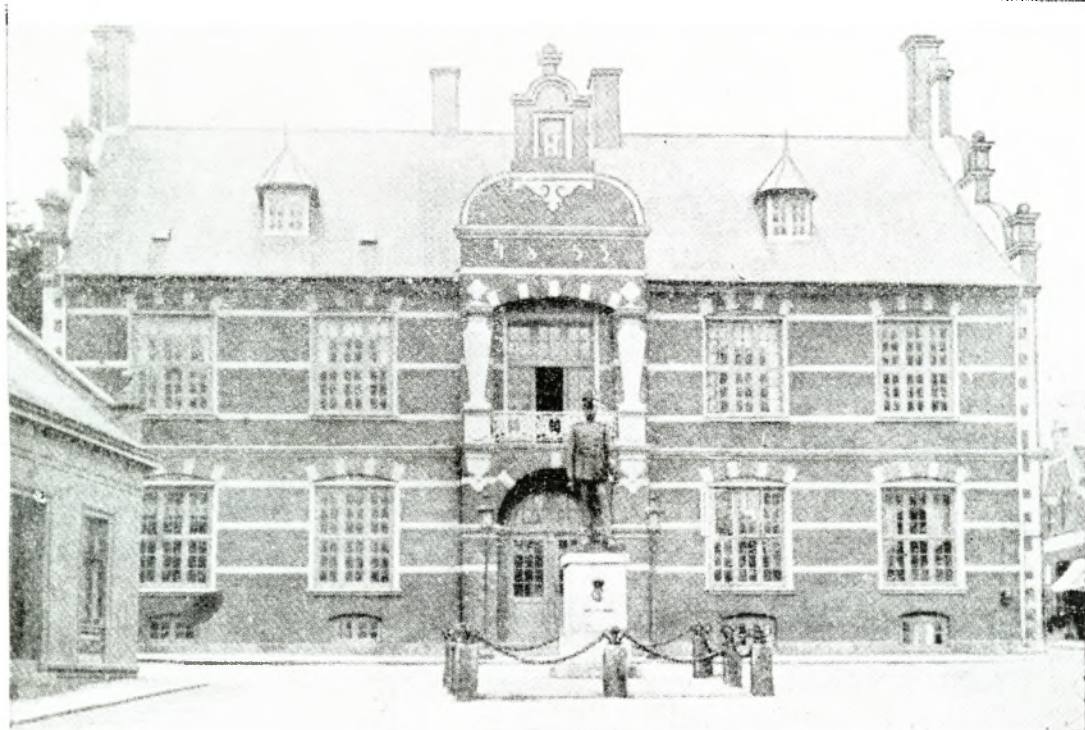
Niels Chr. Nielsen,
Kommunebogholder.

af røde Mursten med højt Tag og blindingsprydede Kamgavle. Den har mod Gaden et fremspringende firkantet, svært Hjørnetaarn i tre fulde Stokværk med Pyramidespir. I Stuen findes Kommunekontoret og paa 1. Sal Borgmesterens Kontor og Udvalgsværelser.

ERIK ANDERSEN, Kommunekasserer, er født den 18. December 1886 i Harboøre som Søn af Skomagemester Jens Christian Andersen og Hustru Else Margrethe født Langer. Gift 1911 med Kirstine Skov. Uddannet ved Handelen, Sergent i Fodfolket til 1919, Kommunekasserer i Thisted siden 1. August 1919, i Bestyrelsen for Selskabet De Danske Forsvarsbrødres Thisted Afdl., for 29. Bataillons Soldaterforenings Viborg Afdl., Revisor for Sønderjysk Forening i Thisted og for Dansk Blindesamfund i Thisted, dekoreret med Hæderstegnet for 8 Aars Tjeneste.

ANDREAS ANDERSEN, Kæmner og Byraadssekretær, er født d. 6. April 1888 i Thisted som Søn af Rentier Carl Christian Andersen og Hustru Karen født Nielsen. Gift 1915 med Magda Thom Hillers. I Bestyrelsen for den konservative Vælgerforening i Thisted, i Menighedsplejen og i Thisted Sejlklub, i Repræsentantskabet for Thisted Haandværkerforening.

RAAD-, TING- OG ARRESTHUSET. Det Gildeshus, som Kong Kristian den 3. i 1546 gav Borgerne til et Raadhus, maa sikkert have ligget et Sted paa eller ved Store Torv, her findes nemlig Bytinget i det 17. Aarhundrede. I 1716 var Raadhuset blevet

Thisted Raadhus.

ubeboeligt og efter Indstilling af Byfoged Ludvig Lem blev ved Reskript af 4. Juni 1717 tilladt, at saafremt Proprietærerne, det er de større Ejendomsbesiddere, efter et i Forvejen afgivet Tilsagn vilde yde 3 Mark pr. Td. Hartkorn, samt endvidere Thisted By vilde erlægge et Bidrag efter en forsvarlig Ligning, da maatte man bygge et nyt Raadhus. Ved samme Reskript flyttedes Hillerslev-Hundborg Herreders Ting, der i en Række Aar havde været ved Møgelhøj (ved Bavn Holdeplads) i Skinnerup Sogn, til Thisted, hvor der siden har været Tingsted for disse Herreder.

For de Bidrag, der indkom, blev der afkøbt Amtsforvalter Claus Caspergaard et „Ralingshus“, liggende i den nuværende Østergade, og den gamle Grund ved Kirkegaarden solgtes samtidig til Caspergaard for 10 Rdl. Hvad nu Aarsagen har været, derom oplyses ikke noget, saa flyttedes Raadhuset snart igen, thi 1746 solgte Niels Leegaard en Have, som han havde ved Torvet, og her opførtes saa et nyt Raadhus, der stod til 1803.

Nævnte Aar var Bygningen bleven saa forfalden, at man havde store Reparationer og Fornyelser behov, hvorfor man ifølge Reskript af 29. Oktober 1802 det følgende Aar nedbrød Raadhuset og paa samme Sted opførte et nyt for 3600 Rdl., hvorfra fragik 270 Rdl., som indkom ved Salg af den gamle Bygning. — Det nye Raadhus laa midt paa det nuværende Store Torv, saaledes at Facaden laa i Flugt med Raadhusstræde.

Heller ikke dette Raadhus naaede nogen høj Alder og maa have været bygget mindre godt, der hengaar nemlig kun faa Aar, inden der melder sig større og større Reparationer, dels paa Bygningen og dels paa Arrestlokalerne. At Forholdene ikke var gode, fremgaar af, at den saakaldte „Mestertyv“, Søren Madsen Bjørndal, i Slutningen af Tyverne brød ud af Arresten 2 Gange. Den første Gang ved at skære Hul

i Loftet og befri sig fra Lænkerne ved at slaa dem itu. De i den Anledning foretagne Sikkerhedsforanstaltninger slog imidlertid ikke til. Han blev vel fanget, men det lykkes ham atter at undslippe og sporløst forsvinde.

I 1853 byggedes det nuværende Raadhus. Det gamle nedreves, og det nye opførtes længere tilbage, dels paa Torvet og dels paa en Grund, som blev frasolgt Kirkegaarden. — Bygningen er opført af røde Mursten i 2 Stokværk med Kælder i ældre Stil og med Renæssancegavle efter Tegning af Arkitekt H. G. B. Bindsbøll. Bygningen, der ejes af Amtet med $\frac{3}{4}$ og af Byen med $\frac{1}{4}$, indeholder i 1. Stokværk bl. a. Arrester, Dommerkantor og Bolig for Arrestforvareren, og i 2. Stokværk Retslokaler for Købstaden og Hillerslev og Hundborg Herreder samt Lokaler for Amts- og Byraad.

I Thisted Købstad har virket følgende Byfogeder og Underretsdommere: Laurits Jensen 1668, Hans Johansen 1674, Laurits Jensen 1678, Emmiche Eriksen 1679, Enevold Nielsen Borregaard fra 1682—89, Emmiche Eriksen fra 1689—98, Iver Pedersen fra 1698—1716, Ludvig Lem fra 1716—33, Jørgen Christian Poulstrup fra 1733—42, Peter Lubecher fra 1742—63, Johan Nicolaj Schauenius fra 1763—71, Rasmus de Steensen fra 1771—89, Otto Lemvig fra 1789—99, Christian Brønlund fra 1799—1811, Jes Lützhøft fra 1811—38, Niels Nellemann fra 1838—54, Henry Theodor Gad fra 1855—60, Ulrich Frederik Rosing Schouw fra 1861—72, Gottlieb Andreas Jensen konst. fra 1872—73, Harald Hugo Edouard Clausen fra 1873—1907, Emil Hammerich Valdemar Søren Bloch fra 1907—11, Adolph Theodor Conradt Eberlin fra 1911—17, Gustav Johannes Spleth fra 1918—30 og siden da Sigurd Larsen.

SIGURD LARSEN, Dommer, er født den 23. Juni 1881 i Rønne som Søn af Branddirektør og Byfogedfuldmægtig H. M. Larsen og Hustru Martha født Dam. Ugift. Student fra Rønne 1899, cand. jur. 1905, Byfogedfuldmægtig i Rønne 1905, i Horsens 1907, Dommerfuldmægtig sammesteds 1919, Dommer i Thisted Købstad samt Hillerslev og Hundborg Herreder siden 1930, Formand for Voldgiftsdomstolen for Thisted Amt i Tvistigheder angaaende Handel med Husdyr.

H. K. A. JENSEN, Dommerfuldmægtig, er født den 9. November 1886 som Søn af Restauratør N. C. Jensen og Hustru Marie født Mortensen. Cand. jur. 1911, Herredsfuldmægtig i Sæby 1911, By- og Herredsfuldmægtig i Thisted Købstad og Hillerslev-Hundborg Herreder 1912, Dommerfuldmægtig sammesteds 1919.

STEEN FISCHER, Dommerfuldmægtig, er født den 5. Januar 1907 som Søn af Dommerfuldmægtig Aage Fischer og Hustru Emilie født Heidenheim. Cand. jur. 1931, Sagførerfuldmægtig i København 1931, Dommerfuldmægtig i Thisted Købstad og Hillerslev-Hundborg Herreder siden 1932.

CHARLES BAGGER, Arrestforvarer, er født den 9. Januar 1885 i Lerup Sogn som Søn af Lærer Lars Christen Jensen Bagger og Hustru Kirstine født Vorup. Gift 1907 med Bovrise Hansen. Kontorassistent ved Thisted Amt fra 1920—23, ved Thisted Købstads Politikontor fra 1923—31, Arrestforvarer siden 1. August 1931, i Bestyrelsen for Thisted Amts Politiforening.

Ch. Bagger,
Arrestforvarer.

THISTED POLITIVÆSEN. I ældre Tid sørgede Vægteren for den offentlige Sikkerhed, og han fik sin Løn og Beklædning af Kæmnerkassen. I 1769 rømte Peder Vægter, da han havde faaet sin Løn udbetalt, men der fandtes hurtigt en Efterfølger i Peder Lauritzen. Selv om Lønnen, 26 Rdl., ikke var stor, saa var der dog ogsaa lidt Indtægt ved at gaa gennem Gaderne med Trommen for at bekendtgøre, hvad Øvrigheden havde paa Hjerte, eller for at „bøye“ Borgerskabet, naar et eller andet offentligt Arbejde skulle udføres. — I 1789 ansattes endnu en Vægter, da Byfoged Steensen mente, „at der for en almindelig Sikkerheds Skyld kunne være tjenligt, at

der i Byen blev bestandig holdt to Vægttere“. Hertil kom fra 1790 en Politibetjent, der fik Tilsyn med Vægterne. I Slutningen af Aarhundredet blev der yderligere ansat en Vægter til, „som tilligemed Byens nu havende 2de Vægttere maatte hver 3. Nat gøre Vagt i Kirketaarnet, hvor et Kammer med Opgang til, skulde indrettes for Vægterne“, da „almindelig Sikkerhed mod Brandskade bør, især paa dette Sted, hvor de allerfleste Huse er tækkede med Straa, meget attraas“. I Kirketaarnet indrettedes saa et lille Kammer, og et Udhæng med Gelænder anbragtes i det østre Lydhul, og fra dette op-højede Stade skuede aarvaagne Øjne Nat efter Nat ud over den lille By. Politibetjenten „skulde patroliere til forskellige Tider om Natten i Byens Gader for at iagttage Væg-ternes Aarvaagenhed og Troskab, samt at den Vægter, som befindes sovende, beskænket eller forsømmelig paa sin Post, skal første Gang bøde en Uges Løn, anden Gang dobbelt, tredie Gang ganske afsættes fra Tjenesten“. Vægterens Dragt var en graa Kjole med grøn Klædes Krave og Opslag og hvide Knapper. Kabudsen af grøn Klæde, saa dyb i Pullen, at den kan gaa ned paa Hovedet og endvidere forsynet med et fuldkomment Slag, saa det kan gaa ned paa Skulderen og hægtes over hinanden fortil. Bevæbningen var Morgenstjerne. Paa samme Tid var der yderligere Forslag fremme om Oprettelse af en Politivagt „til at beskytte den almindelige Rolighed og Orden ved Samlinger af Almuen i Markedstiden og ved Land- og Søsessionerne“. Denne skulde bestaa af Byens Borgere efter Ombud, og de skulde bevæbnes med en god Stok, og „for at vise Almuen, hvem de i Kongens Navn bør adlyde, skulde enhver af de vagt-havende forsynes med et hvidt Baand knyttet i Sløjfe paa venstre Arm ovenfor Al-buen“. — En saadan Politivagt oprettedes ogsaa, men fik ingen lang Virketid, idet Borgervæbningen snart gjorde den overflødig.

Indtil den 1. Oktober 1919 (Retsformens Indførelse) var — ligesom andetsteds — By- og Herredsfogeden i Thisted baade Dommer og Politimester m.m. samt Borgmester. Fra nævnte Dag blev der ansat baade en Dommer og en Politimester, medens Borgmesteren blev folkevalgt. Retskredsen (Nr. 74) omfatter Thisted Købstad og Hillerslev-Hundborg Herreder. Politikredsen (Nr. 53) omfatter Thisted Købstad og Hillerslev-Hundborg Herreder samt Øster og Vester Han Herreder — altsaa baade Retskreds 73 (Domicil i Fjerritslev) og Retskreds Nr. 74 og hører saavel under Thisted som Hjør-ring Amt.

Hidtil havde Politistyrken i Thisted kun været ringe — et Par Betjente og nogle Vægttere, men efter 1919 blev Styrken betydelig udvidet og bestaar nu af en Inspek-tionsbetjent og 6 andre Betjente — ledet af en Politiassistent. Endvidere er der i Po-litikredsen ansat 2 Landpolitibetjente med Bopæl henholdsvis i Thisted og i Fjerritslev.

Statspolitiet i Kredsen bestaar af en Kriminalassistent, en Overbetjent og en Betjent.

I Politikredsen findes 2 Arresthuse — i Thi-sted og i Fjerritslev — som bestyres af Politi-mesteren.

Medens By- og Herredskontoret og ogsaa det nuværende Dommerkantor har haft lejede Kontorlokaler forskellige Steder i Byen, blev den nuværende Politigaard bygget af Staten ved Arkitekt Norn og taget i Brug i Aaret 1920.

Stueetagen benyttes til Kontorlokaler og Politistation og 1. Salen er Tjenestebolig for Politimesteren.

E. Brix,
Politimester.

P. Stavnstrup,
Politifuldmægtig.

Siden 1919 har Thisted haft følgende Politimestre: Rosenørn, Kampmann og Brix. Politifuldmægtig og -Assistent er cand. jur. P. Stavnstrup.

EJNAR BRIX, Politimester, er født den 12. Juni 1877 i Hjørring som Søn af Lærer Frants Brix og Hustru Elsigne født Bremer. Gift 1922 med cand. phil. Inger Bang. Student fra Randers 1897, cand. jur. 1904, Byfogedfuldmægtig i Slagelse 1905, Løjtnant i Artilleriet 1906, Assistent i Landsover- samt Hof- og Stadsretten i København 1910, Sekretær ved Byretten i København 1914, Fuldmægtig sammesteds 1927, Sekretær ved de københavnske Huslejenævn fra 1919—22, Sagførerbestalling 1919 (Bestalling deponeret), Politimester i Thisted Købstad og Hillerslev-Hundborg Herreder samt Ø. og V. Han Herreder siden 1931.

POUL RICHARDT STAVNSTRUP, Politifuldmægtig, er født den 18. September 1900 i Herning som Søn af Kordegn Andreas Stavnstrup og Hustru Karen født Nielsen. Gift 1927 med Ingeborg Allesen-Verno. Student 1919, cand. jur. 1926, Politifuldmægtig i Thisted 1926, Politiassistent 1929, Formand for det lokale Arbejdsanvisningskontor og for Thisted Politihundeforening.

THISTED KOMMUNALE SKOLEVÆSEN. Efter Reformationens Indførelse nedlagdes de Skoler, der hidtil var knyttede til Klostrene, de saakaldte Klosterskoler, hvor Ungdommens Oplærelse i Almindelighed foregik, forsaavidt den fik nogen Undervisning. Ganske vist havde Kong Kristian den 2. begyndt paa at indføre en almindelig Skoleundervisning, men ved hans Fald blev de derom tagne Bestemmelser ophævede. Imidlertid maatte det være Reformationens Mænd magtpaaliggende, at Ungdommen fik nogen Undervisning, særlig naturligvis i Religionskundskab, og i Kristian den 3. Kirkeordinans finder man da ogsaa Bestemmelser om, hvorledes Skoleforholdene skulde ordnes, og denne bliver da Grundlaget for det senere Skolevæsen.

Der skulde efter Ordinansen oprettes en Latinskole i hver Købstad, og i denne skulde der ikke læres stort andet en Latin, „for“, som det hedder, „de latinske Skoler fordærves gerne af de danske og tyske Skoler“. Disse Skoler var imidlertid nærmest for den Ungdom, der skulde studere. For de Børn i Købstæderne, som ikke skulde gaa den Vej, brød Regeringen sig ikke om, „thi Skriveskoler“, som man kaldte dem, „for Dreng og Piger og andre, der ikke duer til at lære Latin, maa Øvrigheden forsørge“. Derfor fandtes der ogsaa ned i Tiden i de fleste Byer ved Siden af Latin-skolen en „Dansk Skole“, men disse Skoler kunde iøvrigt ikke glæde sig ved nogen større Bevaagenhed fra højere Steder og førte derfor en temmelig ubemærket Tilværelse, de blev dog Forløbere for den nuværende Folkeskole.

Thisted Latinskole oprettedes i 1549 med 1 Skolemester og 2 Hørere, men Embederne var kun yderst ringe lønnede. Hørerne fik Kosten hos Byens Borgere, hvor de gik paa Omgang, men de var iøvrigt saa daarligt forsørgede, at der i en kongelig Skrivelse af 1582 paalagdes Borgmester og Raad at sørge ordentlig for Hørerne ved deres Skole.

Rektoren var til at begynde med ogsaa Sognepræst til Skinnerup, et Forhold, som sikkert ikke var til Gavn for Skolen, hvorfor disse 2 Embeder paa Foranledning af „Medtjener og Skolemester her i Byen, Oluf Nielsen, som nu fast af den langvaarende store arbejds gjøris tret og mødig“, adskiltes. Mester Oluf skulde vedblive at være Præst til Skinnerup og Medtjener til Thisted og Tilsted Menigheder, og i hans Sted skulde der „kaldes og tilforordnes en god Karl, skikkelig Person til Skolemester, som Skolen vel kan forestaa“. — Han skulde som Løn have den Indtægt, som Kong Kristian den 3. i sit Gavebrev havde givet til Skolens Rektorembede. Den beløb sig til 2 Læster, 5 Pund Korn og 2 Pund Smør, og endvidere skulde han af Kapellanen have 1 Læst Byg af Skinnerup Sogn, samt „Discantpenge“ og andet som Skolemester af Skolen til denne Dag haft haver, og skal samme Skolemester flittigen tage vare

paa Skolen, og ej forhindres ved Kirketjeneste at gøre, uden hvis han i Fornødenhed Sognepræsten og hans Medtjener kan hjælpe, som Superintendenten ham foreskriver, saa at Skolen ingenlunde bliver forsømt. Denne Adskillelse af Embederne foregik i 1588, men varede kun til 1676, da de atter forenedes.

Skolens Indtægter gik stadig tilbage, og den førte en haabløs Kamp for sin Eksistens. Ganske vist var der tilfaldet den nogle Legater, men den kunde ikke i Længden klare sig og efter at have eksisteret i næsten 200 Aar, nedlagdes den i 1739.

Den 27. November nævnte Aar var Dødsdommen fældet ved en kongelig Resolution, og alle Skolens Kapitaler og Legater, som alt indbefattet udgjorde 665 Rdl. 4 M., skulde afleveres til Aalborg Latinskole. — Rektoren skulde beholde Præsteembedet i Skinnerup, og for Tab i Embedsindtægten skulde han ugentlig nyde en Pension paa 2 Sletdaler, Høerne 4 Mark, „indtil de andet steds kunne blive employeret“.

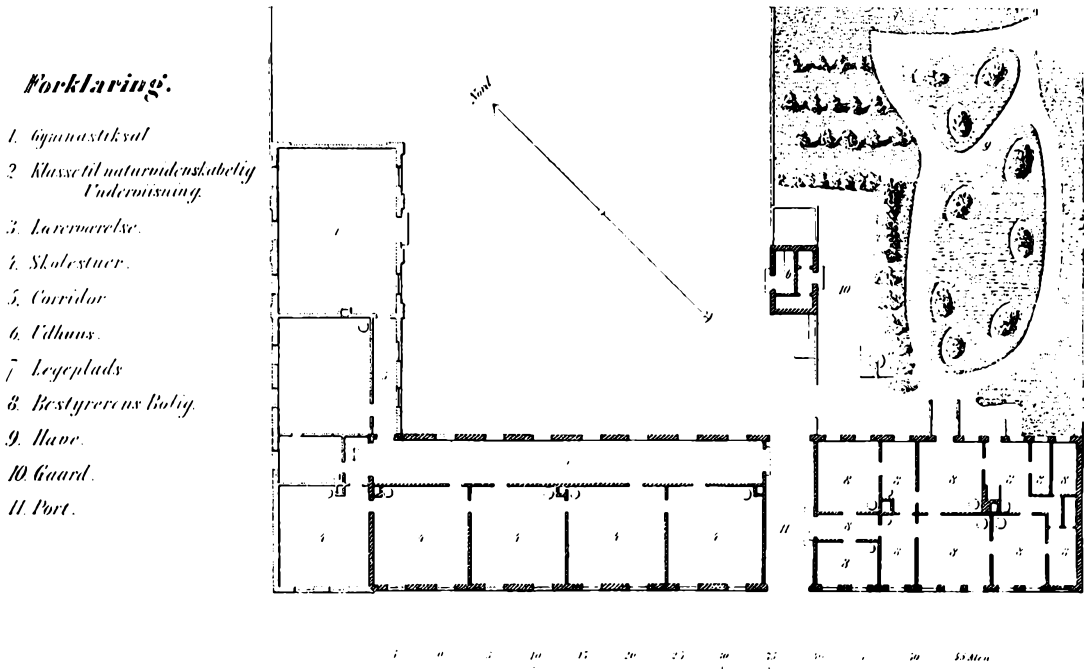
Thisted Realskole i 1887.

THISTED REALSKOLE hører til blandt Landets ældste Realskoler, idet Forarbejdet for dens Oprettelse endogsaa ligger forud for det endelige Resultat paa Rigsdagen med Hensyn til Oprettelse af denne Form for Skoler.

Under 18. September 1855 udstedte Kultusministeriet en Bekendtgørelse angaaende en Undervisningsplan for en særskilt Realundervisning og Afgangseksamen for Realdisciple. Denne Bekendtgørelses Fremkomst var formentlig Resultatet af et Krav, som de Amter — specielt Thisted Amt — der havde store Afstande til de daværende Latinskoler, igennem sine Embedsmænd og sine Mænd paa Tinge havde fremsat.

Allerede 27. Juli 1855 havde daværende Folketingsmand for Thisted Amts 2. Valgkreds, Kammerraad, senere Justitsraad C. A. H. Hansen, der jo havde Føling med,

Plan af Thisted Realskole.

hvad der var i Gære af skolemæssigt i Ministeriet, tilstillet Kommunalbestyrelsen et Forslag til Oprettelse af en Realskole i Thisted. Han ansøgte samtidig om et årligt kommunalt Bidrag til Skolen paa 500 Rdl. Dette Beløb bevilgede Kommunalbestyrelsen straks, og da Amtet efter en Del Forhandling, og efter at være blevet gjort bekendt med, at Staten fra sin Side var villig til at tilskyde et årligt Bidrag lig Amtets og Kommunens tilsammen ogsaa bevilgede 500 Rdl. årligt, var Skolens Oprettelse sikret i økonomisk Henseende.

Kammerraad Hansen indbragte da i Rigsdagen et Forslag til Oprettelse af Skolen, og 16. Februar 1856 vedtog Rigsdagen en „Lov om en Realskole i Thisted“, hvorefter der af Sorø Akademis Midler årligt skulde udredes til Skolen 1000 Rdl., saalænge Amt og By tilsammen bidrog med et Beløb af samme Størrelse. Ifølge samme Lov skulde Lærerpladserne besættes af Kommunalbestyrelsen og Amdsraadet i Forening, og Skolen skulde administreres af dens Bestyrer og „tvende Controllerende“, hvoraf Kommunalbestyrelsen udvalgte den ene og Amdsraadet den anden.

Samtidig skulde der vælges en Komité, der kom til at bestaa af Amtmanden over Thisted Amt, Kammerherre, Baron Rosenkrantz, Kancelliraad Gad, Kammerraad Hansen, Købmand Werner, Proprietær Neergaard og Proprietær Rastrup, som i Forening med Provsten Paludan-Müller gik i Gang med at skaffe Lokaler og Lærerpersonele.

Imidlertid kneb det med at skaffe Lokaler, men saa traadte en af Byens Købmænd, Fjeldgaard, til og tilbød, at han vilde bygge Skolebygning og Bestyrerbolig og indrette Gymnastikplads og Legeplads paa sin Grund umiddelbart nordøst for „Skoven“.

Komiteen lejede saa det hele af ham for 550 Rdl. og købte det senere, den 15. December 1859, paa ualmindelig fordelagtige Vilkaar (10,000 Rdl.). — Den 1. August 1856 udnævntes som Skolens Bestyrer Rektor i Tønder, Niels Viborg Müller, født i Gram i Sønderjylland 1823, og 6. Oktober s. A. kaldedes som Andenlærer Dr. Schou og som Tredielærer Seminarist Tranberg.

27. November 1856 indviedes Skolen og begyndte straks sin Virksomhed, idet man, da Undervisningslokalerne endnu ikke var helt færdige, benyttede en Del af Bestyrerboligen som Skole. — Der blev udarbejdet et Regulativ for den af Komiteen valgte Bestyrelse, hvis Formand var Amtmanden, et Regulativ for Bestyreren, en Skoleplan samt en Undervisningsplan, hvilke den 7. September 1859 blev approberet af Ministeriet.

Skolen begyndte med 37 Elever, fordelt i 3 toaarige Klasser. Der undervistes i: Religion, Dansk, Historie, Geografi, Tysk, Engelsk, Fransk, Naturlære, Naturhistorie, Matematik, Regning, Skrivning, Tegning, Gymnastik og Sang. — Skoletiden var om Sommeren fra 8—12 og 2—4 og om Vinteren fra 9—12 og 1—4, og den maanedlige Betaling var for en Elev 3 Rdl, for to eller flere Brødre 2 Rdl. 48 Sk. for hver.

Allerede Aaret efter — 1857 — viste det sig, at Eleverne i 1. og 2. Klasse var i den Grad uens, saavel med Hensyn til Alder som til Kundskaber, at en anden og stærkere Deling blev nødvendig. — Efter en Del Forhandlinger blev der indskudt en Klasse mellem disse 2 Klasser, og der blev foreløbig bevilget 200 Rdl. til en ny Lærerkraft. Denne blev cand. theol. J. Bertelsen, København.

Samme Aar lykkedes det Kammerraad Hansen at faa forøget Tilskudet fra Staten med 500 Rdl., og da By og Amt Aaret efter i Forening ogsaa tilstod Skolen yderligere 500 Rdl., saa den samlede faste Indtægt nu var 3000 Rdl., kunde man, da Elevantallet stadig voksede, gaa til Oprettelse af endnu en ny Klasse, saa der nu ialt var 5 Klasser.

Det nye Embede, der i den Anledning blev oprettet, blev besat med cand. theol. C. F. Wulff.

Samme Aar bevilgede Skolens Bestyrelse 100 Rdl. til et Elevbibliotek, og der oprettedes 4 Fripladser ved Skolen.

Efter en af daværende Provst for Hundborg og Hillerslev Herreders Provsti, Paludan-Müller og Professor Mundt, foretaget Prøve, opnaaede Skolen Ret til at afholde Afgangseksamen af lavere Grad for Realdisciple, og Skolen afholdt denne Eksamen første Gang i Juni 1859 for 6 Elever. En den 1. September 1858 fra Skolen til Ministeriet indsendt Anmodning om Tilladelse til at afholde Prøve i Latin nægtedes derimod, da Skolen ikke havde Latin paa sin Undervisningsplan. Dette Fag kom senere til.

1857 var der oprettet en Forberedelsesklasse ved Realskolen, og da der stadig kom Anmodning fra Forældre om deres Børn Optagelse i en saadan, blev denne efterhaanden en fast Institution ved Skolen, idet man dog i Begyndelsen maatte leje et Værelse i Byen til denne Klasse, og Forældrene selv afholdt Lærerens Løn, 300 Rdl.

I Aaret 1860 skænkede Digteren B. S. Ingemann ved en af Skolens Lærere 8 Bind Eventyr og Fortællinger til Skolen, og Skolens Samling af zoologiske og geologiske Præparater var efterhaanden blevet kompletteret, bl. a. efter en Vejledning af Professor Japetus Steenstrup. Ved Afgangseksamen i Juli 1862 dimitteredes bl. a. J. P. Jacobsen, den senere saa berømte Digter.

I den forløbne Tid — til Aaret 1863 — var Elevantallet vokset saa stærkt, at en Udvidelse af Skolen blev nødvendiggjort. Ved Skolens Oprettelse i 1856 var der indrettet 4 Klasseværelser, nu forøgedes disse med: Et Klasseværelse, et Lærerværelse, et Særlokale til Naturhistorieundervisning og Naturlære samt en Gymnastiksal. Det allerede i 1863 oprettede Særlokale til Naturfag blev omdannet til Biblioteksværelse, idet der fra det „thylandske Bibliotek“ var overtaget en Del Bøger.

Hele Komplekset stod nu By og Amt i 12,000 Rdl.

Afgangseksamen i 1864 blev afbrudt derved, at der den 13. Juli fra Oddesund kom „jagende“ en Afdeling Østrigere ind i Byen, og de følgende Dage kom der flere,

ialt 750, hvoraf en Del blev indkvarteret paa Realskolen, hvor der anvendtes et af Klasseværelserne samt Gymnastiksalen som Opholdsrum for Soldaterne. 12 Dage efter — den 25. Juli — forsvandt Tropperne dog igen, og Eksamen kunde fortsættes.

I Aaret 1865 havde Skolen for første Gang i sin Eksistens en „Sommerudflugt“, der gik til Havet den 23. September, og i Fastelavn 1866 var der Skolebal, hvori deltog 120 Børn. Efter Ansøgning af 4. December 1868 fra Bestyrer Müller til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og efter en foretagen Undersøgelse af Skolens Standpunkt, opnaaede Skolen fra Aaret 1869 Tilladelse til at lade afholde Eksamen baade af lavere og højere Grad og dimitterede dette Aar 4 Eksaminander ved Eksamen af højere Grad og 6 ved Eksamen af lavere Grad. Ved at optage Eksamen af højere Grad opnaaede Skolen Ret til, at dens Elever umiddelbart kunde indstille sig til Adgangseksamen ved Universitetet. 22. September 1872 forøgedes Tilskudet fra Staten (Sorø Akademi) med 300 Rdl. aarlig, saa dette Tilskud nu ialt udgjorde 1800 Rdl. Man havde fundet, at Skolen indtog en „hæderlig Plads blandt Landet højere Realskoler“. 1873 udvidedes Skolen med et Klasseværelse, der indrettedes i Tagetagen.

Den 22. November 1873 sendte Bestyrer Müller et fra 3 Lærere ved Realskolen modtaget Andragende om Lønforhøjelse (deres Løn var 600 Rdl.) til By- og Aamtsraaad. Da det ikke lod sig gøre at forhøje Skolepengene, indgik Skolens Bestyrelse med et Andragende til Kultusministeriet om Forhøjelse af Statens Bidrag, idet Amt og Kommune saa ogsaa vilde forhøje deres. Andragendet naaede først frem ved 2. Behandling af Finansloven, og Folketinget nægtede at lade det komme til Forhandling der. I Landstinget kom det til Behandling, men efter en Del Forhandling trak Kammerraad Hansen Bestyrelsens Forslag tilbage med Haab om næste Aar at faa det gennemført.

Bestyrer Müller modtog i 1871 Ridderkorset og fik 1881 Titel af Professor.

Efter ministerielt Cirkulære af 30. August 1881 sammensmeltedes fra 1883 de 2 Realeksaminer til „Almindelig Forberedelseseksamen“.

1886 valgtes Bestyrer Müller til Undervisningsinspektør for samtlige Landets Realskoler, i hvilken Stilling han forblev til 1897. Som Bestyrer udnævntes 15. August s. A. Bestyrer ved Sæby private Realskole, cand. phil. Th. Børresen. Fra 1. Februar 1893 overgik Skolen til at optage Piger, og der indførtes Fællesundervisning.

I Aarene 1898—99 blev Skolen ganske ombygget, saaledes at den kom til at bestaa af 2 Etager med 8 Klasseværelser, 1 Særløkkale og 1 Biblioteksværelse. Den 27. Maj 1902 døde Skolens første Bestyrer, Niels Viborg Müller, og begravedes paa Thisted Kirkegaard, hvor der Aaret efter afsløredes en Mindesten over ham, og paa Skolens Fødselsdag den 27. November 1904 rejstes en Buste af ham ved Realskolen.

Da hans Testamente aabnedes, viste det sig, at han havde betænkt Skolen med et Legat, „Thisted Realskoles Mindelegat“, hvoraf Renterne hvert Aar skulde uddeles til Elever, der havde udvist særlig Flid og god Opførsel.

I Overensstemmelse med Mellemskoleloven af 1903 gik Skolen dette Aar over til at blive „Mellem- og Realskole“, og 22. Marts 1907 ophævedes Loven af 16. Februar 1856 om Thisted Realskole, og Skolen overgik til at blive kommunal under Navnet „Thisted højere Almenskole“, hvorefter dens Lærerkår blev kommunalt ansatte, hvad der betød sikrere Lønforhold for dem.

Timernes Længde, der hidtil havde været 45 Minutter, fastsattes til samme Længde og ændredes først i 1925. I 1917 fik Overlærer Børresen bevilget Afsked, og Lærer Carl Hansen, Lyngby, blev udnævnt til Overlærer. Ved Skoleaarets Begyndelse i 1920 var Elevtallet blevet saa stort, at der maatte indrettes Parallelklasser paa de tre første Klassestrin. I 1922 forflyttedes Overlærer Carl Hansen til Roskilde, og Lærer J. Skinhøj, Aalborg, blev Skolens Overlærer.

Fra 1923—24 omlagdes Eksamensterminen, der hidtil havde været Maj—Juni til Marts—April, saaledes at Realskolens Eksamen faldt sammen med Borgerskolens og Skoleaaret sammen med Kommunens Regnskabsaar. I Aaret 1924 var Elevtallet vokset saa meget, at der indførtes Parallelklasse paa alle 5 Trin.

Ved en Ildebrand den 31. Juli 1924 brændte øverste Etage af Skolebygningen. — Ved Ombygningen blev der i nogen Grad taget Hensyn til det voksende Elevtal, idet der blev indrettet 4 Undervisningslokaler i den nye 2. Sal. Endvidere blev der oprettet et større Lærerværelse, Omklædningsrummet ved Gymnastiksalen blev gjort større, og der blev indlagt Centralvarme i Skolen. En tidligere Elev — Grosserer Carl Bruun, København, der ved flere Lejligheder havde vist, at han ikke havde glemt sin gamle Skole, idet han havde skænket Skolen en stor og sjælden Dyresamling, skænkede i 1926 18 store Kasser meget sjældne Sommerfugle. Tidligere Elever, der ogsaa har betænkt Skolen med Gaver, er: tidligere Ingeniør paa Java, nuværende Dampskibsekspeditor, Konsul Sund, Thisted, og forhenværende Vicegeneralpostdirektør Carstensen, Siam, der ogsaa er vendt tilbage og bor i Thisted.

Blandt andet ved Hjælp af disse Gaver er Thisted Realskoles zoologiske Samling blevet en Seværdighed og rummer mange Ting, der næppe findes ved nogen anden dansk Realskole.

Den 27. November 1931 fejredes Skolens 75 Aars Fødselsdag ved en Fest paa Skolen, hvori foruden Elever og Byens Lærere tillige Skoleautoriteterne og mange af Skolens tidligere Elever deltog.

Den 23. Juni 1931 døde Overlærer Skinhøj ganske uventet efter et kort Sygeleje, og den 1. Februar 1932 kaldedes Lærer ved Holbæk Skolevæsen N. J. Hundahl til Overlærer ved Skolen.

Der findes 1. April 1933 274 Elever ved Skolen, fordelt i 10 Klasser.

Østre Skole i Thisted.

BORGERSKOLEN. Den ældste Efterretning om dansk Skolehold i Thisted findes i Kirkebogen, idet denne oplyser, at den 1. September 1701 faar Peder Fjerritslev, dansk Skolemester, og Hustru Maren Nielsdatter en Søn døbt. — Skolemesteren hed iøvrigt Peder Christensen Fjerritslev og har rimeligvis ogsaa været Degn i Tilsted.

Begyndelsen til det nuværende Skolevæsen blev lagt, da Amtsforvalter Claus Caspergaard 1729 „christmildigt“ bortgav et Hus i Thisted By beliggende, at Sognets og Byens Ungdom der kunde undervises i deres Christendom, Skrivning og Regning. I Caspergaards Fundats af 22. November 1740 hedder det om Skoleforholdene:

„Som det her i Thisted, formedelst Byens slette Tilstand fandtes saa forfalden, at her ikke alene manglede en egen Dansk Skole, som endog saa godt som Skolemesteren med, saa var det siden Anno 1729, at vi ej alene købte et godt Hus indrettet til en almindelig Dansk Skole, men endog blev forsynet med en Dansk Skolemester, og det bemeldte Skolehus er ydermere af ny fra Grunden sidst afvigte Aar opbygget og det lidet manglende, næst Gud, og agtes fuldført Dansk Skolemester til fri Beboelse, og saa længe jeg lever (og den gode Gud bevarer det for ulykkelig Ildebrand) lader det vedligeholde, og efter min Død at være hengiven til denne Brug og Byen til dens egen Besørgende“.

Caspergaard henlægger endvidere en Kapital paa 230 Rdl., af hvis Renter Skoleholderen skulde have 10 Rdl. aarlig samt 1 Rdl. 3 M. til Ildebrændsel for at oplære og undervise 10 fattige Børn, 7 Drengene og 3 Piger, i „Guds Kundskab, Læsen og Skriven samt Regnen“. Børnenes Udkaarelse til fri Skolegang „skulde ske ved Sognepræsten og Efterkommere med tiltagende 2de gode og kyndige Borgere retsindelig at udvælge de fattigste Børn af begge Kjøen“. Da Skoleholderen senere hen paa Grund af den lavere Rente ikke kunde faa sin fulde Løn, udsatte Caspergaards Svigerdatter, de Cederfeld, yderligere 50 Rdl., hvormed altsaa det Caspergaardske Legat blev forøget. Den Caspergaardske Skole var beliggende paa Hjørnet af Store Gade og Skolestræde.

Men allerede forinden Caspergaard havde oprettet sit Legat, men efter at han i 1729 havde stiftet Skolen, blev Skolevæsenet af Anne Søs Kølbygaard betænkt med 2 Legater.

Det første Legats Fundats er af 24. December 1731, og i denne bestemmes, at af en Kapital paa 200 Rdl., som var anbragt i Kølbygaard, skulde af Renten anvendes 4 Rdl., som den danske Skolemester skulde have for at undervise 6 fattige Børn i deres Katekismus og Børnelærdom. Disse 6 Børn „skulde udnævnes af Stamhusets Ejere og recommanderes til Sognepræsten i Thisted, at han samme til Undervisning af den danske Skolemester vil anvise og ellers ved Skolelønnens aarlige Betaling at attestere om Børnenes Lærvillighed og Forfremmelse, paa det man deraf maa fornemme, at de forfremmes i Guds frygt og gøre sig denne Almisse værdige, saa at om anderledes befindes, andre i dennes Sted kan udnævnes og vores velmente og gudeelige Intention derudi den fuldbyrdes“.

Det andet Legat, hvis Fundats var af 16. Maj 1733, var ogsaa paa 200 Rdl., men fik en videre Anvendelse, idet Renten skulde anvendes som Løn for den Skolemester, der blev antaget til at katekisere med Børnene, hvorfor Legatet senere hen i Tiden bærer Navnet „Anne Søes Katekisationslegat“. Ophørte den med Legatet tilsigtede Undervisning, skulde Kapitalen gaa tilbage til Kølbygaards Ejere.

Hun udvalgte selv Peder Riber, der var Hører ved Latinskolen, til at gøre en Begyndelse, og han maatte paatage sig en Time om Søndagen efter Højmesse og en Time om Torsdagen før Skriftetid at katekisere med den danske Skoles Børn i Kirken.

Hun bestemte selv Fremgangsmaaden i følgende 5 Punkter:

1. Der skal ringes med en af Kirkens Klokker, førend Katekisationen begynder, for at Byens Indvaanere og især deres Tjenestetyende kunde vide at indfinde sig til den berammede Tid.
2. Katekisationen begynder og ender med en Salme, som synges.
3. Til denne Katekisation, som ikke bør vare over en Time, møder hver Gang alle de Børn, der undervises i den danske Skole.
4. Børnene skulde, medens Katekisationen varede, staa i Kirkens bredeste Gang, og Drengene stilles paa den ene Side af Gangen, men Pigerne paa den anden Side.
5. Den, som katekiserer, gør Børnene et eller andet Spørgsmaal, saaledes at de ej alene læse uden ad Luthers lille Katekismus, men endog vide at forklare den, saa man kan erfare, at de forstaar Ordenes Mening.

Da Latinskolen i Thisted ophævedes 1739 bestemtes, at der „skal herefter antages danske Skoleholdere, som skal have Degnekaldet og skal dertil beskikkes de foreslagne nu reducerede Hørere“. Skoleholderen skulde nyde „foruden Degnekaldet de Jorder i Thisted, saavel som og Udmarker, som er anslagen til 9 Rdl. 3 Mark, saa og den Løn, som Høreren før har haft som Cantor af Byen, og Skole-Huset, hvilket af Byen skal holdes vedlig“. Denne Skole blev senere hen benævnet Kirkens Skole. Den fik endvidere overladt Latinskolens gamle Inventar, der bestod i en „meget gammel, forbrændt, mest ubrugelig Kakkelovn med Jernfod, et langt Bord og to lange Skamler“. Dens Vedligeholdelse bekostedes af Kirken. Skolebygningen dannede et Vinkelhus, Degnens Bolig til Vestergade og Skolestuen i Fløjen ud mod Kirketaarnet.

Nu havde Thisted i Løbet af faa Aar faaet 2 danske Skoler, den Caspergaardske Skole og Kirkens Skole, men Vilkaarene for Skolens Arbejde var meget beskedne. Hovedsagen var den almindelige Forarmelse hos Byens Borgere.

Senere oprettede et Par af Byens fremsynede Borgere Legater til Fordel for Byens Skolevæsen.

Købmand Didrichsens Testamente blev oprettet 1811 og i dette skænkedes følgende til Skolen:

„Den ham iboende Gaard og som Hjælp til Indretningen 10 nye Vindueskarmer, og tvende Kasser med 300 Ruder hvidt Glas, som findes i Gaarden og har været bestemt til dens Ombygning. Den sønden for Gaarden og udi Fjorden opfyldte Plads og de dertil samlede Sten følger ligeledes med Gaarden. Endvidere skulde der af Boets Midler saa snart ske kan udtages 3000 Rdl.

Købmand N. Holsts Legat var oprettet ifølge Testamente af 1812, og en Kapital paa 2500 Rdl. var tillagt Thisted Skolevæsen i Henhold til forskellige Bestemmelser i Testamentet.

Tilsyneladende var Byen vel rustet til at føre Frederik den Sjettes Skolelov, der kom i 1814, ud i Livet. Den havde et Legat til en ny Skolebygning og et andet til at bestride de øvrige Udgifter med, og dog blev det en lang og trang Vej at gaa, inden Thisted fik sine Skoleforhold ordnede, idet de fortvivlede Pengeforhold bevirkede, at Legatkapitalerne omskrevs til en Sjettedel, og Byen selv var ude af Stand til at skaffe de fornødne Midler.

I 1837 opførtes en ny Skole, senere udvidet, paa Hjørnet af Storegade og Havnestræde med tilhørende Lærerboliger ud mod Havnepladsen. De gamle Skoler nedlagdes.

Skolen bestod af en Borgerskole (Betalingsskole) med udvidet Undervisning og Heldagsskolegang og en Almueskole (Friskole) med Halvdagsskolegang. Denne sidste søgtes af Børn fra ubemidlede Hjem.

I 1855 fik Skolen sin første Overlærer, C. Christensen, senere udnævnt til Kammerassessor, der i flere Aar havde været Lærer ved Skolen. I en lang Aarrække var han tillige Direktør for Thisted Sparekasse. Han skænkede Skolen et Legat paa 3600 Kr., hvis Renter hvert Aar skal uddeles til de Børn, „der ved særlig Flid og Sædelighed have udmærket sig“.

Efter hans Død 1874 udnævntes Lærer ved Skolen, Gr. Nørgaard, til Overlærer. Paa hans Initiativ indførtes Heldagsskolegang ogsaa i Almueskolen, et meget betydeligt pædagogisk Fremskridt. Thisted var blandt de første, maaske den første Købstad, der indførte denne forbedrede Skolegang for Smaaafolks Børn. Senere fulgte de fleste Købstæder efter. Overlærer Nørgaard var ligeledes meget virksom ved Opførelsen af et helt nyt Skolekompleks 1883 i Skolegade, udvidet i 1892, den nuværende Vestre Borgerskole, da Pladsforholdene i den gamle Skole efterhaanden paa Grund af Børnetallets Stigning var blevet ganske umulige.

Den bestaaende Deling i Betalingsskole og Friskole bibeholdtes, men Forbedringer indførtes: bedre Klassedeling, bedre Undervisningsmidler o.s.v. Skolen benyttedes af flere og flere Hjem, de mange smaa Privatskoler nedlagdes, den sidste dog først i 1920.

Ved Overlærer Nørgaards Afgang 1913 udnævntes Lærer i Horsens A. Larsen til Skolens Overlærer. Siden 1923 er han tillige Skoleinspektør for det samlede kommunale Skolevæsen.

Da Skolen gennem flere Aar ikke havde kunnet rumme det stadig stigende Antal Børn, skred man til at opføre Østre Borgerskole, der toges i Brug 1921. Derved muliggjordes Indretning af Særlokaler til Tegning, Naturfag o. s. v. ogsaa ved den gamle Borgerskole.

Samme Aar traadte en ny Skole- og Undervisningsplan i Kraft. Delingen af Børn i betalende og ikke betalende bortfaldt. Elevtallet i Klasserne nedsattes, Timetallet i de yngste Klasser ligeledes. — Der oprettedes en 7. Klasse, og Fællesundervisning af Dreng og Piger indførtes. Sløjd, Brusebad og Skolehave var tidligere optaget i Skolens Arbejde, nu kom kvindelig Husgerning til. Undervisning i et fremmed Sprog bibeholdtes i nogle Klasser, hvortil de fremmeligste i Dansk og Regning henvistes.

Skolerne har gode Samlinger, for en Del skænket af Forældre og Børn. Amtmand, Kammerherre Bache, Thisted, skænkede saaledes 1918 80 udstoppede Fugle m. m. En af Skolens tidligere Elever, Læge N. Math. Jensen, Øster Vraa, stiftede 1902 et Legat paa 2000 Kr., hvis Renter skal anvendes i Skolens Arbejde.

I Børnesparekassen, stiftet 1915, nu omfattende ogsaa Mellem- og Realskolen, indstod 1. April 1933 32,000 Kroner.

Borgerskolerne havde samme Dato 913 Elever, fordelt i 32 Klasser.

Thisted kommunale Skolevæsen omfatter saaledes 2 Borgerskoler og Mellem- og Realskolen med et Personale bestaaende af Skoleinspektøren, der tillige er Overlærer ved begge Borgerskoler, Overlæreren ved Mellem- og Realskolen, 2 Viceinspektører ved Borgerskolerne, 20 fastansatte Lærere, 15 fastansatte Lærerinder, 2 Timelærere og 2 Timelærerinder samt 1 Sanglærer.

ANDERS LARSEN, Skoleinspektør, R. af D., er født den 21. Oktober 1874 i Brorstrup Sogn i Aalborg Amt som Søn af Gaardejer Anders Larsen og Hustru Augusta født Thomsen. Gift 1912 med Edith Gottlieb. Dimitteret fra Jelling Seminarium 1894, Statens Aarskursus fra 1901 --02, flere korte Kursus, Timelærer i Hobro 1894--97, i Horsens 1897--98, 1898--1913 fast ansat Lærer i Horsens, siden 1. November 1913 Overlærer ved Thisted Borgerskole, fra 1. Februar 1923 tillige Skoleinspektør ved samlede Skolevæsen, Formand for Biblioteket for Thisted By og Amt, for Skolebiblioteksforeningen for Thisted Amt, for Thisted Værgeraad og for Børnesparekassen i Thisted, Medlem af Bestyrelsen for Sønderjydske

A. Larsen,
Skoleinspektør.

N. I. Hundahl,
Overlærer.

A. Bangsgaard,
Viceskoleinspektør.

J. N. Chr. Hansen,
Lærer.

Forening for Thisted og Omegn, for Thisted Lokalforening til Kræftens Bekæmpelse, for Theaterfonden, for Foreningsforeningen samt Medlem af Valdemarskomiteen i Thisted.

NIELS IVERSEN HUNDAHL, Overlærer, er født den 15. Februar 1893 i Thisted som Søn af Købmand Poul Hundahl og Hustru Camilla født Johansen. Gift 1919 med Anna Margrethe Bjerg Christensen. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1914, Handelseksamen i Thisted 1917, Tillægseksamen i Tysk og Engelsk, Statens Aarskursus i Matematik, Fysik og Kemi, en Del korte Kursus, Lærer ved Holbæk kommunale Skolevæsen fra 1914—32, Overlærer ved Thisted Realskole siden 1. Februar 1932.

ANTON BANGSGAARD, Viceskoleinspektør, er født den 24. December 1885 i Gammelby i Grurup Sogn som Søn af Gaardejer Christen Bangsgaard og Hustru Ingeborg født Kirk Jensen. Gift 1909 med Jensine Svingholm. Dimitteret fra Jelling Seminarium 1906, Aarskursus fra 1914—15 i Dansk, Svensk, Historie m. m., forskellige korte Kursus, Hjælpeleer ved Lild Skole fra 1. September 1906, Andenlærer og Organist i Hørdum fra 1. Marts 1907, Lærer ved Thisted kommunale Skolevæsen fra 1. Februar 1912, Viceskoleinspektør fra 1. November 1932, Medlem af Nævningegrundlisteudvalget og af Plejetilsynet for Thisted Købstad.

JACOB NICOLAJ CHRISTIAN HANSEN, Lærer, Løjtnant, er født den 27. Maj 1866 i Thisted som Søn af Karetmagermester Chresten Hansen og Hustru Marie Elisabeth født Stæhr. Gift 1900 med Olga Elisabeth Schousgaard. — Udnævnt til Løjtnant i Fodfolket 1887, Adgang til Eksamen i Officersskolens næstældste Klasse 1889, Lærereksamen 1910, Privatlærer og Vikar ved Husted Realskole fra 1894, Lærer ved Thisted Realskole fra 1910, Næstformand for Selskabet De danske Forsvarsbrødrer Thisted Afdeling, Revisor i Handels- og Landbrugsbanken siden 1916 og i Vestergades Brugsforening.

Chr. Nørgaard,
Lærer.

M. M. Agerholm,
Lærerinde.

L. M. Steensgaard,
Lærerinde.

A. F. Antonsen,
Lærer.

CHRISTEN NØRGAARD, Lærer, er født den 19. December 1868 i Thisted som Søn af Overlærer Gravers Nørgaard og Hustru Anna Maria født Hausgaard. Gift 1908 med Martha Bülow. Dimitteret fra Jelling Seminarium 1887, Aarskursus fra 1895—96 i Tysk, Engelsk og Naturlære, 2 korte Kursus, Lærer ved Kirkegaards Realskole fra 1. September 1887—1. Juli 1888, ved Thisted Realskoles Forberedelsesklasse fra 1888—92, siden ved Thisted kommunale Skolevæsen, Byrådsmedlem fra 1921—29, Medlem af Skoleraadet gennem 12 Aar, Formand for Velgørenhedsselskabet i 26 Aar, Kasserer for Dr. Louises Børneasy i ca. 12 Aar, i Styrelsen for Thisted Børnehjem, nu Medlem af Plejehjemmets Bestyrelse, Medlem af Menighedsraadet i 15 Aar, Formand for Hjælpekassen fra dens Oprettelse og i 6 Aar.

METTE MARIE AGERHOLM, Lærerinde, er født d. 10. Oktober 1878 i Thisted som Datter af Landmand Poul Agerholm og Hustru Maria født Jensen. Dimitteret fra Femmers Kvindeseminarium i København 1905, Aarskursus i Tysk og Engelsk, ansat ved Thisted kommunale Skolevæsen fra 21. November 1905, tidligere Medlem af Hjælpekassen og Menighedsrådet, i Bestyrelsen for Sønderjydsk Forening for Thisted og Omegn.

LOUISE MARIE STEENSGAARD, Lærerinde, er født d. 28. Juli 1883 i Thisted som Datter af Handeltsgartner Poul Steensgaard og Hustru Karen Marie født Henriksen. Dimitteret fra Vordingborg Seminarium 1913, 12 forskellige Kursus i Dansk, Svensk og Gymnastik, Forskolelærerinde til 1906, flere Studierejser i Udlandet, Lærerinde ved Hurup Realskole fra 1906—10, ved Vordingborg Seminarium fra 1910—13, ved Thisted kommunale Mellem- og Realskole siden 1. Juli 1915.

ANTON FREDERIK ANTONSEN, Lærer, er født d. 19. December 1886 som Søn af Landmand Niels Christian Antonsen og Hustru Jensine født Riis. Gift 1925 med Nehl Kirstine Hove-Nielsen. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1912, Vikar ved Thisted kommunale Skolevæsen fra 1912—13, Andenlærer i Hurup fra 1913—16, siden da Lærer ved Thisted kommunale Skolevæsen, Formand for Danmarks Lærerforenings 55. Kreds og for Plejebørnstilsynet i Thisted.

N. Skov Sørensen,
Lærer.

ALFRED CLAUDIUS FREDERIKSEN, Lærer, er født den 10. Juni 1888 i Hostrup som Søn af Sognefoged Peter Frederiksen og Hustru Margrethe født Clausen. Gift 1928 med Helene Mackeprang. Dimitteret fra Gedved Seminarium 1909, ved Børkop Realskole fra 1909—12, forskellige Vikariater fra 1912—15, ved Thisted kommunale Skolevæsen fra 1915, Bibliotekar ved Realskolens Lærer og Børnebibliotek, Medlem af den konservative Vælgerforenings Bestyrelse, Lærer ved Thisted Handelsskole.

NIELS SKOV SØRENSEN, Lærer, er født d. 17. November 1888. Gift 1916 med Cecilie Gregersen. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1909, forskellige korte Kursus, Lærer ved Thisted kommunale Skolevæsen siden 1909, Organist ved Tilsted Kirke siden 1912, Medlem af Plejetilsynet for Thisted Købstad fra 1924-32.

THISTED HAVN. Den første Antydning af Thisted som Ladeplads for Omegnen findes formentlig i Brevet af 17. September 1374, hvor Byen nævnes sammen med Hovsør som Steder for Levering af Korn; men en Havn omtales først den 22. Februar 1567 i Brev til Kirkeværgerne ved de til Provstiet i Thy hørende Kirker, at de aarlig skulle levere Provstekornet i Tystedt Havn paa den Dag, de faa Ordre til.

Den første Beskrivelse af Forholdene ved Havnen er sikkert den, som Søkortdirektør Jens Sørensen giver paa sin Milevognsrejse i Aaret 1695. Han omtaler ved Havnen to Rev eller Grunde, „Østre Hag“, der strækker sig i sydlig Retning (ud for Svineslagteriet) og „Søndre Hag“ ligeledes i sydlig Retning (ud for søndre Kirkegaard); mellem Revenes yderste Spidser maaler han 300 Favne med en Dybde af 7 Favne og tilføjer, at her inden for ligger Skibsrheden, der i en Afstand fra Land af 50 Favne har en Dybde paa 3 Favne. Her er altsaa ikke Tale om noget virkeligt Havneanlæg, men kun det inderste af den Bugt af Thisted Bredning, ved hvilken Byen ligger. Dette fremgaar endvidere ogsaa af Amtsforvalter Caspergaards Indberetning fra 1735, hvor han meddeler, at ved Thisted findes ingen „synderlig Sejlads“, dels fordi der ingen Havn var, „hvorudi noget Fartøj om Vinteren kan være salveret“, saa at de om Vinteren maa oplægges „i andre Havne paa andre Steder eller og her ved Byen sætte dem paa Landet“. Samtidig anføres, at der til Byen kun hører 5 Skibe med en Drægtighed af 60 Tdr. og derover; med Undtagelse af det største, som gør 1 à 2 aarlige Rejser til Norge, sejler de andre kun paa Limfjorden.

Det var navnlig under Paalandsstorme fra S. og S. Ø., at Skibenes Liggeplads var truet og særlig om Vinteren, da Sammenskrninger af Isen her hyppigt fandt Sted;

men ogsaa til andre Tider kunde Skibene i Stormvejr lide Havari ved, at de sloges mod de i Landingen og et Stykke ud i Vandet beliggende store Stene, og dog var der maaske kun faa Steder ved den vestlige Limfjord, hvor der fandtes saa gunstige naturlige Betingelser for et Havneanlæg som netop her. Til Hjælp ved Losning og Ladning blev der saa henimod Slutningen af det 18tende Aarhundrede af nogle Købmænd opført en Skibsbro eller „Brygge“; men da Sejladsen samtidig indskrænkedes, forfaldt Broen efterhaanden. Losning og Ladning vedblev dog for større Skibes Vedkommende at foregaa som hidtil, da der særlig ved Lavvande ikke var Vand af nogen Betydning ved Broen, saa at Varerne blev sejlet ud og ind paa Pramme. De væsentligste Hindringer, der maatte fjernes, forinden en større Sejlads kunde komme i Stand med deraf følgende Anlæg af en Havn, var den vanskelige Besejling af Løgstør Grunde og Aalborgs Toldrettigheder.

„Løgstør Grunde“ er en ret betydelig Sandbanke i Limfjorden Vest for Løgstør, den laa med sin til Tider ringe Vanddybde som en næsten uovervindelig Hindring for al Sejlads paa de vestlige Limfjordsbyer.

Var Løgstør Grunde altsaa en meget væsentlig Hindring for Sejladsen paa den vestlige Limfjord, var Forholdene med Erlæggelse af Told ved Aalborg ogsaa af indgribende Betydning for Handelen. Ved aabent Brev af 27. September 1554 skulde „alle, der med Skib løb op eller ned ad Sundet for Aalborghus stryge for Slottet og give Tolderen Besked om, hvad de haver inde, og hvorhen de ville, for at Kronens Told og Rettighed ikke skal forsømmes. Ingen, hverken indlændiske eller udlændiske, maa bryde deres Bunke og losse eller lade ved Byen uden først at give Tolderen det tilkende. Borgerne i Tiistedt, Nykøbing i Mors og Lemvig samt alle andre, der løbe omkring Aalborg med Tystøl, skulle give Tolderen paa Aalborghus sædvanlig Sise deraf“.

Efter Svenskekrigenes Afslutning begyndte Aalborg-Købmændene at lade deres Skibe gaa helt op til Struer og Thy for at købe Korn; men herover følte Thisted Borgere sig selvfølgelig brøsthodne, og endnu mere, da Magistraten i Aalborg fandt sig foranlediget til 1685 at foreslaa, at det forbydes Skibe at losse og lade andet Steds i Fjorden end ved Aalborg.

I Thisted havde Tanken om et Havneanlæg til Afløsning af den gamle Skibsbrygge, der efterhaanden mere og mere forfaldt, vundet almindelig Tilslutning fra Borgerskabets Side, og det første Forslag til en Havn blev udarbejdet 1823 af Kommandør Henne i Aalborg. Hans Forslag omfatter to Anlæg, enten en 100 Alen lang Stenmole til 5210 Rdlr. eller en kortere do. til 4120 Rdlr. Begge Moler skulde paa Indersiden forstøttes med Bøgepæle, saa at der fremkom en stejl Side som et Bolværk, hvortil Fartøjerne kunde lægge, og hertil kom saa den fornødne Uddybning henholdsvis til 5 eller 4 Fod ved almindelig Lavvande. I begge Tilfælde maa Molen nærmest betragtes som en Slags Læmole, der mod Syd vilde beskytte den tænkte Uddybning.

Medens Overvejelserne stod paa med Hensyn til dette Anlæg af Havn, indtraf den Begivenhed, der med et Slag forandrede hele Stillingen og blev Aarsag til den rivende Udvikling af Sejladsen paa Limfjorden, som straks efter begyndte, og det var Stormfloden af 27. November 1825, ved hvilken Aggertangen blev gennembrudt flere forskellige Steder, kun et holdt sig, og det blev den saakaldte Aggerkanal. Til at begynde med var man dog lidt i Vildrede over for de Muligheder, der her aabnede sig, og der hengik endnu nogle Aar, inden man rigtig turde tro paa en vedvarende Sejlads gennem den nydannede Kanal. I Aaret 1836 fremkom derfor først privat Forslag fra Købmand Stentoft og Skipper Thomsen med Tilbud paa at anlægge en Mole,

mod at de fik saadanne Havnetakster approberede, at de kunde faa en passende Rente af deres Udlæg. Deres Forslag blev den 15. Juli 1836 varmt anbefalet i en Skrivelse til Byfogden af de eligerede Mænd. Forslaget gik ud paa en Reparation og Forlængelse af den gamle Skibsbro samt Anlæg af en Baadhavn. Dog var man imod, at der paalægges andre, end de, der benytter Broen, nogen Afgift. Tilbudet blev imidlertid henlagt, og Planen var sikkert ogsaa lidet tilfredsstillende og vilde kun have afhjulpet en øjeblikkelig Mangel, og man undlod klogelig at foretage Bekostninger paa den gamle Bro.

Købmand og Konsul Lüttzhöft foranledigede imidlertid Fremskaffelsen af en virkelig Plan til et Havneanlæg ved Henvendelse til Collegiet, og Kaptajnløjtnant Leth undersøgte i Sommeren 1838 Forholdene med Hensyn til det ønskede Anlæg og fremsendte 15. December 1838 et detailleret Forslag til en Havn.

Medens disse Forarbejder for Havnen stod paa, var der en anden Sag, som stærkt optog Sindene. I Henhold til Resolution af 23. August 1826 var der blevet tilladt Aalborg til Vedligeholdelse af dens Havn indtil videre at opkræve af ethvert Fartøj, som passerede Byen enten for Ind- eller Udgang, „en temmelig høj og trykkende Havneafgift“, selv om det ikke søgte den egentlige Havn, men blot ankrede op paa Strømmen for at klarere de paabudne Toldafgifter. Saa længe den betydeligste Køb- og Handelsstad i Nørrejylland ikke ejede nogen Havn og der til at faa en slig, ej gaves anden Resoursion, kunde det synes billigt, at Oplandskøbstæderne bidrage til dette nyttige Værks Istandbringelse, saa meget mere som disse da for Størstedelen indskrænkede deres Sejlads efter deres Fornødenhed til Aalborg og altsaa maatte erlægge noget for den Bekvemmelighed og Sikkerhed, som en Havn byder. Men naar dette Gode er opnaaet, saa er vor underdanige Formening, at Byrden ogsaa burde lettes, og Afgiften ikkun erlægges af dem, som benytte selve Havnen“. I denne Henvendelse til Generaltoldkammeret, hvoraf ovennævnte er taget, søges om, at denne Havneafgift maa ophøre og kun bliver at erlægge for de Skibe, der søger Havnen. I Svar fra Generaltoldkammeret 22. Oktober 1840 meddeles, at Aalborg vil erholde en forandret Havnetakst, hvorved saavel Thisted som de andre vestlige Købstæders Tarv vil blive paaset. Den 17. Marts 1840 indsendtes der et Andragende til Kongen om fuldstændig Fritagelse for Havneafgiften til Aalborg, da Byen nu faar en Havn.

I en Skrivelse af 6. April 1840 til det kongelige Toldkammer i Thisted gør Borgerrepræsentationen opmærksom paa, at nu, da Fjorden har tvende Indsejlinger, og at alle Købstæder Vest for Aalborg har faaet fuld Toldstedret for de Varer, som kommer gennem Kanalen, uden at det gamle Forhold ved Aalborg er ophævet, saa foretrækker man Sejladsen gennem Aggerkanalen. Man anmoder derfor Toldkammeret om at anbefale disse Anskuelser. Dette meningsløse Forhold ønskedes nu fjernet, og Handelsstandens Ønsker formuleredes i følgende Punkter: 1. at Klarering af forbisejlende Skibe til indenfjords Købstæder ophører ved Aalborg, 2. de ved Hals indkomne Skibe klarer ved det Toldsted, hvortil de er bestemt, 3. Skib til flere Toldsteder erlægge Lastpenge og andre Skibsudgifter ved første Toldsted, men klarer ved hvert Toldsted, hvad der dertil er bestemt, 4. udgaaende Skibe erlægge Lastpenge og anden Afgift fra det Toldsted, hvorfra de afgaar fulldastede, og hvis Lægtning over Løgstør Grunde er nødvendig, bør Kontrollen udøves af Toldvæsenet i Løgstør. En Henvendelse af lignende Indhold blev rettet til Stænderforsamlingen i Viborg fra samtlige Købstæder Vest for Aalborg. Disse ihærdige Bestræbelser af de vestlige Limfjordsbyer lykkedes, og ved Plakat af 10. August 1841 opnaaede Thisted sammen med de øvrige Byer at blive oprettede til fuldstændige Toldsteder, og paa samme Tid bortfaldt den drilagtige Afgift til Aalborg Havn.

Som foran antydet varede det noget, inden Sejladsen gennem Aggerkanalen begyndte, og først den 8. Juni 1835 sejlede det første Skib gennem den, der samme Aar passeredes af 19 Skibe. Forholdene ved Kanalen og Aggertangen var dog usikre, idet forskellige Stormfloder dannede nye Løb, som atter tilsandede, indtil Stormfloden 1862 dannede den første Begyndelse til den nuværende Thyborønkanal. Imidlertid fik Aalborg Købmændene ret hurtigt Øjnene op for den Fare, der herigennem truede Aalborgs Handel, og der blev indsendt Petition til Kong Frederik den 6. fra Aalborg, Nibe og Løgstør om en Lukning af Kanalen. At Handelsstanden i Aalborg greb til dette Middel, er ikke noget Under, da Handelen paa denne By fra det ret produktive Opland ved den vestlige Del af Limfjorden aftog stærkt, thi i samme Grad som Sejladsen tiltog gennem Aggerkanalen, maatte den aftage paa Aalborg, og allerede i 1839 havde flere Hundrede Skibe benyttet denne; endelig mente man ogsaa i Aalborg, at Sildefiskeriets Aftagen skyldtes Kanalen. I den Anledning sendtes den ene Komite efter den anden op for at tage Kanalen i Øjesyn og for at beregne de eventuelle Lukningsomkostninger. De store Ødelæggelser paa de vestlige Limfjordsegne, der fandt Sted ved Stormfloden i Januar 1839, blev ogsaa et kærkomment Bevis for Nyttens af Kanalens Lukning, som den der havde forvoldt Ulykken, og Projektet om en saadan fik en Mængde Tilhængere.

Fra Kommunalbestyrelsen i Thisted blev der saa indsendt den 10. December 1839 et Andragende til Kongen, og i dette redegjorde man for det Opsving, Handelen havde taget ved den „os af et kjærligt Forsyn skænkede Kilde til Velstand“, nemlig Aggerkanalen. Efter først at have afvist Paastanden om, at Kanalen skulde være Skyld i den store Oversvømmelse ved Stormfloden, men snarere var fremkaldt ved, at Landtangen var for svagt et Værn mod den voldsomme Flod, idet Havet satte hele Aggertangen under Vand, fremsatte den Ønsket om, 1. „at det ikke maatte tillades nogen som helst at foretage noget ved Kanalen ved Agger enten til dens Lukning eller Opfyldning, 2. at det maatte paabydes en idelig og omhyggelig Plantning paa Landtangen, 3. at det aldeles ikke maatte tillades under Paaskud af at forsøge Lukning at ned-sænke enten Skibe eller andet i Kanalløbet for ej unyttig at spolere ej alene Sejladsen, men ogsaa mange Tusende af deres Majestæts troeste Undersaatters Udsigt til Velstand, ligesom ogsaa bevirke flere Gennembrud. Maa vi endogsaa indrømme, at det er højst sørgeligt, at Aalborg har lidt et saa stort Afbræk i sin Handel, saa ville det dog være sørgeligere, om denne atter skulde tilvejebringes paa 6 ikke ubetydelige Købstæders og et af mange Tusinde Sjæle beboet Oplands Bekostning“. Lignende Henvendelser fremkom fra alle de øvrige vestlige Limfjordsbyer, og ved kongelig Resolution af 23. Marts 1840 blev det budt, „at afholde sig fra ethvert Foretagende, der kunde bidrage til Lukning af den egentlige Aggerkanal, som har vist sig at være af saa stor Vigtighed for Skibsfarten fra Limfjordens vestlige Købstæder“. Endvidere skulde Kysten og Landtangen sikres ved Dannelse af Klitter og Plantning.

Medens alle disse Forhandlinger og Kampe optog Sindene, begyndte man saa i Foraaret 1840 Arbejdet paa Havnen, og det lykkedes, inden Vinteren kom, at faa det saa vidt fremmet, at Skibe kunde finde et sikkert Vinterleje.

Da Efteraaret indfandt sig med sine Paalandsstorme, erfarede man straks, at uagtet Molen var blevet betydeligt forlænget udover det fra Begyndelsen projekterede, kunde Havnen dog ikke helt ud yde den fornødne Sikkerhed i Stormvejr, hvorfor Borgerskabet blev opfordret til at indvillige i Optagelsen af yderligere et Laan, for at Molen kunde forlænges, hvilket blev tilstaaet. Iøvrigt slog det oprindelige Laan ikke til, og Konsul Lüttzhöft stillede velvilligt et Forskud paa 850 Rdlr., ligesom han tid-

ligere havde skænket Havnen en Sparekassebog paa 625 Rdlr. I Løbet af 1841 blev Havnen færdig; dens Sydside bestod af en 12×60 Alen lang knæbøjet Mole, der afgrænsede Anlægget ud mod Fjorden; Dybden ved Indløbet var 9 Fod og aftog gradvis ind mod Landbolværket til 7 Fod. Dels begrænset ved Bolværk og dels ved Stendossering udgjorde Havnen et Areal saa stort, at den kunde rumme ca. 60 af de Fartøjer, som sejlede paa Limfjorden. Dette første Havneanlæg er den nuværende „Vesterhavn“.

Men dette Havneanlæg blev kun den første Begyndelse, thi ret hurtigt viste det sig, at det kun i al Tarvelighed formaaede at opfylde sin Bestemmelse, selv om „Nytten som Fordelen og Prydelsen nu er almindelig anerkendt“. Den første Vinter blev den benyttet som Vinterleje for 25 Skibe, men allerede da blev man belært om, at det blev nødvendigt at skaffe mere Læ, da Havnen var aaben mod Øst, saa Vinterstormene fra S. Ø. og S. fremkaldte stor Uro i Bassinet, og det hændte hyppigt, at Skibe rev sig løs. I Sommeren 1842 besluttede derfor Havnekommissionen efter Opfordring særlig fra Skibsførerne at bygge en Mole, som skulde danne Bassinets Afslutning mod Øst. En saadan 3 Alen bred blev opført paa samme Sted, hvor nu Midtermolen ligger og saa langt, at der blev en 20 Alen bred Aabning mellem den og Søndre Mole, hvorigennem Indsejlingen til Havnen foregik. Da Dampskibsfarten begyndte, maatte man faa Aar efter udvide Indløbet, da Damperne ikke kunde passere det. Dette inddæmmede firkantede Bassin havde en Størrelse af $2720 \square$ Alen. Sejladsen var i stadig Stigen; 1841 blev Havnen anløbet af 201 Skibe, danske og fremmede, 1842: 306, 1844: 320, 1845: 407, 1846: 507, 1847: 563; under Trearskrigen gik Antallet ned til 396, men 1851 bragte atter en Stigning, idet 499 Skibe anløb Havnen, og af disse var ingen under $2\frac{1}{2}$ Læster. Denne Benyttelse af Havnen overgik alle Forventninger, ligesom Indtægterne, der for 1847 udgjorde over 4000 Rdlr., gjorde den økonomisk fritstillet, saa at der snart ikke hengik et Aar, uden at Forbedringer paa en eller anden Maade udførtes. Samtidig med dette første Havneanlæg havde man med rigtigt Henblik for en kommende Udvikling begyndt med Inddæmning af et Stykke af Fjorden fra Bækken og Øst paa i en Længde af ca. 180 Alen ud for den nuværende Strandgade, der til Tider ved Højvande og Stormfloder var stærkt udsat; Opfyldningen af dette Areal skete de følgende Aar.

Efterhaanden som Sejladsen tiltog og Opmudringen af Havnen, der foretoges hvert Aar, skred frem, saa større og større Skibe kunde anløbe den, maatte man tænke paa at skaffe yderligere Kajplads. 1852—53 forlængedes den søndre Mole med 80 Alen; der dannedes derved et nyt Knæ paa Molen, idet det sidste Stykke fik en lidt mere sydvestlig Retning. Arbejdet med denne Forlængelse forsinkedes og blev kostbarere end egentlig beregnet, da det viste sig, at Grunden var for blød, saa der fremkom Udskridninger af Pæle og Stensætninger, saa nye og længere Pæle maatte nedrammes. Da dette Arbejde var færdig, indgik man i 1854 med Andragende til Ministeriet om et Laan paa 2000 Rdlr. til at foretage en afsluttende Inddæmning paa Havnens Nordside, nemlig fra Tværmolen og til Bækken; her vilde nemlig indvindes en bekvem Plads for Dampskibe. Andragendet blev imødekommet og Arbejdet udført 1855. Men nu meldte der sig nye Krav; der maatte nemlig skaffes Læ for dette Havnebassin, den nuværende Dampskibshavn, ved en ny Mole fra Øst, og ved Resolution af 17. Juni 1856 fik man en ny Koncession til Inddæmning af et Stykke, hvor den nuværende Østerhavn findes. Denne Koncession gjaldt for 5 Aar, men forskellige Forhold, som paakrævede Arbejder, samt Pengekrisen, bevirkede, at man ikke fik begyndt, men ansøgte og fik 1861 en femaarig Forlængelse af Koncessionen, og Arbejdet blev udført de følgende Aar.

Til en Begyndelse syntes det, som om Aggerkanalens Aabning fik en heldig Indvirkning paa Besejlingsforholdene over Løgstør Grunde, og til Tider undgik man helt den besværlige Lægtning. Dette Forhold forandredes saa at sige pludselig i Begyndelsen af 1843, da Vandstanden langt hen paa Sommeren kun udgjorde $2\frac{1}{2}$ Fod, hvor man Aaret i Forvejen havde 6 Fod. Fra de vestlige Limfjordsbyer indgik Andragender til Kongen, et saadant indsendtes ogsaa fra Thisted den 16. Maj 1843, om Opmudring af det gamle Løb eller Udgravning af et nyt for at faa et til alle Tider passabelt Løb, til hvis videre Vedligeholdelse en rimelig Strømtold af de forbisejlende Skibe kunde opkræves.

Hurtigere end man havde ventet det, blev det indsendte Andragende om Forbedring af Forholdene ved Løgstør Grunde imødekommet, og der blev straks gjort Forsøg paa en Uddybning af Sejlløbet, idet man endnu samme Aar tog fat paa Arbejdet. Efter 2 Maaneders Forløb standsedes det som haabløst, og hele Uddybningen udgjorde kun 4 Tommer. Ad den Vej naaede man altsaa ikke noget, men nu satte alle de vestlige Limfjordsbyer, for hvem Sagen var blevet et rent Eksistensspørgsmaal, alt ind paa at faa gravet en Kanal, hvorigennem Sejladsen kunde gaa. 1856 vedtoges i Rigsdagen som Lov et 3 Aar i Forvejen indbragt Forslag om Anlæg af Løgstør Kanal, til hvilket Arbejde Midlerne indkom ved, at Staten betalte $\frac{2}{3}$ og de tilstødende Landdistrikter $\frac{1}{3}$. I Løbet af 5 Aar blev Kanalen gravet med en Bekostning af 400.980 Rdlr.; den havde en Længde af 7000 Alen med en Dybde af $9\frac{1}{4}$ Fod, og dermed var den værste Hindring for en regelmæssig Sejlads paa Limfjorden bortryddet. Kanalen blev indviet den 14. September 1861 af Kongen og kaldet „Frederik den Syvendes Kanal“.

I Løbet af den første Halvdel af Tredserne blev Østre Havn og Mole altsaa fuldførte, ligesom Uddybningen fortsattes. Havneanlægget omfattede nu Vestre Havn, den ældste Del, Midterhavnen for Dampskibe og Østre Havn væsentlig beregnet for Baade; Dybden var de fleste Steder efterhaanden blevet ca. 10 Fod. Den økonomiske Side var ogsaa i den bedste Orden, og det er ikke uden Stolthed, at Havnekommissionen i sin Indberetning for Aaret 1868 oplyser, at Havnens Restgæld bliver betalt i December Termin; Havnen havde dog ingen Formue, da dens Indtægter stadig medgik til Udvidelse, Vedligeholdelse og Forbedringer. 1872 var der imidlertid opsparet en Kapital paa 5707 Rdlr., og for samme Aar var dens Indtægt steget til 4781 Rdlr. I de følgende Aartier blev der kun foretaget mindre Arbejder, saaledes blev Midtermolen gjort bredere, saa Skibe kunde lægge til fra begge Sider, der foretoges Inddæmninger og Opfyldning ud fra den Søndre Mole for at skaffe Plads, og Resten af Aarhundredet gik uden større Forandringer.

Den tiltagende Sejlads paa Limfjorden bevirkede imidlertid, at Farten gennem Løgstør Kanal viste flere uheldige Sider, saaledes var det en betydelig Omvej og tog for lang Tid at gaa gennem Kanalen, og Kravet om en større Dybde meldte sig snart. Ved Lov af den 26. Marts 1898 bevilgede Staten 1,6 Million Kr. til Uddybning af Sejlløbet fra Egholm til Løgstør Bredning til 13 Fod, og da dette Arbejde var fuldendt 1905, begyndte straks de senere Aars betydelige og omfattende Arbejder ved Thisted Havn. Havneindtægterne var i jævn Stigen og udgjorde 1900: 13000 Kr., og da var der opsparet en Kapital paa 42000 Kr.

Begyndelsen til den sidste store Havneudvidelse blev gjort 1907—08 efter en Plan udarbejdet af Firmaet Saabye & Lerche. Da forsvandt den gamle knæbøjede Mole, og den oprindelige Mole forlængedes mod Øst, og Syd for den foretoges store Opfyldninger og Inddæmninger og anlagdes en Fiskerihavn med Indsejling fra Syd

og dækket mod Øst af en Mole dannet af Bjælkekonstruktioner med Opfyldning af Søsten. Heller ikke dette Anlæg var tilstrækkeligt, og der fremkom flere uheldige Forhold og da navnlig det, da Havneindløbet var blevet endnu mere tragformig end oprindelig, at Uroen i Havnen ved sydlige Vindretninger var ganske betydelig, saa selv inde i Vester Havn kunde Skibene kastes frem og tilbage, ligesom Dampskibshavnen under Stormvejr var ganske ubrugelig. Den store Udvidelse af Havne- og Kajpladsen medførte Anlæg af flere store Pakhuse og Oplagspladser, saa Forholdene hurtig blev ret indskrænkede. Da yderligere Uddybninger dels ved Løgstør og dels ved Thyborøn Kanal var stillede i Udsigt, paabegyndtes den sidste Havneudvidelse 1916 efter en Plan af Ingeniør Danø og fandt først sin Afslutning 1922. Nu blev Havnen lukket af 2 Læmoler, en østlig 210 m og en vestlig 450 m med en Indsejling af 50 m i en Afstand af 300 m fra den gamle Indsejling. Denne Yderhavn har en Størrelse af 7 ha og har Plads til Beddingsanlæg, Fiskerihavn o. s. v. Den gamle Fiskerihavn bibeholdtes foreløbig, men en Dæmning mod Syd til den vestlige Læmole danner nu en Grænse for en Opfyldning, som afgiver en værdifuld Udvidelse af Havnepladsen. Til disse Udvidelser er medgaaet et Beløb paa ca. 700,000 Kr. Indtægter af Havne- og Bropege udgjorde 1922—23 71,036 Kr.; Havnen ejede 1923 Værdier til 1,232,198 Kr., og dens Gæld var 1,003,245 Kr.

I de ca. 90 Aar, der er hengaaet siden Havnens Anlæg, har Byen til enhver Tid forstaaet at løse Havnespørgsmaalet paa den smukkeste Maade.

Indtægter af Havnen og Bropege udgjorde 1931—32 83,881 Kr. 37 Øre.

Den 31. Marts 1932 ejede Havnen Værdier til 1,049,004 Kr. 07 Øre og havde en Gæld paa 818,076 Kr. 48 Øre.

V. Andersen,
Statslods.

MADS THORVALD MADSEN, Havnefoged, er født den 21. Januar 1881 i Øsløs i Thisted Amt som Søn af Skipper Søren Madsen og Hustru Martha, født Nielsen Holm. Gift 1912 med Anna Margrethe Holm. Uddannet som Sømand, Skibsfører og Skibsejer fra 1911—25, Havnefoged i Thisted siden 1. April 1925. Formand for Thisted Sømandsforening og for Thisted Sejlklub.

VIGGO ANDERSEN, Statslods, er født den 25. September 1885 i Thisted som Søn af Skipper Thomas Andersen og Hustru Helen Cathrine, født Vegeberg. Gift 1920 med Magdalene Jensen. Lods siden 15. November 1926, i Bestyrelsen for Thisted Sømandsforening.

A. Hilligsøe,
Mægler.

ANDERS HILLIGSØE, kgl. Vejer og Maaler, er født d. 16. Juli 1862 i Thisted som Søn af Købmand Niels Peter Hilligsøe og Hustru Karen Marie, født Nielsen. Gift med Mathilde Madsen. Uddannet som Købmand, etableret i Thisted, drevet Tømmerhandel under Firma A. Hilligsøe fra 1888—1908, udnævnt til kgl. Vejer og Maaler i Thisted den 13. November 1913.

D. F. D. S. begyndte Farten paa Thisted i Aaret 1867, dels en Rute fra København og rundt til de forskellige Byer, dels en lokal Rute fra Aalborg — og i Aaret 1870 en Rute, der besørgede Godset mellem Struer, Doverodde, Tambolhus, Næssund, Vildsund og Thisted, denne sidste blev dog allerede opgivet samme Aar. Med faa mindre Forandringer forblev Farten saaledes indtil Krigsaarene 1914—18, idet Ruten fra Aalborg til Limfjordsbyerne dog ophørte i Januar 1917.

Farten fra København til Thisted besørgedes af Skibene „Fylla“ og „Randers“ til 1881, da disse blev afløst af Hjuldampere „Limfjorden“, der besørgede Farten til 1904,

hvorefter Skrueskibet „Limfjorden“ sattes ind paa Ruten og endnu besørger Farten efter at være blevet forlænget i 1913.

Udførslen bestod før 1914—18 herfra hovedsagelig af Flæsk i Baller, Æg og Lam, men Krigsaarene forandrede fuldstændig dette, hvilket ogsaa var medvirkende Aarsag til, at Farten fra Aalborg indstilledes.

Der har tidligere fra Thisted og Doverodde været en meget stor Eksport af levende Kvæg, men denne ophørte allerede i 1890.

Af Ekspeditører har der været følgende i Thisted: Konsul J. C. Jørgensen, fra 1867—78, derefter dennes Søn Villh. Jørgensen, til 1885, der afløstes af Kaptajn Peder- sen, der døde 1887, hvorefter Joh. M. Clausen fra Selskabets Hovedkontor var Ekspeditør til 1890. Han afløstes af Købmand Andersen, der døde 1911, hvorefter Konsul P. Sund overtog Forretningen som Ekspeditør og Agent for D. F. D. S.

Indtil 1930—31 ejede D. F. D. S. Grunden mellem Hotel Aalborg og Havnen med det derpaa staaende Pakhus, men da Pakhusene paa Grund af overvældende Godsmængde blev for smaa, blev der truffet et Arrangement med Thisted Havn, hvorefter Selskabet overdrog Grunden til Havnen mod, at denne byggede det nye Pakhus og Kontor til Brug for D. F. D. S.

P. Sund,
Ekspeditør.

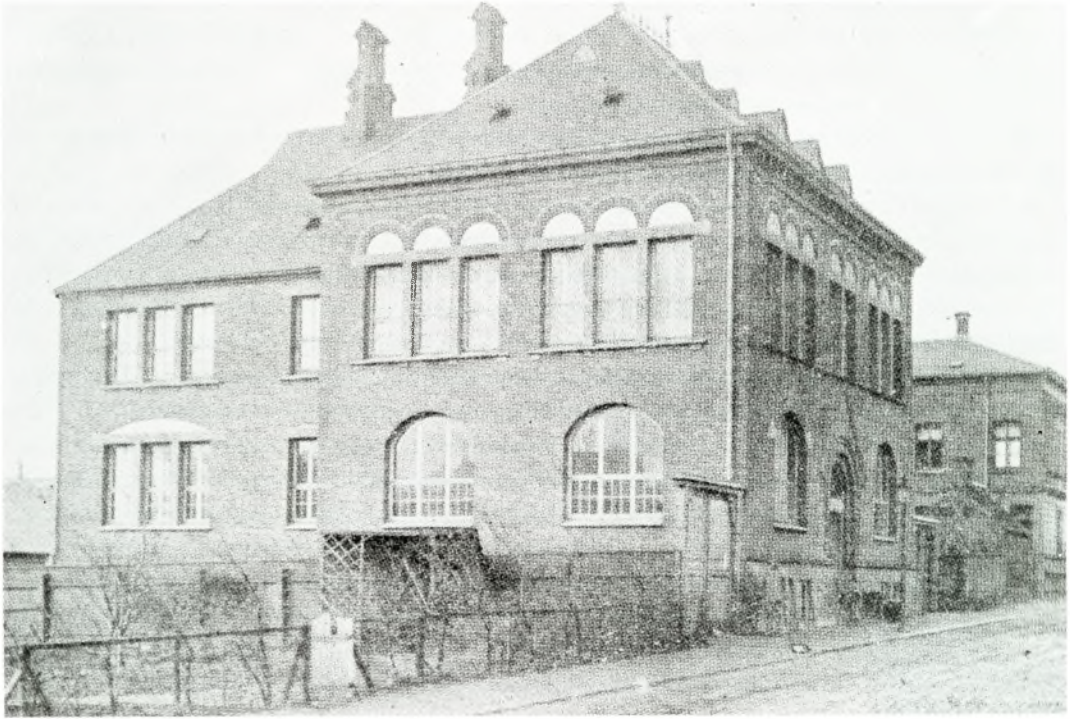
PETER SUND, Dampskibsekspeditor, nederlandsk Vicekonsul, R. af Oranien Nassau Ordenen, er født den 22. Maj 1877 i Thisted som Søn af Restauratør Christian Sund og Hustru Maren Kirstine, født Madsen. Gift 1910 med Anna Louise Madelung. Uddannet som Maskiningeniør i Siam fra 1901—09, Direktør for Vildsund Teglværk siden 1911, Dampskibsekspeditor i Thisted for D.F.D.S. siden 1911. Nederlandsk Vicekonsul siden 1912, Medlem af Thisted Havneudvalg fra 1921—29, tidl. Medlem af Bestyrelsen for Siam electric Company, Bangkok, Formand for Foreningen til Dyrenes Beskyttelse, Thisted Afdeling, Kommunal Revisor siden 1921, Kasserer for Thisted Købmandshjælpekasse.

TEKNISK SKOLE, ogsaa kaldet Aftenskolen for Haandværkslærlinge, begyndte sin Virksomhed den 1. Oktober 1869 paa Foranledning af Understøttelsesforeningen under meget beskedne Forhold. Undervisningstiden var kun 2 Timer ugentlig og eneste Lærer ved Skolen var daværende Lærer, senere Overlærer ved Borgerskolen, Gravers Nørgaard, som underviste i Tegning og Regning. Den følgende Vinter blev tillige Lærer Helles knyttet til Skolen, og Dansk blev medtaget som Undervisningsfag.

Midler til Skolens Drift skaffedes hovedsagelig til Veje ved Understøttelser fra Stat, Amt og Kommune samt Understøttelsesforeningen og senere Haandværkerforeningen, men ogsaa fra mange andre Steder har Skolen modtaget Tilskud, blandt andet af Tofts Legat, Sparekassen for Thisted Amt og Bankerne.

Første Bidrag fra Staten til Skolens Drift modtog Understøttelsesforeningen efter Ansøgning i Aaret 1874 med 25 Rdl. 1875 modtog Skolen 20 Kr. af Tofts Legat, og samme Aar uddeltes for første Gang Præmierne til de fire flinkeste Elever. 1879 modtog Skolen sit første Bidrag paa 100 Kr. fra Amtsskoleraadet.

Den 24. April 1880 valgtes paa en Generalforsamling, efter Anmodning af Understøttelsesforeningen, 2 Medlemmer til at føre Tilsyn med Aftenskolen. Hertil valgtes Guldsmed Sund og Maler Lassen, og dermed fik Haandværkerforeningen delvis Ledelsen af Skolen i sin Haand. Haandværkerforeningen overtog dog først helt Ledelsen af Aftenskolen i 1886 efter Overenskomst med Understøttelsesforeningen, og paa en Generalforsamling den 30. August 1886 blev det vedtaget, at Skolen skulde have sin

Teknisk Skole.

egen Bestyrelse, bestaaende af 5 Medlemmer, der vælges paa Haandværkerforeningens Generalforsamling, dog saaledes, at Haandværkerforeningens Formand er født Medlem af Teknisk Skoles Bestyrelse.

Skolens første Bestyrelse, der valgtes samme Aften, bestod af følgende: Overlærer Gr. Nørgaard, Malermester J. Gjørup, Guldsmed Sund, Skibsbygger P. Hald og Bogtrykker H. Rasmussen.

Den nye Bestyrelse begyndte snart at arbejde paa at skaffe Skolen egen Bygning. Overlærer Nørgaard havde tidligere arbejdet i samme Retning og havde allerede i 1877 forespurgt Bestyrelsen i Haandværkerstiftelsen, om den eventuelt vilde være villig til at skænke en Grund til en Teknisk Skolebygning. Forholdene i Kommuneskolen, hvor Aftenskolen havde sine Lokaler, var nemlig ikke gode, da Materialet ikke egnede sig til Undervisning for Voksne. Alligevel skulde der gaa mange Aar, før Maalet, egen Skolebygning, naaedes. Man manglede Midlerne dertil, men en afholdt større Haandværkerfest gav et godt Skub fremad, da dens Overskud 5 à 6000 Kr., blev hensat som Byggefond til en Skolebygning.

I Begyndelsen af Halvfemserne søgte Bestyrelsen Byraadet om en gratis Byggegrund til Skolen, hvilket dog blev afslaaet under Henvisning til, at Byggefonden var for lille. Nogle Aar senere skænkede Byraadet dog en Grund paa Knudsens Toft, og i Sommeren 1901 opførtes efter Tegning af Arkitekt Olivarius i Randers en smuk og stilfuld Skolebygning med 6 Klasseværelser, Sal, Lærerværelse, Portnerbolig m. m. Byggefonden var da vokset til 11,000 Kr. Staten ydede 14,000 Kr., ligesom der ogsaa fra andre Sider blev ydet Bidrag til Skolens Opførelse. Den nye Skole toges i Brug den 1. Oktober 1901, og samtidig tog Overlærer Nørgaard sin Afsked som Skolens Forstander efter at have ledet samme med Dygtighed og Energi uafbrudt siden dens

Begyndelse. Han havde nu naaet sit Maal og set sit Ønske om Undervisning i egne Lokaler opfyldt og ønskede nu at overlade til andre at fortsætte med Arbejdet. I de sidste 8 Aar, Nørgaard ledede Skolen, underviste han ikke, men fik 100 Kr. aarlig i Løn som Forstander. Disse Penge skænkede han til Byggefonden. Man ser heraf, at det ikke var økonomiske Grunde, der bragte Overlærer Nørgaard til at udføre sit store Arbejde for Haandværkerundervisningen, men udelukkende Interesse for de unge Haandværkere, og mange er de, der skylder ham Tak derfor.

Til Nørgaards Efterfølger som Forstander blev antaget mangeaarig Lærer i Tegneundervisningen, Kunstmaler A. Chr. Andersen, der derefter ledede Undervisningen ved Skolen til sin Død 1911.

Andersen fik i 1907 oprettet en Dagskole for Malere med 4 Timers Undervisning daglig i 3 Maaneder. Denne Dagskole fortsattes i nogle Aar, men maatte saa opgives af Mangel paa Tilslutning.

Efter Andersens Død blev Lærer Chr. Nørgaard Forstander for Skolen indtil Aaret 1919, da den nuværende Forstander, Lærer N. Nørby, overtog Ledelsen, som han siden har fortsat.

I 1926—27 var Skolens Understøttelser følgende: Staten 4130 Kr., Thisted Kommune 800 Kr., Thisted Amts Skoleraad 400 Kr., Tofts Legatrente 200 Kr., Thisted Amts Sparekasse 100 Kr. og Handels- og Landbrugsbanken 25 Kr.

Afdøde Generalkonsul Pontoppidan har gentagne Gange vist Skolen sin Interesse. Han skænkede saaledes i 1889 et Legat paa 1000 Kr., hvis Renter anvendes til Præmier for flinke Elever.

Siden 1901 har Skolens Bestyrelse været suppleret med to Repræsentanter for Byraadet.

I 1931—32 havde Skolen 123 Elever, og Statstilskudet var 3850 Kr. Elevtime-tallet var 20243 og Timetallet 1098.

Skolens nuværende Bestyrelse bestaar af: Arkitekt Jens Foged og Snedkermester L. Hvass, valgte af Haandværkerforeningen, Stenhuggermester W. L. Sanderhoff Jensen, Formand, valgt af Byraadet og Lærer M. Jørgensen, valgt af samme, Snedkermester Th. Knakkegaard og Lokomotivmester S. Thuesen, valgte af Haandværkerforeningen, samt Malermester N. P. Østerby, valgt af Byraadet.

N. Nørby,
Forstander.

J. A. Foged,
Arkitekt.

S. P. J. Thuesen,
Lokomotivmester.

L. S. A. Hvass,
Snedkermester.

NIELS NØRBY, Forstander, er født 27. August 1867 i Ejerslev paa Mors som Søn af Lærer Niels Christian Nielsen Nørby og Hustru Henrikke, født Schou. Gift 1895 med Kirstine Maltesen (død 1919), gift 2. Gang 1930 med Emilie Møller. Dimitteret fra Silkeborg Seminarium 1894, Lærer ved Thisted kommunale Skolevæsen fra 1894, Lærer ved Teknisk Skole fra 1895—1919, Forstander for samme siden 1919. Formand for Kristelig Forening til Børns Redning, Medlem af Plantagebestyrelsen og Jydsk Have selskabs Hovedbestyrelse, gennem 19 Aar Deltager i Dansk Husflidsselskabs Feriekursus, Medlem af Thisted Menighedsraad.

JENS ANDREAS FOGED, Arkitekt, er født den 22. Juli 1890 i Thisted som Søn af Tømrermester Chresten Foged og Hustru Julie Frederikke, født Larsen. Gift 1917 med Anna Elisabeth Pedersen. Svende-

stykke som Tømrer 1909, Afgang fra Teknisk Selskabs Skole 1914, Konduktør hos Arkitekt Lønborg Jensen ved Hurup Kirke, praktiserende Arkitekt i Thisted siden 1915, Medlem af Haandværkerforeningens Repræsentantskab siden 1922, af Thisted Turist- og Forskønnelsesudvalg siden 1922, af Teknisk Skoles Bestyrelse siden 1930. Bygningskyndig Medlem af Hassing-Refs Herreders Provsti. Har opført en Række forskellige Bygninger, deriblandt: Ejendomme for Thisted Kommune, Forskole i Snedsted, Præstegaard i Hvidbjerg v. Aa., Skoler i Vang og Tværup, Præstegaard i Visby, Sagfører, Vicekonsul J. Johnsens Syge- og Rekreationshjem i Thisted, Thisted Realskole (efter Branden), Præstegaard i Kærby paa Mors, Alderdomshjem i Thisted, Præstegaard i Nørhaa, Restaurering af Ydby Kirke, Udvidelse af Kapellet paa Vestre Kirkegaard i Thisted, Restaurering af Villerslev Kirke, Ligkapel paa den nye Kirkegaard i Hvidbjerg. Ombygning af Sygehuset i Vestervig, Restaurering af Hvidbjerg Kirke, Restaurering af Skinnerup Kirke og Opførelse af Taarn m. m.

SØREN PETER JENSEN THUESEN, Lokomotivmester, er født den 21. Oktober 1873 i Vejle som Søn af Arbejdsmand Jens Thuesen og Hustru Karen, født Pallesen. Gift 1897 med Karen Marie Jensen. Lært Maskinfaget, udlært 1894, arbejdet hos Møller og Jochumsen, Horsens, Rasmussen og Sønner, Slagelse, samt Brems, Viborg. 1898 ansat ved Vejle-Give-Banen, Lokomotivfører 1901, ansat ved Thisted-Fjerritslev-Banen 1904 som Lokomotivmester. I Bestyrelsen for Teknisk Skole siden 1922.

LARS SVANBORG ANDERSEN HVASS, Snedkermester, er født den 28. Juni 1885 i Nytorp, Rav Sogn som Søn af Gaardejer Lars Jensen Andersen Hvass og Hustru Dorthea, født Svanborg. Gift 1912 med Andrea Jeppesen. Snedkermester i Thisted. I Bestyrelsen for Teknisk Skole, i Repræsentantskabet for Thisted Haandværkerforening og i Bestyrelsen for Thisted Grundejerforening fra 1918—33.

THISTED HANDELSSKOLE er oprettet d. 6. Januar 1898 paa Initiativ af daværende Sparekassedirektør, Købmand Worm, Købmand Iversen og Købmand A. N. Kjærgaard, for at oprette en Lærlingeskole i Lighed med de Handelsskoler, der var opstaaet i de jydskes Provinsbyer. Man underviste om Aftenen fra Kl. 8—10, seks ugentlige Timer for hver Klasse, og man begyndte med een Klasse. Senere udvidedes der til 2 Klasser, og nu er der 3. Man afsluttede med en lignende Prøve som nu efter Regler og Bedømmelse fra den jydskes Handelsstandsforening. Skolen begyndte med 16 Elever, men har været helt oppe paa 120 Elever. Skolen har Lokaler i vestre Borgerskole, og Kommunen stiller her gratis Lokaler til Raadighed samt yder Lys, Varme og Rengøring. Paa Normalkursus undervises der i: Skrivning, Dansk, Regning, Kontorarbejde, Bogføring og Handelslære. Principalerne betaler Elevernes Undervisning, og Skolen modtager Statsstilskud. Handelsskolen har i Efteraaret oprettet en Dagskole for Butikslærlinge fra Oplandet. Eleverne skal her gennemgaa de samme Kursus som i Aftenskolen, og der begyndes i Aar med 20 Elever i første Klasse. Disse skal saa fortsætte gennem anden og tredje Klasse og efterhaanden opnaa statsanerkendt Handelseksamen. Skolen ledes af et Udvalg, hvis Formand er Handelsstandsforeningens Formand, Dir. P. O. Poulsen. Skolens Forstander er Hans Pedersen.

POUL OTTO POULSEN, Direktør, er født den 17. Oktober 1870 i Tømmerby i V.-Han Herred som Søn af Detaillist Poul Jensen Poulsen og Hustru Ane Kathrine, født Larsdatter. Gift 1904 med Hansine Henriette Rosalia Hansen. Lært Handelen og været ansat hos Brdr. Bendtzen, Aalborg, F. Jacobsen, Nibe, Konsul J. Lauridsen, Esbjerg og Palludans Eft. i Varde, Købmand i Thisted 1899, omdannede i 1922 en gros Forretningen (Korn, Foderstoffer, Kul og Kunstgødning) til Akt. P. O. Poulsen og blev dettes Direktør. Formand for Thisted Handelsstandsforening og for Thisted Handelsskole, i Bestyrelsen for 30. Bat. Soldaterforening i Aalborg, for Thisted Bryghus og for Thisted Grundejerforening, i Bestyrelsen for Thisted Købmænds Hjælpekasse.

P. O. Poulsen,
Direktør.

H. Pedersen,
Forstander.

HANS PEDERSEN, Forstander, er født den 1. Juli 1866 i Særløse Sogn som Søn af Husmand Peder Larsen og Hustru Maren, født Hansen. Gift 1899 med Thora Kristine Hald. Dimitteret fra Blaagaards Seminarium 1886, Vikar fra 1886—1894, Andenlærer ved Østerby Skole i Skagen fra 1894—1897, ansat ved Thisted komm. Skolevæsen fra 1. Juni 1897, Forstander for Thisted Handelsskole siden Januar 1898.

ARBEJDERNES AFTENSKOLE I THISTED. Paa de samvirkende Fagforeningers Generalforsamling i September 1910 slog Foreningens daværende Formand, Dugmager Hansen, til Lyd for Oprettelse af en Aftenskole, og indledede straks efter Forhandling med Byraadet, der resulterede i, at Byraadet stillede Lokaler til Raadighed for Arbejdernes Aftenskole paa vestre Borgerskole.

Euhver kunde deltage i Aftenskolens Undervisning, og denne kostede 2 Kr. pr. Kursus. Der undervistes i Dansk og Regning af en af Kommuneskolens Lærere, og Undervisningstiden var 2 ugentlige Aftener à 2 Timer. De første mange Aar laa Elevantallet omkring 30, men i de senere Aar er det vokset stærkt, saa Tallet nu svinger omkring 200.

Her som andre Steder har Interessen været stigende, og Skolens Undervisningsomfang udvidedes betydeligt, saaledes at det nu foruden Dansk og Regning tillige omfatter Fagene: Tysk, Engelsk, Bogføring, Haandgerning og Syning. Særlig sidstnævnte Fag har haft stor praktisk Betydning, idet ca. 80 Husmødre hver Vinter har faaet Undervisning i at lappe, stoppe og sy saavel deres eget som Børnenes Tøj. Undervisning i kvindelig Husgerning her foregik de to første Aar i Aftenskolen, men er nu overgaaet til den kommunale Efterskole. Et enkelt Aar har der været undervist i Ernæringslære og Lakskrift. Der er givet særlige Regnekursus for Murere og Arbejdsmænd med Opgaver taget fra det praktiske Liv og Anvendelse af Priskurant. I 1923 oprettedes den første Studiekreds med Redaktør Brunsgaard som Leder. Sidste Aar var der 3, deraf en kvindelig. Studiekredsens Opgave har været at belyse kulturelle og sociale Forhold.

Undervisningen foregaar paa Realskolen og ledes af 6 Lærere fra det kommunale Skolevæsen og 1 Dameskræderinde. Eleverne betaler 2 Kr. i Indskrivningspenge, der giver Adgang til Deltagelse i alle Fag, dog er Undervisningen i Syning og Haandgerning helt gratis. I Løbet af hver Vinter afholdes 2 Kursusrækker. Skolen modtager Tilskud fra Stat, Amt, Kommune og Arbejderpartiet. I 1932—33 var Tilskudene: Stat og Amt 924 Kr. 00 Øre, Kommunen 400 Kr. 00 Øre + Lokaler, Lys og Varme, Arbejderpartiet 400 Kr. 00 Øre.

Skolens nuværende Bestyrelse bestaar af: Murermester, Byraadsmedlem A. Hvid, Formand, Lærer O. Frederiksen, Kasserer, Bogholder L. Jensen, Sekretær, Redaktør C. Brunsgaard og Inkassator Dollerup.

Skolens Forstander var fra 1912 Lærer, Løjtnant Hansen og fra 1920 er det Lærer O. A. P. Frederiksen.

O. A. P. Frederiksen,
Forstander.

OTTO ANDERS PETER FREDERIKSEN, Forstander, er født den 1. Oktober 1895 i Taarnborg Sogn som Søn af Togfører Hans Peter Frederiksen og Hustru Anna Margrethe, født Hansen. Gift 1920 med Astrid Augusta Hansen. Dimitteret fra Vordingborg Seminarium 1917, forskellige Kursus og Vikariat, ansat ved Thisted kommunale Skolevæsen 1919, Forstander ved Arbejdernes Aftenskole, Medlem af Bestyrelsen for Thisted Idrætsklub og for Thistedkredsens radikale Venstre.

C. Brunsgaard,
Redaktør.

CLEMMEN BRUNSGAARD, Redaktør, er født den 2. November 1892 som Søn af Gaardejer Niels Peter Sørensen og Hustru Marie, født Brunsgaard. Gift 1918 med Kristine Kristensen. Journalist ved den socialdemo-

kratiske Presse 1920, Redaktør ved Thisted Socialdemokrat siden 1924. I Bestyrelsen for Arbejdernes Aftenskole, Formand for Arbejdernes Oplysningsudvalg, Sekretær i Arbejdernes Fællesorganisation, tidligere Formand for Arbejdernes Radioklub.

Thisted Amts- og Bysygehus. Medicinsk-kirurgisk Afdeling.
(Til højre en Del af det opr. i 1857 opførte Sygehus).

THISTED AMTS- OG BYSYGEHUS er bygget paa et højtliggende mod Syd skraaende Terræn og bestaar af 3 særskilte Bygninger, tjenende hver sit Formaal. Bygningerne er placeret terrasseformigt for hinanden. Sydligst og lavest ligger den medicinsk-kirurgiske Afdeling, efter den følger Epidemisygehuset og nordligst og højest oppe paa Skraaningens findes Tuberkulosehospitalet.

Den medicinsk-kirurgiske Afdeling, som afgiver det samlede Sygehus' Hovedfacade mod Byen, er paa engang Sygehusets ældste og yngste Del, idet den bestaar af en gammel Fløj, der vender Nord-Syd, og en ny Bygning som udgør selve den kirurgisk-medicinske Afdeling. Den gamle Fløj er opført i Aaret 1857 af Amt og By i Forening.

Hvor mange Patienter det første Sygehus i Thisted kunne modtage, har vi ikke bestemt kunnet faa oplyst. Det har dog næppe været meget over 20. Forholdene var da paa dette Tidspunkt meget trange, og det knob haardt med at skaffe Plads til det stedse stigende Patientantal, der søgte Indlæggelse. Omkring Aarhundredeskiftet besluttede man derfor at skride til den første Udvidelse af Sygehuset, idet det vedtoges at opføre en særlig Epidemiafdeling, hvorefter hele det gamle Sygehus skulde tjene som medicinsk-kirurgisk Afdeling.

Epidemiafdelingen blev opført 1902 og er beliggende ca. 150 m nord for det oprindelige Sygehus. Den er en 2-Etagers Bygning beliggende Øst-Vest med Patientværelser med Syd i begge Etager. Normalt var der Plads til 26 Patienter, men under Epidemier har man været oppe paa det dobbelte Antal. Til Epidemibygningen hører en særlig Have, afspærret fra det omliggende Terræn ved Rækværk og et bredt Bælte af Træer og Buske.

Umiddelbart efter Opførelsen af Epidemiafdelingen udvidedes den østlige Del af det gamle Sygehus, der kun var en Stueetage, med en 1. Sals Etage, hvorefter kirurgisk-medicinsk Afdeling omfattede 38 Senge. I 1908 besluttede Myndighederne at lade

ARBEJDERNES AFTENSKOLE I THISTED. Paa de samvirkende Fagforeningers Generalforsamling i September 1910 slog Foreningens daværende Formand, Dugmager Hansen, til Lyd for Oprettelse af en Aftenskole, og indledede straks efter Forhandling med Byraadet, der resulterede i, at Byraadet stillede Lokaler til Raadighed for Arbejdernes Aftenskole paa vestre Borgerskole.

Enhver kunde deltage i Aftenskolens Undervisning, og denne kostede 2 Kr. pr. Kursus. Der undervistes i Dansk og Regning af en af Kommuneskolens Lærere, og Undervisningstiden var to ugentlige Aftener à 2 Timer. De første mange Aar laa Elevantallet omkring 30, men i de senere Aar er det vokset stærkt, saa Tallet nu svinger omkring 200.

Her som andre Steder har Interessen været stigende, og Skolens Undervisningsomfang udvidedes betydeligt, saaledes at det nu foruden Dansk og Regning tillige omfatter Fagene: Tysk, Engelsk, Bogføring, Haandgerning og Syning. Særlig sidstnævnte Fag har haft stor praktisk Betydning, idet ca. 80 Husmødre hver Vinter har faaet Undervisning i at lappe, stoppe og sy saavel deres eget som Børnenes Tøj. Undervisning i kvindelig Husgerning her foregik de to første Aar i Aftenskolen, men er nu overgaaet til den kommunale Efterskole. Et enkelt Aar har der været undervist i Ernæringslære og Lakskrift. Der er givet særlige Regnekursus for Murere og Arbejdsmænd med Opgaver taget fra det praktiske Liv og Anvendelse af Priskurant. I 1923 oprettedes den første Studiekreds med Redaktør Brunsgaard som Leder. Sidste Aar var der 3, deraf en kvindelig. Studiekredsens Opgave har været at belyse kulturelle og sociale Forhold.

Undervisningen foregaar paa Realskolen og ledes af 6 Lærere fra det kommunale Skolevæsen og 1 Dameskræderinde. Eleverne betaler 2 Kr. i Indskrivningspenge, der giver Adgang til Deltagelse i alle Fag, dog er Undervisningen i Syning og Haandgerning helt gratis. I Løbet af hver Vinter afholdes 2 Kursusrækker. Skolen modtager Tilskud fra Stat, Amt, Kommune og Arbejderpartiet. I 1932—33 var Tilskudene: Stat og Amt 924 Kr. 00 Øre, Kommunen 400 Kr. 00 Øre + Lokaler, Lys og Varme, Arbejderpartiet 400 Kr. 00 Øre.

Skolens nuværende Bestyrelse bestaar af: Murermester, Byraadsmedlem A. Hvid, Formand, Lærer O. Frederiksen, Kasserer, Bogholder L. Jensen, Sekretær, Redaktør C. Brunsgaard og Inkassator Dollerup.

Skolens Forstander var fra 1912 Lærer, Løjtnant Hansen, og fra 1920 er det Lærer O. A. P. Frederiksen.

O. A. P. Frederiksen,
Forstander.

OTTO ANDERS PETER FREDERIKSEN, Forstander, er født den 1. Oktober 1895 i Taarnborg Sogn som Søn af Togfører Hans Peter Frederiksen og Hustru Anna Margrethe, født Hansen. Gift 1920 med Astrid Augusta Hansen. Dimitteret fra Vordingborg Seminarium 1917, forskellige Kursus og Vikariater, ansat ved Thisted kommunale Skolevæsen 1919, Forstander ved Arbejdernes Aftenskole, Medlem af Bestyrelsen for Thisted Idrætsklub og for Thistedkredsens radikale Venstre.

C. Brunsgaard,
Redaktør.

CLEMMEN BRUNSGAARD, Redaktør, er født den 2. November 1892 som Søn af Gaardejer Niels Peter Sørensen og Hustru Marie, født Brunsgaard. Gift 1918 med Kristine Kristensen. Journalist ved den socialdemo-

kratiske Presse 1920, Redaktør ved Thisted Socialdemokrat siden 1924. I Bestyrelsen for Arbejdernes Aftenskole, Formand for Arbejdernes Oplysningsudvalg, Sekretær i Arbejdernes Fællesorganisation, tidligere Formand for Arbejdernes Radioklub.

KNUD WESTH, Læge, er født den 18. Marts 1895 i Naur Sogn i Ringkøbing Amt som Søn af cand. theol. og mag. Niels Hansen og Hustru Agnes, født Eriksen. Gift 1924 med Else Illum Brorson. Student fra Set. Andreas Kollegium 1913, cand. med. 1921, indtil 1923 ansat ved Fødselsstiftelsen, Afdeling A., Nakskov Sygehus, og andre Kandidatpladser, siden 1. Maj 1924 praktiserende Læge i Thisted, Leder af Tuberkulosestationen i Thisted—Nykøbing, foretaget en Del lægevidenskabelige Oversættelser fra Latin.

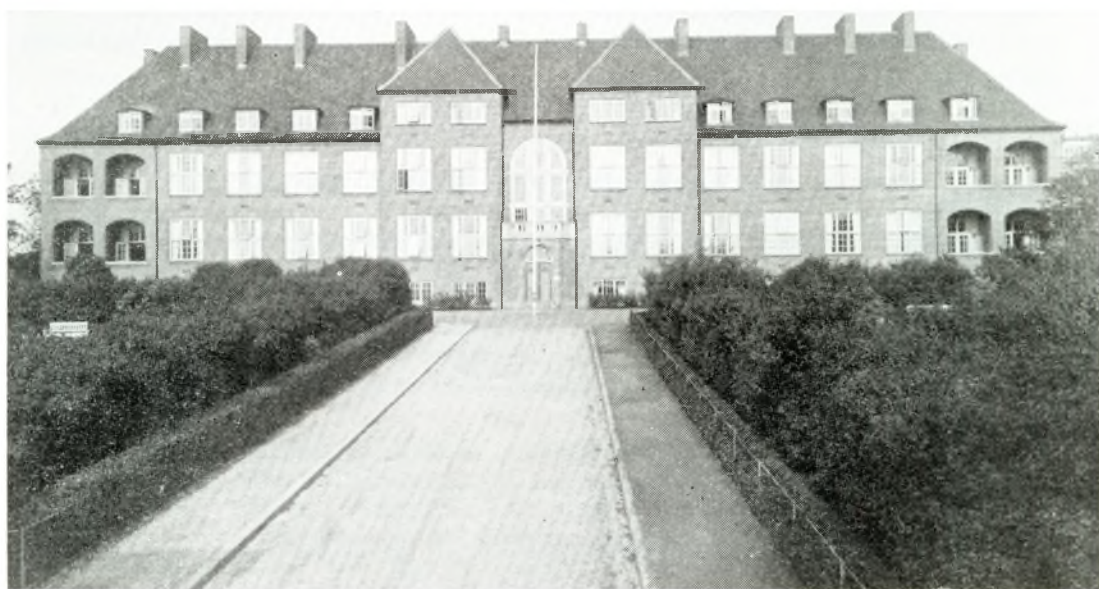

Knud Westh, Læge.

THISTED AMTS- OG BYSYGEHUS er bygget paa et højtliggende mod Syd skraaende Terræn og bestaar af 3 særskilte Bygninger, tjenende hver sit Formaal. Bygningerne er placeret terrasseformigt for hinanden. Sydligst og lavest ligger den medicinsk-kirurgiske Afdeling, efter den følger Epidemisygehuset og nordligst og højest oppe paa Skraaningens findes Tuberkulosehospitalet.

Den medicinsk-kirurgiske Afdeling, som afgiver det samlede Sygehus' Hovedfacade mod Byen, er paa engang Sygehusets ældste og yngste Del, idet den bestaar af en gammel Fløj, der vender Nord-Syd, og en ny Bygning, som udgør selve den kirurgisk-medicinske Afdeling. Den gamle Fløj er opført i Aaret 1857 af Amt og By i Forening.

Hvormange Patienter det første Sygehus i Thisted kunde modtage, har vi ikke bestemt kunnet faa oplyst. Det har dog næppe været over 20. Forholdene var da paa det Tidspunkt meget trange, og det kneb haardt med at skaffe Plads til det stedse stigende Patientantal, der søgte Indlæggelse. Omkring Aarhundredeskiftet besluttede

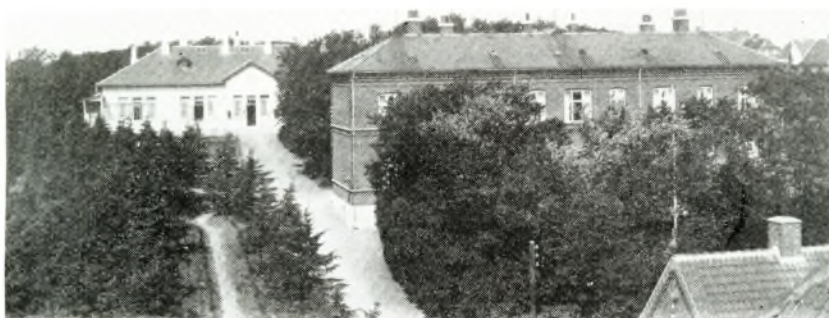

Thisted Amts- og Bysygehus. Medicinsk-kirurgisk Afdeling.

man derfor at skride til den første Udvidelse af Sygehuset, idet det vedtoges at opføre en særlig Epidemibygning, hvorefter hele det gamle Sygehus skulde tjene som medicinsk-kirurgisk Afdeling.

Epidemiafdelingen blev opført i 1902 og er beliggende ca. 150 m Nord for det oprindelige Sygehus. Den er en 2-Etages Bygning, beliggende Øst-Vest, med Patient værelser mod Syd i begge Etager. Normalt var der Plads til 26 Patienter, men under Epidemier har man været oppe paa det dobbelte Antal. Til Epidemibygningen hører en særlig Have, afspærret fra det omliggende Terræn ved Rækværk og et bredt Bælte af Træer og Buske.

Umiddelbart efter Opførelsen af Epidemiafdelingen udvidedes den østlige Del af det gamle Sygehus, der kun var en Stueetage, med en 1. Sals Etage, hvorefter kirurgisk-medicinsk Afdeling omfattede 38 Senge. I 1908 besluttede Myndighederne at lade opføre et Tuberkulosehospital paa Sygehusets Grund. Dette kom til at ligge ca. 100 m

Thisted Ams- og Bysygehus.

(I Forgrunden Epidemiafdelingen, i Baggrunden Tuberkuloseafdelingen).

nordvest for Epidemisygehuset oppe paa den højst liggende Del af Terrænet. Bygningen, der er i een Etage, er mod Nord skærmet af et plantet Læbælte. I hele Bygningens Længde og mod Syd findes en 3,5 m bred Veranda (Liggehal). Tuberkuloseafdelingen, der er statsanerkendt, toges i Brug den 29. August 1909.

Med disse Bygninger stod Sygehuset derefter i nogle Aar, i hvilke der ikke skete væsentlige Forandringer i dets Indretning, men efterhaanden som de statsanerkendte Sygekasser vandt mere og mere Terræn blandt Befolkningen, og Tilliden til Sygehusbehandling voksede, blev ogsaa Trangen til flere Hospitalspladser større. Indtil 1916 havde det været Skik, at en af Byens Læger var Læge ved Sygehuset, men dette Aar gik man endelig bort fra dette Forhold, og der ansattes en Overlæge ved Sygehuset. Disse Forhold i Forening bevirkede, at det blev nødvendigt at imødekomme Befolkningens Krav om forøget Adgang til Sygehusbehandling, og Amtet og Byen besluttede da i Fællesskab at foretage en større Udvidelse af det egentlige Sygehus. Planerne for Udvidelsen gik ud paa at nedbryde det gamle Sygehus og bygge paa dets Plads en stor 2-Etagers Bygning med høj Kælder og to Fløje, en mod Øst og en mod Vest, samt en Midterfløj. Planer og Overslag blev udarbejdet af Arkitekt, kgl. Bygningsinspektør Viggo Norn i Horsens.

Som Følge af Krigen og dens Eftervirkninger mente Amdtsraadet og Thisted Kommune imidlertid ikke at turde binde an med hele dette Byggeforetagende paa een Gang, og det besluttedes da at stille Ombygningen af det gamle Sygehus i Bero foreløbig og at indskrænke sig til at lade Arkitekt Norn opføre den projekterede Nybygning Midterparti og Fløjen mod Vest i Tilslutning til de gamle Bygninger. Opførelsen af disse Bygninger tilendebragtes, saaledes at Bygningerne kunde tages i Brug den 20. December 1919.

Der var nu i det gamle Sygehus + den nybyggede vestlige Del Plads til ca. 70 kirurgisk medicinske Patienter, men da der stadigvæk var stærk Overbelægning og en lang Venteliste for ikke absolut uafviselige Patienter, enedes Amdts- og Byraad om i 1925—26 at fuldføre den af Arkitekt Norn i 1918 projekterede Bygning. Det vil sige, at Resten af det gamle Sygehus' Hovedbygning blev revet ned, og den østlige Del af den nuværende store Hovedbygning blev bygget og tilsluttet den gamle østlige Sidefløj, hvis øverste Etage benyttedes til Sygestuer, medens Stueetagen brugtes til Funktionærhølig, Spisestue, Systue m. m. Efter denne sidste Nybygning, der toges i Brug i 1927, findes ialt 104 kirurgisk-medicinske Pladser, der til Stadighed er belagte, samt 26 epidemiske og 18 Tuberkulosepladser.

Ved Sygehuset er ansat følgende overordnede Personale: Overlæge G. Espersen, 1. Reservelæge Axel Brandt, 2. Reservelæge P. Sørensen, Inspektør N. C. Kibsgaard, fungerende Oversygeplejerske A. M. Birkholm, Afdelingssygeplejerskerne: C. Fruergaard, M. E. Rasmussen, K. Routh, K. Thomsen og M. Rohr, Operationssygeplejerske K. Christensen, Økonoma O. Albrechtsen og Vaskeribestyrerinde S. Petersen.

G. Espersen,
Overlæge.

GEERT ESPERSEN, Overlæge, er født den 21. Maj 1880 i Otting som Søn af Gaardejer Esper Nielsen og Hustru Maren, født Jepsen. Gift 1929 med Erna Gyrithe Hansen. Student (privat dim. 1901), Eksamen Januar 1908, fra Februar 1908 til April 1911 forskellige Kandidatpladser, derefter Assistent ved Jydsk Fødselsanstalt fra 1911—12, Reservelæge ved Aarhus Kommunehospital fra 1911—13, Reservekirurg samme Sted fra 1913—15, Chef for Jydsk Kvinders Ambulance 1915, Assistent ved Kommunehospitalets kirurgiske Poliklinik 1915, Reservelæge ved Københavns Amtssygehus paa Frederiksberg fra 1915—16, Overlæge ved Amtssygehuset i Thisted siden 1916. Medlem af Sundhedskommissionen i Thisted fra 1918, har i

Hospitalstidende skrevet om: Carcinoma Testis Abdominalis og om den tidlige Diagnose af Appendicitis, i Ugeskrift for Læger om: Remitterende Hydronephrose og Radikal Behandling af Cancer recti.

AXEL BRANDT, 1. Reservelæge, er født den 14. Januar 1897 i Hasselager ved Aarhus som Søn af Dyrslæge Jensen og Hustru Helene, født Amdisen. Gift 1926 med Thora Uhrenfeldt. Student fra Aarhus Katedralskole 1916, cand. med. Januar 1924, fra 1924—25 ansat ved Spangsberg Sanatorium, fra Marts 1925—Oktober 1927 ved St. Josephs Hospital i Esbjerg, fra Oktober 1927—Oktober 1928 Reservelæge ved Slagelse Sygehus, siden Oktober 1928 1. Reservelæge ved Thisted Sygehus.

NIELS CHRISTENSEN KIBSGAARD, Inspektør, er født den 28. Februar 1890 i Thisted som Søn af Peter Kibsgaard Christensen og Hustru Kristine Eline, født Nielsen. Gift 1915 med Kirstine Lund. Uddannet ved Handelen, Sygehusinspektør i Thisted fra 1930.

ANE MARIE BIRKHOLOM, Oversygeplejerske, er født den 28. April 1875 i Faaborg som Datter af Skibsfører Chresten Birkholm og Hustru Kristiane Louise, født Berntsen. Ansat ved Thisted Amdts- og Bysygehus siden 1902, nu fungerende Oversygeplejerske.

JOHANNE CHRISTIANE FRUERGAARD, Afdelingssygeplejerske, er født den 23. Oktober 1889 i Thisted. Uddannet ved Svendborg Amtssygehus fra 1912—16, derefter ved Rigshospitalets Fødegang B. i Oslo, ved Øresundshospitalet og D. S. R.s Bureau i Aarhus, siden 1. Maj 1920 ved Thisted Amdts- og Bysygehus.

MARIE ELISABETH RASMUSSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 22. Maj 1884 i Hals. Ud-

N. Chr. Kibsgaard,
Inspektør.

opføre et Tuberkulosehospital paa Sygehusets Grund. Dette kom til at ligge ca. 100 m Nordvest for Epidemisygehuset oppe paa den højest liggende Del af Terrænet. Bygningen, der er i 1 Etage, er mod Nord skærmet af et plantet Læbælte. I hele Bygningsens Længde og mod Syd findes en 3,5 m bred Veranda (Liggehal). Tuberkuloseafdelingen, der er statsanerkendt, toges i Brug den 29. August 1909.

Med disse Bygninger stod Sygehuset derefter i nogle Aar, i hvilke der ikke skete væsentlige Forandringer i dets Indretning, men efterhaanden, som de statsanerkendte Sygekasser vandt mere og mere Terræn blandt Befolkningen og Tilliden til Sygehusbehandling voksede, blev ogsaa Traengen til flere Hospitalspladser større. Indtil 1916 havde det været Skik, at en af Byens Læger var Læge ved Sygehuset, men dette Aar gik man endelig bort fra dette Forhold, og der ansattes en Overlæge ved Sygehuset. Disse Forhold i Forening bevirkede, at det blev nødvendigt at imødekomme Befolkningens Krav om forøget Adgang til Sygehusbehandling, og Amtet og Byen besluttede da i Fællesskab at foretage en større Udvidelse af det egentlige Sygehus. Planerne for Udvidelsen gik ud paa at nedbryde det gamle Sygehus og bygge paa dets Plads en stor 2-Etagers Bygning med høj Kælder og 2 Fløje, en mod Øst og en mod Vest samt en Midterfløj. Planer og Overslag blev udarbejdet af Arkitekt, kgl. Bygningsinspektør Viggo Norn i Horsens.

Som Følge af Krigen og dens Eftervirkninger mente Amsraadet og Thisted Kommune imidlertid ikke at turde binde an med hele dette Byggeforetagende paa een Gang, og det besluttedes da at stille Ombygningen af det gamle Sygehus i Bero foreløbig og at indskrænke sig til at lade Arkitekt Norn opføre den projekterede Nybygnings Midterparti og Fløjen mod Vest i Tilslutning til de gamle Bygninger. Opførelsen af disse Bygninger tilendebragtes, saaledes at Bygningerne kunde tages i Brug den 20. December 1919.

Der var nu i det gamle Sygehus + den nybyggede vestlige Del Plads til ca. 70

Thisted Ams- og By-Sygehus.
(I Forgrunden Epidemifdelingen, i Baggrunden Tuberkuloseafdelingen).

kirurgiske-medicinske Patienter, men da der stadig var stærk Overbelægning og en lang Venteliste for ikke absolut uafviselige Patienter, enedes Amts- og Byraad om i 1925—26 at fuldføre den af Arkitekt Norn i 1918 projekterede Bygning. Det vil sige, at Resten af det gamle Sygehus' Hovedbygning blev revet ned, og den østlige Del af den nuværende store Hovedbygning blev bygget og tilsluttet den gamle østlige Sidefløj, hvis øverste Etage benyttes til Sygestuer, medens Stueetagen brugtes til Funktionærbolig, Spisestue, Systue m. m.

Efter denne sidste Nybygning, der toges i Brug i 1927, findes ialt 104 kirurgisk-medicinske Pladser, der til Stadighed er belagte, samt 26 epidemiske og 18 Tuberkulosepladser.

Ved Sygehuset er ansat følgende overordnede Personale: Overlæge G. Espersen, Læge K. Westh, Inspektør N. Kibsgaard, Oversygeplejerske A. M. Birkholm, Afdelings-sygeplejerskerne: J. Fruergaard og M. Rasmussen, Operationssygeplejerske K. Christensen og Økonoma O. Albrechtsen.

G. Espersen,
Overlæge.

K. Westh,
Læge.

N. Chr. Kibsgaard,
Inspektør.

GEERT ESPERSEN, Overlæge, er født d. 21. Maj 1880 i Otting som Søn af Gaardejer Esper Nielsen og Hustru Maren, født Jepsen. Gift 1929 med Ane Gyrithe Hansen. Student (privat dimit.) 1901, med. Eksamen 1908, Assistent ved Jydsk Fødselsanstalt fra 1911—12, Reservelæge ved Aarhus Kommune-hospital fra 1911—13, Reservekirurg samme Sted fra 1913—15, Chef for jydsk Kvinders Ambulance 1915, Assistent ved Kommunehospitalets kirurgiske Poliklinik 1915, Reservelæge ved Københavns Amtssygehus paa Frederiksberg fra 1915—16, Overlæge ved Amtssygehuset i Thisted fra 1916. Medlem af Sundheds-kommissionen i Thisted fra 1918. Har i Hospitalstidende skrevet om: Carcinoma Testis Abdominalis og om den tidlige Diagnose af Appendicitis, i Ugeskrift for Læger om: Remitterende Hydronephrose og Radikal Behandling af Cancer recti.

KNUD WESTH, Læge, er født den 18. Marts 1895 i Naur Sogn i Ringkøbing Amt som Søn af cand. theol. og mag. Niels Hansen og Hustru Agnes, født Eriksen. Gift 1924 med Else Illum Brorson. Student fra Sct. Andreas Collegium 1913, cand. med. 1921, indtil 1923 ansat ved Fødselsstiftelsens Afdeling A., Nakskov Sygehus, og andre Kandidatpladser, siden 1. Maj 1924 praktiserende Læge i Thisted, Leder af Tuberkulosestationen i Thisted-Nykøbing. Foretaget en Del lægevidenskabelige Oversættelser fra Latin.

NIELS CHRISTENSEN KIBSGAARD, Inspektør, er født den 28. Februar 1890 i Thisted som Søn af Peter Kibsgaard Christensen og Hustru Kristine Eline, født Nielsen. Gift 1915 med Kirstine Lund. Uddannet ved Handelen, Sygehusinspektør ved Thisted Amts- og Bysygehus fra 1930.

ANE MARIE BIRKHOLOM, Oversygeplejerske, er født den 28. April 1875 i Faaborg som Datter af Skibsfører Chresten Birkholm og Hustru Kristiane Louise, født Berntsen. Ansat ved Thisted Amts- og Bysygehus siden 1902, nu fungerende Oversygeplejerske.

JOHANNE CHRISTIANE FRUERGAARD, Afdelingssygeplejerske, er født den 23. Oktober 1889 i Thisted. Uddannet ved Svendborg Amtssygehus fra 1912—16, derefter ved Rigshospitalets Fødegang B, i Oslo, ved Øresundshospitalet og D. S. R.s Bureau i Aarhus, siden 1. Maj 1920 ved Thisted Amts- og Bysygehus.

MARIE ELISABETH RASMUSSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 22. Maj 1884 i Hals. Ud-

dannet ved Kgl. Frederiks Hospital og Fødselsstiftelsen fra 1903—06, derefter ved Fødselsstiftelsen ved Nykøbing Amtssygehus og i U. S. A , siden 1. Maj 1921 ved Thisted Amts- og Bysygehus.

KRISTINE CHRISTENSEN, Operationssygeplejerske, er født den 8. Februar 1890 i Hvidbjerg, Thy. Uddannet ved Bispebjerg Hospital, siden 1. December 1919 ved Thisted Amts- og Bysygehus.

OLGA ELISE KRISTINE ALBRECHTSEN, Økonoma, er født d. 25. Februar 1898 i Horsens i Hammer Sogn. Ansat ved Viborg Amtssygehus fra 1928—31, ved Aalborg Amtssygehus fra 1931—32, siden 1. Oktober 1932 ved Thisted Amts- og Bysygehus.

THISTED KØBSTADS SYGEKASSE er stiftet den 16. Januar 1906, men allerede siden 1888 har Thisted By haft en Sygekasse, idet Thisted Arbejderforenings Sygekasse var oprettet den 1. Oktober 1888 og begyndte sin Virksomhed med 105 Medlemmer.

Til Forretningsfører og Kasserer valgtes Amtstuefuldmægtig Holm, Thisted. Hjælpen, som Sygekassen ydede sine Medlemmer, var en daglig Pengehjælp under Sygdom og en Begravelseshjælp af indtil 25 Kr.

Kassen statsanerkendtes den 1. Januar 1898, og ved Slutningen af dette Aar havde Kassen 163 Medlemmer og en Formue paa 829 Kr.

I 1905 havde Kassen 519 Medlemmer, men Formuen var kun 477 Kr. Da den i 1906 oprettede Thisted Købstads Sygekasse gik frem med rivende Fart, medens det gik tilbage for Arbejderforenings Sygekasse, besluttede man at slaa Arbejdernes Sygekasse sammen med Thisted Sygekasse.

Den 5. Januar 1906 holdt Centralforeningens daværende Formand, Lærer Kierkegaard, Agger, et Møde paa Afholdshjemmet i Thisted om Oprettelse af en statsanerkendt Sygekasse i Byen ved Siden af den bestaaende Arbejderforenings Sygekasse, der havde sine særlige Vedtægter og egentlig kun var for Arbejderforenings Medlemmer. Der indtegnedes straks 41 Medlemmer, og et Udvalg blev nedsat til at arbejde videre paa Sagens Gennemførelse, nemlig: Afholdsvært A. Villumsen, Tømremester I. C. Sørensen, Molerformand A. Jensen, Skomager N. Pedersen og Bødkermester Wiktor Christensen.

Paa Generalforsamlingen d. 16. Januar 1906 valgtes Tømremester Jens C. Sørensen til Formand, hvilket Hverv han har varetaget siden.

Den 1. Marts 1906 blev Kassen statsanerkendt og samtidig optaget i Centralforeningen.

I den første Tid havde Sygekassen Vanskeligheder med Hensyn til Optagelse af nye Medlemmer. Den havde ikke samme Rettigheder som den anden Sygekasse i Byen, idet Thisted Sygekasse skulde have Lægeattest ved Optagelse af nye Medlemmer, medens Arbejderforenings Sygekasse kunde optage nye Medlemmer uden Lægeerklæring. Efter langvarige Forhandlinger og ved Centralforeningens Formands Bistand lykkedes det omsider at faa Tilladelse til, at de to Sygekasser stilledes paa lige Fod ved Optagelse af nye Medlemmer.

Paa Generalforsamlingen i 1908 valgtes Kontorist J. Brock til Sekretær, da Wiktor Christensen frabad sig Genvalg, og 1909 skiftede man Bud og Opkræver, idet N. Pedersen ønskede at fratræde. Skomager A. C. Nielsen valgtes. Kontorist Brock valgtes ved samme Lejlighed til Kasserer og Chr. Iversen til Sekretær. I 1913 vælges Typograf Oscar Andreasen til Sekretær.

Gennem Aarene har der været forskellige Sager eller Spørgsmaal, som særlig har lagt Beslag paa Interessen, saaledes Tuberkulosebehandlingen og Medicinspørgsmaalet.

Angaaende det første Spørgsmaal mente man, at Betalingen var Sygekassen uvedkommende, men det blev saa paalagt Kassen at yde denne Betaling.

Med Arbejderforeningens Sygekasse var der stadig Stridigheder om de tilflyttede Medlemmer, indtil Sammenslutningen skete i 1915. Denne Sammenslutning skete i god Forstaaelse fra begge Parter og efter Medlemmernes Ønsker.

Fra 1. November 1917 har Kassen haft en Sygeplejerske. Den første Sygeplejerske Helene Marie Andersen, lønnedes med 75 Kr. maanedlig. Den 1. Maj 1918 ansattes Frk. Uhrenholdt som Sygeplejerske og 1919 Frk. K. Poulsen. Lønnen var nu 1900 Kr.

Efter at O. Andreasen havde været Kasserer fra 1914—19, ansattes Parmo Christensen som Kasserer, men allerede i 1921 kom Andreasen igen til at overtage Kassererbestillingen, og i 1922 valgtes han til Forretningsfører for Kassen.

N. Pedersen har gennem mange Aar været Kassens Næstformand og P. Nørgaard dens Sekretær.

Thisted Sygekasse er nu den største Kasse i Amtet med ca. 3800 Medlemmer og en Formue paa omkring 50,000 Kr.

JENS CHRISTIAN SØRENSEN, Tømrermester, er født den 17. Juni 1864 og uddannet som Tømrer. Formand for Thisted Købstads Sygekasse siden 1906.

OSCAR A. P. ANDREASEN, Forretningsfører, er født den 17. November 1878 og uddannet som Typograf. Forretningsfører for Thisted Købstads Sygekasse siden 1922.

J. Chr. Sørensen,
Formand.

O. Andreasen,
Forretningsfører.

THISTED ELEKTRICITETSVÆRK blev bygget i 1906 og igangsat 15. December samme Aar og begyndte med en Dampmaskine paa 120 HK og 2 Conic Kedler med Overheder. Anlægget var da udbygget med en Spænding paa 220 Volt og et Batteri paa 128 Celler med en Kapacitet af 162 Ampère i 1 Time. Elektricitetsværket var da et Koncessions Værk, bygget af Frichs i Aarhus med Direktør Ottesen som Koncessionshaver. I 1909 blev Værket udvidet med en 90 HK Sugegasmaskine og omdannet til et Aktieselskab med nogle faa Aktionærer, som saa drev Værket til i 1914, da Thisted Kommune købte det af Aktieselskabet og udvidede det med 240 HK Dieselmotor, og Batteriet med 128 Celler til 256 Celler og 440 Volt og en Kapacitet af 260 Ampère i 3 Timer og Ledningsnettet til 2×220 Volt med blank Nulleleder.

Dieselmotoren kørte ikke med Raolie mere end $1\frac{1}{2}$ Aar, da Tilførslen af Raolie ophørte paa Grund af Krigen, og Dieselmotoren blev omforandret til Tørvegasmaskine ligesom Dampmaskinen toges i Brug igen med Tørvefyring i Kedlerne, men med et meget formindsket Forbrug.

I 1919 blev Elektricitetsværket købt af et Interessentselskab, som bestod af Andels-selskabet Nordthy Strømforsyning og Thisted Kommune og fik Navnet I/S Thisted Elektricitetsværk, som foretog en større Udvidelse med 1000 HK. Damp turbine af „Svenska Turbin Aktiebolaget Ljungström“ Fabrikat og tilkoblet 660 KW Vekselstrøms-generator og 2 Babcock og Wilcox Vandrørskedler med 300 m² Hedeflade, 16 Atm. Damptryk og 370° Damptemperatur. En Motorgenerator paa 250 KWA og en 80 KWA til Omformning af Vekselstrøm til Jævnstrøm. I August 1920 igangsattes Vekselstrømslevering til Nordthy Strømforsyning, Thisted Dampmølle og Thisted Klædefabrik, ligesom Byen selv overtog sit Ledningsnet og kaldtes Thisted Elektricitetsforsyning. I

1925 blev Jævnstrømmen udvidet med Kviksølv's Ensretter 160 KWA, og I/S Thisted Elektricitetsværk kom i Samarbejde med Morsø Elektricitetsværk, saaledes at Belastningsforholdene kunde forbedres ved, at der leveredes Strøm fra det ene Værk til det andet, som Forholdene tillod det, og der blev udvidet med 300 KWA Jævnstrøms-generator, som blev tilkøbt Turbinen med en Tandhjulsudveksling. 1932 blev Turbinen forsynet med nyt Løbehjul og derved forstærket med 500 HK, saaledes at Maskinkraften stod Maal med den Kapacitet, der var installeret i elektriske Maskiner, men da Forbruget stadig er i Stigning, vil det næppe være tilstrækkelig i ret lang Tid.

H. Jensen,
Bestyrer.

HELGE JENSEN, Elektricitetsværksbestyrer, er født d. 8. November 1877 i Lading Hedeskole som Søn af Lærer Jens Jensen og Hustru Ane Marie, født Külbeh. Gift 1908 med Karen Madsen. Montør ved Akts. Frichs Fabriker i Aarhus fra 1900—07, Bestyrer for Thisted Elektricitetsværk siden 1. December 1907. Formand for Afholdsselskabet „Det blaa Baand“s Thisted Afdeling, i Bestyrelsen for Thisted Radioklub.

NORDTHY STRØMFORSYNING. Efter forudgaaende Møder i Oplandet stiftedes Andelsselskabet Nordthy Strømforsyning ved en Generalforsamling i Thisted den 6. Marts 1919 med en Bestyrelse paa 5 Medlemmer samt et Repræsentantskab bestaaende af een Repræsentant for hver Transformatorstation og endvidere een Delegeret for hver paabegyndt 10 Forbrugere indenfor hver Transformatorstation.

Bestyrelsens Formand blev Gaardejer Birton Nielsen, „Hønbjerg“ i Skinnerup, som har været Formand siden Anlæggets Start, og paa hvis Initiativ Andelsselskabet ogsaa blev oprettet. De øvrige Bestyrelsesmedlemmer var Gaardejer Niels Hove, Tingstrup, Proprietær Kr. Vestergaard, Tilstedgaard, Gaardejer Chr. Jensen, Nytorp, og

Plan over Ledningsnettet.

Gaardejer P. Skaarup, Skjoldborg; disse 4 Medlemmer er senere udtraadt, og den nuværende Bestyrelse bestaar af ovennævnte Formand samt Møllejer M. K. Madsen, Nr. Mølle ved Thisted, Smedemester N. B. Hundahl, Nors, Tømrermester Jens Gregeresen, Østerild, og Gaardejer Ingvard Jensen, Vesløs. Repræsentantskabets nuværende Formand er Gaardejer Otto Foged, Tingstrup. Endvidere har Andelsselskabets Bogholder, E. S. Skovsgaard, og Driftsleder, Kabelmester C. Frantzen, været ansat fra Anlæggets Start. Samtidig med Oprettelsen af Andelsselskabet havde Bestyrelsen ført Forhandlinger med Thisted Kommune om Strømlevering og opnaaet Enighed om at omdanne det kommunale Elektricitetsværk til et Interessentskab. Saaledes at Elektricitetsværket blev en fælles Central for Thisted By og Oplandet, hvor hver Interessent aftager sit Strømforbrug gennem Maalerne paa Elektricitetsværket efter nærmere fastsatte Betingelser.

Anlæggets Udbygning blev derefter paabegyndt, og den 20. August 1920 var Anlægget færdigt og blev tilsluttet med 25 Transformatorstationer. Senere er Anlægget udvidet med en Transformatorstation i Thorup, samt til Statens Vestkysthavneanlæg i Hanstholm, og 8 selvstændige Transformatorstationer, Vust, Arup, Amtoft, Højstrup-Skaarup, Kjelstrup, Hjørdemaal, Nors Havreland, Lildstrand og Bjerre-Vigsø.

Andelsselskabets Laan er beregnet til en Afdragstid af 28 Aar, saaledes at Anlægget skulde være afdraget i 1949.

Renter og Afdrag af Anlægskapitalen paalignes Andelshaverne som faste aarlige Afgifter, og Strømprisen fastsættes for hvert Driftsaar af Repræsentantskabet i Forholdet: Lys det dobbelte af Kraft, med Rabatskalaer for Forbrug udover nærmere fastsatte Antal Kwt. Strøm til teknisk Brug og Husholdning leveres til særligt nedsatte Priser.

Andelsselskabets Forsyningsomraade samt Højspændingsledninger og Transformatorstationer er vist paa Kortet.

Transformatorstationernes Antal er 34 + Statens Vestkysthavneanlæg i Hanstholm samt Koblingsstation i Sundby og Kabeltaarn i Vilsund til Fællesdrift mellem I/S Thisted Elektricitetsværk og I/S Nykøbing Elektricitetsværk. Desuden kan Højspændingsnettet fra Thy Højspændingsværk i Bedsted tilkobles.

Længden af Højspændingsnettet er 108,7 km og af Lavspændingsnettet er det 238,0 km. Der er 1101 Lysforbrugere og 403 Kraftforbrugere. Det samlede Aarssalg andrager 353,000 Kwt.

C. P. Frantzen,
Kabelmester.

CARL PETER FRANTZEN, Kabelmester, er født den 3. Maj 1893 i Odense som Søn af Gartner Rasmus Frantzen og Hustru Sidsel, født Nielsen. Gift 1915 m. Kristine Schou. Uddannet som Elektriker. Overmontør hos Firmaet A. F. P. Jensen, Odense, fra 1907—13, Montageinspektør hos Eriksen og Sardemann fra 1913—17, Kabelmester ved Thy Højspændingsværk fra 1917—19, fra 1. November 1919 Kabelmester ved Thisted kommunale Elektricitetsværk og Nordthy Strømforsyning.

THISTED GASVÆRK. Landsdelen Thy har aldrig været særlig forvænt med Kommunikationsmidler, i hvert Fald ikke før Automobilets Sejrsgang forkortede Afstandene, og paa højere Steder synes man ikke at ville beskæftige sig mere end højst nødvendigt med den Udørk, som man vist har anset Landet for, der laa deroppe i det yderste Nordvesten. Ganske vist fik man i Firserne Thybanen, men paastaa, at

denne Rute hidtil har haft De danske Statsbaners særlige Interesse vilde være Overdrivelse.

Set paa Baggrund af denne Afsondrethed, maa det egentlig forundre, at Thisted allerede paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt fik sig et Gasværk. Den 4. November 1883 tændtes nemlig de første Gadelygter i Byen, og Dagen efter, den 5. November, begyndte Leveringen af Gas til private. Værket kan saaledes i Aar fejre sin 50aarige Bestaaen. Starten var dog ikke sket uden Vanskeligheder, de gamle Akter melder følgende herom:

I Thisted Byraads Møde den 22. Februar 1881 finder vi de første Spor om Sagen, idet der for Byraadet forelaa en Skrivelse fra „Det skandinaviske Gaskompagni“ ved dettes Repræsentant, Ingeniør Englisch, om Anlæg og Drift af et Gasværk. I Byraadets Møde den 5. April 1881 behandlede den endelige Kontrakt med Ingeniør Englisch, og der fastsattes en bestemt Tidsfrist, indenfor hvilken Anlægget skulde være paabegyndt. Herefter var der for en Tid stille om Sagen. Der synes at have været visse Vanskeligheder for Ingeniør Englisch med Hensyn til Financiering af Foretagendet, og Folk selv synes at nære en vis Angst for Gassen. Ingeniør Englisch maa ikke have kunnet klare Vanskelighederne, for i Byraadets Møde den 8. Oktober 1882 forelaa et Forslag fra Overretssagfører Lykke om Anlæg af et Gasværk. Overretssagføreren gør heri gældende, at Ingeniør Englisch' Kontrakt maatte være bortfalden, da Arbejdet ikke var paabegyndt rettidigt. Byraadet nedsatte et Udvalg, bestaaende af A. Møller, Ad. Tachau og C. B. V. Hansen til at undersøge Forholdene og afgive Betænkning angaaende Antagelsen af Overretssagfører Lykkes Forslag, at Byen for egen Regning anlægger et Gasværk, eller Sagen foreløbig skulde stilles i Bero.

I Mødet den 12. December 1882 forelaa endnu et Andragende fra en Ingeniør Edwards. Det henlagdes foreløbig.

Endelig i Mødet den 29. December afgav Udvalget Betænkning, hvori indstilledes, at Kontrakten med Ingeniør Englisch ophævedes, og at der foreløbig ikke blev givet Tilsagn til nogen anden, men at man skulde indhente Tilbud paa Anlæg af et Gasværk for Kommunens Regning. Det maa indrømmes, at nu blev der taget fat med Kraft. Det nævnte Udvalg blev suppleret med Medlemmerne P. L. Westergaard og N. C. Andersen og valgt til Formand blev C. B. V. Hansen. Anlægget af Værket blev paabegyndt i Foraaret 1883 under Ledelse af Ingeniør Windtfeldt Hansen, København. Bygningerne blev udført af Murermestrene Hyldahl og Nielsen, Thisted. Rørnettet i Gaderne af Firmaet Riedel og Lindegaard, som ogsaa udførte Husinstallationerne og Gasbeholderen. Det øvrige Apparatanlæg, Køler, Skrubber, Rensekasser og Regulator, samt Ledningerne paa Værket og Ovnamturen blev leveret af Mogensen, Kristianshavn. Der begyndtes med en Ovn med 3 Retorter og en med 4 Retorter. Gasbeholderen var paa 15000 cbf. eng. lig c: 400 cbm. Hovedledningen til Byen var 6" i Diameter. Gasmaalernes Antal var 210.

Den samlede Anlægssum udgjorde 106,300 Kr., heraf var dog 7-8000 Kr. anvendt til Udgifter, der maa henregnes til Driften og ikke egentlig vedkom Anlægget. Endelig tændtes, som tidligere nævnt, Gassen for første Gang den 4. November 1883. Man havde enkelte Vanskeligheder i Begyndelsen, disse blev dog snart overvundet, og der var vistnok almindelig Tilfredshed med den nye Belysning og Værket, hvad dets hurtige Vækst kunde tyde paa. Set med Nutidsøjne var Driften dog paa mange Maader uhyre primitiv. Man knuste saaledes i Begyndelsen Koksene med en almindelig Brolæggerjomfu. Man maa ikke have stillet store Fordringer til Koksenes Sortering og Renhed. Imidlertid voksede Gasproduktionen som sagt saa stærkt, at Udvidelser snart

blev nødvendige. I Aaret 1892 maatte man bygge en ny Gasbeholder paa 25000 cbf. eng. lig c: 700 cbm. og endelig 1905 en paa 50000 cbf., c: 1400 cbm. I Aaret 1903 udvidedes Ovnhuset til den dobbelte Størrelse, men man brugte endnu Risteovne. Disse blev dog i Aaret 1909 afløst af 2 Stk. 8er Retortsovne med Generatorgasfyring, senere byggedes endnu 2 Generatorovne, en 8er og en 6er. Alle Ovne er i de senere Aar ombygget med moderne Trapperistfyr og Silikaoverbygning.

I Aaret 1905 anskaffedes en Ammoniakvasker og 1909 et Ekshausteranlæg med Tjærevasker. Dette blev i Begyndelsen trukket af 2 Gasmaskiner. Senere blev der anskaffet en Dampmaskine, som nu er Hoveddrivkraften med Gasmaskine som Reserve. 1914 blev Rensieranlægget udvidet, og endelig blev der 1929 anskaffet et moderne Koksværk. 1931 blev der bygget et Anlæg for Fabrikation af Vejtjære. Endelig maa nævnes, at alle Hovedledninger i de senere Aar er omlagte med større, saaledes at Gasværket nu maa siges at staa godt rustet i teknisk Henseende.

Ser man paa de opnaaede Driftsresultater, viser disse en stadig og jævn Fremgang. Værket blev, som alle andre Gasværker, sat en Del tilbage under Verdenskrigen. Produktionen, der i Aaret 1883—84 udgjorde 90,340 cbm., naaede sit Maksimum før Krigen i Aaret 1913—14 med 750,062 cbm., 1914—15 viser en Tilbagegang til 698,426 cbm., derefter er der jævn Fremgang Aar for Aar, og naaede i det sidst afsluttede Regnskabsaar 1932—33 810,095 cbm. Antallet af Gasmaalere ligger nu omkring 2300. Værkets Driftsoverskud udgjorde i Aaret 1885 Kr. 1356. Det senest offentliggjorte Regnskab for Aaret 1931—32 udviser et Nettooverskud paa Kr. 36,019, hertil maa saa lægges Afskrivninger m. m. til et samlet Beløb af ca. 30,000 Kr. Det nævnte Regnskab balancerer med en Sum af Kr. 242,223,00.

Ved Værkets Oprettelse antoges P. A. Bahr som Bestyrer. Han virkede som saadan til sin Død 1905. Han efterfulgtes af Fr. Meibom, der ledede Værket til 1926. Dennes Søn, R. Meibom, blev hans Efterfølger og har siden beklædt Stillingen.

ROBERT EILENSTEIN MEIBOM, Gasværksbestyrer, er født den 14. Januar 1888 i Odense som Søn af Gasværksbestyrer Frederik Meibom og Hustru Clara, født Nielsen. Gift 1914 med Johanne Apelt. Udlært ved Maskinfaget i Thisted, ved Ingeniørfirmaet Saabye og Lerche i København fra 1907—10, Montør ved „Bamag“ i Berlin i 3 Aar, Assistent ved Hassers Gas- og Elektricitetsværk fra 1914—26, Gasværksbestyrer i Thisted siden 1. April 1926. Formand for Foreningen af kommunale Funktionærer og Medlem af Byraadets Pensionsudvalg.

R. Meibom,
Bestyrer.

THISTED VANDVÆRK. I Sommeren 1905 nedsatte Byraadet et Udvalg til at undersøge, om der blandt Byens Borgere var Stemning for et Vandværk, og den 10. Oktober 1905 vedtog Byraadet at skride til Oprettelse af Vandværket. Til sagkyndig Assistance antoges Ingeniør Øllgaard, Hellerup.

Prøveboringerne gav godt Vand og d. 1. November 1906 stod Vandværket færdig. Den samlede Anlægssum blev 139,364 Kr. Da Virksomheden begyndte var der 9730 Meter Hovedledning og 2313 Meter Stikledning nedlagt i Gader og Veje, medens der den 31. Marts 1933 er 19231 m Hovedledning og 6997 m Stikledning.

I 1906 var der 2 Stkr. Gasmotorer og 2 Stkr. Stempelpumper, der hver yder 66 Kbm. Vand pr. Time. I Aaret 1921 gik Vandværket over til elektrisk Drift, og der blev anbragt 1 Stk. Centrifugalpumpe, der yder 120 Kbm. Vand pr. Time, samt 1 Stk.

Thisted Vandværk.

50 HK. Elektromotor. Der blev samtidig udført en ny Boring. I 1929 blev Maskin-anlægget udvidet med 1 Stk. 2-cylindret Stempelpumpe, der yder 160 Kbm. Vand pr. Time samt 1 Stk. 65 HK. Elektromotor. I 1932 blev der anbragt 1 Stk. Centrifugal-pumpe, der yder 40 Kbm. Vand pr. Time og 1 Stk. 22 HK. Elektromotor samt en ny Boring.

I Driftsaaret 1907—08 var den samlede afgivne Vandmængde 75756 Kbm., heraf til privat Forbrug 67770 og til Industribrug 7986 Kbm. I Driftsaaret 1932—33 var den samlede afgivne Vandmængde 470984 Kbm., heraf til privat Forbrug 305228 og til Industribrug 165756 Kbm.

Vandets Kvalitet er overmaade tilfredsstillende, saa Filtrering ikke er nødvendig. Vandet kan pumpes direkte fra Boringerne ud i Ledningerne. Der opnaas herved, at Muligheden for Forurening af Vandet er saa ringe som muligt, og at Vandet bevarer sin Kølighed.

PEDER JOHANNES PEDERSEN, Bestyrer, er født den 1. September 1877 i Odense som Søn af Arbejdsmand Niels Pedersen og Hustru Johanne, født Pedersen. Gift 1902 med Marie Dalby. Uddannet som Maskinist i Odense 1896. Bestyrer ved Thisted Vandværk siden 1. November 1906.

P. J. Pedersen,
Bestyrer.

JOHNSENS REKREATIONSHJEM, hvis officielle Navn er: „Sagfører og Vicekonsul I. M. N. Johnsen's Syge- og Rekreationshjem“ er oprettet i Henhold til testamentarisk Disposition af 30. December 1913 med Kodicile af 7. Juli 1914, hvorefter ovennævnte Konsul Johnsen af Thisted havde truffet Bestemmelse om, at alt, hvad der af hans efterladte Midler — efter at forskellige Legater er udredede — bliver i Behold, skal anvendes til Oprettelse af et Syge- og Rekreationshjem i eller ved Thisted Købstad, i hvilket ubemidlede Personer, hjemmehørende i Thisted Amt, skulde have Adgang til gratis Ophold en passende Tid.

Testator afgik ved Døden den 11. Juli 1914 og hans efterladte Nettoformue, der i det væsentligste var anbragt i Kreditforeningsobligationer, udgjorde nominelt 478,632 Kr. 34 Øre samt en Haveparcel Matr. Nr. 47 q af Thisted Købstads Markjorder beliggende ved søndre Side af Thisted Havn.

I Overensstemmelse med Testators derom i Testamentet trufne Bestemmelse blev der af Boets Eksekutorer under den 30.—31. Oktober 1917 oprettet Fundats for ovennævnte Rekreationshjem, hvilken Fundats under 18. Januar 1918 erholdt kgl. Konfirmation.

Ifølge Fundatsen blev den efterladte Formue delt i en Grundfond bestaaende af nogle nærmere specificerede Obligationer, hvis samlede Værdi da udgjorde ca. 320,000 Kr. samt en Bygge- og Reservefond paa ca. 60,000 Kr. Renterne af Grundfonden med Fradrag af nogle nærmere angivne aarlige Livrentebeløb paa tilsammen 3100 Kr. aarlig til fire Kvinder henlægges til Byggefonden, indtil denne maatte blive tilstrækkelig stor til Indkøb af Byggegrund og til Opførelse af et Hvile- og Rekreationshjem, der som Patienter kan optage vederlagsfrit „ubemidlede Personer, som er hjemmehørende i Thisted Amt, og som ikke nyder eller i de sidste 5 Aar har nydt Fattighjælp eller nyder Alderdomsunderstøttelse eller Hjælp af Hjælpekassen“ en passende Tid efter Bestyrelsens Bestemmelse. Hjemmet skal helt igennem ledes i kristelig Aand af en Bestyrelse, der skal være ulønnet og bestaa af 5 Medlemmer, nemlig Amtmanden over Thisted Amt, Provsten i Hillerslev-Hundborg Herreder, Sognepræsten i Thisted samt et af Thisted Amsraad og et af Thisted Byraad valgt Medlem. Saafremt Amtmanden maatte ønske sig fritaget, vælger Indenrigsministeriet en anden i hans Sted. Maatte Provsten eller Sognepræsten ønske sig fritaget vælger Kirkeministeriet Stedfortrædere.

Den 28. Maj 1921 vedtog Bestyrelsen at købe en 19,840 m² stor Byggegrund, Matr. Nr. 34 o og 82 az af Thisted Købstads Markjorder, beliggende ved Limfjorden umiddelbart Øst for Thisted By, hvorpaa der i Løbet af Aarene 1923—25 opførtes en Bygning for et Beløb af ca. 80,000 Kr. Udgifterne ved Køb af Byggegrund, Opførelse af Bygning og Anskaffelse af Inventar androg ialt ca. 125,000 Kr.

Hjemmet blev aabnet den 1. August 1925 og var oprindeligt beregnet paa Modtagelse af indtil 8 Patienter, der senere udvidedes til 14 Patienter, men er nu ved Indrettelse af Lokaler i Loftetagen i Stand til at modtage indtil 17 Patienter (14 kvindelige og 3 mandlige).

Hjemmets Bestyrelse bestaar for Tiden af følgende: Amtmand Haugen-Johansen, Thisted, Formand. Provst Hjortsvang, Sjørring. Sognepræst A. M. Møller, Thisted. Amsraadsmedlem K. Vestergaard, „Tilstedgaard“, Thisted. Redaktør M. Aaberg, Thisted.

Endvidere er Hjemmets Forstanderinde: Sygeplejerske Frk. Nelly Andersen, der bor paa Hjemmet. Hjemmets Læge: Dr. Jacob Yde, Thisted. Hjemmets Regnskabsfører: Amtsfuldægtig A. J. Anderseu, Thisted.

N. Andersen,
Forstanderinde.

NELLY AMALIE ANDERSEN, Forstanderinde, er født d. 18. Oktober 1889 i Søborg i Frederiksborg Amt som Datter af Gaardejer Niels Andersen og Hustru Nikoline, født Hansen. Elev paa Amtssygehuset i Fakse fra 1912—14, paa Amtssygehuset i Silkeborg fra 1914—15, Afdelingssygeplejerske ved Kolding By- og Amtssygehus fra 1915—20, ved Bergens kommunale Sygehus fra 1920—21, ved Dansk Sygeplejerraads Bureau i Aarhus fra 1921—31, Forstanderinde ved Johnsens Syge- og Rekreationshjem i Thisted siden 14. Maj 1931.

THISTED OPTAGELSESHJEM tilhører, ligesom Optagelseshjemmet i Aas, Thisted Amts Plejehjemsforening. Det har tidligere været Børnehjem, men da Plejehjemsforeningen i 1919 overtog det, blev det Optagelseshjem med Plads til 12 spæde Børn. Hjemmet modtager Børn fra Værgeraad, Foreninger til Børneforsorg og Private. Det ledes af Forstanderinde Fru Hedvig Paulsen.

HEDVIG PAULSEN, Forstanderinde, er født den 5. August 1885 i Sennels som Datter af Husmand Niels Gravesen og Hustru Ane Marie, født Poulsen. Gift 1919 med Slagteriarbejder Peter Severin Paulsen. Tidligere ansat ved Aas Børnehjem, Bestyrerinde ved Thisted Optagelseshjem siden 15. Oktober 1919.

Hedvig Paulsen,
Forstanderinde.

Dronning Louises Børneasyl.

DR. LOUISES BØRNEASYL I THISTED. I 1842 oprettede en Forening af nogle af Byens Damer et Børneasyl i Thisted, med det Formaal at føre Tilsyn med Børn i 3-7 Aars Alderen, medens Forældrene var ude for at tjene det fornødne til Familiens Underhold. Af Mangel paa Interesse for Sagen ophørte Virksomheden i 1846, men d. 19. April 1865 blev Gerningen atter

optaget paa Foranledning af Sognepræst og Provst Sonne, med Støtte af en Forening af Damer. Der ansættes en Asylmoder og lejes et Lokale, hvori Arbejdet fortsattes til Maj 1890, da Asylet flyttede ind i en ny, stor og rummelig Bygning. Midlerne hertil stammede fra et Legat paa 5000 Kr, stiftet af Enkefru Kirstine Brinkmann, Thisted, en Gave paa 5000 Kr. fra Fru Laura Jacobsen, Enke efter Brygger J. C. Jacobsen, Carlsberg, og en opsparet Kapital paa 4397 Kr. 96 Øre. Grunden til Bygningen med dertil hørende rummelig Gaardsplads og en lille Have var skænket af Dyrlæge i Thisted A. Møllers Arvinger. Bygningen rummer 2 Sale til Børnene at opholde sig i, Lejlighed til Plejemoderen og hendes Medhjælp foruden Køkken osv.

I de følgende Aar har Asylet modtaget flere Legater og Gaver, saa det nu ejer 30,000 Kr. foruden et Legat paa 20,000 Kr., hvis Renter dog skal uddeles til 2 bestemte Personer, saa længe de lever. Bygningen er gældfri. Børneantallet er gennemsnitlig ca. 35 i Alderen 3-7 Aar. Børnene møder fra 9-12 og 1-5 og beskæftiges med Sang, Leg og Frøbelarbejde. I det sidste Aar, de kommer paa Asylet, lærer de Tallene og Bogstaverne. Om Vinteren — sidste Aar i 111 Dage — faar de to Retter varm Mad til Middag fra Kommunens Børnebespisning, og til Jul faar hvert Barn en fuldstændig Beklædning. Udgifterne ved Asylets Drift dækkes af Renterne af Kapitalen,

Tilskud fra Kommune og Gaver fra Byens Borgere. Asylet forestaas af en Bestyrelse paa 3 Medlemmer: Sognepræsten, der er født Formand, et Medlem vælges af Thisted Byraad og et af disse 2 valgt Medlem. Bestyrelsen bestaar for Tiden af Sognepræst Møller, Malermester H. P. Østerbye, valgt af Byraadet, og Lærer Chr. Nørgaard.

BIRTHE MARIE JENSEN, Bestyrerinde, er født den 15. September 1874 i Skjoldborg som Datter af Væver Jens Vinding Jensen og Hustru Mariane, født Larsen. Uddannet som Sygeplejerske ved Thisted Amts Sygehus, ansat som Bestyrerinde ved Dronning Louises Børneasyl i Thisted siden 1. April 1917, i Bestyrelsen for „Blaa Kors“ i Thisted.

B. M. Jensen,
Bestyrerinde.

THISTED BRANDVÆSEN. Den 1. Oktober 1905 overtog Brandinspektør E. Kristensen Stillingen som Brandinspektør i Thisted efter Muremester I. C. Veye, der havde beklædt denne Stilling i ca. 30 Aar og nu ikke kunde mere paa Grund af Alder. Den Gang bestod Brandmandskabet af det mødepligtige Mandskab ifølge Lov af 1873, og Materialet bestod af 3 gamle Haandkraftsprøjter, hvoraf den ene var lavet om til selv at kunne suge Vandet. Disse Sprøjter var forsynet med 2 å 3 Læderslanger hver, foruden at der til den selvansugende var 2 Længder 2“ gummierede Hørslanger, desuden havde Korpset en fritstaaende Slige af Konstruktion „Tidstrøm“.

Brandinspektøren indsaar straks, at Materialet var alt andet end tidssvarende og begyndte straks at arbejde for en Omordning og Anskaffelse af mere og bedre Materiale, men dette var vanskeligt, da Byen intet Vandværk havde. I 1907 kom imidlertid Vandværket, og derved blev det muligt at omordne Brandvæsnet saaledes, at det fik en fast Styrke paa 12 Mand og 2 Befalingsmænd foruden Brandinspektøren. Samtidig blev der indkøbt en moderne Haandkraftsprøjte, ligesom de gamle Læderslanger blev erstattet med gummierede Hørslanger. Fra 1. November 1907 ansattes det faste Mandskab, og der blev installeret Ringeledninger til dem alle, ligesom der til Befalingsmændene blev anlagt direkte Telefon, saaledes at Centralen var hos Brandinspektøren. Han var saaledes altid i direkte Forbindelse med Mandskabet. Dette Anlæg kostede ialt 1200 Kr., hvoraf Købstædernes Brandforsikring betalte Halvdelen, og Brandkorpset lavede selv Arbejdet. Den 8. November 1907 skete den første Brand, efter at det faste Mandskab var antaget. Denne var i et Petroleumlager tilhørende Thisted Arbejderforening, og Ilden slukkedes uden at have foraarsaget større Skade. Denne Brand gav Anledning til, at Brandkorpset fik forøget sit Slangemateriale, der da kun bestod af 200 m. I 1908 indstillede Brandkommissionen til Byraadet, at man fritog Husejerne for Pligten til at anskaffe Brandstiger, og som Erstatning for de private Stiger indkøbtes 2 Stkr. Patentstiger og en Vogn til Transport af disse samt ansattes 2 Mand mere, saa Korpset kom til at bestaa af 14 Mand.

Imidlertid var Korpset utilfreds med sin Redningsstige, men det var ikke muligt at faa bevilget Penge til en ny Stige, og dette skete først, da Byen havde en ret stor Fabriksbrand i 1919, ved hvilken Lejlighed der tilfældig kom et Par af Brandkommissionens Medlemmer til Stede og fik at se, hvor daarlig Stigen var. Der blev saa omgaaende bevilget Penge til en ny Balancestige, der købtes hos Th. A. Knap, København, og kostede 2300 Kr. I 1920 fik Korpset nyt Alarmapparat, som kostede 24,000 Kr., og hvoraf Købstædernes Brandforsikring betalte Halvdelen. Det gamle Anlæg var nemlig saa daarligt, at det ikke kunde betale sig at reparere paa det længere. Arbejdet

ved Anlægget blev overdraget Installatør Bjerre Christensen i Thisted sammen med A/S Siemens fra København, saaledes at Siemens skulde levere Apparaterne og garantere for disse, medens Bjerre Christensen udførte Arbejdet. I 1921 begyndte Arbejdet for at faa anskaffet en Automobilsprøjte, og i 1923 købtes en saadan hos Firmaet H. Meisner Jensen i København. Den kostede med Tilbehør 25,000 Kr., hvoraf Halvdelen betaltes af Købstædernes Brandforsikring. Sprøjten har en Ydeevne stor 800 Liter pr. Minut ved en Løftehøjde stor 80 Meter. Pumpen er en saakaldt Krygerpumpe med særlig Ansugningsanordning, og den har arbejdet fuldstændig tilfredsstillende. Sprøjten er indrettet saaledes, at den medfører 2 forskydelige Stiger 6 og 9 Meter lange, 500 Meter Slinger samt de nødvendige Haner, Straalerør m. m. og har Plads til 7 Mand. Samtidig med Sprøjten indkøbtes 200 Meter 3" og 200 Meter 2" Slinger, hvorved Slangebeholdningen kom op paa 775 Meter, men en Del af disse var ældre og ikke stærke nok til at bruge paa Sprøjten, da denne giver et betydeligt større Tryk end Vandværket. I Tiden, der er gaaet siden Sprøjstens Anskaffelse, er der hvert Aar anskaffet mere Slangemateriale, end der er udrangeret, og Korpset raader nu over 1000 m gode Slinger, hvilket maa siges at være en passende Beholdning for en By af Thistedes Størrelse.

Udrykningen foregaar nu paa følgende Maade: Saa snart der meldes Brand, rykker Automobilsprøjten straks ud og med denne følger mindst 3 Mand, endvidere 500 m Slinger med tilhørende Haner, 6 Straalerør, 1 Haandsprøjte, 1 Benzinslukker, 2 forskydelige Stiger, 5 Røgmasker, Redningslinie med Nedfiringsapparat samt forskelligt Værktøj, saasom Sav, Økse, Hakke m. m., saaledes at den første Udrykning har det Materiale med, som er nødvendigt i de allerfleste Tilfælde. Derefter rykker Redningsstigen ud, og er det en stor Brand, rykker Slangevognene 1 og 2 ligeledes ud, men disse er almindeligvis ikke med, og deres Mandskab benyttes saa ved det øvrige Materiale. I de forløbne 25 Aar har Korpset været alarmeret 130 Gange til Brand i Byen og 25 Gange paa Landet, desuden har der i Byen været 10 à 12 Smaabrande, som Beboerne selv har slukket, der har ligeledes i den forløbne Tid været 8 falske Alarmer.

E. Kristensen,
Brandinspektør.

ESKE KRISTENSEN, Brandinspektør, er født den 24. Juli 1872 i Rude som Søn af Gaardejer Christen Kristensen og Hustru Anna Elisabeth, født Eskesen. Gift 1898 med Jensine Kristine Rasmussen. Tømrermester i Thisted siden 1898, Assistent i Thisted Brandkorps fra 1898, Brandinspektør siden 1905. Medlem af Haandværkerforeningens Repræsentantskab fra 1900—30, tidligere Formand for Thisted Tømrermesterforening i mange Aar, Lærer ved Teknisk Skole gennem flere Aar, Vurderingsmand for Købstædernes Brandforsikring siden 1911, Amtsvurderingsmand for Landbygningernes alm. Brandforsikring ved Brandskade, Vurderingsmand gennem 15 Aar for Ny jysk Købstads Kreditforening.

THISTED TOLDETAT. Ved et Blik tilbage i Tiden for at undersøge, hvad der ligger under det, som betegnes med de to fremmede Ord, Ascise og Konsumtion, vil man bl. a. se, at Tiden nu ikke er alene om at være besværliggjort med paabudte økonomiske Forpligtelser, men at saadanne ogsaa i rigt Maal var tildelt vore Forfædre.

Skatter og Prioritetsbyrder hører jo væsentlig vor egen Tid til. Vel kendte man ogsaa Skat ander skiftende Former i tidligere Aarhundreder, men dog ikke saa mange og saa høje som nu. Ogsaa denne Form at indkræve Penge paa, som i vore Dage er velkendt under Navnet Told, har man kendt længe. Ja, helt tilbage til Knud Lavards

Tid hører man om, at en tysk Fyrste anviste Hertugen den Vej at kræve Afgift i Havnene af de indgaaede Varer.

Efter den Tid træffer man i hvert Fald næsten alle Vegne paa Betegnelsen Told eller Sise. Senere kom ogsaa Udførselstolden paa udgaaende Varer — særlig levende Heste og Kvæg. Igennem det 13., 14. og 15. Aarhundrede ser man saaledes, at der fra Tid til anden blev udstedt mange Forordninger vedrørende Ind- og Udførselstolden. Særlig havde dette jo Betydning for det sydlige Jylland, hvor Udførselen af Heste og Kvæg foregik over Kolding og Ribe. Man ser og forstaar, hvor vigtig en Sag dette Spørgsmaal har været, da Toldindtægterne jo udgjorde en væsentlig Del af Kronens Indkomster til Afholdelse af f. Eks. Udgifterne ved al Krigsførelse.

At drage en Sammenligning mellem hvad der maa siges at have tynget Befolkningen mest, enten Fortidens Forbrugs- og Næringsafgifter eller Nutidens mange Skatter er selvsagt meget vanskeligt, men det mangler ikke paa Vidnesbyrd om, at Ting som Ascisen og Konsumtionen har tynget haardt og derfor været meget ilde ansete.

Ved Betegnelsen Ascise forstod man en Indførsels- og tildels Forbrugsafgift, hvis Oprindelse i Danmark er meget gammel. Muligvis har den eksisteret helt fra Oldtidens Dage, den Gang de fleste Byer var omgivet af Volde og Grave. Under skiftende Former kendes den i hvert Fald som en særlig Afgift, især paa Levnedsmidler, fra Middelalderens Slutning. Det ser ud, som om Ascisen oprindeligt var en Afgift af indenlandske Varer, modsat Told, der kun krævedes af udenlandske. Endnu har man i forskellige Lande en saadan Afgift paa almindelige Forbrugsvarer ved disses Indførsel fra Land til By. Under Betegnelsen Ascise, eller som dens Kælenavn længe var, Sisen, skjuler sig en hel Række forskellige Afgifter paa Øl, Brændevin, Eddike, Mjød m. m., som var paalagt disse Varer baade ved Indførsel i Landet og ved Hjemmetilvirkning.

I Reglen blev Ascisen opkrævet samtidig med Tolden paa Toldboden, for de indførte Varers Vedkommende, dels af Tolderen og dels af en dertil udnævnt Sisemester, der enten var Kongens eller Magistratens. For de Varers Vedkommende, der skulde ind under Indførselsascisen, opførtes de forskellige Satser i Toldrullen sammen med de øvrige toldpligtige Varer.

Det er saaledes Tilfældet i Toldrullen af 17. Maj 1762, eller som dens egentlige Navn er: „Forordning angaaende Toldvæsenet med hosføjet Tarif over hvad udi Told-Consumtion og Ascise af ind- og udførende Vahre udi Danmark og Norge skal betales“.

For de sidste 6—700 Aar har man nogenlunde Rede paa Ascisens Væsen og Gang. Oprindeligt opfattedes den som en af Kronens Forkøbsret opstaaet Indførselstold, men saa tidligt som i det 13. Aarhundrede opkrævedes der, enten af Kongen eller af Byernes Magistrat, en Udskænkingsafgift, først kun af udenlandske, men senere ogsaa af indenlandske Drikkevarer. Det ses saaledes, at Ascisen var af en temmelig blandet Karakter. Den var baade en Indførselstold, ældre end, eller ved Siden af den almindelige Told, men tillige en Forbrugsafgift og ofte tillige baade en Nærings- og en Salgsafgift.

Det er jo aabenbart nok, at Hensigten med Ascisen væsentlig var den at skaffe Penge i Kongens Kasse. Opkrævningen heraf skete i Reglen ved en udnævnt Sisemester, oftest kaldet Kongens Sisemester. Afgiften indgik dels i Kongens Kasse, dels i Bykommunernes.

En Sisemester fik i Reglen fast aarlig Løn. Denne androg i 1609 for Præstø's Vedkommende 14 Daler. I Kolding tilfaldt der, som det ses af Kæmnerregnskaberne, i lange Tider Byen Halvdelen af Asciseindtægterne. I København skulde $\frac{3}{4}$ af Ascisen anvendes til de fattige, og det øvrige deltes saaledes, at Magistraten fik det halve og Havnes og Broers Vedligeholdelse hver $\frac{1}{4}$.

**i Christian
den Syvende,
af Ruds Raade,**

**R o n g e til Danmark og Norge,
de Benders og Gøthers, Hertug
ndt Sleebvig, Holsten, Stormarn, Dø-
marcken og Oldenborg, gjøre alle vittetlige: at
Vi til bedre Orden og til Lettelse for de Handlende og Sørfar-
rende ved Carretinger have allernaadigst fundet for godt og
herved befale:**

At fra Begyndelsen af Aaret 1793 og siden skulde Afgiften
af Skibe og Varer ved alle Toldsteder i Danmark og Norge,
sigesfor det hidtil ved nogle har været og er befalt, modtages
af Bore Told-Oppebørsels-Bevante tillige med Tolden, og
maae derfor aldeles ingen Striverpenge gives eller taget.

Sverrefter alle og enhver kunde sig at rette. Givet paa
Vort Slet Christiansborg indt Vore Kongelige Diehentes
Stad, Kjøbenhavn den 28 Decbr. 1792

Under Vore Kongelige Haand og Segl

Christian R.

Schæck. Rosenørn, Hagest. Frant.

Hofensland Gøitke

Plakat om Ascisens Oppøbørsel ved Toldstederne i Danmark og Norge.

I det foregaaende er der i det væsentlige kun talt om Ascisen, saaledes som denne formede sig før Enevælden i 1660. Begrebet Konsumtion er et Par Gange nævnt. I nævnte Aar skete der, ligesom paa flere andre Omraader, ogsaa angaaende disse Forhold en ret indgaaende Ændring. Fra nu af forsvinder nemlig Begrebet Ascise i den gamle Betydning, saaledes at denne Betegnelse nu kun anvendes for en i Reglen ret ringe Havneafgift for Varer tilført ad Søvejen, medens de øvrige Nærings- og Forbrugsafgifter samledes under Fællesbenævnelser Konsumtion. Denne fortsættes nu som en Afgift paa Drikkevarer og næsten alle Nærings- og Forbrugsartikler samt Brænde. Det er forstaaeligt, at en saadan Forordning voldte megen Utilfredshed hos Befolkningen.

I Toldrullen af 1767 hedder det: Alle fremmede Vahre, som indbringes i vore Riger, skulde ved det første Toldsted visiteres, fortoldes og forsynes med Passerseddel, som forevises Konsumtionsbetjenten i eller ved Porten.

I ældre Tider var som nævnt Byerne omgivet af Grave og Plankeværker og ved Indkørslen var Bomme. Her laa Asciseboden, og her betaltes Afgiften. I Reglen var Konsumtionsboderne bortforpagtede, saa man forstaaer, at det var i Ascisemandens Interesse nøje at overvaage, at ingen som helst toldpligtig Vare undgik hans Opmærksomhed. Konsumtionen overtoges i 1776 af Toldvæsenet. Disse Forhold holdt sig helt op til 1850, da saavel Asciseboder som Bybomme ophævedes. Finansministeriets Udstedelse desangaaende findes dateret i Oktober 1850 med følgende Paabud: „... Portkonsumtionen og Portopsyn samt Formalingskontrol ophører for Provinskøbstædernes Vedkommende den 6. Oktober næstkommende Kl. 12 Middag, efter hvilket Klokkeslæt alle Bomme og landværts Adgange til Købstæderne forblive aabentstaaende“.

Samtidig med, at Thisted Havn blev anlagt, begyndte en Del Handlende at fremkomme med Forslag om at faa opført en Toldbygning i dens Nærhed, og helst Syd for den. En Henstilling til Generaltoldkammeret foranledigede, at dette overlod til Amtet at indkøbe en dertil passende Grund. En saadan var netop til Salg, men laa et Stykke fra Havnen, hvilket fik Byens Handlende til at anmode Repræsentantskabet om at modsætte sig dette Valg og faa Bygningen lagt ved Havnen, hvor der var ind-

vundet Plads ved Inddæmningen. Uden at det er klart hvorfor, var Collegiet dog mod denne Plan, som imidlertid blev gennemført, idet Toldbygningen blev opført 1843, men da Handelen paa Limfjorden tiltog i uanet Grad, følte Savnet af bedre Lokaliteter mere og mere, og en Henvendelse fra Handelsforeningen af 6. December 1880 til Generaldirektoratet for Skattevæsenet gav den endelige Anledning til, at en ny Toldkammerbygning blev opført paa samme Sted i 1885.

Af Toldinspektører, der har virket ved Thisted Toldetat, kendes følgende: Magnus Marlinus Bülow fra 1830—61, Diderick Christian Didericksen fra 1861—71, Hector Willebald Didrichsen fra 1871—79, Christian Diderik Falck fra 1879—90, Siegfred Carl Ulrich Frederik Scharffenberg fra 1890—97, Emil Charles Marius Bernhard Hinrichsen fra 1897—1906, Holger Gustav Faye fra 1906—12. Af Toldforvaltere har der været: Niels Chr. M. Christensen fra 1912—20, Hans L. Hansen fra 1920—33 og nuværende J. R. Jans siden 1933.

Toldstedets Landomraade omfatter: Hjortdal, Ketterup-Gøtterup, Kollerup, Torup, Klim, Tømmerby, Lild, Vust, Øsløs, Vesløs og Arup Kommuner i Retskreds Nr. 73 samt Retskredsene Nr. 74 og 75.

Toldstedets Kystlinie: mod Skagerak-Vesterhavet: fra i nordøst Skellet mellem Lerup og Hjortdal Sogne (ved Tranum Strandhuse) til i Syd Tyborøn Kanal. Mod Limfjorden: fra i sydvest: Tyborøn Kanal til i nordøst Skellet mellem Gøttrup og Aggersborg Sogne (ved Nørrebjerg Aa) samt Øerne Jegindø, Lindholm o. fl. Smaaholme.

Toldstedets Kystposter: Toldkontrolposterne i Agger og Stenbjerg, hvor Forretningerne varetages af Overtoldbetjente samt Toldopsynsmandsposterne i Slettestrand, Torupstrand, Lildstrand, Vigsø, Klitmøller, Oddesund Nord og Visbyaa.

Ved Toldstedet i Thisted er ansat: Toldforvalter, Toldkontrolør, 2 Toldassistenter, 1 Toldmedhjælper, 2 Toldelever og 1 Toldpakhusarbejder.

Toldforvalteren er Chef for Skibsregistrerings-Distrikt Nr. 11, der omfatter Thisted, Lemvig og Hjørring Tolddistrikter samt Kyststrækningen ved Blokhus under Aalborg Tolddistrikt. Toldstedets samlede Intrader androg i Finansaaret 1931—32: 563,653 Kr.

J. R. Jans,
Toldforvalter.

JOHN RICHARD JANS, Toldforvalter, er født den 20. December 1875 i Dragør som Søn af Lodsbogholder Dirch Jansen Jans og Hustru Nell Isbrandt Schmidt. Gift 1907 med Valborg Christensen. Fuldmægtig i Aalborg 23. Januar 1907, konst. Assistent samme Sted 24. Maj 1907, Assistent samme Sted 19. Juni 1920, Kontrolør i Aabenraa 17. Oktober 1923, Kontrolør i Frederikshavn, Toldforvalter i Thisted siden 1. Juni 1933. Fra Juni 1920 til Januar 1921 Registreringsmyndighed i de sønderjyske Landsdele ved det af Handelsministeriet midlertidigt oprettede Registreringskontor i Aabenraa.

H. A. Halmark,
Toldkontrolør.

HERMAN ANDREAS HALMARK, Toldkontrolør, er født den 28. Juli 1883 i Svendborg som Søn af Toldassistent Jens Peter Halmark og Hustru Rasmine, født Christensen. Gift 1911 med Benedicte Svendsen. Ansat ved Toldvæsenet 1. April 1901, Assistent i Svendborg fra 1. April 1910, i København fra 22. December 1913, i Hobro fra 18. Januar 1915, i Nyborg fra 13. December 1917, i Odense fra 24. Juni 1919, udnævnt til Kontrolør i Thisted siden 5. Februar 1929.

THISTED POSTKONTOR omfatter følgende Post- og Telegrafekspeditioner: Hillerslev, Hundstrup, Nors, Vandet, Vildsund, Vester- og Østerild. Postekspeditioner: Hørdum, Snedsted, Sjørring, Todbøl. Telegrafekspeditioner: Baun, Brund, Hanstholm, Jannerup, Sennels, Skaarup J., S. Vorupør, Thorsted, Vang og Vangsaa. Telegrafekspeditioner og

Brevsamlingssteder: Hundborg, Klitmøller, N. Vorupør, Rær, Skovsted, Stenbjerg, Tved og V. Vandet. Brevsamlingssteder: Bjerre, Hausted, Koldby Thy, Nørhaa og Skyum.

Kontraherende Kørsler pr. 31. Marts 1932: Thisted-Nors-Hansted, privat Kontrahent, Automobil. 1 Gang daglig. Thisted-Skovsted, Landpost, Hestekøretøj, 1 Gang paa Hverdage. Thisted-Vandet-Klitmøller, Landpost, Automobil, 1 Gang paa Hverdage. Thisted-Vangsaa, Landpost, Automobil, 1 Gang paa Hverdage. Hørdum-Skyum, Landpost, Hestekøretøj, 2 Gange paa Hverdage. Sjørring-Vorupør, privat Kontrahent, Automobil 2 Gange paa Hverdage. Snedsted-Stenbjerg Thy, privat Kontrahent, Automobil. 3 Gange paa Hverdage. (1 Enkelttur kun Snedsted-Nørhaa).

Ved Postordningen i 1694 oprettedes en Bipost ved gaaende Bud mellem Viborg og Thisted over Skive og Nykøbing. Ved Overtagelsen i 1711 lønnedes Budet med 47 Rdl. 48 Sk., der betaltes ham i Viborg. I Aarene 1722—35 forsøgte man at fremføre Posten til de tre Byer paa Postkassens Regning, og samtidig oprettedes Postkontorer i Byerne. Da Forsøget ikke svarede Regning, nedlagdes Postkontorerne, og Postmesteren i Viborg overtog atter Ruten, dog mod at svare Postkassen en aarlig Afgift af 60 Rdl. Fra 1760 fremførtes Posten to Gange om Ugen, mod at Skive, Nykøbing og Thisted aarlig svarede Postkassen 60 Rdl. Postkassen havde siden 1750 givet Ruten et aarligt Tilskud paa 30 Rdl., og dette forhøjedes nu til 50 Rdl., men samtidig maatte Postmesteren i Viborg, der stadig havde Ruten i Entreprise, vedblivende svare 60 Rdl. til Postkassen, der saaledes gav med den ene Haand og tog med den anden.

I 1820 oprettedes der af Hensyn til Amtstuens maanedlige Indsendelser en Pakkepost en Gang om Maaneden mellem Viborg og Thisted over Skive og Nykøbing. Den af Entreprenøren for Brevposten privat antagne Ekspeditør antoges af Postvæsenet som Ekspeditør for Pakkeposten, ligesom han antoges som Ekstrapostfører paa Ruten. Efter Entreprenørens Død 1825 oprettedes fra 1. April 1826 et Hovedpostkontor i Thisted, og der etableredes 2 Gange ugentlig Forbindelse ved ridende Bud med Viborg over Skive og Nykøbing.

Da Krigene med Sverrig og England i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede afbrød Forbindelsen med Norge gennem Sverrig, forlagdes den norske Post til Overfarten mellem Fladstrand og Frederiksværn, men da Postfartøjerne meget ofte maatte søge Land paa Vestkysten, blev Norgesforbindelsen lagt over Thisted, hvor der oprettedes et Ekspeditionskontor for de norske Poster. Ved Fredstraktaten mellem Danmark og Sverrig 10. December 1809 fik Posterne mellem Danmark og Norge atter fri Passage over svensk Territorium, og hermed var Thistedes Rolle som Ekspeditionskontor for de norske Poster udspillet.

Da der i Maj 1836 oprettedes en Dampskibsforbindelse mellem Kalundborg og Aarhus, i Sommertiden 2 og i Vintertiden 1 Gang ugentlig, og der som Følge deraf oprettedes en tredie ugentlig Brevpost mellem Østkystens Byer, etableredes i Tilslutning hertil en ny Brevpost fra Randers til Thisted over Viborg, Skive og Nykøbing. I Midten af Fyrrerne fremførtes paa denne Rute Brev- og Pakkepost en Gang ugentlig og Brevpost alene 3 Gange ugentlig. Ved samme Tid bestod en Postforbindelse mellem Aalborg og Thisted over Nibe og Løgstør. Ad denne Rute fremførtes Brevpost en Gang om Ugen samt Brev- og Pakkepost ligeledes en Gang om Ugen. Ad Vestkysten fik Thisted i 1849 en Forbindelse fra Skive over Nykøbing som Følge af, at der oprettedes en ugentlig Brev- og Personpost mellem Haderslev og Skive. Herfra førtes saa en særlig Post til Thisted, men Posten returnerede ikke. I December 1857 oprettedes en 2 Gange ugentlig Forbindelse mellem Aalborg og Thisted ved lukket Vogn over

Aaby Kro og Fjerritslev. Da Banen Aarhus-Langaa-Viborg aabnedes for Driften, kom den tidligere Post til Thisted over Viborg til at udgaa fra denne By. Posten fremførtes nu daglig, og da Banen Viborg-Skive aabnedes i 1864, kom Forbindelsen til at udgaa fra Skive.

Desuden fik Thisted fire Gange ugentlig Forbindelse med Vestervig, dels ved aaben Vogn, dels ved kørende Landpost. I Efteraaret 1866 aabnedes Banen Struer-Holstebro, og der etableredes da 3 Gange ugentlig Diligenceforbindelse mellem Struer og Thisted over Oddesund. Et Par Aar senere fremførtes denne Post daglig.

Den ovenfor omtalte Forbindelse fra Aalborg over Fjerritslev blev, da Banelinien Randers-Aalborg den 18. September 1869 aabnedes for Driften, udvidet til 3 Gange ugentlig, fra 15. Juni 1872 til seks Gange ugentlig og fra 1. Juni Aaret efter til daglig. 20. April 1882 aabnedes Banelinien Struer-Thisted, hvorfor Diligenceforbindelsen paa denne Strækning ophørte. Da Banen Aalborg-Fjerritslev aabnedes 19. Marts 1897, bortfaldt Diligenceforbindelsen paa denne Del af Ruten Aalborg-Thisted, og da endelig Strækningen Fjerritslev-Thisted toges i Brug 1. December 1904, bortfaldt ogsaa Diligenceforbindelsen paa denne Del af Ruten.

Fra 16. Maj 1905 udførtes Forbindelsen over Vildsund med Dampfærge. I Oktober 1911 oprettedes i Stedet for de hidtil bestaaende Brev-, Pakke- og Personposter mellem Thisted og Nykøbing Brev- og Pakkepostbefordringer, hvis Kontrahent paa visse nærmere Betingelser var forpligtiget til at medtage Rejsende.

En privat Telegrafstation, oprettet i 1857, overtoges af Statstelegrafvæsenet og knyttedes til Postkontoret i Marts 1871. 1. Oktober 1883 udskiltes Stationen fra dette og var under selvstændig Bestyrer indtil 21. Oktober 1927, da den som Følge af de 2 Etaters Sammenslutning atter flyttedes til Postkontoret. Statstelefoncentralstation oprettedes 25. Februar 1898.

Postnester W. D. C. N. Herholdt, der virkede fra 1852—69, ejede selv den Bygning, hvori Postkontoret og Telegrafstationen var installeret. Senere skiftede Virksomheden Bopæl flere Gange, — i Tiden 1876—80 saaledes ikke mindre end 3 Gange. Ved Banelinien Struer-Thisted's Aabning 1882 opførtes den nuværende Post- og Telegrafbygning paa et Areal, der i samme Anledning var afstaaet af Statsbanerne. Bygningen opførtes under Ledelse af Arkitekt Holsøe. Den toges i Brug 3. Juni 1882 og kostede 37,560 Kr.

Da det omkring Aarhundredeskiftet knob stærkt med Pladsen i den nye Fællesbygning, var det under Overvejelse at foretage en Ombygning, navnlig for at skaffe bedre Plads til Telegrafstationen. Det viste sig imidlertid, at en Ombygning vilde blive lige saa bekostelig som Opførelsen af en særlig Bygning for Telegrafstationen, og Statstelegrafvæsenet købte derfor det tidligere Hotel „Phønix“, beliggende tæt ved Banegaarden, for 30,000 Kr. Flytningen hertil fandt Sted 1. September 1909. Da Telegrafstationen efter Sammenslutningen flyttedes til Postkontorets Lokaler, afhændedes Telegrafvæsenets Ejendom ved Skøde af 22. Oktober 1927 for 47,000 Kr.

Lidt Statistik indenfor Postvæsenets Omraade: Indbyggerantal: 31,185. Salg af Frimærker m. v. 211,000 Kr. Telegram- og Telefongebyrer 33,000 Kr. Brevforsendelser: afgaaende 1,129,000 Stkr., ankomne 1,558,000 Stkr., (hvoraf Lokalportoforsendelse 258,000 Kr.). Ankomne Avisnumre 1,667,000. Indbetalte Postanvisninger og Indkasseringer 160,000 (7,6 Mill. Kr.). Udbetalte Postanvisninger og Indkasseringer 44,000 (3,3 Mill. Kr.). Afgaaede Pakker 40,000, ankomne Pakker 82,000. Afsendte Telegrammer 9200, ankomne 7600, Gennemgangstelegrammer 5600. Telefonsamtaler, afgaaede 13,000, ankomne 14,000, Rangeringer 1400. Maanedstregnskabs Balancesummer

9,6 Mill. Kr. Antal underlagte Posthuse 23, Telegrafekspeditioner 24, samlet Personale 126, heraf Kontorpersonale 10. Posthusets Chef er Postmester Chr. Poulsen Madsen, R. af Dbg.

Ved Thisted Postkontor har der virket følgende Postmestre: Otto Fabricius Carstensen fra 1826-51, Conrad Nicolaj Herholdt fra 1852-69, Carl Niels Christian Staal fra 1869-73, Theodor Alexander Gliemann fra 1873-76, Valdemar Ferdinand Christian Redsted fra 1876-1902, Frits Johannes Jacob Olsen fra 1902-05, Ole Christian Holm fra 1905-23 og siden da nuværende Postmester.

CHRISTEN POULSEN MADSEN, Postmester, R. af D., er født den 30. November 1863 i Tingstrup ved Husted som Søn af Landmand Niels Madsen og Hustru Elise, født Poulsen. Gift 1891 med Marie Kirstine Dyck. Ansat ved Postvæsenet 1881, Postmester i Østervraa og tillige Stationsforstander, Postmester i Vejen 1920, i Thisted 1923.

Chr. P. Madsen,
Postmester.

DE DANSKE STATSBANER I THISTED. Ved Lov af 1861 fik det engelske Firma Peto, Brassey og Betts Koncession paa Anlæg og Drift af flere Baner i Jylland og Fyn, saaledes Vamdrup-Aalborg, Langaa-Holstebro og Nyborg-Middelfart. Driften af Banerne skulde dog, efterhaanden som Anlæggene skred frem, overtages af Det danske Jernbanedriftsselskab.

Efter Aabningen af Banerne Nyborg-Strib og Fredericia-Vamdrup manglede man Jernbaneforbindelse mellem disse og de sjællandske og sønderjydske Baner samt de tidligere anlagte jyske Baner som var:

1. Aarhus-Randers, der var aabnet den 4. September 1862.
2. Langaa-Viborg, der var aabnet den 21. Juli 1863.
3. Viborg-Skive, der var aabnet den 17. Oktober 1864.
4. Skive-Struer, der var aabnet den 17. November 1865.
5. Struer-Holstebro, der var aabnet den 3. November 1866.

Forbindelsen mellem disse Baner og det øvrige Jernbanenet foregik med Dampskib Aarhus-Korsør-Nyborg-Kiel, og disse Skibe havde en ret betydelig Trafik af Rejsende, Gods, Kvæg og Post, indtil Strækningen Aarhus-Fredericia aabnedes d. 4. Oktober 1868.

I 1850 fremkom der en samlet Plan over Baner i Kongeriget. Det første Længdebaneprojekt var en Bane fra Ballum paa Slesvigs Vestkyst over Horsens-Aarhus-Viborg-Aalborg til Frederikshavn, men Regeringen ønskede en mere udpræget Midtbane over Ribe-Randbøl-Viborg-Aalborg til Frederikshavn med Sidebaner til Vejle og Horsens. Denne Plan blev dog senere frafaldet, idet man gik over til en ren Østkystbane gennem saa mange af de derværende Byer som muligt.

Sir Peto fremsatte derefter i 1855 en Plan, hvorefter Banen skulde gaa fra Tønder over Ribe vest om Vejle, tæt forbi Silkeborg til Viborg-Hobro-Aalborg-Frederikshavn med Sidebaner til Horsens og Aarhus. Regeringen foretrak imidlertid Østkystbanen.

Der fremkom herefter en Mængde Forslag. Et af disse gik ud paa at lægge Hovedbanen langs den jyske Højderig med 10 Sidebaner hovedsagelig mod Øst.

Et andet Forslag var en Bane Aarhus-Randers-Limfjorden til en Vestkysthavn samt en Bane langs Østkysten Aarhus-Kolding-Ribe med Sidebane til Fredericia og Snoghøj samt til Silkeborg.

Ved Lov af 4. Marts 1857 vedtoges Anlægget af Banerne: Aarhus-Randers og Langaa-Struer. Længdebanen blev stadig udsat paa Grund af modstridende Anskuelser.

Ved Lov af 19. Januar 1863 vedtog Rigsdagen en Bane Vejle-Horsens-Aarhus med Vandvej til Silkeborg fra Fuldbro Mølle. Regeringen syntes heller ikke om denne Bane, og ved Lov af 26. Maj 1866 vedtoges Linien Horsens-Skanderborg-Aarhus, efter at det ved Lov af 11. Februar 1863 var bleven bestemt, at Sidebanen til Snoghøj skulde bortfalde, og at Østkystbanen skulde føres over Fredericia og Vejle.

Der forelaa nu saaledes en samlet og vedtaget Plan over den østjydske Linie fra Flensborg til Vamdrup-Kolding-Fredericia-Vejle-Horsens-Skanderborg-Aarhus.

Banernes Drift blev som tidligere nævnt efterhaanden overtaget af Det danske Jernbaneselskab, hvor en Englænder, Mr. Trevithick var Driftsleder, medens Anlægsfirmaet Peto, Brassey og Betts ejede de fleste af Aktierne. Man var imidlertid megel utilfreds med Ledelsen, og der yntedes om, at Sir Petos Pengeforhold var i daarlig Forfatning, ja, endog om, at en fremmed ikke venligsinde Magt i Stillehed, men i stor Stil opkøbte Aktier.

Ved Lov af 14. Marts 1867 blev det da bestemt, at Staten skulde overtage Driften af de jydsk-fynske Baner. Den 13. Juni samme Aar afsluttede Ministeriet Kontrakt med Peto, Brassey og Betts om Overtagelsen, og det blev derved bestemt, at Staten skulde overtage Driftsselskabets Ejendele mod en Købesum af 1,320,214 Rdl., svarende til en Aktiekurs af 90 $\frac{1}{2}$ %. Banernes Drift skulde dernæst fra 1. April 1867 foregaa ved det engelske Selskab, men for Statens Regning, indtil endelig Aflevering fandt Sted den 31. August 1867.

Som Driftsbestyrer for de jydsk-fynske Statsbaner ansattes Ingeniørkaptajn N. H. Holst, der hurtigt viste sig at være en dygtig Leder.

Først senere, ved kgl. Anordning af 17. April 1885, blev den hidtil værende Bestyrelse for de jydsk-fynske Statsbaner og de sjællandske Baner ophævet og Driften af samtlige, altsaa baade jydsk-fynske og sjællandske Statsbaner med tilhørende Færge- og Dampskibsruiter lagt ind under een Bestyrelse.

Ved Lov af 16. Juni 1879 bestemtes Anlægget af Statsbanerne: 1. Struer-Oddesund og 2. Thisted-Oddesund, som aabnedes den 20. April 1882. Den første er 22 km lang, og dens Anlægskapital androg 761,500 Kr., den anden er 62 km lang og kostede 2 Millioner Kroner, hvoraf dog vedkommende Kommuner betalte 668,800 Kr. Ved samme Lov bestemtes, at der for Statens Regning skulde tilvejebringes en Dampskibsforbindelse ved Oddesund, hvilket medførte en Udgift paa 637,000 Kr.

Thisted Jernbanestation er opført i 1882 efter Tegning af Arkitekt N. P. C. Holst. Dens Chef er Stationsforstander E. A. Thomsen.

E. A. Thomsen,
Stationsforstander.

K. E. Thomsen,
Trafikkontrolør.

Chr. Nielsen,
Godsekspeditor.

A. Graversen,
Lokomotivmester.

ERIK ALEXANDER THOMSEN, Stationsforstander, er født den 8. Januar 1881 paa Frederiksberg som Son af Stationsforstander Frederik Sofus Thomsen og Hustru Hilda Britta, født Østerblom. Gift 1905 med Margrethe Jørgensen. Ansat ved D. S. B. 1897, Assistent fra 1899—1925 med Tjeneste i Vordingborg, Masnedsund, Trustrup, Hjørring, Auning, Aarhus H., Aalborg, Aarhus Ø., Holsted og Silkeborg, Kontrolør i Hobro fra 1925—27, Stationsforstander i Oddesund Nord fra 1927—1. April 1933, siden da Stationsforstander i Thisted.

KARL EJNERT THOMSEN, Trafikkontrolør, er født den 4. September 1882 i St. Hans Landsogn ved Hjørring som Son af Gaardejer Niels Peter Thomsen og Hustru Nelly Marie, født Jensen. Gift 1924 med Carla Fransiska Stabell. Ansat ved D. S. B. 1900, Assistent 1907—14 med Tjeneste i Guldager, Lunderskov, Fredericia og Tistrup, fra 1914—30 i Bramminge. Trafikkontrolør i Thisted siden 1. Juli 1930.

CHRISTIAN NIELSEN, Godsekspeditor, er født den 28. August 1879 i Vrøgum som Søn af Gaardejer Hans Christian Nielsen og Hustru Elise, født Christensen. Gift 1905 med Ane Margrethe Nielsen. Ansat ved D. S. B. i 1897, Assistent i Ringkøbing, Fredericia, Lunderskov, Rødkjærsbro, Skive og Thisted, 1. Maj 1924 udnævnt til Godsekspeditor i Thisted.

ANDERS GRAVERSEN, Lokomotivmester, er født den 3. Juni 1872 i Madum som Søn af Boelsmand Peter Graversen og Hustru Anne Marie Else Kristine. Gift 1897 med Betty Laurentine Conradine Thomsen. Ansat ved D. S. B. 1897, gjort Tjeneste i Esbjerg 1898, Nyborg 1900, Skanderborg 1915, Nyborg 1917, Lokomotivmester fra 1. Maj 1926, Medstifter af Dansk Jernbaneafholdsforening i 1903.

THISTED-FJERRITSLEV JERNBANE blev aabnet for Drift i Efteraaret 1904. Banen, der har en Længde af 54,2 km, blev bygget med lette Skinner, 17,5 kg/m. Anlægs-kapitalen androg ca. 2 Millioner Kroner, hvoraf Staten afholdt $\frac{3}{4}$ og Thisted Amt samt de interesserede Kommuner $\frac{1}{4}$. Som Trækkraft blev anskaffet 4 brugte Statsbanelokomotiver af den nu udgaaede Type P. Det var smaa Maskiner, der oprindeligt var konstrueret til at køre med Tenderen forrest, men dette viste sig upraktisk, hvorfor de snart blev retvendt. Disse Lokomotiver havde i Forvejen kørt 21 Aar paa Sallingbanen og viste sig snart for svage til den mod Forventning stærkt voksende Trafik. Fra Anlægget var der henlagt 40,000 Kr. til et Lokomotivfornyelsesfond, og Driften maatte i Aarenes Løb henlægge til denne saa meget, der kunde undværes. Allerede i 1914 maatte man begynde Anskaffelsen af sværere Lokomotiver, og der anskaffedes da 2 fra Firmaet Henschel & Sohn, Kassel. I 1920 anskaffedes Nr. 3 og endelig i 1924 Nr. 4, saaledes at Banen nu har 4 gode Lokomotiver. De gamle er forlængst solgt til Ophugning. I 1928 gik Banen over til delvis Motordrift, idet der anskaffedes 2 Stkr. Benzinmotorvogne fra „De forenede Automobilfabrikker“ i Odense, og disse besørger nu Størstedelen af Persontrafikken.

Ved Lov Nr. 53/1931 om Statshjælp til Privatbaner bevilgedes der Banen et Statslaan af 928,000 Kr. til Ombygning med sværere Skinner og delvis Svellefornyelse samt til Anskaffelse og Reparation af rullende Materiel. Sporudvekslingsarbejdet blev paa-begyndt i Efteraaret 1932. Den østlige Del af Banen lægges med Skinner à 32 kg/m den vestlige med Skinner à 24,4 kg/m. I Marts 1933 anskaffedes fra Fabriken „Scandia“ i Randers en ny og moderne indrettet Post- og Personvogn, som straks blev indsat i den daglige Drift.

Trods de vanskelige Forhold hvorunder Banen begyndte sin Drift, har den dog i mange Aar kunnet give ret gode Driftsoverskud, saaledes at den har kunnet henlægge til ovennævnte Lokomotivfornyelsesfond — til Banens Forstærkning med Underlagsplader til Anskaffelse af nye Personvogne — og samtidigt oparbejdet et betydeligt Reservefond, af hvilken dog en stor Del blev anvendt til Anskaffelse af nysnævnte 2 Benzinmotorvogne. Der har endog 5 Gange kunnet udbetales Udbytte, omend kun 1 % til Aktionærerne. Da Krisesituationen satte ind og samtidig dermed den skarpe Bil-

konkurrence, kunde Driftsunderskud ikke undgaas, og Banen har derfor i de sidste Aar maattet andrage Kommunerne om Dækning af Underskudet. Fra 1. April 1932 indgik endvidere Banens Funktionærer paa at dække 15 % af dette. Der er imidlertid ingen Tvivl om, at Banen vil formaa at hævde sig ogsaa i Fremtiden som et uundværligt Led i Jernbanenettet Nord for Limfjorden og Forbindelsen fra Øst til Vest.

Den 1. April 1933 beskæftigede Banen ialt 38 Tjenestemænd, deraf 5 kvindelige Stationsbestyrere. Den befares for Tiden daglig af 4 Motortog og 2 Damplog i hver Retning, og Togene føres direkte mellem Thisted og Aalborg uden Omskiftning i Fjerritslev. Paa Søn- og Helligdage er der indført Week-end Billetter, saaledes at Enkeltbillet gælder til Hen- og Hjemrejse fra Lørdag Kl. 16 til Mandag Kl. 12. Endvidere haves der Dobbeltbilletter med 8 Dages Gyldighed.

Banen gaar gennem smukke og ejendommelige Landskaber mod Nord afgrænset af udstrakte Klitpartier og det herlige Vesterhav og mod Syd af frugtbare Egne og den blaa Limfjord. Fra Banens Stationer kan der foretages lønnende og uforglemmelige Udflugter til de smukke Egne ved Hav og Fjord, f. Eks. fra Vandet Station til Klitmøller med den udmærkede Badestrand, fra Nors til Hanstholm med den nye Havn og et af Verdens stærkeste Fyr, fra Frøstrup til Bulbjerg, Limstensklippen med sin frit i Havet staaende Drabant, Skarreklit. Fra Vesløs kan man komme mod Syd til Vejlerne med det interessante Fugleliv og de mange skønne Partier ved Fjorden.

Banens Bestyrelse bestaar af 3 Medlemmer og Repræsentantskabet af 18 Medlemmer, hvoraf Staten vælger $\frac{3}{4}$, Thisted Amt 3 og de interesserede Kommuner Resten. Bestyrelsen bestaar for Tiden af Amtmand Haugen-Johansen, R. af D. DM., Formand, Redaktør M. Aaberg, R. af D. DM. og Amdsraadsmedlem Carl Madsen, Klim. Repræsentantskabets Formand er Plantør J. Nielsen, Tved, og Næstformand er Sogneraadsformand Lav. Christensen, Vesløs.

Banens Driftsbestyrere har været: Indtil 30. Oktober 1910: Ingeniør, cand. polyt. P. H. Tarp. Indtil 31. December 1930: Ingeniør, cand. polyt. J. Wilster, og derefter E. C. C. Erichsen, der før sin Udnævnelse til Driftsbestyrer var Fuldmægtig paa Banens Hovedkontor.

ERIK CHRISTIAN CARL ERICHSEN, Driftsbestyrer, er født den 3. April 1885 som Søn af Malermester Elias Erichsen og Hustru Ane Petrine, født Pedersen. Gift 1914 med Ingeborg Schmidt Lehmann, Datter af Stationsforstander Lehmann, Nyk. M. Uddannet ved Aalborg Privatbaner fra 1902-03, ved Horsens-Odder 1904, Assistent ved Kallehavebanen 1906, Bogholder ved Thisted-Fjerritslev Jernbane 1911, Fuldmægtig 1916, Driftsbestyrer siden 1931. Formand for Thisted Radioklub, Kasserer for Thisted Turist- og Forskønnelsesforening.

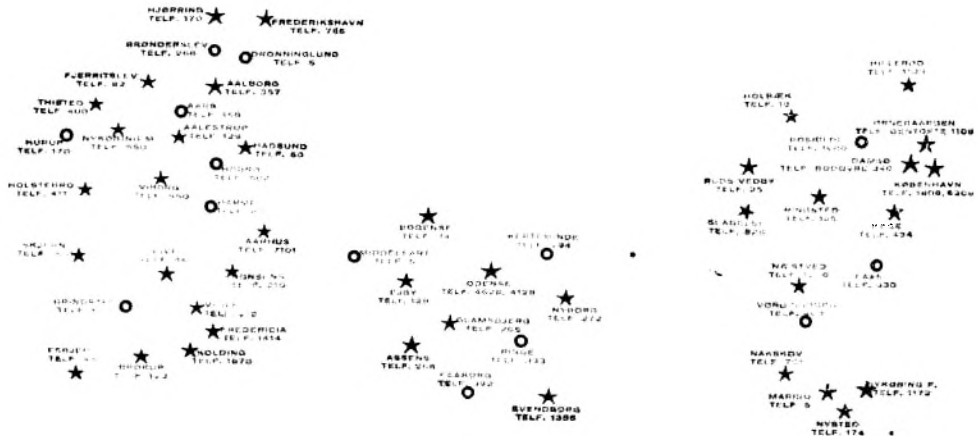
E. Chr. Erichsen,
Driftsbestyrer.

NIELS BRUUN, Overassistent, er født den 2. November 1886 i Holstebro som Søn af Fyrbøder Anders Nielsen og Hustru Anna Margrethe, født Ørts. Gift 1917 med Elly Erika Lundbeck. Elev ved Banen Vemb-Lemvig 1905, Assistent 1909, Assistent v. Thisted-Fjerritslev Banen 1911, Overassistent 1931, Medlem af Bestyrelsen for Selskabet De danske Forsvarsbrøders Thisted Afdeling.

N. Bruun,
Overassistent.

FALCKS REDNINGSKORPS i Thisted er Filial af Falcks Redningskorps A/S, København. Stationen er oprettet i Foraaret 1931. Uanset at Stationen regnskabsmæssigt er underlagt Moderselskabet i København, virker den iøvrigt fuldt ud som en selvstændig lokal Institution, idet den staar under Tilsyn af et lokalt Repræsentantskab:

Plan over Falcks Stationer i Danmark.

Borgmester, Sagfører Søren Sørensen Bjerregaard, R. af D., Byrådsmedlem, Skatte-
raadsformand Chr. Iversen og Byrådsmedlem, Grosserer Holger Sørensen.

Stationens Leder er Assistent E. Nielson, der tillige er Tilsynsførende for Stationen
i Fjerritslev og for Falcks Brandvagt og Auto-Hjælpestation i Hurup.

Stationen har arbejdet med et godt Resultat i dens korte
Levetid og har vundet god Tilslutning hos Egnens Befolkning. Der
er et betydeligt Abonnements-Antal, ligesom der er Overenskomst
med mange Kommuner i Thy, hvorefter Stationen fungerer som
Brandvæsen for disse og udfører Kommunens Syge- og Ambu-
lancekørsel.

E. Nielson,
Stationsleder.

EMIL NIELSON, Stationsleder, er født den 23. December 1901 i Odense
som Søn af Maskinmester Carl Oskar Nielson og Hustru Marie, født Andersen.
Gift 1926 med Anne Andersen. Uddannet som Mekaniker, ansat ved Falcks
Redningskorps i Odense 1924, Assistent samme Sted i 1927, i Vejle fra 1928-31,
Stationsleder i Thisted siden 1. Januar 1931.

JYDSK TELEFON AKTIESELSKAB. I Løbet af 80erne i forrige Aarhundrede blev
der rundt om i Jylland dannet en Række smaa Telefonselskaber, som med Køb-
stæderne som Centrur spredte deres Net udover Oplandet og besørgede Telefontrafikken
i og mellem disse.

Paa Initiativ af Aarhus Telefonselskab, som var det største af dem, stiftedes i
1895 „Jydsk Telefon-Aktieselskab“, som omfattede Aarhus, Viborg, Ringkøbing, Ran-
ders, Aalborg og Hjørring Amter samt en Del af Skanderborg Amt. I 1914 overtoges
Vejle Telefonselskab og i 1922, samtidig med at der udstedtes en ny Koncession for
Selskabet, overtoges „Forenede Sydjydske Telefonselskaber“, som omfattede Ribe og
Resten af Skanderborg Amt. Endvidere blev der af Staten købt dennes lokale Anlæg,
som navnlig fandtes langs Vestkysten.

Da Selskabet stiftedes i 1896 var der omtrent 2500 Abonnenter, hvilket Tal stiger
jævnt indtil 30,000 i 1915, hvorefter der i Højkonjunkturernes Aar sker en meget stærk
Forøgelse til 60,000 Abonnenter i 1919. Med Udgangen af 1931 havde Selskabet ca.
87,000 Abonnenter.

Selskabet har sit Hovedsæde paa „Clemensborg“ i Aarhus, medens der er Distriktskontorer i Aalborg og Kolding.

Formand for Selskabets Bestyrelse er Kreditforeningsdirektør Carl Herforth, København, og Næstformand er Bankdirektør Schack-Eyber, Aarhus. Den administrerende Direktør er Ingeniør, cand. polyt. M. J. Wallmann. Ialt beskæftiger Selskabet ca. 2400 Mennesker, hvoraf de ca. 220 ved Administrationen, ca. 630 ved Bycentralerne og ca. 460 ved Arbejdsstyrken, medens ca. 1120 er Landcentralbestyrere.

Af Samtaler er der i 1931 ført ca. 34,0 Millioner mellembys og ca. 103,8 Millioner lokale Samtaler.

Ledningsnettet er ca. 55,000 km Dobbeltledning mellem Centralerne og deraf de ca. 5000 km i underjordiske Kabler. Af de ca. 265,000 km Abonnentledning er de 165,000 underjordiske Kabelanlæg.

Aaret 1891 stiftedes Thy Telefon Aktieselskab og samme Aar oprettedes den første Telefoncentral i Thisted. Centralen installeredes i Hotel „Royal“s Ejendom og begyndte med et ganske ringe Antal Abonnenter. I Aaret 1893 var der til Thisted Central indført 66 Abonnenter. Samme Aar blev nuværende Forstanderinde, Frk. A. Hansen, ansat ved Selskabet. 1. Januar 1896 overtog Jydsk Telefon-Aktieselskab Selskabet. I For-aaret 1900 blev Centralen flyttet til andre Lokaler i Hotellets Ejendom og blev samtidig udvidet med Plads til 300 Abonnenter.

I 1907 købte Jydsk Telefon-Aktieselskab Sagfører Lyhnes Ejendom paa Dragsbækvej, hvortil Centralen flyttedes samme Aar og forblev der indtil 1915, da der blev opført en ny Bygning paa Grunden, hvori den nuværende Central samme Aar blev installeret og siden har haft til Huse.

Til Telefoncentralen i Thisted er der nu Oktober 1933 tilknyttet 719 Abonnenter. Centralen betjenes af et Personale bestaaende af 1 Forstanderinde og 15 Telefonistinder. I 1932 blev der over Centralen ekspederet 1,230,600 lokale Samtaler og 181,400 udenbys Samtaler.

ANNE KIRSTINE HANSEN, Forstanderinde, er født den 7. Juni 1875 i Thisted som Datter af Karetmagermester Chresten Hansen og Hustru Marie Elisabeth, født Stæhr. Ansat ved Thisted Central siden 1. Juli 1893, Forstanderinde siden 1896.

A. Hansen,
Forstanderinde.

NIELS CHRISTIAN MARINUS RYE, Telefonmester, er født den 30. Januar 1879 i Flade Sogn ved Frederikshavn som Søn af Arbejdsmand Jens Peter Rye og Hustru Ane Thomine, født Nielsen. Gift 1908 med Marie Kathrine Fogh-Jensen. Ansat ved Jydsk Telefon Aktieselskab i 1907 i Aarhus, kom til Thisted i 1908, Telefonmester siden 1. Marts 1921.

N. Chr. Rye,
Telefonmester.

THISTED OFFENTLIGE SLAGTEHUS er oprettet i 1911. Tidligere stod Slagterne paa Torvet, hvor Stadsdyrlægen synede Kødet. Anlægssummen for Slagtehusets Opførelse med Montering beløb sig til 45,600 Kr. I 1912 paabegyndtes Mælkekontrollen. Byens Slagtere benytter Slagtehuset og betaler Afgift for Kontrol og Stempel. Slagteriet er tillige Eksportslagteri.

HANS CHR. MÜLLER, Stadsdyrlæge, er født den 30. August 1865 i København som Søn af Hof-fotograf Bertel Christian Budtz Müller og Hustru Kristine, født Grundtvig. Gift 1890 med Mette Mathilde Madsen. Uddannet som Landmand, Løjtnant ved Fodfolket indtil 1890, Veterinæreksamen 1900, prakti-

serende Dyrlæge i Thisted siden 1911, Stadsdyrlæge siden 1911, Kontrolldyrlæge ved Koopmanns Svineslagteri fra 1903, tidligere Formand for Thisted Amts Dyrlægeforening.

CHRISTEN THOMSEN, Dyrlæge, er født den 18. Marts 1878 i Vitten pr. Hinnerup som Søn af Gaardejer Thomas Mikkelsen og Hustru Elisabeth Margrethe Christiane, født Christensen. Gift 1906 med Antoinette Emilie Tranekjær. Veterinæreksamen 1901, Assistent fra 1901—03, Dyrlæge i Hobro fra 1903—05, i Haderslev fra 1905—09, siden da Praksis i Thisted. Ansat ved Statens Kødkontrol, i Bestyrelsen for Thisted Skyttekreds.

Chr. Thomsen,
Dyrlæge.

HANS VILHELM CHRISTENSEN, Overdyrlæge, er født den 23. Nov. 1888 i Thisted som Søn af Lokomotivfører Hans Christensen og Hustru Caroline Christensen. Gift 1914 med Sigrid Emilie Brøgger. Veterinæreksamen 1911, Assistent ved Veterinærskolen fra 1911-12, Reserve-dyrlæge i Hæren, praktiserende Dyrlæge i Thisted siden 1913, Overdyrlæge ved Stadskødkontrollen siden 1931.

H. V. Christensen,
Overdyrlæge.

SPAREKASSEN FOR THISTED AMT oprettedes den 13. November 1829, og den aabnedes d. 30. Nov. Sparekassens Stiftere var: Kancelliraad, By- og Herredsfoged Lützhøft, Kancelliraad, By- og Herredsskriver Toft, Amtsforvalter Caroc, Distriktslæge Wittendorff og Kapellan i Thisted og Sognepræst for Menigheden i Skinnerup Sogn, Agerbek. Den 13. Nov. 1829 holdt Stifterne et Møde paa Raadhuset i Thisted, hvorom der er sket Tilførsel til Sparekassens Forhandlingsprotokol. I dette Møde blev de Sparekassen meddelte kgl. Bevillinger af 29. April og 15. Juli 1829 fremlagt, hvorhos Fuldmægtig paa By- og Herredsskriverkontoret Christen Olesen Stentoft blev antaget som Bogholder ved Sparekassen, idet Direktionen - der bestod af alle Stifterne - forbeholdt sig „nærmere efter Omstændighederne at bestemme det Fornødne angaaende hans Honorarium og Vilkaar i det Hele“. Af de i Planen og Kundgørelsen om Sparekassens Aabning paaberaabte to kgl. Bevillinger gav den første — af 29. April 1829 — Sparekassen Fritagelse for Brug af Stempelpapir

Sparekassens Bygning.

til de Beviser og Kontrabøger, den udstedte for modtagne Indskud, medens Bevillingen af 15. Juli 1829 indrømmede de Summer, der blev indskudt i Sparekassen, Fritagelse for at kunne belægges med Arrest og Beslag.

Paa Aabningsdagen den 30. November 1829 blev der af 23 Indskydere indsat i Sparekassen tilsammen: i rede Sølv 586 Rdl. 48 Sk. og i Sedler og Tegn 75 Rdl. 00 Sk. I Overensstemmelse med Planen skiftedes Direktørerne til at fungere ved Expeditionen paa de ugentlige Kontordage, saaledes at der paa disse foruden den antagne Bogholder altid var en af dem tilstede. Den første Kontordag var det Kancelliraad Lützhøft, der fungerede, og derefter var Ordenen følgende: Toft, Caroc, Wittendorff og Agerbek.

Der fulgte nu nogle gode Aar, men derefter fulgte en Tilbagegang for Sparekassen, væsentligt foranlediget af, at denne saa sig nødsaget til at nedsætte Renten. Et Lyspunkt for Sparekassen var det, at den havde saa faa Driftsudgifter. Kontorlokalet havde den gratis paa Raadstuen, og Direktionens Arbejde var jo ligeledes gratis. Til Anskaffelse af Protokoller m. v., da Sparekassen skulde begynde, havde der straks været en Udgift af ca. 132 Rdl., men den var foreløbig bleven betalt af af Kancelliraad Toft, og han fik først dette Udlæg dækket i Løbet af Aaret 1831, efter at det fornødne Overskud hertil var indtjent gennem Sparekassens Virksomhed. Bogholderen var den eneste, der skulde have Honorar for sit Arbejde, men ogsaa han maatte vente med dette, indtil det kunde betales af indtjent Overskud, og han fik først i Aaret 1838 udbetalt Honorar for Tiden fra Sparekassens Aabning — den 30. November 1829 - og indtil 31. Maj 1838, altsaa for 8½ Aar med 637 Rdl. 48 Sk. Som Følge af disse smaa Driftsudgifter havde Sparekassen, til Trods for det meget begrænsede Omfang den endnu havde faaet, allerede i 1841 oparbejdet sig et Overskud af ca. 1050 Rdl.

Af Stifterne var Sognepræst H. Agerbek allerede udtraadt som Direktør i Aaret 1830, da han forflyttedes til et andet Embede. Som ny Direktør i hans Sted blev d. 31. Januar 1831 valgt hans Eftermand i Præste- og Kapellan-Embedet, Jacob Christian Formann, men han blev allerede det samme Aar forflyttet til et andet Embede og kom af den Grund ikke til at underskrive noget af Sparekassens Regnskaber. Det maa antages, at der til Pastor Formanns Efterfølger som Direktør i Sparekassen er bleven valgt Toldkasserer, Ritmester Schak fra Thisted, idet Regnskaberne 1832 og 33 er medunderskrevet af ham. Han afgik ved Døden i 1834 og hans Efterfølger, Toldkasserer Winchell, indtraadte da i Direktionen. Kancelliraad Toft døde i 1832 og Kancelliraad Lützhøft i 1838. Han efterfulgtes af hans Eftermand i Embedet, By- og Herredsfoged Nellemann. Justitsraad, Amtsforvalter Caroc flyttede i Efteraaret 1841 fra Byen og efterfulgtes i Direktionen af Justitsraad, Amtsforvalter Aagaard.

Af Sparekassens Stiftere var der nu kun Krigsraad, Distriktslæge Wittendorff tilbage, og han trak sig tilbage som Direktør i 1849. I nævnte Aar valgtes der 3 nye Direktører, nemlig Provst Michelsen, Amtsforvalter Bertelsen og Kammerraad Fjeldgaard. Der skete nu i de kommende Aar atter nogle Forandringer i Direktionens Sammensætning og ved Udgangen af 1853 bestod Direktionen af følgende: Kancelliraad By- og Herredsfoged Nellemann, Provst Michelsen, Justitsraad, Amtsforvalter Bertelsen, Købmand, Borgerrepræsentant Hartvig Jacobsen og Skolelærer C. Christensen.

Fra 1. Maj 1874 fik Sparekassen ændret sin Kontortid saaledes, at denne blev Lørdag fra om Formiddagen Kl. 10, og selve Kontoret var da flyttet fra Raadhuset ned i den Ejendom i Storegade, der nu ejes af Konditor Christensen og som Bogholderen havde købt af Købmand L. B. Jacobsen i Aaret 1852, og hvori han havde sit Sagførerkontor. I et Bestyrelsesmøde den 24. Maj 1877 besluttede Bestyrelsen at yde Direktionens Formand en aarlig Godtgørelse af 200 Kr.

I Aaret 1877 købte Sparekassen Enkefru Michelsens Ejendom paa Storegade og betalte denne med 9,000 Kr. kontant, men først 20 Aar senere ombyggedes denne til Sparekassens Brug. Denne Ombygning kostede 23,074 Kr. 26 Øre, og Ejendommen kom til at staa Sparekassen i 32,574 Kr. 26 Øre. Ejendommen blev taget i Brug af Sparekassen den 30. Oktober 1897.

Det var dog kun Stueetagen, der toges i Brug af Sparekassen. Hele 1ste Salen udlejedes til Sagfører, Konsul Johnsen til Beboelseslejlighed og Kontor. Fra Begyndelsen af 1899 udvidedes Kontortiden til 2 Timer daglig fra 2—4 og i Efteraaret 1907 gik man over til at have Kontoret aabent fra 10—12 om Formiddagen.

Igennem Aarene er der naturligvis stadig sket Forandringer i Direktionens Sammensætning, men det vil føre for vidt at nævne alle de Personer, der har siddet i Direktionen.

Sparekassens største Udvikling ligger i Tidsrummet siden 1914. I 1919 traadte den nye Sparekasselov i Kraft og den nødvendiggjorde en hel Omorganisation af Sparekassens Bestyrelse og delvist ogsaa af dens daglige Forretningsgang. Der valgtes nu et Tilsynsraad paa 7 Medlemmer, hvoraf Handelsministeriet valgte den ene, medens Generalforsamlingen valgte de øvrige. Tilsynsraadet valgte igen en Direktion. Som Medlemmer af Tilsynsraadet valgtes: Gaardejer, Sogneraadsformand Thomas Boesen af Aas, Gaardejer, Sogneraadsformand Chr. Krog af Skovsted, Gaardejer, Sogneraads-kasserer Lars Peter Kirkegaard af Tveds, Gaardejer, fhv. Skatteraadsformand Lars Jacobsen af Aarup Møllegaard, Gaardejer Poul Houe, A. Hornstrup af Hørdum og Gaardejer, Landbrugskandidat Chr. Westergaard af Tilstedgaard. Handelsministeriet valgte Amtmand H. J. Lehmann til 7de Medlem af Tilsynsraadet, og Tilsynsraadet valgte Amtmanden til sin Formand. Tilsynsraadet valgte som Direktører Sagfører A. F. Nørgaard og Købmand A. N. Kjærgaard.

I Vinteren 1924 blev begge Sparekassens Direktører alvorlig syge og den 6. Maj 1924 afgik Direktør Nørgaard ved Døden, medens Direktør Kjærgaard levede til 5. Februar 1925. Som Erstatning for de afdøde valgtes kun en Direktør nemlig Sagfører Th. Thomsen.

Ved Amtmand Lehmanns Død i 1925 valgte Erhvervsministeriet Amtmand C. Haugen-Johansen til Medlem af Tilsynsraadet, og Amtmanden er nu Tilsynsraadets Formand.

THOMAS THOMSEN, Sagfører, Sparekassedirektør, Vicekonsul, R. af D.S.V. 3., er født d. 4. Sept. 1869 i Hjeds som Søn af Grd. Anders Thomsen og Hustru Mette Marie, født Pedersen. Gift 1897 med Karen Mathilde Bahr. Præliminærexamen fra Silkeborg Realskole 1885, exam. jur. 1891, Sagførerfuldmægtig i Sorø og Thisted 1891—95, Sagfører i Thisted siden 1895, Direktør i Sparekassen for Thisted Amt siden 1924, Indehaver af Hovedagenturet i Thisted for Statsanstalten for Livsforsikring fra 1903. Overligningskommissær for Thisted fra 1911—29, svensk Vicekonsul fra 1914, Formand for Tyendespareforeningen for Thy fra 1918, Medlem af Thisted Byraad fra 1921—29, Formand for Thisted Grundejerforening fra 1914, Medlem af Bestyrelsen for Fællesforeningen af jydsk Grundejerforeninger fra 1921, og af Kontrolkomiteen for Jydsk Hypotekforening i Aarhus fra 1926, Formand for F.S. Thisted Elektricitetsværk og Nævningegrundlisten.

Th. Thomsen,
Direktør.

AKTIESELSKABET HANDELS- OG LANDBRUGSBANKEN i Thisted stiftedes den 2. December 1915. Banken oprettedes paa Initiativ af nogle af Egnens ansete Landmænd og Byens største Købmænd, idet disse kunde ønske at oprette en ny Bank.

Det nedsatte Udvalg paa 11 Mand arbejdede med Sagen, og Aktietegning m. m. gik godt fremad. Dette Udvalg bestod af Herredsfuldmægtig cand. jur. S. Bjerregaard, Formand, Grosserer N. L. Spangberg, Direktør N. J. Thykier, Konsul Zachø, Købmand Th. Nielsen, alle af Thisted, desuden Købmand S. Hove, Vigsø, Sognefoged C. P. Christensen, Sennels, Proprietær Brix, Landlyst, Sogneraadsformand Immersen Mortensen, Klitmøller, Gaardejer Martin Hammer, Stagstrup og Sogneraadsformand Martin Jensen, Dollerup.

Bankens første administrerende Direktør blev Bankbogholder O. Olsen fra Thylands Bank i Hurup, og som Bogholder ansattes Assistent A. Guldager fra Hjørring Diskontobank. Banken har gennem Aarene kunnet glæde sig over en stadig stigende Kundekreds, idet som tidligere nævnt mange af Byens største Forretningsdrivende og Egnens kendte Landboere havde Tilknytning til den.

POUL YDE-POULSEN, Sagfører er født den 13. Februar 1884 i Skjoldborg som Søn af Gaardejer Berthel Poulsen og Hustru Else Marie født Yde. Gift 1915 med Ellen Margrete W. Larsen. Sagfører i Thisted siden 1911. Medstifter af og Formand for Bestyrelsen for Aktieselskabet Handels- og Landbrugsbanken i Thisted, Medlem af Bestyrelsen for Aktieselskabet P. O. Poulsen, antaget til Udførelse af offentlige og benificerede Sager.

AKTIESELSKABET THISTED BANK er stiftet i 1854, og Virksomheden paabegyndtes 2. Januar 1855. Den første Direktion bestod af fem af Stifterne: Prokurator C. Lykke, Consul, Tobaksfabrikant F. C. Bendixen, Købmand P. C. Nordentoft, Købmand A. C. Hundahl og Købmand L. Gjørup, der var ulønnede.

Kontoret skulde være aabent hver Søgnedag fra 10--12 og hver Tirsdag og Fredag, der var „Bankdage“ desuden fra 2 -4. Paa disse „Bankdage“, der var bestemt til Udførelsen af Udlaansforretninger, skulde tre af Direktørerne være til Stede i Banken; Veksler, der ønskedes diskonterede, og Laan, der ønskedes optagne, skulde anmeldes samme Dag mellem 10 og 12.

Pengekrisen i 1857 forvoldte Banken mange Besværligheder; bl. a. henlaa i 1858 udenbys, protesterede Veksler til et Beløb af 10000 Rdl., men Banken slap igennem Krisen uden nævneværdig Tab, og allerede i 1860 begyndte Virksomheden at tage til og Balancen at stige, saaledes at den i 1880 var paa ca. 2 Millioner Kroner, et Beløb den holdt konstant gennem de vanskelige Aar i 1880erne; fra 1890 viser Balancen en stadig Stigning, indtil den i Slutningen af Krigen kulminerer med godt 14 Mill. Kr.

I 1860 ændredes Direktionsforholdene saaledes, at tre af de fem ulønnede Direktører traadte tilbage og kun P. C. Nordentoft og L. Gjørup fortsatte som lønnede Direktører; førstnævnte afløstes i 1874 af Bankens Bogholder, Chr. Vestergaard, og ved Gjørups Død i 1876 indtraadte Købmand P. L. Westergaard i Direktionen, der derefter var uforandret indtil begge Direktører fratraadte i 1900 og afløstes af Bankens Bogholder, L. P. Hvilsted, og Sagfører C. F. Bendixsen, der gennem en Aarrække havde været Medlem af Bankraadet og Kontrolkomiteen. I 1918 overdroges Banken til Den Danske Landmandsbank i København, der indløste Aktiekapitalen, der i Aarenes Løb var forhøjet fra 25,000 Rdl. til Kr. 600,000 til en Kurs af 285 pCt.

Efter Overgangen til Landmandsbanken fortsatte de to Direktører Ledelsen af Banken, indtil de i 1920 trak sig tilbage, hvorefter Banken har været ledet af H. A. Brinch (nu Direktør for A/S Kolding Folkebank) indtil 1. Februar 1922, H. Hansen (nu Bestyrer af Landmandsbankens Afdeling i Helsingør) indtil 1. Juni 1929 og derefter af H. J. Hartz.

Ved Siden af Direktionen har Banken gennem Aarene haft et Bankraad paa 10 Medlemmer, hvoraf Halvdelen fra Byen og Halvdelen fra Landet; og en Kontrollkomité paa 2 à 3 Medlemmer, valgt blandt Bankraadets Medlemmer. Den første Formand for Bankraadet var Købmand I. W. Werner, Thisted, der efterfulgtes af Provst Hunderup, Agerholm, Etatsraad P. Knudsen, „Ulstrup“, Proprietær J. Nyby, „Øland“, Konsul Wilh. Helstrup, Thisted, og Proprietær J. Jacobsen, „Rolighed“, i hvis Formandstid Overgangen til Landmandsbanken fandt Sted. Proprietær Jacobsen fortsatte som Formand for Repræsentantskabet og Delegationen indtil sin Død i 1926 og efterfulgtes af Dir. A. T. Hove, A/S Thisted Dampmølle, der i Oktober 1933 er afgaaet ved Døden.

Ved Overgangen til Landmandsbanken ændredes Firmanavnet til Thisted Bank, Den Danske Landmandsbank, Hypothek- og Vekselbank, Thisted Afdeling, og Repræsentantskabet er efterhaanden udvidet til 15 Medlemmer; det snævrere Forretningsudvalg, Delegationen, bestaar af Branddirektør Axel Dolleris, Thisted, der siden 1896 har været knyttet til Banken, Tømmerhandler M. Hedegaard, Thisted, Proprietær J. Frøkjær, „Skibstedgaard“, og Amtsraadsmedlem, Proprietær M. C. Korsgaard, „Tøttrupgaard“.

HENRIK JACOB HARTZ, Bankleder, er født den 3. Oktober 1886 paa „Lundholm“ ved Skive som Son af Landstingsmand, Proprietær Frederik Hartz og Hustru Laura, født Lund. Gift 1912 med Ellen Margrethe Helm-Petersen. Ved Esbjerg-Fano Bank i Esbjerg den 1. November 1902, paa Grüners Handelsakademi fra 1907—08, ansat i Københavns Handelsbank og Jydsk Handels- og Landbrugsbank fra 1908—17, adm. Direktør for A/S Ringkøbing Bank fra 1917—20, Kontorchef ved forskellige af Den Danske Landmandsbanks Filialer i København fra 1920—22, Direktør for Morsø Bank fra 1922—24, Medbestyrer af Landmandsbankens Afdeling i Aalborg fra 1924—29, Bestyrer af Landmandsbankens Afdeling i Thisted siden 1. Juni 1929, Medlem af Thisted Haandværkerforenings Repræsentantskab, Formand for Thisted Klub og Kasserer for Thisted Teaterfonds Byggeudvalg.

H. J. Hartz,
Bankleder.

THISTED AMTSAVIS. Den 6. Maj 1824 udsendtes fra Grydetorv i Thisted det første Nummer af „Den Nord-Cimbriske Tilskuer“ trykt, redigeret og udgivet af Joh. G. Lund. Denne, der kom fra Norge, og tillige var Konsul og Translatør, maa have været en dristig Mand, siden han turde binde an med at udgive en Avis i Thisted, der den Gang næppe havde mere end 2 Tusinde Indbyggere, og i Oplandet kunde der næppe gøres Regning paa ret mange Holdere, udover Præster og Proprietærer. Bladet var ganske vist kun lille, 2-spaltet, men til Gengæld „moderne“ 8-Sidet som det var ved 100 Aars Jubilæet. Bladet udkom een Gang ugentlig, og Annoncer var der ikke mange af, og det menes ikke Bladet har givet synderligt Overskud i den første Udgivers Tid. Der var dengang ikke mange Penge iblandt Folk, og det meste af Om sætningen foregik ved Byttehandel. Endnu i Begyndelsen af 70-erne var der enkelte Landboere i Omegnen af Thisted, som leverede et Læs Tørv aarlig som Betaling for Avisen.

Postbesørgelsen var jo ogsaa yderst daarlig, hvorfor en Del Aviser indlagdes hos Abonnenternes Købmand, hvorfra de saa afhentedes ved Lejlighed. Først da der blev daglig Landpostomgang ophørte dette. At Lund var en bestemt og resolut Mand ses af følgende: Der var faa Aviser den Gang, og da Lund ikke var tilfreds med Papirleverandørerne oprettede han resolut en Papirmølle, som stod ved Siden af Trykkeriet. Desuden havde han visse Særheder. Saaledes kunde han ikke lide at Folk kom ind paa Kontoret og snakkede og derved sinkede ham i hans Arbejde. Han lod derfor et

firkantet Hul indrette i Døren. Igennem Hullet kunde Besøgende saa stikke Deres Meddelelser og Annoncer eller aflevere Penge, hvis der skulde betales. Thisted Amtsavis fortæller ligeledes, at Lund ikke vilde lade sig fotografere. Da Familien imidlertid gerne vilde have et Billede af ham, lod de ham, da han var død, iføre Uniformsfrakken som Konsul og anbragte ham paa en Stol ved Vinduet i Kontoret, hvor saa Fotografen tog et Billede. En Kone, der tilfældig gik forbi, og som havde hørt, at Konsulen var død, bekendtgjorde snart i Byen, at det rigtignok var en stor Løgn; thi hun havde med egne Øjne set Konsulen sidde i Vinduet i sit Kontor. Ved Konsulens Død i 1860 overtog Sønnen Ludvig Lund Bladet. Det voksede i Størrelse og udgik flere Gange ugentlig, indtil det i Begyndelsen af 70-erne havde vundet saa stor Udbredelse, at det kunne udkomme hver Søndag. Efterhaanden skiftede det Navn og fik Undertitlen „Thisted Amtstidende“, og senere faldt „Tilskueren“ helt bort, og „Amtstidende“ blev forandret til „Amtsavis“. Ludvig Lund modtog 1872 en Opfordring til at stille sig som Folketingsmand og blev ogsaa valgt. Han havde rimeligvis tænkt, at Rigsdagsvirksomheden skulde blive af længere Varighed, idet han afhændede baade Avis og Trykkeri. Men allerede Aaret efter fortrængtes han af Kapt. Jagd. Efter flere mislykkede Forsøg paa at starte noget nyt døde han under trange Kaar i Aarhus.

Den næste Redaktør af „Thisted Amtsavis“, var S. H. Møller, der tidligere havde været Lærer i Nordslesvig. Han havde imidlertid faaet Interesse for Politik og kom gennem en Annonce i Forbindelse med Lund og overtog Bladet 1872. Møller, der ikke kendte noget til Trykkeriet, var saa heldig at træffe en dygtig Typograf, Hans Rasmussen, senere Faktor. Omkring Aarhundredeskiftet forlod Møller Thisted og flyttede til København. Den nu anselige Avis havde ca. 2500 Abonnenter. Bladets Redaktion overtoges af Møllers Svigersøn, Redaktionssekretær N. Sev. Nielsen, men han døde allerede i 1915 og efterfulgtes af den nuværende Redaktør exam. jur. N. Ravnemose, der fra 1. November 1910 havde været Bladets Redaktionssekretær.

Bladets Redaktører er D'Herrer N. Ravnemose (se u. Byraadet) og Kjeld Jensen.

KJELD JENSEN, Redaktør, er født den 25. Oktober 1894 i Aadum Sogn som Søn af Boelsmand Jens P. Jensen og Hustru Karen Margrethe, født Madsen. Gift 1927 med Ellen Dagmar Mathilde Nielsen, Datter af afdøde N. S. Nielsen. Realeksamen i Thisted, ansat ved Thisted Amtsavis 1912, Sorø Amts Dagblad 1916, lokal Redaktør for samme Blad, Redaktionssekretær ved Morsø Avis, Nykøbing 1919, Redaktionssekretær ved Thisted Amtsavis 1919 og Medredaktør siden 1. September 1927. Formand for det kons. Folkepartis Ungdomsförening fra 1929.

THISTED BRYGHUS OG MINERALVANDSFABRIK, AKTIESELSKAB. Thisted første Bryggeri blev opført omkr. 1856 af dav. Amtsforvalter Caroc og fik Navnet „Carocs Minde“. Det var, som alle Bryggerier den Gang, et Hvidtølsbryggeri, men bryggede dog en kort Periode bayersk Øl, om ikke som det første, saa i hvert Fald som et af de første Bryggerier herhjemme, der fremstillede bayersk Øl. Nogle Aar senere købte Købmand Brinckmann Bryggeriet til sin Svigersøn, Apoteker Bertelsen. Omkring 1869 overgik Bryggeriet til Brygger Jens Jensen, Bedstefader til Aktieselskabet Thisted Bryghus og Mineralvandsfabriks nuværende Direktør, Frederik Bredahl, derefter til Direktør Bredahls Fader fra 1875—1916, og fra Faderens Død til det blev nedlagt i 1929 til Frederik Bredahl.

I 1899 blev der imidlertid paa Initiativ af Sagfører Lyhne, Branddirektør Dolleris, afdøde Hotelejer Steffen Poulsen, Købmand L. P. Brøgger og Købmand Frederik Chr. Leerhøj oprettet et Bryghus under Navn „Thisted Aktiebryggeri“ med Brygger Pors som ledende Direktør. Det første Forsøg mislykkedes imidlertid, og allerede i 1902

blev der dannet et helt nyt Aktieselskab, som drev Bryggeriet videre under Navn: „Aktieselskabet Thisted Bryghus“. Dets første Bestyrelse bestod af: Købm. N. Poulsen, Gæstgiver P. Sørensen, Dampmøller P. C. Bayer og Sagfører L. Michelsen med Emil M. Knudsen som Direktør.

Der produceredes skattepligtig og skattefri Øl samt Hvidtøl, og Salget foregik hovedsageligt indenfor Amtets Grænser. I 1905 fratraadte Direktør Knudsen efter eget Ønske sin Stilling og erstattedes med Hans Jakob Nielsen, (der senere antog Navnet Eiø). Under Eiøs Ledelse gik Bryggeriet stærkt frem og blev udvidet med Mineralvandsfabrik og Isværk, og Salgsfeltet udvidedes betydelig.

I Februar 1922 overtog Eiø Stillingen som Direktør for Bryggeriforeningen i København og afløstes af Direktør C. P. V. Nielsen, som gennem flere Aar havde drevel Hvidtølsbryggeri i Dragsbæk ved Thisted. Efter C. P. V. Niensens Død overtog nuv. Direktør, Frederik Bredahl, Selskabets Ledelse.

Bryggeriets Brygmester, Hr. O. P. Jørgensen, og dets Bogholder, Hr. P. Mørup, har været knyttet til Bryggeriet siden dets Oprettelse, saavel under det første Aktieselskab, som under det nuværende.

Bryghusets nuværende Bestyrelse bestaar af: Billedhugger Sanderhoff Jensen, R. af D., Formand, Amsraadsmedlem Korsgaard, Næstformand, Direktør A. T. Hove, Partikulier Lars Nielsen, Direktør P. O. Poulsen, Redaktør Ravnemose, Bogbindermester Christensen, Købmand O. Mortensen og Selskabets Direktør, Frederik Bredahl.

F. Bredahl,
Direktør.

FREDERIK BREDAHL, Direktør, er født den 12. Oktober 1888 i Thisted som Søn af Brygger Christen Jensen Bredahl og Hustru Marie, født Jensen. Gift 1915 med Signe Knudsen. Uddannet ved Bryggeriet „Thor“ i Randers og ved Holbæk Aktiebryggeri, derefter sammen med Faderen paa Bryggeriet „Carocs Minde“, overtog dette ved Faderens Død, fra 1. Maj 1929 Direktør for Thisted Bryghus og Mineralvandsfabrik, Akts., Formand for Thisted Idrætsforening, Medlem af Thisted Byraad fra 1929—33, af Thisted Ligningskommission fra 1925—29.

SVANE-APOTEKET i Thisted. Den første kendte Bevilling til at være Apoteker i Thisted udstedtes 1749 til Ole Leopold Biørnstrøm, der deri fik Tilladelse til at holde „et lidet Husapotek“ i denne By for Dueholm, Ørum og Vestervig Amter. Før hans Tid har dog i al Fald Johan Christopher Apoldi drevet upriviligeret Apotekerernæring i Thisted. Apoldi bo-

Svane-Apoteket i Thisted. Gaardparti i 1884.

ede i Thisted fra 1733 til sin Død i 1746, og i 1750 overtoges Apoteket af Jacob Gesius, der i 1758 afstod Apoteket til C. A. Ziegler. Under denne var Apoteket i en sørgelig Forfatning, og Apotekeren var meget forfalden til Drik og hans eneste Medhjælp var hans Hustru. Fysikus indstillede til Kollegiet at fratage Ziegler Bevillingen og yde ham en Pension, hvilket skete. Hans Efterfølger blev F. V. Ducke, der i 1769 fik Bevilling til at nedlægge det af Ziegler drevne Husapotek og i Stedet for oprette et nyt og forsvarligt Apotek. Han skulde betale Ziegler og hans Hustru, naar hun blev Enke, 30 Rdl. aarligt, saalænge de lever „til en liden Hjælp i deres fattige Omstændigheder“.

Ducke angives at have flyttet Apoteket et Par Gange, først i 1771, senere i 1787, da han flyttede det til en ham tilhørende stor Gaard paa Torvet. Han var Indehaver af Apoteket til sin Død. Det sidste $\frac{1}{2}$ Aar var det dog bortforpagtet til efterfølgende Apoteker, H. E. Niemann, der i 1795 købte Apoteket, men igen solgte det i 1796. Hans Efterfølger blev J. G. Kollberg, der imidlertid gik Konkurs i 1800. Næste Apoteker var Peder Bech fra Fredericia, der beholdt Apoteket indtil 1823, da han solgte det til L. Chr. Dahlerup. Denne efterfulgtes i 1846 af G. A. Eyber. I 1859 solgte Eyber Apoteket til Chr. Tullin Petersen, der sad som Apoteker i Thisted indtil 1873, da han blev Apoteker i København. Derefter fulgte H. T. L. Bertelsen, der havde været Brygger i Thisted. Han købte Thisted Apotek for 73,000 Rdl. og lod Apotekslokalerne gennemgaa en Del tiltrængte Forbedringer, men i 1884 solgte han Apoteket til C. F. A. Gottschalch, der betalte 230,000 Kr. for det. I 1891 solgtes Apoteket til Chr. K. Rafn for 260,000 Kr. Han ombyggede i 1898 Apoteksejendommen og beholdt Apoteket indtil 1907, da det købtes af G. J. Møller, nu Apoteker i Slagelse. Nuværende Indehaver, V. M. C. Kierulff, købte Apoteket i 1918. Dette kostede 440,000 Kr. I 1924 ombyggedes Ejendommen, som ved denne Lejlighed blev forhøjet med en Etage. Til Apoteket hører Haandkøbsudsalg i Klitmøller og i Hjørdemaal.

VIGGO MARTIN CARL KIERULFF, Apoteker, er født den 18. November 1886 i Skee v. Ringsted som Søn af Fabrikant Carl Gotfred Kierulff og Hustru Marie, født Clansen. Gift 1927 med Misse Nielsen. Var Discipel paa Løve-Apoteket i Odense fra 1. September 1902 til April 1906, tog Medhjælpereksamen 1906 og Kandidateksamen 1907, konditionerede derefter paa Jernbane-Apoteket i Slagelse fra 1. November 1907 til 1. Februar 1909, paa Elefant-Apoteket i Holbæk fra 1. November 1909 til 1. Maj 1910, paa Svane-Apoteket i Helsingør fra 1. Maj 1910 til 1. Oktober 1910, paa Frederiksvæk Apotek fra 1. November 1910 til 1. November 1911, i Schaffhausen fra 1. November 1911 til 1. Oktober 1912, paa Jernbane-Apoteket i Slagelse fra 1. Oktober 1912 til 1918, da Apotekeren overtog Svane-Apoteket i Thisted.

V. Kierulff,
Apoteker.

FRELSSENS HÆR er Navnet paa en religiøs Bevægelse, som i 1865 rejstes i Østlondon af William Booth-og hans Hustru Cathrine i den Hensigt at naa de fattigste og mest forkomne med Evangeliet. Da mange af disse som Kirken ikke bød Plads for, snart sluttede sig til Bevægelsen antoges Navnet „Den Kristne Mission“, og i 1878 organiseredes den efter Militærsystem og kaldtes „Frelsens Hær“. Den bestaar af Mennesker, der frivilligt forpligter sig til at arbejde for deres Medmenneskers Omvendelse (Frelse). Kvinder ligestilles med Mænd i denne Gerning og man anvender militære Titler og Uniformer med Distinktioner efter Rang. Fanen er rød med blaa Kant og gul Stjerne, og den bærer Inskriptionen „Blod og Ild“. William Booth var indtil sin Død 1912 General for denne store, verdensomfattende Arme, og ledede denne

„Frelsens Hær“s Ejendom i Thisted.

hjulpet af sine Kommandører, Oberster og andre Officerer. Til sin Efterfølger udnævnte han sin Søn W. Bramwell Booth. Den 1. Januar 1918 virkede Hæren i 62 Lande, og paa mere end 40 Sprog talte 17,374 Officerer, 63,464 Underofficerer, 28,747 Musikanter, og Hundrede-tusinder af Soldater og Rekrutter. Hærens Organ „Krigsraabet“ udgives ugentlig, og andre Tidsskrifter maanedligt, ialt udgives 82 forskellige. Sin store Styrke har Frelsens Hær deri, at den er international, men hvert Land arbejder (under sin Kommandør) uafhængigt. Hvert Territorium deles i Divisioner og Korps, der har sine ansvarlige Officerer. Et Korps ledes som Regel af 2 Officerer (Kaptajn og Løjtnant), som sammen med Soldaterne besøger de offentlige Møder. De, som slutter sig til Frelsens Hær, bliver Soldaterne, og de bedst egnede udnævnes til Underofficerer og er Officerernes nærmeste Hjælp. Fra Soldaterne rekrutteres ogsaa Officersrækkerne, de gennemgaar Krigsskolen som „Kadetter“, hvorefter de staar et Aar paa Prøve. I sin Lære er Frelsens Hær nærmest ukonventionel, den søger i alle protestantiske Lande ved sin Virksomhed at blæse Aandens Liv ind i den Lære, som allerede forkyndes, og opfordrer Individierne til at leve Livet i Harmoni i Læren. Afvigende Opfattelse i Lærespørgsmaalet finder aldrig Udtryk i Frelsens Hærs Møder. I mange Lande begynder man med en March. Et Friluftsmøde ledes med korte Taler (Vidnesbyrd), vekslende med Sang, Musik og Omkvæd, som synges om igen flere

Gange, derved bringes Tilhørerne til at lære Tekst og Melodi og deltage i Sangen. Paa alle Møder findes „Bødsbænken“, hvor uomvendte opfordres til at knæle og bede. Indenfor Organisationen har et stort socialt Arbejde vokset sig frem. I 1890 udkom „I det mørkeste England og Vejen udad“, hvor General Booth fremsatte en Plan til at redde og oprejse de uomvendte, og i Overensstemmelse dermed har By- og Landkolonier i flere Lande allerede været i Virksomhed, saaledes at Emigrationen fra de overbefolkede Byer er virkeliggjort, og den udvidedes stadig, omend den ikke har naaet den Udstrækning og Form, som Planen gaar ud paa. I stor Udstrækning kommer Frelsens Hær Nødlidende af alle Slags til Hjælp og har paa dette Omraade med smaa Midler udfoldet en stor Arbejdskraft, som vidner om varme Hjerter og praktisk og økonomisk Sans. Saaledes havde den i 1918 ialt 1231 sociale Institutioner, deriblandt: Herberge, Maddepoter, Arbejdshjem, Landkolonier, Fængselshjem, Militærhjem, Arbejdsanvisningskontorer, Drankerhjem, Børnehjem og -krybber, Redningshjem for Kvinder, Hjem for Mødre, Slumstationer m. m. I Efteraaret 1906 aabnedes Anti-Selvmoederbureauer, som nu er startet i de fleste store Verdensbyer, og især under Verdenskrigen har Frelsens Hær paa mangfoldige Omraader udført et beundringsværdigt Arbejde. Til Danmark kom Frelsens Hær den 8. Maj 1887. Her i Landet findes 6 Divisioner, 83 Korps og 44 Udposter. Hæren virker ved Natherberger f. Mænd, Arbejdshjem, Køkken til Levering af billig Mad, Arbejdsbureau, Understøttelseskontor, Eftersøgelseskontor, hvorfra eftersøges forsvundne Personer i Danmark og Udlandet. Optagelseshjem for løsladte Fanger og andre ulykkeligt stillede Mænd, Brændeforeninger, Redningshjem for Kvinder, Slumposter for gratis Sygepleje og Vuggestuer. Frelsens Hær har sit Hovedkontor i København og her udgives „Krigsraabet“ og „Den unge Soldat og Officeren“, der er privat Maanedsskrift for Hæren. I Jylland findes 3 Divisioner: Midtjyllands med Hovedkvarter i Aarhus, Nordjyllands med Hovedkontor i Aalborg og Sydjyllands med Hovedkontor i Odense.

Frelsens Hærs Arbejde i Thisted paabegyndtes den 25. September 1890 i det saakaldte skæve Pakhus i Aagade. Virksomheden aabnedes af Kaptajn Johanne Hansen og Løjtnant Fransiska Henningsen. Senere flyttedes Lokalerne til Havnestræde Nr. 10, hvorfra Arbejdet leledes indtil 1915, da Grundstenen blev lagt til den nye Bygning, Strømgade Nr. 1, som 1915 opførtes og toges i Brug.

I Ejendommen indrettedes Lokaler til Bespisning af skolepligtige Børn. Under Epidemien (Spansk Syge) 1918 blev Lokalerne indrettet til Lasaret og belagt m. Syge.

Frelsens Hærs Thisted Afdeling tæller 48 Medlemmer og 28 Børn. I Søndagskolen er indskrevet 110 Børn, i Aftenskolen 32 Børn. I denne Aftenskole undervises gratis i Musik og Sang og Haandgerning. Hærens Afdeling i Thisted ledes for Tiden af Major Harlyk og Frue.

JACOB HARLYK, Major, er født den 30. September 1882 i Taars v. Hjørring som Søn af Gaardejer Christian Jensen og Hustru Mette Marie Hansdatter. Gift 1918 med Laufey Bjarnason. Frelsens Hærs Kadetskole 1903—04, Løjtnant i København, Ribe og Aarhus, Leder i Korsør 1908—09, Maribo 1909—11, Frederikshavn 1911, Leder af Nørrebro, Kbhvn., 1912, Skive 1913, paa Island 1915—25, derefter til Skive og Kalundborg 1925—28, Nykøbing-Falster og siden Maj 1933 Leder af Thisted Afdelingen. Sammen med Hustruen Leder af 4 Sømandshjem paa Island.

J. Harlyk,
Major.

LANFEY HARLYK, Frue, er født den 11. April 1893 i Reykjavik, som Datter af Overpostbud Thoroddur Bjar-

Fru L. Harlyk.

nason og Hustru Gudjonia Bjarnadotter. Gift 1918 med Major Jacob Harlyk. 1916—17 Frelsens Hærs Elevskole i Reykjavik som Medhjælper og senere Leder af Sømandshjemmet ved Sildestationen paa Siglufjord. Gennem mange Aar Tolk for de danske Ledere.

KAREN SOFIE NIELSEN, Sekretær for Hjemmeforbundet, er født den 23. Oktober 1877 i Veterslev som Datter af Snedker Jens Peter Nielsen og Hustru Marie. Gift 1923 med Frugthandler Martin Andreas Nielsen. Indtraadte i Frelsens Hær i 1917, Sekretær i N. I. O. G. T.

KRISTIAN KYNDI, Købmand, er født den 11. Juni 1896 i Arup pr. Vesløs som Søn af Fisker Lars Kyndi og Hustru Poulina, født Nielsen. Gift 1921 med Sofie Marxen. Indtraadt i Hæren i Holstebro 1916, kom til Thisted 1924, Sergentmajor 1925. Formand og Kasserer f. Thisted Landsogns Sygekasse siden 1928.

Hotel Aalborg.

THISTED HAANDVÆRKERFORENING. Efter forudgaaet Indbydelse afholdtes et Møde den 27. December 1877, hvor Betimeligheden for en Haandværkerforenings Dannelse drøftedes. Mødet fandt god Tilslutning og det blev med stor Majoritet vedtaget at oprette den paatænkte Forening under Navn af: Thisted Haandværkerforening.

Der indmeldtes straks 50 Medlemmer i Foreningen og til Bestyrelsen valgtes: Malermester J. Gjørup, Formand, Snedkermester J. R. Schou, Næstformand, Farvermester P. Grarup, Kasserer, Skrædermester P. Larsen, Sekretær, Drejermester C. K. Riis, Inventarieinspektør, Skomagemester Chr. Hobolt, Balinspektør, og Karetmagermester Chr. Hansen, Balinspektør.

Det hedder i Protokollen, at den nystiftede Forenings Formaal skulde være at varetage og fremme Haandværkerstandens Interesse i Almindelighed samt at virke for Fremme af Haandværker-Understøttelsesforeningens Formaal. Foreningen vil endvidere søge ved selskabelige Sammenkomster, ved Foredrag, Oplæsning og Diskussion, ved Anskaffelse af passende Blade og Tidsskrifter, ved efter Evne at samle og forøge en til Øjemedet passende Bogsamling, at bringe en frugtbar Samvirken tilveje mellem Byens Haandværkere og Industridrivende. Tillige vil Foreningen have sin Opmærksomhed henvendt paa Aftenskolen for Haandværkerlærlinge og dens Fremme.

Man ser heraf, at den nystiftede Forenings Opgaver dels skulde være underhol-

dende og dels af belærene Art. Den underholdende Opgave søgtes løst ved Afholdelse af Klubmøder en Gang ugentlig samt ved Afholdelse af Baller og selskabelige Sammenkomster, og den belærende Del ved Foredrag og Diskussionsmøder samt ved Bladhold, og som der staar i Programmet ved Oprettelse af et Bibliotek, som blev opretholdt gennem Aarene indtil Folkebiblioteket i Thisted oprettedes, hvorefter Haandværkerforeningen skænkede hele sin Beholdning af Bøger til dette, og dermed ophævedes denne Del af Virksomheden.

Foreningens første Lokaler lejedes paa Hotel Thy for en aarlig Leje af 50 Kr. Der afholdtes ordinær Generalforsamling fire Gange aarlig, og paa et Bestyrelsesmøde den 15. Januar 1878 vedtoges det at lade afholde Foredrag hver fjortende Dag.

Tanken til en af Foreningens største og smukkeste Opgaver, Oprettelsen af et Alderdomsfond, blev allerede fremsat paa et Bestyrelsesmøde den 2. April 1879 af den daværende Formand Maler Gjørup, men først nogle Aar senere, den 24. Januar 1885, blev paa en Generalforsamling, efter Forslag af Bestyrelsen, Oprettelsen enstemmigt vedtaget, og paa en Generalforsamling den 2. Februar samme Aar blev vedtaget Love for Thisted Haandværkerforenings Alderdomsfond.

Hermed var lagt Grunden til en betydningsfuld Institution, der senere har bragt Lettelse, Trøst og Glæde til mangfoldige gamle svage Medlemmer og Enker, og som ogsaa i Fremtiden i endnu højere Grad vil komme til at øve sin velsignelsesrige Virksomhed. Den første Uddeling af Alderdomsfondens Midler fandt Sted d. 29. December 1890, hvor der uddeltes 5 Portioner til et samlet Beløb af 80 Kr. Fondens Udvikling ses bedst ved en Sammenligning mellem denne første Udbetaling og Uddelingen i 1926, som var 19 Portioner à 50 Kr. Alderdomsfondens Formue var 1. Januar 1927 vokset til 11,664 Kr. 78 Øre, og Lovene er saa viselig affattet, at Formuen vedblivende skal vokse, idet kun Renterne og Halvdelen af Kontingentet maa uddeles, medens den anden Halvdel stadig skal lægges til Hovedsummen.

Af Udstillinger og Basarer har Haandværkerforeningen i de forløbne Aar afholdt mange, væsentligst til Fordel for Teknisk Skole.

Paa en Generalforsamling den 20. Maj 1882 blev Foreningens første Fane afsløret og overgivet til Sadelmager C. Mensen, der udnævntes til Fanebærer. Fanen blev anskaffet ved frivillige Bidrag blandt Medlemmerne og blev brugt første Gang den 22. Maj 1882 ved Kongens Ankomst til Byen i Anledning af Thybanens Aabning.

Den 22. August 1885 vedtoges enstemmigt paa en Generalforsamling at indmelde Foreningen under Fællesrepræsentationen for Dansk Industri og Haandværk.

Paa et Bestyrelsesmøde den 11. April 1886 forelaa Skrivelse fra et staaende Udvalg for Jyllands Varelotteri angaaende Oprettelse af et dansk Vare- og Industrielotteri for hele Landet, og deraf følgende Ophævelse af alle bestaaende Industrielotterier. Bestyrelsen gav Tanken sin fulde Tilslutning og forpligtede Foreningen til som Medgarant at udrede den Del af Garantisummen, som eventuelt kan tilfalde denne. Det var som bekendt en betydningsfuld Vedtagelse, der senere har bragt Haandværkerforeningen store økonomiske Fordele.

Længe blev der paa Bestyrelsesmøder og Generalforsamlinger syslet med Tanken om Erhvervelse af egen Ejendom og paa Generalforsamlingen den 6. August 1887 blev der af Bestyrelsen stillet Forslag om Køb af den daværende Formand, Bogtrykker Henrik Rasmussen, tilhørende Ejendom, „Kiils Gaard“, hvilket Forslag anbefalede af flere Talere, men Købet kom imidlertid ikke i Stand. Der var derefter stille om Ejendoms købet indtil 11. Oktober 1888, da man nedsatte et Udvalg til at forhandle med Konsul Helstrup om Køb af dennes Ejendom paa Vestergade. Paa en ekstra-

ordinær Generalforsamling den 29. Oktober 1888 bemyndiges Bestyrelsen til at købe nævnte Ejendom til en Pris, som Bestyrelsen finder antagelig og derefter at foretage de fornødne Forandringer for at gøre Ejendommen tidssvarende inde som ude. 1. Januar 1890 blev Foreningens nye Lokaler taget i Brug.

I 1915 solgte Foreningen sin Ejendom til Apoteker A. Lund og lejede Lokaler paa „Hotel Phønix“ for en aarlig Leje af 200 Kr.

Foreningen har udnævnt følgende Æresmedlemmer: Rektor H. V. Müller 1879, Købmand H. Brønderslev 1879, Overlærer Gr. Nørgaard 1886, Sadelmagermester F. A. Bahner 1887, Fabrikant C. Bendixsen 1889, Generalkonsul Pontoppidan, Hamborg, 1890, Justitsraad Hansen 1890, Murermester, Brandinspektør Weye 1904, Fabrikant C. F. Bendixsen 1904, Garver C. H. Lindegaard 1905, Gartner C. Carstens 1911, Redaktør M. Aaberg 1919, Skrædermester N. C. Selmer 1919, Urmager J. P. Sørensen 1920 og Faktor Alb. Behr 1925.

Foreningen har haft følgende Formænd: Malermester J. Gjørup, Snedkermester J. R. Schou, Bogtrykker, Kammerraad Henrik Rasmussen, Kunstdrejer C. K. Bunch og Billedhugger Sanderhoff Jensen, R. af D.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Billedhugger Sanderhoff Jensen, Formand, R. af D., Snedkermester Th. Knakkegaard, Kasserer, Bogbindermester Chr. Christensen, Sekretær, Kunstdrejer C. K. Bunch, Slagtermester M. Agerholm og Urmager I. Lyhne.

Th. Knakkegaard,
Snedkermester.

Chr. Christensen,
Bogbindermester.

Chr. Bunch,
Kunstdrejer.

M. Agerholm,
Partikulier.

THOMAS CHRISTENSEN KNAKKERGAARD, Snedkermester, er født den 2. November 1865 i Øster Vandet som Søn af Gaardejer Peder Knakkegaard og Hustru Ane Kirstine, født Thomsen. Udlært som Snedker i 1888. Snedkermester i Randers fra 1892—95, i Thisted siden 1904. Kasserer for Thisted Haandværkerforening, Formand for Thisted Snedkermesterforening, i Repræsentantskabet for Thisted Handels- og Landbrugsbank.

CHRISTIAN CHRISTENSEN, Bogbindermester, er født den 2. December 1877 i Thisted som Søn af Restaurator Poul Christensen og Hustru Mariane, født Snejstrup. Gift 1917 med Olga Louise Ejsing. Bogbindermester i Thisted siden 1910, tidligere i Repræsentantskabet, nu i Bestyrelsen og Sekretær for Thisted Haandværkerforening, Kasserer for Thisted Foredragsforening og for „Dansk Arbejde“s Thisted Afdeling, i Bestyrelsen for Thisted Bryghus.

I. Lyhne,
Urmager.

CHRISTIAN KNAKKERGAARD BUNCH, Kunstdrejer, er født d. 23. September 1857 i Thisted som Søn af Gørtler Henrik Bunch og Hustru Bolette Kirstine, født Riis. Gift 1926 med Caroline Amalie Engelgreen. Kunstdrejer i Thisted siden 1880. I Bestyrelsen for Thisted Haandværkerforening, dennes Formand fra 1900—22. I Bestyrelsen for Thisted Grundejerforening, Folkebibliotek og for Estrup Plantage, i Repræsentantskabet for Ny jydsk Købstads Kreditforening, Vurderingsmand for Ejendomsskyld, Medlem af Byraadet fra 1896—1917, Formand for Byraadet fra 1913—17.

MARTIN AGERHOLM, Partikulier, er født den 7. September 1867 i Sundby i Thy som Søn af Slagtermester Poul Agerholm og Hustru Marie, født Sørensen. Gift 1889 med Dorthea Kathrine Christensen. Oprettede Slagterforretning i Thisted 1889 og drev denne indtil 1931. Formand for Haandværkerstiftelsen og i Bestyrelsen for Thisted Haandværkerforening siden 1919.

IVAR LYHNE, Urmager, er født den 9. August 1883 i Thisted som Søn af Urmagermester Jens Lyhne og Hustru Johanne, født Hedeholm. Gift 1908 med Dorthea Marie Stensgaard. Overtog i 1908 Faderens Urmagerforretning. I Bestyrelsen for Thisted Haandværkerforening, Formand for Thisted Amts Urmagerforening siden 1925, tidligere Medlem af Ligningskommissionen.

THISTED HANDELSSTANDSFORENING blev stiftet den 15. November 1866 og som Foreningens Love siger i § 1 er dens Formaal at søge at gavne de Handlendes Interesser og at arbejde for at fremme enhver Sag, der anses for at være til Gavn for Handelsstanden eller til Nytte for Omsætningen her i Byen. § 2 siger, at Medlemmer indenfor Handelsstandsforeningen bestaar af Købmænd, Detailhandlere, Grossister, Fabrikanter og Mæglere i Thisted Købstad. Endvidere kunde andre, hvis Livsstilling knytter dem til Handelens og Skibsfartens Interesser og ligeledes er bosatte i Thisted, optages som Medlemmer.

Handelsstandsforeningen samler under sig alle Brancheføring, og som saadan repræsenterer den den samlede Handelsstand og søger paa bedste Maade at varetage dennes Interesser i sin Helhed, ligesom den gør sin Indflydelse gældende og arbejder for en forbedret Tog- og Postgang, Skibsfart o. s. v., i det hele taget forbedrede Forbindelser med Omverdenen, og da Thyland vel nok altid har været Stedbarn med Hensyn til saavel Togmateriale som hurtig Togforbindelse, saa er der stadig et stort Virkefelt. Under Handelsstandsforeningen sorterer Handelsskolen, der er beskrevet andetsteds.

Handelsstandsforeningens Bestyrelse bestaar af: Direktør P. O. Poulsen, Formand. Grosserer Ch. Jacobsen, Næstformand, Isenkræmmer Alfred Nielsen, Kasserer, Manufakturhandler Chr. Søndergaard, Sekretær, og Købmand O. Mortensen.

Ch. Jacobsen,
Grosserer.

A. Nielsen,
Isenkræmmer.

Ch. Søndergaard,
Manufakturhandler.

O. Mortensen,
Købmand.

CHRISTEN JACOBSEN, Grosserer, er født den 1. Februar 1885 i Tingstrup som Søn af Gaardejer Lars Nielsen og Hustru Anna Marie, født Jacobsen. Gift 1918 med Elfrida Yde Jensen. Uddannet ved Handel, Brugsforeningsbestyrer fra 1909—22, overtog i 1922 Firmaet Akts. Thisted Amts Kolonialimport i Likvidation sammen med Grosserer Chr. S. Hove. Næstformand for Thisted Handelsstandsforening. Medlem af Ligningskommissionen siden 1925.

ALFRED NIELSEN, Isenkræmmer, er født d. 31. Maj 1891 i Viborg som Søn af Stabssergent Jens Sørensen Nielsen og Hustru Margrethe, født Madsen. Gift 1917 med Elisa Andersen. Udlært i Viborg, i Aarhus fra 1910—12, i Thisted fra 1912—23, derefter i København i 1/2 Aar. Isenkræmmer i Thisted siden 1. November 1923. Kasserer for Thisted Handelsstandsforening.

CHRISTEN JOHAN SØNDERGAARD, Manufakturhandler, er født den 6. Oktober 1890 i Astrup ved Hjørring som Søn af Agent Hans Søndergaard og Hustru Maren, født Larsen. Gift 1920 med Margrethe

Petersen. Udlært ved Manufakturaget, var i Thisted fra 1909—12, i Odense fra 1912—15, derefter igen i Thisted, etablerede selvstændig Forretning i 1924. Sekretær for Thisted Handelsstandsforening, Formand for Thisted Manufakturhandlerforening, indtil 1933 Kasserer for Thisted Amts Motorklub.

OTTO MORTENSEN, Købmand, er født den 19. November 1887 i Klitmøller som Søn af Brevsamler Niels Immersen Mortensen og Hustru Kirstine, født Frost. Gift 1917 med Elisa Marie Mathilde Eleonora Svenningsen. Lært Handelen i Hals, Kolonialforretning i Thisted siden 1919. I Bestyrelsen for Thisted Handelsstandsforening, Medlem af Ligningskommissionen, i Bestyrelsen for Thisted Bryghus.

THISTED ARBEJDERFORENING. I den lille By, Thisted, Nord for Limfjorden oprettedes 1866 Danmarks første Arbejderforening. Den, der tog Initiativet til dens Oprettelse, var Sognepræst Hans Christian Sonne, der er født den 16. August 1817 i Nexø. Sonnes Fader var Købmand, og ved Flid og gennemført Sparsommelighed drev han Forretningen frem til at blive en af de største og solideste paa Bornholm.

Den Læresætning fra Barndomshjemmet: at intet maatte gaa til Spilde, dannede vel nok for Sonne Grundtanken, hvorover Thisted Arbejderforening blev bygget.

Da Pastor Sonne i 1864 blev forflyttet til Thisted, kom han straks i Kontakt med den jævne Befolkning, som han Søndag Aften samlede til Møde i et Pakhus paa Havnen. Hensigten med disse Møder var at vække Liv i kirkelig og folkelig Retning.

Paa en Rejse traf Sonne en Englænder, der fortalte ham om de fattige Rochdale-Vævere, der havde etableret deres Arbejderforeninger. Det, Englænderen fortalte Sonne, interesserede ham stærkt, og efter at have søgt nærmere Oplysninger, omtalte han ved en Del Møder i Pakhuset Rochdale-Vævernes Virksomhed.

En Aften ved Mødet i Pakhuset kom Sonne i Samtale med en Deltager, der sagde: „Ja, det er godt og smukt, at Præsten vil tage sig af os og hjælpe os til Guds Rige, men kan De ikke tillige hjælpe os at faa Brødet hernede?“

Sonne saa, at der var noget om det, og som den Handlingens Mand han var, tog han straks fat og fik 83 Mænd til at slutte sig sammen og fra 1. Maj 1866 indsamle 4 Skilling ugentlig.

Fra Maj til November, da Udsalget aabnedes, arbejdedes der for at skaffe nye Medlemmer og indsamle Bidrag, Medlemstallet voksede, og adskillige bedre stillede Borgere indmeldte sig af Interesse for Sagen. Sonne skrev i „Thisted Amtsavis“ en udførlig Fremstilling af de engelske Foreningers Virksomhed. Disse Oplysninger stod uimodsaagt, og Sonne haabede paa, at der ingen nævneværdig Modstand vilde blive. Men da Udsalget i November aabnedes, brød Modstanden løs. Der forsøgtes paa alle Maader at drive Arbejderne ud af Foreningen. Forsøget mislykkedes, saaledes at Medlemstallet, der i November talte 140, to Maaneder senere var 170, deraf over 100 Arbejdere og Smaahaandværkere.

Formaalsparagrafen i Foreningens første Love lyder saaledes: „Arbejderforeningens Formaal er at forbedre Arbejderklassens Levevilkaar ved Udbredelse af Sans for Sparsommelighed, Oplysning og sømmelig Adspredelse ved selskabelige Sammenkomster“.

For at opnaa de billigste Priser skulde Køb og Salg kun ske Kontant, og ved at sælge til billigste Dagspris, indsætte ugentlige Beløb, give Andel i Overskudet (Dividende) i Forhold til købte Varer og Renter af Medlemmernes Tilgodehavende, fremme Sparsommeligheden.

Sideløbende med Varefordelingen udstrakte Arbejderforeningen sig til ogsaa at omfatte en Sygekasse, Bogudlaan og ved Grundkøb senere Udleje af Smaahaver, ligesom man ogsaa drev og endnu driver en ret omfattende filantropisk Virksomhed. Der uddeles hvert Aar baade Kolonialvarer og Brød til fattige Medlemmer.

I Arbejderforeningens Ejendom indrettedes i Gaarden et efter den Tid moderne Bageri, hvori man til en Begyndelse kun bagte Rugbrød. Denne Virksomhed har Foreningen dog senere opgivet.

Hvad angaar Selskabeligheden har Foreningen gennem Aarene arrangeret mange og gode Sammenkomster og Udflugter. Pudsigt er det at læse om nogle Udflugter pr. Apostlenes Heste, som i 1867 foretoges.

Foreningen arbejdede sig støt fremad, stadig holdende sig for Øje at lette Arbejdernes økonomiske Tryk og bøde paa Mangelen paa Oplysning.

Den 17. Juni 1866 stiftedes Foreningen, og dens første Formand blev selvfølgelig Pastor Sonne. Medlemsbestanden var da 109. Den Udvikling, Arbejderforeningen gennem Tiden har undergaaet, illustreres bedst paa det økonomiske Omraade ved et Par Tal. Det første Regnskab, der foreligger, er for det 6. Regnskabsaar, og det viser en Omsætning paa 22,000 Kr., medens Tallet for 1933—34 er ca. 217,000 Kr. (Ingen Grovvarer).

Foreningen ejer nu en stor Bygning, har en velindrettet, moderne Butik, og har en meget stor Stab af Medlemmer, ligesom den maa siges at være grundsolid økonomisk. Denne gode Stilling konsolideres Aar for Aar, saaledes at Aktivsiden staar i det bedst mulige Forhold til Passiver.

Forretningsfører og Uddeler er R. Rasmussen, der gennem mange Aar paa en udmærket Maade har røgtet det betroede Hverv. Den nuværende Bestyrelse bestaar af Arbejdsmand Ole Jensen (Formand), Faktor Hansen (Næstformand), Møllermester N. Thousig, Stolemager H. P. Thomsen, Kusk Kasper Olsen, Snedker N. P. Nielsen og Pakmester K. Jensen.

Thisted Arbejderforening staar i Dag som Mønster paa en god og solid Brugsforening, et Foretagende, som dens Medlemmer slutter op om, ikke saa lidt stolte over at se den Udvikling, Begyndelsen i Thisted har medført over hele Landet. Ikke saa underligt, at Stifterens Navn altid i Foreningen nævnes med Hæder.

OLE CHRISTIAN JENSEN, Arbejdsmand, er født den 10. Marts 1882 som Søn af Boelsmand Anders Chr. Jensen og Hustru Dortha, født Christensen. Gift 1906 med Jensine Marie Jensen. Formand for Thisted Arbejderforening fra 1927, Kredsformand for Kolonihaveforbundet fra 1924, Medlem af Bestyrelsen for Arbejdsmændenes Fagforening i Thisted. Var Medlem af Thisted Byraad fra 1929-33, af Hjelpekassens Bestyrelse fra 1910—33, af Bestyrelsen for den statsanerkendte Sygekasse fra 1912-28 og af Bestyrelsen for Socialdemokratisk Forening fra 1913—23.

O. Chr. Jensen,
Formand.

RASMUS RASMUSSEN, Forretningsfører, er født den 29. Januar 1873 som Søn af Husmand Jens Rasmussen og Hustru Bodil Marie Rasmussen. Gift 1907 med Ida Margrethe Pedersen Odde. Uddannet ved Kolonialhandel, kom til Thisted 1897 hos N. C. Andersen, derefter ansat i Thisted Arbejderforening, udnævnt til Uddeler den 1. November 1904, Forretningsfører siden den 1. November 1929.

R. Rasmussen,
Forretningsfører.

FÆLLESRAADET FOR VELGØRENHED I THISTED bestaar af en Repræsentation for velgørende Foreninger og Institutioner i Thisted. Der vælges 2 Repræsentanter for hver af følgende Institutioner: Menighedsplejen, Velgørenhedsselskabet og Arbejdernes Beklædningshjælp samt 1 Repræsentant for hver af de øvrige Institutioner, for Tiden følgende: Asylet, Frelsens Hær, Odd Fellow Logen, Frimurerlogen, Indre Missions

Samfund, Svendehjemmets Bestyrelse, Ensomme Gamle, Aldersrenteudvalget, Hjælpekassen og Fattigudvalget, ialt 16.

Formaalet er:

1. At virke til gensidig Orientering for de velgørende Institutioner ved Uddeling af Hjælp, særlig ind under Jul.
2. At optage eventuelle nye Velgørenhedsopgaver.
3. At forestaa en Mærkeordning til Erstatning for Ydelse af kontant Hjælp ved Døren.

Fællesraadet holdt konstituerende Møde den 16. September 1931, hvor Pastor Westh valgtes til Formand, Lærer Chr. Nørgaard til Næstformand og Rebslager Jensen til Kasserer. Disse udgør sammen med Redaktør Brunsgaard og Fru Marie Kramer Forretningsudvalget.

Fællesraadet har virket efter sit Formaal, gensidigt orienterende ved de store Juleuddelinger, har uddelt de til det direkte indkomne Midler og har uddelt til trængende Brændsel, som var stillet til Raadighed af Byraadet.

Fællesraadet har virket for at indarbejde et Mærkesystem for de rejsende. Der udstedes 5 og 10 Øres Mærker, som af Svendene kan indløses mod Anvisning paa Kost og Logis og eventuelt andre nødvendige Artikler. I første Regnskabsaar indløstes der for 1799 Kr. 70 Øre Mærker.

SØNDERJYDSK FORENING I THISTED blev stiftet d. 13. Februar 1898 paa Initiativ af Forfatterinden Laura Kieler, som den Gang repræsenterede de Sønderjydske Foreningers Hovedbestyrelse. Den første Bestyrelse bestod af Sognepræst Hansen, Formand, Gasværksbestyrer Bahr, Læge Severin Thomsen, Gartner Jespersen og Redaktør Aaberg.

Foreningens Formaal var her som andre Steder at være et Bindeled mellem Moderlandet og Sønderjyderne Syd for den gamle Grænse.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Fotograf Gram, Formand, Skoleinsp. Larsen, R. af D., Lærerinde Fru Agerholm, Redaktør Kjeld Jensen, Fru Dr. Tolderlund og Sparekassedirektør Konsul Thomsen, alle af Thisted, samt Sognefoged Niels Rasch, Thorsted.

L. Gram,
Formand.

LAVE HANSEN GRAM, Fotograf, er født den 22. December i Sommersted som Søn af Møllebygger Hans Chr. Gram og Hustru Karen Kirstine, født Nørgaard Lausen. Gift 1898 med Sofie Simonsen. Uddannet som Fotograf i Vejen. Bestyrer i Havndal 1894, etableret i Kolind fra 1896-97, siden da Fotograf i Thisted. Formand for Sønderjydske Forening i Thisted, og for Thisted Amts Motorklub, i Bestyrelsen for Aktieselskabet Sallingsundfærgeren fra 1920, og Formand for Dansk Fotografforenings 11. Kreds.

TURIST- OG FORSKØNNELSESFORENINGEN FOR THISTED OG OMEGN. Efter at en halv Snes af Byens Borgere paa Hr. Konsul W. Helstrups Initiativ i Begyndelsen af Sommeren 1906 havde virket for Dannelsen af en Turistforening for Thisted og Omegn, en Forening, der tillige skulde virke for Byens Forskønnelse, indkaldtes der til en konstituerende Generalforsamling, der afholdtes i Haandværkerforeningens Lokaler den 2. Juli 1906.

Efter nogen Diskussion dannedes Foreningen under Navn af „Forskønnelses- og Turistforeningen for Thisted og Omegn“ med 164 Medlemmer. Til Bestyrelsen valgtes

følgende: Konsul W. Helstrup, Hotelejer Chr. Sørensen, Overretssagfører L. Michelsen, Branddirektør A. Dolleris, Apoteker Rafn, Hotelejer Poulsen, Vorupør, og Direktør H. J. E. Nielsen. Efter Generalforsamlingen konstituerede Bestyrelsen sig med Konsul Helstrup som Formand, Apoteker Rafn som Kasserer og Overretssagfører Michelsen som Sekretær.

Som det fremgaar af Navnet skulde Foreningen virke baade for Turistsagen og for Byens Forskønnelse. Noget af det første man foretog sig var at faa udarbejdet en „Turistfører“ for Thisted og Omegn. Af andet Arbejde af turistmæssig Betydning fra disse Aar kan nævnes, at man forhandlede om et Mindesmærke for J. P. Jacobsen og eventuelt Køb af J. P. Jakobsens Have, men i 1910 opgiver man Realisationen af denne Plan indtil videre.

Endvidere maa nævnes, at Foreningen stod i Sammenslutningen „Samvirkende jydsk Turistforeninger“ og var derved med i Arbejdet for fælles Propaganda for Jylland.

Man faar ellers det Indtryk ved at læse Forhandlingsprotokollen igennem, at det var Byens Forskønnelse, som mest optog Bestyrelsen. Der anbringes Bænke paa Steder med særlig køn Udsigt, f. Eks. paa Kirkegaardsstien, i Eshøj, i Granplantagen ved Oddesundvejen og andre Steder. Foreningen yder Tilskud til Kongestatuets paa Byens Torv. Allerede i det første Bestyrelsesmøde i 1906 er der Tale om det ønskelige i at faa en Spadseresti anlagt langs Fjorden, og der nedsattes et Udvalg til at tage sig af Sagen. Men det var en meget vanskelig Sag at faa gennemført. Der laves Udkast og Overslag af forskellige, der forhandles med Statsbanerne og Købmand N. J. Thykier, der først stillede sig afvisende overfor Spørgsmaalet om at lade Stien gaa hen over hans Ejendom, og der sendes Skrivelse til Byraadet. Efterhaanden bliver man klar over, at Sagen bliver saa kostbar, at det vil være vanskeligt for Foreningen at gennemføre den, selv om Hr. Grosserer Spangberg tilbød at betale Anlægget af den Tunnel, som man mente skulde gaa under Banelinien. I 1914 sendte man et Andragende til Byraadet om Anlæggelse af Spadserestien. Der gik et Par Aar, uden at man hørte fra Byraadet, og i 1916 vedtog Bestyrelsen „indtil videre at henlægge Sagen som haabløs, da det nuværende Byraad formentlig ingen Interesse har for Sagen“.

Alligevel toges Sagen op igen, da der kom Svar fra Byraadet. I 1918 ansøger Købmand Thykier Byraadet om Tilladelse til at opfylde en Del af Dragsbækbugten, og for denne Tilladelse maa han give Lov til, at Spadserestien føres over hans Ejendom. Den værste Hindring var Statsbanerne, som ikke var til at forhandle med, de vilde ikke give Tilladelsen. Det blev Minister Ove Rode, der hjalp tilsidst. I Krigens sidste Aar var Ministeren meget interesseret i, at der blev sat Arbejder i Gang. Borgmester Aaberg svarede hertil, at her laa et temmeligt stort Arbejde, hvis Ministeren kunde skaffe Tilladelsen fra Statsbanerne. Saa kom Tilladelsen, og Stien blev færdig i 1919 og kostede ca. 35,000 Kr., hvoraf Foreningen bidrog med 1500 Kr. Det var jo ikke meget i Penge, men det var sikkert alligevel Foreningens stadige Arbejde for Sagen, der gjorde, at Strandstien blev gennemført den Gang. Og derved fik Byens Borgere en Strandpromenade, som kun faa Byer har Magen til.

Det ser ud til, at den gamle Forenings Kræfter ebber ud med Strandstiens Gennemførelse, og i flere Aar sker der intel. I 1923 afholdes ordinær og ekstraordinær Generalforsamling, hvor det vedtages at opløse Foreningen.

Efter 3 Aars Forløb mente nogle af de tidligere interesserede Medlemmer, at Arbejdet igen burde lages op, og den 26. April 1926 afholdtes stiftende Generalforsamling. Der blev vedtaget Love og valgt Bestyrelse for „Turist- og Forskønnelses-

foreningen for Thisted og Omegn“. Da Byens Styre i de senere Aar har gjort et stort Arbejde for at faa gode og pæne Gader og Fortove, plante Roser og andre Planter, hvor der var Plads til det, har den nuværende Forening kunnet lade Arbejdet for Byens Forskønnelse komme i anden Række. Foreningen har været medvirkende ved at rejse Blomsterkummen paa Lilletorv i 1927, og den græsklædte Plads paa Strandstien blev i 1926 lejet af Statsbanerne, planeret, forsynet med Stakit og Bænke, saa Byens Borgere havde Adgang til et Stykke Græsmark ved Fjorden.

Der er arbejdet ihærdigt for at gøre Byen og Egnen kendt, saa fremmede kunde faa Lyst at komme hertil. I 1926 udsendtes en ny Turistfører „Thisted og Omegn“, der blev trykt i 3600 Eksemplarer. I 1928 udsendtes en smuk Fold, „Besøg Thisted og Omegn“, i 3000 Eksemplarer. I 1930 tryktes en ny Fold med farvelagt Kort over Thy og Han Herred, tegnet af P. Holm, i 10000 Eksemplarer. 1931 udsendtes „Turistfører for Nordjylland“ i 10,000 Eksemplarer. Denne nydelige Turistfører er blevet til ved Samarbejde mellem de nordjydske Turistforeninger og er senere af andre Egne taget som Mønster. 1932 tryktes 20,000 farvelagte Mærker m. Billeder fra By og Egn til at live op paa Breve til andre Egne.

Foreningen er som Medlem af „Samvirkende jydsk Turistforeninger“ med i Arbejdet for Turismens Udvikling her i Landet og med i Agitationen i Udlandet. Saaledes udsendtes i 1933 en jydsk Fold i 10,000 Eksemplarer med tysk Tekst og 10,000 Eksemplarer med engelsk Tekst. I denne Fold er der 2 udmærkede Billeder og en kort Tekst her fra Thy.

„Turistforeningen for Danmark“s smukke Aarbog, der sendes til alle Medlemmer i hele Landet, handlede i 1932 om Nordjylland, og har med de mange smukke Billeder her fra Thisted og Omegn og den udmærkede Tekst sikkert været en god Reklame for Egnen. Foreningen har med Billeder og Tryksager deltaget i Turistudstillinger i Gøteborg, København og andre danske Byer. Ved Samarbejde med Automobilklubberne har der været optaget Artikler om Egnen i deres Blade og Bøger, ligesom der har været optaget Artikler om Egnen i mange af Landets Dagblade, særlig efter det meget vellykkede Journaliststævne i Thisted i 1932.

Endelig er der annonceret i forskellige Blade og Bøger. Der er afholdt Radioforedrag om Thy, og der er flere Steder vist Lysbilleder der fra Egnen.

Som Vejledning for de Turister, der kommer til Byen, har Foreningen opsat Mindeplader for Malte Conrad Bruun (Storegade 4), for J. P. Jakobsen i Fødestedet (Skolestræde 8) og Barndomshjemmet (Havnen 30), og i J. P. Jakobsens Have er der rejst en Sten, der fortæller, at her er J. P. Jakobsens Have. Ved den aarlige Generalforsamling plejer Foreningen at byde paa et Foredrag eller lign., f. Eks. en Danmarks-aften ved Adjunkt Langballe, et Foredrag om Byen eller Egnen, ligesom Foreningen med Mellemlum har foranstaltet Udflugter for Medlemmerne til forskellige Steder i Amtet. Alt under Devisen: Lær dit Land at kende. Lær din Egn at kende. Jo mere man kender til sit Land og sin Egn, jo mere vil man holde af det, og denne ideale Indstilling er for mange Turistfolk ligesaa vigtig som det økonomiske.

Foreningen har gennem Tiderne haft følgende Formænd: Konsul, senere Etatsraad Helstrup fra 1906—15, Postmester Holm fra 1915—17, Købmand Vald. Schmidt fra 1917—21, Direktør Zoll fra 1921—23, Billedhugger Sanderhoff Jensen fra 1926—28 og Bibliotekar Grønkjær siden 1928.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Bibliotekar

P. Poulsen,
Hotelejer.

Grønkjær, Formand, Hotelejer Poulsen, Næstformand, Driftsbestyrer Erichsen, Kasserer, Viceinspektør Hald, R. af D., Boghandl. Buchholtz, Arkitekt Foged og Gartner Jespersen.

N. GRØNKJÆR, Bibliotekar: Billede og Tekst Side 42.

POUL POULSEN, Hotelejer, er født den 20. Maj 1877 i Bjerget, Lild Sogn, som Søn af Købmand Peder Poulsen og Hustru Johanne, født Mortensen. Gift 1903 med Marie Andersen. Uddannet ved Hotel- og Tjenerfaget, først ved Hotel Aalborg i Thisted, derefter ved Hotel Phønix i Aalborg, Wivel og Nimb i København, fra 1898-1900 i Tyskland og England, bestyrede Hotel Aalborg i Thisted fra 1900-05, købte derefter „Spørringvold“ og drev den til 1919, købte derefter Hotel „Royal“ i Thisted. Medstifter og nu Næstformand for „Turist- og Forskønnelsesforeningen for Thisted og Omegn“, var tidligere Formand for Kroejere i Thisted Amt fra 1908-19 og i Bestyrelsen for Thisted Bevarterforening.

VIBORG-THISTED AMTERS LÆGEKREDSFORENING. Den første Oprindelse til denne Lægekredsförening har vi i Thisted Amts Lægekredsförening, som stiftedes paa et Møde i Thisted 27. Oktober 1872. Mødet var indvarslet af Distriktslæge i Vester-vig, O. F. Beck. Foruden ham var til Stede Distriktslægerne Fangel, Nyrop og Ras-mussen samt 4 praktiserende Læger, nemlig: A. Faartoft, Nykøbing M., senere Distriktslæge der, og nogle Aar Formand for Viborg-Thisted Amters Lægekredsförening og i 2 Perioder Medlem af Den almindelige danske Lægeförening's Bestyrelse, Ove Møller, Nykøbing M., senere Stiftsfysikus i Aalborg og Formand for Aalborg Læge-kredsförening, P. N. Heiberg, Thisted, senere Stiftsfysikus i Viborg og i 10 Aar For-mand for Thisted-Viborg Amters Lægekredsförening samt N. G. Mulvad, Thisted, senere Stiftsfysikus i Vejle, i 17 Aar Formand for Vejle-Skanderborg Amters Kredsförening, 6 Aar i Bestyrelsen for Den almindelige danske Lægeförening.

Foreningen var ikke i den Forstand en Kredsförening af almindelig dansk Læge-förening, men søgte straks Tilknytning til denne. Kredsföreningen udfoldede en ret livlig Virksomhed og behandlede baade faglige og praktisk medicinske Spørgsmaal. Som Eksempler paa Diskussionsemner paa første Møde den 12. Januar 1873 kan nævnes: Jordemødrenes Forhold, Barselkonens og nyfødte Børns Pleje og Behandling, Kininens Anvendelighed som Antipyreticum.

Paa samme Møde gav Heiberg Meddelelse om en ejendommelig Sygdom: August-sygdom, som havde været iagttaget en Række Aar ved Sommertid. Det var lykkedes ham at konstatere Sygdomsaarsagen, nemlig en ejendommelig Midde: *Leptus autumnalis*. I følgende Møder gaves Meddelelser om nogle for den Tid sjældne Underlivsoperationer.

Da man i 1874 fik ny Møntfod, tog man Spørgsmaalet op om Lægehonorarets Størrelse. Man var enig om altid at tage tilbørlig Hensyn til Patienternes Formue-omstændigheder.

Paa Mødet den 18. April 1875 dukker Spørgsmaalet frem om, hvorledes man skal stille sig overfor Sygekasser og Foreninger. Man vedtog, at man ikke skulde slutte faste Akkorder med Sygekasserne.

Thisted Amts Lægeförening's Protokol slutter med Referatet af dette Møde, men Foreningen synes dog at have eksisteret noget længere. Den nævnes endnu i 1877 paa Den almindelige danske Lægeförening's Møde i Kalundborg, og i sine biografiske Op-tegnelser meddeler Stiftsfysikus Heiberg, at han var Foreningens Formand til 1879.

Imidlertid var i 1875 dannet en Lægeförening for Viborg Amt. Den stiftedes paa et Møde den 14. Februar 1875 paa Preislers Hotel i Viborg, hvor Stiftsfysikus N. J. Bentsen valgtes til Formand. Som saadan fungerede han til sin Afsked som Fysikus i 1893, ved hvilken Lejlighed han udnævntes til Foreningens Æresmedlem.

Viborg Amts Lægeförening blev straks Kredsförening under Den almindelige danske

Lægeforening. Foreningens Møder optoges for en væsentlig Del af Diskussion om faglige Spørgsmaal, idet dog ogsaa hygiejniske og almindelige medicinske Emner toges op til Behandling. Paa det første Møde drøftedes saaledes den tyfoide Febers Forekomst og Ætiologi jævnsides med Takstspørgsmaal. Paa et senere Møde i 1875 drøftedes Uddannelsen af Sygeplejersker til privat Sygepleje. Først efter at Spørgsmaalet ogsaa andetsteds var rejst, lykkedes det Kredsforeningen at føre Sagen igennem ved Stiftelsen (1881) af „Viborg Stifts Sygeplejeforening“, der stadig bestaar og er et smukt Vidnesbyrd om Kredsforeningens Initiativ.

Paa et Møde den 27. August 1884 vedtog Viborg Amts Lægeforening at indbyde Lægerne i Thisted Amt til at slutte sig til deres Forening. Resultatet heraf blev, at Lægekredsforeningen for Viborg og Thisted Amter stiftedes paa et Foraarsmøde 1885.

29. August 1886 holdtes første Gang Møde i Thisted Amt, nemlig i Nykøbing M., og paa dette Møde vedtoges en fælles Vedtægt for Lægerne i Viborg og Thisted Amter, som dog kun var bindende for „Deltagerne i Vedtægten“.

Imidlertid var her som andetsteds Forholdet til Sygekasserne blevet brændende, men navnlig blev det efter Sygekasselovens Vedtagelse i 1892. — 1893 forelaa den første Overenskomst, og det første Sygekasseudvalg valgtes. I 1900 gjordes fra Sygekassernes Side det første Forsøg paa at faa Kasserne gjort lukkede. Det lykkedes dog den Gang, som det ogsaa til Dato er lykkedes, at hævde det frie Lægevalg.

1894 var første Gang Spørgsmaalet om Lægernes Selvbefordring og Betalingen herfor fremme, et Spørgsmaal, der siden har faaet stort Betydning i Forhandlingerne med Kommunerne angaaende Pligtkørselen. Efterhaanden og navnlig fra Aarhundredeskiftet falder Kredsforeningens Opgaver mere og mere sammen med de øvrige Kredsforeningers og Den alm. danske Lægeforenings, og dens selvstændige Virksomhed træder mere i Baggrunden.

Lægekredsforeningen tæller i Øjeblikket 95 Medlemmer.

Dens nuværende Bestyrelse bestaar af: P. Schmitz, Thisted, Formand, Amtslæge Kjær, Viborg, Næstformand, og Jens Lund, Ø.-Jølby paa Mors, Kasserer. Sidstnævnte har iøvrigt siddet i Bestyrelsen uafbrudt gennem 25 Aar.

Foreningen har udnævnt følgende Æresmedlemmer: 1893 Stiftsfysikus N. J. Bentsen og Stiftsfysikus P. W. Heiberg. 1918 Distriktslæge A. Faartoft og 1930 Generallæge J. Skot-Hansen.

Thisted Amts Lægeforening har haft følgende Formænd: Distriktslæge Beck, Vestervig, fra 1872—73, Distriktslæge P. W. Heiberg, Thisted, fra 1873—79. Viborg Amts Lægeforening og fra 1885 Viborg-Thisted Amters Lægekredsforening har haft følgende Formænd: Stiftsfysikus N. J. Bentsen, Viborg, fra 1875—93, Overlæge C. A. Gad, Viborg, fra 1893—95, Stiftsfysikus Heiberg, Viborg, fra 1895—1904, Distriktslæge Faartoft, Nykøbing M., fra 1904—07, Overlæge J. F. Melkens, Viborg, fra 1907—09, Distriktslæge Rambusch, Sjørup, fra 1909—10, Overlæge Geill, Viborg, fra 1910—17, Stabslæge Skot-Hansen, Viborg, fra 1917—19, Kr. Lundh, Skive, fra 1919—25, Stabslæge Skot-Hansen, Viborg, fra 1926—28 (fra 1928 Formand for alm. dansk Lægeforening) og fra 1928 P. Schmitz, Thisted.

PETER FERDINAND SCHMITZ, Læge, er født d. 19. Januar 1891 i Ribe som Søn af Fabrikant Peter Schmitz og Hustru Johanne, født Kjerrunggaard. Gift 1918 med Vibeke Jacobsen. Student 1908, cand. med. 1915, Kandidat ved forskellige Hospitaler fra 1915—17, Reservelæge ved Thisted Amts Sygehus 1917, Turnus ved Bispebjerg Hospital 1918, Reservelæge i Hæren fra 1915—18, praktiserende Læge i Thisted 1918. Næstformand for Viborg-Thisted Amters Lægekredsforening 1925—28, Formand for samme fra 1928, Medlem af Den alm. danske Lægeforenings Repræsentantskab fra 1928, Medlem af Jydske Lægernes Centraludvalg fra 1923, og af dettes Forhandlingsudvalg fra 1932, Medlem af Den alm. danske Lægeforenings Landsudvalg fra 1932.

P. F. Schmitz,
Læge.

J. Chr. Tolderlund,
flv. Distriktslæge.

Aa. Maltesen,
Amtslæge.

JULIUS CHRISTOPHER TOLDERLUND, flv. Distriktslæge, R. af D., er født den 9. Maj 1846 paa Set. Thomas som Søn af Præst Julius Ferdinand Tolderlund og Hustru Thora Alvilda Sigrid, født Reumert. Gift 1883 med Anna Ingeborg Caroline Møller. Student 1864, cand. med. 1874, Amanuensis hos Distriktslæge Heiberg, Thisted, fra 1875—77, praktiserende Læge i Thisted 1879—1924, Sygehuslæge ved Thisted Amts- og Bysygehus fra 1902—16, Distriktslæge 1910—15. Død 1933.

AAGE MALTESEN, Amtslæge, er født den 13. Februar 1885 i Vrigsted i Vejle Amt som Søn af Højskoleforstander Lorenz Maltesen og Hustru Kirstine Marie, født Pedersen. Gift 1912 med Gunver Ryberg. Student 1905, med. Eks. 1912, Embedslægeeksamen 1916, praktiserende Læge i Søvind fra 1912—14 og 1916—17, Kandidat ved københavnske Hospitaler fra 1914—16, Kredslæge i Anst-Slavs Lægekreds fra 1917—19, i Mariager Lægekreds fra 1919—26, Amts- og Kredslæge i Thisted fra 1926.

NIELS MUNK JENSEN HAMMER, Læge, er født d. 18. April 1878 i Skyum som Søn af Proprietær Niels Peter Hammer og Hustru Mariane, født Munk. Gift 1910 med Rigmor Berg. Student 1898, cand. med. 1905, Kandidat ved forskellige Hospitaler i København 1907, ved Statens Sindssygehospital i Aarhus fra 1907—08, Reservelege ved Næstved Amtssygehus fra 1908—09, Turnus ved Balders og Sundby Hospitaler 1909—10, praktiserende Læge i Thisted fra 1910, Jernbanelæge fra 1911.

LAURITS KARL LARSEN, Læge, er født den 8. April 1881 som Søn af Vognmand Carl Larsen og Hustru Marie, født Jensdatter. Gift 1909 med Olia Johansen. Student 1899, cand. med. 1907, Amanuensis

hos Distriktslæge Valentin, Køge, Dr. Mørkeberg, Nykøbing F. og Dr. Brodersen, Lyngby, Reservelege v. Hjørring Amtssygehus 1908, Kursus i London, Ophold i Kina til 1924 og der Leder af Det danske Missionsselskabs Hospital. Siden 1928 praktiserende Læge i Thisted. Dekorert med „den dobbelte Drageorden“ og „Den gyldne Høst Orden“.

L. K. Larsen,
Læge.

JAKOB YDE, Læge, er født d. 12. November 1881 paa „Midholm“ i Skjoldborg som Søn af Gaardejer Hans Mathias Yde og Hustru Mette, født Christensen. Gift 1912 m. Hedvig Kirkebæk. Student fra Viborg 1904, cand. med. 1911, Vikar og Amanuensis fra 1911—12, praktiserende Læge i Thisted fra 1912, Læge ved Johnsens Syge- og Rekreationshjem fra 1926.

J. Yde,
Læge.

THISTED AMTS SKYTTEFØRENING er oprettet 1868. Foreningen er opstaaet af to Foreninger: „Thy og Vesterhanherreds Skytteforening“ og „Skytteforeningen for Mors“. Disse to Foreninger sammensluttedes i 1868—69 og fik ovenstaaende Navn. Omkring 1873, da Stifteren, Chr. B. Jacobsen, flyttede til København, gik det daarligt med Skytteforeningerne og en Del af dem opløstes. Skyttesagen var dog ikke død; et Par Foreninger havde bevaret Livskraft til at bære den over det døde Punkt. Den 8. December 1878 stiftedes paa et Møde i Østerild Kro en ny „Thy og Vesterhanherred“s, som bestod af Klim-Vulst og Tilsted-Torsted Kredse med Friskolelærer P. P.

Schmidt i Silstrup som Formand, og d. 6. November 1880 anerkendte Overbestyrelsen den ny Forening, som da talte 70 Skytter og 40 bidragydende Medlemmer. Denne Forening antog senere Navnet „Thisted Amts Skytteforening“, og i 1896 meldte Thy igen Deltagelse, idet flere Kredse meldte sig. I 1884 tiltraadte Friskolelærer Niels Geertsen som Formand, og han kunde i 1903 aflevere en ret stor, livskraftig og velorganiseret Forening til sin Eftermand, Lærer J. Kr. Møller, Østerild.

Ved Lærer Møllers Tiltræden var der 28 aktive Skyttekredse med ialt 691 Skytter, og samme Aar, den 13. September 1903, fandt 25-Aars Dagen for Skytteforeningens Oprettelse Sted ved en Jubilæumsskyttefest i Østerild. Da Lærer Møller 1906 forflyttedes til Vester-Velling Skole valgtes Skovrider P. D. Bruun til Amtsskytteforeningens Formand, og Foreningen har siden den Tid kunnet glæde sig ved god Fremgang, indtil Verdenskrigen i 1914 bevirkede Forstyrrelse i Arbejdet.

Efter Indberetningerne for 1913 talte Amtsskytteforeningen 45 aktive Kredse med ialt 1305 aktive Medlemmer. Heraf var 412 mandlige Gymnaster og 258 kvindelige Gymnaster.

I 1918 havde Thisted Amts Skytteforening eksisteret i 50 Aar, og denne Begivenhed fejredes med en stor Skytte- og Gymnastikfest i Sjørring Søndag den 7. Juli. Ved denne Fest var der Opvisning af 2 meget store Gymnastikhold samlede fra hele Amtet. Et Damehold paa over 100 kvindelige Gymnaster under Ledelse af Frk. Emma Frederiksen, Vestervig. Et Herrehold paa ca. 150 unge Karle, ledet af Hr. Chr. Østergaard fra Hundborg. I Anledning af Jubilæet modtog Amtsskytteforeningen en stor Sølvpokal af Overbestyrelsen for De danske Skytte- og Gymnastikforeninger. Amtsföreningen udsatte 2 Præmierifler i Skydningerne.

Jubilæumsfesten fik en mægtig Tilslutning. I Skydningen deltog ca. 200 Skytter. Den af Overbestyrelsen skænkede Sølvpokal var her udsat for første Gang, og blev vundet af Peter Thorhauge, Klim, der tillige hjemførte den ene af Præmieriflerne for første Præmie i Hovedskydning paa 250 Meter.

Til Gymnastikopvisningerne var samlet ca. 6000 Mennesker for at se paa de store Gymnastikhold og for at høre Formanden for De danske Skytteforeninger, Hr. Klaus Berntsens, udmærkede Tale.

I disse Aar var der stærke Adskillelsesrøster fremme, og paa Generalforsamlingen den 17. Marts 1919 udtalte flere Gymnaster sig for, at Amtsföreningens Repræsentanter i København skulde stemme for Adskillelse af Skytter og Gymnaster. Som Følge heraf kunde Skovrider P. D. Bruun ikke tage mod Genvalg som Foreningens Formand, da han var imod Adskillelse, og Gaardejer L. M. Mortensen, Hellborg, valgtes til Foreningens Formand.

Efter Tilbagegangen i Krigsaarene viser det sig i 1919 stærk Interesse og dermed Fremgang for Skydning. Alene paa et Bestyrelsesmøde i Juli blev der optaget 5 nye Skyttekredse med ca. 75 Medlemmer i Amtsskytteforeningen.

Da Kæmmer C. Brandi i Oktober 1919 rejser fra Egnen, og derfor maa fratræde som Foreningens Forretningsfører, efter at have været dette siden 1909, antoges Tømrer L. C. Pedersen, Sjørring, til Forretningsfører. Ved sin Bortrejse modtog Kæmmer Brandi en Erindringsgave af Amtsskytteforeningen.

For at bringe bedre Forhold mellem Skytter og Gymnaster, hvilke sidste stadig krævede større Frihed og Indflydelse indenfor Foreningen, blev der i 1920 udarbejdet og vedtaget nye Love, der i høj Grad imødekom Gymnasternes Krav, ligesom Foreningens Navn blev ændret til: „Thisted Amts Skytte- og Gymnastikforening“.

I 1921 afholdtes Landsfesten i Fredericia, og Thisted Amts Skytte- og Gymna-

stikforening deltog heri med saavel et Skyttehold som et Karle- og Pigehold Gymnaster. I Anledning af Landsfesten blev der anskaffet en ny Fane til Foreningen. Fanen, der bærer det nye Foreningsnavn, blev indviet ved Amtsholdenes Opvisning i Sjørring den 26. Juni.

I Sommeren 1921 anlagdes nye Skydebaner i Sjørring, men disse Baner blev ikke anlagt af Amtsforeningen, men derimod af et Interessentskab bestaaende af interesserede Skytter og Skyttekredse, som tegnede sig for forskellige Beløb. Anlægs-summen inklusive Købesummen af Jorden androg ca. 6000 Kr. Ved 2. Hovedkreds' Kapskydning den 21. August 1921 blev de nyanlagte Skydebaner indviede, og ved Præmieuddelingen paa Sjørring Volde takkede Skydeudvalgets Formand, Hr. J. Ibsen Sørensen, Thisted, de Mænd, som havde sat sig i Spidsen for at faa Banerne anlagt, da disse var haardt tiltrængte. Da det imidlertid hurtigt viste sig at være et urentabelt Foretagende, blev Amtsforeningen allerede i 1923 saa at sige nødt til at overlage Skydebanerne.

Paa Generalforsamlingen i Marts 1922 blev Skovrider P. D. Bruun atter valgt til Foreningens Formand, idet Hr. N. M. Mortensen var flyttet fra Amtet.

Paa Generalforsamlingen i 1923 blev det vedtaget, at der fremtidig skulde afholdes en Kapskydning mellem de tre Hovedkredse om en af Amtsforeningen udsat Vandrepokal, som dog kan vindes til Ejendom af en Hovedkreds ved at vindes 3 Aar i Træk eller 5 Gange ialt. Denne — for de ældre Skytter — meget interessante Skydning har været afholdt omtrent hvert Aar siden og har sikkert i høj Grad bidraget til, at Skydefærdigheden i de senere Aar er steget ganske betydeligt, saaledes at Thisted Amt ved Jyllandsfesterne i 1931 og 1933 har opnaaet at staa som Nr. 2 af samtlige jydsk Amter. Ligesom en af Amtets Skytter, nemlig Landmand K. Søndergaard Knudsen, Sønderbjerg pr. Uglev, ved begge disse jydsk Skyttestævner naaede at blive Jyllandsmester, og i 1931 endvidere at hjemføre Sandemann-Pokalen til Thisted Amt.

Atter i 1923 blev det nødvendigt at vedtage nye Love, som gav større Selvstyre til henholdsvis Skytter og Gymnaster, og som mere lagde Arbejdet over til Udvalgsformændene end til selve Formanden.

Efter at Tømrer L. C. Pedersen i forskellige Spørgsmaal var kommen til at staa i Opposition overfor Foreningens Bestyrelse, bad han sig fritaget for Hvervet som Forretningsfører, og den 1. Januar 1924 antoges Ekviperingshandler H. Hansen, Thisted, til at være Forretningsfører for Foreningen.

Den 5. Juli 1925 fandt den store „Niels Bukh“-Gymnastikfest Sted i Sjørring Volde, og dette blev den største Fest, som endnu har været afholdt paa dette Sted. Omkring 8—9000 Tilskuere var mødt op for at se Niels Bukh's 12 Mands Gymnastikhold vise primitiv Gymnastik.

Gennem mange Aar har Træhandler J. Ibsen Sørensen været Foreningens Depotforvalter, men i 1923 havde man antaget en af Byens Isenkræmmere til denne Post, da han vilde gøre det billigere. Men forskellige Forhold gjorde, at Skydeudvalget den 12. Juni 1926 maatte opsiges Kontrakten med ham, og kort Tid efter genantoges Hr. Ibsen Sørensen som Depotforvalter, og han har beholdt Pladsen siden.

Da Forretningsfører H. Hansen den 1. Juli 1926 flyttede til Skanderborg, antoges i hans Sted Revisor N. C. Søndergaard, Thisted, til Forretningsfører.

I 1928 kunde Thisted Amts Skytte- og Gymnastikforening fejre 60 Aars Jubilæum, og i den Anledning blev der afholdt en stor 2 Dages Jubilæumsfest med baade Skydning og Gymnastikopvisning. Festen begyndte Lørdag den 30. Juni med Aabningstale

af Amtmand Haugen Johansen og senere Tale af Folketingsmand Arnth Jensen, Næstformand for De danske Skytte- og Gymnastikforeninger. Baade Lørdag og Søndag var der Opvisning af de 2 store Gymnastikhold, hver paa 100 Deltagere, som skulde repræsentere Thisted Amt v. Landsfesten i Sønderborg. Et 30 Mands Skyttehold deltog.

Skønt Foreningen saaledes arbejdede paa bedste Maade, og Skytter og Gymnaster havde hver sin Udvalgsformand, ligesom Regnskabet blevet delt, saaledes at der ydedes Retfærdighed til begge Sider, kunde de ogsaa udefra kommende Adskillelæstanker ikke i Længden holdes ude. Gymnasterne var blevet de fleste, og Skytterne kunde ikke forhindre, at det paa Generalforsamlingen den 23. Marts 1929 blev lovlig vedtaget, at fra 1. Januar 1930 skulde Foreningen deles i en-selvstændig Skytteforening og en do. Gymnastikforening.

Efter at Gymnasterne saaledes havde dannet deres egen Forening, blev Navnet atter forandret til: Thisted Amts Skytteforening og til dens Formand valgtes Forretningsfører Chr. Smed Christensen, Thisted, som jo i flere Aar havde været Formand for det særlige Skydeudvalg. Som Forretningsfører fortsatte Revisor N. C. Søndergaard, der iøvrigt ogsaa vedblev at være Forretningsfører for den nystiftede „Thisted Amts Gymnastikforening“.

Hidtilværende Formand for den gamle Forening, Skovrider P. D. Bruun, R. af D., blev udnævnt til Æresmedlem af begge de nye Foreninger.

Siden Adskillelsen har Foreningen haft Arbejdsro og - skønt der kunde ønskes Tilgang af flere unge Skytter - har det været gode Arbejdsaar, idet der er en fast og trofast Medlemsstab af ældre Skytter, som holder fast ved og værner om deres gamle Forening. Og at der fremdeles er Interesse for Skydning i Thisted Amt, fremgaar deraf, at der ved Korporationskydningen i Sjørring i 1933 kunde mønstres ikke mindre end 60 Hold à 4 Mand, altsaa 240 Deltagere, og endda maatte der siges nej til flere Hold, da der ikke kunde blive Plads til flere paa Skydebanerne.

CHRISTIAN SMED CHRISTENSEN, Forretningsfører, er født den 31. Januar 1890 som Søn af Vildthandler Peter Smed Christensen og Hustru Ane, født Jensen. Gift 1918 med Johanne Jeppesen. Lærte Handelen i Thisted, virkede i Faderens Forretning fra 1911—17, Forretningsfører for Thisted Ægexport siden 1. Aug. 1917. I Bestyrelsen for Thisted Amts Skytteforening siden 1924, Formand siden 1930, i Bestyrelsen for Thisted Skyttekreds, Formand siden 1921, Formand for Amtsskytteforeningens 21. Hovedkreds og for Amtets Skydeudvalg fra 1926—28.

Chr. S. Christensen,
Forretningsfører.

NIELS CHR. SØNDERGAARD, Revisor, er født d. 14. Marts 1895 i Vesløs som Søn af Grd. Christian Søndergaard og Hustru Kathrine, født Nielsen. Gift 1918 med Helene Marie Godiksen. Lærte Handel i Østerild fra 1908—12, tog Handelseksamen i Aalborg 1914, v. Morup Møllens Brugsforening fra 1914—16, Købmand i Vester Thorup fra 1918—24, oprettede Bogholderi- og Revisionsfirma i Thisted i 1924. I Bestyrelsen for Thisted Amts Skytteforening fra 1921—25, og i Thisted Skyttekreds, Forretningsfører f. Thisted Amts Skytteforening, for Thisted Amts Gymnastikforening, for Oplysningsforeningen f. Thisted By og Opland.

N. Chr. Søndergaard,
Revisor.

INDRE MISSIONS-SAMFUND I THISTED. Hvornaar den Indre Mission er opstaaet i Thisted er ikke let at fastslaa, idet den, før der dannedes Foreninger, sikkert har været til Stede i Befolkningen.

I Indre Missions Udvikling kan man skelne 3 Perioder:

1. Foruden de faa troende gik en Del religiøse Mennesker og søgte ivrigt efter Sandheden, og da Indre Mission bragte et fuldt Evangelium, gav de deres dybt religiøse Erkendelsestrang, stærke Følelse og spændte Vilje hen i en flammende Offer-tjeneste, — jo mere Lidelse indad og udad, des bedre, hvorved de skabte et Martyrium ikke for selv at æres, men af Frygt for Herren — der selvsagt var det bedste Missionsmiddel til at vinde den enkelte, føre ham langt i en helhjertet Hengivelse og forberede en stor Høst.

2. Den kommer i 90ernes Vækkelser, hvor en Mængde Familier kommer med, og hvoraf mange blev deres aandelige Fædre lig. Nogle kom ogsaa lettere igennem, vel ikke faa uden Kamp, og Følgen udeblev ikke. Den ydre Stilling er ikke faa Steder helt forandret. Fra at være en stærkt forfulgt, men inderlig sluttet, lille Skare, er man blevet en Hær, der ikke kan standses. Nu skal Præsten, Lærerne og helst ogsaa Forretningsmanden være „Missionsfolk“. Strømmen gaar den Vej. Det er herligt og betyder store Muligheder, men tillige ogsaa de store Farer. Thi de mange vil gerne have hellige Teorier, endog de allerhelligste, hvis Strømmen gaar den Vej; men ikke den Lidelse, ofte dybe Nød, som de paadrager deres virkelige Ejere.

3. Fra 1904 og opefter kendetegnes de mange og ofte ret store Vækkelser af, at det er de unge, specielt fra troende Hjem, der gribes, derimod faa ældre. Det har maaske nogen Grund i, at noget af den hellige Bæven, Herren kommer stor og mægtig, og vi Støvvæsener skal være hans Medarbejdere paa hans dyrekøbte, den er fortonet, man har vænnet sig til det overnaturlige og tager mere forretningsmæssigt mere menneskeligt paa det, men det hamrer ogsaa den Sandhed fast: Gaar Vækkelsen hen over en Egn, og man ikke føler Frelserens Kald, kan man i mange Aar gaa rundt som levende Lig, — i Blinde fremad paa Fortabelsens Vej uden Mulighed for Frelse. Og Helvede hedes for den Vantro fra saadanne Egne.

Synes der saaledes at være tabt noget i Dybden, er der vundet saa meget i Bredden, at der er meget naaderigt at pege paa.

Er man kendt i et af disse benaadede Sogne, og nu maa opholde sig paa langt fattigere Steder, lister man sig gerne ind i deres Kirke eller Missionshus og sætter sig ved Døren og betages først af den næsten endeløse Opvandring, der siger een, at saa godt som alle Hjem er repræsenteret, og mange ved alle dem, der kunde være fraværende.

Derefter fortæller den betagende Sang, at der igennem dem gaar et brændende Begær efter under Gudstjenesten at opleve at møde Herren selv og mærket deraf gaa hjem med Velsignelsen. Og hører man de jævne Venner bede eller fremføre noget i en Samtale, betages man endnu mere af den aandelige Sundhed, Sandhed og Rigdom, de ejer, fordi de har levet i et benaadet Samfunds alsidige Velsignelse.

I Forbindelse med Indre Mission eller ud fra denne er opstaaet en Række specielle Foreninger. Saaledes K. F. U. M. og K. F. U. K., Blaa Kors, og ligeledes Børnegudstjenesterne og Søndagsskoler.

Kredsformand for Børnegudstjenestearbejdet i Thy er Missionær Bach. Han og Skomager Christensen samlede den 2. November 1884 13 Børn i et privat Hjem, næste Gang 26, og saaledes kom der snart Fart i Arbejdet. Det var ogsaa faa, der som Bach havde Evner til at rive Barnet med i alle de Stemninger, som bevæger en Børneven: Sorg, saa Børnene og han græder sammen, Harme og Afsky, saa det gnistrer for Øjet, Begejstring, saa Feststemningen bliver uforglemmelig.

Blaa Kors, en Afholdsforening under Indre Mission, udfører ogsaa et stort Ar-

J. K. K. Bach,
Indremissionær.

bejde, hvor troende Mennesker prøver at redde Kammerater, der er forfalden til Drik.

K. F. U. M. og K. er beskrevet andetsteds i Værket.

JENS KRISTIAN KRISTENSEN BACH, Missionær, er født den 25. August 1862 i Vestervig som Søn af Lods Chresten Poulsen Bach og Hustru Maren, født Sørensen. Gift 1891 med Mette Marie Jensen. Kom til Thisted i 1883. Drevet Malerforretning og har været Missionær i 27 Aar. Formand for Indre Missions Samfund og Formand for Indre Missions Samfunds Børnegudstjenester.

K. F. U. K. i Thisted, eller som det den Gang hed, „Pigeforeningen“, stiftedes den 3. Søndag i Oktober 1895. Daværende Købmand Lind fra Humlum havde et Møde i Missionshuset. Missionær Kristensen, Thisted, der havde Erfaring for, at en Del troende unge Piger ønskede at danne en Forening for bedre at kunne arbejde, opfordrede efter at Mødet var sluttet disse til at tegne sig som Medlemmer, og denne Opfordring blev fulgt af 10--12 unge Piger. Der blev dog ikke denne Gang valgt nogen Bestyrelse, men der holdtes regelmæssige Møder — Bibelsamtaler — i Missionshuset hver Tirsdag Aften, der som Regel lededes enten af Missionær Kristensen eller af Malermester J. K. Bach. Saaledes gik 4 Aar, og Medlemstallet forøgedes noget. Imidlertid syntes de unge Piger, de maatte have en Bestyrelse, og da Missionær Kristensen for en stor Del var borte til Møder andre Steder, og Malermester Bach, der endnu ikke var antaget til Missionær, men arbejdede meget i sin Fritid for Børnegudstjeneste-

K. F. U. K.'s Bygning.

sagen og af den Grund lidt var forhindret i at være til Stede ved Bibelsamtalerne, henvendte man sig til Skrædermester Dybdahl Nielsen og bad ham gaa ind i Bestyrelsen og hjælpe til med Ledelsen og Arbejdet i det hele taget. Denne Henvendelse havde saa til Følge, at der valgtes en Bestyrelse paa 5 Medlemmer med Malermester Back som Formand og Skrædermester Dybdahl Nielsen som Næstformand. De øvrige Bestyrelsesmedlemmer var: Strygejomfru Elise Petersen, Husbestyrerinde Amalia Brack og Husbestyrerinde Mette Nielsen. Dette skete i Foraaret 1899. Møderne holdtes fremdeles i Missionshuset hver Tirsdag Aften.

I 1903 valgtes Dybdahl Nielsen til Formand, idet Malermester Back blev mere og mere optaget af sit Arbejde blandt Børnene. Medlemsantallet steg stadigt, og der blev nu oprettet en Ungdomsafdeling for unge Piger fra 14-17 Aar, ligesom der blev holdt Konfirmandfester, hvortil begge Præsters Konfirmander blev indbudt, og de fleste modtog Indbydelsen. I mange Aar blev disse Konfirmandfester holdt i Formandens Hjem, hvor der trakteredes med Kaffe, og hvortil der altid var indbudt en Fremmed som Taler. Som Tiden gik og flere kom til, følte Trangen til eget Hjem sig stærkt, og efter nogle Aars Forløb fik Foreningen Indre Missions Samfunds Samtykke og Lov til at bede Samfundene i Thy om et Bidrag til Anskaffelse af Inventar til eget Hjem, det skete i 1907, og det gav dette glædelige Resultat, at de fik Mod til at leje to Lejligheder i Asylgade 9, som saa blev slaaet sammen.

Dette Hjem blev indviet den 25. November 1907 af Pastor Stenfeld Mathiassen, den Gang i Nørre Nissum. Der ud fra drev Foreningen i sin Tid Arbejdet i mange Aar under megen Velsignelse baade udadtil og indadtil. Strygejomfru Elise Pedersen var i mange Aar Husmoder der, og mange er de, som kom til Elise Pedersen og blev hjulpet, naar de kom i Trang med dem selv over deres Tilstand med deres Gud. Fra 1. November 1917 til November 1918 havde Foreningen Frk. Kjær som Sekretær. I Aarenes Løb blev Foreningens Hjem i Asylgade for lille. Der var ved Foreningens Bibeltimer saa overfyldt, at der maatte udvides, og Ønsket om eget Hjem blev da naturligvis Arbejdets Maal, men Foreningen forstod, at den ikke kunde magte denne Opgave ved egen Hjælp. Formanden fik nu den Indskydelse, at prøve om Foreningen ikke kunde faa Ministeriets Tilladelse til en Indsamling i Aalborg Stift til Fordel for denne Sag. Der sendtes saa med Kredsbestyrelsens anbefaling et Andragende til Ministeriet, og Foreningen anmodede Folketingsmand Fibiger om at tale dens Sag.

Dette gav til Resultat, at Foreningen fik Ministeriets Tilladelse til at foretage en Indsamling i Thisted Amt den 12. Oktober 1922. Indsamlingen lededes af Dybdahl Nielsen og Bankdirektør Bornerup i Hurup var Indsamlingens Kasserer. Der indkom lige ved 13,000 Kr. netto. Foreningen havde i Forvejen opsamlet en Kapital paa ca. 7,000 Kr., saa den raadede nu over ca. 20,000 Kr. Man begyndte nu at se sig om efter et Hjem, men paa Grund af de dyre og nedadgaaende Tider var Bestyrelsen bange for at købe noget, idet den derved let kunde risikere at miste Foreningens Penge. Man besluttede da at se Tiden an lidt endnu, og da man nu af Malermester H. P. Østerbye blev tilbudt 2 Lejligheder med 6 à 7 Værelser til Udleje paa Hjørnet af Stationsvej og Frederiksgade for en Pris af 1200 Kr. i aarlig Leje, besluttede man at tage mod dette Tilbud. Dette Hjem blev saa indrettet og indviet d. 23. November 1923. Der drev Foreningen saa Pensionat og antog Frk. Elise Hansen til Bestyrerinde, hvilket hun gjorde paa en udmærket og økonomisk Maade, saa Hjemmet omtrent kunde bære sig selv.

I 1926 flyttede Frk. Hansen til K. F. U. K. i Aalborg, og Frk. Margrethe Støvring blev Bestyrerinde. I 1925 trak Dybdahl Nielsen sig tilbage som Formand efter at have

givet 26 af sine bedste Aar i Foreningens Tjeneste. Kredssekretær Frk. Kathrine Nielsen blev derefter Foreningens Formand, men trak sig tilbage efter nogle Maaneders Forløb, hvorefter Frk. Maren Andersen blev valgt til Formand. I Foreningen er der foruden en Hoved- og Ungdomsafdeling ogsaa oprettet en Yngsteafdeling.

Tanken om eget Hjem blev til Virkelighed i Foraaret 1930, da K. F. U. K. købte Dommer Spleths Ejendom i Rosenkrantzgade for en Købesum af 29,500 Kr. Der indrettedes en Kvistetage med 12 Værelser til Udleje samt indlagdes Centralvarme, hvilket kostede ca. 15,000 Kr. I Stueetagen findes udmærkede Foreningslokaler og til Hjemmet hører en dejlig Have. Indvielsen fandt Sted den 17. August 1930 ved Landsformand for K. F. U. K., Frk. Ræder, København.

I 1932 trak Frk. M. Andersen sig tilbage som Formand, hvorefter Fru Henriette Østerbye valgtes dertil. Foruden Formanden bestaar Bestyrelsen af Dameskræderinde Frk. Aas, Næstformand, Frk. Margrethe Støvring, Husmoder paa K.F.U.K., Frk. Kathrine Kristensen, Husmoder paa K.F.U.M., Kredssekretær Frk. Cathrine Nielsen, Fru Sekretær Mary Andersen og Husassistent Frøken Edith Jensen.

H. Østerbye,
Formand.

JOHANNE MARGRETHE HENRIETTE ØSTERBYE, Frue, er født den 21. Februar 1886 i Skinnerup som Datter af Gaardejer Morten Vestergaard og Hustru Ane Kirstine Marie, født Nielsen. Gift 1926 med Malermester H. P. Østerbye. Dimitteret fra Nørre Nissum Seminarium 1912, Lærerinde ved Skanderborg Realskole fra 1912—19, ved Thisted kommunale Skolevæsen fra 1919—1. August 1926. I Bestyrelsen for K. F. U. K. i Thisted fra 1920—23, siden 1932 Formand for samme.

V. O. K. Aas,
Dameskræderinde.

M. Støvring,
Husmoder.

C. Nielsen,
Kredssekretær.

E. Jensen,
Husassistent.

VALBORG OLIVE KRISTINE AAS, Dameskræderinde, er født den 6. April 1879 i Thisted Landsogn som Datter af Plantør Lars Christian Aas og Hustru Jensine, f. Hurup. I Bestyrelsen for K.F.U.K. og nu Næstformand, Formand for K.F.U.K.s Ungdomsafdeling.

MARGRETHE STØVRING, Husmoder, er født den 23. Marts 1896 i Staustrup Kommune som Datter af Gaardejer Poul Støvring og Hustru Kathrine, født Olsen. I Bestyrelsen for K.F.U.K. i 12 Aar, Foreningens Husmoder siden 1. November 1926.

MARY MAGDALENE ANDERSEN, Frue, er født d. 22. Marts 1901 i Havdrup som Datter af Blikkenslager Johannes Frederik Madsen og Hustru Rasmine Frederikke, født Andreasen. I Bestyrelsen for K.F.U.K., Leder af K.F.U.K.s Traverklub.

CATHRINE NIELSEN, Kredssekretær, er født den 13. Juni 1891 som Datter af Købm. N. C. Nielsen og Hustru Maren, f. Kristensen. Har gennemgaaet det udvidede Kursus paa Haslev Højskole i Sommeren 1919, kom i Efteraaret 1919 paa „Marthabo“ og gennemgik der Kursus for kvindelige Menighedsarbejdere, blev i Efteraaret 1920 ansat som Kredssekretær for K.F.U.K.-Foreningerne i Thy.

EDITH JENSEN, Husassistent, er født d. 15. Februar 1903 som Datter af Malermester L. K. Jensen og Hustru Emilie, født Holm.

K. F. U. M. i THISTED er oprettet den 3. Maj 1898 i et Medlems Arbejdslokale og begyndte med 21 Medlemmer. Foreningens første Formand blev Pastor Jepsen, og dens Samlings- og Mødested var hos Gæstehjemsvært Anton Jensen, Stationsvejen.

Allerede i 1890 begyndte nu afdøde Gæstehjemsvært Niels Poulsen at samle nogle unge Mænd til „Ynglingemøder“ i sit Hjem. Det var en ringe Begyndelse med 3—5 unge Mænd som Deltagere, men Tallet voksede stadig saa smaat, og flere fik efterhaanden Øjet op for, at her var en Gerning at gøre. Blandt disse skal særlig nævnes Kunstmaler Andersen og Pastor Leth, som begge aabnede deres Hjem for „Ynglingemøderne“ og selv blev Medarbejdere.

Omkring Aarhundredeskiftet lejede Foreningen først egne Lokaler hos Anton Jensen, der var Foreningens Pensionatsvært og omtrent samtidig blev dets Formand, idet Pastor Jepsen ønskede at fratræde denne Post. Den 4. Marts 1910 fratraadte Anton Jensen efter eget Ønske Formandsposten, og til hans Efterfølger valgtes Malermester H. P. Østerby, der stod som Foreningens Formand indtil i 1916.

Nogen stor Forandring for Foreningen blev dette Formandsskifte vel ikke; thi den gamle Formand forblev i Bestyrelsen og bevarede sin Kærlighed og Omsorg for de unge usvækket, og den nye havde siddet i Bestyrelsen fra Foreningens Start og gennem alle Aarene ofret Foreningen sin største Interesse og Kærlighed. I denne Periode vakttes Tanken om at faa bygget eller købt egen Ejendom, for i en saadan at faa indrettet større og mere tidssvarende Lokaler med Plads til den stadig voksende Forening.

Tanken blev til Handling, først ved Tilvejebringelse af et Byggefond, som skabtes ved frivillige Gaver, Bidrag og ved Basarer — og dernæst ved Køb af den smukke Bygning, Frederiksgade 16, som blev købt Januar 1914 for den ret billige Pris af 33,000 Kr. Foreningens Lokaler indrettedes her, og de indviedes den 12. November 1916. Manufakturhandler Nielsen valgtes til Formand i 1916 og virkede som saadan indtil 1920, da han rejste fra Byen. Hans Efterfølger blev Buntmager Niels Søndergaard.

Straks ved Indflytning i den nye Ejendom indrettedes en Del af Stueetagen til Foreningens Pensionat, og Knud Jensen og hans Hustru flyttede ind her og overtog Stillinger som Sekretær og Værtinde.

Foreningen har siden 1913 haft sit eget lokale Maanedssblad, der har været redigeret af Fotograf Scharling og senere af Postassistent Frederiksen.

Under Foreningens Førerskab stiftedes i 1917 en Thisted Afdeling af F. D. F. med Glarmester Johansen som Kredsfører. Alle vil mindes den dejlige, hvidbluseklædte Drengeskare, naar den taktfast marscherede gennem Gaderne med dets kvikke Musikkorps i Spidsen. Hvorfor maatte dette Arbejde standse? Fordi Johansen paa Grund af „Alder og Svagelighed“ ikke kunde fortsætte. Bankfuldmægtig Bornerup prøvede en Tid og havde baade Evnerne og Kærligheden, men manglede Tiden, der nødvendigvis skulde ofres dertil.

Foreningen ejer et lille Bibliotek, men haaber, at dette vil vokse.

Foreningen bestaar af tre Afdelinger: Hovedafdelingen, Ungdomsafdelingen og Yngsteafdelingen.

I Foreningens Bestyrelse sidder følgende Medlemmer: Malermester H. P. Østerbye, R. af D., Formand, Maltgører O. Chr. Madsen, Næstformand, Direktør A. O. Arentsen, Kasserer, Postekspedient Frederiksen, Ekspedient A. Petersen, Arkitekt J. F. Iversen og Lærer Riis Olesen.

Sekretær er J. Chr. Andersen, og Husmoder er A. K. Christensen.

H. P. Østerby,
Malermester.

O. Chr. Madsen,
Maltgører.

A. O. Arentsen,
Direktør.

J. F. Iversen,
Arkitekt.

HANS PETER ØSTERBYE, Malermester, R. af D., er født den 9. Juli 1871 i Assens som Søn af Konditor Johan Jacob Østerbye og Hustru Caroline Petrine, født Løwe. Gift 1897 med Alette Leonora Andersen (død), gift 1926 med Johanne Margrethe Henriette Vestergaard. Malermester i Thisted siden 1896. Byrådsmedlem fra 1913—29, Medlem af Menighedsraadet, Formand siden 1922, og af Skolekommissionen (valgt af Byraadet). I Bestyrelsen for Dr. Louises Børneasyl, Medlem af Indre Missions Samfundsraad, Formand for K. F. U. M. i Thisted.

OSKAR CHRISTIAN MADSEN, Maltgører, er født den 29. Oktober 1891 i Borris som Søn af Drænmester Jens Madsen og Hustru Marie, født Johansson. Gift 1922 med Anna Wangsgaard. Ansat paa Thisted Bryghus siden 1916. Medlem af Indre Missions Bestyrelse i Thisted, Formand for Kristeligt Sangkor, Næstformand for K.F.U.M. i Thisted.

ARON OVERGAARD ARENTSEN, Direktør, er født den 5. November 1905 i Esbjerg som Søn af Agent Jacob Overgaard Arentsen og Hustru Theresa, født Jensen. Gift 1928 med Martha Pedersen. Ansat ved Andelssvineslagteriet i Esbjerg fra 1. Maj 1921 til 1. Februar 1928, Studieophold i England, derefter Bogholder ved Andelssvineslagteriet i Graasten indtil 1. Oktober 1930, siden da Direktør for Thisted Andelssvineslagteri. Kasserer for K.F.U.M. i Thisted, Revisor for K.F.U.K. og K.F.U.M. i Thisted.

JOHAN FREDERIK IVERSEN, Arkitekt, er født den 30. Juli 1904 i Skanderup som Søn af Gaardejer Hans Quist Iversen og Hustru Bolette, født Lund. Dimitteret fra Odense tekniske Skole 1930, Tegner hos Bygmester Martin Andersen, Thisted. Selvstændig Arkitekt siden 1. December 1931, i Bestyrelsen for K.F.U.M. i Thisted.

ANNA KATHRINE CHRISTENSEN, Husmoder, er født den 23. November 1892 i Vesterbølle som Datter af Rentier Jens Christian Christensen og Hustru Mariane Christensen, f. Saugbjerg. Husmoder v. K.F.U.M. i Thisted siden 1. April 1928, i Bestyrelsen for K.F.U.K. siden 1932.

JENS CHRISTIAN ANDERSEN, Sekretær, er født den 9. Januar 1899 i Jerslev Sogn som Søn af Rentier Christian Peter Andersen og Hustru Johanne Kathrine, født Nielsen. Gift 1931 med Mary Magdalene Madsen. Dimitteret fra Haslev Seminarium 1927, forskellige Vikariater, Sekretær ved K.F.U.M. i Thisted siden 1929, i Bestyrelsen for Indre Missions Samfund og F.D.F. i Thisted.

A. K. Christensen,
Husmoder.

J. Chr. Andersen,
Sekretær.

THISTED IDRÆTSKLUB. Den moderne Form for Idræt, der allerede for længe siden har faaet de højeste Myndigheders blaa Stempel som et ubetinget værdifuldt Samfundsgode, maa søge sin Rod i den Arbejder- og Højskolebevægelse, der i 70- og 80erne gik over Danmark. Den Begejstring og Frigjorthed, hvormed Ungdommen da tog Idrætstanken op, tydede paa en længe ulmende Interesse og Lyst til under friere Former at lade det menneskelige Legemes Muskler udfolde sig paa en mere naturlig Maade, end det daglige trælsomme Arbejde gav Lejlighed til.

Naturligt nok var det Idrætter som Skydning og Gymnastik, der i første Omgang bredte sig her i Landet. I denne Henseende danner Thisted ingen Undtagelse. Med Begyndelsen af 90erne var Interessen for den ædle Cyklesport naaet her til Byen. Denne var dog kun for de mere velhavende, da Anskaffelse af en Cykle i hine Dage var en bekostelig Historie.

Med Fodboldspillet Indførelse var man naaet frem til en Form for Idræt, der ikke alene havde Betingelse for at samle et stort Antal aktive Deltagere, men samtidig skabte Interesse hos den brede Del af Befolkningen, der nok kunde interessere sig for Idræt, naar det gjaldt at være Tilskuere. Fodboldspillet utvivlsomme Førerstilling saavel her i Landet som andre Steder er saa velkendt, at det er overflødigt nærmere at komme ind derpaa.

Omkring Aarhundredeskiftet eksisterede der i Thisted forskellige Idrætsforeninger og gymnastiske Klubber, hvis Medlemmer dyrkede saavel Fodbold, Gymnastik, Boksning, Brydning, Cykling og Sabelfægtning. De forskellige Klubber søgte deres Medlemmer i særskilte Lag af Byens Befolkning, og ved saaledes at være spredt i flere Foreninger manglede de idrætsudøvende den rette Slagkraft, naar det gjaldt at faa Autoriteterne og udenforstaaende i Tale. En saadan Stilling var i Længden uholdbar, og i 1904 opnaaedes der da ogsaa en Overenskomst mellem Byens to Idrætsforeninger: „Thisted Gymnastikforening“ og Gymnastikforeningen „Frem“, hvorefter der fandt en Sammenslutning Sted mellem disse to Foreninger.

Den nye Forening, der stiftedes 8. Oktober 1904, fik Navnet Thisted Idrætsklub, og denne Forening har gennem Aarene vist sig i Besiddelse af en Levedygtighed og et Initiativ, der uden Overdrivelse kan tjene som Forbillede for adskillige Idrætsforeninger Landet over.

Foreningens første Bestyrelse bestod af Grosserer Hans Laursen, Entreprenør Christensen, cand. theol. Michelsen, Lærer Spanggaard, Redaktionssekretær E. Nielsen og Snedker M. Sørensen. En Sammensætning, der mere end Ord med Tydelighed fortalte, at Thisted Idrætsklub skulde være et Sted, hvor alle uden Standsforskul kunde føle sig hjemme. Idrættens hellige Sag skulde være det, der bandt Medlemmerne sammen og udviklede et godt Kammeratskab. Dette er en Linie, der godt kunde staa som Motto for Foreningen, og som gennem de skiftende Bestyrelser har været fulgt og hævdet paa en saadan Maade, at man ikke mindst her maa søge Aarsagen til den Position og Popularitet, som T. I. K. nu har.

Siden Foreningens Start har Fodbold og Gymnastik været de Idrætsgrene, der har formaaet at samle den største Tilslutning. Har man end ikke paa Fodboldspillet Omraade opnaaet særlig glørværdige Resultater, er man nu naaet dertil med Held at kunne tage Kampen op med adskillige velspillende jyske Klubber, og Foreningens 1. Hold, der i Øjeblikket spiller i den jyske Mellemrække, kan nu siges at have fundet den Plads, hvor det i de senere Aar med Rette har hørt hjemme.

Fra et beskeden mandligt Gymnastikhold og flere mere eller mindre vellykkede Forsøg med Damegymnastik har Foreningen efterhaanden oparbejdet en saa enorm Interesse for Gymnastik, at der for Tiden findes ca. 450 aktive Gymnaster fordelt paa 12 Hold. Selvom Foreningen kvalitetsmæssig set ikke staa særlig højt paa Konkurrencegymnastikkens Omraade og saaledes ikke kan hævde sig udadtil i denne Sportsgren, er det med en særlig Tilfredsstillelse, at Ledelsen peger paa den mægtige Deltagelse. Foreningens aarlige Gymnastikopvisninger hører da ogsaa til Aarets største Begivenheder og er altid sikker paa overvældende Publikumstilstrømning.

Det er dog Athletikken, der har formaaet at gøre Thisted Idrætsklubs Navn kendt

over det ganske Land. Æren herfor tilkommer i første Instans tidl. Rekordindehaver og Danmarksmester i Tikamp, Lærer Marius Jørgensen, der ved sin Ankomst til Thisted i 1918 indførte Athletikken og ved sit personlige Eksempel bidrog til at skabe overordentlig Interesse for denne her i Byen hidtil ukendte Idrætsgren. Marius Jørgensen var allround Idrætsmanden, der med særlig Interesse dyrkede Femkamp og Tikamp, og dette undlod ikke at præge de Idrætsmænd, der under hans Ledelse tog aktiv Del i Athleticsporten. I Løbet af forbavsende kort Tid formaaede Thisted Idrætsklub da ogsaa at gøre sig gældende i den jyske Athletikholdkamp, og Højdepunktet naaedes fra 1923--26, da Klubben 4 Aar i Træk vandt det jyske Mesterskab i Athletik og dermed satte en Rekord, der i adskillige Aar vil sikre Thisted Idrætsklub fra Forglemmelse.

Uden iøvrigt at skulle komme ind paa en nærmere Omtale af alle de udmærkede Athletik-Idrætsmænd, der i Aarenes Løb er fostret af Thisted Idrætsklub, er det dog uundgaeligt at fremhæve det pludseligt opdukkende Sprinter-Fænomen Johs. Brock, der i Begyndelsen af Tyverne hensatte det ganske Land i Forbavselse og i 1921 og 1922 naaede sit Højdepunkt ved at blive dansk Mester i 100, 200 og 400 m Løb. Heller ikke bør forglemmes den stoute Idrætskæmpe, Fr. Hansen, der trods sine 50 Aar stadig formaar at hævde sig blandt Danmarks bedste Hammerkastere. Fr. Hansens Resultater er Beviset paa, hvad sejt Udholdenhed, Vilje og sand Kærlighed til sin Idræt kan udrette, og det var med fuld Ret den gamle Hammerkaster i 1932 fik tildelt Dansk Idræts-Forbunds Hæderstegn i Guld.

I Sæsonen 1933 har Klubben yderligere taget Svømning for Herrer og Damehaandbold paa sit Program, og selv om det er for tidligt at udtale sig om Levedygtigheden af disse Idrætsgrene, maa Starten dog siges at være ganske god. Betingelserne for Svømmeporten er ideelle, og da Ungdommen i Thisted er svømmeinteresseret, vil Resultaterne ad Aare sikkert svare til Forventningerne.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af Direktør Fr. Bredahl, Formand siden 1915, Lærer Marius Jørgensen, Næstformand, Grosserer O. Madsen, Kasserer, Lærer O. Frederiksen, Sekretær, Bogholder Otto Nielsen, Bankassistent M. Pedersen samt Typograf H. E. Pedersen.

Nu som altid har det været Foreningens Ledelse magtpaaliggende at tilvejebringe en sund økonomisk Basis for det idrætslige Arbejde. Dette har man bl. a. naaet ved Afholdelse af en Række Basarer og Folkefester. Ad den Vej er der ved et uegennyttigt Arbejde fra adskillige af Klubbens Medlemmer tilvejebragt et Stadionfond paa 11-12000 Kroner, der for en stor Del har været medvirkende til, at Thisted Byraad i Sommeren 1933 paabegyndte Anlæggelse af et moderne Stadion. Dette er et Maal, Thisted Idrætsklub i mange Aar har arbejdet hen til, og den Dag, det ny Stadion indvies, indledes en ny Epoke i Thisted Idrætsklubs Historie.

O. Madsen,
Grosserer.

O. Nielsen,
Bogholder.

H. E. Pedersen,
Typograf.

OLE MADSEN, Grosserer, er født den 12. November 1884 i Holstebro som Son af Avlsbruger Jens Madsen og Hustru Kathrine, født Olesen. Gift 1914 med Anna Hauge. Oprettede Snedkerforretning og Møbelfabrik i Thisted 1914 og drev denne til 1930, siden da drevet en Gros Forretning i Træ og Finer. Kasserer for Thisted Idrætsklub siden 1918, tidligere Bestyrelsesmedlem og Kasserer for Thisted Snedkermesterforening.

OTTO NIELSEN, Bogholder, er født den 8. Februar 1900 i Hordum som Son af Murermester Carl Nielsen og Hustru Grethe, født Sørensen. Gift 1924 med Ellen Marie Gehlsen. Kom til Thisted i 1917 hos daværende Grosserer N. S. Frederiksen, var Assistent i Amdtsnavnet fra 1919-20, derefter hos Firma P. Taabel & Co., siden 1923 Bogholder ved Firmaet Hedegaard og Hilligsøe i Thisted, i Bestyrelsen for Thisted Idrætsklub fra 1925-26 og igen fra 1932.

HENRY EMIL PEDERSEN, Typograf, er født den 10. November 1904 i Thisted som Son af Skrædermester A. C. Pedersen og Hustru Marie, f. Jørgensen. Gift 1926 med Helga Christensen. Udlært i Thisted, ansat ved Thisted Amtstidende siden 1919. I Bestyrelsen for Thisted Idrætsklub siden 1932, tidligere i Bestyrelsen og Formand for Dansk Typograf forbunds Thisted Afdl., Revisor i Socialdemokratisk Forening.

Standerhejsning ved Thisted Roklubs Aabningsfest.

THISTED ROKLUB. Paa et Møde den 10. Juni 1904 paa Hotel „Thy“, der var besøgt af 32 Deltagere, vedtoges det at oprette en Roklub i Thisted under Navnet „Thisted Roklub“. Efter en længere og udsvævende Diskussion nedsattes et Udvalg, bestaaende af d'Herrer Dahlgaard, Vinkyper Mogenssen, J. Hj. Nielsen, Kommis Pedersen og Tachau til at arbejde videre for Klubben og senere indvarse til konst.

Møde. Den 22. Juni 1904 afholdtes konstituerende Generalforsamling paa Hotel „Thy“. Her blev Klubben startet. Den første Bestyrelse bestod af Hr. Bogholder Dahlgaard, Formand, Hr. Tachau, Næstformand, Hr. Redaktionssekretær John Hj. Nielsen, Rochef, Hr. Iversen, Kasserer og Sekretær, Hr. Barber Erichsen, Materialforvalter.

Klubdragten blev: Hvid Hue, hvid Sweaters med lange Ærmer, mørke Knæbenklæder samt korte mørke Strømper.

Klubben begyndte med 2 brugte Baade: 1 Stk. 4 Aarers og 1 Stk. 2 Aarers, som blev købt af Nyborg Roklub. Baadene fik Navnene „Thy“ og „Spurt“. I Aaret 1911 købte Klubben endnu en brugt 4 Aarers Baad af en opløst Klub i Skive. Med disse 3 Baade arbejdedes der indtil 1918, da der for første Gang købtes en ny Baad. Alle senere indkøbte Baade paa nær 1 Stk. 4 Aarers Outrigger er købt som nye. Klubbens Flaade bestaar i Dag af 5 Stk. 4 Aarers, 3 Stk. 2 Aarers Inriggerbaade, 1 Stk. 4 Aarers Outrigger og 1 Single Sculler, men bliver næste Foraar forøget med 1 Stk. 4 Aarers Inrigger og 1 Stk. 4 Aarers Outrigger. Det fortjener at nævnes, at de to første 4 Aarers Baade, som Klubben anskaffede som brugte, endnu er i brugbar Stand. „Thy“ er ca. 40 Aar gammel, medens den første nye Baad, der indkøbtes i 1918, forlængst er udrangeret.

Til at begynde med havde Klubben store Vanskeligheder at overvinde, men en

dygtig Stab af Bestyrelsesmedlemmer kæmpede videre for den gode Sag. I 1910 fremlagdes paa den ordinære Generalforsamling Forslag om Klubbens Opløsning. Grunden hertil var et meget lille Medlemsantal samt at Klubbens Baadehus, der siden Starten havde ligget paa Havnen ved det saakaldte Hummerslæbested, nu skulde flyttes paa Grund af Havneudvidelse, og at Byraadet trods gentagne Ansøgninger ikke længere vilde give gratis Grund, men forlangte 70 Øre pr. m² i Leje. Der var kun mødt 8 Medlemmer, men trods det, blev det alligevel bestemt at forsøge at fortsætte, og der blev nedsat et 3 Mands Udvalg til at indgive fornyet Andragende til Byraadet eller finde andet egnet Sted til Baadehus.

Paa et Møde den 23. Maj besluttedes det at lade opføre et Baadehus paa en Grund i Dragsbæk lejet af Buntmager Søndergaard. Klubbens Fortsættelse var dermed sikret. Nu synes det, som Klubben er gaaet ind i en mere rolig og støt Udvikling. Medlemsantallet stiger, og Børnesygdommene er overstaaet. Efter mange og lange Forhandlinger med skiftende Ejere køber Klubben saa endelig i 1914 Grunden, hvor det nuv. Klubhus ligger. I 1922 faar Klubhuset ved Tilbygning sit nuv. Udseende.

Den 7. April 1926 besluttede en ekstraordinær Generalforsamling at optage Damer i Klubben. I den Anledning blev der bygget endnu et Baadehus. De første to Aar stod det paa en lejet Grund, men er nu flyttet over paa Roklubbens Grund ved Siden af det andet Baadehus. Foreningen er nu inde i en rig Udviklingsperiode, som fortsættes endnu.

Med Hensyn til Deltagelse og Sejre ved Kaproninger har Klubben ikke store Resultater at fremvise. Først saa sent som 1918 fik man brugeligt Kaproningsmateriel, og selv efter den Tid har Klubben nærmest virket som Motions- og Langtursklub. Utalige er de herlige Ture, som Roerne har foretaget over snart sagt hele Limfjorden. Den sidste Tur i 2 Aarers Baad ser saaledes ud: Thisted—Aalborg Løgstør Skive—Nykøbing M.—Struer—Thisted. Selvfølgelig har Klubben ogsaa enkelte Sejre fra Kaproninger at fremvise, men først i de allerseneste Aar er der konsekvent startet ved Nordjysk Kaproning, men som Regel kun med et enkelt eller to Hold.

Af Mænd, der har betydet meget for Foreningen, bør fremhæves: Redaktionssekretær Johs. Hj. Nielsen, der sad i Bestyrelsen fra 1904-09, Bogholder Vilh. Iversen, der sad fra 1907-12, Forretningsfører H. Chr. Ottesen, i 8 Aar fra 1909-15 og 1917-19, Bankbogholder Leerhøj, ligeledes i 8 Aar fra 1913—20 og i 1921, Konditor Herluf Christensen i 6 Aar fra 1919—25 og Snedkermester Kirkegaard, der var Medlem af Bestyrelsen i 14 Aar. Af Mænd, der i den nyere Tid har arbejdet og arbejder for Klubben, kan nævnes Inspektør E. Overgaard, Forretningsfører J. C. Pedersen og Kommunebogholder Nielsen. Den nuv. Bestyrelse bestaar af Depotbestyrer Chr. Elbrønd, Formand, Bogholder K. Espersen, Næstformand og Sekretær, Bogholder Svend Nielsen, Rochef, Kontorist Aage Poulsen, Kasserer, Ekspedient Chr. Tandrup, Materialforvalter, Købm. H. Møller og Bogholder A. Madsen.

Chr. Elbrønd,
Depotbestyrer.

CHRISTEN JENSEN ELBRØND, Ølhandler, er født d. 10. September 1895 i Thisted som Søn af Slagtermester Jens Elbrønd og Hustru Mette, f. Pedersen. Gift 1924 med Jenny Christensen. Sejlede fra 1910-18, deraf 5 Aar som Hovmester. Overtog Carlsberg Depotet i Thisted i 1920. Formand for Thisted Roklub.

KRISTEN ESPERSEN, Bogholder, er født d. 8. April 1902 i Dommerby ved Skive som Søn af Murerm. Laust Espersen og Hustru Kathrine, f. Iversen. Gift 1928 med Gerda Emmely Lauridsen. Ansat som Kontorist v. F.D.B. i Thisted 1922, udnævnt til Bogholder i 1925, i Bestyrelsen for Thisted Roklub.

Kr. Espersen,
Bogholder.

M. Aaberg,
Redaktør.

A. Hove,
Direktør.

L. C. Bendixen,
Konsul.

S. M. Zacho,
Konsul.

M. AABERG, Redaktør, R. af D., D.M., er født d. 11. Oktober 1853 i Rudkøbing som Søn af Skrædder Lars Mortensen og Hustru Helene født Aaberg. Gift 1880 med Karen Albrechtsen (død 1917). Bogtrykkeribestyrer i København fra 1877—79, samtidig Medredaktør af Typograf-Tidende, Medgrundlægger af Aalborg Dagblad 1879, Faktor og Redaktionssekretær ved Ringsted Folketidende fra 1880—83, Redaktør af Thisted Amts Tidende 1883, folkevalgt Borgmester i Thisted fra 1917—25, Medlem af Direktionen for Thisted-Fjerritslev Jernbaneselskab, Medlem af Thisted Byraad fra 1894—1925, Formand for Thisted Købstads Venstreforening til 1929. (Død).

ANDERS HOVE, Direktør, er født den 23. November 1858 i Snedsted Sogn som Søn af Møllejer Anders Hove og Hustru Else Kathrine født Nielsen. Gift 1891 med Marie Jørgensen, Datter af Konsul C. Jørgensen. Kom i Købmandslære i Thisted 1873, var senere Bestyrer for Thisted Arbejderforening, siden 1904 Direktør for Thisted Dampmølle, Formand for Den danske Landmandsbanks Thisted Afdeling, i Bestyrelsen for Thisted Bryghus gennem 28 Aar, noget af Perioden som Formand, i Bestyrelsen for Thisted Kulkompagni og for Aktieselskabet P. O. Poulsen, Formand for Thisted Ligningskommission gennem 7 Aar, i en Periode Medlem af Byraadet. (Død 1933).

LUDVIG CARL OLAF BENDIXEN, Konsul og Direktør, er født d. 14. April 1875 som Søn af Skræddermester L. Bendixen og Hustru Christine, Aarhus. Gift 1901 med Villa Bendixen. Tog 4. Kl. Hovedeksamen fra Aarhus Katedralskole, uddannet i en gros Forretning i Aarhus, Eksamen fra Aarhus Handelsakademi, Agenturvirksomhed i Thisted til 1918, derefter Direktør for Aktieselskabet Kulkompagniet og Medstifter af samme, Direktør for De forenede Kalkværker i Thisted, Norsk Vicekonsul 1924, Formand for Foreningen af Arbejdsgivere ved Thisted Havn, Formand for Udvalget for Nævningegrundlisten for Thisted Landsogn, Bestyrelsesmedlem i Aktieselskabet Kulkompagniet, Revisor i Handels- og Landbrugsbanken siden 1921.

SØREN MARTIN ZACHO, Konsul, er født den 6. Juli 1868 i Laurbjerg som Søn af Købmand og Gæstgiver Anders Zacho og Hustru Kirstine født Mikkelsen. Gift 1901 med Marie Poulsen. Ved Handelen i Skive fra 1883—90, i Lemvig 1891, Bogholder hos Firmaet C. J. Skou i Holstebro, Agenturforretning i Thisted 1896, oprettede Kafferisteri paa Nytorv i 1907, flyttede til Vestergade i 1918 og købte den Gaard, der tidligere tilhørte Konsul Andersen, Medstifter og Medlem af Bankraadet for Aktieselskabet Handels- og Landbrugsbanken i Thisted indtil 1932, Medstifter af Aktieselskabet Thisted Dampmølle, britisk Konsul fra 1915.

K. Karner,
Skolefondskasserer.

S. K. L. Larsen,
Fabrikinspektør.

N. A. B. Andersen,
Motorsagkyndig.

N. S. Sondergaard,
Landinspektør.

KRISTJAN KARNER, Skolefondskasserer, er født den 26. August 1870 i Skæve Sogn som Søn af Funktionær ved D.S.B. Jacob Peter Karner og Hustru Anna Marie født Andersen. Gift 1898 med Martha Marie Randrup. Dansk jur. Eksamen 1898, Amtsfuldmægtig ved Thisted Amt siden 1898, Skolefondskasserer siden 1908, Revisor for Thisted Sparekasse siden 1898, for Sognekommunale Regnskaber og for Thisted-Fjerritslev Jernbanens Driftsregnskab, Formand for Thisted Bys Ligningskommission.

SVEND KNUD LAUTRUP-LARSEN, Fabrikinspektør, er født den 24. Marts 1893 i Slagelse som Søn af Arkitekt Knud Larsen og Hustru Anna født Lautrup. Gift 1919 med Aslaug Schiøttz-Christensen. -- Student fra Roskilde Katedralskole 1911, cand. polyt. 1918, Assistent i København og Nordsjælland fra 1920—23, Fabrikinspektør for Thisted Kreds siden 1923.

NIELS AKSEL BYG-ANDERSEN, Motorsagkyndig, er født den 27. Juli 1893 som Søn af Tinghusforvalter og ~~Advokat~~ Advokat Niels Andersen i Aarhus og Hustru Andrea Kristine født Nielsen. Cand. polyt., Ingeniør, Justitsministeriets Motorsagkyndige for Thisted Købstad m. v.

NIELS SMED SØNDERGAARD, Landinspektør, er født den 25. August 1883 i Sønderbjerg i Thisted Amt som Søn af Proprietær Niels Søndergaard og Hustru Karen født Smed. Uddannet ved Landvæsen, Landbrugskandidat 1907, derefter Forvalter, tog Landinspektørexamen i 1913, derefter første Assistent paa Landbohøjskolen (Landmaalingkundervisningen), fra Efteraaret 1913 Landinspektør i Thisted sammen med Landinspektør E. E. Carlsen, selvstændig fra 1915. I en Aarrække i Bestyrelsen for Landinspektørforeningens 5. Kreds, nu i Hovedbestyrelsen for „Den danske Landinspektørforening“, Forretningsfører for „Det danske Hedeselskab“, Sekretær for Centralforeningen af Fiskeriforeninger i Thisted Amt, tidligere i Bestyrelsen for Thisted Amts Motorklub og Formand for Thisted Klub. Var i sin Tid meget virksom for Gennemførelsen af Bygningen af Hanstholm Havn.

E. Nordentoft Nielsen,
Tandlæge.

A. J. Dolleris,
Branddirektør.

H. H. Dolleris,
Branddirektør.

R. Høbe,
Direktør.

ALEX SØRENSEN, Tandlæge, er født den 17. Juli 1876 i Nykøbing paa Mors som Søn af Postbud Mads Sørensen og Hustru Karen Kirstine født Jensen. Gift 1902 med Anna Poulsen. Tandlægeeksamen 1900, Praksis i Thisted siden 1901, i Bestyrelsen og Sekretær for Nordjydsk Tandlægeforening i ca. 12 Aar.

EINAR NORDENTOFT NIELSEN, Tandlæge, er født den 7. August 1890 i Thisted som Søn af Tandlæge Johan Marinus Nielsen og Hustru Cathrine født Nordentoft. Gift med Irmelin Petersen. Tandlægeeksamen 1912, Tandlæge i Schweiz fra 1913—15, i Darmstadt fra 1915—16, i Bergen fra 1916—17, i Brünn i Czekoslovakiet fra 1917—18, Tandlæge i Thisted siden 1918.

AXEL JENSEN DOLLERIS, Branddirektør, er født den 14. September 1858 i Thisted som Søn af Købmand Adrian Jensen Dolleris og Hustru Dorthea Maria født Axelsen. Gift 1896 med Christiane Frederikke Hoeg. Udgaet fra Thisted Realskole 1873, lært Handelen i Nykøbing M., Bogholder i Hobro fra 1878—80, i Faderens Forretning i Thisted fra 1880—83, derefter ansat hos Justitsraad C. A. H. Hansen, var Fuldmægtig fra 1883, const. Branddirektør fra 1886, udnævnt til Branddirektør for Landets alm. Brandforsikring 1886, og for Købstædernes alm. Brandforsikring 1890. Tidligere Medlem af Sundhedskommissionen gennem 20 Aar, Kommunalrevisor i 6 Aar, Medstifter og Kasserer for Eshøj Plantageselskab og i Bestyrelsen for Thy Have- og Plantningsforening, Medlem af Tilsynsraadet for Landmandsbanken i Thisted, tidligere Medlem af Bankraadet, Vurderingsmand for Jydsk Hypotekforening og for Dansk Kautionsforsikringselskab, gennem 14 Aar Formand for Thisted Klub, Kasserer for Thisted Amts konservative Forening, tidligere Revisor for Landboforeningen Northy.

HARALD HØEG DOLLERIS, Branddirektør, er født d. 21. Januar 1898 i Thisted som Søn af Branddirektør Axel Jensen Dolleris og Hustru Christiane Frederikke født Høeg. Realeksamen fra Thisted Re-

alskole 1913, ansat i Den danske Landmandsbanks Afdeling i Thisted 1920, Fuldmægtig hos Faderen 1925, udnævnt til Branddirektør for Landbygningernes alm. Brandforsikring 1. April 1933, Næstformand for Thisted Klub.

RICHARD HOVE, Direktør, er født d. 6. Februar 1892 i Thisted som Søn af Direktør Anders Hove og Hustru Marie født Jørgensen. Gift 1917 med Anna Elise Schiøler. Student 1909, ansat ved Thisted Dampmølle 1913, Meddirektør fra 1. Marts 1932.

P. Jensen,
Rebslager.

A. Mikkelsen,
Skomagermester.

K. Krogager,
Distriktsjordemoder.

J. M. Nissen,
Distriktsjordemoder.

PETER JENSEN, Rebslager, er født den 23. Juli 1864 i Thisted som Søn af Rebslager Mads Christen Jensen og Hustru Cecilie, født Justesen. Gift 1887 med Sofie Henriksen. Udlært hos Faderen og overtog dennes Forretning i 1894. Formand for Thisted Syge- og Begravelsesforening, Kasserer i Fællesraadet for Velgørenhed og for Svendehjemmet, Formand for Centralforeningen af danske Rebslagermestre, Revisor i den statsanerkendte Sygekasse.

ANDERS MIKKELSEN, Skomagermester, er født den 29. April 1859 i Hanstholm som Søn af Fyr-assistent Mikkel Mikkelsen og Hustru Ane, født Mogensdatter. Gift 1884 med Inger Marie Larsen. Etableret sig i Thisted 1885. Kasserer for Thisted Syge- og Begravelsesforening, i Repræsentantskabet for Haandværkerforeningen siden 1913, deraf Formand i 3 Aar.

KIRSTINE KROGAGER, Distriktsjordemoder, er født den 14. Oktober 1880 i Bedsted som Datter af Snekker Thomas Peter Mikkelsen og Hustru Distriktsjordemoder Mariane Svenningsen. Gift 1906 med Murer Marius Krogager. Jordemodereksamen fra Rigshospitalet 1903, Jordemoder i Kollemorten ved Vejle fra 1903—14, Distriktsjordemoder i Thisted siden 1914. Formand for Thisted Amts Jordemoderforening fra 1923—29, Kasserer for samme fra 1918—23.

INGER MARIE NISSEN, Distriktsjordemoder, er født den 19. Februar 1880 i Vesløs som Datter af Avlsbruger Svenning Mortensen og Hustru Johanne Marie, født Jensen. Gift 1911 med Nis Nissen. Jordemodereksamen fra Fødselsstiftelsen 1908, Distriktsjordemoder i Klim fra 1908—10, i Thisted siden 15. Maj 1910. Tidligere i Bestyrelsen for Thisted Amts Jordemoderforening.

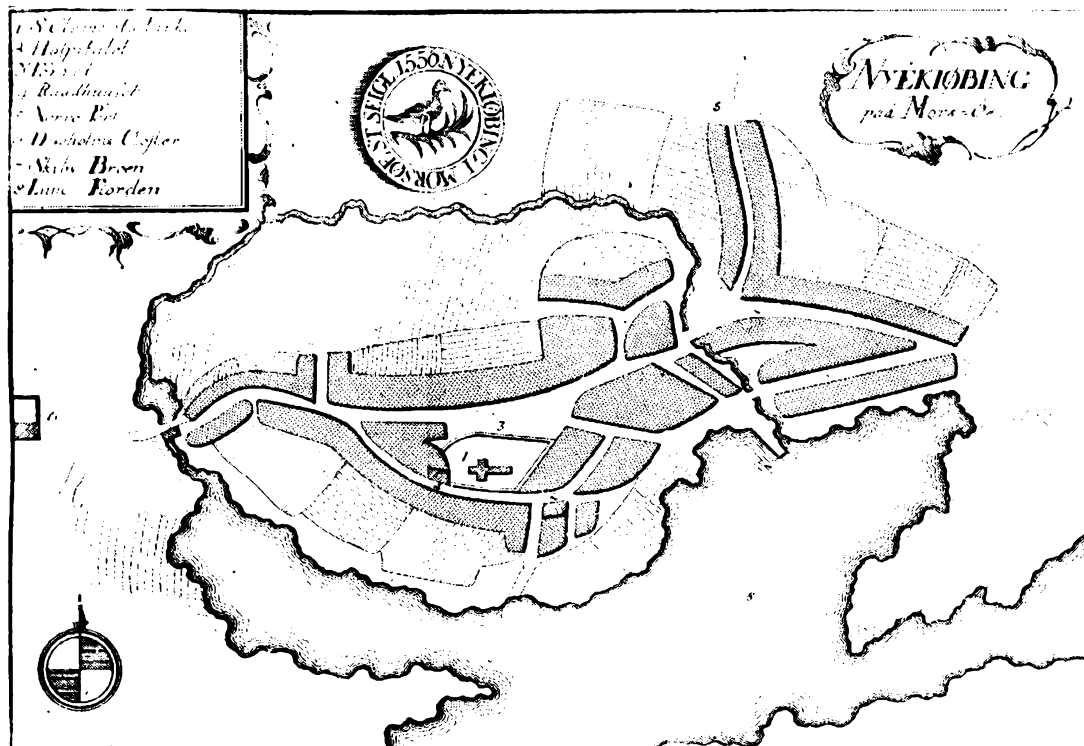
N. M. Østergaard,
Bestyrerinde.

NICOLINE MARIE ØSTERGAARD, Bestyrerinde, er født d. 3. September 1869 i Hørsted som Datter af Sogneraadsformand, Grd. Chr. Tange og Hustru Marie Kristine, født Andersen. Gift 1895 med Fattiggaardsbestyrer, tidl. Købm. Henry Østergaard, DM. Ved Fattiggaarden siden 1912, Bestyrerinde ved samme siden sin Mands Død i 1928. Medlem af Thisted Værgeraad i 7 Aar.

ANNA MARIE AAGAARD, Bestyrerinde, er født d. 22. December 1865 i Rind Sogn ved Herning som Datter af Landm. Mathias Aagaard og Hustru Maren, f. Mogensen. Uddannet som Diakonisse, Sygeplejerske v. Thisted Sygehus 1893, v. Menighedsplejen fra 1895, Bestyrerinde v. Thisted Alderdomshjem siden 1917.

A. M. Aagaard,
Bestyrerinde.

Gammel Plan over Nykøbing. (Efter Danske Atlas).

NYKØBING

LITORINASÆNKNINGEN, der indtraadte efter Danmarks Fastlandsperiode, da Jylland, Fyn, Sjælland og Skaane var i landfast Forbindelse med hinanden, fik for Mors til Følge, at de laveste Steder blev sat under Vand, saa Fjorde skar sig ind i de nuværende Dale, blandt andre dem ved Legind og Nykøbing og Nord derfor. Da Landet atter hævede sig, dannedes en Sandrevle eller flad Strandvold tværs over Fjordmundingen fra Højlandet ved Dueholm Kloster til Banken Nordøst for Byen. Fra denne Banke, der engang var en Ø, voksede senere en Odde ud mod Syd, Ørodde, saa der dannedes en Vig, den

Nykøbing senere anlagdes ved. Ved Plantagen Syd for Byen er der Strandvolde paa 3-4 m over daglig Vande.

To Holme laa i den gamle Fjordmunding. Den nordlige kendes intet andet Navn for end Holmen, den sydlige kaldtes Dueholmen, da den første Gang traadte frem i Historiens Lys. En Aa havde Udløb imellem dem, en anden Aa mundede ud Nordøst for Holmen. Begge Holme har været skovdækkede. Paa det nuværende Kirketorv er 2-3 m under Overfladen fundet Bøge- og Birkestammer med Rester af Grønsvær og Lyng imellem. Samtidig fandtes Dyreknogler, f. Eks. Vildsvinetænder paa Stedet. „Morsø Avis“ fortæller derom den 25. September 1879. Fundstedet er paa den gamle, nordlige Holm, hvor Købstaden opstod. At Byen fører en Due i Seglet, og at den

sydlige Holm hed Dueholm, kan tyde paa, at Duer i Mængde har holdt til begge Steder, før Bebyggelse opstod.

Stenalderbefolkningen bredte sig fra Strandene ind langs Kysterne ved Fjorde og Vige og ved Aadalenes Kanter. Saaledes ogsaa paa Mors. Paa Nykøbing Markjorders sydlige Del laa til vore Dage en Samling af omkring 20 Gravhøje, der nu er sløjfede. Fra Jernalderen er Bopladser og Husrester fundet paa Øen. Og H. V. Clausen fremfører i sine Studier over Oldtidsbebyggelsen i Danmark, trykt i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1916, at det Folk, der anlagde Landsbyer med Navneendelsen -lev, antagelig har trængt sig ind fra Vigen ved Nykøbing, hvor Egnen dengang var skovklædt, hvad yngre og nære Landsbyer med Navne paa -rup vidner om. Venner og Vettels, der laa omtrent paa Nykøbings nuværende Plads, fortæller delvis om en anden Natur paa Stedet dengang. Ældst af de to er sikkert Vettels, der anses for det

Gammelt Billede af Nykøbing. (Efter Danske Atlas).

samme som Väterlösa i Sverige, et Navn, der svarer til de danske Bynavne paa -løse, betegnende Byer, der voksede frem nær Skovenes Kanter. Den Slags Navne er gerne ældre end Vikingetiden, er altsaa omkring tusind Aar gamle. Venner hører til Navnene paa -ager, der er noget yngre. Af disse Ting vil det fremgaa, at i mange Tusind Aar har Mennesker færdedes paa Nykøbings Plads, og at en, sikkert stor, Landsby har ligget der for over tusind Aar siden.

Foruden de to nævnte Landsbyer var en tredje lige i Nærheden, nemlig Rolstrup. Den er forsvundet som de to andre. Rolstrup Hovedgaard tog dens Plads. Venner blev opslugt af Kloret Dueholm, mens Vettels maatte give Plads for Nykøbing. Af denne gamle Landsby er kun Navnet tilbage, og det er endda ikke almindelig kendt. For et Par Hundrede Aar siden benyttedes det dog. Da omtales en Vejmølle paa Vettelsør, Ørodden kaldtes Vettelsørs Odde, og Vettelskær var Navnet paa Engstrækningerne Nord og Vest for Byen.

Det er paa Vettels Bymark, Nykøbing opstod. Den gamle Landsbys Mark nævnes flere Gange i Breve fra det 15. Aarhundrede, nævnt i Ældste danske Arkivregistraturer. Ved Sandemandstov gjordes 1438 Markskel mellem Vettels og dens Nabobyer, og af Brevet derom ses, at Grænserne for Nykøbings og Vettels Ejendomme falder fuldstændig sammen. Den nordlige Holm hørte til Vettels i 1427, hvad dengang vidnedes paa Tinge. Den sydlige Holm laa da til Venner Bymark. Men allerede før den Tid var Købstaden Nykøbing vokset op.

En Bebyggelse har ligget paa Holmen før 1200, maaske længe før. Omkring dette Aar byggedes nemlig en Kirke der, hvilket næppe var sket, uden at Folk i Forvejen havde boet der. Den var af Granit, bygget i romansk Stil, bestod af Langhus og Kor, men var uden Taarn. Et Stykke af den oprindelige Kampestenmur var endnu tilbage i den Kirke, der nedreves 1890 som ubrugelig paa Grund af Brøstfældighed. Stumper af dens Historie bliver nævnt i det følgende. Dens Navn var St. Clemens Kirke, et Navn, der sikkert var god Mening i at give den. Den hellige Clemens, St. Peders Discipel, der led Martyrdøden i 102 ved bundet til et Anker at kastes i Vandet, var Helgen for alle Slags Søfarere, ogsaa Fiskere som dem, der boede paa Holmen, hvor Kirken fik Plads. Da han kastedes i Havel, skittedes Vandet, saa han kunde gaa tørskoet i Land. Han var altsaa ret en Helgen for Folk, der var afhængige af Havel. At Kirken paa Holmen indviedes til ham vidner om, at Folk der særlig har haft Brug for hans Hjælp, at de altsaa har været Fiskere og Søfarende som Folk andre Steder i Landet, hvor Clemens-Kirker findes. At Kirken kom, gjorde Stedet mere tillokkende end før. Paa Kirkens Grund skulde Fred herske, og Kirkens Mand var der Brug for i mange Tilfælde. Foreløbig var den Sognekirke for de omliggende Landsbyer Vettels, Venner og Rølstrup, hvad Tingsvidner fra Nørre Herreds Ting 1422 og 1433 tydeligt siger, saavel som at den i det sidste Aar havde tilhørt Dueholm Kloster i omkring 50 Aar.

Allerede da Kirken byggedes, har Befolkningen paa Holmen været temmelig talrig og af forholdsvis stor Betydning. Ellers vilde Kirken næppe have faaet Plads netop der, men snarere i en af de tre gamle Landsbyer. At Stedet var vigtigt stemmer ogsaa med, at Limfjordsfiskeriet svang sig op i Korstogstiden, da Handelen trivedes, og Katolicismen var gennemført med Fastetid til Gavn for Fiskeri og Fiskehandlere.

Den gamle Sparekasse og Kirke.

Og inden 1300 havde Bebyggelsen udvidet sig stærkt. Den var ved Folketal og Indtægt blevet til en By, der havde overfløjet Venner og Vettels. Da Pavens Legat, Isarnus, var kommet til Danmark i Anledning af Striden mellem Ærkebiskop Jens Grand og Erik Menved, tilbød Kongens Fuldmægtig, Esger Jul, Bispen blandt en Del kongelige Ejendomme „Tota villa forensis quæ vocatur Nova Civitas in Morsø“, det vil sige hele den Købstad, som kaldes Nykøbing i Mors, hvilket staar at læse i Scriptares rerum Danicarum VI, 360. Da var altsaa Nykøbing en villa forensis, en By med Torv, altsaa en virkelig Handelsplads, en Købstad. Det var den 13. Juli 1299, og naar Nykøbing dengang allerede var Købstad, hører den hjemme blandt vore meget gamle Stæder.

Det varer meget længe efter det Aar, før Nykøbing atter omtales i bevarede Kilder. Godt har det ikke staaet til der i de urolige Tider før 1340, og da Den sorte Død gik over Landet efter 1348, har den uden Tvivl bragt Ødelæggelse i høj Grad ogsaa over Nykøbing. Lang Tid maa være gaaet med at komme til Kræfter. At Byen dog har været forholdsvis vigtig i det Aarhundrede, er sikkert. Et lille Tegn derpaa er, at Kong Erik af Pommern holdt Retterting der 1396 den 7. Maj. Et andet Tegn er, at der, antagelig i 1370, var anlagt et Johanniterkloster lige op ad Byen, nemlig Dueholm, der findes nævnt første Gang 1371 og ifølge C. Villads Christensens Bog: Nykøbing paa Mors, Side 19, maa være anlagt efter 1369 af Bisp Svend i Børglum. Klostre blev dengang anlagt fortrinsvis paa Steder, hvor de økonomiske Muligheder var gode. I første Omgang kom de til at være til Gavn for Næringslivet i Nærheden. Gejstligheden havde Myndighed, det var godt at være under dens Beskyttelse. Torvefred skulde herske paa gejstlig Grund, at finde Ly bag Klosters Mure, naar Fjende viste sig, var let og af Værdi. Det gik da ved Dueholm som ved andre Klostre saaledes, at Haandværkere og Handlende slog sig ned i større Tal end ellers, her altsaa i den By, som allerede var der. Med Klosters Anlæggelse kom da et nyt Præg over Nykøbing. Det var ikke længere Fiskere eller Handlende eller Landbrugere alene, der gav Tonen an. Nu blev det mere Gejstlige og Haandværkere. Og med Klosteret kom yderligere Fortjeneste for mange. Fred og Fortjeneste var to gode Ting, og Borgernes Forhold til Klosteret synes ogsaa godt i Begyndelsen. Da Børglum Bisp og Dueholm kom i Strid om Kaldsretten til St. Clemens Kirke, holdt Borgerne med Klosteret i hvert Fald officielt. I Dueholms Diplomatarium 104—05 er paa Latin aftrykt en Skrivelse til Kongen fra Magistrat og Borgere i Nykøbing 1423. Paa Dansk ser den saaledes ud:

„Den højbaarne Fyrste og Herre, Hr. Erik, af Guds Naade Konge af Danmark, Sverige og Norge, de Slavers og Gothers, Hertug af Pommern, bringer vi, Ebbe Nielsen og Brunøwe, Borgmestre, Tue Torkilsen, Thomas Pedersen, Peder Torkilsen, Christen Nielsen, Tyge Mikkelsen, Torkil Nielsen og Johannes Deghen, Raadmænd, og Johannes Kool, Borger, i Byen Nykjøbing i Morsø, vor skyldige og ydmyge Hyldest, og skulle efter al vor Evne være villige og beredte til at adlyde Eders Ønsker.

Det Menneske, der er tvunget af Trældom, ønsker gerne at henfly til ham, hos hvem det venter at finde Hjælp. Derfor underretter vi ved denne Skrivelse Eders Naade og Stormægtighed om, at St. Klemens Kirke i Nykjøbing ligger inden for vor Bygrænse, den saakaldte Byfred, og ingensinde har vor By Nykjøbing haft nogen anden Sognekirke end denne, hvorfor ogsaa Forstanderen og Brødrene i Klosteret Dueholm, af St. Johannes den Døbers Orden, i omtrent 40 Aar have haft samme Kirke og været vore Foresatte til vore og vore Forfædres Sjæles Frelse, saa at vi er dem Tak skyldige derfor, og en anden Lægpræst ikke kunde være os saa gavnlige som de. Men nu har vor Herre Biskoppen ved sin Fuldmægtig nylig ladet en Præst indsætte

ved denne Kirke, som ikke baader os, hvilket er St. Johannes Ordenen til Fortræd og ligeledes til Beskæmmelse og Skade for os. Derfor bønfalder vi ydmyget Eders Højhed, at Eders Naade vil værdigedes at betænke vort Bedste herudi, siden Eders Naade og St. Johannes den Døbers Orden har den største Jordbesiddelse i dette Sogn. Farvel og lev lykkelig i Kristo! Skrevet i Nykjøbing under vore Segl“.

Denne Skrivelse til Erik af Pommern viser det, som allerede er antydet, at Nykjøbing og Dueholm holder sammen. Sandsynligvis har det været Klosteret vanskeligt at faa sit Ønske gennemført over for Bispen. Det benytter da snildt Borgernes Misfornøjelse med den af Bispen indsatte Præst til at faa Byen til at søge at faa Kongen med som den tredje i Forbundet mod Bispen ved at lade dem henvise til, at han som Storgrundejer i Byen har Interesse fælles med Borgerne og med den anden Storgrundejer, Klosteret. Skønt de paapeger, at gammel gældende Praksis er, at Dueholm har haft Kirken, at de har været velhjulpne dermed, og at dette bør være af Betydning ved Afgørelsen, saa meget mere som Kirken ligger inden for deres Byfred, Byens eget retlige Omraade, saa er det trods alt ikke givet, at Borgerne har ment, at de var Klosteret saa megen „Tak skyldige“. Brevet er ikke blot paa Latin, men det er ogsaa let bibelsk eller gejstligt præget og pointerer mistænkeligt stærkt Klosters Gavnlighed for Borgerne. Skriften er vel Nykjøbings, men Røsten er Dueholms. Borgerne stod ikke frit over for det Kloster, der besad en stor Del af Byens Jord. Mens Kongen 1299 ejede det hele, var Forholdet nu et andet, Afhængighed overfor Klosteret var indtraadt, og deri laa en Spire til Splid, som senere viste sig. Byen synes vel stærk og godt ledet, udstyret med egen Byfred og med en Øvrighed paa ikke mindre end 2 Borgmestre og 7 Raadmænd. Men de havde ikke megen Myndighed og agtedes ikke højt. I Rang stod de lavere end Selvejerbonden. Det har næppe været vanskeligt for Klosteret at dirigere dem dengang. Men det blev det.

Dueholm Kloster fik i 1407 Rolstrup, der da for længe siden var blevet en Adelsgaard, som blandt andre den bekendte Niels Bugge havde haft, og 1460 gav Kristian I. Nykjøbing hele Vettels Bymark. Kort derefter opstod Strid mellem Kloster og By om Rettigheder paa Vettels Mark. Forskellige Tingsvidner, trykt i Dueholms Diplomatarium, omhandler disse Forhold. Prioren fik 1473 et Vidne af Nørre Herreds Ting paa, at en Del af den Mark, Byen kaldte sin, tilhørte Klosteret og Rolstrup, som fra gamle Dage havde haft fri Fægang i Vettels Mark. Nykjøbing Borgere havde egenmægtigt lavet et nyt Skel. Striden blussede med Mellemlum op lige til 1532 og har altsaa i Virkeligheden varet i 60 Aar. Den viser, at fra det Øjeblik Borgerne følte sig sikre, var de ivrige for at hævde deres Ret over for Klosteret, saa ivrige, at de vist oven i Købet tilltog sig større Ret, end de havde. Byens Grænse paa et Kort fra 1460 tyder paa, at den Jord, de vilde tage fra Rolstrup, har de maattet give Slip paa, og at Klosteret forsaavidt gik af med Sejren. Men straks da de i 1460 havde faaet Vettels Mark, vedtog Magistraten og Borgerne, at Marken skulde blive ved Byen til evig Tid, og at ingen Mand eller Kvinde, som havde faaet Del i Jorden, maatte bortgive, sælge, pantsætte eller paa nogen Maade afhænde denne sin Andel „enten til Kirke eller Kloster, Præstemand eller fri Mand“. Blot Borgere og Bymænd maatte handle om deres Jord indbyrdes. Denne Vedtægt af 11. Juli 1460 viser Borgerne som Modstandere af Gejstlighedens aabenbart kendte Bestræbelser for at faa Fingre i værdifuldt Jordegods.

Baade Processerne mod Dueholm og Borgernes Vedtægt af 1460 viser da Nykjøbings store Interesse for sin Jord. Agerbrug og Kvægavl har da her været af stor Betydning som i de fleste andre Købstæder dengang. Fiskeri, Handel og Haandværk var dog næppe mindre vigtige. Kongelige Breve fra 1459 og 1460 viser det. I Pontop-

pidans Danske Atlas V, 539, fortælles, at Kristian I. 1459 gav Nykøbingenserne Brev paa, „at efterdi de havde beklaget, at de ei maatte nyde saadanne Privilegier, Frihed og Naade i Limfiord paa deres Fiskeri og Saltning, som de af Arilds Tid haft og fremfarne Konger dem bevilget havde, da vil Hans Majestet, at Limfiord skal være et almindeligt Fiskerie, som den af Arildom været haver, saa at Borgerne i Nykiøbing og Almuen over alt i Riget maa fare op og ned efter deres Biering i Limfiord, hvor dem behager at fare eller ligge, at købe og salte, og giøre deres Fiskeri uformeent af alle, men Udlændinge skulde ingensteds ligge i Limfjorden at købe og salte, uden alene for Aalborg og andre tilladte Havne, hvor Kongens og Kronens Rettighed saavel af Indbyggerne som af Udlændinge vorder uforsømt“. Nykøbing var blandt de „tilladte Havne“, som Udlændinge maatte besøge.

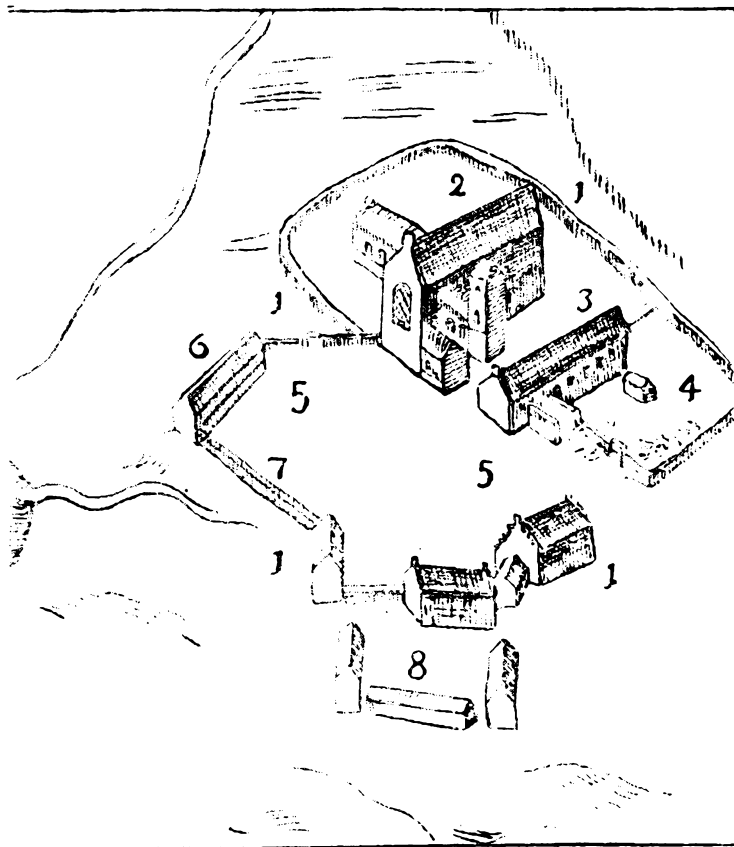
Det ses af et galt dateret Brev fra Kristian I., trykt i Jydske Samlinger VII, 274—76, indeholdende Privilegier for Aalborg. I Betragtning af, at denne By søgte at holde de øvrige Limfjordsbyer nede, og af Nykøbing's Klage over ikke at maatte nyde sine Friheder i Limfjorden, er det højst sandsynligt, at Borgerne har været udsat for Trakasserier fra det mægtige Aalborgs Side. De har haft tilstrækkeligt Ben i Næsen til ikke at finde sig i det og slap saa ved Kongens Hjælp saa nogenlunde for det. Byen har i det hele meget at takke Kristian I. for. Han gav den i 1460 Privilegium for Handel paa Mors ved et i 1560 brændt Brev om, „at ingen maa købslaa andre Steder paa Mors end i Nykøbing“, her gengivet efter Kancelliets Brevbøger for 1571 den 2. Maj, da Privilegierne stadfæstedes og udvidedes af Frederik II. Disse Dokumenter viser da Nykøbing som en ikke ringe Stad med veludviklet Næringsliv. Andre peger i samme Retning. Gottorps Toldregnskab 1484—85, gengivet i Danske Magasin 6. VI, indeholder Navne paa ikke faa Nykøbing-Mænd, der betalte Told af Heste som de førte over Grænsen. Tingsvidner fra Læsø, at læse i Diplomatarium Vibergense, viser, at Nykøbing-Borgere jævnlig var at træffe dér baade før og efter 1500, vel-sagtens som Fiskere og Købere af Salt, der udvandt paa Øen.

Byens Vækst og Stedets Næringsliv har hjulpet hinanden frem. Det er nævnt, at det lille Fiskerleje paa Holmen gavnede Kirkens Opførelse og Klosters Anlæggelse. Hvordan Byens Udvikling forøvrigt er gaaet for sig, giver dens Plan og Gadenavne nogle Oplysninger om, støttet af gamle Dokumenter, der nævner visse Bygningers Plads eller andre Lokalteter. I Resens Atlas fra 1677 og Pontoppidans Danske Atlas fra 1667 og bl. a. i de forskellige Udgaver af Trap's „Danmark“ fremtræder Byen i lidt forskellig Skikkelse. I dem alle er dog Hovedgaderne de samme, hvad jo ogsaa var at vente. De oprindeligste Fiskerhuse har antagelig ligget nær Stranden Syd og Øst for Kirkebakken, omtrent paa Holmens og Strandgades Plads.

Gadenavnet Holmen kunde tyde paa, at engang var der kun den Bebyggelse, der bar Stedets Navn, at Holmen-Kvarteret altsaa er det ældste. Men da Handel begyndte at trives dér, og Kirken blev bygget, saa Folk søgte dertil i større Tal end før, saa opstod et Hovedstrøg i øst-vestlig Retning, bestemt af Vadesteder og Kirkens Plads samt Terrænets Farbarhed.

Det Strøg blev alle Dage derefter Hovedruten, Torvekøbingens Adelgade. Aar 1449 gik Byen ind paa ikke at bygge Huse nærmere Dueholm Kloster end til den Gaard, som kaldtes Kleberg. Hvor den laa vides ikke, men Bestemmelsen viser vel, at Byen da næppe strakte sig saa langt mod Vest som paa Resens Tid, da Vestergade gik til Aaen. Antagelig har Bebyggelsen kun gaaet til Toftegades Ende ved det nuværende Lille Torv, men har vel haft Tendens til at gaa længere ud, siden Klosteret fandt sig foranlediget til at bremse Byggeriet.

Efter Resens Atlas gaar Østergade og Nørregade samlede ind i Byen Syd om det daværende Raadhus, tidligere Helliggejst. Men lidt nordligere og Vest for Helliggejst er en Bro for Enden af en Gade, der ogsaa er Nørregade, gaaende forbi Holgers Gyde og omtrent ad det senere Nygade ned til Adelgade, som den træffer lidt vestligere end det nuværende Ringsgade. Denne inderste Del af Nørregade er sikkert det ældste Nørregade og maa oprindeligt have ført ud af Byen Nord om Helliggejst. Østergades østlige Ende løb i en Spids sammen med Fjordgade, der dengang ogsaa kaldtes Østergade og fortsattes under samme Navn i Ringsgade. - Den gamle Nørregade og de to Østergader løb da ind i Byen

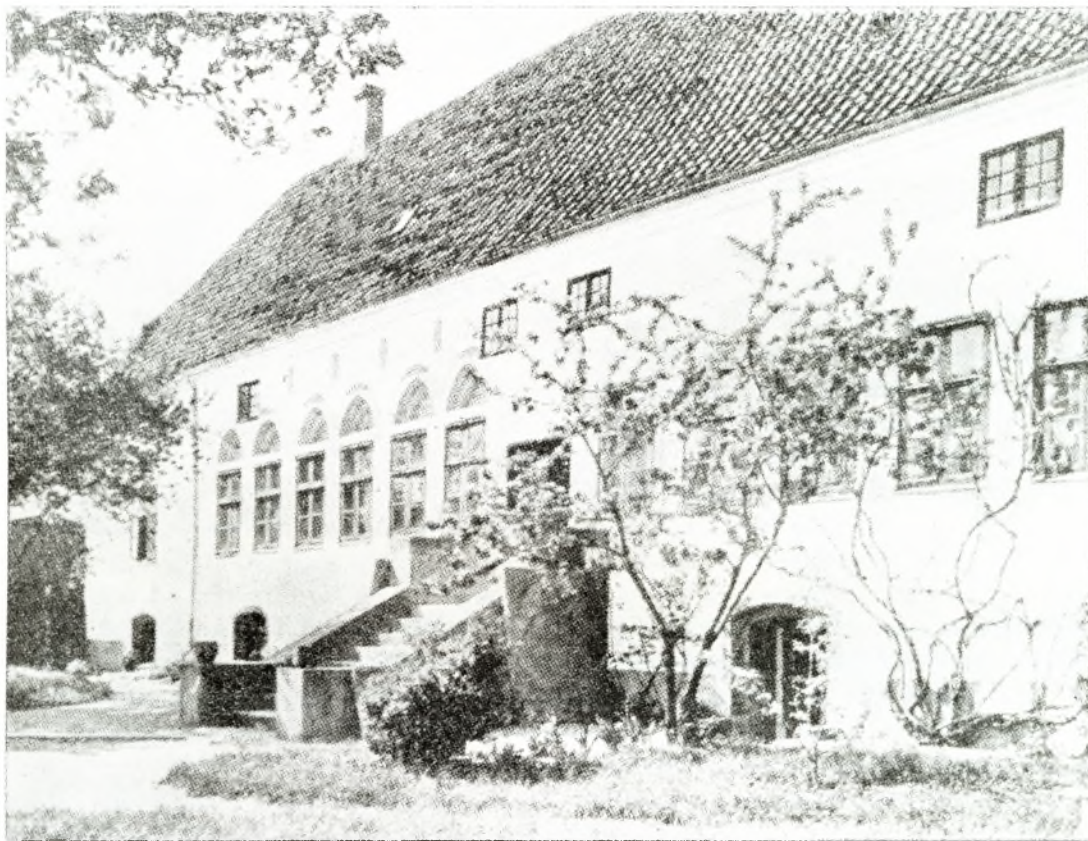

Dueholm efter Resen.

paa omtrent samme Sted. Dette har da nok i lang Tid været ved Adelgades Østende. Adelgade har i Middelalderen fungeret som Torv i hele sin Længde. Det nuværende Torv ved Raadhuset er fra senere Tid, nemlig efter 1546. Det vigtigste Adelgade har vel været Stykket lige Nord for Sct. Clemens Kirke. Dør stødte Strandgade til, og der bevaredes Adelgades store Bredde længst.

De her anførte Grænser for Nykøbing har indrammet den i dens tidlige Periode som Torvekøbing. Men allerede inden Middelalderens Udgang havde Byen udvidet sig, vel dog væsentligst mod Øst, hvad Bygningens Historie turde vise. Toftegade er maaske allerede opstaaet saa tidlig, som Navnet antyder, hen over tidligere Tofter i Kanten af Byen. I Nykøbing som saa mange andre Steder var Byens Grund saa tæt bebygget, at Hunger efter Jord viste sig. Kirken bredte sig paa store Arealer, mens Læggfolk trængtes sammen paa de smaa, saa da man efter Reformationen kunde komme Kirken til Livs, tog man i Nykøbing som i flere andre Byer en Kirkegaard og udlagde den som Torv, hvad dog næppe vilde være sket, hvis Byens indre Areal havde været anset for tilstrækkeligt til at undvære af. Boder og Huse havde efterhaanden bredt sig paa Bekostning af Adelgades Areal, saa ny Plads til Handel syntes tiltrængt. Vettels var opslugt før 1460, da Kongen forærede Vettels Mark til Nykøbing. Det har været skæbnesvangert for den gamle Landsby, at en Købing opvoksede i dens Kant. Det gik den som Gammel Grenaa og Skeminge, der udslettedes af henholdsvis Grenaa og Maribo.

De fleste Huse i det middelalderlige Nykøbing var lave og sikkert lerklinede og straatækte. Men op imellem dem ragede Gejstlighedens dominerende Bygninger, som der var ikke faa af. Bybilledet har de præget stærkt. St. Clemens Kirke er allerede omtalt. Den bevarede sit Udseende omtrent uændret til Aar 1500, da en fuldstændig Ombygning af den paabegyndtes. Det gamle Spedalskhedshospital eller saakaldte St. Jørgenshus eksisterede allerede, før Dueholm Kloster stiftedes, skønt det ikke findes nævnt før end i et Dokument af 1418. Det laa paa Dueholmen, efter Villads Christensens Antagelse tæt Vest for Aaen, altsaa lidt uden for Byen, hvad den Slags Huse

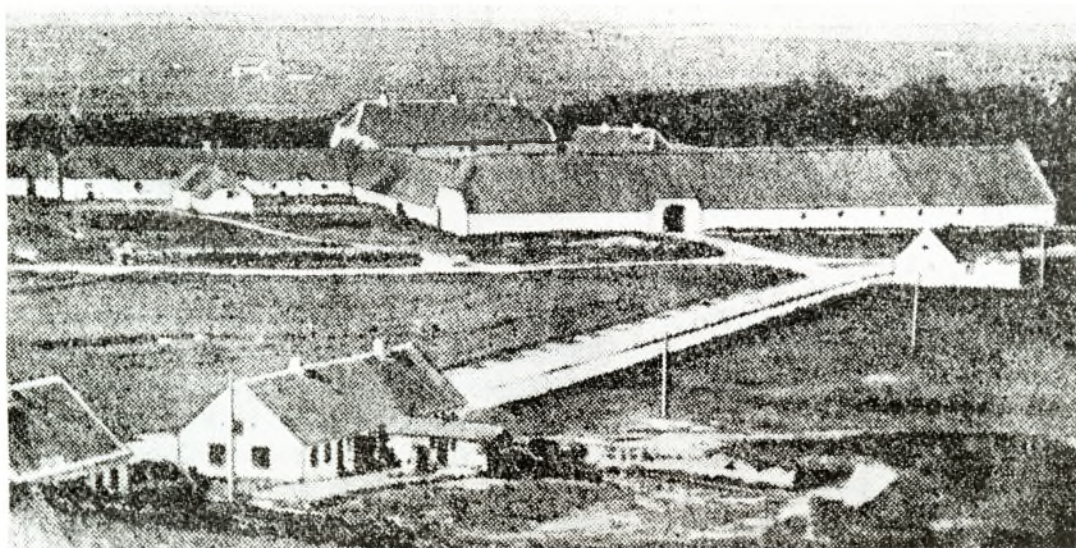
Dueholm.

alle Vegne gjorde, for at Smitte lettere kunde undgaas. St. Jørgens Hus i Nykøbing ophørte maaske at eksistere henimod 1446, da Helligaandshospitalet opførtes, og Spedalskheden forøvrigt var blevet ret sjælden her i Landet. Tæt ved St. Jørgens Hus, men Øst for Aaen „vesten og sønden i Byen“ laa St. Jørgens Kapel.

Ifølge Acta pontificum danica Nr. 1870 laa fra 1445 et Helligaandshus ved den nordøstlige Adgang til Byen, og ganske faa Aar efter opførtes lige ved Siden af et Kapel til den daglige Gudstjeneste, der hørte sig til i Helligaandshuset. I Nærheden af Helligaands Kirke laa Provstegaarden, i sin Tid skænket Kapellanen ved de 14 Nødhjælperes Kapel i Helligaandskirken af Provst Henrik. Et St. Gertruds Hus fandtes ogsaa i Nykøbing. Det kom først i Slutningen af Middelalderen, nævnes første Gang 1485 og sidste Gang 1555, da det benyttedes som Præstebolig. Forskellige andre Ejendomme i Nykøbing er nævnt i middelalderlige Kilder, men deres Udseende og Plads

vides der næsten intet om. Dette gælder saaledes det middelalderlige Raadhus, der nævnes 1471 og 1490 i Afskrifter i Langebeks Diplomatarium. Et Fund 1857 af tre Kammerstykker til en middelalderlig Bagladekanon antyder maaske, at dette Raadhus har ligget, hvor Fundet blev gjort, nemlig paa den gamle Trommesals Plads i Holgersgyde, der efter forskellige Reguleringer af Kvarteret deromkring nu nærmest gaar paa det ældste Nørregades Strøg. En Mølle var der ved Byen. Den laa ved Klosteraa, hørte til Spedalskhedshospitalet, til Dueholm tog det hele, og kaldtes St. Jørgens Mølle. Ovre Vest for Aaen laa Dueholm Kloster og saa imponerende ud, mindende Borgene om, at Klostret havde Magt.

Det daglige Liv i Nykøbing i Middelalderen har mest været præget af de læge Borgere. Fiskere, Skippere og Hestehandlere har repræsenteret de mere berejste i

Dueholm i Midten af det 19. Aarhundrede.

Byen. Handlende med Boder, Haandværkere og Landbrugere var de mere til Stedet bundne, Dueholmbrødrene og andre Gejstlige udgjorde den fornemme Portion. Fiskere og Skippere røgtede deres Gerning ved Havnen, naar de var hjemme, Haandværkerne passede deres Embeder, som det hed, i deres Værksteder, og de Gejstlige varetog under Udfoldelse af megen Fromhed Guds Riges Anliggender saavel som deres egne, skaffende sig positiv Fordel derved bl. a. i Form af megen Godserhvervelse. Den store Dag for Lægfolk var Torvedagen. Adelgade frembød da et broget Skue. Gadelang Opstilling var der da af Haandværkere af alle Slags, Smede, Sudere, Remsnidere, Sværdfegere o. s. v. frembydende Værkstedernes Produkter til Salg. Det har vel været her, som Forholdet var andetsteds ifølge Viborgs Privilegier stadfæstet 1461 af Kristian I., der deri forundte Borgene at holde Torv efter gammel Sædvane. Paa Torvedagen skulde Bymændene „udstaa med deres Kram og Købmandsskab af hvert Embede, saaat Almuen, som dennem søger til Torvs, fange der at se og købe saadanne Varer, som Borgene fal haver dør, som andetsteds gøres i vore Købstæder“. (Hugo Matthi-

essen: Torv og Hærstræde S. 28). Til Torvet kom Oplandets Bønder agende eller bærende deres Varer, der ikke maatte sælges paa Vejen til Byen. De Handlende saa hinanden paa Fingrene, Bystyret førte Tilsyn efter Evne. Alt skulde gaa rigtigt til. Men Menneskene var heller ikke dengang Engle. Snyderi forsøgt, Tyveri fandt Sted, Uenighed og Slagsmaal opstod let. Derfor var det godt at have Torvet nær ved Kirkens hellige Grund. Vrede Folk betænkte sig paa at begaa Overgreb der. Det er ikke tilfældigt, at Torv og Kirke laa nær op ad hinanden i næsten alle Landets Byer.

Haandværkere og Handlende havde deres Gilder og Lav som i andre Byer og som de Gejstlige i Nykøbing, maa man formode. Medlemmerne samledes til Møder til Drøftelse af fælles Interesser og samtidig til Drikkelag. Slige Aftener hentedes Mester af en Svend med Lygte i Haand og Økse i Bælte. Efter Mørkets Frembrud holdt Godtfolk sig normalt inden Døre. Ildværkesmænd og Skælmer risikerede man da at møde, og kun letsindige Natravne udsatte sig for det uden tvingende Grund. Sengetid var kort efter Solnedgang. Ordentlige Personer var i Seng Kl. 8 den største Del af Aaret. At bruge Lys var vel ikke helt til at undgaa i den mørke Tid, men man nøjedes helst med det, der kom fra Arnen. Tællelys kendtes knap før Slutningen af Middelalderen, og Vokslys var dyre, tilmed mere brandfarlige end Arneilden, som ogsaa skulde behandles med Omtanke; thi gik der Ild i et Hus, futede let den halve By af. Det har Nykøbing sikkert ogsaa gjort flere Gange i Middelalderen, selv om vi først hører om store Brande i den følgende Tid. Brandfaren var dengang langt mere aktuell til daglig end nu om Stunder. Ildværkesmænd var lette at træffe, sin Ejendomsret skulde man huske at vogte, der var god Brug for en Øvrighed til at tage sig af det fælles Vel.

Vi har set, at en lokal Øvrighed fandtes i Nykøbing i Middelalderen. Den bestod af en Byfoged og Borgmestre og Raadmænd. Byfogeden varetog Byherrens Interesser. Da Kongen det meste af Tiden synes at have ejet Nykøbing, stod Byfogeden til Ansvar over for ham og kaldtes derfor ofte Konningsfoged, en nyere Betegnelse for det ældre Ombudsmand. Poul Peersen var Konningsfoged i Nykøbing 1501, Christen Krag var det 20 Aar før. Byens Foged kaldtes i 1447 Byfoged, første Gang den Betegnelse træffes i Nykøbing. Mandens Navn var Severin Nielsen. Den ældst kendte Borgmester i Byen var Jes Pedersen, der nævnes 1419. Da Reglen var, at Raadet var fra tidligere Tid end Borgmestrene, der først efterhaanden fremtraadte som Formænd i Byraadene, maa Nykøbing sikkert have haft et saadant Raad før Jes Pedersens Dage. Paa den anden Side synes det foran citerede Brev af 1423 ved sin Fremhævelse af Nykøbing Byfred at antyde, at Byen dengang ikke længe havde haft sin egen Styrelse og været helt skilt fra Herrederne, skønt den var Købstad allerede 1299. Det højeste Antal Magistratspersoner, der nævnes i Nykøbing i Middelalderen er de 2 Borgmestre og 7 Raadmænd, der optræder i det anførte Brev. Endnu hundrede Aar senere var Antallet ikke saa stort. Magistratsmedlemmerne var anselige Borgere, der passede deres egen Bedrift samtidig med, at de tog sig af Byens Sager. De skulde styre Stadens let overskuelige Pengesager, føre Tilsyn med Handel og Haandværk bl. a. ved at fastsætte Priser paa de vigtigste Varer, baade Næringsmidler og Haandværksprodukter. Tilsammen udgjorde de Raadstueretten, Byens særlige Domstol, og Byfogeden samarbejdede de med i Retsplejen paa Tinge. De har som vore Dages Byraad draget Om-sorg for de syge og de fattige gamle. Nykøbing Hospital var Byens Værk. Skolevæsen lod man Gejstligheden om, og Fattigvæsen blev ikke for omspændende, da de fattige fik Lov at klare sig ved Tiggeri, saa længe de kunde det. Nykøbing Helligaandshus var vel som andre Huse af den Slags beregnet for alle „fattige, syge, fremmede,

elendige Pilegrimme og andre, som ej kunde gange fra Hus til Hus efter deres Føde“, som der staar i Stiftelsesbrevet for Helligaandshuset i Faaborg. Den indskrænkede Bestemmelse om at gange fra Hus til Hus efter deres Føde synes vel ifølge Dueholms Diplomatarium 126, ikke at være taget med i Fundatsen for Nykøbings Helligaandshus, der var „til at opholde fattige, syge Mennesker udi“. Men Faaborg-Princippet har sikkert været praktiseret af Nykøbings Magistrat. — Har dens Forretninger ikke været saa omfattende som moderne Kommunalbestyrelses, har dens Hverv dog næppe været behageligere. Bryderier har den haft med Skintlingsfolk og Dueholmbrødre.

Styrelsen af Nykøbing foregik omtrent paa middelalderlig Vis hele det 16. Aarhundrede igennem. Det var de mere fremtrædende Borgere, der fik Sæde i Byens Raad, og de tog sig af de samme Sager som før. Dog udvidedes deres Virkekreds noget. Efter Reformationen gled Skolevæsenet fra Kirken over til den verdslige Magt. Antagelig lige fra Dueholm Klosters Stiftelse har der været Skole i Nykøbing. I hvert Fald omtales i Dueholm Diplomatarium i et Tingsvidne af 1427 et Hus som „det gamle Skolehus“, og i et andet Vidne, fra 1527, trykt samme Steds, tales om den Jord, „den gamle Skole stod paa, imellem Byen og Møllen“. Denne Mølle var St. Jørgens Mølle, og Skolen har da ligget paa Byens Grund Øst for Aaen. Men 1527 var den væk. Undervisningen foregik i Lokaler paa Dueholm Kloster. Ved et Kongebrev af 2. Decbr. 1547 henlagdes nogle Gaarde af tidligere Kirkegods paa Mors til en Skoleholders Underhold. Andet Gods blev føjet til, og omkring 1550 var en Skole i Nykøbing i Drift. Men dens Indtægter skrumpede ind, bl. a. ved, at Gaardene, der skulde yde Udgifterne, mageskiftedes med fjernereliggende, som man aldrig fik Ydelserne fra. Borgerne fik Paalæg om at underholde Skolemændene, men satte sig imod det, og tilsidst gav Kongen efter. I Kancelliets Brevbøger staar under 1590 den 24. Juli, at Borgere i Nykøbing har klaget over, at Hørere ved Skolen skulde have deres Kost hos Byens Borgere, „skønt de vel nok kunde være forsørgede med de to Tiender, der er tillagte dem, og 4 Degnesogne“. Kongen gav Klagerne Ret. Hørerne fik ikke den Kost, de havde spidset Mund efter. Magistraten i Nykøbing synes ikke at have været rundhaandet over for Datidens Tjenestemænd.

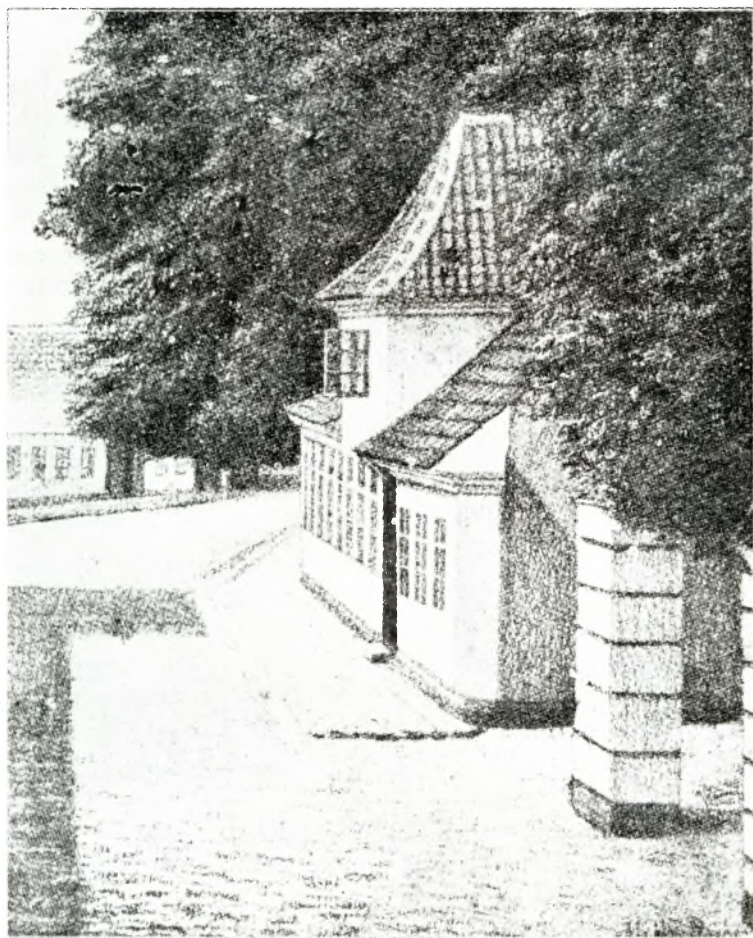
De næringsdrivende Borgere har draget Fordel af, at det var Opgangstider. Ikke mindst var Kornpriserne stigende. Siden 1460 var det saaledes, at „der til hverl Gaardsted i Nykiøping ligger nogen Kornsæd i Marken“, som ogsaa Forholdet var 1578 efter Brev af 3. Juni dette Aar. Ejere af Gaarde i Byen har da følt økonomisk Medbør, bortset fra Følgerne af visse Ulykker, som indtraf og omtales i det følgende. For Fiskerne gik det ogsaa godt en stor Del af Aarhundredet. Silden optraadte regelmæssigt i Fjorden i store Stimer. Og Fiskernes som Skippernes Rettigheder var sikret ved Christian I's Brev af 1459. Efter 1516 var der dog den Vanskelighed, at Sild skulde føres til Aalborg og først saltet der. Det varede til 1553, da Nykøbing efter at have klaget over dette Forhold fik det ændret ved kongeligt Brev af 30. Juni. At de tog sig for at klage viser, at Sildefangsten betragtes som vigtig, og den har næppe været ophørt i de vanskelige Aar. Dette er efter alle Solemærker det sandsynligste, og Breve i Kancelliets Brevbøger 1594—95 tyder direkte derpaa. Nykøbinggenserne havde klaget til Kongen over, at Niels Kaas til Damsgaard, der havde faaet Gods i Alsted og Bjørndrup, vilde formene dem Fiskeri i Limfjorden med Bundgarn østen og norden for deres Bys Marker, skønt de fra Arilds Tid havde brugt dette Fiskeri. Kongen befalede Niels Kaas at lade Borgerne fiske, indtil Sagen var undersøgt, og efter Udveksling af nogle Breve udnævntes en Kommission paa 6 Adelsmænd til at afholde Aa-stedsforretning og derefter bilægge Striden eller dømme Parterne imellem. Borgerne

har efter disse Breve længere tilbage end Mands Minde haft Bundgarnsstader ude og det langt længere mod Nord end Byens Mark, hvilket atter vil sige, at Staderne har været mange, Fiskeriet altsaa af stor Betydning.

Et Brev af 1536, Danske Magazin 3. VI, 66, fortæller, at et Skib tilhørende tre Borgere i Nykøbing og ladet med Savdeller, Staal og Tjære forliste i Øresund. Fra 1579 haves et Kongebrev af 16. Februar, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Borgerskabet i Nykøbing paa Mors over, at Kongens Kaptajner, der ligger i Bæltet beordrer de sejlene ind til Nyborg efter Pas, paabyder, at Kaptajnerne skal lade Kongens Undersaatter i Nykøbing uhindret passere. Nykøbing Skippere har da sejlet baade i Øresund og Store Bælt og antagelig paa tyske Havne. Forbud mod at sejle paa dem udstedtes et Par Gange og gjaldt ogsaa Nykøbing. Indenlandsk fik Byens Skippere Arbejde for Kongen. Nogle sejlede i 1551—52 Kalk fra Mariager til Kolding til Slotsbygningen der. I 1553 for Nykøbing-Skuder med Korn fra Aalborg til forskellige Steder. Transport af Korn og anden Proviant fra Nordjylland tværs over Kallegat gav Skippere fra Nykøbing en Del Fortjeneste under Syvaarskrigen 1563—70, selv om Skibene maatte sejle for „en temmelig Fragt“. Naturligvis har der været mere Fragtfortjeneste, end vi direkte hører om. Nykøbing har som Skipperby næppe været helt ringe. Men langvejs Fragt direkte fra Nykøbing omtales ikke. En slem Hindring for

den Slags var Løgstør Grunde mellem Aggersborg og Løgstør. „Talrige Klagesuk og utallige Forbandelser har disse Grunde aflokket de Nykøbing Skibsredere og Sømænd“, skriver Villads Christensen i sin Bog om Byen Side 118. Ved Løgstør maatte Varerne losses over paa Pramme og atter indlades paa den anden Side Grundene til Tidsspilde og Bekostning i høj Grad. Fragt, som den fra Mariager til Kolding, i det hele taget Ture, der ikke gik over Grundene, har Nykøbing Skipperne været mest tilfredse med.

For de hjemmesiddende Borgere var der ogsaa længe gode Indtægter. Fr. II. stadfæstede d. 2. Maj 1571 Christian I.s Privilegier til Nykøbing og bevilgede desuden, „at herefter ingen maa ligge paa Mors eller drage omkring i Landet eller handle og købslaa i

Den gamle Købmandsgaard.

Havnene, men skal handle alene i Nykøbing under Tab af det Gods, han har med at fare“. Forprangere, der forsyndede sig derimod, skulde fanges.

Til Gengæld skal Borgerne være forpligtede til, hedder det videre, at holde Humle, Staal, Salt og andet, som Bønderne har Brug for, fal til en rimelig Pris. Bønder maatte købe Tømmer og Deler til deres Huse af Hallandsfarer og Norbagger og betale med Korn og andre Varer, som det er tilladt at udføre. Andet Købmandsskab skulde de staa til Rette for. Borgerne har da søgt at hævde deres Rettigheder og holde Konkurrence nede saa vidt gørligt. Tegn derpaa er ogsaa, at Vestervig Marked, der havde været henlagt til Thisted, atter flyttedes til Vestervig 1753 med den Motivering, at dets Afholdelse i Thisted havde skadet Lemvig og Nykøbing. Rettigheden overholdtes dog næppe alt for godt. Nykøbing saa sig foranlediget til at anlægge Sag mod en Raadmand i Viborg 1580, fordi han havde skaffet sig noget Korn paa Mors. Han har sikkert ikke været den eneste, der har forsyndet sig. Lensmændene fik ved Brev af 17. Juli 1578 Ordre til at sælge Korn fra Slottene til de fattige for en rimelig Pris, da Kornmangelen var stor, og Priserne for høje. Landmænd og Kornhandlere kunde i disse Aar melde udsolgt, længe før den ny Høst kom i Lade. Der har været Grund til at være om sig i Tide for at sikre sig sit Forbrug eller en Indtægtsforøgelse. Det har Viborgmanden gjort. Men at fremmede kom og købte Morsingboers Korn uden for Nykøbing var ærgerligt for Byens Købmænd, saa Eksemplet maatte statueres. Trods Christian I.s Privilegier til Nykøbing var baade indenlandske og udenlandske Købmænd saa uforskammede at komme til morsingske Landmænd og købe Kvæg, lade det slagte og salte og føre det ud af Riget, saa et kongeligt Forbud mod specielt den Slags udslyngedes 1545, samtidig med at Paabud gaves baade Toldere, Lensmænd og — N. B. — Købmænd om at paase, at Skibene ikke førte mere bort, end Mandskabet havde Brug for.

Om Nykøbings Plads i Byernes Række i det 16. Aarhundrede fortæller de Tynger, der blev Byen paalagt. Der var almindelig Byskat, der var ekstra „Hjælp“ til Kongen, naar Krig trak op, eller Soldater skulde aftakkes, naar Gæld skulde betales eller Fæstninger bygges, naar Knægte skulde indkvarteres, eller Flaaden bemandedes, og Skibe gøres i Stand. Der viste sig altid Aarsager til, at Ydelser skulde præsteres. Nogle faa Eksempler til Illustration af dette skal fremdrages, især fra Danske Magasin og Kancelliets Brevbøger samt V. A. Sechers „Forordninger og Recesser“. Nogle Ydelser blev erlagt i Naturalier som f. Eks. Kobberskat i 1566 og Madskat, Proviant til Soldater, i 1567 og Nathold til Kongen, naar han beærede Byen med sit Besøg. Den aarlige Byskat var 100 Mark. De ekstraordinære Skatter tyngede stærkere. I 1505 var 16 Mand sendt fra Nykøbing til Mønstring ved Kalmar, og 10 Aar senere var 20 Mand sendt sammesteds hen. Byen fik i 1517 det besværlige Udbud til Rigets østlige Del afløst mod at betale 8 Læster Malt og 100 Mark i danske Penge. Et Udbud af 20 Mand har vel da svaret til denne Ydelse. I 1535 maatte Byen stille 8 Baadsmænd til Flaaden, mens det langt større Aalborg slap med 10, foruden 2 Tømmermænd. Da Jacob van Nørrenbierigs Knægte fordeltes til Byerne i 1541, maatte Nykøbing tage mod 20. Aalborg fik 50, Thisted 10 og Skive 15. Aaret efter fik Nykøbing 20 tilsvarende Svende, Thisted og Skive Antal som Aaret før. Aalborg fik 100. Købstæderne skulde sende Folk med stærke Kleppere til Sverige 1542. For Nykøbing blev det 15, for Aalborg 150, for Thisted og Skive hver 8.

Ved Landsknægtefordeling i Jylland 1543 anbragtes 20 i Nykøbing, 130 i Aalborg. Den Slags Knægte var nogle søde Karle. Naar de kom, fik Byerne Meddelelse om, at de maatte lægge Knægtene i Stok og Jærn eller sende dem til København til

Behandling, om de blev for mopsige. Bespisningsreglement fulgte ogsaa med. Regelmæssigt nævnes 6 Potter Øl daglig til hver Mand. Kunde de ikke nøjes med det, hvilket Tilfælde altsaa har været forudset, skulde de betale for det overskydende Kvantum. Øllet skulde skumme Knægtene i Skægget. For at Ret kan være Ret bør det dog siges, at Folk dengang drak meget, fordi de fik saa megen Saltmad. Andetsteds klagede et Par adelige Jomfruer over, at de kun fik 2 Potter Øl hver pr. Nat. Hvad var saa 6 Potter pr. Dag til en Krigsmand? Jo, det kunde være rimeligt, om de købte lidt ekstra!

Af Reymert van der Woldes Fænnike paa 487 Mand lagdes i 1545 de 10 i Borgeleje i Nykøbing, 10 i Thisted, 5 i Skive og 50 i Aalborg. To Aar efter slap Nykøbing med 7, i 1550 kom der 10 til Byen. Paa lignende Maade fortsattes Aarhundredet ud med lejlighedsvis og ikke alt for sjælden Indkvartering. Efter de nævnte Tal paa Mandskab viser Nykøbing sig større end Skive, vist ogsaa større end Thisted men langt mindre end Aalborg. Lemvig var paa Størrelse med Thisted. Det samme Indtryk faas af den Hjælp, Kongen forlangte fra disse Byer. Nykøbing maatte i 1545 udrede 300 Daler, Aalborg 600, Lemvig og Thisted hver 200, Skive 100. De sidste tre Byer skaffede i 1551 hver 100 Daler, men Nykøbing 300 Daler, da en Hjælp blev dem paalagt, og da der i 1530 var udskrevet en Landehjælp til Værn mod den landflygtige Christian II., „den liggende Skat“, der en Tid opbevaredes af Mogens Gjøe paa Skanderborg, udredede Nykøbing 500 Mark, Skive 70. Tallene viser Aarhundredet ud omtrent det samme. I 1572, da Kongen skulde betale en stor Sum Penge til de aftakkede Krigsfolk, leverede Aalborg 2000 Daler, Thisted og Nykøbing hver 300, Lemvig 200, Skive 100. Nykøbing fik dog de 75 eftergivet, da Byen paa Grund af Ildebrand og anden Skade var blevet saa forarmet, at Borgerne ikke kunde betale, efter hvad de selv sagde. Og da Ribe skulde befæstes i 1575, maatte Aalborg bløde med 2000 Daler, Nykøbing og Thisted hver med 150, Skive med 50. Baadsmænd skulde sendes fra Byen 1582, da Kongen vilde udruste nogle Orlogsskibe. Aalborg stillede 24 Mand, Thisted og Nykøbing hver 4. Ved flere Lejligheder, ikke mindst under Syvaarskrigen, maatte Mandskab stilles, udrustede med Harnisk og „røre och anden gode lange werge“, helst røre, Bøsser.

Alle disse Tal stiller Nykøbing paa omtrent samme Plads i Byernes Række. Og da det regnes, at Aalborg omkring Aar 1600 havde godt 4000 Indbyggere, har Nykøbing vel paa samme Tid haft omkring 800. Nogen Tilbagegang har der vel været i Nykøbing efter 1560, da saa godt som hele Byen brændte. Borgerne blev derefter fritaget for Landsknægtehold og Byskat i 3 Aar, og endnu 1573 syntes de ude af Stand til at betale hele den Skat, der var dem paalagt. Skatten har dog næppe været videre galt beregnet, men efter Branden var en Del Ejendomme i Nykøbing gaaet over til Folk som Præster og Bønder, der boede uden for Byen — i Skattely, som vi vilde sige — og derved undgik at „holde nogen kongelig eller Byens Tynge“, skønt de havde gode Indtægter af deres Byejeendomme. Den Armod, Byen klager over iflg. Brev af 27. Marts 1569, har da næppe alene været Fattigdom, men ogsaa Mangel paa skattepligtige Borgere. „Armod“ skubbede Byerne altid foran sig, naar de vilde have Skattelempelser. Et sikrere Tilbagegangens Tegn, som dog ikke bør overvurderes, er, at mens Byen i 1556 stillede 119 Mand til Mønstring, beregnes Antallet af dens vaabenføre Borgere til 85 ved Taksering af Aar 1600. Da det for den Tid regnes, at 125 vaabenføre svarer til et Indbyggerantal paa ca. 1000, skal Nykøbing i 1556 have haft knap 1000 Indbyggere og knap 700 ved Aarhundredets Udgang. Men Nedgangen har næppe været saa stor. Borgertallets Lidenhed kan være fremkaldt af lignende Aarsager som Armoden.

Om daglige Forhold og om Borgere i Nykøbing i det 16. Aarhundrede kunde let fortælles en Del. Men her er ikke Plads til det. En Henviſning til Villads Christensens Bog om Byen maa træde i Stedet. Vi ved, at Kirken ombyggedes 1500 og følgende Aar, at Skolevæsenet senere ændredes, og at Kongen i 1546 skænkede Byen Helligaandskirken til Raadhus, hvorefter Kirkegaarden blev udlagt som Torv, der senere kaldtes Tingjorden. Da de 14 Nødhjælperes Kapel ved Kirken blev nedbrudt, kom Provst Henrik, der laa begravet i det, til at ligge ude paa Torvet, og hans Ben flyttedes derfor af Lensmanden Niels Lange paa Dueholm til Sct. Clemens Kirke. Respekten for den katolske Gejstlighed var blevet lille. I den fra Tyskland stammende Vise om Peder Smed og Adser Bonde omtales en rig Mand, søm Peder Smed laster, fordi

Byens ældste Huse.

han skænkede sin Ejendom til Dueholm Kloster og andre gejstlige Stiftelser, men intel til de fattige. En Formodning gaar ud paa, at denne rige Mand er Provst Henrik. Det er foran omtalt, hvordan Borgerne allerede i Middelalderen førte Proces mod Klostret. Og Frederik den I., „den kirkerøverske Konge“, som Povl Helgesen kaldte ham, lod dem tage Helligaandshuset fra Dueholm 1528 og gav samtidig Brødrene en skarp Reprimande. De maatte tie til begge Dele. Kort efter gik Grevens Fejde over Landet. Magistrat og Borgere i Nykøbing var ved den Lejlighed næppe enige. Magistraten stod paa Christian III.s Side, men i det mindste nogle Borgere paa Christian II.s. Det ses af et Brev, Danske Magasin 3. IV., 217, der viser, at Per Madsen og Jesper Juel i Nykøbing og deres Medfølgere stævnes til Møde i Horsens, fordi de plyndrede Skivehus. Og sammesteds, 3. V., 48, staar, at Borgmester Seuerin Griis i Nykøbing skal være med til at opkræve de Øksne, som Oprørere i Nørre og Sønder Herred skulde give i Halsløsning.

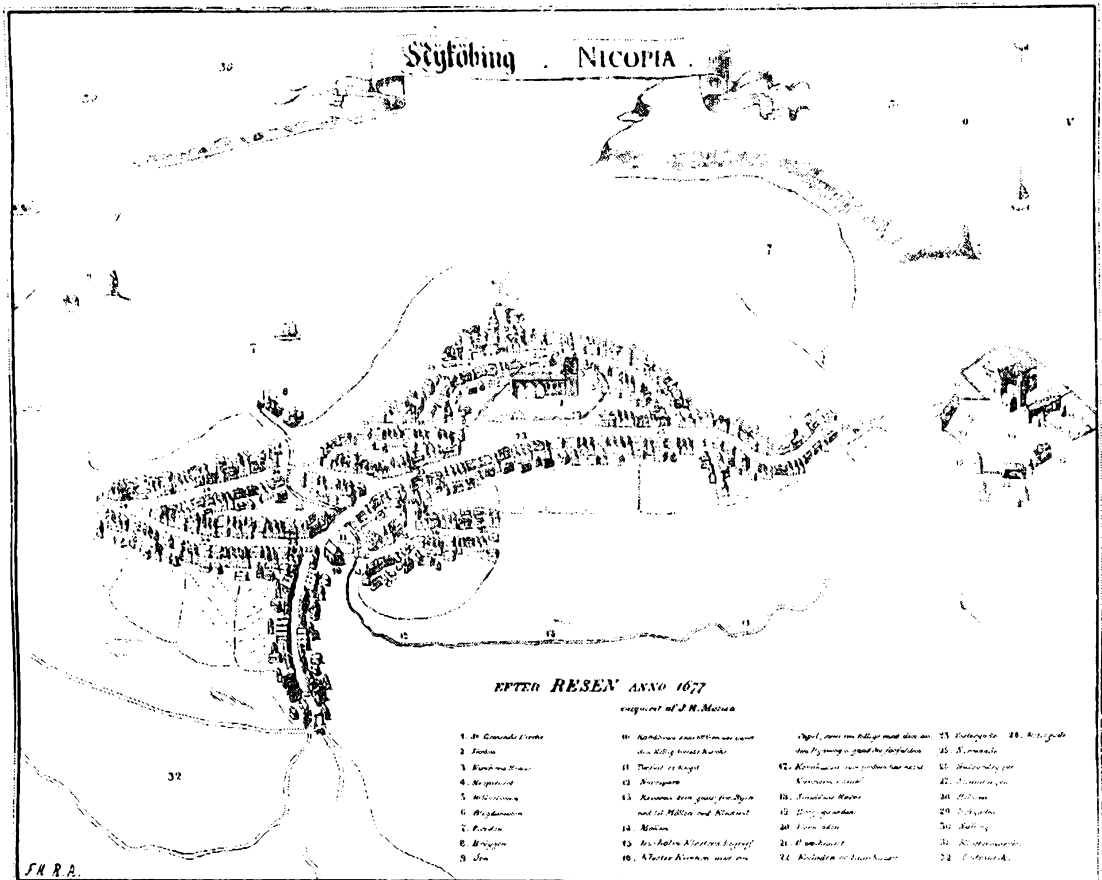
Søren Gris og vel med ham den øvrige Magistrat og mange andre har da været Lutheranere. Hvad Grevefejden har betydet for Byen, høres der ikke synderligt om. Derimod fortælles tydeligt nok om Byens Brand 1560. I Kirkehistoriske Samlinger siges, at hele Byen blev afbrændt paa 14 Huse nær. Men den Brand er allerede omtalt. Henimod 1600 var dens Følger vel i Hovedsagen overvunden, om ikke for de enkelte skadelidte saa for Byen som Helhed. Tiderne var ualmindelig gode for hele Landet, og økonomisk forholdsvis meget trygge, nærmede Borgerne sig et nyt Aarhundrede uden Anelse om alle de Ulykker Byen da skulde komme ud for.

En Forsmag paa daarlige Tider viste sig vel allerede ved, at Silden 1597 næsten udeblev fra Limfjorden. Den holdt sig borte til ca. 1635, saa den forhen rige Sildefangst, som ogsaa Nykøbing havde deltaget i, blev lidet værd. En stor Brand hærgede Byen 1603 med saa slemt Resultat, at de klagende Borgere maatte fritages for Skat og anden Tynge. Tiderne bar dog endnu med og adskilligt blev gjort for at opbølge Byen. Storhandelen hørte ikke op. F. Eks. et Brev af 6. Juni 1617 viser Forretningsforbindelse mellem Borgere i Amsterdam og Nykøbing. Den forholdsvis heldige Udvikling blev dog brat afbrudt ved, at Christian IV. kom med i Trediveaarskrigen. Og især blev det galt, at Wallensteins Tropper besatte Byen. Den 16. Oktober 1627 kom de og forlangte store Kontributioner og plagede derefter Byen i halvandet Aar med store Indkvarteringer af ubehagelige Soldater. For at Ulykken kunde blive endnu større, brændte Byen en Oktobernat 1628. Den sidste Afgift til Fjenden slap Nykøbing for ved en modig Mands Opræden lige ved Krigens Slutning i Maj 1629. I „Danske Samlinger“ 2. VI., 295 f. citeres et Brev fra de Tider. Deri staar: „Samme Tid kom til Nykjøbing i Mors nogle Crabater (=: Kroater) fra Randers, som havde Ordinantze at tage 2000 Rigsdaler Contribution (som var 14 Dages Afgift). Men der de drog der igennem, var der en Smed i Byen ved Navn Christen, en dristig og tapper Mand, hvilken med sin Svend og Søn hug 7 af de Crabater ihjel med et Slagsværd, som han tog paa Raadhuset. Og saaledes blev de fattige Folk for samme Afgift kvitteret“. Nykøbing fik Gavn af Christen Smeds Opræden, da Fjenden var paa Falderebet. Men Byen var meget medtaget. Silden viste sig vel i Farvandet igen fra 1635, men det hjalp kun lidet. Hvad Silden gavned, blev til fulde ødelagt af Svenskerne, efter at de var kommet til Byen i December 1643 som vore Fjender i Torstenssonkrigen. De forraaede svenske Soldater maatte Folk trækkes med til Juni 1644 og derefter levere dem Kvarterpenge lige til August 1645.

Indkvartering af danske Soldater lige før og lige efter Krigen havde ogsaa været dyr. Usikkerhed og Lovløshed var der i høj Grad under Krigen, hvad Processer fra Efterkrigstiden røber. Skatteevnen var ringe og Fattigdommen stor efter Krigen, skønt Mors paa Grund af sin Beliggenhed var sluppet forholdsvis naadigt gennem det hele. Et Forsøg paa at lægge Huslejeskat paa de Ejendomme, der tilhørte udenbys boende, glippede. Det var vanskeligt at faa Byen paa Fode, og det naaedes ikke, før den næste Krig foreløbig gjorde Ende paa Forsøget. Denne Svenskekrig 1657—60 syntes vel for Nykøbing-Blikke ret vel begyndt; thi de første Fjender, man saa, var Fanger. Men Bladet vendte sig grundigt. Allerede først i Oktober befriedes Fangerne, og fra den Tid var Nykøbing besat i uafbrudt Rækkefølge af svenske, brandenborgske og danske Soldater, der kostede Byen en farlig Masse Penge og skaffede de enkelte en Bunke Besvær. I „Morsø Avis“ 1893 Nr. 99 og 100 meddeler C. Mansa en Indberetning fra Nykøbing Byraad 1661. Den indeholder en lang Liste over Leveringer ydet i Krigstiden og er som en Slags Opgørelse af Status efter Fjendernes Afmarch. Foruden de store almindelige Leverancer „haver denne arme Bys Menighed baade udi Fjendens

Tid og siden med hele Kompagniers Natlager tit og ofte Byen til største Skade været besværet, hvilket specialiter at referere er os umuligt“, siges der, og til Slut gives følgende Skildring af Byens Tilstand:

„Hvad sig ellers er belangende den Tilstand, som Byen nu er udi, da er en stor Del deraf afbrændt og øde, saa at de fattige Folk, som samme Ejendomme have tilhørt, dem til udenbys Mænd maatte afhænde, hvorover at vi af forskrevne udenbys Mænd ingen Behjælpning udi Indkvarteringen eller andre Besværinger udi denne Tid have haft. Ikke desmindre haver en Del af denne Bys Menighed af Fjenden bleven fra berøvet baade Skuder og Gods, Heste og andet, hvorudover de ere geraadne udi

Nykøbing 1677. (Efter Resen).

største Besværinger og en Del af Borgeriet af Fjenden og andre tit og ofte forjaget fra Hus og Hjem, saa at vi fattige Folk, som ingen Næring eller Handel udi denne besværlige Tid kunde have, nu stikker udi største Vidtløftighed til Lybsker og andre for hvis Varer, de udi forrige Tider kunde have bekommet, og nu til en Del ingen Middel have til sligt at kontentere og betale.“

Det var ikke Fjenden, der havde afbrændt Byen. Men Ulykken var jo ikke derfor mindre. Tre Gange Besættelse og Ildebrand var ikke let at komme over, og lettere blev det ikke af, at den skaanske Krig førte forøgede Byrder med sig. I 1682 stod af Nykøbings 240 Ejendomme de 100 øde. Endda blev det værre. Kaperi og Storm og Løgstør Grunde tog i Aarene deromkring et Nykøbing-Skib aarlig, og en stor

Brand raserede Holmen-Kvarteret 1690. Otte Aar efter stod mere end Halvdelen af Ejendommene øde. Lidt bedre Sildefangst igen fra 1680 betød for lidt. Tiderne gik i det hele taget nedad. Og Byens Havnevæsen var daarligt. „Brygge og Broer“ var forfaldne 1682. Bystyret har ikke været tilfredsstillende. En Beretning til Rentekammeret af 12. Januar 1683 siger, at der i Nykøbing er „sket saa stor Formastelse, som vi næppe tror Lige udi nogen Hans Majst. Byer at være passeret.“ En ny Ordning af Styret fandt Sted 1682 som andet Steds. Efter den Tid stod i Spidsen for Byens Raad en Byfoged og en Byskriver. Der har været nok for Øvrigheden at tage fat paa baade da og før. Det 17. Aarhundrede var en voldsom Tid, som fjendtlig Besættelse gjorde endnu voldsommere. „Befolkningen paa Mors var i det hele taget gammeldags. Endnu efter 1660 sloges Bønderne med Stridshamre ved deres Gæstebud og kvad over Øllet, før de drak. Nykøbing Borgere var ikke stort videre fremme.“ Processer og Sagefaldsregnskaber beretter om Slagsmaal og Overtro i uhyggelig Grad. Flere Kvinder blev brændt som Hekse i Nykøbing.

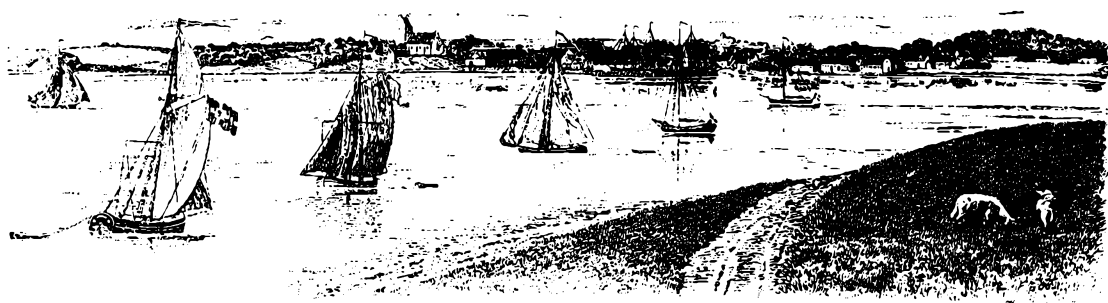
Al Landsens Ulykker havde i Fællesskab slaaet Nykøbing ud i det 17. Aarhundrede. Amtmanden attesterede 1698 at „Nykøbing By er næsten den ringeste og sletteste Købstad udi Jylland, og at det er Sandhed, at en Del smaa Kjøbmænd i Aalborg og ellers andre ledige Personer, som hverken skatter eller skylder, driver Forprang paa Mors.“ Ved Overgangen til det 18. Aarhundrede stod det meget daarligt til. Priserne var faldende og Skatterne stigende. Den store nordiske Krig førte mange Vanskeligheder med sig. Landbrugsproduktets Pris blev saa lav, at Jordens Værdi blev Nul. Krise hærgede haardt i mange Aar. Og midt under det hele opkom atter en stor Brand, der sikkert var paasat. Det var en Septemбераften i 1715. Stormen susede, og Folk var gaaet i Seng, da Flammerne viste sig. Paa et Par Timer blev 88 Personer husvilde og stod næsten uden Ejendele. Men med disse Ulykker syntes Nykøbings Trængselstid endelig omme. Fra omkring 1730 steg Priserne. Og Opgang i Byen synes at spores i Indberetninger, der i 1735 sendtes gennem Amtet til Rentekammeret. Her gengives efter Jydske Samlinger 4. III., 264 f. Byfoged Rasmus Jørgensens Beretning om Nykøbing, hvori det hedder:

„Belangende Nye Kiøbings Byes Handel, Negotie, Handtering og Næring, da bestaar sligt størstedelen udi Kornvare, som af Landmanden købes og ved egne eller befragtede Skibsrumme føres til Norge og der afsættes dels undertiden paa Credit, dels imod rede Penges eller Vexelers Bekommelse og dels ved Studsning (c: Tuskning) imod Jern, Jernkakkelovnes samt adskilligt stort og smaat Tømmers Erlangelse, hvilket igen til Landmanden efter enhvers Fornødenhed udbringes. Prisen er alletider foranderlig, ja, af- og tiltager, ligesom falde kan og Afgrøden her bliver, og er umuligt at forklare, hvad Quantitet enten af Kornvare indskibes eller af andre fornævnte Species igien indføres. Ellers sælges og den største Del af, hvis Korn her i Landet avles, til Aalborg Borgere, som det her dels ved egne, dels ved befragtende Fartøjer lader afhente og som meldt enten med rede Penge betaler eller ved Studsning i andre Maade fornøjer. Byen Nykjøbing har endelig siden den erlidte og seneste overgangne store ulykkelige Ildebrand formedelst den de skadelidende erviste højkongelige Naade med gifne 10 Aars Frihed for alle Slags Contributioner som og Indvaanernes egen Flid og Vindskibelighed, sig nogenlunde igien recruiet og paa Fode kommet saa den Gud være lovet kan holde Balancen, saa længe den gode Gud sparer den fra fremdeles Ulykke. -- Af Manufaktur og Fabriquer findes her ikke nogen, ikke heller Feldtgarberie, Teigle-, Potte- og Glasbrænderier, Saltbrænderier eller deslige, mens vel en Del Steder Vævere, som væver Vadmel og Lærret til egen og andre Landets

Indbyggeres Fornødenhed. — Privilegier er her ikke nogen som haver. Laug for Haandværkere paa dette ringe Sted ikke. Aleneste findes et Par af hver Slags, saasom Skomagere, Feldbereder, Skrædere og Smede“.

Var end efter disse Indberetninger nogen Bedring indtraadt i Nykøbing, betegnes Stedet dog som ringe. Skattemandtalen fra 1743 tyder dog paa, at Byen efter Tidens Forhold var en ikke helt ringe By. Om dens Udseende vides, at næsten alle Bygninger var straatækte. Først efter en ny stor Brand 1748 begyndte teglhængte Huse at vise sig i Gaderne, bl. a. af den Grund, at Byggehjælp bevilgedes paa Betingelse af, at Vaaningshusene tækkedes med Tegl. Dog blev de fleste Bygninger tækket med Straa, skønt Pontoppidan i sin Danske Atlas 1769 siger, at alle Byens Huse og Gaarde var teglhængte til Gaden. Provst Schade fortæller i sin „Beskrivelse over Øen Mors“ 1811, at i 1806 var af 116 private Gaarde og Huse kun de 22 teglhængte. Efter Danske Atlas var Nykøbing genopbygget allerede 1750 med Huse af Mur og Bindingsværk. Af Gader var der da Vestergade, Nørregade, Østergade, Holgers Gyde, Strandgade, Holmen eller Holmgaden, Toftgade og Færkenstræde. „Strax vesten og nord for Kirkegaarden“ laa Raadhuset, bygget 1757 og bestaaende af 8 Fag Mur og Bindingsværk, indeholdende Tingstue og 2 Arrestværelser. Ved Tilbygning i Grundmur 1762 skaffedes to Celler til. Det i 1708 stiftede Klingenbergers Hospital genopførtes i 1750 med 7 Fag Bindingsværk muret og teglhængt. Byens Indbyggertal i 1769 er beregnet til 547 mod 480 i Aaret 1700. Næringslivet florerede bedre i 1760erne end 30 Aar før efter Pontoppidans Oplysninger at dømme. Havneforholdene var blevet tilfredsstillende for den ganske vist ikke store Sejlads paa Byen, Fiskeriet var ringe, Landbruget ret godt. Kvægholdet var forholdsvis stort efter Byens 47 Tdr. Hartkorn. Borgerne havde mistet 135 Kreaturer under Kvægpesten, der begyndte i Nykøbing i Slutningen af 1747 og grasserede et Par Aar. De har antagelig dengang haft 4 Kreaturer pr. Td. Hartkorn, eller mere end mangen Landsby havde. Et ret godt Barometer for Næringslivets Tilstand var Konsumtionen, der i 1760erne var ca. 1000 Rigsdaler aarlig. Men det maa bemærkes, at almindelig Told skulde udredes i Aalborg fra 1655—1841. Der blev for Nykøbings Vedkommende erlagt 2—300 Rigsdaler aarlig. Indbyggertallet tyder paa Fremgang ogsaa i Slutningen af det 18. Aarhundrede. Det var 651 i 1801.

Paa denne Tid skildrede Pastor L. M. Vedel i sin Bog „Indenlandske Rejse“ Nykøbing som en hyggelig fredelig Plet med gammeldags Dyder som Tarvelighed, Flid og megen Virksomhed. Provst Schade fortæller, at Vestergade, Algade og Nørregade var Byens Hovedstrøg, der løb i en Krumning fra Vesterbom til Nørrebom. Det var som sædvanlig. Af nyt nævner han Vilssund-Landevejen, der 1807 blev anlagt over Kæret, og den ny Bom, der spærrede den Vej. Af andre Gader omtales Østergade, Strandgade, Fjordgyde eller Ringsgyde, Kirkegyde, Holmen, Toftgade, Holgersgyde, Baggyde og Færkenstræde. Med Undtagelse af den sidste havde de været der i Aarhundreder, videre Udvikling havde ikke været nødvendig. De 116 Gaarde og Huse var alle i en Étage, fire Gaarde dog med Kviste til Gaden. Foruden de gamle offentlige Bygninger var der i hans Tid et Fattighus fra 1808. Bymarken var delt i Indmarken med Porshaven, Udmarken og Grønmarken, hvortil kom Øren, der var Hede, og Holmodde, der udgjorde 5 Tdr. Land ved Havnen. I Hovedsagen herskede „det fortrædeligste Fællesskab“ i Dyrkningen af Marken. Det fortsattes til Udskiftningen var virkeliggjort 1824. Landbrug var vigtigt. Der var 35 Heste, ca. 150 Kreaturer og ca. 300 Faar i Byen, foruden 40 Svin. Men Handel og Skibsfart var vigtigere. Dog generedes det sidste af især to Ting: Løgstør Grunde og Toldklarering i Aalborg.

Nykøbing for ca. 100 Aar siden (1824).

Konsumtionen var dengang 1700 Rigsdaler. Der var Fremgang i Byen. Af nyt kom kort efter et Apotek. Der var givet Bevilling til et saadant i Byen allerede 1778. Men Forsøgene paa at drive det gik ikke før 1812. Morsingerne købte ingen Medicin, de var for sunde. Apotekeren var i størst Livsfare, for han havde ikke noget at leve af. Gammelkendte Midler syntes bedre end hans dyre Kram. Et anset Middel mod Gigt kom han dog efterhaanden til at forhandle. Det var „Garver Christensens Salve“, opkaldt efter Opfinderen, en Nykøbingenser omkring 1830. Krigs- og Efterkrigstider efter 1807 var vel haarde ved Byen. Men gavnlige Ting indtraf. Naturen kom Nykøbing til Hjælp. Vesterhavet brød gennem Aggertangen 1825, og faa Aar efter var Dybden der saa stor, at Skibe gik den Vej, fra Nykøbing saaledes tre Skibe til Norge 1835. Saa var Aalborgs Toldformynderskab snart færdig. Det ophævedes 1841. To Aar før var Losning og Laden paa Mors blevet tilladt uden for Øens Købstad uden at det skadede den videre. Men Løgstør Grunde laa endnu som en Hindring for Nykøbings Udfoldelse, og Aggertangen lukkedes igen. Da gravedes Frederik VII.s Kanal ved Løgstør, aabnet 1861, og Vesterhavet brød grundigt igennem ved Thyborøn Aaret efter. Saa var der fri Sejlads til Nykøbing fra begge Sider. Dampfærgenhavn indrettedes 1889 efter Sallingbanens Anlæggelse 1884. Byen fik Bank og Sparekasse. Store Virksomheder som Jernstøberi, Tobaksfabrik og Tekstilfabrik grundlagdes i 1850erne. Der var stor Fremgang, hvad ogsaa Folketallets Vækst viser. Fra 1830 steg det til det firdobbelte i 1880, da det var 2723, medens det normale for danske Købstæder i den Periode var en Stigning til det dobbelte.

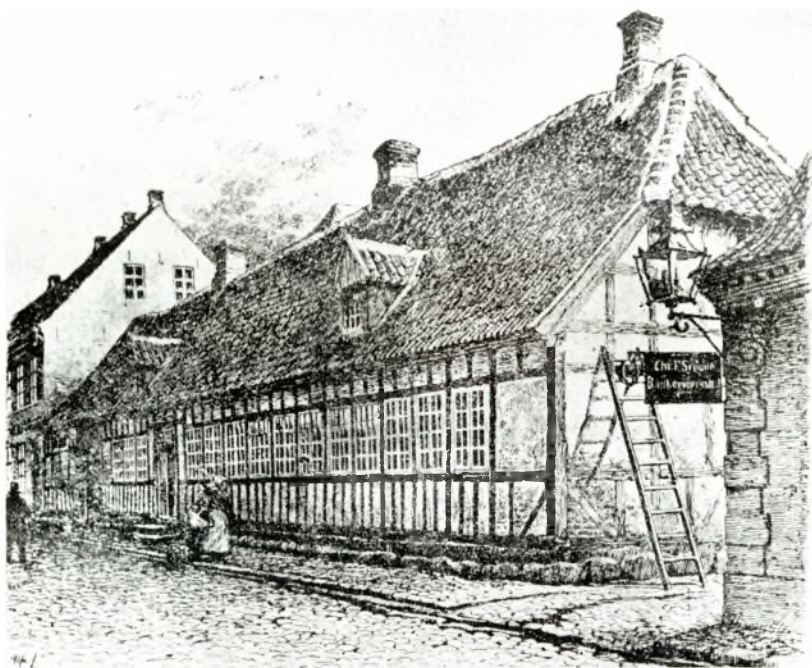
Begivenheder af Betydning var der flere af. En stor Forskrækkelse var Slavekrigen i 1848. En Borger i Nykøbing skrev derom i et Privatbrev, som „Thisted Amtsavis“ gengav den 6. April, da Faren var ovre. Det hedder her: „Den 30. Marts om Aftenen bragte en rejsende til Nykøbing den Efterretning, at en Bande Slaver fra Rendsborg huserede i Silkeborgegnen; en halv Time senere indløb en Stafette fra et Sogneforstanderskab i Salling til Øvrigheden i Nykøbing om, at 5 à 600 Forbrydere myrdede og brændte i Omegnen af Holstebro, hvorpaa alt vaabendygtigt Mandskab udkommanderedes til Kysterne, og det frivillige Korps under Kammerjunker Holstein udsatte Vagtposter for Natten. Kl. 12 $\frac{1}{2}$ kom Fuldmægtig Pers tilbage fra Skive og

medbragte Stadfæstelse paa de modtagne Efterretninger. Et Bud fra Salling kom straks derpaa for at købe Kugler og Krudt. Kl. 1 sendtes en Kurer til Skive for at erholde Efterretning om Fjendens Fremrykken. Kl. 5 sendtes Kurere til hele Morsø for at erfare, hvor meget Mandskab, der kunde stilles, og med Ordre til at oprette Bavner. Formiddag Kl. 10 indløb Estafette fra Salling, at det var kommet til Batalje i Skive, hvor der sloges paa Liv og Død. Mandskabet fra Landet og det frivillige Korps afsendtes nu til Sallingsund, og Byfogeden overleverede Korpsen en Fane med omtrent følgende Ord: „Denne Fane, som Medborgeres Tillid i sin Tid har skænket mig, overleverer jeg herved til Nykøbings frivillige Korps, som jeg er overbevist vil kæmpe under den som danske Mænd, for Konge, Fædreland og Arne.“ Kl. 10¹/₂ sendtes Stafetter igen paa Landet for at opfordre mere Mandskab. Ved Sallingsund havde Kammerjunker Holstein imidlertid taget Kommandoen over det hele der forsamlede Mandskab, der beløb sig til ca. 1000 Mand, og gik derpaa med den halve Styrke over Sallingsund for at ile Sallingboerne til Hjælp. Men Kl. 12¹/₂ ankom endelig Posten til Nykøbing og medbragte Efterretning om, at der hverken i Viborg eller Skive var fjendtlige.“

Spændingen og Ophidselsen havde varet knap et Døgn. De frygtede Slaver sad i Rendsborg Arrest, som de skulde, mens Rygtet om deres Plyndring virkede i hele Jylland omtrent som i Nykøbing. Men Krig var der jo. Oprørerne skulde slaas ned. Det kostede Staten en Masse Penge, hvad ogsaa Nykøbing maatte sande. Under hele Trearskrigen havde man dog den Fordel at slippe for at se Fjender. Men saa heldigt gik det ikke 1864. Tyskerne besatte Jylland lige til Limfjorden efter Dybbøls Fald den 18. April. Det varede dog over to Maaneder, inden de kom til Mors. Ikke før den 23. Juni saa man fra Nykøbing Fjender paa Sallingsiden. Det var prøjsiske Kyradserer med lueforyldte Hjelme, der glimtede under Riddet langs med Stranden. Netop i de Dage viste Fjenden større Aktivitet end sædvanlig. Efter Erobringen af Als den 29. Juni blev Tyskerne talrige langs Limfjordens Kyster. Syd for Odde Sund laa General Gablenz med 12000 Mand. I Nykøbing anede man, at de gode Dage snart var forbi. Den 9. Juli rygtedes det, at Fjenden Dagen før forhørte sig i Skive om Overfartsteder til Mors. Onsdag den 13. saas en Mængde Tyskere Syd for Sundet, og den Aften Kl. 11 brændte flere Baal paa Sallingsunds Bakker. En østrisk Hær overnattede vel saa der, inden den tog til Mors! Resignerede gik Nykøbingenserne i Seng. Skibene i Havnen lod de ligge. Nogle ærgrede sig ganske vist derover. Men Skibene reddedes ikke, hvad vel ogsaa var umuligt. Da Morgenen kom, havde Skibene andre Ejere og Byen andre Styrere. Kl. 2¹/₂ var 800 Østrigere rykket ind. Et Par Kompagnier drog vel ud af Vilssundvejen Kl. 5¹/₂, men andre Afdelinger kom fra Salling. De fordelte sig over hele Øen. Nykøbing fik ca. 1200 at forsørge og maatte udrede store Ydelser. Da Forhandlingerne derom var til Ende, tog General Kalik Kommandoen og blev i Byen med 850 Mand. En ny Tid var begyndt i Nykøbing. De lovede Leverancer skulde ydes i Overensstemmelse med Aftalerne, men Soldaterne havde deres egen Maade at gaa frem paa, saa Folk kom af med mere end lovet. Da Byen blev besat, slukkede Tropperne deres Tørst i Vinhandler Serritzlevs Kælder. Rapserier af Ure, Piber, Linnet o.s.v. begyndte de straks paa og fortsatte dermed, saalænge de var der, selv om det var strengt forbudt og straffedes haardt med korporlige Straffe.

Med Ledelsen var Folk ret veltilfredse. Hvor der handles, der spildes. Men det var ikke hvert Sted de Menige var slemme. Forskellen i deres Optræden blev sat i Forbindelse med, hvilken Adresse til Kongen, Folk havde skrevet under paa. — Nogle havde undertegnet en Adresse, der bad Kongen slutte Fred, andre en Adresse

om, at de vilde holde ud trods alt. De sidste kaldtes „de røde“, og det saa ud til, at det først og fremmest var dem, der plagedes af Soldaterne, mens andre slap lettere over Okkupationen. En af de røde blev angivet af en Borger i Nykøbing, og nogle mente, at Angiveri stod bag Soldaternes Fremfærd. Der er næppe noget videre om det. Men Jyllands Militærguvernør, den prøjsiske General Vogel von Falckenstein, kom med Udtalelser, der kunde styrke Folk i den Tro, at Prøjserne lod sig lede af Angiveri. Da han den 22. Juli var i Nykøbing og holdt Taffel paa Gæstgivergaarden, der for Resten rostes af tyske Officerer, lod han Byfogeden kalde og udtrykte over for ham sin Tilfredshed med Morsingboernes Overholdelse af Aftalerne, men tilføjede saa, at hvis Krigen brød ud igen -- der var dengang Vaabentilstand -- „vilde ikke engang saa meget som en Ko blive skaanet“. Den Udtalelse lagde naturligvis baade „de røde“ og „de vægtige“, d. v. s. de krigsvenlige og de fredsvenlige, venstresindede og højresindede Mærke til. Falckenstein fulgte dog sikkert som sædvanlig blot den Taktik at skræmme Folk til at ønske Fred. Som Militærguvernør styrede han strengt militærisk, men han var forøvrigt en umilitærisk Grimmian. Han var anerkendt dygtig, men ilde lidt. Baade Soldater og Civile lystrede ham. Jyllands Embedsmænd fik Besked om, at de skulde, og han sørgede for, at de blev nødt til det. Da han holdt

Faartofts gamle Købmandsgaard.

derimod vilde ligefrem genere Folk, sagde man. Han kom med Forbud mod Udførsel af Korn, Kvæg, Heste, Smør o. s. v., lagde Hindringer i Vejen for Handel mellem Jylland og Øerne og stillede store Krav til Jyderne, for at faa den danske Regering til at slutte Fred, inden Østerrig og Prøjsen skulde til at slaas om Byttet. Hans Bestemmelser bidrog til, at Landbrugsprodukternes Pris blev urimelig lav. Paa Markederne var der saa godt som ingen Handel. At trække et Dyr til Marked var at risikere, at Tyskerne tog det paa Vejen. Værre endnu var det at købe et Dyr og saa faa det taget. Under disse Forhold gik Byens Forretninger næsten i Staa. Landbo og Bybo skadedes i høj Grad.

Taffel paa Gæstgivergaarden paraderede østrigske Soldater udenfor med hvidt Bind om venstre Arm og med Egeløv i Huen. Men de paraderende Soldater ønskede saavel som Morsingboerne General Falckenstein Pokker i Vold. Hans Navn blandt Soldaterne var „General Satan“. Saa var Kommandanten i Nykøbing anderledes lidt og ikke mindre Østerrigernes Overgeneral von Gablenz. Han var en Fjende af Fraaderseri paa Folks Bekostning. - Falckenstein

Det var trange Tider, der jo langsomt skrider. Lettelsen var derfor stor, da der var Ende paa Besættelsen. Og den blev ikke mindre ved, at det et Øjeblik saa ud, som det skulde lage en gal Ende med Afmarschen.

General Kalik havde haft Bolig i Rigsraadsmedlem, Købmand A. B. Wøllers Gaard. Han var imidlertid til Rigsraadssamling i København, og hans gamle Fader fungerede da som Generalens Vært. Da Østerrigerne skulde forlade Øen, begyndte Generalen naturligt med at sige Farvel til den ældre Wøller. Saa snart han var gaaet, lod Wøller Dannebrog hejse i den Tanke, at det nu kunde gaa an, selv om Tyskerne havde forbudt Flagning med det danske Flag. Men selv om Generalen var ude af Huset, var han ikke ude af Byen. Han standsede paa Torvet, hvor Tropperne var samlet, og saa da Flaget over Wøllers Købmandsgaard. Øjeblikkelig beordrede han det fjernet, eller Huspersonalet skulde blive ført til Rendsborg. Saa blev Flaget taget ned uden gamle Wøllers Vidende. Men da han opdagede, at det var væk, hejsede han det uden Tøven. Han kendte ikke noget til General Kaliks Befaling. Da sendte Generalen en hel Patrouille til selve Raadhuset med den Besked, at saafremt Hr. Wøllers Flag ikke øjeblikkelig forsvandt, vilde Magistraten blive bortført.

Paa Torvet stod en Del Borgere for at se Troppernes Afmarsch. De blev højst forskrækkede ved denne Kamp om Flaget. Nogle raabte, at det var for galt, at Flaget blev hejst saa tidligt, thi det var at udsætte dem alle for ekstra Udskrivning. En mente, det vilde koste 5000 Daler, en anden mente 10000, en tredie fik den Tanke, at Tropperne i Thisted nu vilde blive dirigeret over Mors til svære Udgifter især for Folk i Nykøbing. Og tænk om saa Soldaterne fik Lov at bære sig ad, som de vilde! Det kunde blive en forfærdelig Historie. Og blot fordi Hr. Wøller ikke kunde vente nogle Minutter! Der var baade Ærgrelse og Forskrækkelse paa Torvet, hvor man dog var kommet for at glæde sig. Humøret blev ikke højt, før Tropperne helt var væk.

Ærgrelse og Udgift, Tummel og Uro havde der været Sommeren igennem. Men da Krigen var omme, gik det atter fremad. Folketallet, der i 1870 var 2246, fordobles nøjagtig inden Tællingen 1901, samtidig med at Landsognet blev tættere bebygget, saa da det indlemmedes i 1902, stod Nykøbing med omtrent 5500 Indbyggere. Tre Dagblade udgik derfra, „Morsø Avis“ siden 1855, „Morsø Folkeblad“ fra 1877 og „Morsø Dagblad“ fra 1895. Moderne Institutioner, der omtales i det følgende, salte deres Præg paa Omgivelserne. Plantagen var kommet i Skub, efter at man i 1870erne havde begyndt at opbryde Alen ved Kulegravning. Den storartede Plantning, som Provst Schade i 1818 begyndte, var blevet en Pryd for Nykøbing. Forholdene var gode i Byen, da den fejrede 600 Aars Jubilæum 1899. Dog foraarsagede den da her-

Nykøbing i 1897.

skende store Lockout, den første store Arbejdskamp i Landet, at de planlagte Festligheder paa den 13. Juli blev opgivet. Som i ret udstrakt Grad Industriby ramtes Nykøbing haardt af Arbejdsstandsningen. Men den kom hurtigt over det. Og ved Erhvervstællingen 1911 viste det sig, at i Nykøbing *levede* 1173 Personer af Handel, 3057 af Haandværk og Industri og 480 af Fiskeri. En Tælling af *beskæftigede* i 1925 betegnede 1284 som arbejdende ved Industri og 637 ved Handel. Jernstøberier, Tobaksfabrikker og Tekstilfabrikker beskæftigede da tilsammen 6—700 Arbejdere. Indbyggertallet var da 8440. Efter den Tid dalede det noget nemlig til 7982 i 1930. At Nykøbing i ret høj Grad er en Industriby har medført, at der er kommet mange Socialister. Politisk har det ført med sig, at Kommunevalgene i høj Grad blev Kampvalg. Siden 1913 har det ved Valgene staaet paa Vippen, om Socialister eller de øvrige Partier tilsammen skulde faa Flertal i Kommunalbestyrelsen. De har skiftedes til at have det.

Nykøbing Bys nuværende betydende Institutioner, dens ledende Foreningssliv og dens kendte Mænd og Kvinder vil vi paa de kommende Sider forsøge at fremstille saa fyldestgørende, som Pladsen og de til Raadighed staaende Oplysninger tillader.

MOLER er et ældre Udtryk for en ejendommelig Jordart, der ganske overvejende bestaar af Kiselskaller af Saltvandsdiatomeer fra Tertiærtiden blandet med 10—15 % fint fordelt, plastisk Ler og desuden smaa Mængder af Jernilte etc.

Saadan Moler findes næppe andre Steder i Verden end paa Nordkysten af Øerne Mors og Fur og enkelte andre Kyster i den vestlige Limfjord. Det i soltørret Tilstand lysegraa, meget lette Moler er beskrevet som „terra Tripolitana“ allerede i 1761, medens det nuværende Navn, Moler, første Gang findes trykt i Provst Schades Topografi fra 1811. Mo skal i gamle Dage have betydet en hvidlig Mergel eller Kalkjord, og det er antydnet, at Øen Møen skal have faaet sit Navn af de smukke Kridtformationer i Møens Klint. I vore Dage bruges Mo lejlighedsvis om den Diatomedannelse, der paa tysk kaldes Kiselgur, den er fra Kvartærtiden, altsaa langt yngre end Moleret, dannet i Ferskvand, hvor Moleret er dannet i Saltvand, men ikke „forurenat“ med det Ler, der gør Moleret saa karakteristisk og teknisk anvendeligt til Stenfabrikation. Foruden den tekniske Interesse har Moleret stor geologisk Interesse ikke alene paa Grund af Art og Dannelse, men ogsaa fordi der i Molerklinterne fremkommer 179 indbyrdes forskellige Lag af vulkansk Aske, der har været meget indgaaende undersøgt bl. a. af de danske Geologer N. V. Ussing og O. B. Bøggild. Lignende Askelag er paa andre Steder fundet i Aflejringer, der afgjort stammer fra Tertiærtidens eocæne Afsnit, og dermed er Molerets Alder ogsaa bestemt.

I Meddelelser fra Danmarks Geologiske Undersøgelser, 2. Række Nr. 33 1918, vil man kunne finde mange interessante Oplysninger om de vulkanske Askelag i Moleret. Landskabeligt bidrager disse sorte, graa eller gule Askelag i voldsomme Foldninger til at give de iøvrigt hvidgraa eller rustrøde Molerklinter, der ofte falder stejlt ned mod Limfjorden, en ejendommelig Karakter.

Hanklit, der hæver sig 65 m op fra Limfjordens Bred, er den største og smukkeste af de mange Molerklinter paa Nordmors.

Ligesom man for mange Aar siden har givet denne Jordart sit eget Navn, har man sikkert ogsaa benyttet den til primitive Isolationsformaal som Ishuse o. lign., men teknisk Betydning fik Moleret først, da Statsprøveanstaltens Laboratorium i Ti-aaret 1900—10 oprindeligt paa Foranledning af G. A. Hagemann under H. Hannovers Ledelse undersøgte, om Moleret blandet med Kalk egnede sig til Fremstilling af de

saakaldte Kalksandsten. Medens de forskellige Blandinger af Moler og Kalk svigtede Forventningerne, fandt Ingeniør Fischer Møller, at det rene Moler lod sig forme og brænde til en lyserød meget let Sten af betydelig Styrke og med stor Varmeisoleringssevne. I Løbet af den første Fjerdedel af det 20. Aarhundrede lykkedes det at faa en smuk laboratoriemæssig Opdagelse

Skarrehage Molerværk.

se udviklet til en lønnende, industriel Produktion, men forinden maatte mange Forhaabninger briste, Kapitaler mistes og meget Arbejde baade af teknisk og propagandamæssig Art erkendes spildt.

Paa Mors ligger nu de to Molerværker, der repræsenterer den danske Molerindustri, for saa vidt man derved forstaar indenlandsk Fremstilling af Molersten. Paa Nordkysten mod Thisted Bredning ligger det efter danske Forhold store Skarrehage Molerværk og paa Østkysten mod Livø Bredning det mindre Ejerslev Molerværk. De ejes af hver sit Aktieselskab, men samarbejder indbyrdes. Begge Selskaber er rent danske saavel i Ledelse som Kapitalforhold, idet de nu hører ind under den Kreds af danske Virksomheder, der er nøje knyttet til A/S F. L. Smidth & Co.

Allerede før Verdenskrigen paabegyndtes en Eksport af raat Moler. A/S Frederiksholm Tegl- og Kalkværker har saaledes foruden paa sit nu nedlagte Værk ved Kalvebodstrand fremstillet Molersten saavel ved Kristianiafjorden som i Nærheden af Stettin og i Samarbejde med det engelske Firma Vickers Ltd. ved Colchester i Essex. Disse Virksomheder er alle afviklede i Efterkrigstiden og bortset fra et Par mindre, danske Virksomheder, der er anlagte udelukkende paa Udgravning af raat Moler, er det nu stort anlagte tyske og engelske Virksomheder, der enten direkte eller gennem Datterselskaber ejer Molerlejer paa Mors og Fur og der henter deres Forbrug af Moler, der oparbejdes til Sten paa udenlandske Værker for dermed at skabe en Konkurrence til de Eksportmarkeder, som de danske Værker har oparbejdet gennem Datterselskaber og Agenturer i Udlandet.

Endnu exporteres dog 60—70 % af den danske Produktion af brændte Molersten i forskellige Kvaliteter og Formater. Karakteristisk for Molerstenen er først dens store Varmetæthed og dernæst dens i Forhold til den ringe Vægt store Brudstyrke. En Molersten vejer mindre end det halve af en tilsvarende Mursten (ca. 800 kg pr. m³), d. v. s. den svømmer paa Vand, men dens Styrke er omtrent som Murstenens. Brændes Molersten ved Temperaturer over 875 Gr., stiger Rumvægt og Brudstyrke, omvendt kan man under Knusningen tilsætte organiske Stoffer, der senere brænder bort, og saaledes fremstille højporøse Molersten med endnu ringere Rumvægt, væsentligt større Isolationsevne, men ogsaa med mindre Styrke. De højporøse Molersten-Plader og -Rør-

skaale anvendes udelukkende til Varmeisolering af Ovne, Kedler og Rørledninger. De normale Molersten anvendes paa samme Maade indenfor den egentlige Industri, men desuden i stor Udstrækning som lette og varmetætte Bygningsmaterialer, dels i Skandinavien og dels i Storbritanien.

Her i Landet er Molerstenen mest kendt som Bagmur i hule Ydermure, som dryp-fri Staldhvelvinger og som Udfyldningsblokke i Jernbetongulve.

De to danske Molerværker, der begge ligger i Mors nordligste Landkommune, Sejerslev—Ejerslev—Jordsby, er af afgørende Betydning for denne Egn, hvor over 150 Familier lever af Værkerne, men ogsaa nationaløkonomisk er denne Industri af stor Betydning, idet der til Fremstilling af Molersten kun anvendes et i Forhold til det samlede Driftsbudget forsvindende Beløb til Indkøb af Brændsel fra Udlandet, medens paa den anden Side danske Molersten og Molerpulvere kan erstatte, ja, i mange Tilfælde er hensigtsmæssigere end hidtil indførte udenlandske Varmeisolationsmaterialer.

Hovedkontoret for Skarrehage Molerværk ligger i Nykøbing, og herfra sendes danske Molersten ud over praktisk talt hele Verden.

NYKØBING HAVN er af forholdsvis ny Dato. Til ind i det 17. Aarhundrede hjalp man sig med den af Naturen dannede, godt beskyttede Bugt, ved hvilken Byen ligger, og med det Udløb, som Aaen dannede, og i hvilket mindre Baade fandt en bekvem Plads. Herfra foregik Lossen og Laden af Skibene i Bugten ved Hjælp af Pramme.

I 1611 besørgede Peder Skov Indladningen af den Havre, som fra Nykøbing skulde føres til Halmstad og Varberg og fik derfor i Leje af den Baad, der førte Kornet fra Bryggen ud til Skibene, 4 Sk. af hver Læst. En Menneskealder senere vides det, at Havnen var forsynet med Skibsbro eller Bolværk. Det opføres i 1682 paa Borgmester Hans Nielsens Synderegister, „at Brygge og Broer“ var forfaldne, og i 1685 advarer Kæmneren paa Tinget mod „at belægge Baade, Kaage, Pramme eller noget andet Skibsrum paa Byens Brygge eller Hamre, men aleneste paa de Pæle, som ere satte udenfor Bryggen, ej heller at grave Huller paa Bryggen“.

Det var overdraget Kæmneren at oppebære og gøre Regnskab for Havnepenge, og ligeledes tilkom det ham at sørge for Broernes og Bryggens aarlige Vedligeholdelse. Det hedder herom i den nævnte Vedtægt af 1739: „Og paa det Isdrift eller og Højvande ikke skal borttage eller nedbrække Byens Brygger og Broer, saa bør Kæmneren besørge deres Optagelse og Konservasjon saa betimeligt, at sligt ikke kommer Byen til Præjudice“. Disse Havneindretninger har altsaa ikke været særlig solide, siden de kunde tages op om Vinteren.

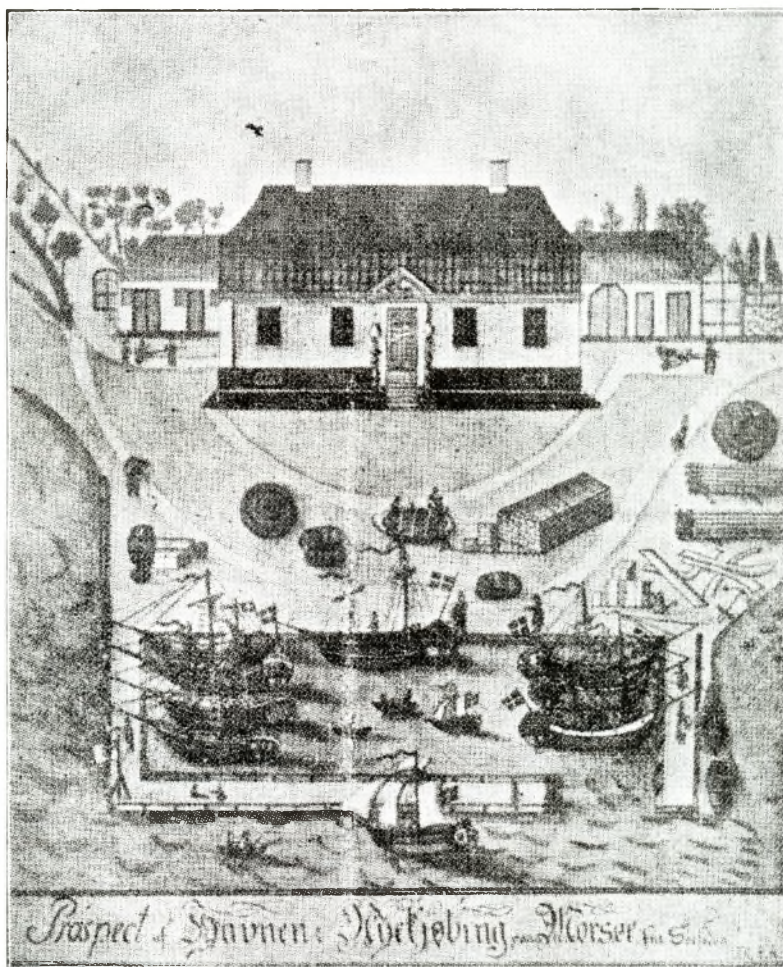
I 1788 indgav Købmændene Christen og Niels Quistgaard og Thomas Jepsen et Andragende til Danske Kanċelli om Tilladelse til i et Hjørne af Byens Havn at anlægge „et Bassin eller indelukt Havn“, og denne Tilladelse blev dem givet under 29. Marts 1788, dog med det Vilkaar, at om fremmede Fartøjer blev indlagte i Havnen til Overvintring, skulde Byen deraf nyde de sædvanlige Vinterlagsspenge. Anlægget blev nu udført, og i de følgende 50 Aar var denne private Havn Nykøbings eneste. Den bestod af et med Bolværker indelukket Bassin, 90 Alen langt og 62 Alen bredt, og med Plads til 24 smaa Fartøjer. En Lade- og Losseplads ved Havnen blev dannet ved Opfyldning, og senere anlagdes her et Skibsværft, hvor flere nye Skibe blev

byggede. Havnen betalte sig godt og gav paa Slutningen en aarlig Indtægt af 6 700 Rdl., til Trods for, at Afgiften af den vigtigste Udførselsartikel, Korn, var sat meget lavt af Ejerne, der selv var Byens betydeligste Kornhandlere. Af de oprindelige Ejere døde Christen Quistgaard 1794 og Niels Quistgaard 1805. Den sidste af dem, Købmand Jepsen, solgte i 1820 sammen med Enkemadam Quistgaard Havnen til Købmand Niels Faartoft.

Imidlertid følte det efterhaanden som en Ulempe for Byen, at et saa vigtigt Anliggende var ganske givet i privates Hænder. Havnen blev ikke tilstrækkeligt vedligeholdt, og Dæmningerne omkring den, der var opførte af svage og simple Bolværker med Jordfyld imellem, havde bestandig været for lave. Opmudringen blev forsømt, navnlig i Løbet udenfor Havnen, hvor der ikke blev mudret i 25 Aar, saa det til sidst kun var sejlbart for Skibe af indtil 5 Fods Dybtgaaende. Byen havde derfor længe ønsket at erhverve Havnen, men bestandig manglet Kapital. Imidlertid benyttede man heldig Øjeblikket, da Kong Kristian den 8. i Sommeren 1842 besøgte Byen, til at vække hans Interesse for denne Sag, og efter Ansøgning fra Kommunalbestyrelsen opnaaede man i 1843 et Laan paa 8000 Rdl. af Kongens Kasse til Erhvervelse af Havnen. Ved Skøde af 11. August 1843 overdrog derpaa Købmand Faartoft til Kommunen den ham tilhørende Skibshavn med Grund og Inventarium af Flaader, Gangspil, Gier, Blokke, Kaag, Rambuk og Muddermaskine for en Købesum af 6000 Rdl. De øvrige 2000 Rdl. af Laanet anvendtes straks til de nødvendigste Istandsættelsesarbejder, navnlig Forhøjelse af Bolværkerne, Opmudring af et Løb paa 7 Fods Dybde i en Længde af 1000 Alen ud fra Havnemundingen og Opførelse af en Skorsten til Kogning af Beg og Tjære.

I 1862-63 uddybedes saavel Havnebassinet som Sejlløbet dertil til 10 Fods Dybde, og Løbet førtes ud i en Længde af 1500 Alen og i en Bredde af 60 Alen. Samtidig blev Havnepladsen udvidet ved nye Opfyldninger, og lidt senere anlagdes et nyt Havnebassin Nord for det gamle.

Den 23. August 1880 holdt Havneudvalget et

Prospekt af Nykøbing Havn.

Møde, og her blev det besluttet at lade opføre en Baadehavn ved Nordsiden af Havnen og foretage Opmudring. Det var den saakaldte Mellemkaj og Stendiget, som laa der, hvor den nu saakaldte gamle Lodsbro er beliggende. Da de Beløb, som nævntes, 14,000 Kr., for Arbejdets Udførelse, langt blev oversteget af de Tilbud, som blev givet af Skibsbygger Toftegaard og Melchior, blev Arbejdet udsat til næste Aar. Tømrer Jensen fik Arbejdet til Udførelse i 1881. Tømrerarbejdet androg ca. 2500 Kr. og 6,50 Kr. pr. Kubikfavn Opmudring. Samme Aar bliver Udvalget enigt om, at det i høj Grad har sagkyndig Assistance nødvendig til de ikke ubetydelige Arbejder i Havnen, og det vedtages at lave en Indstilling til Byraadet om, at der maa bevilges et Beløb paa Budgettet til en saadan Assistance, og Udvalget gaar straks i Gang med Forhandling, under Forbehold af Byraadets Samtykke, med Ingeniør Jensen i Løgstør, om for et aarligt Vederlag af 400 Kr. samt 12 Kr. for hver Rejse til Byen, dog ikke af over 24 Timers Varighed og 6 Kr. for hver Dags Ophold her. I 1881 fremlægger Ingeniør Jensen et Forslag om, at alle Pælene i Bolværkerne skal beslaas med Jernplade til Beskyttelse mod Orm og Isgang.

Det samme Aar fremkommer et Forslag fra Ingeniør Jensen om Bygning af en Dampskibsbros, som Skibsbygger Melchior skulde udføre. Arbejdet paabegyndtes den 5. Januar 1882 og indbefattede Leverancer af Materialer og Udførelsen af Resten af Arbejdet ved Stendigets Opførelse, som Tømrer Jensen ikke kunde fuldføre. I 1883 ønskes Tilbud paa Opmudring af Baadehavnen, og det skal ske ved Hjælp af Tørlægning af Bassinet, der udføres af Drænmester P. C. Nielsen for 8000 Kr. Den 18. Januar 1886 blev det vedtaget at bygge et nyt Bolværk fra Dampskibskajen til Slæbestedet i Mellemhavnen, og Melchior og Toftegaard antoges til at udføre Arbejdet for et samlet Beløb af 11,950 Kr.

Da Statsbanerne i Aarene 1886—87 ansøgte om Plads til Anlæggelse af en Dampfærgeshavn med tilhørende Stationsbygning blev et Areal Syd for Sønderhavnen anvist, og i Aarene 1886-88 bygger Skibsbygger Toftegaard og Melchior Statsbanernes Færgeshavn, og i 1889 tages Stationsbygningen i Brug, og der lægges Spor paa Arealet og langs Toldboden.

I 1893 anlægges Beddingen ved den gamle Gymnastikplads og den Dæmning af Træ, som blev benyttet ved Færgelejts Anlæggelse, benyttedes hertil, men viste sig ikke stærk nok og maatte derfor udbedres. I 1894 forandres og repareres Skibsværft og Ophalerbedding, hvilket foretages af Melchior og O. Rye Iversen. I 1897 ombygges Mellemkajen, som adskiller Nord- og Mellemhavnen, og samtidig foretages en Oprensning i den søndre Havn. I 1900 omgaas Havneudvalget med Planer om at reparere og forny det nordre Bolværk i søndre Havn, saaledes at Havnen kan modtage Skibe med indtil 13 Fods Dybde, og dette Arbejde bliver ved Licitation overdraget til Skibsbygger Melchior, som eneste Tilbudsgivende, for en Pris af 36,000 Kr. Nu sker der ikke noget af særlig Betydning før i 1904, da der aabnes Tilbud paa Arbejdet med Uddybning og Oprensning og Anbringelse af nyt Bolværk 2 Fod udenfor det gamle, ved den østre og den sydlige Kaj i Mellemhavnen. Arbejdet blev først overdraget til Entreprenør S. C. Olsen, Aalborg, for 19,950 Kr., men han kunde ikke gaa ind paa Kontraktens nærmere Bestemmelser, og derfor blev Arbejdet overdraget til Skibsbygger Melchior for 23,000 Kr. I 1908 forhandles der om Bygning af en Baadehavn for mindre Fiskefartøjer i nordre Havn, og den 20. Maj foreligger Trafikministeriets Approbation under Forudsætning af visse af Vandbygningsvæsenet foreslaaede Ændringer. Da nu Fiskerihavnen er flyttet fra Sønderhavns Sydside til Nordhavns Nordside, fremkommer der Forslag om at bygge en ny Kaj i Sydsiden af Sønderhavn

i Stedet for det skraa Bolværksanlæg, som der har været til Fiskerihavnen, og efter at dette Arbejde er overdraget til V. Melchior for 32,850 Kr., besluttes det, at ogsaa Vestsiden af Sønderhavn skal ombygges for en Sum af 8,000 Kr., og V. Melchior anmodes om ogsaa at udføre dette Arbejde. I Forbindelse med disse Arbejder anlagde Statsbanerne Jernbanespor langs Sønderhavns Sydside.

I de kommende Aar udføres der forskellige Arbejder ved Havnen, og i 1921 vedtages det at overdrage Murermester Sejersens Støbningen af Betonkajen ved den gamle Dampskibskaj til en Pris af 82 Kr. pr. løbende Meter. Længden andrager 16 m, og i 1926 udføres et nyt Stykke Betonkaj i Forbindelse med det andet. Samme Aar overtages Skibsværftet paa Ørodde af Havnen. I 1930 afholdtes Licitation over Arbejdet ved Udførelse af en Jernspunsvæg ved Dampskibskajen og et nyt Bolværk ved Nordhavnens vestlige Kajs Sydende, og den 15. December samme Aar afleveredes dette Arbejde.

I ældre Tid var Nykøbings Borgere nødsaget til at lade deres Skibe blive liggende indenfor den Krog af Limfjorden, ved hvilken Byen ligger; thi Vest paa var der i de Tider ingen Udgang fra Fjorden, og Øst paa laa som en spærrende Bom de berygtede Grunde mellem Aggersborg og Løgstør. Talrige Klagesuk og utallige Forbandelser har disse Grunde aflokket de Nykøbing Skibsredere og Sømænd. Det var umuligt, selv for de smaa Fartøjer, der kunde løbe ind i Nykøbings Havn, at gaa lastede over disse Grunde. Naar Skibet kom dertil, maatte Ladningen udlosses for at lægtes over Grunden i Pramme, det tomme Skib blev saa slæbt over og Ladningen indtaget paany. Man forstaar, hvilken Tidsspilde, Ulejlighed og Bekostning al denne Omstændelighed maatte give Anledning til. I stærk Blæst turde man slet ikke nærme sig Grunden af Frygt for Stranding, og mange Dage blev spildte med at vente paa stille Vejr. Hertil kom, at Lægtningen over Grundene var bortforpagtet til en Entreprenør, der havde Eneret paa at besørge dette Arbejde, og at det ved kgl. Resolution af 26. April 1690 var forbudt Borgerskabet i Limfjordsbyerne at besørge Lægtningen med egne Pramme. I de saa jævnlige Klager over Byens Tilbagegang og Armød danner Løgstør Grunde da ogsaa et stadigt tilbagevendende Omkvæd.

Allerede tidligt har det været paatænkt at gøre noget for at skaffe taaleligere Forhold til Stede. I 1636 paabød et Kongebrev, „at sammenkalde menige Stænder, som bo ved Limfjorden, for at forhøre deres Betænkende, om Løgstør Grunde kan afskaffes, og et Sejlløb derigennem tilvejebringes, og hvad enhver dertil vil kontribuere“. Men der forlyder intet om, at der kom noget Resultat ud af dette Forsøg, og først over 100 Aar senere hører vi Tale om, at der blev gjort et nyt.

Under et Ophold i København 1758 bragte Amtmanden i Thisted, Frederik Hauch, denne Sag frem i en Forestilling til Kongen. Han mente, at det vilde være let at skaffe et passende Sejlløb, idet det kun gjaldt om at fjerne noget løst Sand paa en Strækning af ca. 50 Alen, og Udgifterne derved, som han anslog til ca. 2640 Rdl., vilde kunde udredes af de 6 Limfjordskøbstæder og tilstødende Landdistrikter. Regeringen tog sig med Interesse af Hauchs Plan, og Aaret efter blev en Overskipper ved Holmen, ved Navn Stavanger, sendt til Løgstør for at undersøge Forholdene. Ogsaa han mente, at en Muddermaskine temmelig let kunde udgrave et Løb af 5—6 Fods Dybde, og anslog Udgiften derved til 4600 Rdl. Ved kgl. Resolution af 8. April 1760 blev det da bestemt, at Arbejdet skulde udføres efter Stavangers Plan, og de fornødne Penge forskydes af den kongelige Kasse. Opmudringen blev derpaa sat i Gang og fortsattes indtil Udgangen af 1771, men der opnaaedes intet kendeligt Resultat derved. I 1772 sendtes da Kommandørkaptajn Lous og Professor Hee til Løgstør for at under-

søge Grundene, og disse to Mænd kom snart paa det rene med, at ad den hidtil fulgte Vej lod der sig intet udrette. Deres Betænkning gik derfor ud paa, enten at lade alt i det væsentlige blive ved det gamle eller at grave en helt ny Kanal gennem det faste Land ved Fjordens sydlige Bred. Pælebukkemester ved Holmen, Statius Sørensen, havde forfattet et Overslag over, hvad denne sidste Plan vilde koste, og det lød paa 185,857 Rdl. Dette vældige Tal gik Regeringen langt af Vejen for, og medens Stavangers Muddermaskine laa paa tørt Land og faldt fra hinanden, og Sandbankerne voksede baade i Højde og Bredde, drøftede Limfjordskøbstæderne i indbyrdes modstridende Promemorier, om man ikke kunde slippe fra Vanskelighederne paa en billigere Maade. Løgstør og Nykøbing holdt vedblivende paa, at noget maatte der gøres. Thisted, hvis Handel hovedsagelig foregik som Nordstrandshandel, og Aalborg, der havde Interesse i at holde de vestlige Konkurrenter nede, stemte derimod for, at man skulde lade alt blive som det var. Da indtraf under alt dette en Begivenhed, som syntes at skulle gøre alle Planer og Beregninger overflødige.

Under en stærk Storm Natten mellem 28. og 29. Marts 1775 blev hele Sandbanken mellem Løgstør og Aggersund skyllet 300 Favne længere mod Vest og samtidig sænket saa meget, at der nu intetsteds var under 6 Fod Vand, medens der før ikke havde været over 3 Fod. I Anledning heraf sendtes Kaptajn Lous og Pælebukkemester Statius Sørensen paany herover. De hjemsendte den glædelige Efterretning, at det af Naturen dannede Sejlløb trods gentagne haarde Storme fra Vest ikke blot havde holdt sig, men endogsaa var uddybet til $6\frac{1}{2}$ Fod Vand. Mod Høst plejede Vandet altid at stige i Fjorden, og man kunde da forvente, at Dybden vilde blive 8-9 Fod. De foreslog samtidig, at man nu skulde benytte den gunstige Lejlighed og komme Naturen til Hjælp ved at indespærre Strømmen til den nydannede Rende og ved Anlæg af Bolværker spærre alle andre Overløb, men det ses ikke, at noget af dette blev udført.

Det nye Løb holdt sig henved en Snes Aar. I 1786 var der endnu $7-7\frac{1}{2}$ Fod Vand over Grundene, men i 1798 siges det, at nu var Forholdene igen blevne ganske som de var i 1772. Og de blev nu daarligere Aar for Aar. I 1815 var der kun $2\frac{3}{4}$ Fods Dybde ved højeste Vandstand, og i en Ansøgning fra 15 Købmænd i Nykøbing, dateret 12. Juni 1828, siges, at Dybden paa Grundene kun er $2-2\frac{1}{2}$ Fod.

Imidlertid havde for anden Gang en Naturbegivenhed uventet bragt en øjeblikkelig Hjælp. I 1825 var Aggerkanalen bleven dannet ved et Gennembrud af Vesterhavet, og den derved fremkomne Rende blev i de følgende Aar stedse dybere, indtil den i 1832 kunde besejles. De første Skibe, som gik der igennem, var tre Fartøjer fra Nykøbing. I nogle Aar koncentreredes nu al Interesse fra de vestlige Limfjordsstæders Side om den nye Vandvej, og alle Klager over Grundene ved Løgstør syntes forstummede. Men de store Forventninger man nærrede til Aggerkanalen, blev skuffede. Ogsaa dette nye Sejlløb sandede efterhaanden til igen, og det viste sig snart, at Limfjordsbyerne dog ikke kunde undvære den ældre og naturligere Vandvej mod Øst.

Den gamle Tanke om en Kanal gennem det faste Land var i 1828 blevet genoptaget i et Andragende fra Børgere i Nykøbing og blev ligeledes i 1843 berørt af en til Forholdenes Undersøgelse nedsat Kommission. Men Udgifterne ved den ansloges nu til 300,000 Rdl., og af Hensyn til dette store Beløb turde Kommissionen ikke tilraade Arbejdets Udførelse. For at gøre noget greb man da til den tidligere forsøgte Udvej, at rydde lidt op i de gamle Sejlløb, hvad der altid kunne gøres billigere. Man benyttede den Gang et nyt Apparat, som var konstrueret af Toldinspektør Barfred i Frederikshavn, der ligeledes ledede Arbejdet. Apparatet bestod i en Harve, 7 Alen i Kvadrat, og besat med 182 Jerntænder, efter denne fulgte en Skraber med Slæbesko

af Egetræ. Den hele Indretning blev trukket hen over Sandbunden ved Hjælp af et dertil lejet Dampskib. Arbejdet tog sin Begyndelse den 9. August 1843 og afsluttedes som haabløst sidst i September samme Aar. Hele Fordybningen udgjorde kun 2—4 Tommer, der straks efter udjævnedes af Strømmen.

Efter den Tid hørte man op med alle Palliativ-Kure. Det havde nu vist sig, at man ikke kunde komme uden om Vanskeligheden, og at de fornødne Pengeofre maatte bringes for at faa Sagen ordnet paa den eneste rationelle Maade. I 1853 indbragtes i Rigsdagen Forslaget om Anlæg af Løgstørkanalen, i 1856 blev Loven vedtaget, og i 1861 var Arbejdet tilendebragt. Kanalen blev indviet under Kongens Nærværelse den 14. September 1861 og kaldet „Frederik den Syvendes Kanal“. Den havde da kostet 420,495 Rdl.

I vore Dage har Nykøbing fri Forbindelse med Havene for Skibe af indtil 14 Fods Dybtgaaende.

A. Thomsen,
Havnefoged.

N. Chr. Petersen,
Skibsmægler.

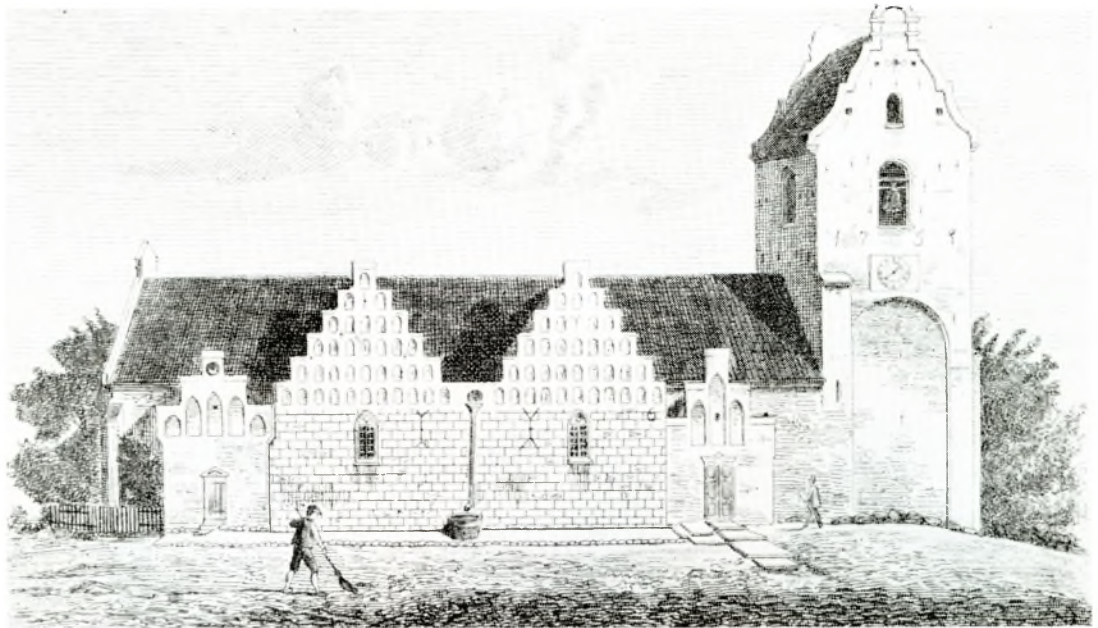
P. H. Yttrup,
pens. Statslods.

ANDERS THOMSEN, Havnefoged, er født den 25. Januar 1902 i Nykøbing M. som Søn af Fisker Jens Peter Thomsen og Hustru Johanne Frederikke, født Petersen. Gift 1931 med Erna Magdalene Christoffersen. Styrmandseksamen 1925, Radiocertifikat 1926, Skibsførereksamen 1926, Styrmand i Ø. K. fra Oktober 1926—November 1932, sejlet paa Pacifikruten: Sydamerika—Kina—Japan—Bangkok. Udnævnt til Havnefoged i Nykøbing M. 1. November 1932. Revisor for „Bombebøssen“.

NIELS CHRISTIAN PETERSEN, Skibsmægler, er født den 20. December 1876 i Nykøbing M. som Søn af Skibsfører Carl Martin Petersen og Hustru Marie Kirstine, født Heiberg. Gift 1906 med Vilhelmine Kirstine Grønlund. Kom til Søs i 1891, sejlede derefter nogle Aar fra Hamburg med større Sejlskibe i oversøisk Fart, tog Styrmandseksamen ved Københavns Navigations-skole 1898, sejlede nogle Aar som Styrmand, derefter flere Aar som Fører af Sejl- og Dampskibe for forskellige Rederier. Søretsmedlem 1920—28. Fra 1924 Forretningsfører, senere Direktør for Sallingsund Færgefart A/S, fik Bestalling som Skibsmægler i November 1927, overtog i 1928 Mæglerfirmaet F. L. Knakkegaard's Effk., Agent for D. F. D. S., Forsikrings A/S Nye Danske af 1864 og De Private Assurandører Ltd., København. I Bestyrelsen for Nykøbing M. „Bombebøsse“.

PEDER HOLGER YTTRUP, pens. Statslods, er født den 24. Januar 1864 i Nykøbing M. som Søn af Skibstomrer Anders Yttrup og Hustru Mariane, født Iversen. Gift 1895 med Mary Mathiasen. Kom til Søs i 1878 og sejlede i oversøisk Fart, tog Styrmandseksamen 1890, sejlede derefter dels i Sejlskibe og dels i Dampskibe, i inden- og udenlandske Rederier, Skibsfører 1894 og sejlede som saadan indtil Ansættelsen som Statslods i Nykøbing M. i 1902, Fyrmester ved Vodstrup Fyr fra 1915—32, Formand for Nykøbings „Bombebøsse“, tidligere i Bestyrelsen for Sømandsforeningen og Marineforeningen, Æresmedlem af Dansk Lodsforening.

JØRGEN RØNN, Statslods, er født den 11. Juni 1891 som Søn af Skipper Søren Rønn og Hustru. Gift 1923 med Kristine Kristensen. Sejlet som Skipper indtil 1927, siden 1. Oktober 1927 Statslods i Nykøbing M. I Bestyrelsen for Sømandsforeningen og for Nykøbing „Bombebøsse“, Medlem af Søretten.

Nykøbing tidligere Kirke.

Den gamle St. Klemens Kirke blev bygget ved Aar 1200 som Sognekirke for Vettels og Venner, men senere, da Nykøbing hævede sig og de to Landsbyer gik tilbage, blev den Sognekirke for Købstaden.

Af den oprindelige Kirkebygning stod endnu en Del Murværk uforandret tilbage, lige til Kirken blev fuldstændig nedrevet i 1889, og selv der, hvor Bygningens Mure ikke længer fulgte de gamle Linier, var de delvis byggede af det ældre Materiale, saa at Arkitektens kyndige Øjne endnu i vore Dage har kunnet læse ud af de bevarede Levninger, hvorledes den oprindelige Kirke har set ud.

Sognekirken for Vettels og Venner har været en almindelig lille jysk Landsbykirke fra den romanske Periode, bygget af Granit, der indad i Kirken fremviste de store raa eller kløvede Sten, men udvendig var tilhugget i Kvadre, der hvilede paa et enkelt Sokkeskifte med Skraakant. Taarn fandtes ikke. Indgangen har været paa den nordre Side, nærmest ved den vestlige Ende, og de faa og smaa Vinduer overhvelvedes af den sædvanlige, flade Rundbue.

Uden om Levningerne af den gamle romanske Kirkebygning er den senere gotiske Kirkebygning vokset frem, og Tidspunktet, da dette skete, meddeler Kirken selv i en gammel Indskrift, den ældste skrevne Beretning vi har om Kirkens Bygning. Denne Beretning staar udskaaret i Træ paa Ryggen af den Række Munkestole, som havde deres Plads i den gamle Kirkens Kor, og som nu staar i den nye Kirkes østre Korsarm, og den lyder saaledes i een fortløbende Linie, med Rosetter og andre udskaarne Forsiringer mellem de enkelte Ord:

„ANNO VERBIGENE M. D. CHORUS INCIPIT ISTE, PNEUMATIS AD LAUDEM, SATANE DEPELLE FRAUDEM. ALPHA ET O. DEUS ET H.“

Det lyder i Oversættelse: „Aar 1500 efter Christi Fødsel paabegyndtes dette Kor til den Helligaands Ære. Bortjag Satans Bedragerier. Begyndelsen og Enden. Gud og Menneske“.

Her faar vi altsaa først og fremmest et bestemt Aarstal, nemlig 1500, i hvilket Korets Bygning er begyndt. Og da man i hin Tid almindelig begyndte Kirkernes Bygning fra den østlige Ende, Koret, betyder det sandsynligvis, at hele den gamle Kirkes Ombygning er paabegyndt i dette Aar, og at hele Bygningen, som den stod indtil vor Tid, i det væsentlige havde faaet sit Præg i Tiden fra 1500 til henimod Reformationen. Thi den senere Bygnings hele Karakter henfører den netop til Middelalderens sidste Tider. Spidsbuestilen var gennemført overalt, og i de nye tilbyggede Partier var det regelmæssige Munkeskifte anvendt. Ombygningen bestod væsentligt i, at man gjorde Kirken bredere ved at udflytte den søndre Mur, og længere ved at tilbygge det nye Kor, hvis Vægge baade udvendig og indvendig gik i Flugt med Langskibets. Endvidere tilbyggede man paa den nordlige Side et Vaabenhus ud for den gamle Hovedindgang og et Sakristi ud for Koret, og ved Kirkens vestre Gavl, som i den Anledning blev gennembrudt med en Spidsbue, opførtes Taarnet. Det var altsaa en fuldstændig Ombygning, der fandt Sted, og af den ældre Kirke bevaredes kun den nordre Langside og den vestre Gavl. Men det gamle Materiale blev i stor Udstrækning benyttet, og i den senere Kirke saa man derfor de hugne Kampestenskvadre i Kirkens søndre Mur i en Højde af fra 2—4 m over Jordlinien samt i forskellig Højde paa Korgavlen og i Taarnets Syd- og Vestside. Ogsaa de tilhuggede Sokkelsten blev benyttede igen i Korets og Langhusets Sydside samt i Taarnets Vestside, og selv de gamle, rundbuede Vinduesoverligger fandtes indmurede i Korets Indervæg. Da den tilhuggede Granit var sluppet op, byggede man videre med store gule og røde Mursten i regelmæssigt Munkeskifte. De anvendtes saaledes til den indvendige Beklædning af den søndre Mur og til hele Taarnets Nordside. Kirken blev hvælvet i hele sin Længde fra Taarnet til Koret, kun Vaabenhuset havde Bjælkeloft. Tre spidsbuede Vinduer prydede den nyopførte Sydside af Kirken, og saavel paa de indvendige Murflader som paa Hvælvingerne i Koret var der anbragt Dekorationer i rødgul Farve, af hvilke enkelte Spor under Hvidtekalken blev fremdragne i Kirkens sidste Dage.

Allerede en Snes Aar efter at den store Ombygning var tilendebragt, er Kirken sandsynligvis bleven hærgtet af Ild i Byens store Brand 1560. Ganske vist siges der intet udtrykkeligt om, at Kirken brændte, men da det hedder, at der ialt kun blev 14 Huse bevarede i Byen, maa man formode, at heller ikke Kirken blev skaanet.

Det synes ogsaa, som om Kirken paa den Tid ingen Klokke havde, thi ved et Brev, dateret Skanderborg 4. Februar 1573, skænkede Kongen Menigheden den største af de tre Klokker, som paa den Tid endnu fandtes ved Dueholm Kloster og kun sjældent brugtes.

Om den nye Udvidelse af Kirken faar vi først Oplysning i et Gavebrev af 26. April 1612, ved hvilket Otto Skeel til Hammelse, Lensmand paa Dueholm, skænkede 100 Rdl. „til dermed at bygge Kirken længere eller tilføje et Korskapel, hvori nogle flere Stole kunde opsættes“. Dernæst møder vi Ombygningen i et Kongebrev af 15. Marts 1614, hvori det befales Lensmanden paa Dueholm at lade Borgerne i Nykøbing bekomme den nordre Korskirke paa Dueholms Kloster til dermed at bygge og forbedre deres Bys Kirke.

Den Ombygning, som i disse Aar, 1612--15, blev foretaget, kunde ligesom den tidligere og større endnu paavises i 1884. Kirken maa atter være bleven for lille, og for anden Gang skulde den udvides. Ligesom man ved Ombygningen efter Aar 1500 havde rykket den sydlige Mur længere ud, skulde Kirken nu ogsaa udvides mod Nord, hvor den gamle Kampestensmur endnu stod paa sin oprindelige Plads. Men

Nykøbing nuværende Kirke.

denne Gang nedrev man dog ikke Muren helt, men nøjedes med at gennembryde den, saa der fremkom to store, spidsbuede Aabninger, der fra Langskibet førte ud til det nye Sideskib, der byggedes langs Kirkens Nordre Mur, i Mellemrummet mellem de to Fremspring, som Vaabenhuset og Sakristiet dannede mod Vest og Øst. Dette Sideskib prydedes med to høje Kamgavle med spidsbuede Blindinger, og da ligeledes Vaabenhuset og Sakristiet i vore Dage fremviste ganske lignende, men noget mindre Kamgavle, er disse formodentligt tilføjede ved samme Tid. Tilsammen bevirkede disse 4 Gavle, at Kirken, set fra Nord fik et ret anseligt Ydre.

Ligesom ved den tidligere Ombygning benyttede man her saa langt som muligt det Materiale, der var vundet ved Nedbrydningen af en Del af den gamle Mur, og Granitkvadrene viste sig derfor i Sideskibets Ydermur indtil en Højde af $3\frac{3}{4}$ til 5 m over Jordlinien. Til alt det øvrige brugtes store Mursten, der hentedes fra Dueholm Kloster. Murermestrene lavede imidlertid Arbejdet daarligt, for allerede i 1630 maatte Kirken igen repareres, og det gik atter ud over Dueholms Kloster. Den 10. September udgik Brev til Lensmanden om at lade Borgerne i Nykøbing følge noget af det gamle Taarn paa Dueholms Kloster til Reparation af deres Kirke, som var meget bygfældig. Man kan næsten følge, hvorledes det gamle katolske Aandsherresæde Stykke for Stykke vandrer over for at indlemmes i Købstadens protestantiske Kirke.

Men St. Klemens vedblev at være umættelig. — Da der ikke kunde faas mere fra Dueholm, maatte andre Bygninger holde for, og i 1694 nedrives da Byens gamle Raadhus, dels fordi det selv var forfaldent, dels fordi Kirken paa ny behøvede Reparation, og man trængte til Materialerne. Det var 24,000 Mursten og 1000 Tagsten,

som Kirken denne Gang behøvede. Imidlertid kom den store Ildebrand den 20. September 1715, og i denne led Kirken megen Skade. Paa Taarnet var alt Træværket opbrændt, Hvælvingen nedstyrtet, Tagblyet og de tre af Kirkeklokkerne smeltede og Sejerværket ødelagt. Pulpituret og mange af Stolene i Kirkens Langhus var ligeledes brændte eller svedne. Til Genopbyggelse fik Kirken ved Reskript af 25. Juni 1718 en Bevilling af 1 Rdl. af hver Kirke i Danmark. Der indkom herved 1362 Rdl. I 1719 var Genopbyggelsen tilendebragt, men allerede i 1748 hærgede en ny Brand Kirken, hvorved hele Overdelen af Taarnet brændte. Atter ydedes der Tilskud til Genopbyggelsen fra samtlige Kirker i Landet, og i Aarene 1748—50 rejstes Taarnet. Dets mod Nord og Syd vendende Gavle forsynedes med udsvejfede Tinder, og i det hele taget fik Kirken den Skikkelse, som den beholdt op gennem Tiderne.

Lige til det sidste bevarede St. Klemens Kirke den Karakter af Landsbykirke, som den oprindelig havde haft. Grundformen var den almindelige, et Langskib med Koret mod Øst og et Taarn mod Vest, med Vaabehus og Sakristi mod Nord. Kun Sideskibet med de takkede Gavle gav den et noget aneligere Præg. Udvendig var den hvidkalket, kun de Partier, der var beklædte med Granitkvadre, havde for Størstedelen Stenens naturlige Farve. Tagene var tækkede med Tegl, kun Taarnet og et lille Parti vestligst paa Langskibet med Bly, og den lille Udbygning til Varmeapparatet var dækket med galvaniserede Jernplader.

Ved et i 1884 foretaget Syn forefandtes Kirkens Tilstand saaledes, at den næppe mere kunde repareres. Tagværket var raadent, Hvælvingerne var revnet, Ydermuren mod Syd og Gavlene mod Nord hældede hver til sin Side, kun Taarnet syntes endnu at være modstandsdygtigt nok til at gaa Fremtiden i Møde.

I 1889—90 nedreves Kirken, og i 1890—91 opførtes den nye Bygning, hvortil Grundstenen nedlagdes den 5. Juli 1890. Koret vender mod Syd og Taarnet mod Nord ud til Torvet, fra hvilket et aneligt Trappeparti fører op til Kirkepladsen. Kirken er bygget efter Tegning af Arkitekterne O. P. Momme og L. Olesen, i gotisk Stil af røde Mursten med Skiffertag, og bestaar af Skib og Kor med tresidet Afslutning. Korsarme mod Vest og Øst, Taarn med 4 Gavle og et kobbærtækt, ottekantet Spir, samt ved hver Side af Taarnet i Øst og Vest en Udbygning, der tjener til henholdsvis Sakristi og Lighus. Alle Gavlene er takkede og blindingsprydede. Til Gesimser, Kamme og Mønstermurværk er der anvendt glasserede, forskelligfarvede Sten. Over Skibets Sydgavl er en Tagrytter. Skibet er dækket af en 11,6 m høj Tøndehvælvning, det 3 Trin hævede Kor af en Halvkuppelhvælv. Det indre er dekoreret i lyse Farver efter Udkast af N. Overgaard og for Korets Vedkommende af Professor A. Jerndorff. Korsarmene har Tøndehvælvinger, Udbygningerne fladt Bjælkeloft. Alterbordet er af sort Marmor. Altertavlen er malet 1893 af A. Jerndorff. — Fra den gamle Kirke er overflyttet den rigt udskaarne Prædikestol med Aarstallet 1605, den romanske Granitfont, Orgelet, et Par Lysekroner samt en i den østlige Korsarm staaende Munkestol med latinsk Minuskelindskrift og en Række Stolestadegavle med Bomærker fra 1572.

Kirkens Opførelse kostede ca. 110,000 Kroner.

ALFRED THEODOR BJØRN-LORENZEN, Sognepræst, er født d. 27. Februar 1881 i Skive som Son af Forlagsboghandler Jes Lorenzen og Hustru Erica født Hansen. Gift 1910 med Marie Beate Christine Sorensen. Student 1900 fra Frederiksberg Gymnasium, cand. theol. 1907, Sekretær i K.F.U.M. i Hjørring fra 1908—09, ord. Medhjælper ved Vor Frelsers Kirke i Esbjerg til 1913, Sognepræst i Salling fra 1913—17, resid. Kapellan i Nykøbing M. fra 1917—23, Sognepræst ved Gethsemans Kirke i København fra 1923—31, siden da Sognepræst i Nykøbing M. Medlem af Skolekommissionen, Formand for Menigheds-hjemmets Bestyrelse, Formand for Nykøbing Hospital og det Klingenbergeske Hospital.

A. T. Bjorn-Lorenzen,
Sognepræst.

N. F. Lykkegaard Nielsen,
Kapellan.

A. A. Agerlin,
Kordeg.

N. Chr. Brix,
Organist.

NIELS FREDERIK LYKKEGAARD NIELSEN, res. Kapellan, er født den 16. April 1904 som Son af Smedemester Niels Peter Nielsen og Hustru Kirstine Emilie født Petersen. Gift 1933 med Helga Dalsgaard Gravensen. Cand. theol., Næstformand i Bestyrelsen for K. F. U. M. i Nykøbing M., Formand for Tropsraadet for K. F. U. M.-Spejderne i Nykøbing M., tidligere Medlem af det theologiske og samlede Studenterraad ved Københavns Universitet.

AXEL AUGUST AGERLIN, Kordeg., er født den 23. Oktober 1885 i Frederiksværk som Son af Fabrikant, Kancelliraad Erik Valdemar Agerlin og Hustru Anna Laura født Tøgberg. Gift 1919 med Johanne Marie Jepsen. Student fra Frederiksborg Statsskole 1904, Sekondløjtnant ved Ingeniørregimentet, Lærer ved Nykøbing M.s Realskole 1910, etablerede i 1917 Farvehandel i Nykøbing, Kordeg. ved Nykøbing Kirke siden 11. August 1929, tidligere Formand for den konservative Valgerforening, i Bestyrelsen for Morsø Forsvarsbroderforening fra 1925—32, valgt af Byraadet som Ejerrepræsentant i Forretningslokalenævnet for Nykøbing Mors Købstad, mangeaarigt Medlem af Handelsskolens Bestyrelse, Lærer ved Teknisk Skole siden 1912.

NIELS CHRISTIAN BRIX, Organist, er født den 11. September 1877 i Kærby som Son af Husmand Carl Christian Brix og Hustru Ane Elise Kirstine født Hansen. Gift 1904 med Marie Magdalene Hauberg Frederiksen. Dimitteret fra Rønne Seminarium 1900, Lærer ved Hadsund Realskole, derefter ved Nykøbing M.s Kommuneskole, Kantor og Organist ved Nykøbing Kirke, tidligere Lærer ved Handelsskolen og Teknisk Skole, Dirigent for Haandværkersangforeningen, Gymnastikleder ved Nykøbing Idrætssklub gennem 25 Aar. Modtaget Sølvmedaille fra Foreningen „Dyrenes Beskyttelse“.

NYKØBING KIRKEGAARD. Indtil 1859 var Kirkegaarden omkring den gamle Kirke, men i nævnte Aar sløjfede man den hittilværende Kirkegaard og anlagde en ny paa den saakaldte Enemark, paa et Areal af ca. 2 Tdr. Land. Kirkegaarden, der flere Gange er udvidet, ligger saaledes Øst for Bygrænsen ved Plantagen, og er nu paa ca. 15 Tdr. Land. Det gamle Kapel, der opførtes i 1871, afløstes i 1928 af et nyt. - Paa Kirkegaarden findes Mindestøtter af Grosserer M. C. Holm og Jernstøber N. A. Christensen.

ANDERS ANDERSEN, Graver, er født den 25. Oktober 1895 i Nykøbing som Son af Graver Marinus Andersen og Hustru Maren Andersen. Gift 1923 med Kathrine Jensen. - Udlært hos Faderen og overtog dennes Stilling som Graver i 1921.

A. Andersen,
Graver.

DUEHOLM KLOSTER siges at være stiftet af Biskop Svend fra Børglum i 1371, og det kan ihvert Tilfælde ikke være meget ældre, da han blev Biskop i 1369 eller 1370. Navnet Dueholm har voldt de lærde meget Hovedbrud. Man har opgivet at udlede dets Betydning. Da Munkene kom til Nykøbing for at bygge Kloster, valgte de til

Boplads en lav, sumpet Holm, der var omflydt af Vand og laa Fjorden og Sejlvejen nær. Udtrykket Klosterhavnen om den Vig, der ligger Stedet nærmest, er den Dag i Dag et Minde herom. Det er sandsynligst, at Ordet har sin Oprindelse fra det gammeldags „du“ eller „Dy“, der betyder vaad, sumpet. — At se noget symbolsk i Ordet er uden Tvivl fejlagtigt, og en Version, som gaar ud paa, at Stedet skulde være et yndet Tilholdssted for Duerne inde fra Nykøbing, er ikke meget sandsynligt og røber straks sin folkelige Oprindelse. Duer har da heller ikke nogen særlig Forkærlighed for det vaade.

Klosteret gik ind som et Led i de allerede da eksisterende Klostre, og vi maa betragte det som underlagt Klosteret i Antvorskov, da dette var Hovedsædet for Johannitterordenen her i Norden, naar almindelige Klostersager var paa Tale, ellers stod det direkte under Stormesteren paa Rhodos eller Malta. Johannitterordenens Formaal var at skaffe Midler til Kampen mod Muhamedanerne, og der er vandret umaadelige Summer — maalt med Tidens Alen — fra Antvorskov til Stormesteren i Østerland. Det kneb sommetider, og i Tiden 1310—1347 kom der saaledes ikke en Skilling fra Norden, og det har sikkert ikke altid været saa let at faa noget saa langt borte fra. Fra 1463 har man saaledes et Brev fra Broder Johannes af Corduva, der var Stormesterens Kasserer paa Rhodos, at Tilgangen af Brødre i Klostrene er saa stor, at at der næppe kan udrettes noget, og derfor maa denne paase, at der ikke optages flere, end Tjenesten gør nødvendig. Det er Sparebestræbelser.

Der har sikkert ikke været under 12 Brødre i Dueholm Kloster. Prioren kaldes ofte commendator, preceptor, provisor eller paa jævnt Dansk: Formand eller Forstander. Klosterreglerne nævner 3 Klasser: 1. Riddere, 2. de egentlige Munke, der var Præster og forestod Gudstjenesten, og endelig 3. de tjenende Brødre. Ridderne var Klosterets Værn og nævnes ofte milites. Her i Norden fandtes der næppe Riddere, skønt visse Spor i Valdemar Sejrs Historie taler et andet Sprog. Klosterbrødrene bestod imidlertid af de to sidstnævnte Klasser. I Danmark kaldte man imidlertid disse Munke for Korsbrødre efter det hvide, ottekantede Korsmærke, der stod paa deres lange sorte Kapper. Dette Korsmærke er den Dag i Dag bevaret i det danske Rigs-vaaben samt i Revals lille Byvaaben. Johannitterne tog sig her ligesom i Udlandet af Sygeplejen.

Da Dueholm Kloster blev grundlagt lige i Nærheden af Nykøbing, har der sikkert i Byens Udkant ligget et af de Hospitaler, som i hine Tider fandtes i saa godt som enhver Købstad, nemlig en St. Jørgens Gaard, der var et Hjem for dem, der led under Middelalderens store Plage, Spedalskheden. Der har været et saadant i Nykøbing, for i et Brev af 1418 skænker Mogens Andersen, Væbner, af Næs, „de spedalskes Hus paa Dueholm“ 1 Mk. Sølv, og derfor gives der Pant i en Jordlod i Flade. Men dette St. Jørgenshus er paa denne Tid en selvstændig Stiftelse uden for Klosteret, men 30 Aar senere er det dog optaget under dette. Men jo længere man kommer hen i det 15. Aarhundrede, des sjældnere bliver Spedalskheden. Fra Kong Christian den 1. Tid har vi Vidnesbyrd om, at det er gængs, at St. Johannesklostrene tager sig af de spedalske.

Dueholm har næppe haft nogen Ret til at bemægtige sig det Gods, der tilhørte St. Jørgenshuset, ihvert Fald nedlægger Nykøbings Borgmester Jes Nielsen, en meget energisk Protest, der fører til Proces med Prioren, der paa dette Tidspunkt hedder Bertel Thomasøn, og atter i 1481 hører vi, at Prior Poul Svenningsen henvender sig til „gamle Forældre og andre Danemænd“ for derved at skaffe sig Vidner for sit Krav. Alligevel hedder det i 1527, at Nykøbings Borgere med Vold har taget Spedalskheds-

husets Jord. Denne Strid drejer sig særlig om Møllen, som Klosteret fik Hævd paa. Denne Mølle, der oftest kaldes Dueholm Vandmølle, nedlægges først i 1803.

Forholdet mellem Klostre og Borgere var i Almindelighed ikke godt, heller ikke her. Efter at Byen havde mistet sit St. Jørgenshus, oprettedes der et Helligaandshus, og saa begyndte Striden for Alvor. Helligaandshuse var ogsaa almindelige i Middelalderens Byer, og til dem kom de fattige og syge, der ikke kunde gaa rundt og tigge Føden. De var altsaa Fattighuse og Sygehuse, Sygeplejen ydedes af Kirken, og derfor var der knyttet Kapeller eller Kirker til Helligaandshusene, og det var der ogsaa i Nykøbing. Dette Kapel med tilhørende Bygninger laa, hvor Raadhuset nu ligger. Klosteret vilde ikke gaa ind paa at miste sin Indflydelse over Helligaandshuset, og derfor var det naturligvis Brødrene, der byggede „Den Helligaands Kapel“ lige i Nærheden, og det skete omkring 1440. Man var yderst forsigtig med Fremgangsmaaden i denne Sag og sikrede sig baade Pavens Tilladelse til at bygge og hans Forbud mod, at andre begyndte et saadant Foretagende. Ganske vist hed det i det pavelige Brev, at Klosteret ikke maatte krænke St. Clemens Kirkes Ret, men Begrænsningen var betydningsløs, da Dueholm Kloster allerede i 1376 havde sikret sig Kaldsretten til denne Byens eneste Sognekirke. Dette er et tydeligt Angreb paa Borgernes Helligaandshus, for man læser om et Forlig mellem Prioren og Borgerne angaaende Rettighederne til Kapellet og de fattiges Hus, ogsaa Kongen indblandes i Striden og udstedte Forbud mod, at Borgerne blander sig i Ting, der vedrører Kapellet. Selve Helligaandshuset nævnes klogelig ikke, men det var ikke let at strides med Munke, og man ser derfor ogsaa, at Borgernes Hus lidt efter lidt trænges i Baggrunden, medens Kapellet faar en betydelig Mængde Gods. At Klosterbrødrene har haft nogen særlig Kærlighed til Sygeplejen, faar man ikke noget Indtryk af.

Dette kommer tydeligt frem, da den rige Provst over Hanherrederne og Mors, Henrik Olufsen, i 1502 gør sit Testamente. Han skænker en stor Mængde Gods til Dueholm med det Forbehold, at hvis der indføres Klosterregler i Helligaandshuset, skal hans Dotation overlades dette. Tanken er altsaa, at de syge skal fortrænges, og at der skal være Munke i Stedet. Dette er sikkert lykkedes, for da Reformationen kommer, er der ikke Tale om Helligaandshuset, men kun om Kapellet. Borgerne klagede nu til Kongen og indsendte en lang Beretning om deres Helligaandshus med stærke Ord om Munkenes Færd. Frederik den 1. tog sig hellere end gerne af deres Sag, og den 3. Januar 1528 udstedte han et Brev, hvori han gav Borgerne fuld Medhold i deres Klage og rent ud siger, at Klosteret har bedraget de fattige og syge, og han slynger de nu magtesløse Klosterbrødre nogle ret kraftige Sandheder i Ansigtet. Hermed havde Klostret altsaa tabt Sagen, og samtidig stiftedes Nykøbing Hospital.

Dueholm Kloster var i høj Grad om sig, naar det gjaldt om at samle Rigdomme, men her som andetsteds var det de private Gaver, der skabte Velstanden. Folk mente jo, at de ved at give Klosteret gode Gaver kunde skaffe sig Sjælefred, men kunde de paa samme Tid sikre sig Pleje paa deres gamle Dage, var der vundet dobbelt, og ikke mindst, hvis de kunde opnaa at blive begravede indenfor det hellige Omraade. Det er dette, man kalder at lade sig „klostergive“ eller „indgive“. Det er, som man ser, baade en from og en praktisk Foranstaltning. Blev saadanne gamle Mennesker syge, tog Klosteret sig af deres Pleje, men mange tog ogsaa fast Bolig indenfor de hellige Mure. Som Betaling for disse Ydelser gav man enten Penge eller et Stykke Jord. Klosteret underlagde ikke de „indgivne“ nogen Regel, men man kunde godt tage Kors og helt slutte sig til Samfundet. Det tillodes dog, at man vedblev at leve som ellers, og at man f. Eks. tog egne Tjenere med sig. Hele Institutionen med

de „indgivne“ minder i meget om den Aftægt til gamle, der har været almindelig indtil vore Dage.

Inden vi nu giver et Eksempel paa Gavebrevens Art og Indhold, skal vi oplyse lidt om Diplomatariet.

Dueholms Diplomatarium, der i Hovedsagen har dannet Grundlaget for nærværende Afhandling, bestaar af to Papirhaandskrifter i Kvalt og findes i den Arnamagnæanske Samling i Universitetsbiblioteket, katalogiseret under Nr. 875 og 877. Ingen af de to Haandskrifter er fuldstændige, og de er sikkert begge bragt i deres nuværende Stand af Arne Magnussen (1663-1730), og det er formodentligt ham, der har ladet dem indbinde i Træbind med Rester af et Pergamentshaandskrift af gudeligt Indhold. Hvor Haandskriftet ikke var komplet, har han indsat rene Blade.

Den første Bog, der menes at være skrevet mellem 1487 og 1500, er for sin første Halvdels Vedkommende forsynet med Sideantal, men siden 1741—1742 er mange Blade blevet borte. Den yngre Brevbog er skrevet 1527 og synes at være et Supplement til den første.

Hvordan Brevbøgerne er kommet bort fra Klosteret, ved man ikke. En Paaskrift bag paa det sidste Blad viser, at i hvert Fald den yngre Bog i Slutningen af 16 Hundrederne har været i Abell Anderslatters Eje. Den bekendte Opskriverske af Folkeviser, Anna Krabbe, har set Bøgerne i fuldstændig Skikkelse og ladet flere af Brevene afskrive for at faa Besked om sin fædrene Slægt. Hun har Afskrifter af Breve, der ikke findes mere.

I sproglig Henseende er de to Bøger meget interessante. Første Bind er et sprogligt Mindesmærke fra den sidste Del af det 15. Aarhundrede og er i Stavemaade og Sprogtone ren jydsk. — Anden Del, der er fra 1527, viser os, hvordan man i denne Landsdel skrev et dansk Skriftsprog, og har mange Oplysninger for Sproghistorikere. Man aner gennem de skrevne Ord, hvordan Udtalen har været.

Det er egentlig kun et meget ringe Antal af Diplomerne, der er skrevne paa Latin, skønt dette Sprog jo var Kirkens. Det store Flertal af de 197 Breve er skrevne paa Dansk.

Som et typisk Eksempel paa et Gavebrev til Dueholm Kloster anfører vi følgende fra dets sidste Dage:

St. Barnabas Dag 1528 gør Poul Bonde „Alle vitterligt“, at han for „sin Sjæls Bestandighed og min Husfrues og begge vore Livs Tarv“ giver en Gaard i Sejerslev til St. Johannes Kloster i Dueholm mod til Vederlag herfor at faa „saa meget Jord, som jeg maa sætte mit Hus paa, og Kaalgaardrum og Have, hvilket Hus og Bygning vi oppaa sætte, der skal jeg og min Husfrue nyde fri i begges vores Dage“. Dernæst bestemmes det, at Huset efter deres Død tilfalder Klosteret. Som yderligere Bestemmelse tilføjes der dette Brev, skal de . . . „have Græsgang til fire Køer med Klosterets Fæ“. — Desuden bestemmes det, at de skal have deres Ildebrændsel af Klosterets Mark, have Ret til at holde to Svin „i Hekte“ (i Tøjr), saa Klosteret ikke lider Skade derved. Det bestemmes ogsaa, at de ikke maa holde Faar eller „andet smaat Fæ“, der kan være besværligt.

Dette er, som man ser, et Aftægtsbrev efter de bedste Mønstre, og det var sikkert en Undersøgelse værd at efterspore, hvordan Udviklingen fra Klostergaverne til Aftægtskontrakterne har været. Der er ganske utvivlsomt en Forbindelse.

Man forstaar, at Klosterets Magt og Indflydelse kunde stige gennem Aarene paa disse Maader, uden at det kostede noget, der i særlig Grad kunde tynges Udgiftssiden. Men det var en Regel, at samtlige Givere ikke maatte være optagne i Klostret. De

var „uregelbundne“, som det kaldtes, og først paa et senere Tidspunkt kunde de indtræde i Klosteret.

Diplomatariet giver ikke nogen Oplysning om, hvordan Klosteret styrede sit Jordegods, men det er naturligvis sket paa samme Maade som Kronen og Adelen styrede sine Gaarde ved Hjælp af Fogeder. Disse Gaardfogeder tog man sikkert mellem de ljenende Brødre.

Om Klosterlivet indenfor Murene giver de gamle Breve i Diplomatariet kun faa og meget sparsomme Oplysninger. I det foregaaende har Gang paa Gang St. Johannes Kloster været anvendt, men man vil ogsaa i Diplomerne finde Dueholm Kloster kaldet for Maria Magdalenæ Kloster. Dette stammer selvfølgelig fra Ordenens Oprindelse i Jerusalem, hvor man havde to Klostre indviede til hver sin Helgen. Der findes absolut intet, der støtter den Antagelse, at der har været Nonner i Klosteret paa Mors. Der har kun været Munke — Brødre, som de ogsaa benævnes, eller Præster, „fratres conventuales“ eller „cruceferi“, fordi de bar Kors paa Ordensdragten. De havde over sig en Prior, der samtidig tituleredes „Hæderlig Mand og regelbunden Prior over alt Brødreskab i Dueholm i Morsø“.

Om den forsvundne Klosterkirke haves kun yderst sparsomme Efterretninger. Den har dog sikkert været ret stor og forsynet med Taarn, idet der i en Synsforretning efter Reformationen tales om „Taarnet paa Dueholm, kaldet St. Johannes Kirke“. Det beskrives som forfaldent. Der har ikke været saa faa Altre. Brevene giver Besked om adskillige: St. Johannes Baptistæ Alter 1396, St. Mariæ Magdalenæ Alter 1428, Vor Frue Alter 1454, Guds Legeme Alter 1424, St. Annæ Alter 1424. Kirken har haft tilbyggede Kapeller. I det søndre Kapel nævnes „Alle Sjæles og Engles Alter“ og yderligere „St. Johannis Baptistæ“ og „St. Erasmi Alter“.

Som man ser, er der i de gamle Breve nævnt ikke mindre end otte forskellige Altre og et Vidnesbyrd om, at der i hvert Fald ved den sydlige Side af Klosterkirken har været opført et Kapel, og der har sandsynligvis været flere. Det er et betydeligt Antal Altre, som i nogen Grad beviser Kirkens Størrelse.

I det foregaaende er der forsøgt paa Baggrund af Diplomatariets Breve at give en Skildring af Klosterets Vækst og økonomiske Basis, og Tiden er fulgt fra Grundlæggelsen og til Reformationen. Man ser tydeligt Institutionens uhyre Magt. Den skyr ikke Midlerne, men trænger sig ind paa Borgerne i den lille Stad for at tage Helligaandshuset paa samme Maade som Spedalskhedsasylet, og den sikrer sig gennem de „indgivne“ en Mængde Gods, og den har været i Besiddelse af store Rigdomme, da Bladet saa pludseligt vendtes ved den lutherske Kirkerensning.

Mors laa aldrig ved Alfarvej, og det gik meget langsomt med Forbindelsen med Omverdenen. Derfor har de Dueholm Munke sikkert haft Fred til at leve deres eget Liv, selv Stiftskirkens største Kloster, Børglum, laa jo langt af Led. Derfor var den nye Tids Tanker og den Bevægelse, de medførte, længe om at naa op til den fede Ø i Limfjorden. Allerede i 1530 ophørte den katolske Gudstjeneste i Viborg Domkirke, fordi Borgerne lagde deres tunge Lod i Vægtskaalen og knuste Kirkens stærke Magt. Men naar der ikke kunde holdes Messe, stod Kirken jo i Fare for at miste al sin Godsrigdom, der jo var givet paa Betingelse af, at der holdtes daglige, ugentlige eller aarlige Sjælemesser. Mester Anders Skovgaard, der var Ærkedegn i Viborg, skrev derfor til Prioeren i Dueholm, Jacob Jensen, og bad denne om at afholde den Messe, hvorfor Domkirken havde faaet sin bedste Ejendom paa Fur. Striden var endnu ikke naaet til Mors, saa Dueholm ydede gerne Kirken i Viborg denne Tjeneste.

Efter Reformationen faar Prior og Forstander i Dueholm, Jacob Jensen, Lov til

foreløbig at tage sig af Klosterets Styrelse, skønt han vedbliver at være sin Kirke tro, hvad der ikke kan siges om Munkene, hvoraf flere blev lutherske Præster paa Mors. Han faar ogsaa kongelig Stadfæstelse paa, at alle Klosterets Tjenere skal være ham tro og lydige, yde ham baade Skyld og Landgilde, men Dueholm er nu et kongeligt Len, og derfor maa det fordums Kloster baade stille Krigsfolk og betale Skat. Fra 1539 var Dueholm under kongelig Styrelse. Niels Lange til Kjærgaard havde laant Kong Kristian d. III. 1000 Joakimsdalere, og for disse gode Penge stilledes Klosteret og dets Bøndergods i Pant. Han fik imidlertid Forpligtelse til at „holde forskrevne Kloster ved Magt med god og skjellig Bygning, saa det ikke forfalder, og skal han beskikke og besørge Prioren og de Brødre, som er indgivet i samme Kloster, en ærlig og tilbørlig Underholdning til Klæde og Føde efter gammel Sæd og Skik“.

Efter Diplomatariet at dømme har Dueholm Kloster altsaa været en meget anseelig Institution, som har omfattet mange Bygninger, saaledes Fratergaarden, det Hus, hvor Brødrene boede, Kirken med dens Kapeller, hvoraf der sandsynligvis har været flere, og dens Taarn, de nødvendige Huse til Tyende og Fæ, Stalde og Lader og endelig de mange Boliger for „indgivne“. Dueholm Kloster har derfor snarest lignet en hel lille By med enkelte store og dominerende Bygninger og en Mangfoldighed af mindre, hvoraf Størstedelen ikke i meget har adskilt sig fra Bøndernes Boliger.

Det er i vore Dage ganske ugørligt at danne sig en Forestilling om, hvordan Dueholm har set ud: dertil er Ødelæggelsen for fuldstændig. Men i Resens kendte haandskrevne og haandtegnede „Danske Atlas“ med Beskrivelse af Danmark, der findes i det kongelige Bibliotek, er der en Tegning, der viser et ret omfattende Bygningskompleks, som altsaa maa have været til Stede paa Resens Tid. Op over det hele rager Kirken, der synes at have mindst eet Kapel i den søndre Side, og Taarnet med Sadeltag.

Nu til Dags er der kun saare lidt, der minder om den fordums Storhed. Gaar man til Museet ad „Dueholm Gade“, kan man vel nok faa Øje paa de sidste fattige Rester, der trods alt gør sig saa smukt gældende mellem vor Tids Boliger. Men alt, hvad der kunde fylde hin Tids Mennesker med Ærefrygt for Klosterets Magt og Vælde, f. Eks. Kirken med de mange Altre, er helt borte. Kirken er jævnet, saa der ikke er Sten paa Sten at finde. Kun i den nuværende Hovedbygning sidder omtrent 25 Alen Mur, der stammer fra det gamle Kloster, og i Mejeriets Vægge er ogsaa endnu nogle Spor at finde. Det var forøvrigt den Bygning, Resen betegnede som Nonnernes Stue. Staar man foran Dueholms Museum, kan man ved første Øjekast se, at der virkelig er noget gammelt, der stikker frem. Otte af Vinduerne paa Sydsiden har saaledes spidsbuede Blindinger over sig. De viser tydeligt, at de oprindelige Vinduer har været smallere. Den vestlige Del af Hovedbygningen er den ældste. Omtrent midt i Huset, hvor Indgangen nu er, forefindes en Tværmur paa omtrent en Alens Tykkelse, og her har man sikkert den oprindelige Østgavl. Klosteraaen, som nu skærer Grønnegade længere mod Øst, er sikkert gaaet lige forbi denne. Inden den sidste store Ødelæggelse i 1890erne løb den under den østlige Ende af Huset. I den katolske Tid er der ingen Tvivl om, at Klosteret har haft en meget malerisk Beliggenhed med den da sikkert meget bredere Aa ved den takkede Gavl.

Der er noget vemodigt i, at der er handlet saa unænsomt med Slægternes Værk, og at det, som før var stort og mægtigt og skabtes af en stærk og livskraftig Organisation, nu saa fuldstændig er lagt øde, at Forskeren kun med Møje tyder de svage Spor. Den katolske Kirke faldt, Klostrene faldt, og hvad den efterfølgende Tid ikke skøttede om, lagde den øde. Paa den Plads, hvor forstum Klosterets mange Huse stod, og hvor fromme Mennesker søgte deres Sjæls Salighed ved at søge sig et sidste Hvile-

sted indenfor dets Mure, ligger nu mange smaa Hjem, hvis Beboere næppe tænker paa, at hen over deres Grund gik i sin Tid højtidelige Processioner, eller, at den duftende Røgelse, hentet i det fjerne Østerland, og Messens højtidelige Ord sammen med den smukke Korsang har bølget under dristigt spændte Murbuer og stærke Hvælvinger, der var Udslag af en fornem Kunst og en Kultur, som havde erobret en Verden, og at fromme Mennesker knyttede hele deres Tro og deres Livshaab til dette Sted.

MORSLANDS HISTORISKE MUSEUM. Den 26. Januar 1901 afholdtes der i Nykøbing et offentligt Møde angaaende Dannelsen af et Selskab, hvis Formaal skulde være at virke for Bevaring af Morslands Fortidsminder, at samle og bevare alle Slags Genstande, som egner sig for dette Formaal og gøre disse tilgængelig for Publikum. — Landstingsmand Søren Olesen fra Galtrup holdt et indledende Foredrag, hvor han forklarede Oldsagernes Fremkomst, deres Benyttelse i Oldtiden, og foreviste en Del saadanne Sager, han havde medbragt i samme Øjemed. — Resultatet af Mødet blev Dannelsen af en Forening, som fik Navnet Morslands historiske Samfund. Den valgte Bestyrelse kom til at bestaa af: Herredsfoged, Etatsraad og Borgmester C. B. V. Hansen, R. af D., Apoteker A. C. Teilman-Friis, Uhrmager J. Østergaard, Bankdirektør, Konsul Schade og Kommissionær H. C. Petersen, Høvring. — Borgmesteren blev Museets Formand.

Dette var den første Begyndelse til Museet paa Mors, men, skrives der i Forhandlingsprotokollen: det havde intet Lokale, ingen Penge og ikke en Stump til at anbringe i et Museum. — Det var derfor en stor Hjælp, at Teknisk Skoles Bestyrelse overlod Museet et Par Lokaler til den eventuelle Samling. Morsø Avis for 28. Januar 1901 bragte et udførligt Referat af ovenfor nævnte offentlige Møde, som indledes med, at Borgmester Hansen udtalte: Tanken om Oprettelsen af en Samling af Oldtidsminder her paa Øen kom frem hos mig, da Gaardejer Jens Christian Horsager i Ø.-Assels bestemte, at hans smukke Samling af Oldsager og historiske Ting skulde tilfalde Nykøbing By efter hans Død. Altsaa, Jens Chr. Horsagers Samling danner Grundlaget for Øens Museum, derfor maa denne Mands Navn ej glemmes, naar Museets Historie skal skrives.

Samlingen sad til Huse i Teknisk Skole i 8 Aar, men da Skolen nu selv skulde bruge Lokalerne, blev Museet opsagt til Fraflytning i 1908. Herregaarden Dueholm blev udstykket 1897, og i 1907 kom Jordstykket mellem Gasværksvej og Aagade samt Resten af de til Dueholm hørende Huse paa Dueholmskonsortiets Hænder. For at faa den nuværende Dueholmsgade ført igennem til Grønnegade, skulde Hovedbygningen, den sidste Rest af det gamle Johannitterkloster fra ca. 1375, ogsaa væk. Dette fandt Museets Bestyrelse burde forhindres, og det blev forhindret. Der blev forlangt Tilbud paa Bygningen med hosliggende Haveplads, og af Hensyn til Museet forlangte Konsortiet en særdeles rimelig Pris, nemlig 12,000 Kr. Borgmester Ferslev i Nykøbing, som i 1902 havde afløst Borgmester Hansen som Formand, tog meget energisk fat paa at faa Købet i Orden. Ved Bidrag fra Stat og Kommune blev Købet af Ejendommen afsluttet den 5. Maj 1909, og samme Efteraar flyttede Museet ind paa Dueholm. For at Museet kunde skaffe sig en Indtægt, blev dog Halvdelen af Stueetagen samt en Del af Kælderen lejet ud, da Samlingen paa dette Tidspunkt ej tilnærmelsesvis paa rimelig Maade kunde fylde Bygningen. I Aaret 1925 toges hele Dueholm ind til Museum, da Samlingen nu var saa stor, at en Udvidelse var absolut nødvendig, dels for Genstandenes Opstillinger og dels for de Besøgendes Skyld. — Naar Museet i den

forholdsvis korte Tid har vokset sig saa stort, skyldes det for en ikke ringe Del dette, at Morsingboerne er interesserede i, at deres gamle historiske Ting opbevares paa Museet og er villige til at komme med dem, men ikke mindst, at Mors altid har haft Samlere af morsingske Oldsager og historiske Ting. Konsul Schade, Godsejer, Kammerherre Steensen Leth, Højris, Godsejer Mansa Sø, Gaardejer Jens Chr. Houmøller, Kommissionær H. C. P. Høvring, Forlagsboghandler Houmøller, København, og Proprietær P. Houmøller, Kirstinedal. Disse Mænds Samlinger er i Aarenes Løb, dels ved Køb og dels ved Gaver, blevne indlemmede i Museet.

Museets Anliggender varetages af en Bestyrelse paa 5 Medlemmer, nemlig: fhv. Sparekassedirektør Fr. Bang, R. af D., D. M., Nykøbing, Førsørgelsesinspektør Jørgensen, Nykøbing, Førstelærer Skyum, Erslev, Gaardejer Johan P. Houmøller, Rakkeby, og Apoteker R. Olufsen, Nykøbing, der er Bestyrelsens Formand.

REGNAR OLUFSEN, Apoteker, er født den 6. April 1873 i Aalborg som Son af Købmand Adolph Fredrik Vilhelm Olufsen og Hustru Chatarina Elisabeth født Genefke. Gift 1902 med Kirsten Charita Borch, Datter af adm. Direktør for det danske Hedeselskab Peter Gottlieb Kock Borch og Hustru Glau-diane født Tottrup. Cand. pharm. 1897, Kandidat paa Nykøbing Mors Apotek indtil 1. Juni 1924, fik Privilegium til at oprette det nye Apotek i Nykøbing den 24. September 1923, aabnede dette „St. Clemens Apotek“ 10. Marts 1925, indvalgte den 22. April 1909 i Museumsraadet for Morslands historiske Museum, indtraadte i December s. A. i Bestyrelsen for Museet og valgtes 1925 til dettes Formand og Forstander. Tidligere i Bestyrelsen for Morsø Middelstands Sygekasse og Medlem af Menighedsraadet.

R. Olufsen,
Apoteker.

NYKØBING HOSPITAL er en Fortsættelse af det gamle Helligaandshus; hvor Helligaandshuset hører op, er Hospitalets Begyndelse, og Skellet mellem begge er Frederik I.s Brev af 3. Januar 1528, der tog Helligaandshuset fra Munkene og tilbagegav Byens Borgere den Stiftelse, som deres Forfædre havde grundlagt paa Kristoffer af Bayerns Tid. Efter Reformationen blev der truffet nærmere Aftaler om Hospitalets Indretning mellem Lensmanden paa Hald, Henrik Rantzov, Superintendenten Peder Thomsen og Lensmanden paa Dueholm, Niels Lange. Det blev bestemt, at en Del af Gildegodset skulde lægges til Hospitalet, og at et nyt Hus skulde opføres eller indrettes i „Hospitalet“, altsaa formodentlig i en af de gamle Helligaandshuses Bygninger. Man antager derfor, at Stiftelsen blev indrettet paa den gamle Plads og har staaet der i en Snes Aar. Var Begyndelsen end ringe — det saa nemlig ud til, at Hospitalets eneste, faste Indtægt var 4 Tdr. Korn aarlig — fik det snart en anselig Forøgelse af sine Indkomster. Samme Dag Kristian 3. henlagde de to Kongetiender til Hørerne ved Nykøbing Skole, den 10. December 1558, skænkede han ogsaa fra sit Sygeleje paa Koldinghus Korntiender af Karby Sogn, ialt 1¹/₂ Læst Byg, 1 Pund Rug og 4 Pund Havre til Hospitalet, og dannede derved Grundstammen i dettes Indtægter lige til vore Dage.

Det ældste Hospital gik som saa meget andet til Grunde i den store Brand 1560 og blev ikke senere genopført paa den gamle Plads. Om Vanskelighederne ved at faa et nyt Hospital indrettet fortæller Sognepræsten Christen Jensen i et Brev til Biskoppen i Aalborg af 19. Juni 1561. Han meddeler her, hvorledes han havde forhandlet med Lensmanden Niels Lange om Hospitalsforholdene i Almindelighed og navnlig bevæget ham til vedblivende at forsørge de 6 Fattige, som den sidste Abbed i Klosteret,

Mester Jakob, havde underholdt. Derpaa talte de om Hospitalet i Nykøbing, og Niels Lange leverede Præsten det Brev, „som salig Kong Kristian gav til Hjælp til det fattige Hospital i Nykøbing, som er 1½ Læst Byg, 2 Tdr. Rug, 2 Pund Havre, og sagde, han vilde intet have den Brev, fordi den lyde om Nykøbings Hospital og ikke paa Dueholms, og ogsaa oplod de Lam, som der var tillagt til de syge i Dueholm, saa at de skulde optages til de fattige udi Nykøbing, og begærede Hr. Niels gerne, at der maatte ske et Hospital og bygges i Nykøbing og hjælpe der vel til, efterdi der er saa meget til som det Tiende af Karby Sogn og 4 Tønder Korn, som det havde tilforn, og de Lam, og at det maatte blive den gode salig Konning Kristians Fundats. Saa er det deres Klage i Byen, Borgmester og Raads, at de haver ingen Skikkelig Sted, som den samme Sygestue kunde bygges paa, men med Guds Hjælp og Eders Hjælp kunde der end blive Raad til, fordi Provst Svend hans Gaards Jord, som Giesse Lauridsdatter arvede efter hannem, ligger øde, og ingen vil saa godt bevare sig dermed, thi det stander i Trætte mellem Giesse Lauridsdatters Arvinger og Kongen“.

Omsider blev en Byggeplads fundet, og det blev der, hvor Hospitalet i senere Aarhundrede laa paa „Holmen“ for Enden af Toftegade. Og den genopstandne Stiftelse kunde vedvarende glæde sig ved Kongens Omsorg; thi som et værdigt Sidedestykke til Kristian III.s Gave skænkede Frederik II. Hospitalet Kongens Anpart af Kvægtiender af 27 Sogne paa Morsø. Ligesom Kongen havde ogsaa forskellige Private betænkt Hospitalet med Gaver. Ved Fundats af 26. April 1612 skænkede Otto Skeel til Hammelmose 100 Rdl. til Hospitalet. Raadmand Jens Jakobsen Krag skænkede ved Gavebrev af 25. Januar 1622 en Sum af 500 Rdl. til Nykøbing Hospital, fordi han tog Mette Jensdatter Lillebonde til Ægte uden hendes Faders Samtykke og imod hans Vilje. 40 Aar senere var denne Kapital vokset til 661 Rdl. 3 Mk. Den indestod da i Fru Hilleborg Krabbes Dødsbo, og for Beløbet blev der udlagt 2 Gaarde i Thy. 1636 gav Christen Bødker i Torp 10 Rdl. til Hospitalet. Desuden havde Hospitalet ogsaa lejlighedsvis Indtægter af idømte Mulkter. I 1654 betalte saaledes den stridbare Raadmand, Anders Jensen Krag, 50 Rdl. i Mulkt til Hospitalet; 1685 betalte Søren Gregersen 20 Rdl. Endvidere kunde man for en passende Betaling købe en livsvarig Plads i Hospitalet til sig selv eller andre. Prisen kunde variere fra 13 Rdl. til 300 Rdl.

I den ældste Tid blev Lemmerne bispist paa Hospitalet, og denne Ordning vedvarede, indtil de kejserlige Indfald 1627—29 bragte den hele Indretning i Forfald. Efter Freden blev der da ved aabent Brev af 18. Juni 1632 truffet en ny Ordning for Hospitalet, „som ved den forløbne sælsomme Tid og Tilstand var kommen til agters“. Stiftsøvrigheden blev bemyndiget til at udleje Avlingen, handle med Bønderne om Arbejdspenge og afskaffe Spisningen i Hospitalet og alle de Folk, der holdtes. I Stedet for skulde der gives de fattige halvfjerde Mk. hver Uge. Denne Ordning bestod dog ikke længe, og af en Beretning fra 1674 ses det, at man paa den Tid atter var gaaet bort fra Pengeunderstøttelsen til den gammeldags Naturalforplejning. Der fandtes i dette Aar 6 Lemmer i Hospitalet, hvilket betegnes som en Tilbagegang, da der før havde været 8. Til disse Lemmers Bispisning medgik hver Maaned: 2½ Tdr. Øl, 12 Lpd. Rugbrød, 3 Skpr. Gryn, 12 Skaalpund Smør, 4 Skaalpund Ister, 1 Lpd. Flæsk og 2 Mk. og 4 Sk. til Fisk. Desuden havde de fri Ildebrændsel. Det ser saaledes ikke ud til, at de 6 gamle Mennesker har sultet, hvorimod der klagedes over, at de hverken havde det nødvendige Senge- eller Gangtøj og derfor gik halvnøgne omkring i Byen for at betle. Senere er der dog ogsaa sørget for Lemmernes Beklædning. Senere gik man igen over til Pengeunderstøttelse. I 1866, da Stiftelsen flyttede til en nyere Ejendom, var der 12 Lemmer i Hospitalet, som hver nød 34 Rdl. aarlig

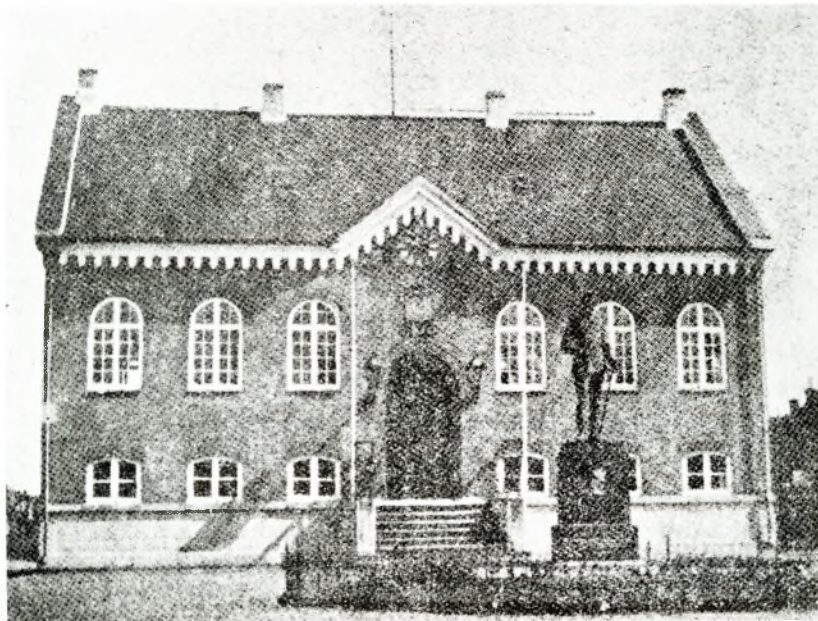
foruden fri Bolig. Endvidere uddeltes af Hospitalets Midler til 14 Personer udenfor Hospitalet de saakaldte halve Kostpenge, bestaaende af 24 Rdl. aarlig.

Hospitalets samlede Indtægter og Ejendomme var i 1690: Korntiende af Karby Sogn, som var bortfæstet til Hr. Jens Iversen i Vejrslev for 6 Tdr. Rug, 40 Tdr. Byg og 20 Tdr. Havre. Hele Kongens Kvægtiende af Mors og en Part af Harritslev Kongetiende i Vendsyssel, som Hospitalet havde købt i 1686. En Gaard i Kaastrup i Thy og Gravgaard i Tved Sogn, 1 Bol i Sønder Draaby og 1 lidet Bol i Solbjerg. 3 Gaarde og et Hus i Nykøbing By med noget Jord i Marken. 50 Rdl. paa Rente og en kontant Pengebeholdning af 27 Stldr. I 1756 var Hospitalets Formue anbragt paa en helt anden Maade. Tiender var de samme, men Jordegodset var bortsolgt med Undtagelse af Bolet Svinkjær i Solbjerg. I Byen ejedes kun selve Hospitalsbygningen, som var et Hus paa 12 Fag, endvidere et øde Hussted, som brugtes til Kaalhave, et andet Stykke Kaalgaards Jord ved Dueholm Mølle og 6 Agre paa Nykøbing Mark. Derimod havde Hospitalet nu en Kapital paa 1374 Rdl. 2 Mk., som var udsat paa Rente. Siden den Tid blev Hospitalets Formue stadig forøget. Den bestod i 1842 af en Kapitalformue paa ca. 10,000 Rdl., 341 Tdr. Byg af Tiender og 32 Rdl. i Jordleje. I 1899 af en Kapital paa 88,000 Kr., 262 Tdr. Byg af Tiender samt 280 Kr. aarlig Leje af Markjorderne.

Om Hospitalets Bygninger vides kun lidt. Indberetningen til Stiftsøvrigheden af 1701 omtaler, at der tilforn har været et grundmuret Hospitalshus, som for mange Aar siden er ødelagt; men dermed sigtes formodentligt til det i 1560 afbrændte gamle Helligaandshus. Den eneste Hospitalsbygning, vi senere kender, laa paa Holmen og var et tarveligt Bindingsværkshus, 12 Favne langt og endnu i 1673 tækket med Straa. I 1667 indberetter Borgmester Terkel Sommerfeldt til Kancelliet, at Hospitalets Bygning er meget brøstfældig, og i 1681 siges Huset at være faldet ned. Dette Udtryk er dog noget overdrevet; thi i et Tingvidne af 1685 nævnes kun 5 Fag som helt nedfaldne. I 1866 købtes et stort Hus i Toftegade, højt beliggende og med fri Udsigt mod Syd, for at indrettes til Hospital. Det nye Hospital indviedes af Biskop P. C. Kierkegaard. Bygningen rummer i Stueetagen 5 Værelser, hvert bestemt for 2 Enker, en Bedestue med Prædikestol, 1 Sygestue, 2 Køkkener og en rummelig Forstue med Ur. I anden Etage er der 3 Beboelseslejligheder og 1 Kontorværelse for Forstanderen. Vaskehus, Brændselsrum og andre Bekvemmeligheder er indrettet i Kælderen og i de to Fløjhuse.

KLINGENBERGS HOSPITAL. - Foruden Byens Hospital findes endnu en lignende Stiftelse i Nykøbing, Klingenberg's Hospital, der er stiftet af Konferensraad Povl v. Klingenberg til Højris ved Fundats af 14. December 1708. Det blev grundlagt med en Kapital af omtrent 2800 Rdl. og var bestemt til Underhold af 2 Mænd og 2 Kvinder, der hver foruden fri Bolig skulde nyde 3 Mk. ugentlig. Efter at ca. 70 Rdl. var anvendt til Opførelse af et lidet Hus i Toftegade, hvor Hospitalet endnu ligger, blev Restbeløbet prioriteret i 4 Kongetiender paa Mors. Bygningen brændte i 1748 og blev derefter opført som et 7 Fags Bindingsværks Hus med Tegltag. Efter en Reparation 1787 fremtraadte Huset som en grundmuret Bygning med 2 rummelige Værelser og Haveplads. I 1896 blev dette Hus nedbrudt og den nubestaaende Bygning opført.

Hospitalets Administration er senere gaaet over fra Familien Klingenberg til Familien Wedel-Wedelsborg. — Det ejede omkring 1900 endnu de 4 Kongetiender paa Mors, af hvilke der aarlig svares 427½ Td. Byg. — Men det er kun en ringe Del af denne Indkomst, ialt Kr. 800,00 aarlig, der kommer Lemmerne tilgode. Resten oppebæres af Stiftelsens Administrator.

Nykøbing Bys gamle Raadhus.

NYKØBING BYS RAADHUS er opført i 1846-47 efter Tegning af Arkitekt N. S. Nebelong. Det er Byens 5. Raadhus, og vi vil i det følgende saa vidt som gørligt beskrive de tidligere Raadhuse i Byen.

Om Raadhuset i Middelalderen vides intet, og kun gennem eet eneste Brev, udstedt St. Ketils Dag 1471, oplyses det, at Byen da havde Raadhus, men efter dette Aarstal høres intet mere om dette Raad-

hus. Ved Reformationen inddrages de gejstlige Stiftelser, og i 1546 skænkede Kong Christian den 3. Nykøbing By „Helligaandskirken med de 14 Nødhjælperes Kapel“ til Raadhus. Der findes kun følgende Notits herom: „Nykjøbings Borgere i Mord fik Ejendomsbrev til deres Bys Raadhus paa Helliggejsthus Kirke og Kirkegaard med den Bod, der tilhører, som den nu begreben er. Nykjøbing, Anden Paaskedag 1546“.

Kirkegaarden blev omdannet til Torv og omtales som Tingjorden, og det omtalte Kapel blev nedrevet, saa at Provst Henrik, der laa begravet i dette Kapel, nu kom til at ligge ude paa Torvet. Men Lensmanden, Niels Lange paa Dueholm, der var af Provstens Slægt, „lod da hans Ben optage og tillige med den Sten, der var lagt over hans Grav, henflytte til St. Clemens Kirke“.

Om selve Raadhusets Skæbne erfarer man kun lidt, og det brændte sikkert ved den store Ildbrand i 1560, som netop ødelagde mange Ejendomme i dette Kvarter. I 1634 omtales Raadhuskælderen, som anvendes til Arrester, og det er en Oplysning, som tyder paa, at et helt nyt Raadhus er bygget.

Af et Syn over Raadhuset fra 1673 faar man en Forestilling om dets Udseende og Indretning. Huset var en 1-Etages Bygning med Kælder og Kvist. Kælderen bestod af en Inder- og en Yderkælder. I Stuen var to Raadstuer samt et Værelse for Byens Tjener. Taget var tækket med Tegl, og paa den søndre Side var der Kviste med Vinduer. Endelig nævnes „Ydersvaleloftet“ og den dertil førende Yderdør. Allerede dengang var Raadhuset meget forfaldent, men repareret blev det vist ikke. Først i 1691 rører man paa sig, og ved et Syn hedder det: „Raadhuset her i Byen, hvor Retten administreres, staar for Fald, at dette ikke staar til at reparere, og er snart Livsfare at gaa derind, formedelst Overet, som der er over, hænger paa Fald, og kan den ikke repareres med den Bekostning, at man en mindre til den Brug kunde for opsætte. Mestedelen af Tømmeret og Stenene er ellers dygtig til en anden mindre Bygning, saafremt de i Tide kunde blive nedtaget, førend det bliver forraadnet af Vand og Regn, som gaar igennem Tækket, og Overet derfor nedfalder og i sønder slaaes“. Byen var imidlertid i Tilbagegang, der var saaledes ingen Magistrat længere

og ikke Brug for noget Raadhus, saa der kom ingen Reparation ud af det, derimod tiltrængtes et Tinghus, hvor Byfogden — den eneste Øvrighed — kunde holde Retten, og 1. Juni 1694 sender denne sammen med 5 Borgere en Ansøgning til Kongen om Tilladelse til at nedbryde Raadhuset og anvende Materialerne til Kirkens Reparation, og ved et Kongebrev af 14. Juli 1694 til Stiftamtmanden i Aalborg fik man den ønskede Tilladelse. Saa forsvandt de sidste Levninger fra den gamle Helligaandskirke, og Stenene fra Johannitterordenens Kapel vandrede over i St. Clemens Kirke. Flere Aar efter maa Raadhuset havde ligget hen som en sammensunken Stenhob, for i Tingbogen fra 1698 nævnes, at en Mand var blevet indstævnet for at have bortført en Del Mursten fra det nedbrudte Raadhus. Det gik altsaa let nok med Nedrivningen, men i 30 Aar havde Retten i Nykøbing ikke sit eget Hus. I 1687 var Nørre- og Sønder-Herreder samt Lund og Jegindø Birker slaaet sammen til een Jurisdiktion. 12. Marts 1688 holdtes for sidste Gang Tinget paa de gamle Tingsteder, og Herredsfogeden indvarslede det næste Ting paa den nye Plads ved Harehøj i Elsø: „Dog som intet Thinghus endnu er opsat“, sagde han, „og det da saavel som i Dag kunde hænde sig, at man for Guds strenge Vejrlig ej Retten paa den vilde Mark skulde kunne betjene, bedes enhver, som der da kunde have noget at forrette, de vilde lade sig behage at møde i Elsø til Josef Christensens, hvor Retten indtil videre skal blive administreret“. Med denne Hytte hjalp man sig indtil Byen og Herrederne blev forenede i een Jurisdiktion i 1716, og Byfoged Rasmus Jørgensen blev Foged over hele Øen. Han led selv af Lokalemangel, og i en Skrivelse af 1720 til Øens Proprietærer slaas til Lyd for Tanken om et nyt, fælles Ting- og Arresthus.

Han skildrer Tinghuset i Elsø „som liggende langt borte fra Byen og paa en vild Hede, hvor det aldrig kan holdes vedlige, formedelst onde Mennesker, der bortstjæler Døre- og Vinduesskodder, og Regnvejrsliget, der nedskyller Væggene, medens Vejen dertil, især ved Vintertide er ond og vanskelig“. Han mener, at en ny Bygning vil kunne opføres for en Udgift af 1 à 2 Skilling pr. Td. Hartkorn, foruden Byens Bidrag, og lover forøvrigt for sin Embedstid selv at ville holde Bygningen vedlige. Hans Forslag vandt Bifald hos samtlige Proprietærer, og han indsendte da en Ansøgning til Kancelliet, forsynet med anbefalinger fra Amtmanden i Thisted og Stiftamtmanden i Aalborg, og ved et Brev til Amtmanden blev det paalagt denne at gøre Forslag om „en udenfor og noget fra Byen beliggende Plads, hvortil Tinghuset kunde flyttes“.

Saa blev Borgerskabet i Nykøbing rasende — ikke Tale om, at det vilde yde en Skilling, hvis deres Bytingsret skulde flyttes paa Landet. Byfogeden gjorde gældende, at der ikke udenfor Nykøbing fandtes nogen Plads, der var tjenlig til at bygge paa, da der paa den ene Side var Vand, den anden tilhørte Dueholm Klosters Endels Mark, og den tredie var kun Kjær og Morads, saa fik han — eller maaske rettere Borgerskabet — sin Vilje, og den 20. Januar 1721 blev det tilladt, „at Thinghuset maatte opsættes paa den Plads, hvor Byens gamle Thing- og Raadhus i gamle Tider haver staaet, og hvor Retten herefter for Byen og begge Herreder skulde administreres“. Om dette Byens tredie Raadhus haves ingen Efterretning. Dets Levetid blev kort, idet det brændte i 1748.

Derefter maatte man i nogle Aar undvære Raad- og Tinghus, først i 1757 holdes Licitation over Opførelse af et nyt, samtidig med, at Levningerne af det gamle solgtes ved offentlig Auktion for 50 Rdl. — Nu forlod man endelig den Grund, hvortil Byens Raadhus havde været knyttet i 200 Aar.

Det fjerde Raadhus laa i Algade, „ved den store Gade straks vesten og nordnorden

for Kirkegaarden“, siger „Danske Atlas“. — Det rejstes i 1757, men Bygningen er forlængst væk. — Paa Raadhuset stod Kong Frederik den 4.s kronede Navnetræk og følgende Inskription: HÆC DOMUS ODIT, AMAT, PUNIT, CONSERVAT, HONORAT NEQUITIAM, PACEM, CRIMINA, JURA, PROBOS. (Dette Hus hader Sletheden, elsker Freden, straffer Forbrydelser, vaager over Lovene, hædrer de retskafne).

Dette Raadhus benyttes i knapt 100 Aar og beskrives som en 1-Etages Bygning paa 9 Fag, Bindingsværk i den østlige, Grundmur i den vestlige Ende og med Teglag. Det indeholdt en Tingstue i 3 Fag og et Par Smaaværelser for Arrest foroven. Desuden fandtes i den grundmurede Ende 3 Arrester, af hvilke de to i Kælderen og et andet lille Aflukke, som kaldtes den civile Arrest. Da denne Bygning ikke mere fandtes anvendelig og tidssvarende, og en ny maatte opføres, søgte man atter hen til den gamle Plads, paa hvilken Byens ældste Raadhuse havde staaet. Tæt ved det Sted, hvor Broen til Nørregade førte over Helligaandsaaen, ligger Byens nuværende Raadhus.

I 1933 foretoges en gennemgribende Forandring af den da staaende Bygning, efter Tegning af Arkitekt Packness. Omændringen kostede ca. 30,000 Kr. foruden Montering.

Paa første Sal er der Byraadssal og en Sal for Ligningskommissionen. En Trappe inde i Bygningen fører fra Hovedgangen og til 1. Sal. og her ses en smuk Forhal med en smagfuld Indgang til Byraadssalen. Saavel i Forhal som i Byraadssal er der Bjælkeloft og Parketgulv.

Medlemmer af Nykøbing M.s Byraad er: Borgmester N. Chr. Haurum, Forsørgelsesinspektør J. N. Jørgensen, Forretningsfører M. Petersen, Typograf O. Petersen, Bogtrykker G. Nielsen, Opkræver M. Back, Kasserer A. Petersen, Fiskeeksportør G. Graversen, Dommerfuldmægtig C. Skovgaard, Forretningsfører J. Poulsen, Ingeniør A. Gram, Købmand N. Jensen og Malermester J. Jeppesen.

N. Chr. Haurum,
Borgmester.

J. N. Jørgensen,
Forsørgelsesinspektør.

O. Petersen,
Typograf.

G. Nielsen,
Bogtrykker.

NIELS CHRISTENSEN HAURUM, Borgmester, er født den 19. Juni 1877 i Skovby i Aarhus Amt som Son af Husmand Christen Haurum og Hustru Kirstine, født Lundberg. Udlært som Skræder i 1897, Redaktør af Morsø Socialdemokrat siden 1. November 1906, Medlem af Nykøbing Byraad siden 1. April 1909, Borgmester siden 1. April 1929. Medlem af Rigsdagen fra 1. April 1920 til 1. December 1926, gennem Aarene flere Tillidsposter indenfor Socialdemokratiet, deriblandt Medlem af Socialdemokratiets Hovedbestyrelse, gennem ca. 10 Aar Medlem af Dansk Skræderforbunds Hovedbestyrelse, Medlem af Vestkysthavnenes Administrationsudvalg og af Thisted Amts Skoleraad. Formand for Havneudvalget, Formand for Kasse- og Regnskabsudvalget, Medlem af Gade- og Vejudvalget, Markudvalget, Elektricitetsudvalget, kommunale Valgudvalg, Redaktionsudvalget samt Formand for Lønudvalget.

JØRGEN NIELSEN JØRGENSEN, Forsørgelsesinspektør, er født d. 23. Juni 1888 i Hygum i Haderslev Amt. Gift 1914 med Anna Margrethe Petersen. Uddannet som Murer, senere Ovmontør hos Firmaet N. A. Christensen & Co., Nykøbing M., Borgmester i Nykøbing fra 1. April 1921 til 1. April 1925, derefter udnævnt til Forsørgelsesinspektør. Kirkeværge for St. Clemens Kirke i Nykøbing, Medlem af Menighedsraadet og Værgeraadet, Biblioteksbestyrelsen, Morslands Museumsbestyrelse, Teknisk Skole,

Forsknelsesforeningen samt Medlem af Morsø Banks Bankraad, Medlem af Nykøbing Mors Hospitals Inspektion og af Thisted Amts- og Nykøbing Mors Sygehusstyrelse, Formand for I S Morsø Elektricitetsværk, Næstformand for Nykøbing Byraad, Medlem af Havneudvalget, Kasse- og Regnskabsudvalget, Formand for Elektricitetsudvalget, Medlem af kommunale Valgudvalg.

MARINUS LAURITS PEDERSEN, Forretningsbestyrer, er født den 16. Oktober 1891 i Sorring som Søn af Murer Niels Christian Pedersen og Hustru Kirsten, født Christensen. Gift 1917 med Martine Jensen. Udlært som Murer i 1909, kom til Nykøbing i 1914, fra 1. December 1929 Bageribestyrer for Nykøbing Mors Andelsbageri. Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, Fattigudvalget, Formand for Gade- og Vejudvalget, Medlem af Bygningskommissionen, Lønudvalget og Boligudvalget.

OLE CHRISTIAN PETER PEDERSEN, Typograf, er født d. 16. Juni 1886 som Søn af Former Anton Peter Petersen og Hustru Johanne, født Villadsen. Gift 1914 med Jofianne Jensen. Medlem af Kontrolkomiteen for Morsø Social-Demokrat, Revisor ved Typografernes Fagforening, Medlem af Bestyrelsen for Arbejdernes Brændselsforening fra 1921, af Menighedsraadet fra 1922 '3), af Teknisk Skole fra 1924, Revisor i Arbejdernes Forsamlingsbygning. Medlem af Byraadet fra 1925 1929—1933, af Fattigudvalget 1925, af Aldersrenteudvalget 1925, Formand for samme fra 1929—33, og for Enkebørnsudvalget i samme Tidsrum, Medlem af Skoleudvalget fra 1929, Formand i Gas- og Vandværksudvalget og Slagtehusudvalget siden 1933, Medlem af Udvalget for det offentlige Lystanlæg, af Beværterbevillingsnævnet fra 1925 og Naturfredningsnævnet fra 1933.

GEORG NIELSEN, Bogtrykker, er født den 22. Marts 1880 i Nakskov som Søn af Skibsfører Gert Nielsen og Hustru Hanne Kathrine, født Andersen. Gift 1904 med Ingeborg Knudsen. Udlært Typograf, Typograf ved Morsø Folkeblad fra 1904—07, Bogtrykker siden 1907. Medlem af Nykøbing Byraad siden 1917. I Bestyrelsen for Nykøbing Brændselsforretning 1915, Formand for Arbejdernes Sygekasse siden 1915, Medlem af Bestyrelsen for ny Dansk Presses Bogtrykkerforening siden 1925. Medlem af Havneudvalget, Fattigudvalget og Sundhedskommissionen, Formand for Legatudvalget, Skoleudvalget og Udvalget for Lystanlæg.

MARTIN BACH, Optræder, er Formand for Fattigudvalget og Medlem af Legatudvalget, Ting- og Arresthusinspektionen, Sundhedskommissionen, Brandkommissionen og Boligudvalget.

A. Pedersen,
Kasserer.

A. Gram,
Ingeniør.

N. Jensen,
Købmand.

I. Jeppesen,
Malermester.

AXEL PEDER IVAN PEDERSEN, Kasserer, er født den 27. August 1905 i Skive som Søn af Smed Martin Pedersen og Hustru Dortha Kathrine, født Christensen. Gift 1930 med Anna Cecilie Nielsen. Realeksamen 1921, ansat ved Morsø Andelsslagteri den 25. Juli 1921, udnævnt til Kasserer den 1. Oktober 1930. Medlem af Nykøbing M.s Byraad. Formand for Danmarks Afholdsforenings Ungdomsforbund, og for Slagteriernes Personale Fællesklub, Næstformand i Handels- og Kontormedhjælperforbundet, Kasserer for Socialdemokratisk Forening. Formand for Markudvalget og Boligudvalget, Medlem af Aldersrenteudvalget, Gas- og Vandværksudvalget, Brandkommissionen, Redaktionsudvalget, Slagtehusudvalget og Bevillingsudvalget.

GRAVERS GRAVERSEN, Fiskeeksportør, er født den 28. Juni 1873 paa Fuur som Søn af Gaardejer Christen Graversen og Hustru Mette Malene Graversen. Gift 1900 med Maren Christensen. Uddannet som Fisker fra 1886—96, Opkøber fra 1896—1900, kom til Nykøbing 1900 og optoges i 1910 som Medindehaver af Firmaet Taabel og Graversen, blev Eneindehaver af dette i 1922. Medlem af Bestyrelsen for Jydsk Fiskeeksportørforening og for Nykøbing Fiskeriforening, Medstifter og i Bestyrelsen for Somandshjemmet. Medlem af Havneudvalget, Aldersrenteudvalget, Legatudvalget, Skolekommissionen og Boligudvalget.

M. Bach,
Optræder.

CARSTEN SKOVGAARD, Dommerfuldmægtig, er født den 6. Oktober 1889 i Svendborg som Søn af Kaptajn Julius Skovgaard og Hustru Anna født Lassen. Gift med Emma Bolwig. Student 1909, cand. jur. 1915, Herredsfuldmægtig ved Nykøbing Købstad og Morsø Herreders Kontor fra 1915—18, Byfogedfuldmægtig i Aarhus fra 1918—19, Dommerfuldmægtig i Nykøbing Mors siden 1919, Medlem af Nykøbing Byraad siden 1930, dettes 2. Næstformand. Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, Elektricitetsudvalget, Kommunale Valgudvalg, Redaktionsudvalget og Lønudvalget.

C. Skovgaard,
Dommerfuldmægtig.

INGVARD MARINUS EMIL POULSEN, Forretningsfører, er født d. 18. November 1886 som Søn af Fyrbøder

Peder Chr. Poulsen og Hustru Marie født Pedersen. Gift med Agnes Sørensen. Udlært Typograf, siden 1. Februar 1911 Forretningsfører ved Morsø Folkeblad, Medlem af Ligningskommissionen siden 1921, dennes Næstformand siden 1925, Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse, Kasserer for Nykøbing Børneasyl og for Nykøbing Idrætsklub, Medlem af Nykøbing Byraad. Medlem af Forsørgelsesudvalget, Sygehusesinspektionen, Sundhedskommissionen, Bygningskommissionen og Bevillingsudvalget.

AXEL GRAM, Ingeniør, er født den 24. Juni 1889 som Søn af Professor emer. Jens Bille Gram og Hustru Dorthea. Gift 1918 med Ane Mette Andersen. Student 1907, cand. phil. 1908, cand. polyt 1914, (Maskiningeniør), Direktør for A/S Skarrehage Molerværk, Medlem af Nykøbing Byraad siden 1929, i Repræsentantskabet for Morsø Bank. Medlem af Gade- og Vejudvalget, Markudvalget, Gas- og Vandværksudvalget, Slagtehusudvalget og Bevillingsudvalget.

NIELS JENSEN, Købmand, er født den 21. August 1888 i Ejerslev i Thisted Amt som Søn af Købmand Kr. Jensen og Hustru Maren født Søndergaard. Gift 1914 med Marie Thomsen. Lærte Handelen i Thisted, var derefter Ekspedient i Silkeborg, Herning og Randers, nu Manufakturhandler i Nykøbing, Medlem af Nykøbing Byraad, Menighedsraad og af Morsø Banks Bankraad, Formand for K.F.U.M. i Nykøbing. Medlem af Havneudvalget, Kasse- og Regnskabsudvalget, Legatudvalget, Skoleudvalget og Udvalget for Lystanlæg.

INGBERT JEPPESEN, Malermester, er født d. 30. August 1886 i Løgstør som Søn af Kaptajn Hans Chr. Jeppesen og Hustru Ane Kathrine født Maure. Gift 1919 med Jenny Kristine Andersen. Stod i Malerlære, Svend 1904, rejste derefter i Tyskland, Schweiz og Italien, nedsatte sig som Malermester i Nykøbing 1913, Medlem af Nykøbing Byraad, i Bestyrelsen for Nykøbing Begravelseskasse og for den borgerlige Sygekasse, Lærer ved Teknisk Skole. Medlem af Fattigudvalget, Brandkommissionen, Boligudvalget, Biografudvalget og Renovationsudvalget.

SKØNT NYKØBING allerede nævnes som Købstad 1299, varer det længe, inden man mærker noget til, at den har faaet sin egen købstadmæssige Styrelse. Først et Stykke ind i det 15. Aarhundrede nævnes Borgmestre og Raad. Den ældste Borgmester nævnes i 1419, men i 1422 forekommer der samtidig 2 Borgmestre, hvilket derefter er det sædvanlige Tal. I et Brev til Kong Erik fra 1423 optræder den samlede Magistrat, der da bestaar af 2 Borgmestre og 7 Raadmænd.

De 2 Borgmestre og 7 Raadmænd i 1423 er det højeste Antal Magistratspersoner, der forekommer i Nykøbing fra Middelalderen. Efter Reformationen møder Raads herrerne op i en imponerende Række, og i 1547 naas det højeste Antal, der nogensinde forekommer, nemlig 2 Borgmestre og 8 Raadmænd. Ligesom i andre Købstæder har Raadet suppleret sig selv og som Regel udvalgt Borgmestrene af sin egen Midte. I den ældste Tid gjaldt Udnævnelsen kun for 1 Aar ad Gangen, men de fratrædende kunde genvælges.

Medens Borgmestre og Raad forestod Byens indre Styrelse, varetoges Kongens Interesser paa Stedet af Byfogden. En Embedsmand af dette Navn opdukker rundt

om i de danske Købstæder i Løbet af det 15. Aarhundrede, som Afløser af de ældre Ombudsmænd eller Kongsfogeder. Ligesom Raadmændene var Byfogeden en almindelig Borger, og store Krav til hans juridiske eller boglige Uddannelse stilledes der ikke. Naar i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede en saa forholdsvis stor By som Odense hele 6 Aar havde en Byfoged, der hverken kunde læse eller skrive, kan man nogenlunde gætte, hvorledes det har staaet til i en saa afsides liggende Smaastad som Nykøbing.

Købstadskommunalforordningen af 1837 afløstes af Lov af 26. Maj 1868, ved hvilken Byraad indførtes i Købstadskommunerne, og fra 1. Januar 1869 blev Kommunalbestyrelse-, Fattig-, og Skolekommission ophævede og afløst af Byraad. Borgmesteren var Byraadets Formand. I 1919 indførtes folkevalgte Borgmestre i Købstæderne.

OSCAR CARL JULIUS NIELSEN, Kommunekasserer, er født den 13. Juni 1883 i Kolding som Søn af Togfører Jens Christian Nielsen og Hustru Anna, født Graff. Gift 1909 med Johanne Friis Hansen. Ansat ved Nykøbing Kommunekontor som Assistent 1922, udnævnt til Kommunekasserer 15. Okt. 1925.

CARL NIELSEN, Kæmner, er født den 13. Maj 1884 i Laasby. Ansat ved Nykøbing Kommunekontor som Fuldmægtig 1914, udnævnt til Kæmner i 1919.

EJNAR NØRGAARD, Kommunebogholder, er født den 1. April 1899 i Rødding ved Viborg som Søn af Gaardejer Anton Nørgaard og Hustru Ane Marie, født Kallestrup. Gift 1927 med Thora Christensen. Kontorist paa Landsrettens Kontor i Viborg 1919, Assistent paa Randers Amtsstuekontor 1921, Kommunebogholder i Nykøbing M. siden 1. April 1927.

O. Nielsen,
Kommunekasserer.

RETS- OG POLITIETATEN. I en Bygning, der opførtes i Algade, nuværende Nr. 15, og hvoraf der endnu eksisterer Fundamentet med Kælderrum, idet Bygningen blev ombygget i 1890, har 2 af disse Kældere været benyttet som Fangehuller indtil 1848. Den nævnte Bygning er opført mellem 1775 og 1800.

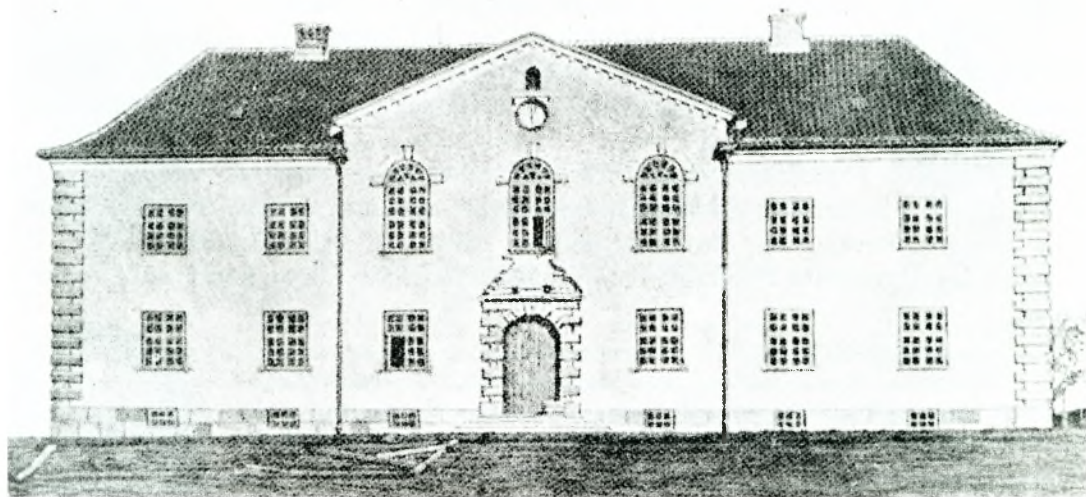
Under 7. Maj 1846 udstedte Det Kongelige Danske Cancelli en Forordning angaaende en Nyordning af Cellernes Indretning og Arrestanternes Isolering. Heri hedder det bl. a.: I ethvert Arresthus, der herefter af Nyt opføres eller ombygges, skal der forefindes et tilstrækkeligt Antal Enkelt-Celler, saa at enhver til Varetægt eller Strafs Afsoning deri indsat Person i Reglen kan holdes afsondret fra alle andre.

Desuden bør der i Arresthuset være i det mindste een større Arrest, hvori flere, i det mindste 3 Fanger, kunne indsættes, naar særdeles Omstændigheder tilstedte en Undtagelse fra den Regel, at enhver Fange bør have sit særskilte Arrestkammer.

Enkelt-Cellerne skulle i det mindste have 12 Fods Længde, 7 Fods Bredde og 9 Fods Højde, saa at enhver Celle kommer til at indeholde 7 à 800 Kubikfod Luft, og ethvert til Opbevaring af flere Arrestanter bestemt Kammer skal, da samme i Følge det ovenanførte bør være beregnet paa Optagelse af i det mindste 3 Fanger, i intet Tilfælde indeholde mindre end 2000 Kubikfod Luft.

Vinduerne i Cellerne og Arrestkammerne skulle, under behørigt Hensyn til Lysningen, enten være anbragte i Loftet eller i Væggene lige oppe under Loftet, altsaa i ethvert Fald saaledes, at Arrestanten herved afholdes fra at forskaffe sig Communication igennem dem.

I enhver Arrestbygning skal fremdeles findes passende Lokaler til Opbevaring af de Arrestanterne tilhørende Effekter og Klædningsstykker, der ere tagne i Bevaring

Ting- og Arresthuset.

for dem, ligesom ogsaa for deri at gjemme Arresthusets Inventariesager og de til Arrestanternes Beklædning henhørende Klædningsstykker, der ikke øjeblikkelig ere i Brug. — Saa skal der og i enhver Arrestbygning være et Lokale, hvor det til Arresternes Opvarmning fornødne Brændsel kan opbevares, og maa dette Lokale være aldeles afsondret fra det Rum, der til lignende privat Brug maatte være Arrestforvareren indrømmet.

Arrestforvarerens Beboelseslejlighed bør være saaledes beliggende i Arresthuset, at saavel Adgangen til den som Opsynet med Arrestlokalerne derfra er saa let, og kan være saa virksomt som muligt, samt at ligeledes fra eet eller flere Vinduer Arrestgaarden eller Gaardene kunne overskues.

Til ethvert Arresthus skal høre eet eller flere til Arrestanternes Bevægelse bestemte Gaardsrum af passende Størrelse. Indhegningen om disse Gaarde skal være af Mur eller Planker, og, forsaavidt saadan kan anses for en Ydermur, 12 Fod høj. Adskillelsesmurene eller Plankeværkerne skulle være 10 Fod høje, og paa samme Maade skal det Arrestforvareren indrømmede Gaardsrum, der bør være en særegen fra Arrestantgaarden afsondret Plads, være aldeles adskilt fra denne.

Arresthuset og de dertil hørende Bygninger skulle holdes i god og forsvarlig Stand, hvorfor de fornødne Reparationer altid bør ske betimeligen, saa bør og samtlige Arrestlokaler og Gange hvidtes i det mindste een Gang aarligen, hvorved bliver at iagttage, at Hvidtekalken, navnlig forsaavidt de indre Vægge i selve Arresterne angaar, gives en graalig eller anden lys Tinte.

I det nye Raadhus af 1848 indrettedes der 4 Enkeltceller, en Tomands- og en Tremandscelle samt en Gældsfangecelle og en 2 Værelers Lejlighed til Arrestforvareren.

Den fuldstændige Indretning af Bygningen var derefter saaledes: I Stueetagen: Celler og Arrestforvarerens Lejlighed. Paa 1. Sal: Byraadssal, Raadstuesal, Retssal og Venteværelser, hvoraf det ene benyttedes af det daværende Natpoliti. Paa øverste Etage fandtes Gældscellen og Arkivet.

I 1916 beklagede Justitsministeriet sig over Arresthusets daarlige og mangelfulde

Tingsalen.

Indretning og paapede særligt, at der kun var een Fangegaard, og at Arresterernes Badning foregik i Vaskehuset, hvilket absolut ikke var fængselsmæssigt.

Først i 1922–23 blev det nuværende Ting- og Arresthus opført. Oprindelig vilde man have haft dette beliggende paa det nuværende Raadhus' Plads, men Justitsministeriet kunde ikke approbere det Forslag, der fremkom om Køb af Areal ved Siden af Raadhuset. Der fremkom derefter forskellige Forslag om Beliggenheden, men tilsidst enedes man om den nuværende Plads. Bygningen opførtes af Amt og Kommune i Forening efter Tegning af kgl. Bygningsinspektør Packness og Arkitekt Früstlück Nielsen og toges i Brug i 1923. I Bygningen findes i Stuen: Vestibule, Politikontor, Politimesterens og Politifuldmægtigens Kontor, Politistation samt Lokaler for Statspolitiet. Paa 1. Sal: Vestibule, Retssalen, Værelser til Vidner, Sagførere, Dommeren og Arresterter samt Arkiv. I Mellemfløjen: Forligskommissionens Kontor og Venteværelse, Politimesterens Arkiv og Arrestforvarerens Lejlighed. I Arresthusfløjen: 4 enkelte Celler, 1 Arbejdscelle, 1 Observationsrum og 2 Fangegaarde. Paa 1. Sal: 1 Kvindecelle, 4 Enkeltceller, 1 Tremandscelle og 1 Badeværelse. Retssalen er udsmykket af Valdemar Andersen med Amts- og Byvaabner og Symboler paa Fred og Relfærdighed og i Loftet Symboler paa den stærkeste Ret.

POLITIKREDS NR. 55 bestaar af Nykøbing Købstad samt Morsø Nørre og Sønder Herred. Dommerkontoret var indtil 1. Oktober 1919 tillige Politikontor, efter den Tid blev der til 1922 indrettet Politikontor i en ældre Ejendom paa Lilletorv. Da det nye Ting- og Arresthus blev bygget 1922, blev Politikontoret henlagt hertil, ligesom Politistationen fra det gamle Raadhus ogsaa fik Lokaler samme Sted.

Fra 1. Oktober 1889 til 1. April 1898 bestod Politistyrken af 3 Gendarmere og 3

Natvægttere. Disse sidste var kun i Virksomhed fra 11 Aften til 4 Morgen, men blev i 1897 forfremmede til fast ansatte Natbetjente. Politistyrken bestaar nu af: 1 Inspektionsbetjent, 6 Betjente og 1 Reservebetjent. Kriminalpolitiet er repræsenteret af 1 Overbetjent, og i Landdistriktet er ansat 1 Landbetjent. Paa Politikontoret er ansat 1 Politifuldmægtig og 2 Kontordamer.

Ved Rets- og Politietaten virker følgende overordnede Personale: Dommer Johannes Sørensen, Politimester Einar Juul Borberg, Dommerfuldmægtig V. V. Skovgaard, Dommerfuldmægtig V. F. Johansen og Politifuldmægtig K. T. Bense.

J. Sørensen,
Dommer.

JOHANNES SØRENSEN, Dommer, er født d. 8. April 1881 i Frederikshavn som Søn af Skorstensfejermester N. C. Sørensen og Hustru Dorthea, født Christoffersen. Gift 1912 med Louise Christoffersen. Student 1899, cand. jur. 1905, Borgmesterfuldmægtig i Esbjerg 1906, Fuldmægtig ved Gørding-Malt Herreder 1907, ved Nørvang-Tørrild Herreder 1909, Civildommerfuldmægtig i Vejle 1919, Dommer i Nykøbing M. Købstad og Morsø Herreder fra 1930. Medlem af Vinding Sogneraad fra 1925-30, Formand for Vinding Kommunes Værgeraad fra 1928-30.

E. I. Borberg,
Politimester.

EINAR JUUL BORBERG, Politimester, er født den 16. Maj 1878 som Søn af Ekspeditionssekretær ved D.S.B. Borberg og Hustru Amalie, født Kirkerup. Gift 1925 med

Helga Petersen. Student 1898, cand. jur. 1905, By- og Herredsfuldmægtig i Lemvig fra 1905-07, do. i Esbjerg fra 1907-09, og i Silkeborg fra 1909-32. Politimester i Nykøbing Købstad m. m. siden 1. April 1932.

KNUD THEODOR CHRISTIAN BENSE, Politifuldmægtig, er født den 3. Marts 1900 i København, som Søn af Skibssingeniør Louis Bense og Hustru Theodora, født Andersen. Gift 1927 med Betty Aarup. Student 1918, cand. jur. 1924, ansat ved Nykøbing Mors Politi siden 1. Oktober 1924. Formand for Morsø Sejlklub.

FRODE SIGVERT RASMUS THEODOR JENSEN, Arrestforvarer, er født den 10. September 1904 som Søn af Arrestforvarer Rasmus Jensen og Hustru Vilhelmine, født Jørgensen. Gift 1930 med Gudrun Emilie Jeppesen. Realeksamen fra Nykøbing Mors 1921, Bogholder ved Akts. Nykøbing Skibsværft fra 1925--28, Arrestforvarer ved Nykøbing Mors Arresthus siden 1. April 1932.

NYKØBING MORS KOMMUNESKOLE. Den første Skole i Nykøbing opstod sikkert i Forbindelse med Kloret, og dennes Grundlæggelse gaar langt tilbage i Tiden. Thi da den første Gang nævnes, 1427, omtales den allerede som den gamle Skole. En Notits om Klosterskolen i Nykøbing lyder saaledes: „Et gode Mænds Pergaments Vidne med 2 hængende Indsegl, dateret 1427, at Sandemænd haver svoret det Stykke Jord vesten det gamle Skolehus og til Woden til Sct. Jørgens og Sct. Klemens Forte og Fællig og til Vettels Mark“. Man antager, at paa den Tid, da dette Vidne blev udstedt, stod Skolehuset endnu paa den gamle Plads, men da det samme Brev omtales i 1527, er Bygningen forsvundet, eftersom det da hedder: „Item Brev paa Jord, den gamle Skole stod paa, imellem Byen og Møllen“. Denne Mølle er Sct. Jørgens Vandmølle, og Skolen har altsaa staaet i Nærheden af denne og paa Byens Side af Aaen. Man ved dog intet om denne og den efterfølgende Skole. Efterretningerne findes først, da Skolen paa Reformationstiden flyttedes over paa Byens Grund.

I 1539 indførtes der ved Kirkeordinansen en helt ny Ordning for Skolevæsenet i Danmark. De tidligere eksisterende Klosterskoler forsvandt, og yderligere ophævedes alle Pogeskoler. Derimod skulde i hver Købstad oprettes en Latinskole, i hvilken der ikke maatte læres andet end Latin, „for de latinske Skoler fordærves gerne af de

Den gamle Skole.

danske og tyske Skoler“. De Børn i Købstæderne, som ikke skulde studere, tog Regeringen sig ikke af: „Skriveskoler, som man kalder dem, for Drengene og Piger og andre, der ikke du til at lære Latin, maa Øvrigheden forsørge“. For Nykøbings Vedkommende blev Kirkeordinansens Bestemmelser ført ud i Livet ved et Kongebrev af 2. December 1547, der henlagdes 6 Gaarde af det tidligere Kirkegods paa Mors med en aarlig Afgift af 48 Tdr. Korn til en Skolemesters Underhold. Omkring 1550 var Skolen altsaa i Drift. Til Skolemesterens Underhold var fremdeles henlagt 3 Daler af Nykøbing Degnerente, for hvilke han tillige skulde holde Fredagsprædikenen, 10 eller 12 Lam af Kongens Tiendelam, som han skulde dele med Mester Jakob, den sidste Prior i Dueholms Kloster, og 1 Daler i Skolegjald (Skolepenge).

Ved „Sognet udenfor Byen“, ved hvilket han forrettede Degnetjenesten, oppebar han 20 Tdr. Korn, „om der bliver god Grøde“, samt 2 Læs Havre og 4 Lam. Medens der saaledes var sørget godt for Skolemesteren og mindre godt for Hørerne, var der foreløbigt slet intet gjort for de fattige Disciple, og Skolens Forhold var saaledes daarligere end i den katolske Tid, da baade Lærere og Disciple havde frit Underhold paa Klostret. Der blev dog i de efterfølgende Aar gjort en Del for at forbedre Tilværelsen for Hørerne og Disciple, og da der saaledes blev sørget for Lærere og Disciple, maatte der ogsaa tænkes paa at skaffe Skolen sin egen Bygning; thi siden den var flyttet fra Klostret, var den husvild. Der opførtes derfor et særligt Hus til Skolen paa et Stykke af Kirkegaardens Jord ud til Toftegade, og paa den Plads havde den sit Hjem, saalænge Latinskolen i Nykøbing eksisterede. Efterhaanden gik det dog tilbage med Underholdningen til baade Skolemester, Hørerne og Disciple, og herom beretter Chr. Villads Christensen mere udførligt i sin Bog: Nykøbing paa Mors 1299-1899. Resultaterne blev, at Skolens Indtægter var i en bestandig Nedgang baade for Rektorens og navnlig for Hørerne Vedkommende, og Magistratens Paastand, at de to Hørerne kunde „vel nok forsørges“ af de Kongetiender og de 4 Degnebestillinger, blev paa en følelig Maade gendrevet af Kendsgerningerne. I 1631 blev det paalagt de to Lensmænd, Otto Skeel paa Aalborg og Knud Gyldenstjerne paa Hald

samt Biskoppen i Aalborg, at undersøge Skolens Kaar, da „Hans Majt. er kommen i Forfaring, at Skolen udi Nykøbing udi Mors skulde lide stor Afbræk og Fejl paa dygtige Hørere af denne Aarsag, de ikke med saadan Løn er aflagt, at nogen skikkelige Personer dermed til Klæde og Føde endog til Maadelighed kunde underholdes“. De foreslaar, at der yderligere blev henlagt et Par Korntiender paa Mors til Hørernes Underholdning, men der kom ikke dengang noget ud deraf. I 1636 gentager Provsten i Sønder Herred den samme Klage over, at det er vanskeligt at faa Hørerpladserne besatte, da Lønnen er for ringe, og paa denne Tid begynder da ogsaa den private Godgørehed at tage sig af dem: Christen Mikkelsen Bødker i Karby Sogn gav i 1636 10 Rdlr. til Reparation af Skolehuset og Hørernes Residenser, og ved Gavebrev af 25. Oktober 1643 udsatte Lensmanden paa Dueholm, Jørgen Krag til Endrupholm, 100 Rdlr. Specier, af hvilke de tvende Hørere skulde nyde Renten, 6 Rdlr. Dette Legat skulde forvaltes af den daværende og de efterfølgende Sognepræster i Nykøbing, og Jørgen Krag paalagde sine Søkende, Slægt og Byrd at paase, at Fundatsen blev overholdt. Efter hans Broders Død blev en Del af Harritslev Sogns Kongetiende udlagt som Sikkerhed for Legatet. Regeringen traadte endelig til og ydede forskellige Tiender til Hjælp til Underhold for Skolemester og Hørere. Som tidligere omtalt havde Disciplene det ogsaa kummerligt, og i det 16. Aarhundrede var det ikke ualmindeligt, at Disciplene tiggede til Livets Ophold ved Borgerne Døre. I en anonym Skrivelse til Biskoppen foreslaas at indføre, at de fattige Skolebørn skulde hver Onsdag og Lørdag gaa rundt i Byen og indsamle i en Balle, hvad Borgerne til deres Underholdning vilde give dem. De faa Penge, Disciplene kunde tjene ved Begravelser, kom de ingen Vegne med. Af Indtægtskilder for Disciplene var der saa Bestillingerne som Løbedegne tilbage. Ved Kirkeordinansen 1539 var det bleven paabudt, at i de Landsogne, som laa i Nærheden af en Købstad med Latinskole, skulde Degneforretningerne udføres af Disciple fra Skolen, der saa oppebar Degnekaldets Indtægter, og i 1574 fortolkedes denne Bestemmelse derhen, at den skulde gælde for alle Landsogne, der laa inden for 2 Mils Afstand fra Skolen. For Nykøbing Skole betød dette, at næsten hele Mors blev betjent af Løbedegne.

Disciplenes Antal var i 1634 ialt 18, og var derefter jævnt stigende, indtil det i 1657 naaede 36. Men disse adsplittedes ved Svenskekrigens Forstyrrelser, og Skolen naaede aldrig senere en saadan Størrelse. Skolens bedste Aar var i Tiden efter Kristian III.s Død, da Rektoren endnu havde hele Embedets Jordegods ubeskaaret, da Hørernes Stilling nylig var bedret ved en Gave fra Kongen, og Disciplenes Underhold fra Klostret endnu stod uanfægtet. Om Skolens daarlige Forhold faar man et lille Indtryk ved at læse Rektor Jens Pedersens Svendstrup's Beretning, om end denne er noget overdrevet: „Anlangende Skolens ringe Tilstand“, skriver han i 1669. „Da er det min store Skade og Klagemaal for Gud i Himlen, at den er saa tom og øde, saa jeg i denne min fremrykkede Alder skal læse for tomme Skamle og bare Vægge . . . Der jeg kommer hid, da var der nogle over en Snes Børn i Skolen, som er ved Tal og deres Navne bevise, og blev af og til moxen ved det samme Pas indtil 1657. Da havde vi, der Bispen visiterede Skolen den 11. Juli, henved en 36 Disciple, 14 i min egen Lektie, af hvilke de 5 laa i mit Hus. Derved blev nu den sal. Mand Biskoppen ret glad, forhaabende at han dog en Gang i sin levende Live skulde faa det i nogen bedre Skik; men i samme Dage fik vi Tiende om Fjendens Tilkomst, og siden Tid haver der ingen Stadighed været hos; thi om der end undertiden kunde komme en Snes, 22, 24, 26, ja, vel undertiden 30 eller derover (naar de kunde spørge, at de kunde faa noget) tilstede, saa varede det dog ikke 4 Dage, førend den halve

Part og sommetider moxen allesammen vare borte, saa jeg nogle Hundrede Dage har gaaet i Skolen fra Morgen til 9, halvgaan 10, og somme Tider kunde der komme en, somme Tider to (dog ikke til Klokkeslet) tilstede, og tit og ofte slet ingen. Hvad kunde jeg nu gøre derved i nogen Maade? Og formedelst Armod da er nu paa et Aars Tide mange kommen slet af Skolen, om hvilke der har været god Forhaabning, om de kunde have bleven ved, af min egen Lektie to, hver 16 Aar, en 20 Aar, af anden Lektie 6, alle mellem 13 og 16 Aar, og nylig tilforn 3, foruden mange af første Lektie, som er til og fra. Og er at agte at den Stund, de søge Skolen og kaldes Disciple, da, naar de kan en halv eller en hel Dag være til Stede, saa kan de være borte 4, 6, 8 ja hele Maaneder og vel $\frac{1}{2}$ Aar tillige. Og dersom de paa Skolevis derfor skulde paamindes, da løbe de slet bort, og saa skal det hedde, at de ikke kan gaa i Skolen for Strengheds Skyld. Borgemester som havde sal. Hr. Jacobs Datter, og en Del Raadmænds Børn og Børnebørn gaa her og tigge. Hvad skal man da sige om dem, der ringere ere? Kan jeg end tigge og lokke dem til undertiden at søge Skolen for Sangens Skyld i Kirken, saa vilde de dog ikke lære mere eller komme tiere, end dem lyster; somme gaa alene, at de kan lære danske“.

At det ikke alene var Rektoren, der mente, at Skolen var i en daarlig Forfatning, ses deraf, at efterfølgende Rektorer ligeledes maatte klage. Skolens stadige Tilbagegang var dog ikke alene en Følge af Tidens Fattigdom, den skyldtes vel fuldt saa meget den almindelige Udvikling, der efterhaanden gjorde de mange smaa Latinskoler overflødige. Latin var ikke mere som i Kr. III.s Tid det eneste Dannelsesmiddel, og det Standpunkt, som Kirkeordinansen indtog, at danske Skoler kun gjorde Skade ved at fordærve Latinen kunde ikke mere opretholdes. Større og større Lag af Befolkningen lærte at læse og skrive dansk, medens Latinen forbeholdtes et Mindretal; derfor voksede de danske Skolers Betydning. I 1739 blev der da nedsat en Kommission til at gøre Forslag om, hvorledes der skulde forholdes med de smaa Skoler. For Aalborg Stifts Vedkommende gik Indstillingen ud paa, at kun Latinskolen i Stiftets Hovedstad skulde bevares, medens de 5 smaa Skoler i Nykøbing, Thisted, Hjørring, Sæby og Skagen kunde ophæves, og Kommissionen forskaffede sig i den Anledning Opgivelser af, hvilke Indtægter man herved kom til at raade over. For Nykøbing Skoles Vedkommende var Indtægterne, efter en Erklæring fra Stiftsøvrigheden af 26. Oktober 1739, følgende: Outrup og Tæbring Kongetiende, Afgifterne af Kirkerne i Thy og Mors, et Sted i Elsø, Degne-Pensionen, Kvægtiende af Løderup, Elsø, Tødsø og Erslev, Landgilde af Stedet i Ydby, Landgilde af det øde Sted i Hvidbjerg vesten Aa, Harritslev Tiende, Renter af Kapital, Disciplenes Pensioner af Morslands Degne, endvidere uvisse Indtægter og Indtægten af Skolehuset med tilhørende Markjord, hvilket ialt gav lidt over 140 Rdl. Den 27. November 1739 udgik Reskript til Stiftsøvrigheden om Nykøbing Skoles Nedlæggelse. Den sidste Rektor, Magister Anders Langgaard, var allerede befordret til et Præstekald, og Skolens Virksomhed kunde derfor standses med kort Varsel. I Stedet for skulde der ansættes en dansk Skoleholder, som tillige skulde være Kordegn, og til dette Embede var den sidste Hører udset. Han beholdt Skolehuset med den tilliggende Jordlod, endvidere Kvægtiende af Løderup, Elsø, Tødsø og Erslev samt Landgilde af de to Ejendomme i Ydby og i Hvidbjerg vesten Aa. Alle Skolens øvrige Indtægter blev tillagte Rektor og Konrektor ved Latinskolen i Aalborg, og Degnepensionerne fra Mors blev givne til Disciplene i Aalborg Skole. Saaledes ophørte Nykøbing Latinskole at eksistere Aar 1739.

Det gamle latinske Skolehus paa Kirkens Grund i Toftegade bestod af 14 Fag, af hvilke de 6 udgjorde Skolestuen og de 8 havde afgivet Bolig baade for Rektor og

Hørere; nu blev Boligen indrettet for Kordegnen alene. Bygningen var i 1732 blevet istandsat paa Kirkens Bekostning og med Tilskud af Stiftets Gejstlighed; men 1763 var den atter i en meget forfalden Tilstand og blev da bortsolgt til Bedste for Kirken. Den daværende Sognepræst, Morten Kierulf, havde lovet at skænke Byen et nyt og bedre Skolehus. En pludselig Død hindrede ham vel i selv at udføre dette Forsæt; men hans Arvinger opfyldte Løftet og købte for 200 Rdl. et Chr. Jakobsen Vils tilhørende Hus paa Adelgaden, som derpaa ved Gavebrev af 3. August 1767 blev skænket Byen til et offentligt Skolehus. Denne Bygning blev i 1813 udvidet ved en Tilbygning paa 5 Fag, en Gave fra den københavnske Grosserer Anders Nielsen, der var født i Nykøbing og selv havde gaaet i Skolen i sin Barndom. Huset bortsolgtes 1855, da en ny Skole var opført. Foreningen af de to Stillinger som Skolemester og Kordegn ophørte allerede i 18. Aarhundrede, ved samme Tid som den gamle Latin-skolebygning blev solgt. Skolemesterens Stilling blev derved stærkt forringet, idet

Den nye Skole.

han ikke blot mistede Degneindtægterne, men af Skolens gamle Indtægter tillige maatte afgive Landgilden og Indfæstningen af Gaardene i Thy, der ved Adskillelsen blev lagte til Kordegnens Embede.

Nogen Erstatning havde han dog faaet kort i Forvejen, idet Niels Nielsen Erslev i 1762 oprettede et Legat paa 400 Rdl., hvis Renter skulde tilfalde Skolemesteren. I 1814 skænkede den før nævnte Anders Nielsen et Legat paa 2000 Rdl., der skulde bære hans Faders, Niels Josephsens Navn, til Skoleholderen i Nykøbing.

Nykøbing første Skoleplan i Henhold til Anordningen af 29. Juli 1814 blev approberet af Kancelliet den 11. November 1815. Af Hensyn til, at „Byens Beboere for Størstedelen er fattige“, turde man ikke gøre Anlæg til Realskole eller Haandværker-skole, men begrænsede sig til det allernødvendigste, en Almueskole med to Lærere, af hvilke Førstelæreren skulde lønnes med Fribolig, Brændsel og ca. 200 Rdl. aarlig, og Andenlæreren, „der altid skal være en duelig Seminarist“, skulde have 80 Rdl. rede Sølv, men selv skaffe sig Bolig. Da en gammel Kordegn indtil videre optog de kirkelige Indtægter, som ellers kunde komme Skolevæsenet til Gode, maatte der paa-

lignes 230 Rdl. aarlig. En Udvidelse af Skolebygningen var vel paatrængende nødvendig, men maatte dog foreløbig udsættes. Men selv disse lave Fordringer viste det sig umuligt at gennemføre. Som Andenlærer fungerede i en lang Aarrække den gamle Kordegn, skønt han baade var øjensvag og følte sig yderst besværet af Skolegerningen; som Førstelærer benyttede man først „Studiosus“ Groth og efter hans Forflyttelse 1816 blev en Komsumtionsbetjent af samme Navn konstitueret i Embedet. I 1818 lykkedes det vel at faa ansat en Seminarist, men Forholdene var fremdeles kummerlige. Da Kancelliet i 1836 fordrede en Borgerskole, udsondret fra Almue- eller Fattigskolen, maatte Skolekommissionen nøjes med at henvise til, at en saadan Udsondring var sket, forsaavidt som øverste Klasses 64 Børn fik Heldagsundervisning, medens de 110 Børn i nederste Klasse var delte i to Afdelinger med Halvdagsundervisning. Men forøvrigt gjorde Kommissionen gældende, at en videre Udvikling var umulig, da Byen ikke kunde taale en haardere Beskatning, og der baade manglede Rum i Skolebygningen og Plads til at udvide den. Skulde der gøres noget, fandt Sognepræsten det rimeligst, hvad allerede havde været paa Tale i 1815, at lade den residerende Kapellan overtage en Del af Undervisningen, og denne Nødvej blev aabnet i BYENS ANDEN SKOLEPLAN af 17. Juni 1841. Denne bestemte, at den residerende Kapellan tillige skulde være Skolens Førstelærer og have en samlet Løn af 500 Rdl., som Anden- og Tredielærer skulde ansættes delvise Seminarister, der tillige ved den gamle Kordegns Død skulde dele hans Embedes Arbejde og Indtægt og derved naa Lønninger af 400 og 275 Rdl. foruden Fribolig med Varme. Skolen skulde deles i „Realskolen“, „Borgerskolen“ og „Almueskolen“.

For at optages i den første maatte Børn have gennemgaaet Borgerskolen og faaet nogen Kundskab i Grammatik, Tysk og Geografi. De skulde undervises i de Fag, der var bestemte i Skoleanordningens § 74, bl. a. i Tysk og Engelsk, og de maatte betale 5 Mk. om Maanedens Skolepenge. I Borgerskolen skulde optages de Børn i Syvaarsalderen, som kunde læse tydeligt, regne og skrive lidt og have lært lidt Bibelhistorie. De maatte være anstændigt paaklædte og forpligte sig til daglig Skolegang, i nederste Afdeling den halve Dag, i øverste hele Dagen. Undervisningen, som i Realskolen var særskilt for Drengene og Piger, skulde i Borgerskolen være fælles i nederste, særskilt i øverste Afdeling og omfattede kun Religion, Dansk, Skrivning og Regning; men der blev for dem, der ønskede at forberedes til Realskolen eller søgte flere Kundskaber tilbudt Undervisning udenfor Skoletiden i Grammatik, Tysk, Geografi og Historie imod en Betaling af 24 Sk. om Maanedens for en Time om Dagen. „Almueskolen“ meddelte sine to Klasser hver halve eller hveranden Dag gratis Undervisning i de almindelige Skolekundskaber. Første- og Andenlæreren delte Arbejdet i Real- og Borgerskolen og Tredielæreren var ene om Almueskolen.

Denne Plan nødvendiggjorde en Forandring af Lokalerne og en Paaligning af ca. 620 Rdl. aarlig, men traadte for Lønningernes Vedkommende først i Kraft, da Kordegnen endelig døde i 1843. Denne Ordning betød i Virkeligheden et stort Fremskridt indenfor Skolevæsenet, dog var der ved Realskolen sigtet meget højere, end der kunde være Tale om at naa. Denne Erfaring blev hurtigt vundet, og en hel Del Familier grundlagde en privat Realskole for Drengene, som vedblev at bestaa i 30 Aar.

Nykøbing tredje Skoleplan er dateret 27. Juli 1850. Realskolen bortfaldt, og Børnene fordeltes mellem „Betalingsskolen“ og „Friskolen“. Den første deltes i 3 Klasser, og Skolepengene blev sat til 3 Mark maanedlig med Nedsættelse for flere Søkende. „Friskolen“ deltes i 2 Klasser med Halvdagsundervisning, og øverste Klasse var for Tallets Skyld delt i to sideordnede Afdelinger. Lærerne skulde undervise i begge Skoler

efter en nærmere fastsat Plan, og Kapellanen skulde være Overlærer for begge Skoler. Den heri udtalte Bestræbelse for at hæve den almindelige Skole i Forhold til Betalingsskolen kom endnu stærkere frem, da det i 1885 var lykkedes at faa opført en ny og tidssvarende Skolebygning i Nørregade, og en ny Skoleplan derefter blev nødvendig. — Ved den fjerde Skoleplan af 28. November 1856 blev Skolen som hidtil delt i en Betalingsskole og en Friskole, hvor Undervisningen skulde besørges af Kapellanen og 3 andre Lærere. Ved denne Nyordning indførtes der bl. a. for første Gang Haandgøring for Friskolens Piger, som skulde lære at spinde, karte, strikke og sy o. s. v. Forholdsvis ringe stillet blev Pigerne i Betalingsskolen, idet der nemlig var oprettet en privat Pigeskole, som under en dygtig Ledelse kom til at bestaa i omtrent 30 Aar. Blandt de betydelige Ændringer der blev foretaget under denne Skoleplan var Adskillelsen af Kapellan- og Lærerembedet, idet det næsten var umuligt for et Menneske at passe begge Stillinger tilfredsstillende. Som et væsentligt Fremskridt maa det ogsaa nævnes, at man i 1866 „forsøgsvis“ indførte særskilt Undervisning for Dreng og Piger i Betalingsskolen, som derefter bestod af 2 Drengklasser hver med 34 Timer ugentlig, og 2 Pigeklasser hver med 24 Timer. Og da denne Adskillelse bestod sin Prøve, blev den ligeledes gennemført i Friskolen, som ogsaa fik 2 Dreng- og 2 Pigeklasser, men kun med Halvdagsundervisning.

Nykøbing femte Skoleplan blev approberet den 13. November 1877. Der skulde derefter kun være een offentlig Skole med fri Undervisning for alle Børn, delt i 4 Drengklasser og 2 Pigeklasser samt en Pigeskole. En kongelig udnævnt Inspektør skulde bære Ansvar for Skolen og være dens ledende Personlighed, og Undervisningen forøvrigt besørges af 3 Lærere og en Timelærerinde. Andenlæreren skulde tillige være Kordegn, Klokker og Graver, men en Del af Degneembedets faste Indtægter overførtes til Førstelærerembedet. Planen formentes at ville forøge Udgifterne til Skolevæsenet adskilligt paa Grund af den ny Timelærerinde og nogen Forhøjelse af Lærernes Løn i det hele, og det viste sig ogsaa, at Udgifterne voksede med omtrent 2000 Kr. aarligt. Det var en Lykke for Skolen, at den første, kongelig udnævnte Inspektør blev den rette Mand paa den rette Plads. Cand. theol. Ch. Gandrup blev den ledende Personlighed i omtrent 8 Aar. Kommuneskolens stærke Udvikling gjorde det umuligt for den private Drengeskole, som omtrent i 30 Aar havde samlet de mere velhavende Folks Børn, at fortsætte sin Virksomhed, og det er forstaaeligt, at de højst beskattede Borgere kunde føle sig lidt brøstholdige ved en Skoleordning, der paalagde dem store Byrder uden at byde dem det, de maatte ønske for deres Børn. Allerede i Januar 1879 indgav da 51 Borgere et Andragende til Byraadet om, at Skolen maatte blive udvidet med en ny 5. Drengeklasse, hvor Undervisningen kunde naa det Maal, der var sat i den saakaldte „lille Præliminæreksamen“; hvis Kommunen blot vilde yde frit Rum med Varme og Lys samt Bolig til en videnskabelig uddannet Lærer, vilde Andragerne selv skaffe det nødvendige, dels gennem Skolepenge, dels ved den Understøttelse, der turde ventes fra Amtet og Staten. Selv om den fremsatte Kritik var yderst hensynsfuld, blev Forslaget dog ikke ført ud i Livet. Derimod blev Ønsket om en Skole med Eksamen som Maal fyldestgjort derved, at der i 1885 blev oprettet en privat Realskole uden nogen Forbindelse med Borgerskolen. Realskolen optog i sig den private Pigeskole, som i mange Aar havde samlet næsten alle de velstilledes Børn, og med betydelig Støtte fra Kommunen, Amtet og Staten har denne Skole under en energisk Styrelse naaet glimrende Eksamensresultater.

I Nykøbing sjette Skoleplan af 11. November 1889 blev Navnet „Borgerskole“, som allerede havde vundet Hævd, offentligt fastslaaet, og Standpunktet blev: 2 Poge-

klasser for Drengene og 2 for Piger, 3 Halvdagsklasser for Drengene og Piger hver med 24 Timer, og endelig Heldagsklasser for Drengene med hver 36 Timer. Personalet skulde bestaa af Inspektøren, 5 Lærere og 4 Lærerinder. Under den stærke Udvikling blev Skolebygningen for lille, og da Grosserer M. C. Holm tilbød at skænke sin Fødeby Pengene til at bygge en ny Skole, blev Gaven modtaget med Tak. Den ny Skole opførtes i Grønnegade i 1892. Da den blev taget i Brug, fik Byen sin syvende Skoleplan. Udvidelsen bestod navnlig i en Forøgelse af Heldagsundervisningen; der tilføjedes en ny, øverste Drengeklasse og oprettedes to Heldagspigeklasser. Kornlønningen til Lærerne bortfaldt, og al Løn skulde udredes i rede Penge, stigende med Tjenesteaalderen. Udgifterne gik op over 20,000 Kr., men Skolen naaede ogsaa saa højt, at den uden væsentlig Forandring svarede til de Forordninger, som Loven af 24. Marts 1899 stillede til en god Købstadsskole.

Den ottende Skoleplan af 19. Januar 1901 indførte Lønning efter Lovens højeste Skala og fastslog Skolens Stilling som „Kommuneskole“ med fri Undervisning for alle Børn. Forbindelsen med Kirken indskrænkedes til, at Kirkens Kordegn, Klokker og Graver underviser 24 Timer ugentlig i Skolen. Den ejendommelige Skævhed, som tidligere var paafaldende i Klassesdelingen, med en ringere Udvikling af Heldagsundervisningen for Piger, er nu rettet, og Inddelingen er aldeles regelmæssig: Forskolen bestaar af 4 Drengene og 4 Pigeklasser og 1 Fællesklasse, og den egentlige Skole har saavel i Pige- som i Drengenaafdelingen 4 Halvdagsklasser og 4 Heldagsklasser. Lærerantallet er steget til 19. (Disse Oplysninger stammer fra omkring 1900).

Den højst uheldige Deling i Hel- og Halvdagsklasser bortfaldt med den 9. Skoleplan (1910-20), hvor Skolen blev 7-klasset med Heldagsundervisning for alle Børn. Obligatorisk Sløjdundervisning, Skolebadning og frivillig Sprogundervisning fra 5. Klasse gennemførtes. Det stærkt stigende Børnetal havde nødvendiggjort flere Klasseværelser, og 1910 byggedes der en ny moderne Skolebygning med 24 Klasseværelser foruden Særløkalder (Sang, Fysik, Naturhistorie, Haandgering, Tegning, Lægeværelse m. m.). Bygningen blev lagt ud mod Skolegade, saaledes at den fik fælles Legeplads med Skolen til Grønnegade, saa hele Byens kommunale Skolevæsen blev nu samlet paa et Sted. Tiaaret 1910—20 er ogsaa bemærkelsesværdigt paa Grund af den stærke Stigning i Børneantallet, ca. 350 Børn, samt de mange Forstyrrelser i Skolens Arbejde, dels paa Grund af Epidemier: 1912-13 og 1913-14 Skarlagensfeber, under den sidste blev den nye Skolebygning, der er bygget saaledes, at den kan anvendes som Hospital eller Lasaret, anvendt som Internat, 1917 en voldsom Tyfusepidemi og 1918 „Den spanske Syge“, og dels paa Grund af Verdenskrigen, der bevirkede, at Gymnastiksalene blev udlagt som Kaserne, nogle Klasseværelser til Kompagnikontorer og Kælderetagen paa den gamle Skole til Soldater. 1918 maatte Skolen i Marts lukke paa Grund af Brændselsmangel, og Skolebadning var standset under den største Del af Krigen.

Den tiende Skoleplan bragte af nyt en 3aarig Realafdeling med almindelig Forberedelseseksamen som Maal, og den frivillige Sprogundervisning ophørte. 1924 indførtes Skolelægeinstitution, og de sanitære Forhold moderniseredes ved Anlæg af W.C.

I den ellefte Skoleplan, 1930—40, er Skolen bragt paa fuldt moderne Undervisningsform, idet der i Stedet for den 3aarige Præliminærordning er indført Mellem- og Realskole. Lysbilledklasse er indrettet, og Skolekøkken er under Arbejde. Der findes et ret stort Børnebibliotek.

Skolen har gennem Aarene givet Husly til forskellige Foreninger, Institutioner, saaledes havde Folkebiblioteket Lokaler paa Skolen fra 1912—25. Handelsskolens og Arbejderskolens forskellige Hold, F. D. F. samt en hel Del forskellige Gymnastik- og

Sportshold har hver Vinter fri Lys, Varme og Lokaler. Skolens Lærerpersonele bestaar nu af Skoleinspektøren, Viceinspektøren og 28 Lærere og Lærerinder. Børnetallet, der 1. Januar 1920 var 1340, var 1. Januar 1933 dalet til 1064.

M. K. P. Bjerlev,
Skoleinspektør.

G. A. Høgh Hansen,
Viceskoleinspektør.

M. Pedersen,
Lærer.

L. Poulsen,
Lærer.

MARIUS KRISTIAN PEDER BJERLEV, Skoleinspektør, er født den 10. Oktober 1882 som Søn af Husmand Anders Pedersen og Hustru Johanne, født Sørensen. Gift 1912 med Else Svenstrup. Dimitteret fra Gedved Seminarium 1904. Vikariater fra 1904--06, Lærer i Rønne, Bornholm, 1906--24, udnævnt til Skoleinspektør ved Nykøbing kommunale Skolevæsen fra 1. Juni 1924. Medlem af Værgeraadet, tidligere Medlem af Menighedsraadet.

GUSTAV ANDREAS HØGH HANSEN, Viceskoleinspektør, er født den 12. November 1891 i Ternrup som Søn af Købmand Fr. Hansen og Hustru Martha, født Andreassen. Dimitteret fra Hjørring Seminarium 1914. Vikariater i Aarhus og Skive 1914--16, siden 1. Marts 1917 ansat ved Nykøbing kommunale Skolevæsen, virket som Medhjælper for Skoleinspektøren fra 1923 og udnævnt til Viceskoleinspektør 1932, tidligere Medlem af Bestyrelsen for Morsø Turistforening.

MORTEN PEDERSEN, Lærer, er født den 7. April 1864 i Sunds Sogn ved Herning som Søn af Gaardejer Peder Severin Tang Christensen og Hustru Maren, født Pedersen. Gift 1. Gang 1897 med Johanne Elisabeth Kniippel (død 1912). Gift 2. Gang 1916 med Ida Kragh. Dimitteret fra Vesterbro Seminarium 1889, forskellige korte Kursus. Vikariater fra 1889-91, siden 1891 Lærer ved Nykøbing Kommuneskole, har fra 1907--32 repræsenteret Forsikringsselskabet „Haand i Haand“ i Nykøbing, tidligere Lærer ved Teknisk Skole, Medstifter af Nykøbing Gymnastikforening, Bestyrelsesmedlem i samme Forening i en Aarrække og i en Periode Formand.

LARS POULSEN, Lærer, er født den 10. Oktober 1877 i Hørdum som Søn af Skomagermester Poul Nicolai Poulsen og Hustru Anna, født Larsen. Gift 1. Gang 1910 med Elna Kirstine Falkenberg. Gift 2. Gang 1927 med Margrethe Kathrine Poulsen. Dimitteret fra Jellinge Seminarium 1907. Lærer ved Holsted Efterskole 1907--08, Vikar i Esbjerg 1.--20. Maj 1908, ansat ved Nykøbing Kommuneskole fra 1. Juni 1908, tidligere Formand for Morsø Lærerkreds gennem 7 Aar, Lærer, senere Forstander ved Handelsskolen fra 1910--28.

M. Dahlsgaard,
Lærer.

K. H. Vestergaard,
Lærerinde.

C. J. Svendsen,
Lærerinde.

D. E. K. Hovmøller,
Lærerinde.

MARIUS DAHLGAARD, Lærer, er født den 5. April 1879 i Legind ved Nykøbing som Søn af Lærer C. J. Dahlsgaard og Hustru Ane Marie, f. Østergaard. Gift 1906 med Dagmar Jensen. Præliminær-

eksamen 1897 og Skolelærereksamen 1901 fra Jellinge Seminarium. Realskolelærer i Odense i 1 Aar, i Hadsund i 3 Aar, siden 1905 Lærer ved Kommuneskolen i Nykøbing M. Desuden i en Aarrække Lærer ved de tekniske Skoler i Hadsund og Nykøbing og Handelsskolen i Nykøbing. Studeret Sprog, Studieophold ved Britisk Museum, Redaktør af Morsø historisk Samfunds Aarbog, Medlem af Hovedbestyrelsen for Grænseforeningen for Danmark, har udgivet en Del oplysende og skønlitterære Bøger og har desuden skrevet en Mængde Børnebøger.

KAREN HVISTENDAHL VESTERGAARD, Lærerinde, er født den 20. Oktober 1868 i Nykøbing som Datter af Lærer og Kordegn Søren Peter Yde og Hustru Karen, født Hvistendahl Ettrup. Gift 1919 med Lærer Johan Vestergaard. Præliminæreksamen 1890, Lærerindeeksamen fra Zahles Seminarium 1894, Timelærerinde ved Nykøbing Kommuneskole 1895, fast ansat 1897.

CHRISTIANE JOHANNE SVENDSEN, Lærerinde, er født d. 24. Februar 1872 i Lønstrup som Datter af Bagermester Johan Frederik Svendsen og Hustru Ane Kirstine, født Christensen. Begyndte som Privatlærerinde 1891 i Haarlev. Dimitteret fra Femmers Seminarium i København 1896, Lærerinde ved Sindal Skole fra 1896—1902, siden 1. April 1902 ansat som Lærerinde ved Nykøbing Kommuneskole, tidligere Medlem af Asylbestyrelsen, Værgeraadet og af Bestyrelsen for K.F.U.K.

DAGMAR E. KRISTINE HOVMØLLER, Lærerinde, er født den 31. August 1875 i Alslev ved Varde som Datter af Gaardejer Mads Christensen og Hustru Johanne Marie, født Poulsen. Gift 1907 med Træhandler Anders Hovmøller. Dimitteret fra Gedved Seminarium 1901. Lærerinde ved Ovtrup Skole, Mors, 1901—05, siden 1. Januar 1905 ansat ved Nykøbing Kommuneskole.

Nykøbing private Realskole.

NYKØBING MORS PRIVATE REALSKOLE. I Skolens første Program, der omfatter Skoleaaret 1885—86, skriver Skolens daværende Bestyrer, Axel R. Hansen:

Tanken om Grundlæggelsen af en Realskole i Nykøbing var allerede flere Aar gammel, før den i Efteraaret 1884 blev virkeliggjort. Flere forskellige Maader at bringe Sagen i Orden paa havde i Tidens Løb været under Overvejelse, da de Mænd traadte sammen, som bærer Fortjeningen for Skolens endelige Tilblivelse ved at stille sig i Spidsen for en Indsamling af Bidrag til Oprettelsen af en Realskole for Nykøbing M.

Hvor stort et Savn og hvor almindeligt et Ønske disse Mænd imødekom synes at fremgaa af den Hurtighed og det Liv, hvormed Bidragene blev tegnede. En Velgørerinde, Enkefru Damborg i Nykøbing, havde alt givet Tilbud om en Gave paa 6,000 Kr., paa dette Grundlag arbejdedes videre, og ved velvillig Bistand fra By og Land samledes snart tilstrækkeligt til Sagens Fremme. Den 2. Juli 1885 blev Grundstenen lagt, ved hvilken Lejlighed en lille Højtidelighed foregik.

Skolens to anselige Bygninger er opførte efter Tegning af Arkitekt Weber i Aalborg, ved Murermester Nielsen og Tømrermester Petersen af Nykøbing. Arealet, der i sin Helhed er 6432 Kvadratalen stort, er beliggende mellem Nygade og den Øst for denne løbende Aa. Hovedbygningen har Facade mod Gaden, men ligger af Hensyn til Færdselen et Stykke tilbagetrukket for samme. Mellemrummet er benyttet til et kønt lille Anlæg, omgivet af et mellem Jernstolper udspændt Netværk. Gennem Portene til venstre og højre for Bygningen kommer man — langs dens Gavle — ind til Drenge- og Pigernes Legepladser, ved hvilke de respektive to Indgange og dertil hørende Vestibuler befinder sig. Bygningen er paa to Etager 25,6 m lang og 13 m dyb, hvorhos den ved begge Ender har et Fremspring mod Gaden paa $2\frac{3}{4}$ m. I Stueetagen findes, foruden 8 efter de nyeste Skolekrav indrettede og udstyrede Klassestuer, et Samlingsværelse for Lærerinderne samt Skolens Museum, der allerede er i Besiddelse af en god lille Bestand i Retning af Undervisningsmidler. Som noget særligt fortræf-

feligt maa her nævnes en smuk og værdifuld Samling af fysiske Apparater, skænket Skolen af Premierløjtnant, Driftsinspektør Dyhr, R. af D., i Odense, der er barnefødt i Nykøbing. I Bygningens øverste Etage findes 4 Klasseværelser, samt Boliger for Skolens Bestyrer og Førstelærerinde. Lyse og brede Korridorer gennemskærer begge Etager paa langs, og hvad indre Rumforhold angaar, er det største Klasseværelse 2377, det mindste 2004 Kubikfod stort. Opvarmningen af alle Klasseværelserne foregaar ved et Varme- og Ventilationsapparat fra A. B. Reck i København, som alt i Skolens første Vinter har givet særdeles tilfredsstillende Beviser for sin Brugbarhed. Særlig Grund er der til at fremhæve den udmærket rene Luft, det formaar at bevare i Lokalerne.

De to Legepladser er skilte fra hinanden ved Gymnastikhuset, der ligger lodret mod Hovedbygningen, dog adskilt fra denne ved en lille plankehegnet Gaardsplads. Den indeholder foruden Gymnastiksalen et Rekvisitkammer, Vaskehus m. m. Salen er ca. 13 m lang og 7,5 m bred, høj og lys, med Vægge af gule udfugede Sten og synligt Tagværk. Den gør et venligt, rummeligt Indtryk og er vel udstyret med Apparater.

Bag Legepladser og Gymnastikhus ligger endnu et ca. 1300 Kvadratalen stort Areal, indrettet til Skyggebælte for Legepladserne samt lidt Have for Skolens Bestyrer.

Skolens Indvielse fandt Sted den 29. November 1885 i Overværelse af en meget stor Forsamling. Til Højtideligheden benyttedes Skolens Gymnastiklokale, der var meget smukt dekoreret af Branddirektør, Herredsfuldmechtig Nielsen, der gav forskellige Meddelelser om Skolens Tilblivelse. Provst Cederfeld de Simonsen, der i et meget interessant Foredrag meddelte en Oversigt over Skolevæsenet paa Mors fra den tidligste Tid indtil vore Dage og endelig af Skolens Bestyrer og Konsul A. H. Schade.

Mellem Talerne blev afsunget forskellige Salmer, samt til Slut følgende til Skolens Aabning forfattede Sang.

Saa drager Børneflokket ud
 For Kundskabsurt at sanke,
 O, ræk dem Haanden stærke Gud,
 At ej de vild skal vanke!
 Dølg dem hvert farligt Klippehæld,
 Vis dem, hvor Livets Kildevæld
 Det bedste Flor fremtryller!

Der er i Vejen Kløft og Rift,
 Hvor dunkle Magter pløje,
 Der gror saa mangen Blomst, hvis Gift
 Er skjult for Barneøje.
 O, lad den falske Ynde ej
 Dem lokke bort fra Livets Vej!
 Hold, Fader, dem tilbage.

Ja du, som sagde dit „Bliv Lys“,
 Da Mørket alt onspændte,
 Som skærmes selv mod Nattens Gys
 Hver Gnist, du kærligt tændte.
 — Lad Lyset skinne kraftig ned
 Paa dette unge Virkested,
 At vi kan Maalet vinde!

Skolen begyndte sin Virksomhed med følgende Lærerpersonele: H. V. Andersen, cand. theol. A. R. Hansen, der var Skolens Bestyrer, Lærerinde Frk. Mathiassen, Lærerinde Frk. Nyholm, Lærer S. Ravnkilde, Lærerinde Frk. Syberg. Elevantallet var 63.

1907 afholdtes almindelig Forberedelseseksamen for sidste Gang og Mellemskoleeksamen for første Gang. Realeksamen afholdtes for første Gang her ved Skolen i 1908. Nu — saa mange Aar efter — kan det maaske have Interesse at se, hvad Skolens Bestyrer skrev om den nye Skoleordning. I Skolens Program for 1907 findes følgende Betragtninger:

Aaret 1907 maa betragtes som et Mærkeaar i den danske Skoles Historie. For

sidste Gang afholdtes da officielt den gamle Præliminæreksamen, adskillige Skoler vil endnu i faa Aar med ministeriel Tilladelse afholde denne Prøve, men „Øksen o.s.v.“, det er et Faktum, at „almindelig Forberedelseseksamen“ inden lang Tid vil høre det forbigangne til.

Man skilles nu en Gang ikke fra en tro Tjener uden med Vemod. Jeg anser det da ogsaa for sikkert, at alle Opdragere, Forældre saavel som Lærere, med en Følelse af Veneration vil tage Afsked med denne Eksamensform, der gennem adskillige Aar-tier har afgivet Normen for og Prøven paa det Maal af Kundskaber, som de reale Skoler formaaede at bibringe den opvoksende Ungdom. Og disse Skoler udsprang jo i sin Tid, tør man vel nok sige, af en spontan Trang i Folket til at søge etableret en Undervisningsform, der kunde danne et Mellemlid mellem den folkeskolelige Opdragelse og Statsskolens mere lærde og fra det praktiske Liv mere abstraherende Uddannelse af de unge. Allerede den — ganske vist imaginære — Pastor Homo hos Paludan Müller gik jo og ventede paa disse Skoler, før han vilde sende sin Søn hjemmefra.

Ti Aar han*) altsaa gammel er, endnu
Dog i den lærde Skole ej han sattes,
Skønt hverken Hoved eller Lyst ham fattes:
Men Sagen var, det Homo randt i Hu,
At mer end al Latin og Græsk nu skattes
Realiteter, som for Livet du,
Og at reale Skoler var i Gære,
Hvor Barnet skulde Mandens Gerning lære.

Og da de kom, maa de utvivlsomt i det hele og store have vist sig i Stand til at opfylde deres Bestemmelse, siden de ikke døde Straadød. Deres Raison d'être blev ingenlunde den, at mange af vore Embeds- og Videnskabsmænd har faaet deres første Uddannelse i Realskolen; thi de kunde jo rationelt have faaet den i den lærde Skole. Men der sidder rundt omkring i Landet Masser af Mennesker i praktiske Stillinger, Haandværkere, Handelsmænd, Jordbrugere, Teknikere af forskellig Slags, som er vilige til at erkende det Plus i Udvikling, som de har hentet i Realskolen, og det er netop det, der skulde være denne Skoles Hovedbestemmelse, at give de dertil skikkede Elementer i de bredere Lag en fyldigere og mere alsidig Uddannelse, end Folkeskolen ifølge Sagens Natur er i Stand til.

Naar jeg da har citeret det gamle Ord om Øksen, der ligger ved Roden af Træerne, mener jeg altsaa ingenlunde, at det Træ, man her har omhugget, faldt fordi det ikke bar god Frugt, man har kun fældet det i Haab om, at man paa dets Plads kunde have Held til at plante et andet, der kunde bære endnu bedre. Haabet beskæmmer ingen, og Tiden aabenbarer alt:

Det ligger nær for den enkelte Skole, ved Begyndelsen til den ny Ære at gøre Status over sin Part i den gamle, kaste et Blik tilbage paa den Del, den har taget i Arbejdet, for saa vidt, som det viser sig i de ydre Kendetegn, Eksamenerne og deres Resultater. Det er Gang paa Gang indtil Fortærskning gentaget, at Eksamensresultaterne ikke i og for sig udsiger noget angaaende en Skoles Brugbarhed, og dette er jo fuldkommen rigtigt, men lige saa sikkert er det, at disse Resultater er det eneste Hovedbogsregnskab, som Skolerne udadtil kan henvise til, og man kan i hvert Fald være ganske sikker paa, at der altid vil være retfærdige nok udi Israel til at holde Dom over Synderen, saafremt der paa dette Punkt skulde vise sig noget iøjnefaldende Deficit.

*) Sønnen, Adam Homo.

Jeg skal da tillade mig paa Nykøbing Realskoles Vegne at gøre nogle ganske faa statistiske Meddelelser.

Der har ialt 20 Gange været afholdt almindelig Forberedelsesexamen ved nærværende Skole. Til at bestaa denne Prøve (med Fransk) krævedes tidligere 48 Points, i den sidste halve Snes Aar $69\frac{1}{3}$, den, der opnaede 120 Points, fik Benævnelsen „bestaaet med Udmærkelse“, og det højeste Antal Points, der overhovedet kunde faas var 128. I den nævnte Aarrække (1888—1907) har Nykøbing Realskole ialt dimitteret 165 Elever, gennemsnitlig altsaa 9, hvorved det dog skal bemærkes, at de første Aar-gange kun talte meget faa Eksaminander, ofte kun 3 à 4. Af disse 165 Elever har 113 bestaaet med over 100 Points, 68 af disse med over 110 og af disse igen 24 med Udmærkelse (120—125 Points).

Hvad angaar de Livsstillinger, de 165 Elever har faaet, (eller nu er paa Vej til), da kan der selvfølgelig ikke foretages nogen paalidelig Optælling, en og anden Elev slipper os af Syne i Aarenes Løb, en og anden skifter Erhverv. Det tør dog nogenlunde sikkert siges, at 51 er bleven Embeds- og Bestillingsmænd, deraf 4 Præster, 20 Lærere, medens noget over 100 har søgt ind i praktiske Stillinger. 5 vides at være døde (deraf 2 ved Ulykkestilfælde).

I December 1910 fejrede Skolen sit 25 Aars Jubilæum under meget smukke og højtidelige Former. — Med Udgangen af Skoleaaret 1920—21 trak Skolebestyrer Axel R. Hansen sig tilbage fra Skolens Ledelse. Aktieselskabet, der ejede Skolen, solgte derefter denne til Skolebestyrer P. Kjeldgaard, som overtog Virksomheden 1. August 1921. Aktieselskabet vedblev dog at bestaa, og det har i den forløbne Tid paa mange forskellige Maader været Skolen en god Støtte.

P. S. S. Kjeldgaard,
Bestyrer.

PEDER SØRENSEN SERUP KJELDGAARD, Realskolebestyrer, er født den 9. Juli 1887 i Karby, som Søn af Gaardejer Svenning Christensen Serup Kjeldgaard og Hustru Ane født Sørensen. Gift 1921 med Else Kirstine Hansen. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1914, ved Grindsted Realskole fra 1914—18, derefter Medbestyrer, købte Nykøbing Mors private Realskole 1921. Har foretaget Studierejser i Tyskland, Frankrig, Italien, England og Norge og deltaget i forskellige Sprogkursus.

TEKNISK SKOLE. Grundlæggeren af Nykøbing tekniske Skole er Søren Peter Yde, der i mange Aar var Lærer ved Nykøbing Borgerskole og Kordegn ved Nykøbing Kirke. 1857 begyndte Yde at samle en Del Haandværkslærlinge til Undervisning Søndag Eftermiddag i et Klasseværelse paa Borgerskolen, og Vinter efter Vinter fortsatte Yde dette Arbejde gennem ca. 25 Aar uden at modtage Betaling derfor. Som Paaskønnelse af denne hans Virksomhed udnævnte Foreningen i 1880 Yde til Æresmedlem.

Fra Søndagsskole gaas der hurtigt over til Aftenskole, der afholdes et Par Gange om Ugen. For at opmuntre Eleverne bevilgedes der den 4. April 1866 af Foreningens Kasse 5 Rdl. til Præmier for de flinkeste Elever. I 1865 er Elevantallet vokset til 36, men mange af disse opførte sig alt andet en mønsterværdigt. Den 27. December 1869 foreslaar Smed V. S. Borggaard, at der oprettes en Tegneskole. En saadan har tidligere været startet, men maatte snart efter ophæves igen af Mangel paa Tilslutning. Nu vedtages det at sætte Tegneskolen i Gang og at afholde de med dens Drift forbundne Udgifter af Haandværkerforeningens Kasse, idet man senere haabede at faa et Tilskud fra Byraadet. 1877 opretter Arkitekt Rambusch en Tegne-, Regne- og Skrive-

skole. Der undervises 2 Timer hver Søndagsaften, og Betalingen er 4 Kr. maanedlig for Tegneskolens Vedkommende, for Undervisning i Regning og Skrivning 1 Kr. 50 Øre maanedlig, der udredes med Halvdelen af vedkommende Elev eller hans Mester, medens Foreningen tilskyder den anden Halvdel. En Bestyrelse paa 5 Medlemmer vælges, og denne kommer til at bestaa af: Tømrer Jensen, Murer Sørensen, Lærer Yde, Maler Broge og Snedker M. C. Andersen.

Den 15. Oktober 1883 oplyses det i et Møde, at Teknisk Skole har været lukket et Par Aar, da der viste sig for ringe Tilslutning. Nu foreslaar Formanden, A. Broge, varmt støttet af Redaktør H. Fog og Boghandler N. Dylh, at genoptage Undervisningen, hvilket enstemmigt vedtages. Der vælges paany Bestyrelse, og denne meddeler i næste Møde, at den har antaget Lærerne Rolighed Larsen og Toustrup til at undervise ved Skolen. Der skal gives Undervisning i Skrivning, Regning og Tegning Mandag, Onsdag og Fredag Aften fra Kl. 7^{1/2} til 9^{1/2}. Undervisningen er gratis for Lærlinge, hvorimod Svende skal erlægge et mindre Honorar. Skolen støttes ved et Tilskud fra Haandværkerforeningen paa 50 Kr. aarlig.

Den 20. Okt. 1884 aflægges Medlem af Bestyrelsen, Herredsfuldmægtig H. Nielsen, Beretning om Skolens Virksomhed, der viser smukke Fremskridt for flere Elevers Vedkommende. Nu gaar Skolen sin støtte Gang med skiftende Lærerkrafter og stadig stigende Elevantal. 26. August 1899 foreslaar Skolebestyrelsens Formand, Kancelliraad H. Nielsen, paa Bestyrelsens Vegne, at der til Støtte for Skolen dannes en Forening, „Teknisk Selskab“. Bestyrelsen havde affattet Forslag til Love for Selskabet, og dette Forslag fremsattes og vedtoges, og de fleste af de tilstedeværende indmeldte sig straks i den nye Forening. Lovene bestemmer, at det aarlige Kontingent er 2 Kr., og at Skolens Bestyrelse bestaar af 5 Medlemmer, hvoraf Byraadet vælger 2, Haandværker- og Industriforeningen 2 og Teknisk Selskab 1. Ligeledes vælges 2 Revisorer, 1 af Byraadet og 1 af Haandværkerforeningen.

Midt i 1890erne skænker Fabrikejær N. A. Christensen 10,000 Kr., som skal danne et Byggefond for Teknisk Skole. 1898 overlader Byraadet Skolebestyrelsen 1000 Kvadratalen Byggegrund ved den sydlige Ende af Vettelsgade overfor Posthuset, og man anmoder Arkitekt Hoffmeyer i Aalborg om at udarbejde Tegninger og Planer til en Skolebygning. Staten tilskyder 10,000 Kr., og man gaar i Gang med Arbejdet, der overtages i Entreprise af Murermester P. K. Pedersen. 21. Oktober 1900 staar Bygningen færdig og indvies ved en smuk Højtidelighed.

Skolen rummede i Kælderen Pedelbolig m. m., desuden 6 store, smukke og lyse Klasseværelser samt Kontor. Til Montering af dette ydede Haandværkerforeningen i 1900 et Tilskud paa 500 Kr. af sit Lotterifond.

Samtidig med Indflytningen i de nye Lokaler ansattes Arkitekt P. C. Pedersen som Forstander for Skolen mod et Honorar af 200 Kr. aarlig. Skolen havde i 1932-33 141 Elever, der undervistes i 10 Aftenklasser og 2 Dagklasser.

Skolens nuværende Bestyrelse bestaar af: Direktør E. Messerschmidt, R. af D., Formand, Snedkermester K. J. Ettrup, Næstformand, Forsørgelsesinspektør J. N. Jørgensen, Værkfører L. Møller og Typograf O. Petersen. Skolens Forstander er Arkitekt P. Chr. Pedersen.

EJNAR MESSERSCHMIDT, Direktør, R. af D., er født den 3. Januar 1857 i Rendsborg, som Søn af Oberst F. W. F. Messerschmidt og Hustru Albina født Stoltze. Gift 1886 med Thora Kierkegaard. Konstruktoreksamen fra Teknisk Selskabs Skole 1880, ansat hos D. Löwener & Co. fra 1882—86, hos N. A. Christensen & Co. i Nykøbing M. fra 1886, først som Medejær, fra 1897 som Direktør. Formand for Bestyrelsen for Nykøbing tekniske Skole og for Foreningen af Arbejdsgivere i Nykøbing Mors. Medlem af Bestyrelsen for Internationalt Isolations Kompagni Akts. Ikas, Formand for Bestyrelsen for

E. Messerschmidt,
Direktør.

Morsø Roklub og Morsø Forsvarsbroderforening, Medlem af Bestyrelsen for Akts. Skarrehage Molerværk og for Akts. Legind Bjerger Plantningsselskab.

LAURIDS MØLLER, Værkfører er født d. 2. Februar 1867 i Vejrslev Sogn paa Mors som Søn af Forpagter af „Vilsgaard“ Christian Møller og Hustru Charlotte, født Nygaard. Gift 1896 med Vilhelmine Marie Johansen. Udlært som Klejnsmed i Nykøbing M. 1884, Afgangseksamen fra Det tekniske Selskabs Skole i København 1888, Maskinisteksamen 1887, Værkfører hos Christensens Enke i Aarhus 1890, hos Ludvigsen og Hermansen i København 1891—93, hos N. A. Christensen i Nykøbing M. siden 1. November 1893. Medlem af Byraadet fra 1914—17, tid-

L. Møller,
Værkfører.

ligere i Bestyrelsen for Nykøbing Haandværker- og Industriforening og i Marineforeningen, Medlem af Bestyrelsen for Nykøbing Tekniske Skole og Medlem af Tilsynsraadet for Nykøbing Mors og Omegns Spare- og Laanekasse.

PEDER CHRISTIAN PEDERSEN, Arkitekt, er født den 7. November 1873 i Rødding ved Skive som Søn af Husmand Jens Pedersen og Hustru Kirsten Marie født Dam. Gift 1900 med Marie Kristine Petersen. Konstruktøreksamen i Aalborg 1897, derefter i Udlandet med Statsstipendium indtil 1898, Arkitekt i Nykøbing M. siden 1900. Forstander for Teknisk Skole siden 1900, Branddirektor for Købstædernes almindelige Brandforsikring i Nykøbing siden 1910, Formand for Nykøbing Grundejerforening, Medlem af Nykøbing Byraad fra 1925—33.

NYKØBING M.s HANDELSSKOLE. Paa Handelsforeningens Generalforsamling den 10. Februar 1890 blev der paa Forslag af Købmand M. Mathiassen nedsat et Udvalg til Oprettelse af en Aftenskole for Handelslærlinge, og den 15. September samme Aar vedtoges det at oprette en saadan med Undervisning 2 Aftener om Ugen à 2 Timer. Denne Undervisning udvidedes i 1892 med 2 Timer ugentlig, og i 1894 optages Bogføring i Undervisningsplanen. Den første Opgørelse over Skolens Størrelse foreligger 1897. Da har Skolen 21 Elever fordelt i 3 Klasser, og den samlede Udgift er 486 Kr. 78 Øre.

I 1910 flytter Skolen fra den private Realskole til den nyopførte Kommuneskole, hvor den siden har haft Lokaler. Disse er stillet gratis til Disposition af Kommunen. I Løbet af de næste 10 Aar stiger Elevantallet stærkt og naar i 1920 78. Først i 1931, da Tysk og Engelsk optages som Fag i Særkursus, der ogsaa kan besøges af tidligere Elever med Handelsmedhjælpereksamen, stiger Elevantallet til over 100. Siden er yderligere Stenografi og Maskinskrivning optaget. Dette sidste Fag har krævet betydelige Ofre til Maskiner, og Planens Gennemførelse skyldes navnlig Skoleudvalgets smidige Forhandling med Handelsforeningens Bestyrelse, som meget forstaaende ydede Skolen et Laan paa 1000 Kr. Dette i Forbindelse med en Udbetaling af 500 Kr. af Skolens kontante Beholdning gjorde det muligt straks at anskaffe 6 Skrivemaskiner og paabegynde det første Kursus med 12 Elever, i 1932, saaledes at Handelsskolens Undervisning nu omfatter: Dansk, Regning, Skrivning, Handelslære, Kontorarbejde og Bogføring paa Normalkursus og endvidere: Tysk, Engelsk, Stenografi og Maskinskrivning paa Særkursus.

Skolens Vækst har naturligvis forøget Udgifterne meget, for Regnskabsaaret 1932—33 var Balancen 5,378 Kr. 15 Øre. Statstilskudet 1207 Kr.

Skolens Stifter og mangeaarige Leder var Købmand M. Mathiassen, hvis ukuelige Energi og Offervilje stadig holdt Skolen i Gang i de første vanskelige Aar. Ved

Handelsforeningens Generalforsamlinger talte han Skolens Sag og fik Underskudet betalt. Hr. Mathiassen stod som Leder af Skolen til 1919, da Skolens ældste Lærer, L. Poulsen, overtog Ledelsen. I 1928, da Lærer Poulsen efter eget Ønske fratraadte som Forstander, overtog O. Mathiassen Stillingen. — Skolens nuværende Udvalg bestaar af følgende: V. Voetmann, Formand, A. Agerlin, Sekretær, og A. Petersen, Medlem af Censuren for Jylland.

O. Mathiassen,
Forstander.

OLAF MATHIASSEN, Forstander, er født den 10. Juni 1892 i Assens som Søn af Realskolelærer Hans Peter Mathiassen og Hustru Ellen, født Schönheinz. Gift 1918 med Juliane Lucia Clausen. Dimitteret fra Jellinge Seminarium 1913, Vikar i Assens, derefter Lærer ved Efterskolen i Holsted, Militærtjeneste fra 1914—15, derefter Vikar i Assens fra 1915—16, Lærer ved Nykøbing kommunale Skolevæsen siden 1. September 1916, Lærer ved Nykøbing Handelsskole siden 1916, Forstander for samme fra 15. August 1928, tidligere Formand for Nykøbing Idrætsforening.

ARBEJDERNES AFTENSKOLE I NYKØBING oprettedes i 1912 paa Initiativ af Arbejdernes Fællesorganisation. Kommunen gav sit Tilskud hertil ved Lokale, Lys og Varme samt et kontant Tilskud. Til at begynde med underviste man her ligesom i Thisted i Dansk og Regning, men gik senere over til Engelsk og Tysk, Bogholderi og Dameskrædersyning. Senere igen oprettedes der Efterhold, og der optoges Undervisning i Tegning og Lakskrift. Undervisningen saavel som Materialet er fuldstændig gratis. Et stort uegennyttigt Arbejde for Skolen er ydet af Hr. Kommunelærer Rasmus Skriver, der i 1931 afløstes af Realskolelærer H. C. Hansen som Forstander.

Aftenskolen ledes af Arbejdernes Oplysningsforbund og Skolens første Formand var Cigarmager Chr. Jensen, der i 1923 afløstes af nuværende Formand, Slagter Knudstrup. Elevantallet var i 1932-33 129, og der har ialt været undervist i 4010 Elevtimer.

FREDERIK WILHELM KNUDSTRUP, Slagter, er født den 1. September 1883 i Viborg som Søn af Slagter Rasmus Knudstrup og Hustru Christiane, født Crone. Gift 1911 med Dagmar Davidsen. Udlærte som Slagter i 1904, Bestyrer i Ebeltoft fra 1904—08, i Skive fra 1908—14, Slagter paa Morsø Andelslagteri i Nykøbing M. fra 1914, Formand for Arbejdernes Aftenskole i Nykøbing M., i Hovedbestyrelsen for Dansk Slagteriarbejderforbund, i Bestyrelsen for Svendehjemmet og for Haandværkssvendenes Rejse- og Sygeforening, Medlem af Ligningskommissionen og Kasserer i Slagteriarbejdernes Fagforening.

F. W. Knudstrup,
Slagter.

NYKØBING MORS FOLKEBIBLIOTEK. I „Provst Schades Beskrivelse over Øen Mors“ findes følgende Anmærkning om et „Laanebibliotek“ i Nykøbing: Døbefonten staar i et Aflukke i det nordøstlige Hjørne af Kirken. Formedelst denne Af-sideshed blev Døbehandling foretaget ved et Bord i Choret, lige for Alteret. Fonten er nu flyttet op ved en Side i Choret, og paa dens forrige Plads er Morslands Laanebibliotek opstillet. Denne Bogsamling, som begyndtes i Aaret 1806, bestaar nu (1811) af henved 400 Bind“.

Af et gammelt Manuskript, der ejedes af Konsul A. H. Schade, kan man erfare

nedennævnte: „Allerede for nogle Aar siden blev en Deel af Nykiøbings og Morsøe Lands mere dannede Indvaanere enige om ved et Læseselskab at bøde paa det Savn af den nyere Litteratur, som ved Egnens lange Frastand fra de Steder, der ere i nærmeste Besiddelse af Litteraturens Skatte, nødvendig maatte opstaa. Dette oprettede Læse-Selskab har i flere Aar bestaaet til almindelig Tilfredshed. Man blev derved for det meste bekient med det vigtigste, som den Danske Litteratur i disse Aar har frembragt, og for ikke ved Omkostningerne at blive nødsaget til at indskrænke sig til alt for faa Bøgers Anskaffelse, søgte man at aabne sig en ny Hjelpekilde derved, at man efter Afbenyttelsen af Bøgerne i det forløbne Aar, ved ethvert Aars Udgang solgte disse ved Auction. Saa nyttig nu end dette kunde være for Selskabets Oeconomie, saa fulgte dog deraf, at mangen en Videnskabs Elsker maatte savne den Fordeel efter længere Tid at kunne tilfredsstille sin Attraa efter en gientagen og roligere Nydelse af mangt et godt Værk eller Afhandling. Følelsen af dette Savn forenet med Ønsket om ogsaa at kunne virke for Efterslægten frembragte den Idee at opbevare Læseselskabets Bøger i en vedvarende Bogsamling, der i Forening med de Bøger, Selskabet allerede ejer, som og de, der til dette Øjemed er skienket af Adskillige, dets Interessenter, skal bære Navn af Morslands Bibliotek“.

Der fastsattes derefter en Række Love, hvoraf vi her skal nævne nogle ganske enkelte:

Læse-Selskabet skal staa under samme Direction som Biblioteket.

Til Directeurer udvælges 2 af Selskabets Medlemmer, som i Forening med Bibliothekaren der tillige skal bestyre Læse-Selskabets Anliggender, udgør Directionen.

Selskabet vedtager som en bestandig og ufravigelig Regel, at i hvilken som helst Forandring der i Tiden end kunde foregaae enten med Selskabets Medlemmer eller dets Love, saa skal dog Bibliotheket blive uforrykket, som en Nykiøbing Kiøbstad og Morsøs Land tilhørende Ejendom.

Dette saa grundigt forberedte Bibliotek forsvandt imidlertid sporløst, uden at nogen ved, hvor det blev af.

Efter den Tid har der været en Del Lejebiblioteker i Nykøbing, og i 1893 begyndte Haandværkerforeningens Bogsamling at spille en Rolle, men dels udlaantes Bøgerne kun til Foreningens Medlemmer, og dels var ogsaa der Midlerne meget smaa. Samlingen — ca. 1400 Bind — overgik 1912 til Folkebiblioteket.

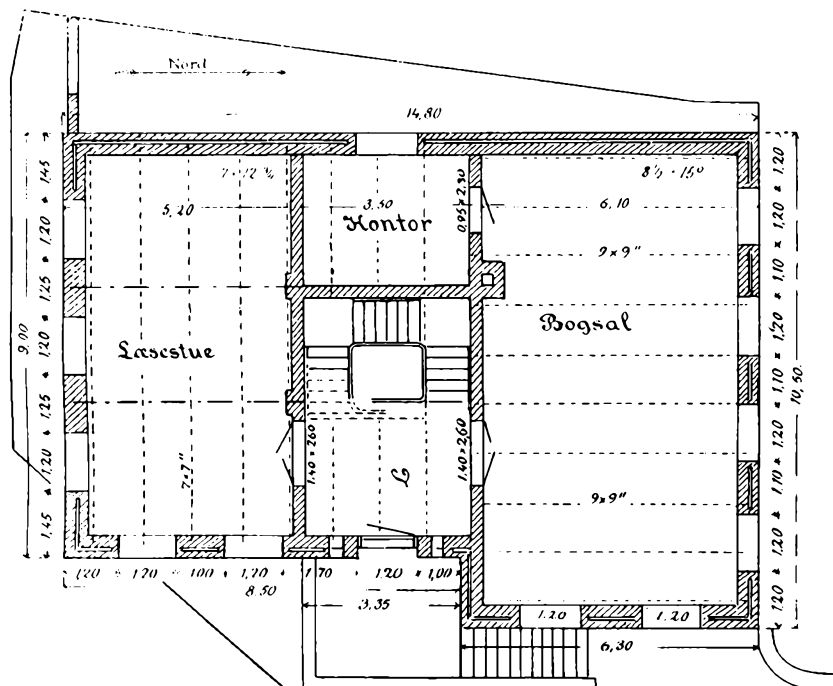
Foranstaaende Oplysninger om Bogsamlinger i Nykøbing giver jo et interessant Billede af, hvad der er gaaet forud for det i Aaret 1912 oprettede Folkebibliotek i Nykøbing M. — Den Mand, der i første Linie fik Sagen ført frem dertil, var nu afdøde Tømmerhandler A. Christensen i Nykøbing, der i mange Aar gjorde et energisk Arbejde for at skaffe Byen et Folkebibliotek.

A. Christensen.

Som Bibliotekar i omtalte Haandværkerforenings Bogsamling fik han et klart Blik for det utilstrækkelige i kun at have et saa lille Bibliotek, og at der ingen Udsigt var til, at der inden for disse Rammer kunne naas det tilfredsstillende Resultat, at faa et Bibliotek med Udlaan for alle.

Efter et mangeaarigt, utrætteligt og energisk Arbejde for at skabe Interesse herfor og Kapital dertil, havde han skaffet sig saa megen Respekt for sit uegennyttige Arbejde, at han fik Byens Matador, Jernstøber N. A. Christensen, interesseret i Sagen, og det resulterede i, at han i 1912 skænkede 8000 Kr. til Oprettelsen af et Folkebibliotek, og glad blev Tømmerhandleren.

Grundplan af Biblioteket i Nykøbing.

Nu blev der taget kraftigt fat paa at gennemføre Sagen, men Tømmerhandleren ønskede et Udvalg til at hjælpe sig og i Samraad med Jernstøberen anmodedes Provst Vilh. Hansen, Redaktør, cand. theol. Bærris og Sparekassedirektør F. Bang om sammen med Tømmerhandleren at danne Bestyrelse, hvilket de ogsaa indvilligede i, og med Tømmerhandleren i Spidsen begyndtes det forberedende Arbejde. Det første var at faa Haandværkerforeningens Bibliothek

nedlagt, og man havde haabet, at denne Forening havde set lidt stort og forstaaende paa Sagen og ligesom sket var andre Steder, f. Eks. i Thisted, at den vederlagsfrit havde overdraget sit Bibliotek til Folkebiblioteket, men her blev man slemt skuffet. Da der imidlertid ingen Mening var i, at der var 2 Biblioteker i saa lille en By, maatte man jo se at opnaa en Ordning, men Haandværkerforeningen vilde hverken forære eller sælge, trods det, at Foreningen havde Tab ved at drive sit Bibliotek, og Medlemmerne kunde blive bedre betjente i et Folkebibliotek.

Der blev nu ogsaa en Del Opposition fra en Del Medlemmers Side mod Bestyrelsesmedlemmernes Uforstaaenhed, og man kom atter i Forhandling, der resulterede i, at man betalte 1000 Kr. for at faa Bogsamlingen overdraget, en Pris, som kan kaldes baade billig og dyr, da de fleste af Bøgerne var noget forslidte.

Nykøbing Byraad stillede sig mere velvilligt overfor Sagen, idet det overlod Folkebiblioteket 2 store Klasseværelser i Kommuneskolen, et til Udlaans- og et til Læsestue, samt gratis Lys og Varme.

Efter et energisk Arbejde, specielt fra Tømmerhandler Christensens Side, kunde man allerede i September 1912 aabne Folkebiblioteket i Nykøbing med en Bogsamling paa ca. 3000 Bind, deraf en fortrinlig Haandbogsamling til Læsestuen, allerede $\frac{1}{2}$ Aar efter blev Bogbestanden forøget med yderligere ca. 1000 ny indkøbte Bøger.

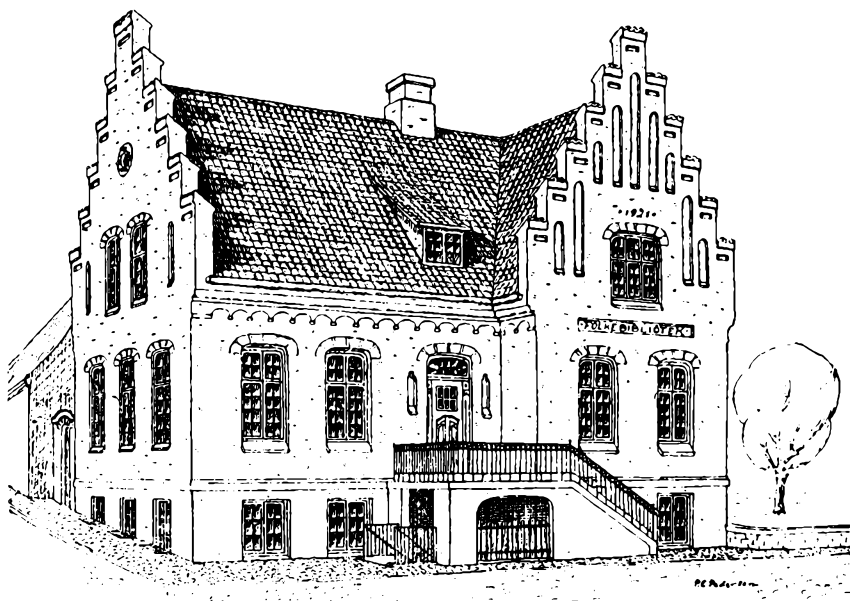
Starten forløb godt! Tømmerhandleren paatog sig Ledelsen, og Biblioteket havde aabent 3 Aftener om Ugen, fra 7—9 Aften. Byens Befolkning benyttede straks i stor Udstrækning Biblioteket, og da mange Borgere tillige støttede med Pengebidrag, og man kunde forvente Statstilskud, saa man ogsaa med god Fortrøstning paa den økonomiske Side af Sagen. Da man saa nu havde faaet alt i en god Gænge, begyndte man saa smaat at stille sig det højere Maal, at faa sin egen Biblioteksbygning, og faa den paa et centralt og godt beliggende Sted, da Skolen laa lidt mindre godt i en Sidegade med mindre god Gadebelysning.

Et bedre Sted fandt man straks paa Hjørnet af Kirkegade og Toftegade i Byens Centrum. Der laa et gammelt Hus, som man ved Køb sikrede sig for at kunne bygge der, naar en Gang man opnaaede at faa de nødvendige Penge dertil. Nykøbing By var bleven Arving til det halve af Grosserer M. C. Holm og Hustrus Formue, som dog først kom til Udbetaling efter den sidstes Død. Holm døde 1891 og Fru Holm døde 1914—15, og det viste sig da, at Formuen, der arvedes, var en Del større, end der var testamentariske Bestemmelser for, og man indgav til Byraadet et Andragende om at faa bevilget 25,000 Kr. Man opnaaede et Tilsagn paa 20,000 Kr. til Formaalet, men da der gik flere Aar, inden Beløbet blev udbetalt, blev det med Renter til 25,893 Kroner. M. C. Holm var født i Nykøbing under smaa Forhold, tjente sine første Penge i Amerika, kom til Danmark igen og stiftede her bl. a. Dampskibsselskabet „Norden“ og Helsingør Skibsværft.

Nu saa man lidt lyst paa Sagen igen, men der var jo alligevel langt til Vejs Ende, men Haabet om, at der skulde findes endnu een eller flere Bysbørn, det var gaaet godt for ude i Verden og havde Kærlighed til sin Fødeby, opgav man ikke. Dette Haab skuffede ikke. Den 26. November 1920 faar man et Brev fra Prokurist C. C. Bang i Firmaet A. C. Illum i København, hvori han meddeler Biblioteket, at han nu kunde følge sin Lyst til at gøre noget godt for sin Fødeby ved at skænke 25,000 Kroner til en Biblioteksbygning i Nykøbing paa Betingelse af, at der fra Stat eller Kommune kunde skaffes de manglende Midler til Bygningens Opførelse, samt at Gaven var givet med Glæde, og den modtoges ogsaa med Glæde og Taknemmelighed. For at fremskynde Sagen sendte Hr. Bang straks Beløbet til Bestyrelsens Disposition.

Efter Ansøgning skænkede derefter Byraadet 10,000 Kr. og Staten 3000 Kr. til Lokalernes Indretning, og med paaløbne Renter disponerede man saa over 65,000 Kr. Man gik straks i Gang med at realisere Planerne, men den første Vanskelighed kom straks ved, at den velbeliggende Byggegrund viste sig at være temmelig lille, men med stor Velvilje fra Kirkeautoriteternes Side fik man et Stykke Jord overladt af den tilstødende Kirkeplads.

Efter Tegning af Arkitekt P. C. Petersen, Nykøbing, begyndte man med Opførelsen, og 3. Juni 1921 fandt en lille Højtidelighed Sted ved Grundstensnedlæggelsen. - Paa nordre Side af Indgangen blev indmuret en Blykapsel, indeholdende et Pergament skrevet med Tusch og med følgende Ordlyd: „Aar 1921, den 3. Juni, i Kong Christian den 10.s Regeringsaar, nedlagdes Grundstenen til denne Bygning for Nykøbing M. Folkebibliotek. - Borgmester i Nykø-

Nykøbing M. Folkebibliotek.

bing er Murer J. N. Jørgensen og Biblioteksbestyrelsen bestaar af: Provst Vilh. Hansen, Lærer Brøchner, Tømmerhandler A. Christensen, Borgmester J. N. Jørgensen og Sparekassedirektør Frederik Bang, hvoraf de tre sidste danner Byggeudvalg.

Bygningen opføres efter Tegning af Arkitekt P. C. Petersen.

Murerarbejdet udføres af Murermester P. C. Sejersen for 11,500 Kr., Tømrerarbejdet af Tømrermester M. Mathiassen for 4,600 Kr., Snedkerarbejdet af Tømrermester L. Larsen for 4,365 Kr., Blikkenslagerarbejdet af Blikkenslager N. P. Pedersen, Glarmesterarbejdet af Glarmester Helleberg Andersen, Elektriske Installationer af Elektriker G. Beck, Smedearbejdet af Smedemester N. P. Pedersen og Varmeapparater af Aktieselskabet N. A. Christensen & Co. i Nykøbing M.

I Prisen for Murer- og Tømrerarbejde er ikke indbefattet Tømrermaterialer og Mursten. Mursten leveredes fra Julsgaard Teglværk og Træmaterialet fra Aktieselskabet Fælles Tømmerlageret for Bibliotekets Regning.

Folkebiblioteket er stiftet i Aaret 1912 paa Grundlag af en Gave paa 8,000 Kr., som Jernstøber N. A. Christensen har skænket Byen til dette Øjemed og har siden drevet sin Virksomhed i Lokaler i Kommuneskolen.

Folkebiblioteket er en selvejende Institution, der nu er bleven i Stand til at opføre sin egen Bygning ved, at der af de Midler, Byens Velgører, M. C. Holm, har skænket Nykøbing M., af Byraadet er overladt ca. 25,000 Kr. til dette Formaal og ved, at Prokurist Camillo Bang i København af Interesse for og Kærlighed til sin Fødeby har sendt 25,000 Kr., samt ved, at Nykøbing Byraad har bevilget 10,000 Kr. til samme Øjemed, hvorefter man har et Byggefond paa 60,000 Kr.

Bygningen opføres paa Hjørnet af Kirkegade og Toftegade og anslaaes til at ville koste 80,000 Kr. De manglende Penge forventes at faas ved Gaver og Laan. Grunden er erhvervet for 3,000 Kr. ved Køb af en Ejendom Matr. Nr. 30 og 277 og ved, at Kirken har skænket en Del Grund, hvorved der opnaedes Facade til Kirkegade. Vedrørende Forkøbsret til Naboejendommen mod Vest til eventuel Udvidelse er der sikret ved tinglæst Servitut paa nævnte Ejendom.

Folkebiblioteket ejer i Dag lidt over 5,000 Bind Bøger i alle Fag. Udlaanet var i 1917: 7,000 Bind, i 1918: 9,500 Bind, i 1919: 15,700 Bind og i 1920: 19,000 Bind.

Vedlagt denne Redegørelse er Bibliotekets Kataloger, dets Anlægsregnskab m.m., et Eksemplar af Lovene, Byens 3 Aviser: Morsø Avis, Morsø Folkeblad og Morsø Socialdemokrat samt følgende gangbare Mønter: En Tokrone — En Enkrone — En Sølv-Femogtyveøre — En Nikkel-Femogtyveøre — En Sølv-Tiøre — En Nikkel-Tiøre — En Femøre — En Toøre og En Enøre.

Vi nedlægger Grundstenen med de bedste Ønsker for Folkebibliotekets Trivsel til Held og Lykke for Nykøbing Mors Bys Indbyggere.

Provst Vilh. Hansen. Fred. Bang. A. Christensen.
N. E. Brøchner. J. N. Jørgensen“.

Direktør Bang foretog som Formand for Byggeudvalget Indmuringen.

Provst Hansen udtalte derefter Ønsket om, at de Forudsætninger, under hvilke Folkebiblioteket bliver rejst, ikke maatte blive skuffede. Naar vore Efterkommere om nogle Hundrede Aar finder denne Blykapsel, tør vi haabe, at de Mennesker, der lagde Grunden til denne Bygning, gjorde det, for at den opvoksende Slægt kunde nyde godt deraf.

Den 20. August 1921 holdtes Rejsegilde under festlige Former, og den 11. Oktober fik Biblioteket sin festlige Indvielse, der overværedes af Biblioteksdirektør Døssing og Prokurist C. Bang.

Der blev holdt mange Taler, og bl. a. udtalte Borgmester Jørgensen: „Denne Dag er en Mærkedag og en Festdag. Den Spire, der først blev lagt, er vokset op under gode Forhold til at blive en kulturel Faktor af stor Værdi. Resultatet skyldes enkelte Mænds ihærdige Arbejde. Tak fra Byens Borgere, særlig vil jeg takke Prokurist Bang. Samfundet er overordentligt stærkt interesseret i Foretagender af denne Slags, og derfor tror jeg at kunne sige, at Byen vil være rede til Støtte“.

Biblioteksdirektør Døssing udtalte bl. a.: „Det er glædeligt, naar man staar som Statens Repræsentant, da at kunne sige, at Pengene er givet godt ud, og det er de her. Jeg var ogsaa glad ved at kunne være med til at udbetale Støtte til et Folkebibliotek som det i Nykøbing. Jeg vil haabe, som Borgmesteren lovede, man nu vil være villig til at yde Støtte. Nykøbing Folkebibliotek er en af de mest velholdte Bog-samlinger, jeg har truffet paa. Mange af de Bøger, som findes her, er i Tiden ikke til at opdrive for Penge“.

Næste Dag fortsatte Biblioteket sin Virksomhed i de nye gode Lokaler med Tømmerhandler A. Christensen som øverste Leder og Lærer Brøchner som Bibliotekar. Udlaanstiden er Mandag, Onsdag, Fredag og Lørdag Aften fra Kl. 7—8, og Læsestuen er aaben hver Søndag fra Kl. 7—9^{1/2}.

Biblioteksløkalerne bestaar af en stor Læsestue, Kontor, Udlaanslokale og i Kælderetagen et stort Rum, der eventuelt kan omdannes til Børnelæsestue samt et Rum til Arkiv, og flere mindre Rum.

I 1926 dør Tømmerhandler Christensen. For den store Interesse og det store Arbejde han har gjort for Bibliotekssagen i Nykøbing vil han altid blive mindet med Højagtelse og Taknemlighed.

Bestyrelsen, der hidtil har været selvsupplerende, maa forandre denne Valgmaade for at opfylde Biblioteksloven herom; der stiftes en Biblioteksforening i Aaret 1927, og denne faar saa Hvervet at vælge 3 Medlemmer, Byraadet 1 Medlem, og det femte Medlem vælges af Bibliotekets Velgører, Prokurist C. Bang i København, saa længe han lever. Derefter gaar dette Valg over til Biblioteksforeningen.

I Februar 1927 faar Biblioteket Besøg af Biblioteksdirektør Døssing, og man drøftede en Nyordning af Bibliotekets Arbejdsvirksomhed med det Resultat, at man vedtog at gaa over til det amerikanske Kortsystem med Udlaan fra de aabne Hylder. Tillige at udvide Aabningstiden med 2 Timer daglig for Udlaan og Læsestue, der derefter bliver fra 4—6 Eftermiddag og fra 7—9 Aften.

Endvidere ikke fremtidig at tage Betaling for Udlaan til Byens Behoere samt at give Landboerne fra Mors Adgang til gratis Udlaan af Faglitteratur, mod at de meldte sig ind i Biblioteksforeningen, der tager 2 Kr. aarlig i Kontingent.

Da disse Forandringer jo i høj Grad vilde dels forøge Driftsudgifterne, dels formindske Indtægterne ret betydeligt, maatte man forsøge at faa nye Indtægter, dels ved en forøget Tilgang til Biblioteksforeningen, dels ved at henvende sig til de større Institutioner og Virksomheder om pekuniær Støtte. Det lykkedes at opnaa et Tilskud fra de sidstnævnte paa 8—900 Kr. og et Medlemsbidrag paa ca. 500 Kr. samt at faa Kommunens Tilskud forhøjet med 500 Kr., fra 2500 til 3000 Kr.

Bibliotekets Virksomhed er i stadig Fremgang, og 1933 udvider man atter Aabningstiden for Læsestue og Udlaan med en Time daglig, saa Tiden bliver fra 3—6 Eftermiddag og 7—9 Aften. Lærer Brøchner afgaar ved Døden efter et langt Sygeleje — han havde udført et stort og anerkendelsesværdigt Arbejde for Biblioteket — og Lærer L. P. Sørensen bliver Enebibliotekar. Som Assistent ansættes Frk. Aase Møllerup og som Elev A. Nielsen. Man vilde jo helst have taget en Ordning med en

Bibliotekar, der kunde ofre hele sin Arbejdskraft for Biblioteket, men da en Assistent alligevel ikke kunde undværes, magtede man ikke den økonomiske Side af en saadan Ordning. Efterfølgende Statistik viser Bibliotekets stigende Virksomhed:

	1928-29.	1929-30.	1930-31.	1931-32.	1932-33.
Statstilskud	5615 Kr.	5525 Kr.	5365 Kr.	5600 Kr.	5040 Kr.
Kommunetilskud	3000 -	2700 -	3000 -	3000 -	3000 -
Andre Tilskud	1427 -	1431 -	1400 -	1300 -	1200 -
Køb af nye Bøger for	5273 -	4970 -	5051 -	5171 -	4765 -
Bogbestand Antal Bind	7110	7769	8918	9278	9915
Udlaanenes Antal	33387	33493	33831	38714	47508
Antal Besøg paa Læsestuen	4441	4020	4000	4866	6917

For den nuværende Del af Regnskabsaaret er Stigningen fortsat, og man kommer over de 50,000 Udlaan, og naar de medregnes, der ikke noterer deres Navn i Besøgsprotokollen, kommer man over de 10,000 Besøg, og Bogantallet kommer til at overskride 10,000 Bind.

Den nuværende Bestyrelse for Biblioteksforeningen er: Kæmner C. Nielsen, Formand, Redaktør Laust Nielsen og Forretningsfører J. Poulsen.

Den nuværende Bestyrelse for Folkebiblioteket er: Sparekassedirektør Fred. Bang, Formand, Socialinspektør J. N. Jørgensen, Sparekassedirektør Chr. Bigum, Forfatteren Marius Dahlsgaard og Kommuelærer Skrifer. Biblioteket er gældfrit.

LARS PETER SØRENSEN, Bibliotekar, er født d. 1. Januar 1891 i Vokslev Sogn som Son af Gaardejer Peder Sørensen og Hustru Larsine, født Jensen. Gift 1933 med Gyda Kirk. Dimitteret 1914 fra Hjørring Seminarium, forskellige Vikariatet fra 1914 -20, Lærer ved Grindsted Realskole fra 1920 -21, Lærer ved Nykøbing Realskole siden 1. August 1921, Bibliotekar ved Nykøbing M. Folkebibliotek fra 1. Januar 1933. Bibliotekareksamen 1922-23.

L. P. Sørensen,
Bibliotekar.

THISTED AMTS OG NYKØBING KØBSTADS SYGEHUS er oprettet i Aaret 1870. Dette Aar købte Thisted Amt og Nykøbing Købstad i Forening en Bygning, som indrettedes til Sygehus for medicinske Patienter. I 1885 opførtes Epidemisygehuset med ca. 20 Senge, i 1902 ombyggedes Økonomiafdelingen, i hvilken der indrettedes Køkken med tilhørende Lokaliteter, Bolig for Økonomaen og Kontor, samt paa 1. Sal en Tuberkuloseafdeling paa 8 Senge og i Stuen en Sindssygeafdeling paa 4 Senge. I 1909 byggedes en ny medicinsk-kirurgisk Afdeling med 40 Senge, og den gamle medicinske Bygning nedreves.

En selvstændig Vaskeribygning med Tørre- og Strygestue samt Desinfectionsanstalt opførtes i 1915. — I denne Bygning er der tillige indrettet Systue og Bolig for Vaskeripersonalet. I 1925 foretoges en større Udvidelse af Sygehuset, idet der i Tilslutning til den i 1909 opførte medicinsk-kirurgiske Afdeling opførtes en ny Bygning, som gav Plads til yderligere 34 Senge. — Efter at denne Afdeling var taget i Brug, havde Sygehuset Plads til 74 medicinsk-kirurgiske Patienter, 20 epidemiske, 8 for Tuberkulose og 4 for Sindssyge, ialt 106 Sengepladser. Sygehuset er beliggende mellem Østergade og Anlægget og ejes af Thisted Amt med $\frac{2}{3}$ og Nykøbing Købstad med $\frac{1}{3}$. Det til Sygehuset hørende Areal udgør ca. $1\frac{1}{2}$ Td. Land. Sygehuset er bestemt til at optage Patienter fra Øen Mors, hvis samlede Indbyggerantal er ca. 26,000.

Sygehuset i Nykøbings medicinsk-kirurgiske Afdeling.

Opførelsen af den store Tilbygning i 1925 udførtes af Arkitekt Chr. F. Nielsen, Aarhus. Bygningen er opført i 2 Etager af røde Sten med cementpudset Sokkel, men i Modsætning til de øvrige Bygninger, med Tegltag. — Den nye Bygning, der ligger vinkelret paa den ældre, er forbundet med denne ved en fladtaged, toetagers Forbindelsesgang, der mod Øst er ca. 4 m lang og mod Vest fortsætter i et fremspringende Indgangsparti, der rummer Hovedtrappen op gennem Etagerne. I Kælderen, der gaar under hele Bygningen, er der foruden forskellige Depotrum mod Syd Portørværrelse,

Den vestlige Gavl af Tilbygningen i 1925 med Forbindelsesplassen til den ældre Afdeling. Til venstre ses Epidemiafdelingen.

Spisestue og to Laboratorierum, mod Nord, adskilt fra det nævnte ved en Gang, findes Kedel og Kulrum samt Tøjsorteringsrum. Stue og 1. Sal er bygget omtrent ens med Korridor mod Nord gennem Bygningens Længde, adskillende Sygestuerne mod Syd fra Lokaliteterne i Udbygningen. I Tagetagen er der mod Syd Funktionærværelse, mod Nord Badeværelser m. m. Den nye Tilbygning kostede ca. 200,000 Kr., medens Montering beløb sig til ca. 40,000 Kr. I Oktober 1920 anskaffedes et Røntgenapparat til Fotografering, hvilket med Installation kostede 15,543 Kr. Ved Læge Nordentofts Tiltrædelse som Overlæge medbragte han et Røntgenapparat, som en Tid blev drevet for Overlægens Regning, indtil det fra 1. Januar 1924 overtoges af Sygehuset for 15,497 Kr. Desuden findes der paa Sygehuset Lysbehandlingsafdeling med Kvarts-, Sollux- og Kulbuelyslamper. Sygehuset har ikke selv Sygeautomobil, men Overenskomst om Kørsel med en Vognmand i Byen, som stiller 2 Sygetransportautomobiler til Raadighed.

Ved Sygehuset er ansat: Overlæge J. Nordentoft, Inspektør M. P. Madsen, Oversygeplejerske Frk. B. Hornstrup, Operationsygeplejerske Frk. N. Aggerholm, Afdelingssygeplejerske Frk. E. Aagaard og Økonoma Frk. E. Christensen.

JAKOB NORDENTOFT, Overlæge, er født d. 28. Februar 1881 i Brabrand som Søn af Sognepræst P. Nordentoft Thomsen og Hustru Vincentia født Michelsen. Gift 1908 med Ellen Caroline Halgreen. — Student fra Aarhus 1899, med. Eksamen 1906, Reservelæge ved Aalborg Sygehus fra 1906-07, Skibslæge 1907, praktiseret i København fra 1907-10, Studierejser (Røntgen og Radiumterapi) 1908-09-10-11-22 og 23, Assistent ved Aarhus Sct. Josephs Hospitals kir. Afdeling fra 1910-13, Reservelæge ved Aarhus Amtssygehus fra 1913-19, Specialistnærkendelse i Kirurgi og Radiologi 1918, Læge ved Amtssygehuset paa Samsø fra 1919-22, Overlæge ved Thisted Amts og Nykøbing Købstads Sygehus siden 1922, Medlem af Society internationales de Radiologi.

J. Nordentoft.
Læge.

MADS PETER MADSEN, Inspektør, er født den 2. Juli 1893 som Søn af Gaardejer Anthon Jensen Madsen og Hustru. Gift 1923. Sergent i Infanteriet fra 1917-20, derefter ved Forplejningskorpsset, dels i København og dels paa Kronborg og i Viborg, udnævnt til Oversergent 1927, Sygehusinspektør ved Thisted Amts og Nykøbing Købstads Sygehus siden 1930. Dekorert med 8-Aars Hæderstegn.

BENEDIKTE HORNSTRUP, Oversygeplejerske, er født den 25. August 1880 i Frederikshavn som Datter af Hotelejer Jens Frederik Hornstrup og Hustru Anna født Berentsen. Elev ved Kolding By- og Amtssygehus, fra 1921 Sygeplejerske ved Esbjerg Sygehus, siden 1. Marts 1923 Oversygeplejerske ved Thisted Amts og Nykøbing Købstads Sygehus.

NINA AGGERHOLM, Operationssygeplejerske, er født den 26. Marts 1887 som Datter af Avlsbruger Christen Aggerholm og Hustru Mariane født Petersen Saarup. Sygeplejerske ved Aarhus Kommunehospital og Rigshospitalets Officiantgang, siden 1. Februar 1924 Operationssygeplejerske ved Thisted Amts og Nykøbing Købstads Sygehus.

ELISABETH AAGAARD, Afdelingssygeplejerske, er født den 11. Oktober 1884 i Skibsted som Datter af Sognepræst Jens Hornsyld Aagaard og Hustru Marie født Olsen. Sygeplejerske ved Silkeborg Sanatorium, Brønderstev Sygehus, Aarhus Kommunehospital, Assistent fra 1918-19, Sygeplejerske ved Vejlefjord Sanatorium fra 1919-25, Afdelingssygeplejerske ved Thisted Amts og Nykøbing Købstads Sygehus siden 1. Januar 1926.

ELLEN CHRISTENSEN, Økonoma, er født den 23. Februar 1891 i Nykøbing F. som Datter af Toldopbebørselskontrolør C. E. P. Christensen, Allinge paa Bornholm, og Hustru Caroline født Jacobsen. — Husholdningselev i Rigshospitalets Køkken fra 15. Januar 1920 til 15. Januar 1921, derefter Aflønningsassistent samme Sted indtil 1. Juli 1923, fra 1. Juli 1923 ansat som første Assistent ved Amtssygehuset i København (Nylandsvej), fra 1. September 1924 Økonoma ved Thisted Amts og Nykøbing Købstads Sygehus.

E. Christensen,
Økonoma.

ARBEJDERFORENINGENS SYGEKASSE, NYKØBING M. Den 8. September 1861 samledes efter Indbydelse af Købmand A. B. Wøller en Kreds af Mænd for at danne en „Arbejder-Forening“ i Nykøbing Mors. Der indmeldtes straks 51 Medlemmer, og Foreningens Formaal var efter Statutternes § 1 „ved fælles Hjælp at understøtte hverandre i paakommende Sygdomstilfælde, alt under lagttagelse af de i det følgende indeholdte nærmere Bestemmelser“.

Statutterne bestemte endvidere, at Indskudet skulde „erlægges med 3 Mark ved Indskrivningen samt 8 Skilling ugentlig i de 8 Sommermaaneder og 4 Skilling i de 4 Vintermaaneder“.

Naar et Medlem kom til Restance med Kontingent, og han „ved tvende af Foreningens Deltagere, der ere Medlemmer af Bestyrelsen, vitterligen er affordret Summen og ikke betaler senest 8 Dage derefter, ialt for 3 Uger“, blev han slettet af Foreningen og havde intet Krav paa denne.

En Bestemmelse om, at de sygemeldte foruden fri Læge og Medicin skulde have 2 Rdl. i ugentlig Hjælp blev den 3. Maj 1868 forandret saaledes, at der ingen Pengehjælp udbetaltes.

Foreningens Anliggender lededes dengang og i mange Aar derefter af en Bestyrelse paa 5 Medlemmer: „3 Borgere, valgt af 17. Februari-Foreningen, og 2 Arbejdere, valgt af Foreningens Midte. Den ene Borger skulde bestandig være Formand og Kasserer“. Et Middel til, at Borgerskabet stadig kunde være bestemmende om Foreningens Anliggender, var ogsaa en Bestemmelse i Lovenes § 11 om Lovændringer, som kunde vedtages, naar $\frac{3}{5}$ af Foreningens Medlemmer var til Stede ved Generalforsamlingen; da gjorde simpel Majoritet Udslaget — — saafremt 4 af Bestyrelsen var med i Majoriteten“.

De 2 af Foreningens Midte valgte Arbejder-Bestyrelsesmedlemmer havde iflg. Lovene det lidet misundelsesværdige Hverv hver 14. Dag at møde hos Formanden for at faa en Liste over Restanterne og opkræve Kontingentet hos disse.

Den første Bestyrelse var: A. B. Wøller, I. C. Møller og Just Chr. Møller samt valgt af Generalforsamlingen: Jens Chr. Bach og N. Chr. Petersen.

Allerede ved Bestyrelsesmødet den 15. November 1861 kunde Købmand A. B. Wøller fremlægge en Sparekassebog, der udviste det svimlende Beløb af 55 Rdl. samt meddele Bestyrelsen, at der var anskaffet „tvende Protokoller, hvorfor der var betalt 10 Mk. til Hr. Boghandler Dyhr“. Paa samme Møde blev Købmand Wøller valgt til Formand og Restauratør I. C. Møller til Viceformand.

Der blev paa Generalforsamlingen den 1. December s. A. fremlagt og godkendt Kontrakt med Læge I. Møller, som for at være Foreningens Læge i et Aar skulde have ialt — 40 Rdl.

Ak, hvor forandret nu!

Men dermed var „Nykøbing Arbejderforening“, eller, som den allerede blev kaldt, „Arbejder-Sygeforening“ en Kendsgerning.

Foreningen fik under Krigen 1864 sine første Genvordigheder, idet det ved Regnskabsaflæggelsen den 6. November dette Aar viste sig, at Udgifterne paa Grund af den store Sygelighed Sommeren igennem havde oversteget Indtægterne med 4 Mk. 8 Skilling. Ved samme Møde fik Bestyrelsen og de tilstedeværende Medlemmer dog en lille Opmuntring ovenpaa den ubehagelige Meddelelse, idet det oplystes, at „cand. phil. O. Begtrup havde ladet sig indskrive i Foreningen som bidragydende Medlem, hvilket var et glædeligt Vidnesbyrd — fortæller Sekretæren, gamle Restauratør I. C. Møller — om, at den Klasse af Samfundet interesserede sig for Arbejderforeningens Fremgang og Virksomhed - - “.

Det var Foreningens første Æresmedlem — en Betegnelse, som de Medlemmer, der uden at have Nyderet i Foreningen støttede denne med Pengebidrag, dengang fik og forøvrigt har beholdt den Dag i Dag. De tre følgende Æresmedlemmer var Købmand A. B. Wøller, Boghandler Dyhr og Købmand A. H. Schade. Senere er tilgaaet som Æresmedlemmer: Apotekerne A. Sonne og R. Olufsen, Byens Læger og Tandlæger samt endvidere Sparekassedirektør Fr. Bang, Rentier A. Halse og Optiker Eiler Cortsen.

Aarene efter Krigen 1864 havde samme uhyggelige Tendens som nu efter Verdenskrigen. De ledsagedes af Arbejdsløshed og Nød.

Ved et Møde den 20. December 1868 spurgte Hr. Wøller Forsamlingen, om det kunde nytte at opkræve Kontingent for Vinteren, da der var saa stor Arbejdsløshed. Forsamlingen mente, det var bedst at vedblive med at kræve Kontingent, da man frygtede, at Sommeren blev lige saa slem, og man saa ikke kunde faa betalt Restancen. Købmand Wøller lovede da, at der skulde blive „draget Omsorg for Foreningens Medlemmer ved at forunde dem en Lettelse, saasom ved Fortrinsret til Arbejde og lignende samt sørget for, at Rugbrød i Nykøbing kunde faas billigere og mere vægtig end hidtil“.

Et smukt Bevis paa Samfølelse og Omsorg for uheldigt stillede Medmennesker.

Købmand A. H. Schade var senere mangeaarig Formand for Sygekassen, og da han for ca. 23 Aar siden fratraadte, var den sidste Rest af Borgerstyret forsvundet — Arbejderne havde selv taget Ledelserne i Hænderne. Forresten maa det siges, at Købmand Schade med Forstaaelse og Interesse — sammen med de øvrige daværende Bestyrelsesmedlemmer — varetog Foreningens Tarv.

Det var under hans Ledelse, Foreningen blev ført ind i den ny Æra, som indledes, da Sygekassen den 1. Juli 1893 opnaaede Statsanerkendelse og deraf følgende Statstilskud. Virksom herfor var ogsaa daværende Bestyrelsesmedlemmer Jacob Jacobsen og Th. Wulff.

Arbejderforeningens Sygekasse voksede sig med Tiden stor og stærk, og det er Tusinder og atter Tusinder af Kroner, der gennem Kassen er udbetalt til lidende Medmennesker, dels gennem Lægehjælp, Sygehusophold, Medicin og dels gennem Dagpenge.

De 51 Medlemmer blev i Løbet af de 72 Aar, som nu er forløbet siden Starten, til 2500 Medlemmer foruden ca. 40 Medlemmer med hvilende Medlemsret. Til Sygekassen hører to Begravelseskasser, hvoraf den ældre Kasse yder 60 Kr. og den nye Kasse 200 Kr. i Begravelseshjælp.

Endvidere har Sygekassen optaget Hjemmesygeplejevirkksomhed, der for Tiden ledes af Sygeplejerske Frk. J. Jeppesen.

Til Belysning af hvor omfattende Sygekassens Virksomhed nu er, opgives nogle Tal for Aaret 1932: Kontingentindtægten ca. 70,000 Kr. Tilskud fra Staten ca. 20,000 Kr. I Aarets Løb er udbetalt til Medlemmerne: Dagpenge ca. 15,000 Kr., for Sygehusophold ca. 20,000 Kr., for Lægehjælp ca. 20,000 Kr., for Tandbehandling ca. 5,500 Kr. Medicin ca. 12,000 Kr., for Massage ca. 3000 Kr., for Hjemmesygeplejen ca. 3,000 Kr., medens Lønninger og øvrige Administrationsudgifter andrager ca. 20,000 Kr. Endvidere ejer Kassen nu en Formue paa ca. 72,000 Kr.

Da Konsul Schade fratraadte som Formand, valgtes paa Generalforsamlingen i Febr. 1912 Bager Jacob Jacobsen. Han beklædte denne Post, indtil Kassens nuværende Formand, Byraadsmedlem, Bogtrykker Georg Nielsen, den 28. Marts 1919 valgtes. Generalforsamlingen takkede Jacob Jacobsen for hans store Arbejde, dels som Bestyrelsesmedlem og dels som Formand; han havde fungeret i de to Poster i et Tidsrum af 30 Aar. Som Kasserer valgtes, efter at I. C. Møller var fratraadt, Th. Wulff, som

efter eget Ønske fratraadte 1. Juli 1912, da Kassens nuværende Kasserer og Forretningsfører, Marius Svendsen, tiltraadte den administrerende Del af Virksomheden. Til Hjælp i det daglige Arbejde paa Kontoret er fra 1. April 1931 antaget Bogholder A. K. Jørgensen.

M. Svendsen,
Forretningsfører.

Kassens nuværende Bestyrelse er: Bogtrykker Georg Nielsen, Forretningsfører Marius Svendsen, Kontrolbetjent Cato Larsen, Fisker Anders Poulsen, Fiskehandler J. P. Jensen, Skovfoged Poul Jensen og Arbejdsmand Markus Nielsen.

MARIUS SVENDSEN, Forretningsfører, er født den 6. Marts 1864 i Thisted som Søn af Mælkehandler Jens Jørgen Svendsen og Hustru Cecilie Marie, født Nielsen. Gift 1888 med Sophie Margrethe Jensen. Underofficer i Aalborg fra 1883—86, Drejer paa Morsø Jernstøberi fra 1887—1921, Kasserer og Forretningsfører for Arbejderforeningens Sygekasse i Nykøbing siden 1. Juli 1912. Tidligere Formand for Morsø Afholdskreds gennem ca. 20 Aar, Medlem af Værgeraadet gennem en længere Aarrække, Medlem af Prisreguleringskommissionen.

HAANDVÆRKSSVENDENES SYGEKASSE I NYKØBING er stiftet den 16. September 1860 med 29 Medlemmer. Den Mand, der bør nævnes som dens egentlige Stifter, var Restauratør, Sparekassebestyrer Jacob Chr. Møller. Han var Kassens Formand fra Stiftelsen til 17. April 1890, da han paa Grund af Alderdomssvaghed trak sig tilbage. Indtil 1890 hed Kassen „Syge- og Begravelsesforeningen for Haandværkssvendene, Nykøbing Mors“. Ved Udgangen af Aaret 1869 ejede Foreningen en Formue af 385 Rdl. 3 Sk., og 1890 var Formuen 505 Kr. 55 Øre, Hjælpekassen ejede 889 Kr. 49 Øre, og i Begravelseskassen var der 2409 Kr. 84 Øre.

1890 valgtes Murer C. Kyser til Formand, og fra 1891—94 var Former A. Lauritsen Formand. Derefter var Snedker Johs. Jensen Formand til 1916 og fra 1895 til 1912 tillige Kasserer. Da Johs. Jensen i 1912 fratraadte som Kasserer, valgtes Skrædder Carl Christensen til Kasserer og Forretningsfører, og han varetog dette Hverv indtil 1925, da han af Helbredshensyn ønskede at fratræde. — Siden 1925 har Fritz Wiingaard, der i 13 Aar havde været Revisor for Kassen, været Kasserer og Forretningsfører. Efter Johs. Jensens Fratrædelse blev Snedkermester Johs. Halse Formand, og han har i 1917 gennemført, at Begravelseskassen er blevet obligatorisk.

Kassen blev statsanerkendt 1895. Efter Sygekassens Forhandlingsprotokol skal her anføres nogle Enkeltheder:

1872 bestemtes det, at Byraadet vedblivende skal vælge Bestyrelsen. Samme Aar anskaffedes der for indsamlede Penge en Fane, som indvies ved en Fest den 16. Februar 1873. Den 26. Oktober 1873 afholdtes der en bevæget Generalforsamling, hvor Spørgsmaalet, om hvorvidt Mestre kunde være Medlemmer af Foreningen, blev drøftet. Mødet maatte opløses, uden at man havde naaet noget Resultat. 1874 gav Byraadet omsider sit Minde til, at der til Bestyrelsen skulde vælges 3 Svende. Da Foreningens Læge i 1880 rejste bort, forærede Sygekassen ham en ægte Sølvpokal, indvendig forgyldt, og ledsagede ham og Familie med Fane og Musik til Dampskibet. Lægens aarlige Løn fra Sygekassen havde været 150 Kr. Den 23. Juni 1882 holdtes der ekstraordinær Generalforsamling. Anledningen var, at Sygekassens Læge havde ladet et Medlem indlægge paa Sygehuset. Man mente, at dette var „en stor Byrde og Afsavn for Familien, i Stedet for at ligge i sit Hjem, omgivet af Kone og Børn, saa i det Sted at lægges ud paa Sygehuset, men dertil kommer saa et stort Tab i at miste Sygeunderstøttelsen, der er 6 Kr. om Ugen, der er en stor Nødvendighed til

Livets Ophold for hele Familien“. For at undgaa Indlæggelse af Medlemmer paa Sygehuset køber Foreningen $\frac{1}{3}$ af Lægens Elektricermaskine, og Medlemmerne fik Lov til at laane et Badekar hos en Kobbersmed. — I 1884 bestemtes det, at Bestyrelsen fremtidig skulde bestaa af 4 Svende og 3 Borgere. I 1890 fratraadte Møller som Formand efter i 30 Aar at have udført dette Hverv til almindelig Tilfredshed. 1894 fremkom der Forslag om, at Kassen skulde søge Statsanerkendelse, men dette blev forkastet. Aaret efter blev Kassen imidlertid alligevel statsanerkendt. I 1896 vedtoges det, at Byens tre Læger skulde være Sygekasselæger, men Medlemmerne skulde dog antage en Læge for et Aar ad Gangen. I de følgende Aar viser Sygekasseregnskabet Underskud, og dette dækkes saa delvis af Hjælpekassen. Den 28. August 1898 vedtog man at indmelde Kassen i Centralforeningen. I 1914 indsendte man, som flere Gange tidligere, Andragende til Byraadet om Tilskud, og denne Gang lykkedes det at faa et saadant bevilget.

Flere Gange har der været Tale og stillet Krav om, at de to Kasser i Nykøbing skulde forenes, men Bestyrelserne har modsat sig en saadan Sammenlægning.

Fremgangen i Sygekassen spores først efter Statsanerkendelsen i 1895, idet baade Medlemsantal og Formue steg for hvert Aar. Der skal derfor nævnes Tal, der viser Fremgangen: Aar 1895 var Medlemsantallet 173 og Formuen 555 Kr. 45 Øre, 1905 var Medlemsantallet 377 og Formuen 886 Kr. 33 Øre, 1915 er Tallene steget til 787 og 6,508 Kr. 77 Øre, 1925 er der 1277 Medlemmer og en Formue paa 36,389 Kr. 49 Øre, 1930 naas der 1509 Medlemmer og 59,738 Kr. 26 Øre i Formue, Aaret 1932 viser et Medlemsantal af 1619 og en Formue paa 61,441 Kr. 75 Øre.

Til Sygekassen er der knyttet en Begravelseskasse, der ledes af samme Bestyrelse som Sygekassen. Den 31. December 1932 var der et Medlemsantal af 1625 samt en Formue paa 9,196 Kr. 00 Øre. Det bemærkes, at Begravelseskassen har genforsikret. Der udbetales pr. Dødsfald 200 Kr. 00 Øre. Ligeledes hører der til Sygekassen en Hjælpekasse, der ejer en Formue paa ca. 2300 Kr. Renterne af denne Formue samt Renterne af Begravelseskassens Formue, som godskrives Hjælpekassen, bruges, efter Ansøgning, til trængende Medlemmer med megen Sygdom eller Arbejdsløshed.

Kassens nuværende Bestyrelse bestaar af følgende: Snedkermester Johan Halse, Formand, Snedker Chr. Christensen, Næstformand, Faktor Poul Halse, Sekretær, fhv. Former Julius Olsen, Smed Otto Sørensen, Skomager Thøger Holbech samt Rørlægger Ingvard Primdahl. — Af disse har Julius Olsen samt Johan Halse uafbrudt været Medlemmer af Bestyrelsen. Den første siden 1898 og den anden siden 1899. — De øvrige har været Medlemmer af Bestyrelsen i ca. 20 Aar.

JOHAN THOMAS HALSE, Snedkermester, er født den 22. Maj 1865 i Nykøbing som Søn af Drejer Andreas Halse og Hustru Edele Marie. Gift 1901 med Mette Marie Pedersen. Udlært i Nykøbing 1883. Svend indtil 1911, etablerede sig 1911, Formand for Haandværkssvendenes Syge- og Begravelseskasse i Nykøbing.

J. T. Halse,
Formand.

FRITS FREIDOLIN WIINGAARD, Forretningsfører, er født d. 30. December 1881 i Nykøbing M. som Søn af Smed Christen Knudsen Wiingard og Hustru Johanne H. født Bergsted. Gift 1903 med Nielsine Nielsen. Former ved N. A. Christensen & Co. indtil 1929, Forretningsfører for Haandværkssvendenes Sygekasse i Nykøbing siden 1. April 1925, tidligere Sygekassens Revisor i 14 Aar, Medlem af Skatteraadet, i Bestyrelsen for Socialdemokratisk Kredsorganisations Bestyrelse og i Socialdemokratisk Forening, i Nykøbing M.s Andelsbageri i ca. 20 Aar, Medlem af Ligningskommissionen fra 1912—26 og af Nykøbing Byraad fra 1929—33.

F. F. Wiingard,
Forretningsfører.

NYKØBING MORS GAS- OG VANDVÆRK. Nykøbing Mors Beliggenhed ved Limfjorden er meget smuk, den har fortrinlige Strandbade, som forlængst burde have gjort Byen til et søgt Badested. Samtidig med den dejlige Strand har den et smukt vel vedligeholdt Anlæg eller Skov, hvori navnlig 4 smaa beplantede Øer danner en hyggelig Idyl.

Tanken om et Gas- og Vandværk var første Gang fremme i 1855, da den blev bragt frem af daværende „17. Februari-Foreningen“ og vilde maaske dengang være naaet til Virkelighed, hvis ikke Pengekrisen og dens sørgelige Virkninger havde gjort det nødvendigt at opsætte alt det, der kunde opsættes.

Anledningen til Anlæggelse af et Gas- og Vandværk var de dengang hyppige Epidemier. I et Byraadmøde den 18. Februar 1886 var der fra Ingeniørerne Jochimsen og Dylr samt Windfelt Hansen, alle af København, fremlagt Planer og Overslag over et Gas- og Vandværk, og det blev vedtaget i et Byraadmøde den 18. Marts 1886. I et Møde den 26. Maj afholdtes Licitation, hvorefter Arbejderne blev overdraget følgende: Beholder og Apparater Fabrikant F. Mogensen, Christianshavn, Bygninger og Beholderbassinet Murermestrene Nielsen og Thomsen og Tømrerarbejdet Tømrermester Petersen, alle af Nykøbing. Nedlægning af Rørledningerne og det daglige Eftersyn overdroges Ingeniør Schjerff, København.

Værket bestod dengang af et sammenbygget Retort- og Rensehus samt en Beholder og et Kulhus. I Retorthuset fandtes 2 Stkr. Risteovne, den ene med 4, den anden med 2 Retorter. Rensehuset bestod af 2 Rensekasser (6,5 cbm), og Beholderen havde et Rumfang af 390 cbm.

Den første Udvidelse fandt Sted i 1905. Retorthuset blev flyttet og ombygget, og man gik over til Drift af Halvgeneratorovne, hvoraf der byggedes 3 Ovne, 2 Stkr. 6 Retorter og 1 Stk. 4 Retorter. Samtidig anskaffedes et Exhausteranlæg samt Vadsker og 2 Rensekasser og en Beholder med et Rumfang af 860 cbm. Ovne og Apparater leveredes af Edwards & Rasmussen, København, medens Beholderen leveredes af F. Mogensen, Christianshavn. Værkets daværende Konsulent var Ingeniør Korsgaard, Nyborg, og Udvalgets Formand var Direktør Messerschmidt.

Den næste Udvidelse indtraf i 1914—16. Der blev bygget en større Beholder med et Rumfang af 1500 cbm., endvidere nyt Renseanlæg med 3 Rensekasser (54,1 cbm), Køleanlæg, Exhausteranlæg og Kultransportanlæg med nyt Kulhus samt en Lademaskine. Arbejderne var overdraget følgende Firmaer: Nordisk Gasværks Kompagni, Jensen & Olsen, Esbjerg, „Strømmen“, Randers, Beholderbassin og Kulhus Fabrikken „Oranje“, Holstebro. Bygninger Murermester Seiersen og Tømrerarbejdet Mathiassen og Koustrup, alle af Nykøbing. Som teknisk Konsulent var antaget Ingeniør S. Kreuer, København. Udvalgets Formand var ogsaa denne Gang Direktør Messerschmidt.

Gasværkets aarlige Produktion androg i 1932-33: 700,000 cbm.

Efter en i Mødet 26. Maj 1886 afholdt Licitation blev Arbejderne ved Vandværkets Opførelse overdraget til følgende: Vandbeholder og Bygninger Murermester Nielsen og Tømrermester Petersen, Nykøbing, Pumpeanlægget til Firmaet Møller & Jochimsen, Horsens, Rørene til Edv. F. Rahr i Aarhus og Nedlægning af Rørene til C. Lehmann, København. Pumpeanlægget bestod af 2 Stkr. Stempelpumper med en Ydeevne af 15 cbm pr. Time. Pumperne blev trukket af 2 Stkr. 4 HK Gasmotorer. Vandet toges fra Dueholm Kær, hvor der var nedsat 3 Stkr. 3 Tommers Boringer. Vandbeholderen, der kunde rumme 170 cbm Vand, blev bygget i den modsatte Ende af Byen paa Vejmøllehøj.

Den første Udvidelse indtraf i 1904, hvor det vedtoges at anskaffe en 13,5 HK

Gasmotor og en dobbeltvirkende Plungerpumpe med en Ydeevne af 46 cbm Vand pr. Time. Hele Anlægget blev leveret af Ingeniør Mahler, Vejle, og Ingeniør G. R. Øllgaard var teknisk Konsulent.

Da samtidig Vandtrykket i Byen blev for ringe og den gamle Vandbeholder paa Vejmøllevej for lille, byggedes i 1905 den nuværende Vandbeholder ved Frueløed. Den har et Rumfang af 400 cbm. Arbejdet blev overdraget Firmaet Christiani & Nielsen, København.

I Aarenes Løb havde der samlet sig en Del Jern og Okker i Ledningerne, og det vedtoges derfor i 1911 at bygge et Iltnings- og Filteranlæg. Dette blev udført af Murermester P. K. Petersen og Maskinanlægget af Fabrikant Th. B. Thrige, Odense.

Der gik saa nogle Aar, men i 1914 var Forbruget atter steget saa meget, at en Udvidelse var nødvendig, og der vedtoges da at anskaffe et dobbelt saa stort Pumpelanlæg, som det man havde, saaledes at man nu kunde levere 90 cbm Vand i Timen. Anlægget blev overdraget Møller & Jochumsen, Horsens, og samtidig blev Boringernes Antal udvidet til 10 Stk.

Den næste Udvidelse fandt Sted i 1926, da der vedtoges at anskaffe et Pumpelanlæg med 50% mere Kapacitet, men da den gamle Maskinstue var for lille til et saa stort Anlæg, byggedes et nyt Maskinhus, hvori blev installeret 1 Stk. dobbeltvirkende Plungerpumpe (Filterpumpe) og 1 Stk. dobbeltvirkende Plungerpumpe (Renvandpumpe), begge drevet af en 50 HK Elektromotor. Boringernes Antal var nu udvidet til 18 Stk. Ved Udvidelsen i 1926 blev Arbejderne overdraget for Bygningens Vedkommende til Murermester C. Sejersen og Maskinanlægget til Møller & Jochumsen, Horsens. — I Aaret 1931 var Filteranlægget blevet for lille, og der vedtoges da at bygge et nyt Iltnings- og Filteranlæg. Arbejdet blev udført af Murerm. C. Seiersen.

Det aarlige Vandforbrug androg i 1932-33: 678,718 cbm. For begge Værkers Vedkommende bemærkes det, at Byen i 1886 havde ca. 2700 Indbyggere, medens den nu har ca. 8200 Indbyggere.

Ingeniør G. R. Øllgaard har været Vandværkets tekniske Konsulent siden 1904, og Driftsbestyrer C. A. Øberg-Pedersen Værkernes Bestyrer siden 1909.

C. A. Øberg-Pedersen,
Driftsbestyrer.

CARL AUGUST ØBERG-PEDERSEN, Driftsbestyrer, er født den 12. Marts 1882 i Aarhus som Søn af Vandværksbestyrer Carl August Pedersen og Hustru Anna Frederikke, født Øberg. Gift 1914 med Nielsine Nielsen. Uddannet som Montør hos Frichs i Aarhus, tog derefter almindelig Maskinisteksamen, arbejdede derefter i ca. 5 Aar som Montør for Frichs i Aarhus, var Maskinmester paa Larsens Vognfabrikker i København til 1904, ved Frichs Fabrikker i Aarhus fra 1904-06, Bestyrer for Skive Vandværk fra 1906-09, Driftsbestyrer for Nykøbing M. Gas- og Vandværk siden 1. Okt. 1909. I Bestyrelsen for Nykøbing M. Haandværker- og Industriforening siden 1918, nu Næstformand for samme, Sekretær i „Dansk Arbejde“, i Bestyrelsen for „Den personlige Friheds Værn“.

ITERESSENTSKABET MORSØ ELEKTRICITETSVÆRK. — Den 6. September 1906 forelaa der et Andragende i Nykøbing M.s Byraad fra Firmaet Smith & Walter, som søgte om Koncession paa Drift af et Elektricitetsværk i Nykøbing. Byraadet var dog enig om, at skulle der være Elektricitetsværk i Nykøbing, skulde det være kommunalt, og Andragendet blev derfor afslaaet. Sagen hvilede nu en Tid, men i Løbet af Aaret 1908 steg Stemningen for Værkets Anlæggelse, og paa Grundlag af en Teg-

ning af 16—1700 Lamper og 64 H. K. i Motorer blandt Byens Grundejere fremlagde Gasværksudvalgets daværende Formand, Direktør K. E. Messerschmidt, den 15. Oktober 1908 i Byraadet et Projekt om Anlæg af et kommunalt Elektricitetsværk. Byraadet vedtog dog at udsætte Sagen, dels af Hensyn til Pengemarkedet, dels af Hensyn til, at Byraadets Funktionstid udløb til 1. April det følgende Aar.

Efter at det nye Byraad var traadt i Funktion, frenkam Udvalget til Byraadmødet den 22. April 1909 med en Instilling om, at man straks skred til Anlæggelse af et kommunalt Elektricitetsværk, og i Byraadmødet den 5. Maj vedtoges det endelig enstemmigt at anlægge Værket. Ingeniør, cand. polyt. P. A. Pedersen, København, blev anmodet om at udarbejde Planer om Værkets Anlæggelse, og disse Planer godkendtes i Byraadmødet den 28. Maj.

Den 24. Januar 1910 var man saa langt fremme, at der kunde sættes Strøm paa Ledningsnettet. Værkets Maskinkraft bestod da af 2 Stk. 120 H.K. B & W-Dieselmotorer. I de følgende Aar havde Værket stadig Fremgang, og i 1913 blev det nødvendigt at forøge Maskinkraften med en 240 H.K. Dieselmotor, leveret af Holeby Dieselmotorfabrik. I Begyndelsen af 1917 standsedes Olietilførselen fuldstændigt, saa en meget stærk Rationering blev nødvendig, ligesom man saa sig nødsaget til at købe Elektricitet andet Steds fra. Hen paa Eftersommeren havde Burmeister & Wain afsluttet sine Forsøg med Dieselmotorers Omændring til Drift med Tørvegase, og Udvalget besluttede da straks at lade Værkets to 120 H.K. Motorer omændre. Denne Omændring af Motorerne var tilendebragt den 20. November 1917, og derefter ophørte alle Restriktioner af Forbruget under Resten af Krigsperioden.

Tørvegasdriften voldte det første Aar store Vanskeligheder, men efterhaanden blev der udført en Del Forbedringer, hvorefter det virkede udmærket, indtil det blev sat ud af Driften den 20. Februar 1921. Med Tørvegasværket var produceret 1,097,313 K.W.T., og en Opgørelse viste, at Anlægsprisen kun androg 4,4 Øre pr. prodc. K.W.T.

Den 1. April 1921 begyndte en ny Periode i Værkets Historie, idet det fra denne Dato deltes, idet Centralen blev overdraget til et nystiftet Interessentskab under Navn af „Morsø Elektricitetsværk“.

Interessenterne var Nykøbing M. Kommune og Andelsselskabet Morsø Elektricitetsforsyning. Dette Interessentskabs Formaal var at levere Elektricitet til Interessenterne paa den billigste og bedste Maade ved Fællesdrift af Centralen, og iflg. Interessentskabskontrakten ejer hver Interessent Halvdelen af Værkets Værdier, og den Elektricitet, som leveres til Interessenterne, skal disse betale med samme Pris pr. K.W.T., nemlig Produktionsprisen af Værk. Som Følge af, at Andelsselskabet Morsø Elektricitetsforsyning skulde forsynes med Vekselstrøm, maatte der foretages forskellige Forandringer og Udvidelser. Disse bestod i, at Sidebygningen dels paabyggedes en Etage mere og dels fik Tilbygning, og der indrettedes Højspændingsrum med 11 Højspændingsceller, samt installeredes en 165 K.V.A. Motorgenerator. Imidlertid var Forbruget i Nykøbing By steget saa meget, at det var nødvendigt at sikre sig yderligere Maskinkraft, eller søge Tilførsel af Elektricitet ad anden Vej. Der overvejedes derfor 2 Muligheder, enten at købe en ny Dieselmotor med tilhørende Generator og Dynamo og udvide Maskinsalen eller træffe et Arrangement med Thisted Elektricitetsværk, der paa dette Tidspunkt lige havde fuldendt en Udvidelse af sit Maskinanlæg og var i Stand til for en Periode at levere den nødvendige Hjælpekraft.

Det blev den sidstnævnte Udvej, der førtes ud i Livet, og der byggedes derfor en Linie mellem Sundby paa Mors og Sundby i Thy.

Efter at de nævnte Anlæg var færdige, var Centralens Anlægssum 765,621 Kr.

52 Øre. Man valgte denne Udvej, da man ventede, at Omkostningerne ved en Maskinudvidelse i Løbet af nogle Aar vilde blive billigere, hvilket ogsaa viste sig at være Tilfældet, idet man i 1926 fik en Maskinudvidelse paa 1100 H.K. til samme Pris, som en 500 H.K. Udvidelse var beregnet til i 1921.

Det var dog en yderst risikabel Løsning, man valgte, idet

der ikke byggedes nogen direkte Ledning mellem de to Centraler, men man anvendte Højspændingsfordelingsnettet til Overførelse af den nødvendige Energi fra Thisted til Nykøbing, og enhver Fejl paa det ret udstrakte Ledningsnet indvirkede paa Elektricitetsoverføringen, og flere Gange truedes Byens Forsyning stærkt, ligesom man ofte maatte udsætte Værkets Maskiner for den yderste Overbelastning, og da dette i 1925 medførte, at en af Dieselmotorernes Cylindre revnede, var der ingen Vej uden om en Udvidelse.

Til at projekttere denne Udvidelse valgtes Ingeniør, cand. polyt. P. A. Pedersen, København, og Udvidelsen kom til at omfatte en ny Maskinsal med en B & W-Dieselmotor 1100 H.K., med en 500 K.W. Dynamo og 850 K.V. A. Vekselstrømsgenerator for 10,000 Volt. Endvidere anskaffedes en 200 Amp. Ensretter og en ny Manøvrepukt for Vekselstrøm, foruden at der foretoges en Del Ændringer af de gamle Anlæg. — Denne Udvidelse kostede ca. 600,000 Kr., og den 15. September indgik Maskinen i Driften, og overtog straks hele Forsyningen af baade Nykøbing og Thisted, idet den engelske Kulstrejke paa dette Tidspunkt havde medført meget høje Kulpriser for Thistedværket. I 1931 udvidedes med et nyt Kabeltavl anlæg for Forsyningen af Nykøbing By, og i 1933 byggedes en ny Udstødningsskorsten.

Centralens Anlægssummer har ialt været ca. 1,400,000 Kr., og den 1. April 1934 er disse bogført til ca. 800,000 Kr.

Omkostningerne pr. prodc. K.W.T. har været stærkt svingende som Følge af Konjunkturerne, og var i 1917—18 43,5 Øre pr. K.W.T. I Interessentskabets første Drifts-aar 1921—22 var Prisen 25,7 Øre pr. prodc. K.W.T. og har siden været jævnt faldende til ca. 16 Øre i Aaret 1932—33.

Centralens Aarsproduktion ligger nu omkring 1,5 Mill. K.W.T. pr. Aar.

Centralen ledes af en Bestyrelse paa 6 Medlemmer, for hvilken Kommunalærer John. Vestergaard var Formand fra 1921—30, og fra 1930 er Socialinspektør J. N. Jørgensen Formand,

Elektricitetsværket.

NYKØBING M. KOMMUNALE ELEKTRICITETSVÆRK. Efter at Centralen den 1. April 1921 er overdraget Interessentskabet Morsø Elektricitetsværk, har Nykøbing Kommune selvstændigt fortsat Driften af Ledningsnettet. Af større Udvidelser af dette

kan nævnes, at der i 1922 nedlagdes 3 km nye Fødekabler og oprettedes 4 nye Fødepunkter, og i 1931 foretoges en yderligere Forstærkning af Fødekablerne med Oprettelse af 2 nye Fødepunkter. Disse Anlæg kostede 83,000 Kr. og er afholdt Driften uden Optagelse af Laan. Tilslutningen til Elektricitetsforsyningen stiller sig saaledes:

	1/4 1910	1/4 1920	1/4 1930	1/4 1933
Antal Maalere til Lys	143	1884	2381	2560
- - - Kraft	30	150	220	245
Installerede Lamper	1827	16200	20884	22776
- - - HK i Motorer	96	734	970	1012

Til Ledningsnettet er der i:	Elektricitetspriser pr. KWT:
1910—11 leveret 78,359 KWT	1910—11 Lys 35 Øre Motor 15 Øre
1920—21 - 468,664 -	1920—21 - 60 - - 40 -
1930—31 - 682,052 -	1930—31 - 50 - - 28 -
1932—33 - 662,543 -	1932—33 - 45 - - 25 -

Ovenstaaende viser, at Tilslutningen og Salget af Elektricitet har været jævnt stigende. Det af Fordelingsnettet, der i Aarenes Løb er udvidet, omfatter Rolstrupvej, indtil Rolstrup, Grønmarken indtil Skovslunde og Julsgaard, Indmarken, Fruevej og Refshammer. Fordelingernes samlede Længde 4,2 km fordelt med 10 Fødepunkter. Fordelingsnettets samlede Længde 27,6 km. 1132 Stikledninger med en samlet Længde af 19,7 km. — I Efteraaret 1920 omforandredes Gadebelysningen fra Gas til elektrisk Belysning. Der installeredes 100 Lamper med 7,2 KW., og den 1. April 1933 omfatter Gadebelysningen 196 Lamper med 15,1 KW. For Byraadets Belysningsudvalg var Direktør K. E. Messerschmidt Formand i Aarene 1910—17, Kommunalærer Joh. Vestergaard 1917—21, Opkræver I. C. Pedersen 1921—25, Kommunalærer Joh. Vestergaard 1925—29 og fra 1929 nuværende Formand, Socialinspektør J. N. Jørgensen.

ANDELSELSESKABET MORSØ ELEKTRICITETS-FORSYNING. Selskabet stiftedes den 21. Juni 1919, men Tanken om dets Oprettelse stammer fra 1913-14. Grundlaget for dets Start var da i Orden, men Verdenskrigens Udbrud standsede Arbejdet. Selskabet er Medejer af Morsø Elektricitetsværk. Selskabets Anlæg sattes under Spænding den 21. Februar og omfattede da 26 Transformatorstationer foruden Faarup, der forsynes med Jævnstrøm. Ledningsanlægene omfatter 89,9 km Højspændingsledning og 231,2 km Lavspændingsledning. Siden Anlægget i 1920-21 er Omraadet forøget med to Transformatorstationer. Selskabet køber sit Elektricitetsforbrug, der andrager ca. 475,000 KWT. aarlig, af Interessentskabet Morsø Elektricitetsværk.

Selskabet har hidtil haft to Formænd, nemlig Proprietær Th. Dalgaard, Tødsø, fra 1919-31 og fra 1931 den nuværende Formand, Proprietær Jens Odgaard, Lødderup.

JACOB OLAV NIELSEN, Driftsbestyrer, er født den 8. Februar 1884 som Søn af Smed Jorgen Nielsen og Hustru Amalie født Jacobsdatter. Gift 1907 med Emma Andersen. Udlært ved Julius Bruuns Maskinforretning, København, i 1902, Maskinisteksamen, 1. Del 1902, 2. Del 1903, Maskinassistent i D.F. D.S. i Amerikafarten fra 1904-06, andre oversøiske Ruter indtil 1909, ansat som Driftsbestyrer ved Nykøbing M. kommunale Elektricitetsværk fra 1909-21, og Driftsbestyrer og tekn. Leder siden 1921 for Morsø Elektricitetsværk, Formand for Nykøbing M. Afholdsforening fra 1917-27 og igen fra 1931, Lærer ved Teknisk Skole.

J. O. Nielsen,
Driftsbestyrer.

SVENNING JENSEN PRIMDAHL, Kabelmester, er født den 22. November 1892 i Skive som Søn af Hestehandler Mads Jensen Primdahl og Hustru Maren født Svenningsen. Gift 1921 med Martha Kirstine Maach. Tog Realeksamen 1909, udlært som Elektriker 1913, Elektroteknisk fra „Det tekniske Selskabs Skole“ i København 1918, drev selvstændig Virksomhed fra 1918—23, Kabelmester ved Morsø Elektricitetsforsyning siden 1. December 1923.

S. J. Primdahl,
Kabelmester.

NYKØBING BØRNEASYL er oprettet i 1878, da en Kreds af Kvinder traadte sammen for efter Opfordring af Kammerjunkerinde Elna Hedemann, da paa Dueholm, at virke for Oprettelsen af et Asyl i Nykøbing. Efter at en Basar havde givet et Overskud af ca. 1700 Kr. og nu afdøde Grosserer M. C. Holm i København havde skænket et Beløb af 400 Kr., købtes en lille Ejendom i Østergade, hvor der indrettedes Asyl, men da dette snart viste sig at være for lille, lod Grosserer Holm for egen Regning opføre en ny Asylbygning paa et dertil af Kommunen skænket Grundstykke, og denne Bygning blev højtidelig indviet den 4. November 1881.

Asylet har til Formaal uden Vederlag at optage Børn i Alderen fra 2—6 Aar fra Nykøbing Købstad, men saafremt der er Plads kan ogsaa Børn fra Nykøbing Landsogn oplages, naar Bestyrelsen anerkender dette. Bestyrelsen bestaar af 5 Medlemmer, Kvinder eller Mænd, hvoraf Byraadet vælger 2, Præsterne i Nykøbing 2, og de 4 deraf valgte Bestyrelsesmedlemmer vælger selv det 5. Medlem.

Asylet ejer flere store Legater, deriblandt Grosserer M. C. Holm og Hustrus, der er paa 25,000 Kr.

Under Bolignøden blev Asylets Ejendom indrettet til Husvildeafdeling. Omkring 1926—27 oprettede Asylet Børnebespisning, og i de 5 Vintermaaneder bespises der daglig 50 -60 Børn.

Asylets nuværende Bestyrelse bestaar af: Raadhuspedel M. Chr. Andersen, Formand, og Forretningsfører Ing. Poulsen, valgte af Byraadet, Fru Bogtrykker Georg Nielsen og Fru Sagfører Graversen, valgte af Byens Præster, samt Fru Arkitekt Petersen, valgt af den øvrige Bestyrelse.

MORTEN CHRISTIAN ANDERSEN, Raadhuspedel, er født d. 11. Juli 1882 i Alsted og gift 1907 med Anna Kirstine Jensen. Var oprindelig Former, ansattes som Raadhuspedel den 1. April 1927. Medlem af Nykøbing Byraad 1921-29, tidligere Medlem af Værgeraadet, Formand for Nykøbing Børneasyll, for Socialdemokratisk Forening i Nykøbing og for Socialdemokratisk Kredsorganisation for Mors.

M. Chr. Andersen,
Raadhuspedel.

NYKØBING POSTETAT. Postvæsenet blev som bekendt oprettet her i Landet af Kong Christian IV ved Forordning af 24. December 1624. Ganske vist havde allerede Kong Christian II syslet med Oprettelse af et Postvæsen, men uden at opnaa noget Resultat. I Forordningen af 1624 træffes Bestemmelse om Styrelse, Postmestre, Bude, Ruter o. s. v.

Kolding blev Knudepunktet for de jyske Ruter. Herover sendtes den københavnske Post til Hamborg, herfra udgik de tre Fodbudruter i Jylland, nemlig til Aalborg over Viborg, til Randers over Aarhus og fra Kolding til Ribe. Der var ikke tænkt paa Vestjyderne den Gang, idet Breve herfra maatte afleveres i Viborg eller Ribe.

Kong Frederik III. forpagtede i 1653 Postvæsenet bort til Poul Klingenberg, der var Købmand i Hamborg, og først i 1711 blev dette overtaget af Staten. Klingenberg organiserede Postvæsenet med stor Dygtighed.

Postvæsenet stagnerede i det 18. Aarhundrede, ja, paa visse Omraader var der vel endog Tilbageskridt at notere. Derimod betegner Udviklingen i det 19. Aarhundrede fra første Begyndelse en stadig opadgaaende Linie, til Tider med væsentlige Fremskridt. Æren herfor tilkommer først og fremmest to dygtige Mænd i Styrelsen, nemlig Direktør David Monrad (1801—42) og Otto Sophus Greve Danneskjold Samsøe (1842-75). Mærkepælene i denne Periode er disse:

1. Befordringsvæsenets Forbedring efter at Postvæsenet har overtaget Tilsynet med dette og den deraf flydende bedre Postgang.
2. Enklere og billigere Takster, særlig efter Frimærkesystemets Indførelse i 1851.
3. Det trafikale Fremstød i 1860erne og 1870erne ved de nye Jernbanelinier.
4. Oprettelse og Udbygning af Landpostvæsenet.

Nu til Dags opretter Postvæsenet af letforstaaelige Grunde ikke Posthuse i Kroerne, men i Postvæsenets første Tid og langt senere var det ret almindeligt, at netop Kroerne var Posthuse og Gæstgiverne Postmester eller Brevsamler. Dette hænger naturligvis sammen med, at Postvæsenet og Befordringsvæsenet var en Enhed. De ridende og kørende Poster bedede i Gæstgiverstederne, og det var da praktisk at ekspedere Posten samme Sted.

Da Postmestrene jo altsaa havde andre Interesser at varetage foruden Posthusets, saa kunde det godt hænde, at man fik en ublid Modtagelse, naar man kom med sit Brev og vilde have det sendt. Man maatte nøje paase, at Brevet var forsvarligt forseglet, og man betalte for Forsendelsen, og Modtageren betalte for Modtagelsen. Naar Posten kom til Byen, sorterede man denne ud, og den laa da saaledes, indtil de fra Omegnen værende Landpostmænd, eller hvad det ofte var Tilfældet, Koner, kom ind til Kontoret og hentede denne, og de besørgede da Brevene videre.

Vi skal kort nævne de vigtigste Reformen indenfor denne Etat. I Aaret 1851 indførtes Frimærkesystemet og dermed den ensartede Portobetaling, og samtidig skete Ophængningen af Brevkasser. Omkring Aaret 1865 indførtes Brugen af lokale Breve, og der oprettedes Brevsamlingssteder til Lettelse for Landbefolkningen, og de første Landpostbude antoges.

Nykøbing Postforbindelse med Omverdenen har fra de ældste Tider gaaet over Viborg. Ved Forordning af 24. December 1624 oprettedes en Poststation i Viborg, gennem hvilken ogsaa Breve fra Salling, Thy og Mors blev ekspederede, men i Begyndelsen tilfældigt og uregelmæssigt. Først ved Forordning af 25. December 1694, oprettedes en særlig Postrute fra Viborg over Skive og Nykøbing til Thisted, hvilken besørgedes ved et gaaende Bud. Postbefordringen var givet i Entreprise til en Privatmand, der af Postvæsenet fik et Tilskud af 47 Rdlr. 48 Sk. aarlig. I Aarene 1732-35 blev Postvæsenet egen Befordrer, og samtidigt blev der oprettet Postkontorer i Skive, Nykøbing og Thisted. I Nykøbing fungerede i disse Aar en Mand ved Navn Jens Traane som Postmester.

Men da denne Postforbindelse ikke betalte sig, vendte man i 1735 tilbage til den tidligere Ordning, og de nye Postkontorer blev atter nedlagte. Postruten til Thisted blev nu overtaget af Postmesteren i Viborg. Han skulde holde Forbindelse en Gang ugentlig samt betale en aarlig Afgift til Postkassen af 60 Rdlr. Da Postgangen i 1760 udvidedes til to Gange ugentlig, blev denne Afgift af 60 Rdlr. paalagt de tre Købstæder og omliggende Amter, og Postmesteren i Viborg fik samtidig et Tilskud af Postkassen paa 50 Rdlr. Paa den Tid var den gaaende Post afløst af en ridende Postillon.

Breve fra Viborg til Nykøbing blev afleverede ved Sallingsund hver Lørdag og Onsdag Aften og udbragt i Byen hver Søndag og Torsdag Morgen. Ved Forordningen af 21. Februar 1826 blev Postbefordringen paa denne Rute overtaget af Staten, og en Takst for Porto blev fastsat. Fra Nykøbing kostede et Brev til Viborg, Thisted eller Skive 5 Sk., til Aalborg eller Aarhus 16 Sk., til København 26 Sk., til Helsingør, Lybæk eller Hamborg 38 Sk.

HANS PETER MOLLERUP, Postmester, er født den 22. August 1868 i Hobro. Ansat ved Postetaten

den 1. September 1884, Postekspedient i Hobro 1. Januar 1889, i Horsens 1. Juni 1896, Postmester i Norre Aaby 1. Juli 1908, Postkontrolør i Viborg 1. Maj 1913, i Randers 1. December 1914, Postmester i Nykøbing M. siden 1. April 1923.

NYKØBING JERNBANESTATION er Endestation for Banen fra Skive til Glyngøre. Denne Bane aabnedes i 1884 og havde da kostet omtrent 1 Mill. Kroner, hvoraf de interesserede Kommuner havde bekostet 304,000 Kr. Glyngøre Havn overtoges af Staten i 1889, og der anlagdes da et Dampfærgeanlæg over Sallingsund fra Glyngøre til Nykøbing. Dette Anlæg inclusive Dampfærge kostede noget over 1 Million Kroner. Dampfærgehavnen i Nykøbing ligger tæt Syd for Byens Havn. Den er 3,5 m dyb og aabnedes i 1889.

Overførslen af Rejsende fra Salling til Mors skete i tidligere Dage — som andet Sted — først med Smakke, senere med Dampskib. Den første Færge mellem Glyngøre og Nykøbing Mors blev indsat i 1885, og Nykøbing Mors Jernbanestation blev taget i Brug 1. April 1885.

Af Stationsforstandere har der været følgende i Nykøbing: Otto Marx fra 1885-1893, Carl Vilhelm Boesen fra 1893—1895, Carl Napoleon Maarup fra 1896—1906, Aksel Lehmann fra 1906—20, Carl Gøtsche fra 1921—32, og siden 1. April 1933 nuværende Forstander J. Schoppe.

Stationens Personale bestaar foruden Forstanderen af: 1 Overassistent, 4 Assistentter, 8 Overportører, 2 Portører og 4 Hjælpearbejdere.

Der solgtes i Finansaaret 1932-33 34,963 Billetter til et Beløb af 125,528 Kr. Der afsendtes herfra i samme Aar 3,945 Tons Stykgods, 12,077 Tons Vognladningsgods og 2,361 Stkr. Kvæg. Og indgik til Stationen 3,105 Tons Stykgods, 13,385 Tons Vognladningsgods og 166 Stkr. Kvæg. Udgaet og indgaet Gods indbragte 482,821 Kr.

Nuværende Færge, der er en Motorfærge, har en Sejltid af 17 Minutter. Den hedder „Morsø“ og har Plads til 3—4 Jernbanevogne og 6—8 Biler. Den udfører for Tiden paa Hverdage 16 Dobbeltture daglig og paa Søn og Helligdage 18.

J. V. C. Schoppe,
Stationsforstander.

J. Jensen,
Skibsfører.

A. T. Kruse,
Reserveskibsfører.

JOHANNES VILHELM CARL SCHOPPE, Stationsforstander, er født d. 15. September 1879 i Faaborg som Son af Herredsfuldmagtig, senere Kæmmer Thomas Fearnley Schoppe og Hustru Agnete Oline, født Larsen. Gift 1906 med Ina Sørensen. Ansat ved D. S. B. 1. April 1897, Assistent 1. April 1899, gjort Tjeneste i Logstor, Ryomgaard, Guldager og Skern, Godsekspeditor i Holstebro 1. Marts 1921, Stationsforstander i Nykøbing M. siden 1. April 1933. Formand for Sønderjydsk Forening i Holstebro indtil 1933.

RUDOLF EMIL STENDORF, Overassistent, er født den 2. Januar 1890 i Struer som Son af Tegner ved D. S. B. Jens Jacob Jensen og Hustru Johanne Kristine, født Stendorf. Gift 1915 med Eleonora Kristine Jørgensen. Ansat ved D. S. B. 1. Februar 1907, Assistent fra 1. September 1915, gjort Tjeneste i Struer, Skive, Lunderskov og Odense, udnavnt til Overassistent ved Nykøbing M. Station d. 1. April 1933.

JENS JENSEN, Skibsfører, er født den 8. Oktober 1874 som Søn af Husmand Thomas Jensen og Hustru Anna, født Eskildsen. Gift 1903 med Kathrine Kristine Krog. Kom til Søs i 1899, sejlede i udenrigsk Fart i fremmede Nationers Skibe og forlod England som Første-Styrmand i 1902, ansat ved D.S.B. 1902, tog Dansk Styrmandseksamen fra Navigationsskolen paa Bogø i 1907, og Skibsførereksamen 1908, udnavnt til Styrmand ved D.S.B. 1910, fra 1915 ved Lillebaltsoverfarten, fra 1926 Reserveskibsfører ved Aarhus -Kalundborg Ruten, siden 1. Maj 1931 Skibsfører ved Sallingsundoverfarten, Medlem af Sorettet for Thisted Amt.

AUGUST THEODOR KRUSE, Reserveskibsfører, er født d. 13. Juni 1880 i Koldby paa Samsø som Søn af Fyrmester August Kruse og Hustru Emilie, født Nielsen. Gift 1915 med Ingeborg Pedersen. Kom til Søs som 16aarig med „Georg Stage“, sejlede derefter for forskellige danske, indenlandske Rederier, tog Styrmandseksamen fra Bogø Navigationsskole 1905, derefter Styrmand paa D/S København, ansat ved D.S.B. 1. Maj 1910, ved Sallingsundoverfarten fra 1910 -13, ved Gedseroverfarten fra 1913 -24, ved Storebaltsoverfarten fra 1924—27, Reserveskibsfører ved Sallingsundoverfarten siden 1. December 1927, Næstformand for Morso Sejlklub.

NYKØBING M.s TOLDETAT. -

De to største Begivenheder i Nykøbing Toldvæsens Historie betegnes ved Toldrullen af 1. September 1655, der ophævede Byens gamle Toldretlighed og lagde den ind under Toldvæsenet i Aalborg, og Forordningen af 10. Aug. 1841, ved hvilken Nykøbing alter oprettedes til et selvstændigt

Nykøbing Toldkammer.

Toldsted. Efter at Tolden af Nykøbing i omtrent 200 Aar var blevet betalt i Aalborg, gennemgaaende med et Beløb af mellem 200 og 300 Rdlr. aarlig, fik Byen i 1841 igen sin egen Toldforvalter.

Den gamle Toldbod var en Bygning, der var opført i Kong Christian VIII.s Tid, og den laa ved Havnen. Den nuværende Toldkammerbygning er opført i 1878 efter Tegning af Professor Walther.

Ved den samme Toldrulle, der i 1655 flyttede Nykøbings Toldsted til Aalborg, indførtes en ny Toldskat over hele Landet, den saakaldte Maltaccise. For Nykøbings Vedkommende blev den i 1655 bortforpagtet til Hans Nielsen Aarøe mod en aarlig Afgift af 125 Rdlr. Senere var den bortforpagtet til Borgmesteren i Skive, Amor Amorsen Kabel, og efter hans Død i 1668 til hans Eftermand, Walter Klerch, paa Gammelgaard. Senere fulgte den i Regelen med Konsumtionsforpagtningen.

Konsumtions-skatten blev paabudt ved Forordningen af 22. November 1671. Det var en Afgift, som skulde betales af alle de Varer, som fra Landet indførtes i Købstæderne og forbrugtes der. Konsumtionsstederne finder man ret ofte benævnt som Brænderikontrolsteder. Disse havde overordnede Embedsmænd, nemlig Konsumtionsinspektører og Konsumtionskasserere. I Slutningen af Konsumtionsliden simplificeredes denne Tjeneste under een Konsumtionsforvalter. Denne havde da, paa de forskellige Konsumtionspladser, der var underlagt hans Distrikt, Konsumtionsbetjente.

I forrige Tider fandtes der Byporte og Bybomme ved alle Købstæder og ved disse laa Accisseboden, og ingen fra Landet maatte passere disse Boder uden først at have erlagt Indførselstold af de Varer, de havde med sig. I Reglen var disse Boder bortforpagtede, saa man forstaar, at det var i Accissemændens Interesse nøje at overvaage, at ingensomhelst toldpligtig Vare undgik hans Opmærksomhed. Konsumtionen overtoges i 1776 af Toldvæsenet.

Tolden var — i Forhold til Datidens Priser — urimelig stor. En Gris kostede 3 Mark, medens Tolden var 1 Mark. Naar en Bonde stod foran Accisseboden med en levende Gris, kunde det nok hænde, at han lod Grisen løbe, hvorhen den vilde i Haab om, at det ikke vilde lykkes Toldbetjenten at faa fat paa den, men at Bonden selv eller velvillige Medmennesker senere kunde fange den, og at Konsumtionsafgiften saa kunde undgaas. At jage efter en bortløbende Gris var i Almindelighed hverken indbringende eller fornøjeligt for Toldbetjentene.

Forpagtningsafgiften af Konsumtionen i Nykøbing var i 1673 400 Rdlr., men formentlig har det straks vist sig, at den var ansat for lavt, thi allerede næste Aar blev den forhøjet til 450 Rdlr. Derpaa i 1675 til 510 og i 1676 til 560 Rdlr. I de nærmeste Aar efter 1700 var den naaet op til 700 Rdlr., men da de brandlidte efter 1715 fik Konsumtionsfrihed for 10 Aar, sank den til henimod Halvdelen af dette Beløb, som den først naaede igen efter 1725. I 1740 var den 800 Rdlr., i 1750 1000 Rdlr. og i 1761 naaede den sin største Højde med 1070 Rdlr.

Disse Forhold holdt sig helt op til Aaret 1850, da saavel Accisseboder som Bybomme ophævedes. Finansministeriets Udstedelse desangaaende findes dateret i Oktober 1850 med følgende Paabud: „... Portkonsumtionen og Portopsyn samt Formalingskontrol ophører for Provinskøbstædernes Vedkommende d. 6. Oktober næstkommende Kl. 12 Middag, efter hvilket Klokkeslet alle Bomme og landværts Adgange til Købstæderne forbliver aabentstaaende“.

Konsumtionsforpagtere i Nykøbing har følgende været: Niels Olufsen fra 1673-74, Hans Nielsen Aarøe fra 1675-77, Niels Knudsen fra 1678-80, Hans Nielsen Aarøe fra 1681-83, Christen Nielsen Færgemand fra 1684-88, Jens Hansen i Aalborg fra 1689-91, Frederik Krøyer 1692, Løjtnant Jens Fursmand og hans Enke Jomfru Else Kaas fra 1692-96, Borgerne selv fra 1697-99, Jens Jørgensen Seerup fra 1701-03, Hans Mortensen 1704-06, Christen Andersen Bigum fra 1707-09, Hans Mortensen paa Silkeborg fra 1710-12, Raadmand Jørgen Lowson i Aalborg fra 1713-15, Peder Nielsen Gunderslev fra 1716-18, Oluf Mortensen Qvist fra 1719-21, Borgerne selv fra 1722-24, Oluf Mortensen Qvist fra 1725-27, Christen Mikkelsen Ultrup fra 1728-33, Niels Bysted fra 1734-36, Oluf Nielsen fra 1737-39, Niels Nielsen Erslev fra 1740-42, Niels Olufsen fra 1743-45, Mathias Brunow fra 1746-48, Niels Olufsen fra 1749-51, Melchior Meldahl fra 1752-54, Spentrup fra 1755-61 og Jørgen Hansen Mygind fra 1761-66.

O. Chr. Johansen,
Toldforvalter.

Af Konsumtionsforvaltere har Byen haft følgende: Andreas Cortnum til 1808, Major Tugenreich Julius v. Barner fra 1809-23, Peter Christian Boye fra 1824—27, Kaptajn Cajus Niels Behr Brant fra 1828—34 og Kammerjunker Frode Hjalmar von Holstein fra 1835—50.

O. CHRISTIAN JOHANSEN, Toldforvalter, er født d. 23. August 1876 og gift 1907 med Anna Skov. Toldassistent i Odense 23. Januar 1907, Toldassistent i Svendborg 18. Maj 1909, Toldassistent i Odense 22. December 1913, Toldkontrolør i Nakskov 12. December 1921, Toldforvalter i Nyk. M. 12. Marts 1932.

Sparekassens Bygning.

S PARE- OG LAANEKASSEN FOR NYKØBING M. OG OMEGN er oprettet den 15. September 1852 og fik sit Kontor hos Boghandler P. Dyhr paa Algade (Kirketorv), hvor den under skiftende Forhold har boet siden.

Sparekassen er oprettet paa Initiativ af „Foreningen af 17. Februar“, idet der paa et Møde i denne, den 24. Marts 1852, fremsattes Forslag af Boghandler J. P. Dyhr om Oprettelse af en Sparekasse i Nykøbing. Forslaget vandt almindelig Tilslutning, og der nedsattes samme Aften et Udvalg til at fremme Sagen. I dette sad bl.a. nævnte Boghandler Dyhr og Kapellan Frederik Nielsen. Sparekassen blev stiftet og følgende Bekendtgørelse udsendt:

„NYKJØBING OG OMEGNS SPARE- OG LAANEKASSE.

Det bringes herved til almindelig Kundskab, at Spare- og Laanekassens Comptoir er aabent hver Onsdag Eftermiddag fra Kl. 2—3 hos medundertegnede Boghandler Dyhr, hvor, ligesom hos enhver af underskrevne, Sparekassebøger til enhver Tid kan erholdes, saavel som al fornøden Underretning.

Vi anbefale denne nyttige Indretning, hvor selv smaae Summer kunne anbringes sikkert til Forrentning, ligesom i sin Tid større og mindre Udlaan kunne ske, til vore Medborgeres Opmærksomhed og Afbenyttelse.

Nykjøbing paa Morsø, i September 1852.

J. V. Steenberg,
Agent og Købmand.

F. Nielsen,
res. Kapellan.

Poulsen,
Hospitalsforstander.

P. Dyhr,
Boghandler.

A. C. Faartoft,
Købmand.

C. Riis,
Ejer af Bliedstrup.

P. C. Østergaard,
Gaardejer i Tøving“.

Boghandler J. P. Dyhr, der havde været Sjælen i de forberedende Arbejder, blev Sparekassens første administrerende Direktør, Bogholder og Kasserer, de andre blev kontrollerende Direktører, hvoraf to som Regel skiftevis skulde møde paa Kontordagene for i Forening med Dyhr at lede Forretningerne.

Om den første Kontordag indeholder Forhandlingsprotokollen følgende: Aar 1852 den 15. September om Eftermiddagen Kl. 2 aabnede Sparekassens Comptoir første Gang, og vare da af Directionens Medlemmer tilstede Boghandler Dyhr, Købmand Faartoft og Pastor Nielsen.

J. P. Dyhr sad som Sparekassens Direktør indtil sin Død 1866 og afløstes da som Bogholder og Kasserer af M. S. Mulvad, medens der valgtes to nye Direktører, en i Dyhrs Sted og en fra Landet. Valgte blev Farver C. W. Struntze og Proprietær Møller, Ejstrup.

I 1873 køber Sparekassen Enkefru Dyhrs Ejendom, hvori den har Kontor, for 3,000 Rdlr., og i 1874 nedrives Bygningen. Grunden reguleres, og der sker et Mageskifte med Kommunen, saaledes at Kirketorvet kunne blive reguleret, hvorved det fik sin nuværende Form. Grundstenen til den nye Sparekassebygning blev nedlagt 2. Maj 1874, og Bygningen toges i Brug den 8. Oktober samme Aar. Bygningen incl. Grunden kostede ialt 26,000 Kr. Samtidig udvidedes Kontortiden saaledes, at der nu var aabent hver Dag fra 9-12 og 2-6.

Igennem Aarene arbejder Sparekassen sig støt frem. Omsætningen stiger, og der skifter stadig med nye Navne i Direktionen, eftersom de ældre dør eller trækker sig tilbage. Den 31. Maj 1901 indvælges Købmand Fred. Bang i Bestyrelsen, i Anledning af at Borgmester C. B. V. Hansen har forladt Øen. Allerede samme Efteraar bliver Direktør Gamborg meget syg, og Købmand Fred. Bang anmodes om at fungere som administrerende Direktør under Gamborgs Sygdom, men i 1902 dør Gamborg og Bang vælges til administrerende Direktør.

Der kommer nu igen nogle Aar, i hvilke Sparekassen arbejder tilfredsstillende, og hvor Fred. Bang bliver Enedirektør. I 1908 bestemmes der, paa Grund af Sparekassens stigende Udvikling, at ansætte en Assistent mere. I samme Aar indlægges der elektrisk Lys i Sparekassens Lokaler, og i 1919 besluttede man sig til at anlægge et brandfrit Rum i Sparekassen med Boksindretning til 53 Bokse.

I 1909 vælges Købmand Hans Smith til Medlem af Bestyrelsen.

I 1912 fejrede Sparekassen sit 60aarige Jubilæum, og i den Anledning fandt der en Festlighed Sted paa Bendix Hotel. I Direktionsværrelset anbragtes en Buste af Kammerherre Steensen-Leth, og der overrakte Direktør Fred. Bang et Sølvskrivetøj fra Bestyrelsens Medlemmer.

I 1922 udvidedes Sparekassens Kontorlokaler, og samtidig vedtages det at indlægge Centralvarme over hele Huset, hvilket udførtes af N. A. Christensen & Co. Omkostningerne ved Forandringen og Indlæggelsen af Centralvarme androg 14,000 Kr.

Sparekassen har gennem Aarene haft følgende administrerende Direktører: Boghandler J. P. Dyhr fra 1852—66, Forligsmægler M. Mulvad fra 1866—76, Købmand A. C. Faartoft fra 1876—90, Sagfører Gamborg fra 1890—1902, og Købmand Fred. Bang fra 1902—33.

Følgende har været Formænd for Bestyrelsen: Borgmester C. B. V. Hansen i 5 Aar fra 1896—1901, Kammerherre Steensen-Leth i 17 Aar fra 1901—18 og Købmand Hans Smith i 15 Aar fra 1918—1933.

FREDERIK BANG, fltv. Sparekassedirektør, R. af D., DM., er født den 2. Januar 1861 i Nyk. M. som Son af Købmand N. M. Bang og Hustru Amalie, født Schade. Gift 1891 med Lovise Marie Johnsen.

Fred. Bang,
flv. Direktør.

Uddannet i F. A. Harders Kolonial- og Produktforretning i Skive fra 1875—82, i Faderens Forretning fra 1882—87, Indehaver af denne fra 1887-1902, Direktør i Sparekassen for Nykøbing M. og Omegn fra 1901—33. Medlem af Nykøbing Byraad fra 1900-05, Tilsynshavende ved de offentlige Lystanlæg i Nykøbing M. fra 1900—20, Medlem af Bestyrelsen for Nykøbing Handelsforening fra 1894-1919, Formand fra 1906-19, nu Æresmedlem, Medlem af Bestyrelsen for Plantningsselskabet „Legind Bjerge“ fra 1901, Formand fra 1918, Formand for Nykøbing Bombebøsse fra 1907—33, nu Æresmedlem, og for den sønderjydske Fonds Morsø Afdeling, Medlem af Bestyrelsen for Forsknelsesforeningen i Nykøbing fra 1900, Formand fra 1924, Medlem af Bestyrelsen for Nykøbing Folkebibliotek fra

H. M. J. Smith,
flv. Formand.

1912, Formand fra 1927, Medlem af Bestyrelsen for Landsforeningen af større Sparekasser i Danmark, Næstformand i Foreningen af Jydske Købstadssparekasser til 1933, Medlem af det danske Hedeselskabs Repræsentantskab fra 1918, Formand for Akts. Fælles Tømmerlageret i Nykøbing fra 1922, Medlem af Bestyrelsen for Morslands historiske Museum fra 1925, Hovedagenturet for Mors for Statsanstalten for Livsforsikring fra 1896, Formand for Foreningen af Sparekasser paa Mors fra 1927-33, nu Æresmedlem.

HANS MØRUP JOHNSEN SMITH, Rentier, er født den 16. November 1866 i Nykøbing som Søn af Manufakturhandler Christian Ingvald Smith og Hustru Frederikke Julie Christiane født Morup. Lærte Handelen i Odense fra 1881-88, Militærtjeneste fra 1888-90, 1 Aar i Tyskland, derefter i Faderens Forretning og overtog i 1897 denne sammen med Broderen, overtog „Magasin du Nord“ i Nykøbing i 1905 og afhændede denne i 1932. Medlem af Bestyrelsen for Spare- og Laanekassen for Nykøbing M. og Omegn siden 1903, Formand for samme siden 1918, tidligere Formand for Nykøbing M. Handelsstandsforening, i Bestyrelsen for Akts. „Legind Bjerge“, Formand for Nykøbing nye Tømmerhandel og Næstformand for Nykøbing Understøttelsesselskab, Medlem af Forsikringselskabet „Danmark“s Repræsentantskab.

Sparekassen var det første og i 15 Aar det eneste Pengeinstitut paa Mors. I dens snart 82-aarige Virksomhed har den fraset enkelte Aar stadig været i Fremgang, hvilket følgende viser:

Ved 25-Aars Jubilæet var Indskudene	655,000 Kr. 00 Øre
- 50-Aars — — — —	1,348,000 - 00 -
- 75-Aars — — — —	9,014,000 - 00 -

og Udlaansvirksomheden har jo saa samtidig haft en tilsvarende Stigning.

I 1927 fejrede Sparekassen sit 75-Aars Jubilæum, og der blev i den Anledning udgivet et Festskrift udarbejdet af Direktør Bang samt afholdt en lille Fest i Direktørboligen for Bestyrelse, Direktion, Revision m. fl. Sparekassen var Genstand for megen Hyldest og Opmærksomhed fra nær og fjern.

For Sparesagen har man altid haft en varm Interesse, bl.a. ved gratis Udlaan af Hjemmesparekasser, og med Byens og Oplandets Skoler har man haft et interessant og stort Samarbejde for Salget af Sparemærker.

Til Støtte for mange gode og almenyttige Formaal har Sparekassen i Tidens Løb udredet ca. 170,000 Kr. Der er udstedt ca. 37,000 Sparekassebøger. Ved Sparekassens sidst aflagte Regnskab for 1932—33 var Indskudskapitalen 10,077,169 Kr. 96 Øre. Reserverne var paa 1,004,828 Kr. 20 Øre, tillige var der opsparet en Pensionsfond paa 88,989 Kr. 89 Øre.

Sparekassens nuværende Tilsynsraad bestaar af: Værkfører L. Møller, Formand, Direktør Carl Markvorsen, Dommer J. Sørensen, Guldsmed E. Cortsen, Gaardejer Peter Kortbæk, Gaardejer Lars Lynggaard Hansen, Folkelingsmand Marinus Sørensen.

De nuværende Direktører er: Chr. Sørensen og A. C. Jørgensen.

CHRISTIAN SØRENSEN, Sparekassedirektør, er født den 28. November 1877 som Søn af Husmand Søren Peter Sørensen og Hustru Inger Marie født Christensen. — Gift 1905 med Ella Theodora Legind

Hansen. Uddannet ved Handelen hos R. Frederiksen i Aalborg, ansat hos Chr. Møgelvang i Nykøbing fra 1898—1904, overtog dennes Forretning den 15. April 1904 og afstod den den 1. Maj 1933, udnævnt til Direktør for Spare- og Laanekassen for Nykøbing M. og Omegn den 1. Oktober 1932, Medlem af Ligningskommissionen fra 1921—29, Medlem af Bankraadet for Morsø Bank fra 1922—32, deraf Formand for Bestyrelsen fra 1929—32, Formand for Nykøbing Handelsstandsforening 1932.

Chr. Sørensen,
Direktør.

ANDERS CHRISTIAN JØRGENSEN, Sparekassedirektør, er født den 25. Juni 1899 i Nykøbing M. som Søn af Bundgarnsfisker Jørgen E. Jørgensen og Hustru Ane Elisa født Olesen. Gift 1924 med Karen Meta Thomsen. Realeksamen 1915, Handelseksamen 1917, i Morsø Bank Akts. fra 1915—20, Bogholder i Østvendssyssel Bank fra 1920—21, i Revisions- og Forvaltnings Institutets København og Aarhus Afdeling fra 1921—24, Bogholder i Spare- og Laanekassen for Nykøbing M. og Omegn fra 1. April 1924, Direktør samme Sted fra 1. April 1933, Forretningsfører for det danske Hedeselskabs Morsø-Distrikt, i Komiteen for Hanklits Fredning.

A. Chr. Jørgensen,
Direktør.

NYKØBING OG OMEGNS SPAREKASSE-FORENING er oprettet den 3. Februar 1867 af Restauratør J. C. Møller. Det var under meget smaa og beskedne Forhold, at Sparekasseforeningen begyndte sin Virksomhed, og i de første 10 Aar fik Stifteren, der tillige var Bogholder og Kasserer, da heller intet for sit Arbejde. Efter den Tids Forløb oppebar han den ikke meget imponerende Gage af 50 Kr. aarlig, men hans Arbejde vilde næppe heller tilfredsstille Nutidens Fordringer til en Mand paa denne Plads. - Uden noget egentligt Kendskab til Bogholderi kom der vel af og til noget Kludder i Regnskabet, men han var en hæderlig og ærlig Mand, der med god Vilje stræbte at bringe Sparekassen fremad. En af hans Ejendommeligheder var, at han blandede Politik ind i Forretningen, og da han var ivrig Højremand, var det ofte vanskeligt, naar man erfarede, at Laansøgerne hørte til Venstrepartiet, for disse at opnaa Laan.

Af Sparekassens Forhandlingsprotokol ses det, at Sparekassens Aaroverskud, efter at den havde bestaaet i 4 Aar, kun var 38 Rdl. 1 Mrk. 18 Sk. Det næste Aar var Overskudet naaet op til 42 Rdl. 5 Sk., medens Sparernes Indskud udgjorde 4240 Rdl. 9 Sk. Det gaar derefter smaat fremad, saa at man i 1874 finder paa Sparernes Indskudsside et Beløb af 7382 Rdl. 58 Sk.

Af Bestyrelsesmedlemmer og Revisorer, der er kendt af den ældre Slægt, kan nævnes: Boghandler N. Dyrh, Konsul Schade, Bager Wachter, Købmand P. Axelsen, Morten Jensen, Morten Østergaard, Tødsø, Tømremester P. C. Pedersen, Andr. Nielsen, P. Chr. Hyldig, Vodstrup, og Lars Lynggaard, Bjergby. I 1875 fik Sparekasseforeningen et Par skrappe Revisorer i Herredsfuldmægtig H. Nielsen og Landinspektør Lind, der paa pegede mange formelle Fejl i Regnskabets Opstilling, hvilke da ogsaa blev rettede. Kassererens Løn var nu naaet op til 150 Kr. aarlig.

For at fremme Sparsommeligheden havde Bestyrelsen vedtaget at uddele Præmier til Sparere, der ikke i 10 Aar havde hævet af en indskudt Pengesum, og i 1878 uddeles der paa den Maade 157 Kr., hvoraf dog Broderparten tilfaldt nogle af Møller oprettede Syge- og Begravelseskasser for Arbejdere og Svende.

I 1886 forhøjedes Kassererens Løn til 800 Kr. aarlig, men da var Interessenternes Konti ogsaa naaet til 44,620 Kr., medens Reservefonden var vokset til 1705 Kr.

Den endnu eksisterende ugentlige Indsamling er ogsaa et Udslag af Møllers Lyst til at fremme Sparsommeligheden blandt Befolkningen. Meningen hermed var ved smaa ugentlige Indskud at skaffe Folk en samlet Sum, enten naar Huslejebetalingen forelaa eller til Jul o.s.v. Og Tanken har ogsaa gjort sin Nytte, men desværre er den ogsaa blevet misforstaaet, saa at en Del Indskydere kommer og henter deres Smaaskillinger, naar de har indestaaet i Sparekassen i 3—4 Uger. — Dette var ikke Meningen, og det forvoldte ogsaa Kasssereren en hel Del Arbejde, uden at nogen af Parterne har haft nogen Fordel deraf. Omkring 1890 indsamledes der saaledes ved Bud 5,000 Kr. aarlig, medens man i 1917 naaede op til at indsamle 15,000, i 1933 31,000 Kr. aarlig paa denne Maade.

I Efteraaret 1892 døde Sparekassens mangeaarige Kasserer og Bogholder I. C. Møller, der ved den Tid havde bragt Sparernes Tilgodehavende op til et Beløb af 68,060 Kr., efter den meget ringe Begyndelse i 1867. Reservefonden var da 2215 Kr.

Hvorledes „den lille Sparekasse“ er gaaet fremad gennem Aarene ses bedst af nedenstaaende Uddrag af Aarsregnskaberne:

1. April	Sparernes Indskud	Reservefonden	1. April	Sparernes Indskud	Reservefonden
1893	63,800 Kr.	2,587 Kr.	1918	841,620 Kr.	57,215 Kr.
1898	124,860 -	6,086 -	1923	1,921,368 -	108,883 -
1903	202,500 -	11,631 -	1928	2,098,258 -	157,864 -
1908	288,972 -	21,152 -	1933	2,339,053 -	228,799 -
1913	344,500 -	34,000 -			

Ifølge en Bestemmelse i Lovene uddeltes der i 1897 til en Del Interessenter, der havde Indskud staaende uhævet i 10—20 Aar, Præmier, hvilke udgjorde et Beløb af 631 Kr. 50 Øre.

Efter 20 Aars trofast og dygtigt Arbejde i Sparekassen som Bogholder og Kasserer meddelte Hr. Godskesen i 1912, at han paa Grund af Alder og Helbredstilstand ønskede ved Aarets Udgang at fratræde denne Post, som han i den lange Aarrække havde bestridt med sjælden Orden og Akkuratesse. — Fra 1. Januar 1913 overtoges Posten som Bogholder af Th. Alstrup, der i 1920 udnævntes til Direktør.

Sparekasseforeningens Bygning opførtes i 1917 efter Tegning af Arkitekt Petersen og blev taget i Brug i Oktober Maaned. Opførelsessummen inclusive Grunden beløb sig til 38,000 Kroner.

THOMAS OTTO MARIUS ALSTRUP, Sparekassedirektor, er født den 14. November 1860 i Skive som Søn af Skomager Andreas Essemann Alstrup og Hustru Marie født Wiese. Gift 1887 med Else Marie Pedersen. Udlært ved Handelen hos Jens Riis i Skive 1879, hos Købmand F. A. Harder i Skive fra 1879—83, Købmand i Jebjerg i 2 Aar, derefter ansat hos Købmand Th. Alstrup i Skive indtil 1900, derefter Bogholder ved Limfjordsøstersdepotet indtil 1912, Sparekassekasserer 1912, Sparekassedirektor siden 1920, Medlem af Nykøbing Menighedsraad, tidligere Medlem af Hjalpekassens Bestyrelse.

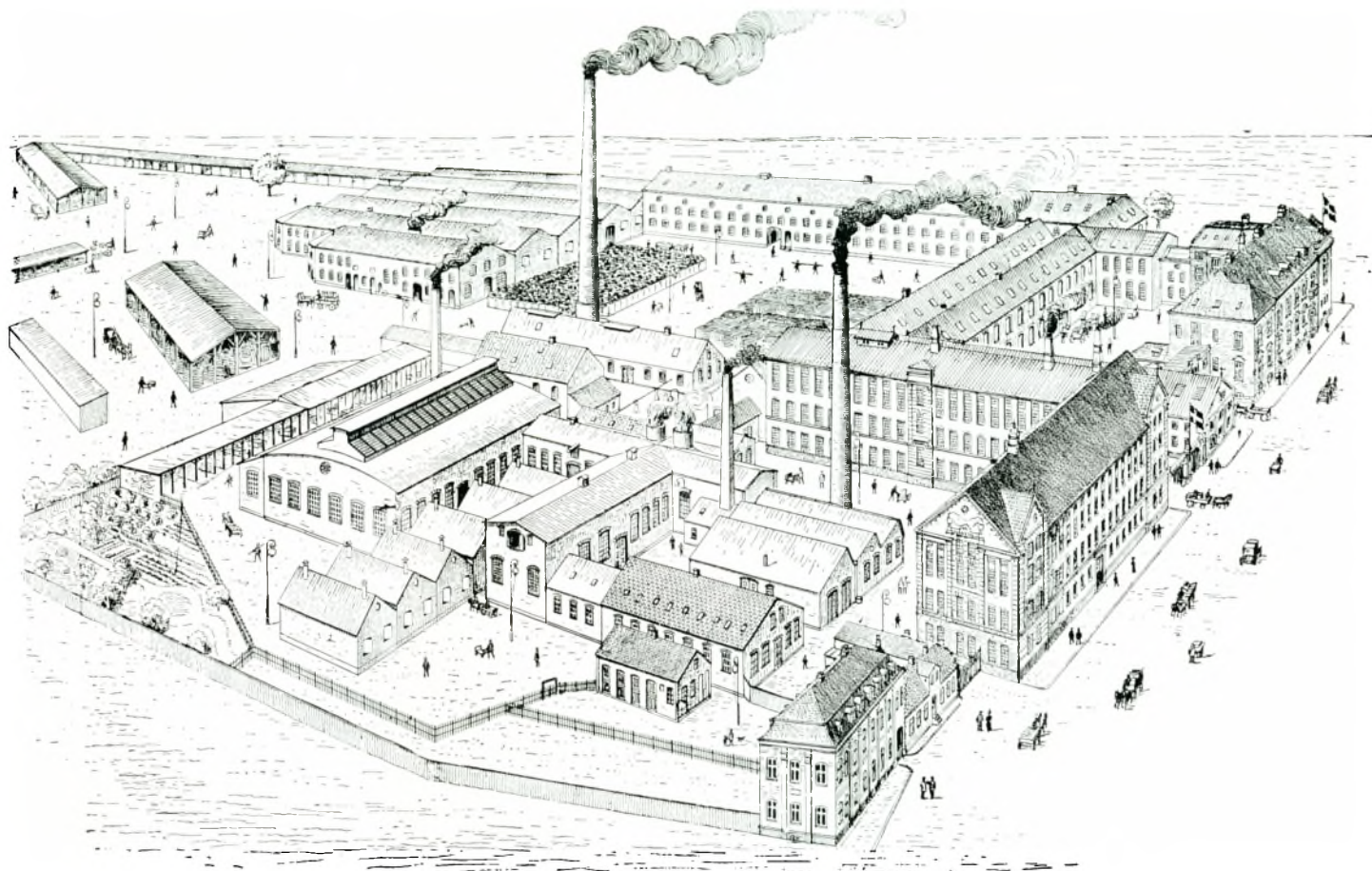
NIELS CHRISTIAN BIGUM, Sparekassedirektor, er født den 17. Januar 1875 i Lødderup som Søn af Landmand Niels Christian Bigum og Hustru Karen Marie født Christensen. Gift 1898 med Salomine Kristiane Nielsen. Udlært ved Handelen 1894 hos Konsul A. H. Schade, hvis Forretning han overtog 1. Maj 1898, Kommiss hos Købmand A. Nielsen, Nykøbing, fra 1894-98, Købmand i Nykøbing fra 1. Maj 1898 til 1. Marts 1933, i Sparekasseforeningens Bestyrelse fra 1917, Meddirektor fra 1920, Kasserer for „Bombøbøssen“ og for Understøttelsesselskabet, tidligere i Bestyrelsen for Nykøbing Handelsstandsforening, Medlem af Byraadet fra 1921-25, Suppleant til Skatteraadet.

T. O. M. Alstrup,
Direktor.

N. Chr. Bigum,
Direktor.

Aktieselskabet N. A. Christensen & Co.s Jernstøberi.

AKTIESELSKABET N. A. CHRISTENSEN & CO.s JERNSTØBERI er grundlagt i 1853 af N. A. Christensen. I en lille uanselig Bygning, der nærmest lignede en Landsbysmedie, tog han fat med 6 à 7 Mand, der fremstillede Hestegange og Bilæggerovne, som paa det Tidspunkt var Virksomhedens eneste Artikler.

Ved Indehaverens Energi og Udholdenhed voksede Fabriken ret hurtigt, og allerede i 1862 saa man sig nødsaget til at gaa fra den hidtil anvendte Hestekraft over til Dampkraft. Efter Krigen 1864 tog Virksomheden et mægtigt Opsving og har fra Slutningen af 1870erne været førende paa sit Omraade. Allerede før Halvfjerdserne var ude, stod der Bygning ved Bygning og Maskine ved Maskine; over 100 Mand arbejdede, og Fabrikejeren var en velstillet Mand. I Slutningen af Firserne blev Forretningen saa stor, at Lederen maatte have Medhjælp, og i 1887 optoges Fabrikant K. E. Messerschmidt som aktiv Deltager. Seks Aar senere maatte Fabrikejeren atter knytte en ny Mand til sig til Hjælp ved Fabrikens merkantile Ledelse, og hertil valgtes Direktør R. Aarup. I 1887 omdannedes Firmaet til Aktieselskab med D'Herrer K. E. Messerschmidt og R. Aarup som Direktører, medens Stifteren, som Bestyrelsens Formand, blev ved at følge sin gamle Fabrik med usvækket Interesse indtil sin Død i 1914.

Aktiekapitalen, der er fordelt paa meget faa Hænder, var fra først af 1 Million Kroner, men er senere udvidet til 2^{1/2} Million, og Fabriken ompænder efter flere Udvidelser, navnlig i 1913, nu 5^{1/2} Tønder Land med nye, moderne Fabriksbygninger og en ny Administrationsbygning. Med sine ca. 300 Udsalg, fordelt over hele Landet, er „MORSØ STØBEGODS“ vedblivende fremme i første Række og anerkendt som det førende, ligesom der er oparbejdet en betydelig Eksport.

Ved Direktør R. Aarups Død i 1924 overdroges Virksomhedens merkantile Ledelse til hans Broder, Direktør P. Aarup, der allerede fra 1897 havde været ansat i Fabrikens Tjeneste.

Det siger sig selv, at en saa stor Virksomhed som denne har betydet uendelig meget for Nykøbing By og dens Indbyggere, og afdøde Fabrikejer N. A. Christensen har været Byen en god Borger. Han har ydet sin Støtte til mange Foretagender og viet Byen sine bedste Kræfter. Han har ladet opføre 2 Alderdomshjem, som bærer Navnet „N. A. Christensen og Hustrus Alderdomshjem“, med ialt 21 Lejligheder, for Fabrikens Arbejdere, og til disse Alderdomshjem er der desuden knyttet forskellige Legaler.

Efter Fabrikejer N. A. Christensens Død indtraadte hans Søn, Konsul, Apoteker James W. Christensen, Stege, i Bestyrelsen og var dens Formand indtil sin Død i 1932. Konsul Christensen har heller ikke glemt sin Fødeby. Det nye Ligkapel har han bekostet opført og paa Hundredeaarsdagen for Fabrikejer N. A. Christensens Fødsel stiftede han et Mindelegat til Fordel for Fabrikens Arbejdere i Sygdomstilfælde.

PEDER FREDERIK THOMSEN AARUP, Direktør, R. af D., er født den 14. November 1874 i Hvam som Søn af Proprietær Aarup til Kallestrup og Hustru Hanne, født Sørensen. Gift 1914 med Gerda Messerschmidt. Udlært ved Handelen 1897. Ansat hos N. A. Christensen & Co. 1897, udnævnt til Direktør 1. Maj 1924.

ØSTERSFISKERIET er i Danmark af gammel Dato, som skrevet staar i Skaldyngerne. Det er dog først længe efter disses Tid, at man finder de første historiske Data om Østersen. At Knud den Store i England, draget af Havet, ogsaa har lært Østersen at kende, lyder jo temmelig rimelig, men hans Omplantning heraf til de danske Have hører absolut Krøniken til.

Limfjordsøsterskompagniet.

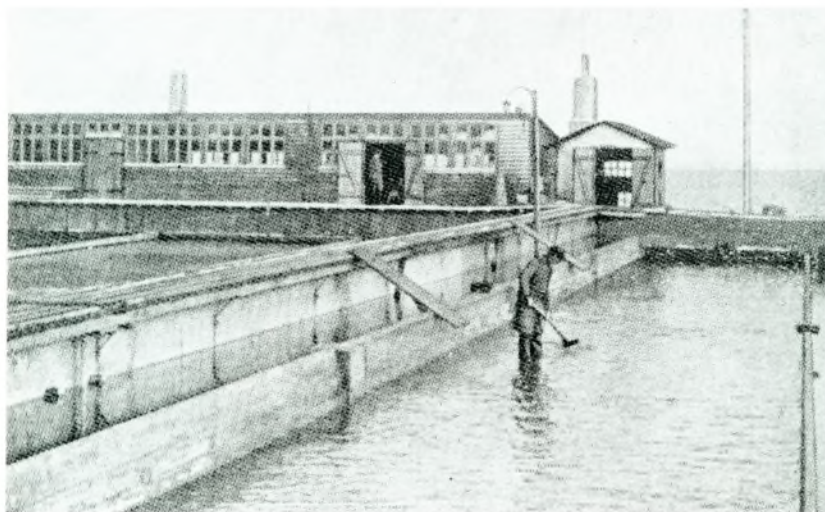
Kong Frederik den Anden erklærede, i ret Erkendelse af den nyopdagede „Fisk“s gode Egenskaber, Bankerne paa den slesvigske Vestkyst — „hvor skulle findes og være fangelige et Slags Fisk kaldet Osterling — efterdi vi selv have Lyst og Behag til samme Slags Fisk“ — for Regale.

Godt Hundrede Aar efter de slesvigske Banker, opdagedes de fladstrandske, der dog aldrig fik den Betydning som de førstnævnte. De fladstrandske Banker er uddøde, men i Limfjorden trives et rigt Østersfiskeri, der vel er af ny Dato, men som i Betydning overgaar de to andre.

Det var som et Æventyr, der fandt Sted hin Februar-Nat i 1825, da Havets Vælde sprængte Limfjordens vestre Bred. De smilende Ferskvands Søer omdannedes til Danmarks salteste Fjord, og med Vandet fra Vesterhavet indvandrede en ny Fauna, hvormellem Østersen indtog en fremragende Plads. I Limfjordens Bredninger med den ringe Dybde og deraf følgende høje Sommertemperatur fandt Østersen en Vokseplads ret efter sit Hjerte. Her var sjældne Vilkaar saa vel for Individet som for Slægten.

Bortset fra Amtmand Fayes resultatløse Indplantningsforsøg i Trediverne mærkede man dog intet til Østersen før 25 Aar senere, da Brolægger Hede ved Lemvig fiskede dem med Rive. To Aar senere — i 1852 — bortforpagtedes Fiskeriet for første Gang for den beskedne Sum af 400 Rdlr. til Steenberg, Claudi og Lykke. Antallet af de opfiskede Østers oversteg i det første Tiaar næppe 75,000 aarligt. Udbyttet steg imidlertid hurtigt og naaede i 1871 over 7 Millioner, hvorfor „Det danske Fiskehandels-selskab“ betalte en aarlig Afgift af 42,000 Rdlr. I denne Periode beskæftigedes indtil 100 Sejlbaade med Østersfiskeri, og Dyrene forsendtes i Jernbanevognladninger fra Struer til St. Petersburg.

I 1876 betalte Handelsselskabet 240,000 Kr. i Afgift, men Udbyttet af Fiskeriet

Østersen renses i Bassinerne.

end en slet og ret Udbyttten af de naturlige Banker. De Tidens mangelfulde Kendskab til Fjordens Naturforhold bevirkede imidlertid, at disse Anstrengelser maatte mislykkes. I 1886 indførte man efter Collins Anvisning en femaarig total Fredning af Bankerne. Senere Undersøgelser og Erfaringer har godtgjort, at man havde mistydet de Forhold, der førte til Fredningen, og at Virkningen af den ikke var den ønskede, viste sig ogsaa, da man i 1890 genoptog Fiskeriet, med det beskedne Udbytte af 580,000 Stkr. om Aaret mod en Afgift af 20,000 Kr. Udbyttet steg langsomt til 1,400,000 i 1909, Afgiften var da 75,000 Kr.

I 1905 havde Dr. C. G. Joh. Petersen afløst Collin som Landbrugsministeriets Konsulent, og fra da af daterer sig den betydelige Udvikling, som Fiskeriet har gennemgaaet i de senere Aar. Dr. Petersens enestaaende Kendskab til de danske Farvande og sjældne Forstaaelse af Sammenhængen mellem biologiske Forhold og økonomiske Udnyttelse førte ved Bortforpagtningen i 1910 Fiskeriet ind i et mere rationelt Spor. Afgiften steg til 145,000 Kr., og det aarlige Udbytte til ca. 4 Millioner Stkr., da en grundig Undersøgelse af Bankerne havde godtgjort, at der fandtes en meget stor Bestand af voksende Østers.

Fiskeriet drives med Skrabebaade og Dykkerbaade. I Tiden fra 1. Maj til 1. September maa der ikke fiskes. I 1922—23 fiskedes der ca. 2½ Million, hvoraf 1,640,000 solgtes i København samt paa Sjælland med omliggende Øer, 455,000 i Jylland og Fyn, medens Resten udførtes til Sverrig-Norge. Den aarlige Forpagtningsafgift var da 50,000 Kr. forlods samt 70 pCt. af det resterende Overskud udover 50,000 Kr.

Østerskompagniets Bygninger og Depot findes paa Ørøde. Her findes et Bassin paa 0,6 ha til Opbevaring af Østers. Ved et elektrisk Pumpeanlæg kan der tilføres 10 m³ friskt Vand i Minuttet. Ved Kompagniet beskæftiges i Sæsonen ca. 100 Mand. Hele Anlægget og Arbejdsstyrken er under stadigt Tilsyn af en Læge. — Fra 1910 til 1920 indehavedes Forpagtningen af F. L. Knakkegaard og Chr. D. Lunn i Nykøbing Mors, men da sidstnævnte dør i 1920, ønskede Knakkegaard ikke at fortsætte, og Forpagtningen overtoges da af nuværende Indehaver, Villars Lunn.

Udenfor Limfjorden er Østersfiskeriet uden større Betydning. Ved Frederikshavn er der ikke fisket siden forrige Aarhundredes Slutning. Ved den jyske Vestkyst fra Esbjerg og nedefter findes en Del Østers.

og dermed Afgiften sank hurtigt fra fem Millioner til 900,000 Stkr. i 1886 og 84,000 Kr. i Afgift.

I de forløbne 35 Aar havde Ministeriet søgt saglig Støtte hos H. Krøyer, D. F. Eschricht og Jonas Collin. Disse tre Videnskabsmænd havde vist Sagen megen Interesse og personligt udført et betydeligt Arbejde for at føre Fiskeriet ind i et bedre Spor

VILLARS K. LUNN, Direktør og Østersforpagter, er født den 27. August 1884 paa Knabstrup Teglværk som Son af Ingeniør Villars Lunn og Hustru Cathrine født Junggreen. Gift 1909 med Signe Johanne Schaldemose. Student fra Herlufsholm 1903, lært Landvæsen fra 1903-06, Sekondløjtnant i Artilleriet, Ejer af Tornvedgaard pr. Jyderup fra 1909-14, ansat ved Limfjordsøsters-Kompagniet, Eneforpagter af Østersregalet fra 1920, Medlem af Bestyrelsen for A/S Skarrehage Molerværk, for A/S Sallingsund Færgefart og for A S N. Schaldemose, Ringsted Tømmerhandel.

AKTIESELSKABET SKARREHAGE MOLERVÆRK er oprindeligt stiftet som et Interessentskab af Borgere i Nykøbing, hvorimellem særlig-maa nævnes de nu afdøde Østersforpagter Chr. D. Lunn og Mægler F. L. Knakkegaard. I Slutningen af 1911 opkøbtes de Jorder ved Skarrehage, hvor man efter Brøndgravninger havde fundet det til Fabrikation bedst egnede Moler, og med Foraaret 1912 begyndte Afskibningerne af raat Moler, der væsentligst gik til udenlandske Aftagere.

I Efteraaret 1913 overtog Interessentskabet som Forpagtere Vindø Teglværk ved Hobro og begyndte der en Fabrikation af Molersten. --- Selv om der paa Teglværket blev installeret nye og stærke Maskiner til Behandling af Moleret og byggedes nye Tørrelader, maatte man dog snart erkende, at en rentabel Drift kun lod sig gennemføre, naar Molerværket laa umiddelbart ved Molerbruddet, saaledes at Transporten af det raa Moler kunde indskrænkes til et Minimum.

I 1916 byggedes derfor paa Grundlag af de paa Vindø-Værket høstede Erfaringer og et Projekt udarbejdet af F. L. Smidth & Co. i København et større Molerværk ved Skarrehage, og i Sommeren 1917 leveredes de første Molersten fra dette Værk. Dels for at fremme Salget af almindelige Molersten til udenlandske Markeder og dels

Skarrehage Molergrav set imod Nord.

for at udnytte et af den norske Ingeniør Fenger Grøn udtaget Patent paa Fremstilling af særlige højporøse Molervarer, indgik Interessentskabet i et Samarbejde med Internationalt Isolations Kompagni A/S Ikas i Oslo.

I September 1919 hærgede en voldsom Brand Skarrehage Molerværk, der dog allerede i 1920 var genopbygget. Ved Genopbygningen foretoges den principielle Ændring af Tørreprocessen, at man opgav Tørring ved Spildevarme fra Ovn og Dampmaskine og gik over til udelukkende at anvende naturlig Lufttørring.

Verdenskrigens Afslutning bragte ikke den ventede store Efterspørgsel efter Bygningsmaterialer til Priser, der stod i Forhold til de store Start- og Genopbygningsomkostninger. I Foraaret 1922 maatte Interessenterne søge økonomisk Støtte gennem en Rekonstruktion, hvorved det nære Samarbejde med „Ikas“ i Oslo ophævedes, og F. L. Smidth & Co. indtraadte som Aktionærer i et nydannet Aktieselskab. Af de tidligere Interessenter blev Direktør K. E. Messerschmidt og Direktør Villars Lunn Aktionærer i det nye Selskab.

Ved Ejerslev ca. 5 km sydøst for Skarrehage var der allerede tidligere end ved Skarrehage gravet Moler, der dels sendtes til Norge, Tyskland og England, og dels oparbejdedes til Molersten paa det nu nedlagte Frederiksholms Teglværk ved Kongens Engbave i København. I 1919 blev Maskiner m.m. fra dette Værk flyttet til Ejerslev, hvor der byggedes et Molerværk, der overtoges af et engelsk-dansk Selskab, Molerindustri A/S. Senere opgav Englænderne deres Interesse i dette Værk, og efter at ogsaa de danske Aktier havde skiftet Ejere, overtog Skarrehage i 1926 den daglige Drift af Ejerslevværket.

Den hermed fulbyrdede Koncentration af dansk Produktion af Molersten har i væsentlig Grad befæstet denne særegne danske Industris Stilling og samtidig har Forbrugerne kunnet glæde sig over stadig faldende Priser. Molersten i almindeligt Mursstensformat kostede saaledes i 1921 over 150 Kr. pr. 1000 Stkr., i 1933 kun 50 Kr. Trods vanskelige Forhold paa alle Eksportmarkeder gik dog endnu i 1932 over Halvdelen af de i Danmark fremstillede Molersten til Udlandet.

PLANTNINGSSKABET „LEGIND BJERGE“ AKTS. ligger 4 km fra Nykøbing og 5 Minutters Gang fra Sallingsund Færgested. I sidste Halvdel af forrige Aarhundrede blev der særlig af Oberstløjtnant E. Dalgas skabt en stor Interesse for Beplantning af Jyllands Hedearaler, og denne Interesse blev ogsaa vakt paa Mors og blev praktiseret af Mænd som Kammerherre Steensen Leth til Højris, Kammerraad Møller, Ejstrup, Kammerraad Bonne, Gammellund, Krovært Søren Sejersén, Sallingsund, By- og Herredsfoged C. B. V. Hansen, Nykøbing, og Proprietær P. C. Clausen, Veierslevgaard.

Det laa derfor nær, at Tanken om at faa det smukke Hedeparti i Legind med Bakker og Slugter beplantet kunde opstaa, og det var særlig Herredsfuldmægtig, Kancelliraad H. Nielsen og By- og Herredsfoged C. B. Hansen, der gik i Spidsen for at faa denne Tanke ført ud i Livet, tilmed kunde man ogsaa tænke sig, at det var meget tvivlsomt, at den fri Adgang, der nu var til Øens eneste Skov, Højris Skov, Slot og Park, vilde kunde finde Sted, naar engang Kammerherre Steensen Leth ikke var Ejer af Højris, og denne Tvivl er da ogsaa siden bleven til Virkelighed. Bakkerne kunde imidlertid ikke købes, da Ejeren, Gaardejer Wittrup, ikke vilde sælge, men da han i 1892 døde,

fik H. Nielsen straks af hans Arvinger Forkøbsret til deres Andel i Bakkerne, den Del, der laa ud mod Sallingsundvejen.

By- og Herredsfuld-
mægtig H. Nielsen sammen-
kaldte saa i Efteraaret 1892
til et Møde nogle af de af
Nykøbing's Borgere, man
mente, der havde Interesse
for Plantningssagen, og paa
dette vedtoges det at danne
et Plantningsselskab til Ind-
køb af Bakkerne, og der
nedsattes et Udvalg bestaa-
ende af Kancelliraad Niel-
sen, Herredsfoged C. B. V.

Legind Bjerge.

Hansen, Gæstgiver Bendix og Købmand Chr. J. Smith, der bemyndiges til at fore-
tage Købet af Bakkerne, saavel den Wittrups Arvinger tilhørende østlige Del, som
den Gaardejer Chr. Jensen Sørensen tilhørende vestlige Del, henholdsvis 47 og 49
Tdr. Land for en Pris af ialt 3910 Kr. Derefter udbødes der Aktier à 250 og 500 Kr.
til 50 Borgere, men kun 21 af disse tegnede Aktier, men dog til et Beløb af 10,500
Kroner, og dette Beløb fandt man ogsaa tilstrækkeligt til at starte Selskabet med.
Aktiernes Beløb skulde indbetales med $\frac{1}{10}$ i 10 Aar.

Den 28. Januar 1893 holdtes den første Generalforsamling for at give Selskabet
Navn og vedtage Love. Kampen om Navnet stod mellem „Legind Bjerge“ og „Legind
Lund“, men det første vandt Sejren, og det var ogsaa det mest betegnende. Lovene
blev vedtaget, og vi skal her nævne nogle af de vigtigste Paragrafer.

§ 2.

Selskabets Formaal er paa Ejendommen at skabe og vedligeholde en Lystskov
for Mors, især for Nykøbing Købstad, og ved Ejendommens Drift skal der som Følge
deraf stedse i videst mulige Omfang tages skønhedsmæssige Hensyn.

§ 3.

Intet Salg af Aktier kan finde Sted uden Bestyrelsens Samtykke.

§ 10.

Først naar Reservefonden er 50% af Aktiekapitalen, træffer Generalforsamlingen
Beslutning om Anvendelse af det aarlige Overskud.

løvrigt skal Selskabets og Ejendommens Indtægter først anvendes til Ejendom-
mens Forskønnelse i saa stor Udstrækning som mulig, saa der er næppe Udsigt til,
at der opnaas at skabe et Reservefond paa 50% af Aktiekapitalen og derfor endnu
mindre til, at Aktierne skal give Udbytte.

Med Assistance af Oberstløjtnant E. Dalgas og Skovrider P. D. Bruun blev der
sat Kraft paa at planlægge Plantningen, Anlæg af Veje og Spadseregange, og Dalgas
udtalte den Gang efter en Gennemgang af Arealet: „Her vil engang kunne blive
Danmarks smukkeste Hedeplantage“.

H. Nielsen,
Kancelliraad.

Det kan vist nu i al Beskedenhed siges, at Dalgas' Spaadom er gaaet i Opfyldelse. Parolen var jo dengang: „Hvor Ploven ej kan gaa, der bør et Træ at staa“. I Løbet af 6--7 Aar tilplantedes ca. 100 Tdr. Land, hovedsagelig med Hvidgran og Bjergfyr. Det var et temmeligt stærkt Tempo, men det var jo i Plantningens Barndom, og det viste sig da ogsaa senere, at det var umuligt at foretage den formaalstjenlige Udhugst i samme Tempo. Som Plantningen voksede op, viste det sig saa, at denne efter 25-30 Aars Forløb var plantet for meget og for tæt; thi saa godt som alle Udsigter blev skjulte og ligesaa Slugternes smukke Konturer, men det har man saa ved Hjælp af Øksen og Undladelse af Nyplantning paa de rette Steder søgt at bøde paa, og derved faaet de smukke Udsigter frem igen. — Kammerherre Steensen Leth til Højris ledede Plantningen og var fra 1901-18 Formand. Han var en ivrig Foregangsmand for Plantningsagen paa Mors og plantede selv meget paa Højris. Til Minde om ham er rejst en Sten paa Bannehøj med hans Navn og følgende Indskrift: „Han gik foran, vi fulgte i hans Fodspor“.

I Aarene 1903-05-06 og 09 tilkøbes der ca. 100 Tdr. Land, navnlig Syd og Vestud. De købes for ca. 35 Kr. pr. Td. Land og beplantes hovedsagelig med bedre Sorter Fyr og Gran. I 1923 køber man yderligere 24 Tdr. Land, beliggende paa Vestsiden af Plantagens nordlige Del. Det var et meget smukt cuperet Stykke Hede, som man købte, for at ikke andre skulde finde paa at beplante det, da man netop vilde købe det for at naturfrede det meste af det for at kunne vise Eftertiden et smukt Hedeparti og en smuk Hedeplantage Side om Side, og derved tilfredsstiller man saa samtidig til en vis Grad de ovennævnte Synspunkter om Beplantning eller ikke af Heden. Efter at man var færdig med at plante, havde man plantet ca. 600,000 Træer.

I 1906 bygger man paa et af de smukke Steder et Skovfogedhus, der foruden at give Bolig for Skovfogeden har et større Værelse til fri Afbenyttelse for Skovgæster. Det er pænt monteret, og Gæsterne kan faa kogt Vand og Fløde, ligesom der i Haven er anbragt Borde og Bænke.

I 1913-14 begyndte man med at tynde ud og underplante til anden Generation, bestaaende af bedre Gransorter og Løvtræer. Især er der plantet et ret stort Areal med Bøg, og de gror forholdsvis godt. Hvert Aar hugges og nyplantes saa stort et Areal, som man kan overkomme. Paa de mange gode Udsigtspunkter er der anbragt gode Bænke, saa mange som mulig bærer Stednavnet, de øvrige Bænke de ædle Giveres egne eller Børns Navne. De 37 Bænke, der paa den Maade er anbragte er saa godt som alle Gaver.

Vejene er ogsaa stadig med stor Bekostning forbedrede, og nu kan man køre Plantagen rundt i Bil.

Naar en af Byens Borgere, der ikke forud er Aktionær, faar en passende Stilling paa Skattelisten, faar han Besøg af Formanden, der fortæller ham, at nu maa han være moden til at tegne en Aktie i „Legind Bjerger“, og trods det at han faar at vide, at han helst maa sige Farvel til saavel Kapital som pekuniær Udbytte, tegner han sig som Regel som Aktionær i dette smukke Foretagende og nøjes med det Udbytte, han opnaar ved Besøg i „Legind Bjerger“, hvor han kan fryde sig over den smukke Udsigt for Pengene. Paa den Maade har man til nu tegnet en Aktiekapital paa nærved 40,000 Kroner.

Kønt er der nu ogsaa i „Legind Bjerger“, de smukke Dale og Slugter, den blaa

Limfjord og de forskelligartede Plantninger, altsammen pynter det paa hinanden. Særlig fra Bavnehøj er der en vid Udsigt.

Af Vildt findes en hel Del Raadyr, Ræve, Harer, Fasaner og Agerhøns, der gør Plantagen attraaværdig for Jægere. Et Jagtselskab af Aktionærer har for en længere Aarrække lejet Jagtretten for en forholdsvis moderat Leje. Selskabets aarlige Generalforsamling holdes i Skovhuset, og denne forløber som Regel paa en fornøjelig Maade. Man faar bla. The med Rom til at styrke sig paa, og efter Generalforsamlingen spises til Aften i Sallingsund, og der har altid været et fornøjeligt Samvær med stor Tilslutning. Kl. 10 blæses der, Traditionen tro, af til Hjemrejse.

Et Forretningsudvalg leder med Bistand af Hedeselskabets Skovrider den forstlige Virksomhed. Skovrider P. Bruun har i ca. 40 Aar været Selskabet en god Medhjælp, og i 1932 afløstes han af Skovrider J. T. Jensen, med hvem der ogsaa er opnaaet et godt Samarbejde.

Selskabet har haft 3 Formænd, nemlig: By- og Herredsfoged C. B. V. Hansen fra 1892 -1901, Kammerherre Steensen Leth fra 1901—18 og siden da Sparekassedirektør Fred. Bang, der var Medstifter af Selskabet, og i 33 Aar har haft Sæde i dets Bestyrelse samt været Regnskabsfører og Kasserer i ca. 30 Aar.

Den nuværende Bestyrelse bestaar af: Sparekassedirektør Fred. Bang, Købmand Hans Smith, Planteskoleejer Riis, Fabrikdirektør E. Messerschmidt og Bankdirektør C. Poulsen. Fra 1905-33 var Ole Pedersen Styrum Skovfoged, og han afløstes af sin Søn, Erhardt Styrum.

Der kunde skrives meget om „Legind Bjerge“. Direktør Bang har derfor ogsaa skrevet et større Kildeskrift om alt, hvad der er foretaget siden 1892. Blandt andet er udfærdiget et Kort, inddelt i 16 Plantningsplaner og beskrevet hvilke Træsorter, der er plantet i hver Plan, og hvilket Arbejde og Nyplantninger, der dér har fundet Sted samt Beretning om det aarlige Salg af Skoveffekter. Endvidere indeholder Kildeskriftet Breve fra Forstmænd, der har besøgt „Legind Bjerge“, og Avisudklip med hvad der i Tidens Løb offentligt er berettet samt en Del Fotografier taget i Tidens Løb, der gengiver de forskellige Stadier i Udviklingen.

Men „Legind Bjerge“ kan nu alligevel ikke helt beskrives, den skal beses, bedst ved en Spadseretur rundt til de mange smukke Udsigtspunkter.

Alle er velkomne, men vær forsigtig med Ild.

HAANDVÆRKER- OG INDUSTRIFORENINGEN I NYKØBING M. I Slutningen af 1850erne dannedes der en Haandværkerforening i Nykøbing M. Den optog som Medlemmer kun Haandværkere i selvstændig Stilling, og dens Medlemsantal var følgende meget begrænset. For at skaffe den bestaaende Forening — der havde Lokaler hos Restauratør J. C. Møller — større Medlemstal og dermed forøget Indflydelse, forlangte en Del af dens Medlemmer, at den skulde omdannes til en Haandværker- og Industriforening, som omfattede Borgere af alle Klasser. Da Bestyrelsen ikke vilde gaa ind herpaa, samledes en Del Borgere hos Restauratør Lyngé, som dengang var Vært i „Den sorte Klub“, og her stiftedes en ny Forening under Navnet: „Haandværker- og Industriforeningen af 4de April 1862“. Den første Bestyrelse bestod af: Maler A. T. Broge, Formand, Sejlmager Jepmond, Næstformand, Bager J. M. Wachter, Kasserer, Garver E. J. Jacobsen, Sekretær, og Guldsmed H. Etzerodt.

Den nystiftede Forening havde Lokale hos Lyngé indtil den i 1863 flyttede op

til C. B. Godskesen i Vestergade, og her blev Foreningen i omtrent 30 Aar. Men Foreningens stadige Vækst gør det nødvendigt at tænke paa at flytte, og d. 3. Marts 1890 sammenkaldes til ekstraordinær Generalforsamling, hvor Bestyrelsen fremsætter Forslag om at købe en passende Ejendom eller velbeliggende Byggegrund, saa Foreningen kan faa eget Hjem. Der nedsættes et Udvalg, bestaaende af Bestyrelsen og 4 i denne Anledning valgte Mænd, nemlig Købmand P. Axelsen, Bankdirektør L. Nielsen, Gæstgiver Morten Jensen og Læderhandler Cederquist. Resultatet af Udvalgets Undersøgelser og Forhandlinger bliver, at der 1. April købes en Byggegrund af Enkefru Amalie Bang. Grunden har 30 Alen Facade mod Lilletorv og koster 16,500 Kr. Den 23. Maj 1891 nedlagdes Grundstenen til Foreningsbygningen, og Indvielsen fandt Sted den 1. December samme Aar.

Den 3. November 1878 holdtes det første Industri- og Haandværkermøde i Horsens. Dette Møde resulterer i, at det vedtages at danne en Centralrepræsentation for de danske Haandværker- og Industriforeninger. Der nedsættes et Udvalg til at udarbejde Forslag til Love, som senere skal drøftes ved et større Repræsentantmøde i København. Ved Mødet i Horsens har Nykøbing Haandværkerforening været repræsenteret ved sin Formand. Paa Mødet i København i Sommeren 1879 oprettedes Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk, der har været til stor Støtte for vort Lands Haandværk og Industri. Nykøbing Haandværkerforening indmelder sig straks under Fællesrepræsentationen.

I 1886 opretter Foreningen en Rejseforening til Støtte for rejsende Svende, og der indtegnes 89 Medlemmer, der vælger en Bestyrelse bestaaende af 3 Arbejdsgivere og 4 Svende. Foreningen afholder flere Haandværkerudstillinger og faar derigennem økonomisk Støtte til sit nye Hjem, ligesom man igennem Udstillingerne faar Lejlighed til at vise, at Byens Haandværkeres Produkter absolut ikke staar tilbage for andre Byers. Ogsaa i Retning af at støtte trængende og svage har Foreningen udrettet adskilligt. Allerede ved Generalforsamlingen i 1863 fremsætter Bestyrelsen Forslag om, at Foreningen kan træde hjælpende til over for trængende Medlemmer. Ved nævnte Generalforsamling vedtages det, at naar Grundfonden har naaet en Størrelse af 50 Rdlr., skal Renten af den og 10 % af Aarets Bruttoindtægt uddeles, saafremt dertil findes Trang, blandt værdige Haandværkere, der er Medlemmer af Foreningen. De første Aar kan disse Understøttelser naturligvis kun være yderst beskedne, men snart bliver det bedre. En udmærket Hjælp faar man, da der til Foreningen skænkes Legater.

Den 1. December 1891 skænker Grosserer M. C. Holm og Frue Foreningen 2000 Kroner, der til Minde om Giverne opretholdes som et særligt Legat. Desuden har Grosserer Holm i sit Testamente betænkt Nykøbing Haandværker- og Industriforening med 10,000 Kr., som tilfalder Foreningen efter hans Hustrus Død. Endelig bestyrer Foreningen et Legat, stort 2000 Kr., stiftet 20. Maj 1904 af forhenværende Farver i Nykøbing, M. Jørgen Sørensen og Hustru. Renterne af Legatet uddeles i een eller to Portioner hvert Aar til værdige og trængende Haandværkere eller Enker efter saadanne.

Paa Foreningens 11-aarige Stiftelsesdag fremsætter Skomager C. W. Brinkmann Forslag om, at der under Navn af Byggefond tilvejebringes et Fond ved frivillige Bidrag saavel fra Medlemmer af Haandværkerforeningen som fra udenforstaaende, og naar Fondet har naaet en passende Størrelse, benyttes det til Erhvervelse af en Bygning, der skal afgive Fribolig for trængende Haandværkere eller Enker. I 1879 er Fondet naaet op paa 2000 Rdlr., men Bestyrelsen fraraader at bygge, da Ejendomspriserne er for høje, og man tilraader at lade Fondet staa urørt, indtil det er betydeligt forøget. Imidlertid skænker Grosserer J. C. Filttenborg Byen Stiftelsen i Grønnegade,

i hvilken der indrettedes 4 Lejligheder til Fribolig for Borgere. Da Byen saaledes faar en Haandværkerstiftelse, finder Foreningen sig løst fra sin Forpligtelse til at opføre en Fribolig. Den allerede opsparede Sum tillægges Grundfonden, og Foreningen uddeler hvert Aar foruden de tidligere Legater et Beløb af sine egne Midler til trængende Medlemmer.

Foreningen skulde efter Lovene ogsaa „udbrede Oplysning og Dannelse mellem Medlemmerne“, og det skete gennem Foredrag og Oplæsning, men man oprettede ogsaa et Bibliotek, der virkede i mange Aar, indtil det i 1912 blev skænket til Byens Folkebogsamling.

Foreningen har naturligvis heller ikke glemt den selskabelige Side af Virksomheden, og der er gennem Aarene holdt mange storartede Fester, saasom Sammenkomster med Spising, Baller, Lotterispil, Bazarer og lignende.

Den 15. Oktober 1866 fremsattes der af Maler Maximilian Petersen Forslag om Oprettelse af en Haandværkersangforening, men først omtrent 10 Aar senere bliver Sagen til Virkelighed, idet Foreningen dannes den 14. September 1874, og der indmelder sig 14 Deltagere.

Foreningen faar sin første Fane allerede 3 Aar efter Foreningens Oprettelse, og og denne Fane fylkes Medlemmerne under indtil 1886, da den afløses af en ny, der brugtes til 1907, da Malermester Ølgaard og Frue i København skænkede et smukt og kostbart Silkebanner til Haandværkerforeningen.

Nykøbing M.s Haandværker- og Industriforenings Bestyrelse bestaar af følgende: Snedkermester M. Chr. Ettrup, Formand, Driftsbestyrer C. A. Øberg-Pedersen, Næstformand, Arkitekt N. Kibsgaard, Kasserer, Skibsbygger S. Larsen, Værkfører P. Lausen, Forretningsfører J. Poulsen, Muremester M. Pedersen.

M. Chr. Ettrup,
Snedkermester.

S. Larsen,
Skibsbygger.

P. Lausen,
Værkfører.

MADS CHRISTIAN JENSEN ETTRUP, Snedkermester, er født den 14. November 1862 i Hilligsoe som Son af Landmand Jens Christensen Ettrup og Hustru Mette Kirstine, født Christensen. Gift 1887 med Selma Kirstine Jensen. Udlært som Snedker, arbejdet i Randers og Hjørring, en Vinter paa Teknisk Selskabs Skole i København, etableret i Nykøbing 1887, ophævede sin Forretning 1930. Formand for Haandværker- og Industriforeningen i Nykøbing M., Næstformand for Nykøbing tekniske Skole, Formand for Foreningen „Dansk Arbejde“s Nykøbing Afdl. fra 1908—27, og fremdeles dennes Kasserer, Næstformand i „Den personlige Friheds Værn“, Vurderingsmand for Ny jydsk Købstads Kreditforening, Næstformand i den borgerlige Syge-, Hjelpe- og Begravelseskasse.

NIELS JENSEN KIBSGAARD, Arkitekt, er født den 5. Februar 1881 i Nykøbing som Son af Tomrermester Jens Kibsgaard og Hustru Theodora, født Bisgaard. Gift 1910 med Dorteia Johnsson. Udlært som Tomrer 1899, arbejdede forskellige Steder herhjemme og i Skotland, tog Eksamen fra Aarhus tekniske Dagskole i 1903, arbejdede derefter i Faderens Forretning i Nykøbing M. og overtog denne omkring 1914, driver nu foruden Arkitektvirksomhed Tomrer- og Maskinsnedkeri, Kasserer for Haandværker- og Industriforeningen for Nykøbing M. og Omegn, i Bestyrelsen for Grundejerforeningen, Lærer ved Teknisk Skole.

SØREN LARSEN, Skibsbygger, er født den 21. September 1889 i Nykøbing som Son af Fisker Niels Peder Larsen og Hustru Anna, født Andersen. Gift 1916 med Anna Emilie Marie Kothans. Udlært som Skibsbygger i 1908, sejlet som Tommermand i ca. 1½ Aar, overtog Skibsværftet i 1915 og drev dette videre paa Ørodde fra 1926. I Bestyrelsen for Haandværker- og Industriforeningen i Nykøbing M., og i Nykøbing Roklub, Formand for Nykøbing M. Havfiskeri, i Bestyrelsen for Doggerbank Fiskeriselskab.

PETER LAUSEN, Værkfører, er født den 18. September 1890 i Thisted som Son af Maskinist Laus Ulrik Lausen og Hustru Karen Marie, født Frost. Gift 1919 med Betty Marie Olson. Udlært som Maskinarbejder 1909, Maskinisteksamen fra Københavns Maskinist-skole 1914, Maskinmester i Ø. K., Orient og Vendila fra 1914—19, ansat som Værkfører hos Akts. N. A. Christensen & Co. i Nykøbing M. siden April 1919. I Bestyrelsen for Haandværker- og Industriforeningen i Nykøbing M.

NYKØBING M. HANDELSSTANDSFØRENING er oprettet den 1. December 1852 af en Kreds af Handlende i Nykøbing M., der var forsamlede paa Traps Hotel. Samme Dag, den 1. December, vælges en Bestyrelse bestaaende af 3 Medlemmer, nemlig A. St. Sørensen som Formand, John B. Steenberg som Viceformand og L. S. Trap som Kasserer og Sekretær.

Til at begynde med gik det forholdsvis godt med Foreningens Trivsel, men fra 1859 til 1873 sygner Foreningen hen, og den blomstrer først op igen ved sidstnævnte Aar. Før har Foreningen, saa vidt det ses af Forhandlingsprotokollen, kun omfattet Kolonial- og Kornhandlere, men omkring dette Tidspunkt begynder de Handlende at specialisere sig i forskellige Brancher, og derfor udvides Rammerne til at omfatte „samtlige Byens Kjøbmænd, altsaa Kolonialhandlere, Manufakturister, Jernkramhandlere og Kornhandlere ligesom ogsaa Mæglere og Fabrikantere“. Der vælges en Bestyrelse bestaaende af 3 Medlemmer: A. B. Wøller som Formand, N. Baadsgaard som Næstformand og A. H. Schade som Kasserer og Sekretær.

Efter det 15. Møde, hvorom Forhandlingsprotokollen oplyser: „Fredag den 15. December afholdtes et almindeligt Møde, hvortil ingen mødte“, slumrer Foreningen atter ind, og den optager først atter sin Virksomhed i 1877 med et nyt Sæt Love.

Ved et Møde i 1884 udvides Bestyrelsens Medlemmer til 5, og den kommer i første Omgang til at bestaa af: Købmand N. Baadsgaard, Konsul A. H. Schade, Fabrikejer N. A. Christensen, Købmand M. Mathiasen og Købmand A. Faartoft.

Foreningens Formue, der paa dette Tidspunkt androg 700 Kr., tillægges et nyoprettet Hjælpfond. Dette Fond, der den Dag i Dag bestaar under Navn af „Nykøbing Mors Handelsstandsforenings Hjælpkasse“, har gennem Tiderne, dels ved en vis aarlig Afgift af hvert Medlems Kontingent, dels ved betydelige Gaver, opnaaet en ret anseelig Størrelse.

Med Hensyn til Bestyrelsesmedlemmernes Antal, der siden Lovenes Vedtagelse i 1884 har været 5, beslutter man ved Generalforsamlingen den 8. Februar 1898 paa Forslag af Købmand M. Mathiasen at udvide Antallet til 7, og man bestemmer samtidig, at der blandt de 7 Medlemmer stedse skal findes 1 Manufakturhandler, 1 Isenkrammer og 1 Kolonial- og Produkthandler.

Den 1. December 1902 holder Foreningen 50-Aars Jubilæum, og der afholdes i den Anledning Festmiddag og Bal paa Bendix Hotel. Den 4. Marts 1908 udnævnes Konsul A. H. Schade til Foreningens Æresmedlem, idet man samtidig bringer Hr. Schade en varm Tak for hans Virksomhed for Foreningen. Schade har været Formand i 2 Perioder, nemlig fra 1877—78 og 1889—1894.

Fra en Kreds af Handelsforeningens Damer med Fru Frederikke Pedersen (Datter af en af Foreningens Stiftere, Købmand J. Chr. Møller), Købmand Hans Petersens

Hustru, i Spidsen fremkommer der nu Tilbud om, at Damerne vil skænke Foreningen et Banner. Indvielsen af dette fandt Sted Søndag den 14. November 1909 paa Bendix Hotel under ualmindelig stor Tilslutning blandt Medlemmerne.

Paa Opfordring af Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg vedtager man i Januar 1919 at ændre Foreningens Navn fra Nykøbing M. Handelsforening til Nykøbing M. Handelsstandsforening.

I samme Maaned udnævnes Købmand M. Mathiasen, der paa dette Tidspunkt havde været Bestyrelsesmedlem i over 40 Aar, til Foreningens Æresmedlem.

Samme Aar ønsker Foreningens daværende Formand, Sparekassedirektør Fred. Bang, at trække sig tilbage efter 13 Aars Ledelse af Foreningens Anliggender. I 1926 udnævnes Hr. Bang til Æresmedlem. Foreningens næste Formand bliver Købmand H. Smith, der imidlertid i 1926 trækker sig tilbage af Helbredshensyn og efterfølges af Isenkræmmer Jørgen Brandt, der afløstes af Købmand Chr. Bigum og senere af Købmand Chr. Sørensen. Nuværende Formand Grosserer Hagbart Møgelvang.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af følgende: Grosserer H. Møgelvang, Boghandler V. Voetmann, Købmand J. Andersen, Købmand J. Thøgersen, Købmand L. Svanborg, Isenkræmmer E. Brandt og Købmand Chr. Provstgaard.

H. Møgelvang,
Grosserer.

V. Voetmann,
Boghandler.

J. Andersen,
Købmand.

J. Thøgersen,
Købmand.

HAGBART VALDEMAR MØGELVANG, Grosserer, er født den 31. December 1890 i Nykøbing M. som Son af Grosserer Chr. Møgelvang og Hustru Marie, født Lind. Gift 1916 med Marie Louise Hauge. Lærte Handelen i Hobro, kom derefter paa Salomons Handelsakademi i Berlin, derefter ansat dels i et schlesisk Kulkoncern i Breslau, dels som Konsulatssekretær i det danske Konsulat i Breslau, optaget i Firmaet Chr. Møgelvang den 31. December 1915 og overtog Firmaet den 20. Maj 1930. Formand for Nykøbing M. Handelsstandsforening og Formand for Nykøbing nye Tommerhandel.

VOLHART VOETMANN, Boghandler, er født den 27. Februar 1879 i Lødderup Sogn som Son af Proprietær Poul Ulrik Ernst Voetmann og Hustru Sofie, født Jensen. Gift 1913 med Marie Elise Nørgaard. Lærte Boghandel og Bogbinderi fra 1893—98, derefter i København og Oslo til 1902, etablerede sig i Nykøbing M. den 1. Maj 1903. I 1912 K. A. Larsens Legat til Studierejse til Tyskland, Schweiz og Italien. I Bestyrelsen for Nykøbing M. Handelsstandsforening og for Dansk Arbejdsgiverforenings Nykøbing Afdeling, Formand for Nykøbing Handelsskoleudvalg, har i ca. 25 Aar været Formand for Afholdsselskabet „Det blaa Baand“s Afdeling i Nykøbing, i Bestyrelsen og Forretningfører for A S Morsø Strandbade.

JOHANNES ANDERSEN, Købmand, er født den 8. September 1884 i Hammershøj ved Viborg som Son af Lærer Jens Johannes Andersen og Hustru Thora Aurelia, født Groos. Gift 1912 med Else Marie Charlotte Madsen. Lærte Handelen i Randers fra 1899—1903, ansat i Nykøbing M. indtil 1905 og igen siden 1907, Bogholder i København fra 1907—10, Manufakturhandler i Kjellerup 1911, i Nykøbing M. siden Oktober 1919. I Bestyrelsen for Nykøbing Handelsstandsforening, for „Dansk Arbejde“, for den konservative Vælgerforening og for Oplysningsforeningen for Nykøbing og Omegn.

JENS THØGERSEN, Købmand, er født den 8. August 1878 i Sunds Sogn som Søn af Landmand Christen Thøgersen og Hustru Mine, født Jensen. Gift 1911 med Sørvine Pedersen. Lærte Handelen i Nykøbing F. fra 1901-04, rejste derefter indtil 1911, etablerede en Gros Forretning i Nykøbing M. den 4. Januar 1911 og Detailforretning den 26. Maj 1914. I Bestyrelsen for Nykøbing Handelsstandsforening og for Nykøbing Manufakturhandlerforening.

L. Svanborg,
Købmand.

E. F. Brandt,
Isenkrammer.

Chr. Provstgaard,
Købmand.

LARS SVANBORG, Købmand, er født den 16. August 1897 i Nors som Søn af Gaardejer Christian Svanborg og Hustru Else, født Kjelstrup. Gift 1929 med Marie Boesen. Lærte Handelen i Thisted fra 1913—17, derefter ansat hos A. Soelberg, Nykøbing M., overtog Kolonialforretningen den 25. Februar 1924. I Bestyrelsen for Nykøbing M. Handelsstandsforening og aut. handelskyndig Tillidsmand v. Akkordforhandling for Kolonialbranchen.

EJNAR FØNSS BRANDT, Isenkrammer, er født den 18. Februar 1891 i Nykøbing M. som Søn af Købmand Jørgen Ludvig Brandt, R. af D., og Hustru Kirstine, født Jensen. Gift 1916 med Edith Mogelvang. Lærte Handelen i Fa. Jørgen Brandt fra 1905—09, derefter hos Victor Sørensen fra 1909—11, paa den jyske Handelshøjskole fra 1. Maj 1911—1. November 1911, i Frederikshavn fra 1911—12, i Lybeck fra 1912—13, indtraadte i Forretningen den 1. Maj 1913, overtog denne den 1. Oktober 1929. I Bestyrelsen for Nykøbing M. Handelsstandsforening og for Understøttelsesselskabet.

CHRISTEN PROVSTGAARD, Købmand, er født den 29. August 1880 i Ramme Skole som Søn af Skolelærer og Kirkesanger Peder Pedersen og Hustru Maren, født Provstgaard. Gift 1913 med Marie Kirstine Pedersen. Uddannet i blandet Købmandshandel, Medlem af Bestyrelsen for A S Peder P. Hedegaard, Nørresundby, for Nykøbing M. Handelsstandsforening og for Arbejdsgiverforeningen i Nyk. M.

FORSKØNNELSESFORENINGEN I NYKØBING M. Efter Indbydelse af Distriktslæge A. C. Faartoft, Hotelejer Jacob Bendix, Apoteker Teilman Friis, Borgmester Riise og Købmand Chr. Thomsen afholdtes den 15. Oktober 1888 paa Raadhuset i Nykøbing et Møde for at drøfte Oprettelsen af en Forening til Byens Forskønnelse. Faartoft gav en Fremstilling af de Opgaver, som kunde komme til at foreligge og fremhævede navnlig følgende:

1. Tilplantning af Ørødder.
2. Opførelse af et Springvand ved Indgangen til Plantagen.
3. Anbringelse af solide Bænke i Plantagen.
4. Tilførsel af rindende Vand gennem Kanalerne i Plantagen.
5. Regulering og Beplantning af Pladsen omkring den nye Kirke, navnlig Opførelsen af en Granitmur og Trappe ud til Torvet.
6. Plantning af en Allé i Nygade.
7. Anlæg af en Spadseregang langs den overdækkede Aa gennem Byen.
8. Som en eventuel Opgave, Opførelsen af en Pavillon i Plantagen samt Oprettelse af en efter Tidens Krav indrettet Badeanstalt.

Mødet var kun besøgt af 26, men alle sluttede sig til Tanken, og man stiftede Forskønnelsesforeningen, og samtlige mødte indmeldte sig deri. Et Udvalg nedsattes til at udarbejde Vedtægter og den 16. December 1888 holdtes den første Generalforsamling. Medlemmernes Antal var i de forløbne 2 Maaneder vokset til 85.

Kontingentet er efter Evne og Velvilje, dog ikke under 2 Kr. aarlig. De fleste tegnede sig for 2-3-4 eller 5 Kr. og enkelte for 10 Kr., og man kunde blive livsvarigt Medlem for 50 Kr., og flere tegnede sig som saadan.

Fra Fabrikant N. A. Christensen var modtaget 100 Kr. til Beplantning af Ørodde og fra Justitsraad Søren Dyhr i Odense en smuk Figur til et Springvand. Til Bestyrelse valgtes forannævnte Indbydere med Distriktslæge Faartoft som Formand. Bestyrelsen tog derefter energisk fat paa at løse en Del af de nævnte Opgaver, og Foreningen har i sin lange Levelid ikke alene selv bekostet og ladet udføre vidtrækkende Forskønnelsesarbejder, men paa dennes Initiativ er ogsaa Kommunen fremskyndet til Daad, og Foreningen har foreslaaet den Forskønnelser i Byen og Plantagen og samtidig givet Tilskud til Sagens Gennemførelse. Men at faa en Pavillon bygget i Plantagen lykkedes ikke, trods et godt Arbejde herfor omkring 1890, det daværende Byraads Omsorg for Borgernes Ve og Vel var saa stort den Gang, at de frygtede for, at en Pavillon i Plantagen skulde udsætte Borgerskabet og Byens Ungdom for for mange Farer og Fristelser. Men saa megen Omhu vilde en Kreds af Borgerne nu ikke finde sig i, de dannede et Selskab „Morsø Strandbade“, købte en større Grund op til Plantagen og byggede en stor Pavillon der og to smukke Badehuse ved Stranden, og siden Beplantningen er kommen op omkring Pavillonen, ser det ud, som det hører ind under Plantagen.

Ej heller blev den paatænkte Allé i Nygade og Spadseregangen gennem den overdækkede Aa til noget. Vi skal her nævne de vigtigste Arbejder Forskønnelsesforeningen i Aarenes Løb har udført:

1889. Tilskud til Ørodde's Beplantning.
1890. Anlagt Springvandet ved Indgangen til Plantagen.
- 1892-97. I det væsentligste bekostet Granitmuren med det smedede Jerngelænder foran Kirken ud mod Torvet samt Trappeopgangen med Gelænder og Lygter, en Bekostning, det tog 11 Aar at faa betalt.
1903. Et Springvand i Kanalerne i Plantagen.
1904. Regulering af Kirkepladsens Vestside og Opsættelse af et Jernhegn paa begge Sider af Vejen fra Kirketorvet til Toffegade.
1906. Fodstykket til Kong Christian den 9.s Statue paa Raadhustorvet.
1913. Med et Tilskud fra Fabrikant N. A. Christensen paa 2000 Kr. forskønnet Kirkegaarden.
1917. Regulering og Forskønnelse af Vejmøllehøj.
1918. Et brolagt Fortov fra Skovgade til Kirkegaardstrappen. Regulering af Gangstien langs Kirkegaardens Vestside ud til Fredensvej samt Plantning af en Række Allétræer langs med denne Gangsti.
1920. Regulering, Beplantning og Grusning af Kirkepladsen omkring Kirken.
1926. Anlagt en Promenadevej mellem Soelbergs Plantage og Langelinie.
1927. Tilskud til nævnte Promenadevejs Forlængelse fra Langelinie til Landevejen til Østerskompagniet.
1929. Tilskud til Forbedring af den øverste Gang i Soelbergs Plantage. Beplantning af Trekanten udfor Købmand Lassen, Allétræer langs Spadserestien ud til Østerskompagniet.
1931. Forskønnelse af Rosenøen og Egeøen i Plantagen.
1933. Forskønnelse af Indgangen til Plantagen med Rundbænk om og en Bronzeplade paa den historiske Eg, der oplyser, at de østrigske Soldater i 1864 huggede Grenene af den for at pynte sig med Egeløv ved en Præsentation for General Gablenz, og at den af den Grund har faaet den mærkelige Facon. Beplantningen af Skraaningen og Anlæggelse af en Stentrappe op til Kirkegaarden.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Direktør F. Bang, Formand, Planteskolelærer J. Riis, Socialinspektør J. N. Jørgensen, Købmand Niels Jensen og Apoteker Sonne.

A. C. Faarftoft.

I de 46 Aar Foreningen har bestaaet, har den kun haft to Formænd nemlig: Distriktslæge A. C. Faarftoft fra 1888--1923. Faarftoft var barnefødt i Nykøbing og paa Grund af sin store Kærlighed til sin Fødeby og ved hans store Skønhedssans og gode Smag forenet med hans Energi for at forskønne sin By, udviklede han i den Retning et betydeligt Arbejde og ligesaa i sin mangeaarige Virksomhed som Formand for det kommunale Plantageudvalg. Efter Faarftofts Død blev Sparekassedirektør Fred. Bang Formand i 1923 og er det endnu. Bang var Medstifter af Foreningen i 1888, har siddet i Bestyrelsen i 34 Aar, og deraf de 11 som Formand, han er tillige Kasserer.

Foreningens Medlemsantal har varieret mellem 1 og 200 Medlemmer.

KRISTELIG FORENING FOR UNGE KVINDER i Nykøbing (K. F. U. K.). To Damer, Fru Kristensen og Fru Mortensen, samlede en lille Tid de unge Piger i deres Hjem, og den 23. August 1891 stiftedes „Pigeforeningen i Nykøbing M.“ Møderne holdtes i de to Damers Hjem, saa en lille Tid i Afholdshotellets Sal i Toftegade og derefter i Godskesens Sal i Vestergade, indtil Missionshuset blev bygget. Derefter afholdtes de ugentlige Tirsdagsmøder i Missionshuset „Bethania“s lille Sal, indtil det lejede Hjem Nygade 2 1. Sal blev indviet den 22. November 1929, og her holdes Møderne fremdeles.

I Følge Protokollen skifter Foreningen Navn til „Kristelig Forening for unge Kvinder“. I Efteraaret 1909 besluttedes det hvert Aar at indbyde Byens unge Kvinder til en „Novemberfest“, der afholdtes den første Tirsdag i November, og denne Fest er blevet afholdt hvert Aar med Undtagelse af 1917. Under Tyfus epidemien i dette Aar blev Missionshuset brugt til Lazaret og Møderne blev aflyst fra September 1917 til Februar 1918. Julefesterne er gennem mange Aar fejret sammen med K. F. U. M. i Missionshuset.

E. Kurdts,
Diakonisse.

I 1922 begyndte K. F. U. M. og K. F. U. K. i Forening at udgive et Medlemsblad, og i 1924 begyndte K. F. U. K.s Medlemmer at tage i Sommerlejr til „Bjørneborg“ i Flade Bakker.

I April 1930 afholdtes der en Basar for at faa Midler til at montere det nye Hjem for. Mange smukke Gaver blev givet til dette Formaal. Arbejdet gaar sin stille Gang, og man maa ønske, at Gerningen, der udføres derfra, maa blive til Velsignelse for de unge Kvinder.

M. Mortensen,
Ekspeditrice.

EMMY KURDTS, Diakonisse, er født den 21. Maj 1880 i Rønne paa Bornholm som Datter af Bagermester Niels Karl Kurdts og Hustru Laurine Mathea født Mogensen. Indtraadte som Diakonisse 1. Febr. 1915, arbejdede i Menighedsplejen i Aarhus og Haderslev indtil 1925, derefter ved „Sarepta“ i København fra 1925—28, ved Menighedsplejen i Nykøbing M. siden 11. Oktober 1928. Formand for K. F. U. K. i Nykøbing M.

MATHILDE MAGDALENE MORTENSEN, Ekspeditrice, er født den 15. September 1901 i Nykøbing som Datter af Bagerm. Niels Mortensen og Hustru Kirsten f. Andersen. Kasserer for K.F.U.K. i Nykøbing M.

KRISTELIG FORENING FOR UNGE MÆND I NYKØBING. (K. F. U. M.). Ifølge en gammel Protokol blev der allerede i 1892 stiftet en K. F. U. M. i Nykøbing M. Dengang bar Foreningen der, saavel som andre Steder i Landet, Navnet „Ynglingeforening“. Der var ca. 10 Medlemmer, hvoraf der nævnes den senere i Ungdoms-sagen og Dansk Missionselskab bekendte Sekretær C. Langbein Toft og Formanden, Boghandler Hansen. Allerede Aaret efter, i April, opløstes imidlertid Foreningen paa Grund af for ringe Tilslutning.

Den 7. Marts 1898 blev der atter stiftet en „Ynglingeforening“, og blandt dennes Medlemmer kan nævnes: Plantør L. Chr. Sørensen og Smed A. Vestergaard samt Barber K. M. Laursen, der ved Foreningens 25aarige Jubilæum skriver saaledes om den første Begyndelse: „Ved et Møde for unge Mænd i Missionshusets lille Sal en Søndag Eftermiddag blev der valgt nogle til Bestyrelse eller Arbejdere i K. F. U. M. Efterhaanden kom flere til: Kommis Knudsen, Georg Lindahl og Marius Jensen, og det blev aftalt at gaa ud paa Gader og Værksteder med Traktater. Vi begyndte ogsaa at samle nogle unge i vore Hjem.....“.

De første Værelser blev lejet i Nygade 11 hos Karetmager Steensgaard. De blev indviet og taget i Brug første Søndag i December 1902. Pastor V. M. Nielsen var da den egentlige Leder af Arbejdet.

Men nogle faa Maaneder senere lejedes Købmand Hillers Villa i Grønnegade, og her fik K. F. U. M. sit første virkelige Hjem. Smed Vestergaard blev antaget som Hus-fader. I 1904 blev Hjemmet flyttet ud paa Nørrebro, og det var uheldigt baade for Foreningsarbejdet og Pensionatet. Dertil kom, at den udmærkede Leder, Pastor Nielsen, flyttede til København. Selve Hjemmet førte nu en hensygnende Tilværelse. Men i Sommeren 1909 fik Foreningen atter et Hjem. Denne Gang paa Raadhustorvet (det nuværende „Grand Hotel“). Der var Pensionat med en Bestyrerinde, Frk. Petersen. Ved et Bestyrelsesmøde 2. Februar 1910 henstilledes det til Postmester Worsøe at fungere som Formand. Bestyrelsen bestod den Gang af Postmester Worsøe, Pastor Jepsen, N. Kalhave, Glarmester Helleberg Andersen og Købmand Bove.

Fra 31. Januar 1911 er Købmand Bove Formand, og i 1912 oplyses det, at Pensionatet gaar udmærket, og der er stadig mellem 15 og 20 Pensionærer. Den 10. Februar 1914 nyvalgtes til Bestyrelsesmedlemmer: Pastor Nørfelt og Købmand Niels Jensen, medens Smed A. Vestergaard blev Formand. I samme Aar solgtes Foreningens Ejendom, og de forskellige Ejendele flyttedes til Sømandshjemmet. Fra 1915-17 mangler der Oplysninger, men den 10. Januar 1917 er Lærer Kjeldsen Formand. Det vedtoges da at søge oprettet en Ungdomsafdeling. Til at ordne det fornødne i den Henseende valgtes et Udvalg bestaaende af: Malermester Schou og Typograf Bove. Den 25. Oktober 1917 nedsattes et Udvalg til at lede Ungdomsafdelingen, og den 2. Febr. 1920 valgtes Købmand Niels Jensen til Formand og har været det uafbrudt siden. Den 18. og 19. Marts s. A. afholdtes en Basar til Fordel for Foreningens Byggefond. Det blev en overmaade vellykket Basar, der gav et Nettooverskud af Kr. 13.501,00.

I Sommeren 1920 købte Foreningen afdøde Direktør Lunn's Villa i Skovgade. Nævnte Villa indviedes den 26. September s. A. til Hjem for K.F.U.M. Særlig indbudte til Festen var: Borgmester Sørensen, Politimester Blitger, Dommer Bolvig, Byraadet, Byens Præster, Pressen, Herredsfuldægtig Poulsen, Direktør, Løjtnant Lunn, Sparekassedirektør Fr. Bang, Skoleinspektør Kofoed, Realskolebestyrer Aksel R. Hansen, Kordegn Pedersen, Organist Brix, Musiklærerinde Frk. Kragh og Sømandshjemmets Bestyrerinde, Frk. Tharri.

I Februar 1921 fik Foreningen sin første Sekretær, nemlig cand. theol. L. G. Bøss,

der var Sekretær indtil Oktober samme Aar, hvorefter han gik ind i Præstegerningen. Efter den Tid var Malerm. Skov Formand for Ungdomsafdelingen indtil November 1929.

I November 1922 fik Foreningen atter Sekretær, nemlig Alfred Andersen, der var Sekretær indtil Sommeren 1927. Den 11. Decbr. 1922 fik Foreningen skænket en Barak til Sommerlejr. Det var Entreprenør Mathias Andersen, der sendte Statsbetjent Reby Meddelelse om, at det af „Morsø Kalkselskab“ benyttede Hus i Erslev, blev skænket K. F. U. M. i Julegave. Om Sommeren blev Barakken flyttet fra Erslev til Flade Bakker, hvor Gaardejer Kr. Buk skænkede Foreningen en god Grund til Sommerlejren. Denne Sommerlejr, der ved Indvielsen fik Navnet „Bjørneborg“, har sin egen Historie om de mange Hold af unge Kvinder og unge Mænd, ikke alene fra Nykøbing, men fra mange af Nabobyerne, der i disse Omgivelser har tilbragt mange herlige Dage.

I Sekretær Alfred Andersens Sekretærtid gik det godt fremad med K. F. U. M. Bl. a. fik han oprettet en K. F. U. M. Spejdertrop den 11. Marts 1923. Samme Aar blev der oprettet en særlig 17-20 Aars Afdeling. I denne Arbejdsgren har Købmand J. Prip særlig gjort et stort Arbejde. I Oktober 1927 fik Foreningen Jacob Riis til Sekretær, men efter godt et Aars Forløb gik Sekretær Riis ind i Missionærgerningen og blev antaget her i Nykøbing. I Stedet for blev da antaget Bestyrer S. P. Kristensen, der tiltraadte 1. Nov. 1929. Endvidere skulde dennes Hustru være Bestyrerinde for Pensionatet.

I de senere Aar har „Bjørneborg“ oplevet en Slags Renæssance, idet der med overvældende Tilslutning er blevet holdt Sommerlejr for Landboere. Det er især Missionær Riis, der har taget dette Arbejde op.

K. F. U. M. har ikke undgaaet Krisetidens Tryk. Ogsaa i selve Foreningsarbejdet har det i den senere Tid gaaet mere trykkende, men der er en god Flok Medlemmer, der redeligt staar sammen om Arbejdet i baade Op- og Nedgangstider. Ud over Landet blæser henover K. F. U. M. en Fornyelsens Vind, som Nykøbing K. F. U. M. ikke er uberørt af.

Fra 1. November 1933 er Sekretær Kristensen og Hustru antaget til Bestyrere af K. F. U. M.s Soldaterhjem i Holbæk.

Angaaende Biografi af Købmand Niels Jensen henvises til Afsnittet om Nykøbing Bys Raadhus.

NIELS JØRGEN EHRENREICH PRIP, Købmand, er født den 12. August 1899 i Silkeborg som Son af Købmand Niels Peter Prip og Hustru Mette, født Ehrenreich. Gift 1925 med Andrea Olsen. Lært Handelen i Aarhus fra 1914--19, var derefter hos Zacho i Randers fra 1919--20, hos Niels Jensen i Nykøbing M. fra 1920--31, etablerede egen Forretning i Nykøbing den 1. December 1931. Kasserer og Bestyrelsesmedlem i K. F. U. M. Lærer ved Nykøbing Søndagsskole, Kasserer for Kobenhavns Kirkesag.

SØREN PETER KRISTENSEN, Sekretær, er født den 14. Januar 1903 i Tøbring som Son af Landmand Esper Kristensen og Hustru Kristine, født Markussen. Gift 1929 med Anna Kirstine Andersen. Frekventeret Norre-Nissum Højskole fra 1921--22, derefter den udvidede Højskole i Haslev indtil 1925. derefter Medhjælper v. Holbæk Soldaterhjem. Leder af Lejrhjemmene i Værløse og Sandholm, en Tid Leder af K.F.U.M.s soc. Arbejdshjem i Odense og Aalborg, siden 1. Nov. 1929 Kredssekretær i K.F.U.M. for Mors.

KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION fik sin Begyndelse i Nykøbing samtidig med at nu afdøde Kobbersmed P. D. Kristensen og dennes nulevende Hustru kom til Nykøbing i 1882. De begyndte at samle deres egne Folk paa Værkstedet, og enhver der havde Lyst dertil i deres eget Hjem til Læsning af en Prædiken, Samtale om Guds Ord og Sang, hvortil de ofte samlede indtil 40 Mennesker. Ligeledes begyndte Kristensen og Hustru at afholde Møder for unge Mænd og unge Piger i deres Hjem. Eftersom flere sluttede sig til Samfundet, blev man i 1892 nødsaget til at leje en Sal i Toftegade 19, hvor Mennesker blev indbudt til offentlige Møder og

hvor en af de første Indremissionærer, der kom til Mors, nemlig Jesper Nielsen, Thyholm, talte Guds Ord. Noget efter flyttede man om i afdøde Sparekassedirektør Godskesens Ejendom. Foreningens tro Formand fik begyndt en Børnegudstjeneste og ledede denne hver Søndag i 35 Aar. Efter P. D. Kristensens Død overtog Smed Schjøning Ledelsen af denne. I Øjeblikket samles ca. 300 Børn hver Søndag i Missionshuset, hvor 18 Lærere og Lærerinder med Malermester Skov som Formand holder Børnegudstjeneste for dem.

Den 20. Oktober 1898 nedlagde Provst Hansen, Nykøbing, Grundstenen til et Missionshus i Nykøbing, hvor Provsten bl. a. udtalte, at Arbejdet ud fra dette Hus ikke adskilte sig fra Arbejdet ud fra Kirken, men havde samme Maal. Aaret efter blev dette Hus indviet af Pastor A. Busch (nu Formand for D. M. S.). Ud fra dette Missionshus har Indre Mission gjort sit Arbejde, efter Kobbersmed P. D. Kristensens Død under Ledelse af Drejer Claus Poulsen. Børnegudstjenesten, K. F. U. M., K. F. U. K. og Blaa Kors har holdt deres Møder der foruden offentlige Møder hver Søndag og Santalemøde hver Torsdag. Ud fra dette Hus har i Aarenes Løb 3 Missionærer virket: Missionær P. Chr. Rømm, Missionær Poulsen og Missionær Jacob Riis.

Den nuværende Bestyrelse består af: Fiskehandl. Chr. Olesen, Formand, Fiskeeksportør Graversen, Typograf Bove, Bager Lund og Rentier C. Blaaberg.

JACOB EMIL PETERSEN RIIS, Missionær er født den 27. April 1902 i Herning som Søn af Murermester Søren Petersen Riis og Hustru Juliane, født Ottesen. Gift 1930 med Elisabeth Marie Nørskov Sørensen. Realeksamen 1919, Assistent i Andelsbanken i Herning fra 1919–25, Sekretær for K. F. U. M. i Nykøbing indtil 1928, Missionær siden 1. November 1928.

J. E. P. Riis,
Missionær.

Frelsens Hærs Bygning.

FRELSENS HÆR I NYKØBING
M. — Den 6. December 1890 begyndte Oberst Julius Nielsen og nu afdøde Major Eriksen Hærens Arbejde i Nykøbing. Begyndelsen var fattig og ringe, men efterhaanden vandt Hæren Fodfæste og Forstaaelse og flere og flere Tilhængere. Hærens nuværende Ledere er Major Villhelmine Andersen og Kaptajn Lilja Pedersen.

Af Pionererne blandt Hærens Medlemmer (Soldater) i Nykøbing maa nævnes nu afdøde Peter Andersen, der udrettede et stort og selvforsagende Arbejde for Hæren. Hans daglige Gerning var paa Støberiet, og i mange Aar var han en stor Hjælp for Frelsens Hærs Arbejde.

I Aaret 1898 startedes et Hornorkester, som med skiftende Med-

lemmer har virket siden da, og endnu den Dag i Dag gør sit til at fremme Hærens Sag.

Under Tyfusedemien i 1917 blev Frelsens Hærs Lokale overladt Myndighederne til Lazaret, og mange Syge fandt her Pleje og Hjælp. Her døde den daværende Leders Hustru, Fru Fredeskov, som under Pasningen af de Syge blev smittet og faldt som Offer for Sygdommen.

Under Frelsens Hærs første Aar boede Hæren til Leje, men i Aaret 1916 blev den smukke Bygning i Østergade indviet, og den er i Dag det Centrum, hvorfra Hærens Arbejde i Nykøbing ledes.

Ogsaa i Aaret 1918 under den Spansk-Syge Epidemi, der da rasede, blev Lokalerne igen omdannet til Lazaret, og denne Gang døde endnu flere end i Aaret 1917.

Frelsens Hærs Afdeling her tæller 89 uniformerede Soldater og Underofficerer foruden en stor Skare Venner og Tilhængere, desuden tæller Søndagsskolen 116 Børn, Ungdomsforeningen 31 Medlemmer, Kvindeforeningen 29 Medlemmer og Sy- og Sløjds skolen 41 Medlemmer.

Som allerede nævnt er Major Villhelmine Andersen Leder af Afdelingen her og har i 27 Aar virket som Officer. Kaptajn Lilja Pedersen har i 5 Aar virket som Officer.

VILHELMINE ANDERSEN, Major, er født den 29. November 1886 i Nyborg som Datter af Skibstømrer Hans Andersen og Hustru Karoline Margrethe Andersen. Indtraadte i Frelsens Hær 1896, var paa Skolen fra 1906—07, udnævntes til Løjtnant 1907, virkede derefter i Vordingborg, Fredericia, Viborg, Aarhus, Løgstor, Holstebro, København, paa Bornholm, i Frederikshavn, Lyngby, Sønderborg, Vejle, Haderslev, Silkeborg og Hjørring. Udnævnt til Major 1931, Leder af Frelsens Hær i Nykøbing M. siden 30. November 1932.

V. Andersen,
Major.

MARINEFORENINGEN FOR NYKØBING M. OG OMEGN er stiftet den 24. November 1925 paa Initiativ af Dommer Hornemann, Overværkfører Møller og Skibsmaskinmester O. K. Sørensen. Disse Herrer udgjorde den første Bestyrelse suppleret med pens. Statslods Yttrup og Skibsfører Brandi. Dommer Hornemann var Formand, Statslods Yttrup, Næstformand, Skibsmaskinmester Sørensen, Sekretær, og Overværkfører Møller, Kasserer.

Foreningen har for Medlemmerne holdt 5 à 6 Sammenkomster med Foredrag og Aftenunderholdning samt en aarlig Sommerudflugt. Foreningen har 2 Æresmedlemmer, nemlig fhv. Fisker Jørgen Christian Andersen og pens. Skibsfører J. Nagel.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Skibsmaskinmester O. K. Sørensen, Formand, Kapt. Brandi, Næstform., Emaillør A. J. Sørensen, Kasserer, Kapt. Mouritzen og Politibetjent A. Jensen.

OTTO KRISTIAN SØRENSEN, Skibsmaskinmester, er født den 18. Juni 1876 i Drøsselbjerg i Holbæk Amt som Søn af Tømrermester Peter Sørensen og Hustru Ane Marie født Christensdatter. Gift 1903 med Amanda Marie Regina Jensen. Udlært som Maskinarbejder 1895, taget første og anden Del af Maskinisteksamen 1897—98, sejlede derefter for Dampskibsselskabet „Torm“ fra 1899—1902, samt som værnepligtig Maskinist i Flaaden i Sommeren 1900, ansat ved D.S.B. Søfartsvæsen 1. Maj 1902, ved Storebæltsoverfarten fra 1902—11, ved København—Malmø Overfarten fra 1911—19, ved Sallingsund Overfarten fra 1919—33. Medstifter og i Bestyrelsen for Nykøbing M. og Omegns Marineforening, dennes Formand fra 1930. Formand for Odd Fellowforeningen siden 1929.

O. K. Sørensen,
Skibsmaskinmester.

MORSØ GARDERFORENING stiftedes den 16. Juli 1918 ved et Møde, der afholdtes i Vils Kro, og der indmeldte sig straks ca. 40 Medlemmer. Før 1918 stod en Del af Garderne paa Mors som Medlemmer af „Thisted Amts Garderforening“, men de geografiske Forhold og de lange Afstande gjorde, at man stærkt følte Savnet af en Forening for Mors alene. Initiativet til Morsø Garderforenings Dannelse skyldtes særlig Gaardejer Ingvard Jensen, Erslev, og han valgtes da ogsaa til Foreningens første Formand, men virkede kun i 2 Aar, da han afgik ved Døden.

Den 15. Juni 1920 — paa Dannebrog's 700 Aars Fødselsdag — indviedes Foreningens Fane, efter at man ved en Indsamling paa Sammenkomsterne og ved en Indsamling blandt „Garderdamer“ delvis havde skaffet Midler til dens Fremskaffelse. Denne Faneindvielsesfest, der afholdtes i Haandværkerforeningen og Strandpavillonen og hvortil Byens Øvrighed, „De danske Garderforeninger“s Præsident, Kammerherre Oberst Boeck, Generalmajor Lembche o. m. a. var indbudte, er den største Begivenhed i Foreningens Historie. Selve Faneindvielsen foregik i Haandværkerforeningen og fik et saa smukt og værdigt Forløb, at alle de mange Mennesker, der overværede den, sikkert endnu har den i levende Erindring. I Tilknytning til Faneindvielsen afholdtes en Folkefest ved Strandpavillonen, og til denne, der blev en af de største Fester, der nogensinde er afholdt i Nykøbing, afgik fra Lilletorv en Procession, der ansloges til ca. 8,000 Mennesker.

Foreningens første Bestyrelse bestod af: Ingvard Jensen, Formand, Jørgen Overgaard, Næstformand, Poul Bjerregaard, Kresten Markvorsen, Poul Jensen, Martin Hyl-dig og Jacob Hansen.

Ved 10 Aars Jubilæet i 1928 stod Morsø Garderforening som en livskraftig Forening med ca. 70 Medlemmer og en Kassebeholdning paa ca. 300 Kr., med en smuk Fane og med en smuk Position i den offentlige Bevidsthed.

Foreningens nuværende Formand er Planteskoleejer Oscar Bang.

O. Bang,
Planteskoleejer.

OSCAR BANG, Planteskoleejer, R. af D., er født den 5. Maj 1892 i Nykøbing som Søn af Direktør Frederik Bang og Hustru Lovise Marie f. Johnsen. Gift 1919 med Esther Erica Ragnhild Christensen. Præliminæreksamen fra Nykøbing M. 1908, derefter staaet i Lære ved Johan Riis Planteskole i Nykøbing fra 1908—10 og ved Kolding Planteskole fra 1910—12, aftjent sin Værnepligt ved Livgarden 1912, derefter paa Landbohøjskolen og videre Uddannelse i Tyskland, ved Povlsens Planteskole i København og et Par Aar Leder af forskellige Haveanlæg for Havearkitekt Erstad Jørgensen, København. Overtog i 1918 Johan Riis Planteskole i Nykøbing M. Gennem flere Aar i Bestyrelsen for Thisted Amts Gartnerforening, i Bestyrelsen for Jydsk Haveselskabs Morsø Afdeling, i 9 Aar Konsulent for Kolonihaveforbundet for Danmark i Nykøbing, Skive og Roslev, Formand for Morsø Garderforening og for Morsø Turistforening.

NYKØBING HOTEL- OG RESTAURATØRFORENING er stiftet den 20. November 1896 under Navn af „Gæstgiver- og Beværterforeningen“. Foreningens første Bestyrelse bestod af: Hotelejer J. Bendix, Formand, Konditor L. Jepsen, Viceformand, Restauratør S. Jensen, N. Chr. Ingstrup og N. C. Andersen. Foreningens Formaal er ved Sammenkomster at varetage Standens Interesser, og saa snart den fornødne Kapital er tilvejebragt, at danne en Understøttelseskasse for trængende Medlemmer eller disses Enker eller Efterladte. Foreningen har 18 Medlemmer. Dens nuværende Bestyrelse bestaar af: Restauratør Martin Bach, Formand, Konditor Jepsen, Hotelejer Kjær og Restauratør P. Møller.

M. P. Bach,
Restauratør.

J. Jepsen,
Konditor.

P. N. Kjær,
Hotelejer.

MARTIN POULSEN BACH, Restauratør, er født den 3. Januar 1869 i Redsted som Son af Former Chresten Poulsen Bach og Hustru Karen Marie, født Bach. Gift 1898 med Laurine Marie Jakobsen. Etableret Skibsprovianteringshandel i Nykøbing M. i 1895, begyndte Restauratørvirksomhed i 1908, drev Vognmandsforretning fra 1898-1932. Formand for Nykøbing M. Hotel- og Restauratørforening.

JØRGEN JEPSEN, Konditor, er født den 2. Februar 1876 i Nykøbing som Son af Konditor L. Jepsen og Hustru Anna Kristine, født Hovmand. Gift 1903 med Anna Nielsen. Udlært hos Faderen i 1894, derefter i København fra 1894-96, i Tyskland fra 1896-98, i København fra 1898-1908, overtog Faderens Forretning i Nykøbing i 1908. Formand for den borgerlige Syge-, Hjelpe- og Begravelseskasse, i Bestyrelsen for Nykøbing M. Hotel- og Restauratørforening og for Morsø Turistforening.

PEDER NIELSEN KJÆR, Hotelejer, er født den 16. Marts 1864 i Ginnerup i Helborg Sogn som Son af Husmand Niels Pedersen Kjær og Hustru Karen, født Andersen. Gift 1890 med Ane Kirstine Pedersen. Udlært som Murer, begyndte som Restauratør i 1898, overtog Hotel „Phonix“ 1. Maj 1907, i Bestyrelsen og Kasserer for Nykøbing M. Hotel- og Restauratørforening.

ARBEJDERNES FÆLLESORGANISATION stiftedes den 15. Marts 1896 i Nykøbing Mors af Smedenes, Formernes og Arbejdsmandenes Fagforeninger, der tilsammen udgjorde ca. 100 Medlemmer.

Det første Forretningsudvalg kom til at bestaa af følgende: Smed O. C. Andersen, Formand, Arbejdsmand S. Kjærgaard, Næstformand, Arbejdsmand J. C. Petersen, Kasserer, Smed P. Petersen, Sekretær, Former R. Meyer, Former N. P. Christensen, Former H. Jørgensen.

Fællesorganisationens Formaal er at skabe et godt Samarbejde mellem, og i saa stor Udstrækning, som Forholdene og Midlerne tillader det, være til Støtte for de under Fællesorganisationen staaende Foreninger og Medlemmer, hvad enten disse er af politisk, økonomisk, kulturel eller anden Art.

Arbejdernes Fællesorganisation har i Tidens Løb oprettet Arbejdernes Aftenskole, der nu sorterer under Arbejdernes Oplysningsforbund, der ogsaa er oprettet paa Fællesorganisationens Initiativ.

Slagteriarbejder F. W. Knudstrup er Formand for Aftenskoleudvalget, og Væver C. Wendelin er Formand for Oplysningsudvalget.

Arbejdernes Fællesorganisation har desuden været med til Oprettelse af Svendehjemmet, hvortil den stadig yder Tilskud, ligesom den yder Tilskud til forskellige Institutioner, bl. a. Nykøbing Mors Folkebibliotek o. lign.

Arbejdernes Fællesorganisation omfatter nu alle Fag i Nykøbing Mors, og dens Medlemstal er steget til ca. 900.

Det nuværende Forretningsudvalg for Arbejdernes Fællesorganisation bestaar af følgende: Væver C. Wendelin, der blev indvalgt i Forretningsudvalget d. 25. Maj 1920,

og som blev valgt til Formand den 30. Maj 1924 og siden har varetaget Formands-
hvervet, Murer Ejner Dahl, Næstformand og Sekretær, Typograf Henry Ebbesen,
Kasserer, Arbejdsmand Chr. Hansen, Smed Ferd. Nielsen, Jerndrejer Laust Sørensen
og Cigarmager Vald. Olsen.

Arbejdernes Fællesorganisation er som Forening Medlem af Landsforeningen
„Dansk Arbejde“.

H. N. E. Ebbesen,
Typograf.

CILIUS SØREN WENDELIN, Væver, er født den 17. April 1878 i Viborg
som Søn af Gæstgiver Jens Andreas Wendelin og Hustru Kirstine, født Søren-
sen. Gift 1901 med Margrethe Christensen-Broe. Udlært som Uldspinder og
Væver i Viborg 1896, arbejdet dels herhjemme, dels i Tyskland, Holland, Sver-
rig og Norge, Vævermester i Silkeborg fra 1900—14, paa „Brunshaab“ ved
Viborg fra 1914—16, siden 1916 ved Morsø Tekstiltfabrik. Formand for Arbej-
dernes Fællesorganisation og for Arbejdernes Oplysningsudvalg, Medlem af
Ligningskommissionen.

EJNER VALDEMAR JENSEN DAHL, Murer, er født den 12. Maj 1898 i
Nykøbing som Søn af Fisker Niels Peter Jensen Dahl og Hustru Andrea. Gift
1920 med Petrea Sørensen. Udlært i Nykøbing 1916 og arbejdet siden der. Næst-
formand for Arbejdernes Fællesorganisation, Formand for Murersvendenes Fag-
forening, i Bestyrelsen for „Dansk Arbejde“s Nykøbing Afdeling, Medlem af
Hovedbestyrelsen for D. S. U., i Bestyrelsen for Arbejdernes Radioklub.

HENRY NIELS EDVARD EBBESEN, Typograf, er født den 16. Maj 1877 i København som Son af
Skomager Chr. Ebbesen og Hustru Jakobine, født Hansen. Gift 1902 med Oline Kristensen. Udlært i
København 1896. Fra 1900—07 ved Morsø Avis, siden da ved Folkebladet. Kasserer ved Arbejdernes
Fællesorganisation, Formand og Kasserer for Dansk Typografforbunds Nykøbing Afdeling.

ARBEJDERNES GAMLE FORSAMLINGSBYGNING laa i Nørregade og var før i Tiden
Brændevinsbrænderi, og det var egentlig Meningen at bygge en ny Bygning paa
den gamle Bygnings Grund. I 1918 begyndte man at samle Midler sammen til et
Byggefond, idet man gennem frivillige Bidrag fra Arbejderne og igennem Fagforenin-
gerne fik indsamlet saa meget, at man i 1928-29 kunde erhverve Købmand Johnsens
Gaard paa Hjørnet af Østergade og Nørregade. Forsamlingsbygningens Bestyrelse be-
stod af 7 Mand med Skovfogedmedhjælper Isak Hansen som Formand. Til Støtte for
Bestyrelsen nedsatte man et Byggeudvalg af Bygningshaandværkere med Bageribesty-
rer Marius Pedersen som Formand. Man begyndte at bygge efter Nytaar 1931, og Ind-
vielsen fandt Sted i November samme Aar. Foruden Festsal med Scene og tilstødende
Mødesal og Restaurationslokaler, er der paa første Sal Selskabslokaler, ligesom der paa
Manzard-Etagen er indrettede 6 Hotelværelser og Bad. Bygningen er opført efter
Arkitekt Petersens Tegning. Da man paabegyndte Bygningen, var Byggefondet paa
ca. 50,000 Kr., men nu staar Bygningen i en Ejendomsskyld af 142,000 Kr. og
Inventar til 17,000 Kroner.

Den nuværende Bestyrelse, der er paa 9 Mand, bestaar af følgende: Isak Hansen,
Formand, Murer Holger Sørensen, Næstformand, Jerndrejer L. Sørensen, Kasserer,
Tømrer P. C. Jensen, Arbejdsmand Mads Madsen, Arbejdsmand C. Hansen, Former
Jørgen Jensen, Raadhuspedel M. C. Andersen og Væver Wendelin.

HANS ISAK HANSEN, Skovfogedmedhjælper, er født den 31. August 1875 i Gudso i Eltang Sogn
som Son af Vejmand Hans Hansen og Hustru Karoline, født Poulsen. Gift 1897 med Anne Marie Christen-
sen. Uddannet og ansat som Former ved Hess Fabrikker i Vejle, fra 1903—16 ansat ved Aktieselskabet
N. A. Christensen, Nykøbing M., fra 1. Januar 1916 kommunal Funktionær. Formand for Arbejdernes

Forsamlingsbygning, for Hegnsynsnaevnet, for Jord- og Bonitetsvurdering og for dansk kommunal Arbejderforenings Nykøbing M. Afdeling, Medlem af Ligningskommissionen.

HOLGER SØREN SØRENSEN, Murer, er født den 30. Januar 1897 i Nykøbing som Søn af Formør Søren Sørensen og Hustru Kristine, født Lynggaard. Gift 1923 med Christine Christensen. Udlært i Nykøbing M. 1916, derefter arbejdet i København, Randers og Lemvig, Kursus paa Teknisk Skole i Aarhus, fra Juni 1924 atter i Nykøbing. Næstformand for Arbejdernes Forsamlingsbygning, Kasserer for Murerne Fagforening, Medlem af Bygningskommissionen.

LAUST SØRENSEN, Jerndrejer, er født den 24. April 1881 i Lødderup. Gift 1902 med Johanne Justesen. Ansat ved Aktieselskabet N. A. Christensen & Co. siden 1902. Kasserer for Arbejdernes Forsamlingsbygning, i Forretningsudvalget for Fællesorganisationen, Formand for Støberiarbejdernes Fagforening, i Bestyrelsen for Konsul James Christensen og Hustrus Syge- og Mindelegat.

MADS PETER HOLMGAARD, Restauratør, er født d. 7. December 1894 i Barslev som Søn af Tømrer Niels Christian Holmgaard og Hustru Mette, født Laursen. Gift 1924 med Nikoline Foged. Udlært paa Hotel „Royal“, Skive, og paa „Klubbens Hotel“, Ribe, arbejdet i England fra Oktober 1913 til Januar 1916, derefter Overtjener paa „Phønix“, Skive, forpagtede derefter Stakroge Landmandshotel indtil 1919, overtog derefter Afholdshotellet i Herborg, derefter Hotel „Thy“ i Thisted fra 1920—21, Overtjener paa Hotel Bendix, Nykøbing M., 15. Marts 1922, overtog Arbejdernes Forsamlingsbygning 1929 og senere Restauration og Hotellet i den nye Bygning (Central Hotellet). (Er senere flyttet til Silkeborg).

H. I. Hansen,
Skovfogedmedhjælper.

NYKØBING MORS IDRÆTSFORENING er stiftet den 4. Oktober 1892. Foreningens første Formand var Agent Oluf Mührmann, den øvrige Bestyrelse bestod af Dyr-læge Andersen, Lærer M. Pedersen, Købmand N. P. Nielsen, Guldsmed P. Christensen, og Vaskeriejer Lorentzen. Det var disse Mænd, i Forbindelse med andre, der havde taget Initiativet til Dannelsen af Foreningen, og de gik straks i Lag med Foreningens Opgave: at faa sat System i Idrætten. Det var ikke let. Dengang maatte de unge Forretningsfolk ofte arbejde til langt ud paa Aftenen, tit kunde man ikke faa begyndt paa Gymnastiktimerne før Kl. 10 — og hvor var Lysten henne? Det lykkedes imidlertid at faa flere af de unges Principaler interesseret i Sagen, saaledes at der et Par Gange om Ugen kunde opnaas Frihed til Træning, og allerede i 1895 kunde den første offentlige Gymnastikpræsentation afholdes. Blandt Deltagerne i denne Opvisning var bl.a. Købm. Chr. Bigum, Købm. Th. Iversen og Boghandler Søndergaard.

Gymnastikken lededes da af Inspektionsbetjent Krogsgaard, der ikke alene havde tilbudt at overtage Ledelsen gratis, men tillige viste sig i Besiddelse af den rette Kommandostil, der satte Liv, Fart og Nøjagtighed over Øvelserne. Foreningen havde i 1895 omkring 90 Medlemmer. Mührmann var da blevet afløst paa Formandspladsen af Stationsforstander Wolff, og under hans Ledelse gjorde Foreningen store Fremskridt, optog Kricketsporten, arrangerede de nu saa moderne Kappange o. s. v.

Efter en Række skiftende Formænd valgtes i 1899 Direktør K. E. Messerschmidt til Formand. Han havde i mange Aar været aktiv i Arbejdet for Foreningen, og under hans Ledelse, der varede til 1921, begyndte Foreningen at optage Konkurrencer med andre Byer, med det Resultat, at „Krogsgaards Dreng“ snart blev kendt for deres Dygtighed. Krogsgaard ledede Gymnastikken i 25 Aar. Derefter afløstes han af Løjtnant Agerlin og Fritz Pehrson. Den 26. Oktober 1917 optog Foreningen andre Sports-grene paa Programmet og skiftede Navn til „Nykøbing Mors Gymnastik- og Idrætsforening“. Den 4. April 1922 udskiltes Kricket og paa en ekstraordinær Generalfor-

samling den 13. Juni 1924 blev Gymnastikken overdraget til Gymnastikforeningen „Apollo“, saaledes at denne overtog al indendørs Sport, medens Idrætsforeningen var alene om den udendørs Sport. Samtidig blev Ordet Gymnastik udslettet af Foreningens Navn, saaledes at Foreningen herefter fik sit nuværende Navn: „Nykøbing Mors Idrætsforening“.

Siden da har Fodbold været den Idrætsgren, der har formaaet at samle den største Tilslutning, og selv om man ikke har opnaaet særlige glørværdige Resultater, har man dog kunnet tage Kampen op med adskillige vespillende jydsk Klubber, og Foreningens 1. Hold, der spiller i A-Rækken, staar i Øjeblikket fint placeret, og det vilde ikke være ufortjent, om det denne Gang naaede sit store Maal — Mellemrækken.

Foreningens 2. Hold har adskillige Aar været Kredsvinder, men har ikke formaaet at drive det videre, men det bør dog nævnes, at Holdet i 1924 erobrede det nordjydsk Mesterskab og spillede i Viborg Finalekampen om det jydsk Mesterskab mod Skanderborg 1. Hold, som var sydjysk Mester. Kampen endte dog i Skanderborgs Favør med 2 Maal mod 1 efter en meget jævnbyrdig Kamp. Deltagerne paa Nykøbing Hold var følgende fra Maal til venstre Yderving: Murer Johannes Jensen, Smed Gerhard Pedersen, Arbejdsmand Charles Hansen, Chauffør Jennikar Espersen, Hotelkarl Møller Jessen, Blikkenslagersvend Holger Madsen, Smed Aage Mark, Postbud F. C. Leicht, Kommis Th. Külerich, Kommis Chr. Henriksen og Kommis K. Sehested.

I 1927 blev Idrætspladsen anlagt. Det var et stort og næsten uoverkommeligt Arbejde, Foreningen her paatog sig, men det lykkedes fuldtud, og Foreningen har i Dag en Sportsplads, der er paa Højde med andre Sportspladser i Byer af Nykøbing Størrelse.

Typograf Ejner Christensen, Kioskejer Aage Christensen og Postbud F. C. Leicht var forrest i Arbejdet og fortjente Ros for deres store og uegennyttige Arbejde ved Pladsens Anlæggelse. Ogsaa økonomisk var Arbejdet vanskeligt. De samlede Udgifter beløb sig til ca. 7000 Kr. Deraf skænkede Byraadet 2000 Kr., medens Resten, ca. 5000 Kr., blev udredet af Idrætsforeningen. Disse Penge blev skaffet til Veje ved at lade afholde en Del Basarer og Folkefester samt ved at forhøje Kontingenterne for Foreningens Medlemmer. At Anlægssummen blev saa stor skyldes den Omstændighed, at man blev nødsaget til at køre ca. 1500 Læs Muldjord ud paa Pladsen, der udelukkende bestod af Sandjord.

Da Idrætsforeningen selv skal bekoste Vedligeholdelsen af Pladsen, lader man hvert Aar afholde en stor Ringriderfest og har derved formaaet at skaffe Dækning til Udgifterne.

Desværre lider man stærkt under Mangelen paa Vand, men i Øjeblikket arbejdes der paa at faa en Vandledning ført ud til Pladsen, og sker det, da vil alle Sportsmænds store Ønske, et nyt moderne Sportshus, snart blive til Virkelighed.

I de forløbne Aar er Idrætsforeningen gaaet stærkt frem og tæller nu omtrent 600 Medlemmer.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af følgende: Guldsmed Munksgaard, Formand, Tjener Knud Larsen, Næstformand, Postbud F. C. Leicht, Kasserer, Skræder Boyer, Smed Karl Rye Iversen, Kommis Lauersen, Slagter Enghard Thomsen, Slagter Otto Andersen og Montør Svend Wendt.

Nu som altid er Nykøbing Mors Idrætsforening det Sted, hvor alle Sportsmænd uden Standsforskæl kan føle sig hjemme, og sker det engang, at alle Sportsmænd i Nykøbing slutter sig sammen og staar Skulder ved Skulder, vil Indsatsen ved Stævner og Kampe blive større og stærkere, til stor Gavn for Sporten i Nykøbing.

F. C. Leicht,
Postbud.

BERNHARD CHRISTENSEN MUNKSGAARD, Guldsmed, er født i Struer 22. Maj 1896 som Søn af Træhandler Christian Munksgaard og Hustru Kathrine M., født Laursen. Gift 1926 med Petrea Petersen. Udlært i Struer 1914. Fra 1919 i Viborg hos Guldsmed J. Jensen, fra 1920–22 atter i Struer, derefter i Maribo fra 1922–24 hos F. Steen. Etableret Forretning i Nykøbing Mors den 19. Juni 1925, Formand for Nykøbing Mors Idrætsforening, i Bestyrelsen for Thisted Amts Urmagerforening.

KNUD LARSEN, Overtjener, er født d. 15. Oktober 1896 i Nykøbing som Søn af Østersfisker Christian Larsen og Hustru Petrine, født Jensen. Gift 1920 med Maren Poulsen. Begyndte sin Uddannelse i Pavillonen i Nykøbing, arbejdede derefter paa Hotel Bendix, i Haandværkerforeningen og i Sallingsund Kro, siden 1. November 1929 Overtjener paa Centralhotellet. Næstformand i Nykøbing Idrætsforening og i Bestyrelsen for den selskabelige Forening „Fremtiden“.

FREDERIK CARL LEICHT, Postbud, er født den 14. September 1899 i Randers som Søn af Beslagsmed Frederik Leicht og Hustru Kirsten, født Jensen. Gift 1925 med Ingeborg Mikkelsen Dreier. Ansat ved Postvæsenet 1. Maj 1925 som Landpostbud, udnævnt til Postbud 1929. Kasserer for Nykøbing Idrætsforening siden 1924.

C. Chr. C. Vogel,
Kredslæge.

H. Friis Rasmussen,
Læge.

C. B. de Fine Olivarius,
Læge.

A. Sonne,
Apoteker.

CLAUS CHRISTIAN CONRAD VOGEL, R. af D., Kredslæge, er født den 28. Marts 1869 i Grenaa som Søn af Købmand Claus Vogel og Hustru Ida Christine, født Iwersen. Gift 1907 med Petrea Ingeborg Christensen. Student (Lyceum) 1887, med. Eksamen 1897, Praksis i Skals 1898, Kredslæge paa Mors fra 1915, Embedslægeeksamen 1916, Skolelæge 1924, var den første, der her i Landet anvendte offentlig Vaccination mod Difteri i større Udstrækning, gav Stødet til at der i 1929 udlagdes Hugormemodgift rundt om i Landet. Æresmedlem af Skals Forskønnelsesforening 1915 og af Jordemoderforeningen for Thisted Amt 1924, Formand for Svendehjemmet i Nykøbing M. 1924 og Medlem af Bestyrelsen for Naturfredningsforeningen for Mors 1928. Har skrevet en Del populær-videnskabelige, mest hygiejniske Smaaskrifter.

HOLGER FRIIS RASMUSSEN, Læge, er født den 13. April 1894 i Randers som Søn af Købmand, Sparekassedirektør Sophus Rasmussen, R. af D., og Hustru Anna Friis. Gift 1923 med Hedvig Rigmor Andersen. Student 1912, med. Eksamen 1921, ass. Læge ved Telmark Følge Sygehus i Norge fra April 1922 til November 1923, Candidat ved Rigshospitalet og Randers Amtssygehus samt Turnustjeneste fra December 1923 til November 1924, praktiserende Læge i Nykøbing M. siden 1. December 1924, i Bestyrelsen for Morsø Musikforening.

CARL BORGE de FINE OLIVARIUS, Læge, er født den 26. Marts 1879 i Linderup som Søn af Provst Frederik Teodor de Fine Olivarius og Hustru Oline Georgina, født Bloch. Gift 1910 med Ingeborg Mumme. Student fra Randers Statsskole 1897, med. Eksamen 1905, Candidat-Tjeneste ved Aarhus Amtssygehus, Viborg Amtssygehus, Københavns Amtssygehus og alm. Hospital fra 1905–08, Turnustjeneste ved Frederiks Hospital, København, ved Aarhus Sindssygehospital 1908–09, siden 1. Oktober 1909 praktiserende Læge i Nykøbing M., fra 1909–20 Assistent hos Sygehuslægen. Medlem af Viborg-Thisted Amters Sygekasseudvalg.

OLUF ARNOLD MOHR, Læge, er født den 23. August 1864 som Son af Pastor Johan Jacob Mohr og Hustru Louise Marie, født Ahrentsen. Gift første Gang 1892 med Anna Caroline Jensen (død), gift anden Gang 1896 med Helene Kiørboe. Student 1883, medl. Eksamen 1889, Candidat-Tjeneste ved Almindeligt Hospital og Københavns Kommunehospital, praktiserende Læge i Stenstrup 1890, i Hedensted 1895, i Varde 1901, i Nykøbing M. siden 29. December 1908, udnævnt til Jernbanelæge 1918.

JOHANNES SCHOUSBOE, Læge, er født den 17. Januar 1898 i Fredericia som Son af Købmand Frederik Christian Vilhelm Schousboe og Hustru Petrea, født Hansen. Gift 1920 med Ketty Kamilla Bredahl. Student 1916, medl. Eksamen 1924, Reservelæge ved Grindsted Amtssygehus fra 1924-25, praktiserende Læge i Stoense paa Langeland 1926, praktiserende Læge i Nykøbing M. siden 1. Okt. 1928.

ALFRED SONNE, Apoteker. Formand for Dansk Røde Kors, Morsø Afdeling, Næstformand for Apotekerforeningen for Thisted og Viborg Amter, Formand for Bestyrelsen i Akts. Sallingsund Færgefart, i Bestyrelsen for Forskønnelsesforeningen og for Morsø Strandbade.

N. O. Jacobsen,
Tandlæge.

J. Hornbek,
Dyrlæge.

O. Jensen,
Distriktsjordemoder.

A. Andersen,
Jordemoder.

NIELS OTTO JACOBSEN, Tandlæge, er født den 13. Marts 1875 i Malling Sogn som Son af Forpagter Jacobsen og Hustru Johanne, født Malthusen. Gift 1905 med Anna Ingeborg Mørup. Tandlægeeksamen 1896, Assistent indtil 1900, praktiserende Tandlæge i Aarhus 1900-08, i Rudkøbing fra 1908-11, i Nyk. M. siden 1. Marts 1911. Formand for Værgeraadet fra 1919-21, og for Menighedsraadet siden 1922.

DIDERIK GALTRUP GJEDDE, Tandlæge, er født den 16. Februar 1865 som Søn af Godsejer Anders Gjedde og Hustru Marie, født Sørensen. Gift første Gang 1894 med Ellen Margrethe Nyholm (død 1919), gift anden Gang 1920 med Emilie Nyholm. Student 1885, cand. phil. 1886, Tandlægeeksamen 1891, Praksis i Esbjerg 1891-92, Praksis i Nykøbing M. siden 1892.

WILJAM EGEBERG, Tandlæge, er født d. 12. August 1890 i Aalborg som Søn af Søn af Skrædermester Marius Egeberg og Hustru Ingeborg, født Sørensen. Gift 1921 med Anna Helene Schönfeldt. Tandlægeeksamen 1917, Assistent i Oslo fra 1917-19, i Drammen fra 1919-21, praktiserende Tandlæge i Nykøbing M. siden 18. Oktober 1921. Medlem af Repræsentantskabet for Dansk Tandlægeforening.

JOHAN HORNBEK, Dyrlæge, er født d. 16. August 1877 i Hørning ved Randers som Søn af Gaardejer Niels Hornbek og Hustru Edel, født Pedersen. Gift første Gang 1910 med Anna Høeg, gift anden Gang 1932 med Ulla Jacobsen. Landmand indtil 1903, tog Dyrlægeeksamen 1910, Assistent hos Dyrlæge Lund i Nykøbing M., overtog 1910 dennes Praksis, udnævnt til Inspektør ved det offentlige Slagtehus, fra 1914 kontrollerende Dyrlæge ved Morsø Andelslagteri.

OTTOMINE JENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 22. Juni 1881 i Glatrup Sogn som Datter af Husmand Christian Jensen og Hustru Kirsten, født Poulsdatter. Gift 1904 med Skomager Peder Christian Jensen. Jordemodereksamen fra Rigshospitalet 1912, Distriktsjordemoder i Hanstholm fra 1913-15, Distriktsjordemoder i Nykøbing M. siden 1. Juni 1915. Kasserer i Thisted Amts Jordemoderforening fra 1928-30.

ANNA ANDERSEN, Jordemoder, er født d. 23. Februar 1883 som Datter af Smedemester Andreas Gustav Svendsen og Hustru Anine, født Pedersen. Gift 1925 med Rebslagermester Andreas Andersen. Jordemodereksamen fra Rigshospitalet 1915, ved dettes Fødeafdeling fra 1915-16, praktiserende Jordemoder i Nykøbing M. siden 1916.

EMMA ANNA KATRINE DORTHEA MIKKELSEN, Jordemoder, er født den 6. Februar 1889 i Hjardemaal som Datter af Landmand Thomas Peter Mikkelsen og Hustru Distriktsjordemoder Mariane, født Syvenningsen. Jordemodereksamen fra Rigshospitalet 1910, Distriktsjordemoder i Kjærbølling-Bredsten fra 1911-18, i Jølby-Solbjerg-Sundby Sogn fra 1918, Distriktsjordemoder i Nyk. Mors siden 1. April 1931.

SØREN MADSEN, aut. Revisor, er født den 1. September 1893 i Brorstrup Sogn som Søn af Gaardejer Iver Christian Madsen og Hustru Mette Marie, født Salomonsen. Gift 1921 med Anna Marie Dalgas Jensen. Eksamen fra Aalborg Handelsgymnasium 1911, Bogholderiassistent ved Margarinefabrikken „Alfa“.

S. Madsen,
Aut. Revisor.

H. M. Andersen,
Redaktør.

J. Chr. Jensen,
Brygger.

N. P. V. Zohnesen,
Stationsleder.

senere Bogholder, Militærtjeneste fra 1915—16, derefter atter ved „Alfa“, Revisor ved Revisions- og Forvaltningsinstituttets Afdeling i Aalborg fra 1. Maj 1917—18, Kontorchef ved det danske Frysningsselskab fra 1918—20, paabegyndte Revisionsvirksomhed 1920, aut. regnskabskyndig Tillidsmand 6. Oktober 1922, Statsautoriseret Revisor 11. Januar 1929.

HANS MARIUS ANDERSEN, Redaktør, er født den 8. Oktober 1888 i Heden paa Fyn som Søn af Købmand Niels Andersen og Hustru Mette, født Hansen Ploug. Gift 1914 med Anna Marie Regina Wilmsen. Elev ved Fyens Tidende fra 1906, Redaktionssekretær ved Folkebladet for Svendborg Amt 15. Juli 1910, Redaktionssekretær ved Amtstidende 1911, Medredaktør ved samme 23. Januar 1923, Eneredaktør ved samme fra 1. April 1924, Redaktør ved Morsø Avis fra 1. April 1928, i Bestyrelsen for Morsø Turistforening, Formand for „Dansk Arbejde“s Nykøbing Afdeling og for Morsø Journalist Klub.

JENS CHRISTIAN JENSEN, Brygger, er født den 26. Juni 1886 i Nykøbing M. som Søn af Brygger Poul Christian Jensen og Hustru Else Marie, født Hove. Gift 1913 med Jensine Marie Jensen. Lærte Bryggeri hos Faderen fra 1900—04, var derefter paa Bryggerskole i København og kom 1907 til Bryggeriet i Faaborg, vendte derefter atter hjem og overtog den 1. Maj 1913 Faderens Bryggeri. I Bestyrelsen for Foreningen af Hvidtølsbryggerier i Jylland.

NIELS PETER VIKTOR ZOHNESEN, Stationsleder, er født den 13. Januar 1907 i Hvorupor som Søn af Kranfører Jeppe Søren Zohnesen og Hustru Mathilde, født Rannum. Gift 1931 med Luise Christiansen. Autovognmand i Thisted fra 1929—31, ansat ved Falcks Redningskorps i Thisted 1. Januar 1931, Stationsleder i Nykøbing M. fra 1. Januar 1932.

JOHAN CHRISTIAN NIELSEN RIIS, Planteskoleejer, er født den 29. Marts 1868 i Vejerslev ved Nykøbing som Søn af Gaardejer Hans Peter Nielsen og Hustru Ane Marie, født Christensdatter Riis. Udlært som Gartner i Nykøbing, Odense og København. Kom til Nykøbing 1889, købte Jord i Vils og oprettede her Planteskole sammen med Broderen, købte 1896 11 Tdr. Land af Dueholms Jorder og udvidede det senere med yderligere 20 Tdr. Land og oprettede Morsø Planteskole, i 1903 overtog Riis Skolen alene og gav den Navnet „Johan Riis Planteskole“, Skolen udvidedes senere, saa den ialt raadede over 50—60 Tdr. Land, i 1918 solgtes Planteskolen med Bygninger til Planteskoleejer Oscar Bang, Riis købte derefter en Ejendom paa ca. 24 Tdr. Land og drev denne som Planteskole og Frøavl, paa dette Areal ligger en ca. 8 Tdr. Lands Naaletrasplantage (Refshammer Plantage), købte senere „Marienlyst“, i Bestyrelsen for „Legind Bjerger“ og for Plantagen „Møllers Minde“, tidligere Formand for dansk Planteskoleejerforening.

J. C. N. Riis,
Planteskoleejer.

MATHIAS CHRISTIAN LAURITS LARSEN, Distriktsmontør, er født 15. Januar 1884 i Odense som Søn af Arbejdsmand Anders Rasmussen. Gift første Gang 1907 med Kirstine Mortensen (død), gift anden Gang 1931 med Sigrild Brandie. Ansat ved Jydsk Telefon Aktieselskab i 1910, fast ansat samme Sted som Distriktsmontør i Vils 1. Oktober 1916, Distriktsmontør i Nykøbing M. siden 1. November 1929.

NIELSINE NIELSEN, Bestyrerinde, er født den 23. Oktober 1889 i Nykøbing som Datter af Former Niels Peter Martin Nielsen og Hustru Kristine, født Svendsen. Ansat hos „Restaurant Nimb“, København fra 1922—25, derefter Økonoma ved de københavnske Kommunerørerindeforeningers Kystsankatorium i Hjerting, Bestyrerinde for De gamles Hjem i Nykøbing M. siden 1. Juli 1931.

VESTER-HAN HERRED

VESTER-HAN HERRED ligger nordøstligst i Thisted Amt, og det grænser mod Øst til Hjørring Amt og mod Vest til Hillerslev Herred i Thisted Amt. Mod Nord og Syd omgives det derimod af Vand, nemlig Vesterhavet og Limfjorden.

Herredets samlede Areal udgør 36,249 ha, og Indbyggerantallet udgør ca. 9000.

I Herredet ligger følgende Sogne: Fjerritslev, Hjortdal, Kettrup-Gøttrup, Klim-Vester-Thorup, Vust, Tømmerby-Lild og Østløs-Vestløs-Arup.

TØMMERBY-LILD KOMMUNES tilslødende Sogne er følgende: Vust, Hjarde-maal, Vester-Thorup, Østløs, Vestløs, Østerild. Tømmerby Kirke, der er beliggende i Tømmerby Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Vaabenhus samt et Taarn, der ligger mod Vest.

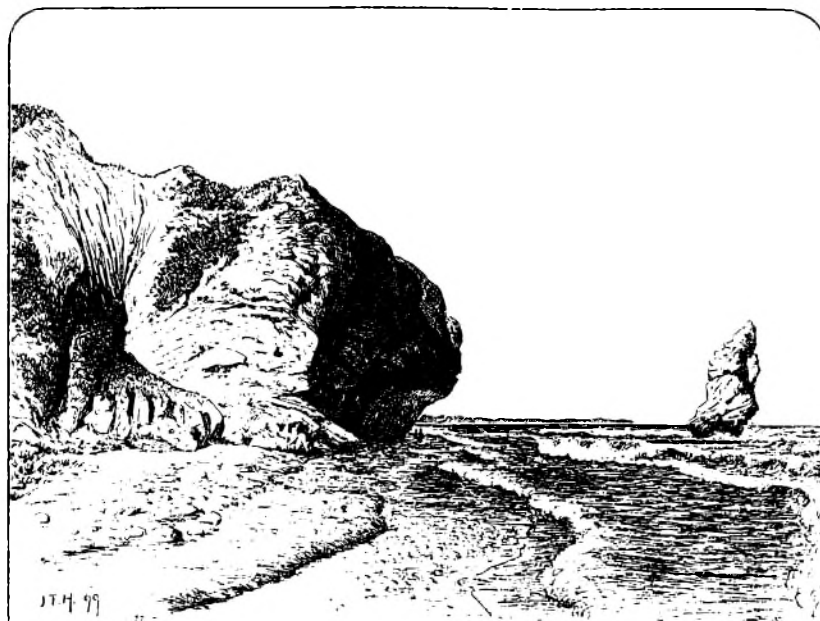
Tømmerby Kirke.

Kirken er en ret interessant Bygning. Allertavlen bærer en Del Malerier. Prædike-

kestolen bærer nogle Relieffer paa Fodstykket. Døbefonten er af Granit.

Lild Kirke, der er beliggende paa et Højedrag, hvorfra man har den skønneste Udsigt over Omegnen, bestaar foruden af Koret og Skibet af en Tilbygning samt Vaabenhus og et Taarn, der ligger mod Vest. Prædikestolen er ganske tarvelig. Døbefonten er af Granit.

Bulbjerg, som er beliggende mellem Jammer og Vigsø Bugt, er et af Jyllands mest besøgte Turiststeder. Naar man en Sommerdag ser Bulbjerg ligge ensomt, stejl og øde, kommer man uvilkaarligt til at tænke paa de gamle Borgruiner ved Rhinen. Bjerget bestaar af temmeligt haardt Kridt- eller Kalksten, noget nær af samme Materiale som Stevns Klint paa Sjælland. Fra selve Bjerget ligger den 16 m høje isolerede Skarreklit, som i Tidernes Morgen af Havet er skilt fra Bulbjerg. Man kan tydeligt se, at dette Stykke er revet fra det faste Land, og før har hængt sammen med Bulbjerg, uagtet der nu er et svælgende Dyb imellem Landet og Skarreklit. Danske

Bulbjerg.

Atlas nævner, at Lild Kirke skal være bygget af Sten, der er udhugne af Bulbjerg. I Tidernes Løb har Havet bortskyldet meget af Klinten, og dette kan man forstaa af følgende, idet Pontoppidan i ca. 1700 skriver i Danske Atlas, at Skarreklit ligger omtrent 40 Favne fra Klinten.

Nu er Skarreklit liggende ca. 130 m fra Klinten.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Brugsforeninger, An-

delsmejerier, Alderdomshjem, Spare- og Laanekasse, Apotek, Toldassistentstation, Redningsstation, Jernbanestation, Hotel m. m., samt en Del Gaarde.

Skolevæsenet i Tømmerby-Lild Kommune bestaar af følgende Skoler: Tømmerby Skole; Kærup Skole, der er opført 1904; Lild Skole, der er bygget i 1908; Glædeby Skole; Kæret Skole og Lild Strand Skole.

C. Brix Jensen,
Lærer.

H. Fromholt Hansen,
Lærer.

C. Andersen,
Lærer.

P. Larsen Tingge,
Lærer.

CARL BRIX JENSEN, Lærer, er født den 6. November 1909 i Frostrup Sogn. Dimitteret 1931 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Enelærer ved Tømmerby Skole siden 1933.

HENRIK FROMHOLT HANSEN, Lærer, er født den 24. Januar 1878 i Refsvindinge. Gift 1906 med Nielsine Rasmussen. Dimitteret 1901 fra Silkeborg Seminarium. Ansat som Enelærer ved Kærup Skole siden 1905.

SØREN NIELSEN LYNGE, Lærer, er født den 17. December 1895 i Kløv. Gift 1921 med Marie Sorensen. Dimitteret 1918 fra Gedved Seminarium. Ansat som Enelærer ved Lild Skole siden 1. Okt. 1924.

NIELS CHR. NIELSEN, Lærer, er født den 21. Marts 1901 i Vorbasse Sogn. Gift 1930 med Laura Molgaard. Dimitteret 1924 fra K.F.U.M.s Seminarium. Ansat som Enelærer ved Glædeby Skole siden 1. September 1930.

Frostrup Apotek.

KRISTINE NIELSEN, Bestyrerinde, er født den 30. Juni 1874 i Bjerget. Ansat som Bestyrerinde ved Frostrup Alderdomshjem siden 1. April 1929.

Lild Sogns Brugsforening er oprettet 1904. Formand er p. t. Gaardejer Otto Ottosen Lund. Bestyrer er Uddeler P. E. Christensen.

P. E. CHRISTENSEN, Uddeler, er født d. 25. August 1889 i Fjerritslev Sogn. Gift 1919 med Mette Andrea Lauridsen. Ansat som Uddeler ved Lild Sogns Brugsforening paa Bjerget siden 1924.

K. Nielsen,
Bestyrerinde.

Chr. W. Tornøe,
Apoteker.

P. E. Christensen,
Uddeler.

NIELS TH. JENSEN, Stationsforstander, er født den 3. September 1887 i Tvis. Gift 1916 med Johanne Nielsen. Elev ved Jernbanen i Skelund 1908. Portør i Thisted 1911. Stationsmester i Klim 1918. Stationsmester i Frostrup siden 1932.

KRISTIAN SAABYE, Læge, er født den 21. Juli 1887 i Karby paa Mors som Son af Lærer Fr. Saabye og Hustru Kirstine, født Worm. Gift 1927 med Gerda Munch Sørensen. Student 1908 fra Dockers Kursus. Cand. med. 1917. Praktiserende Læge i Frostrup siden Efteraaret 1919.

FR. HENNEBERG, Toldassistent, D. M., er født den 27. Oktober 1871 i Kærst. Gift 1893 med

CHRISTOPHER ANDERSEN, Lærer, er født den 8. April 1895 i Hundborg. Gift 1928 med Dagny Jensen Præstholm. Dmitteret 1916 fra Nr.-Nissum Seminarium. Ansat som Ene lærer ved Kærst Skole siden 1. Maj 1924.

JOHS. P. LARSEN TINGE, Lærer, er født den 20. September 1895 i Randbol. Aarskursus fra Tonder Seminarium fra 1921- 22. Dmitteret 1924 fra Ranum Seminarium. Ansat som Ene lærer ved Lild Strand Privatskole siden 1. November 1924. Korrespondent til Blade i Hovedstaden og Provinsen.

Frostrup Apotek er oprettet som et Hjælpeapotek til Fjerritslev Apotek ved Bevilling af 14. September 1903, men blev den 27. Februar 1917 ved kgl. Resolution et selvstændigt Apotek. Apotekets nuværende Indehaver er Chr. W. Tornøe.

CHRISTIAN W. TORNØE, Apoteker, er født den 16. Juli 1877 i Veggerslev. Cand. pharm. 1900. Gift 1913 med Christine Johanne Hjort. Overtog Apoteket i Frostrup 1927.

Frostrup Alderdomshjem er oprettet i 1918. Der er Plads til 14 Beboere. Hjemmet ledes af Bestyrerinde Frk. K. Nielsen.

N. Th. Jensen,
Stationsmester.

Kr. Saabye,
Læge.

Fr. Henneberg,
Toldassistent.

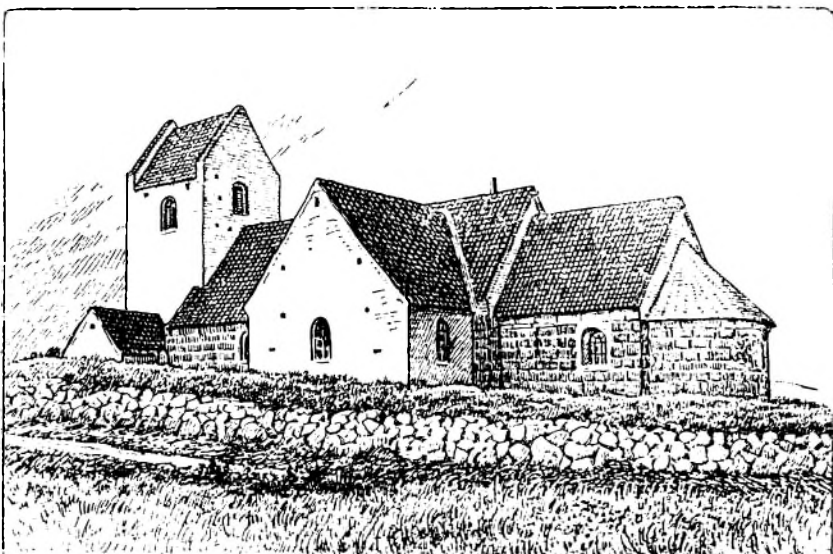
F. Pedersen,
Klitassistent.

Thora Pedersen. I Redningsvæsenets Tjeneste siden 1895. Toldopsynsmand siden 1921. Opsynsmand ved Redningsstationen 1929. Har indtil 1933 været med til at redde 141 Menneskeliv.

Medlemmer af Tømmerby Lild Sogneraad er følgende: Gaardejer Anton Mortensen, Formand, Husmand Anton M. Jensen, Baneformand Jens Fr. Petersen, Mejeribestyrer Josva Jensen, Chauffør Jens Thomsen, Husmand Martin Christensen, Gaardejer Niels Christensen, Gaardejer Marius Bundgaard, Gaardejer Niels Roelsgaard.

KLIM--VESTER—
THORUP KOM-
MUNES tilstødende
Sogne er følgende:
Fjerritslev, Gøttrup,
Østlås, Vust, Tømmer-
by. - Klim Kirke, der
er beliggende i Klim
Sogn bestaar foruden
af Koret og Skibet af
2 Tilbygninger, Va-
abenhus samt Taarn,
der ligger mod Vest.

Altartavlen bærer
Fløje. Alterbordet er
af Granit. Prædike-
stolen er i samme Stil
som Altartavlen. Dø-
befonten er af Granit.

Klim Kirke.

Frimenighedskirken, der er beliggende i Klim Sogn, bestaar af en Kirkosal samt et Taarn. Kirken er opført i 1883.

Vester-Thorup Kirke, der er beliggende i Vester-Thorup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus samt et Taarn, der ligger mod Vest. Altartavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen bærer en Række smukt udførte Relieffer. Døbefonten er af Granit.

MADSBØLL NIELSEN, Sognepræst, er født d. 14. Januar 1896 som Søn af Gaardmand Hans Nielsen og Hustru Karoline, født Madsbøll. Gift 1926 med Johanne Kristensen (Dod). Kaldet til Sognepræst for Klim-Vester-Thorup og Vust Menigheder.

GUSTAV ANKER-MØLLER, Frimenighedspræst, er født den 12. Oktober 1893 i Klim. Gift 1921 med Kamma Møller. Frimenighedspræst for Menighederne der paa Egnen siden 1925.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Spare- og Laanekasse, Brugsforening, Redningsstation, Toldassistentbolig, Hotel m. m. samt en Del Gaarde.

Skolevæsenet i Klim og Vester-Thorup Kommuner bestaar af følgende Skoler: Klim Friskole, der er oprettet 1872; Klim Skole; Klim Strand Skole; Fjordholme Skole; Vester-Thorup Skole, der er opført 1917 og Thorup Holme Skole.

J. Damsgaard,
Forstelerer.

Chr. N. Kirch,
Lærer.

A. Sørensen,
Lærer.

N. Chr. Nielsen,
Lærer.

JENS DAMSGAARD, Forstelerer, er født den 6. Juli 1874 i Ferrup. Gift 1899 med Anna Djernis. Dimitteret 1896 fra Jelling Seminarium. Ansat som Forstelerer ved Klim Skole siden 1903.

CHR. NIELSEN KIRCH, Lærer, er født d. 17. April 1874 i Sønderhaa. Gift 1904 med Anna Karoline Olesen. Dimitteret 1895 fra Ranum Seminarium. Ansat som Andenlærer v. Klim Skole siden 1. Nov. 1899.

ALFRED SØRENSEN, Lærer, er født den 9. Juli 1903 i Thorup Sogn. Dimitteret 1927 fra Odense Seminarium. Ansat som Vikar ved Klim Strandskole siden 9. Marts 1933.

NIELS CHR. NIELSEN, Lærer, er født i U.S.A. Gift 1918 med Kristiane Jensen. Dimitteret 1914 fra Nr.-Nissum Seminarium. Ansat som Enelærer ved Vester-Thorup Skole siden 1922.

SØREN DAVIDSEN, Lærer, er født den 27. Februar 1900 i Havnstrup. Gift 1929 med Olga Madsen. Dimitteret 1925 fra Jelling Seminarium. Ansat som Enelærer ved Holme Skole siden 1929.

Klim Alderdomshjem er indrettet i den tidligere Fattiggaard. Der er Plads til 14-15 Aldersrentenydere. Hjemmet ledes af Bestyrerparret, Hr. og Fru Andersen, der har været der siden 1. November 1922.

M. P. Andersen,
Bestyrer.

MARTIN P. ANDERSEN, Bestyrer, er født den 12. Juni 1873 i Klim Odde. Gift 1904 med Dorthæa Marie Gregersen.

OLE CHR. OLESEN, Uddeler, er født d. 22. Januar 1884 i Handrup. Gift 1928 med Anna Pedersen. Ansat som Uddeler ved Klim Brugsforening siden 1914.

D. M. Andersen,
Bestyrerinde.

JENS P. CHRISTENSEN, Uddeler, er født d. 18. Marts 1889 i Skyum. Gift 1915 med Mine Christensen. Ansat som Uddeler ved Vester-Thorup Brugsforening siden April 1917.

A. C. CHRISTENSEN, Toldassistent, er født d. 27. Marts 1876 i Torup Strand. Gift 1917 med Anna Rodbroe. Opsynsmand ved Redningsstationen siden 1902 og Toldassistent siden 1904.

KAREN MARIE MADSEN, Distriktsjordemoder, er født den 28. Juni 1879 i Lild Sogn. Gift 1900 med Karetmager Chr. Pedersen Madsen. Jordemodereksamen 1907. Distriktsjordemoder i Klim siden 1910.

O. Chr. Olesen,
Uddeler.

J. P. Christensen,
Uddeler.

A. C. Christensen,
Toldassistent.

K. M. Madsen,
Distriktsjordemoder.

Medlemmer af Klim Vester-Thorup Sogneraad er følgende: Husmand Kr. Olesen, Formand, Købmand B. Dige, Husmand O. P. Møller, Husmand S. Røge, Gaardejer A. Visgaard, Arbejdsmand K. M. Nielsen, Gaardejer Kr. A. Imer, Gaardejer Johs. Gravesen, Fisker Jens Mogenssen.

KETTRUP GØTTRUP KOMMUNES tilstødende Sogne er: Fjerritslev og Klim. Kettrup Kirke, der er beliggende i Kettrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Vaabenhus samt et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen er meget smukt snedkret, bærer i Midtfeltet en ældre indsat Tavle med Relieffer. Prædikestolen bærer en Del udskaarne adelige Vaabner. Døbefonten er af Granit.

Gøttrup Kirke, der er beliggende i Gøttrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Vaabenhus samt et Taarn, der ligger mod Vest. Kirken er en Del ombygget. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen er ganske interessant. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Andelsmejeri m. m. og en Del Gaarde samt Hovedgaarden Aagaard.

Skolevæsenet i Kettrup Gøttrup Kommune bestaar af følgende Skoler: Kettrup Skole; Husby Skole; Gøttrup Skole og Gøttrup Privatskole.

G. P. Jensen,
Førstelærer.

M. Chr. Hansen,
Lærer.

H. Fr. S. Lorentzen,
Førstelærer.

L. Chr. Mortensen,
Lærer.

GREGERS PETER JENSEN, Førstelærer, er født den 21. Marts 1878 i Brovst. Gift 1902 med Laura Thidemandsen. Ansat som Førstelærer ved Kettrup Skole siden 1. Februar 1921.

MADS CHR. HANSEN, Lærer, er født den 14. Februar 1895 i Krogsbæk. Gift 1923 med Katrine Hansen. Ansat som Andenlærer ved Kettrup Skole siden 1. April 1923.

JENS JOHS. LAURSEN, Lærer, er født den 10. Marts 1895 i Skivum. Dimitteret 1916 fra Ranum Seminarium. Gift 1924 med Alma Thomsen. Ansat som Enelærer ved Husby Skole siden 1. Juni 1921.

L. Chr. Sorensen,
Uddeler.

HANS FR. S. LORENTZEN, Førstelærer, er født den 18. December 1869 paa Fejø. Gift 1908 med Inger Marie Stephansen. Ansat som Andenlærer ved Gøttrup Skole 1902 og siden 1912 Førstelærer samme Sted.

LARS CHR. MORTENSEN, Lærer, er født den 2. November 1903 i Nørøxe, Brovst. Dimitteret 1924 fra Ranum Seminarium. Gift 1931 med Clara Jensen. Ansat som Andenlærer ved Gøttrup Skole siden 1926.

LAURIDS CHR. SØRENSEN, Uddeler, er født den 18. Juni 1903 i Østerild.

Gift 1926 med Edith Justesen. Bestyrer af Korsholm Brugsforening siden 1926.

Chr. P. Mose,
Uddeler.

Gøttrup Brugsforening er oprettet 1904. Formand er p.t. Sognefoged Th. Jensen.

CHR. PEDER MOSE, Uddeler, er født den 16. Juli 1898 i Bratbjerg, Tranum Sogn. Gift 1923 med Karen Sorensen. Bestyrer af Gøttrup Brugsforening siden 1923.

Medlemmer af Kettrup Gøttrup Sogneraad er følgende: Husmand Chr. Frost, Formand, Gaardejer N. D. Bertelsen, Gaardejer T. J. Christensen, Boelsmand Kr. F. Kristoffersen, Boelsmand M. Mortensen, Husmand Morten Bech, Gaardejer D. Danielsen, Husmand Kr. Jensen Lunde.

HJORTDAL SOGNS tilstødende Sogn er Fjerritslev. — Hjortdal Kirke, der er beliggende i Hjortdal Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus samt Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen er skænket af J. Manstrup lil Slettegaard og bærer et Maleri, der forestiller Christus. Prædikestolen er meget smukt udskaaret. Døbefonten er af Granit. Tillige findes der i Kirken et Par meget smukke Stager, der skal have tilhørt Skomagerlauget i Aalborg. I Kirken har tidligere været Begravelse.

Endvidere findes i Sognet følgende: Brugsforening, Redningsstation, Badepensionater m. m. og en Del Gaarde samt Hovedgaarden Slettegaard.

Skolevæsenet i Hjortdal Sogn bestaar af Hjortdal Skole, der er ombygget i 1908 og 1910.

JANUS A. FALLENKAMP, Førstelærer, er født den 24. Juni 1902 i Klitterne paa Læsø. Gift 1928 med Helga Helene Nielsen. Dimitteret 1925 fra Gedved Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Hjortdal Skole siden 1. Maj 1930.

Hjortdal Brugsforening er oprettet i 1912. Formand er Smed Jens Andersen, og Bestyrer er Uddeler Slav Christensen, der har været ved Brugsforeningen siden 1. Januar 1919.

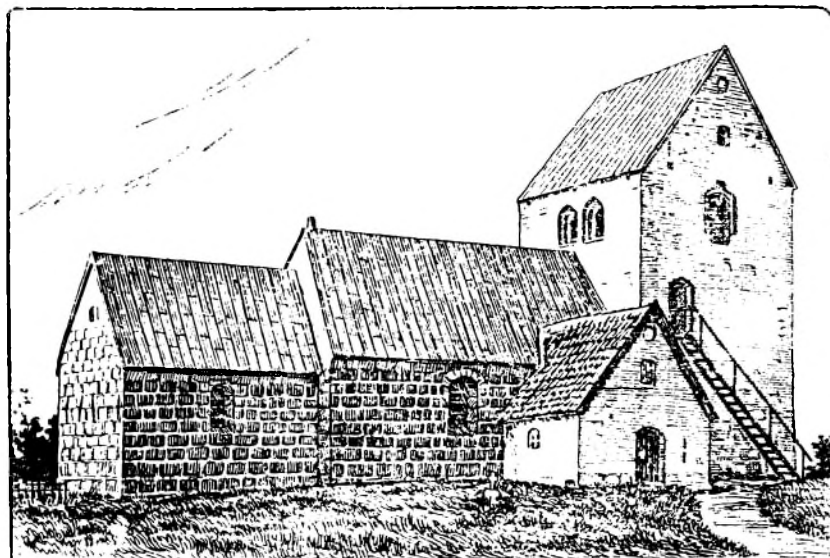
LARS CHR. BJERREGAARD, Toldopsynsmand, er født den 26. Marts 1883 i Hjortdal Sogn som Søn af Toldopsynsmand Jacob Bjerregaard og Hustru. Gift

J. A. Fallenkamp,
Førstelærer.

1915 med Anna Sørensen. Har opholdt sig i Rusland og Amerika, overtog Fædrenegaard i 1915, udvidede samtidig det Pensionat, som Faderen havde drevet siden 1897, saadan at det nu kan huse ialt 70—75 Badegæster, Toldopsynsmand siden 1915, Opsynsmand ved Redningsstationen, tidligere Medlem af Sogneraadet og af Skolekommissionen.

Medlemmer af Hjortdal Sogneraad er: Gaardejer Chr. Thomsen, Formand, Husmand Chr. Hansen, Husmand E. Nielsen, Plantør Viltrog, Otto Fjordbæk, Magnus Kortsen, Jens Nielsen.

Vust Kirke.

Vust Kirke, der er beliggende i Vust Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus samt et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen har Fløje. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit. - Endvidere findes i Sognet følgende: Jernbanestation, Købmandshandel m. m. samt en Del Gaarde. — Skolevæsenet i Vust bestaar af følgende Skoler: Vust Skole, Vust Friskole og Vust Holme Skole.

K. Rasmussen,
Lærer.

KARL RASMUSSEN, Lærer, er født den 1. Oktober 1897. Gift 1923 med Hansine Nielsen. Dimitteret 1923 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Enelærer ved Vust Skole siden 1. Maj 1926.

Medlemmer af Vust Sogneraad er: Gaardejer L. P. Jensen, Formand, Husmand og Vejmand J. Nielsen, Gaardejer Jakob Jakobsen, Fisker Jens Sekkelund, Gaardejer Kronborg Kjær.

ØSLØS-VELSØS-ARUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Tømmerby, Vester-Thorup, Klim, Østerild. — Øsløs Kirke, der er beliggende i Øsløs Sogn bestaar foruden af Koret og Skibet af et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen, der er fra Nutiden, bærer et Maleri, der forestiller Jesus i Templet. Alterbordet er af Granit. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit. Tillige findes i Kirken et Par meget gamle og interessante Lystestager.

Vesløs Kirke, der er beliggende i Vesløs Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen, der er meget smukt ud-skaaret, bærer et Relief. Prædikestolen bærer en Del Malerier og Indskrif-ter. Døbefonten er af Granit. Fordum har Gravhvelvingen under Koret huset en Del Ki-ster, men disse er nu forsvundet.

Arup Kirke.

Vesløs Frimenigheds- kirke, der er beliggende i Vesløs Sogn, bestaar af Kor og Skib. Over Vestgavlen, hvor Indgangen til Kirken er, er et lille Spir med en Klokke. Kirken er opført i 1911 af røde Mursten.

Arup Kirke, der er beliggende i Arup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus samt et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen bærer en Del ud-skaarne Tegn. Alterbordet er af Granit, Døbefonten er ligeledes af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Bank, Elektricitetsværk, Fabrikker, Andelsmejeri, Hotel, Jernbanestation m. m. samt en Del Gaarde.

Skolevæsenet i Øsløs-Vesløs-Arup Kommune bestaar af følgende Skoler: Øsløs søndre Skole; Øsløs nordre Skole, der er opført 1880 og afløst af en ny Bygning i 1923; Øsløs Friskole, Vesløs Skole, der er opført 1914 og ombygget i 1919; Nørre-Arup Friskole og Sønder-Arup Skole, der er opført 1909.

S. Vestergaard,
Lærer.

J. Chr. Jacobsen,
Lærer.

N. Sodborg,
Førstelærer.

J. Jensen,
Lærerinde.

SIMON VESTERGAARD, Lærer, er født den 7. Maj 1894 i Thisted. Dimitteret 1915 fra Hjørring Seminarium. Ansat som Enelærer ved Øsløs søndre Skole siden 1919.

JACOB CHR. JACOBSEN, Lærer, er født den 25. September 1876 i Laurbjerg som Son af Politibetjent J. C. Jacobsen og Hustru. Gift 1905 med Kirstine Andersen. Dimitteret 1899 fra Silkeborg Seminarium. Lærer ved Tømmerby Skole 1902, ansat som Enelærer ved Øsløs nordre Skole siden 1. Sept. 1903, i Bestyrelsen for Thisted Museum, Medlem af Menighedsraadet og Værgeraadet, Formand for Rytterforeningen for Thisted Amt, Forfatter til historiske Artikler i „Historisk Aarbog for Thisted Amt“.

NIELS SODBORG, Førstelærer, er født den 21. Juni 1839 i Skyum. Gift 1894 med Ane Nielsen. Dimitteret 1890 fra Gedved Seminarium. Enelærer ved Øsløs nordre Skole fra 1892—1903, ansat som Førstelærer ved Vesløs Skole siden 1. Juli 1903, i Bestyrelsen for Thisted Museum og for Thisted Amts historiske Samfund, Forfatter af flere Artikler til „Historisk Aarbog“, særlig om Forhold paa Hannas.

A. N. Christensen,
Lærerinde.

JENNY JENSEN, Lærerinde, er født d. 9. Oktober 1896 i Ikast, som Datter af Gaardejer Mads P. Jensen og Hustru. Dimitteret 1919 fra Silkeborg Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Vesløs Skole siden 1. April 1921.

MADS TOLBØLL LEEGAARD, flv. Lærer, er født den 15. December 1877 i Elsted, Snested Sogn. Gift 1914 med Maren Boier. Dimitteret 1898 fra Ranum Seminarium. Ansat som Enelærer ved Arup Skole fra 1916-1. Juli 1933.

ANNA NYMARK CHRISTENSEN, Lærerinde, er født den 11. Januar 1896. Dimitteret 1926 fra Elbæk Fri lærerskole. Ansat som Lærerinde ved Arup Fri-skole siden 1. Maj 1929.

Øsløs Brugsforening er oprettet 1912. Formand er Jens Chr. Breum, og Bestyrer er Uddeler N. Chr. Nielsen.

NIELS CHR. NIELSEN, Uddeler, er født den 6. September 1905 i Fjaltring. Gift 1931 med Vita Jensen. Ansat som Uddeler ved Øsløs Brugsforening siden 1931.

Vesløs Brugsforening er oprettet 1918. Formand er Husmand Laurids Andersen, Vesløs. Bestyrer er Uddeler J. Møller.

JENS MØLLER, Uddeler, er født den 3. Maj 1905 i Asp. Gift 1930 med Agnete Sødborg. Uddeler ved Tostrup Brugsforening, Sønderholm fra 1930—32, ansat som Uddeler ved Vesløs Brugsforening siden 15. Marts 1932.

A. H. ANDERSEN, Stationsmester, er født den 18. September 1881 i Mørup. Portør ved Vejle Nord 1902, Afløsningsportør i Thisted, da Fjerritslevbanen aabnedes, derpaa Stationsbestyrer i Klim, ansat som Stationsmester i Vesløs siden 1. November 1911, Medlem af Sogneraadet fra 1914—18, Formand for Borgerforeningen i en Række Aar.

CHRISTIANE JENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 11. Februar 1883 i Thisted som Datter af Lods Rosenberg og Hustru Kirstine, født Dragsbæk. Gift 1917 med Pottemager N. Jensen. Jordemoder-eksamen den 17. December 1913, Distriktsjordemoder i Østerild fra 1913—30, ansat som Distriktsjordemoder i Vesløs siden 1930.

N. Chr. Nielsen,
Uddeler.

J. Møller,
Uddeler.

A. H. Andersen,
Stationsmester.

Christiane Jensen,
Distriktsjordemoder.

Medlemmer af Øsløs-Vesløs-Arup Sogneraad er følgende: Husejer L. Christensen, Formand, Fisker L. Kyndi, Banearbejder V. Møller, Gaardejer J. Chr. Breum, Husmand L. Pedersen, Gaardejer Chr. Amtoft, Gaardejer Carl M. Kortsen, Gaardejer Jens Thorhauge, Tømrer Lars Brandi.

Fjerritslev Kirke.

FJERRITSLEV SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Hjortdal, Kettrup, Gøttrup og Klim. — Kollerup Kirke, der er beliggende i Kollerup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn, Vaabenhus samt en Korsarm, der ligger mod Nord. Den oprindelige gamle Kirke var af Granit, men der er i Tidens Løb hist og her indsat Mursten.

A. Arentoft,
Sognepræst.

Fjerritslev Kirke, der er Anneks til Kollerup Kirke og er beliggende i Fjerritslev Sogn, bestaar foruden af Korsfløjene og Skibet af Kor og et Taarn, der ligger mod Øst. Grunden, hvorpaa Kirken er beliggende, er skænket af Fjerritslev Bank, og Kirkegaarden, der ligger Syd for Byen, er skænket af Proprietær Kjeldgaard. Bygningen kostede i Opførelse ca. 30,000 Kr. Allertavlen bærer et Maleri, der forestiller: Christus segner under Korset. Døbefonten er af Sandsten. Kirken er opført i 1909.

A. ARENTOFT, Sognepræst, er født d. 15. August 1900 i Hornum. Dimitteret 1926 fra Vordingborg Seminarium, cand. theol. 1932, kaldet som Sognepræst for Fjerritslev, Kollerup og Hjortdal Menigheder siden 1932.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Fabrikker, Elektricitetsværk, Realskole, Dommerbolig, Apotek, Amtssygehus, Teknisk Skole, Bibliotek, Bank, Sparekasse, Kro, Brugsforening, Vandværk, Jernbanestation, Arresthus m.m. og en Del Gaarde.

Fjerritslev Lystanlæg. Indenfor Haandværker- og Borgerforeningen opstod Tanken om, at Fjerritslev By skulde have et Lystanlæg. Det var Købmand Th. Nørbjerg, som rejste Tanken indenfor Bestyrelsen. Paa et Borgermøde den 1. Juni 1928 nedsattes et

Kollerup Kirke.

i Byen, for en Sum af 8,250 Kr. Paa Grunden foretoges Boringer efter Vand, og det blev derved muligt at fremstille to smaa Søer i Anlægget med Broer. Gartner Andersen, Fjerritslev, udarbejdede Tegninger over Anlægget og foretog Anlæggelsen deraf. Senere er i Anlægget opført Musiktribune, hvorfra der om Sommeren afholdes Koncerter. En af Anlæggets Kuriositeter er Nakkehvirvelen af en stor Hval, der er drevet i Land ved Hanstholm. Anlægget fremtræder iøvrigt som et smukt og velholdt Tilholdssted for Byens Borgere med en prægtig Udsigt over Eggen.

TH. NØRBJERG, Købmand, er født den 7. December 1881 i Ydby Sogn som Søn af Husmand Jens Poulsen Nørbjerg og Hustru. Gift 1915 med Kristine Grauler. Uddannet som Landmand, senere som Tømrer og Købmand, Købmand i Fjerritslev siden 1915, Formand for Fjerritslev Lystanlæg, tidligere Formand for Fjerritslev Haandværker- og Borgerforening.

Skolevæsenet i Fjerritslev Sogn bestaar af følgende Skoler: Kollerup Skole; Fjerritslev Skole og Fjerritslev Mellem- og Realskole.

Fjerritslev Kommuneskole er oprettet 1887 og var da et Enelærereembede med et Elevantal det første Aar paa 26 i ældste og 18 i yngste Klasse. 1898 oprettedes et Andenlærereembede og i 1912 et Lærerindeembede. Sidstnævnte Aar opførtes et rummeligt Gymnastikhus, ligesom ogsaa Skolelokalerne udvidedes.

THOMAS CHR. GAARDBO, Førstelærer, er født den 10. Maj 1880 i Raabjerg Sogn som Søn af Gaardejer Janus Gaardbo og Hustru. Gift 1913 med Caroline Marie Løth. Dimitteret 1912 fra Gedved Seminarium, Enelærer ved Vester-Thorup Skole fra 1913-21, ansat som Førstelærer ved Fjerritslev Kommuneskole siden 1. December 1921, Kirkesanger ved Fjerritslev Kirke, Formand for Lærerkredsen i Øster og Vester Han Herreder, tidligere Formand for Kollerup Sogns Sygekasse.

VILFRED NABE NIELSEN, Lærer, er født den 18. December 1907 i Silkeborg. Dimitteret 1928 fra Haslev Seminarium. Ansat som Andenlærer ved Fjerritslev Kommuneskole siden 1. November 1931.

ANE MARIE PETERSEN, Lærerinde, er født den 14. September 1889 i Hunstrup Sogn. Dimitteret 1910 fra Varde Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Fjerritslev Kommuneskole siden 1. Januar 1922.

P. SØRENSEN FRANDSEN, Lærer, er født den 19. Oktober 1899 i Hanbjerg. Ansat som Enelærer ved Kollerup Skole siden 1. September 1926.

Udvalg, der skulde undersøge de mange Muligheder for Oprettelsen af et Lystanlæg, og Udvalget valgte Købmand Nørbjerg til Formand.

Efter at have set paa Grund og indhentet Tilbud, afholdtes den 13. Juli s.A. stiftende Generalforsamling i A/S Fjerritslev Lystanlæg. Af Gaardejer P. Jensen, Fjerritslev Østergaard, købtes 5 Tdr. Land, beliggende lige midt

Th. Nørbjerg,
Købmand.

Th. Chr. Gaardbo,
Forstrelærer.

V. Nabe Nielsen,
Lærer.

A. M. Petersen,
Lærerinde.

P. S. Frandsen,
Lærer.

Fjerritslev private Mellem- og Realskole. I Aaret 1898 oprettede Lærer Winfeldt-Hansen en Privatskole, i hvilken der blev givet en saadan Undervisning, som fordres til Præliminæreksamen. Dette blev Grundlaget for den nuværende Mellem- og Real-

Fjerritslev private Mellem- og Realskole.

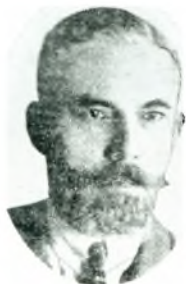
skole, der er oprettet af et Aktieselskab og taget i Brug den 2. Oktober 1905. Der begyndtes med et Elevantal paa 41 under Ledelse af cand. theol. Clemen Jensen, der til sin Død i 1910 havde sat Elevantallet op til 83 og opnaaet Dimissionsret til Mellemkoleeksamen i 1908 og til Realeksamen 1909. Aktieselskabets første Formand var Dr. Jacobsen, Fjerritslev, der i

1910 afløstes af Sagfører L. Rønn, der efter Bestyrer Clemen Jensens Død kom til at lede Engageringen af en ny Bestyrer. Det blev cand. theol. B. Thorlacius Ussing, der tiltraadte 1. August 1910, og som i 1918 købte Skolen af Aktieselskabet. Ved dygtigt og ihærdigt Arbejde har Skoleforstander, Pastor Thorlacius Ussing sat Elevantallet op til 109. Foruden Realskoleklassen og de 4 Mellemkoleklasser er der to 2-aarige Underklasser. Lærerpersonalet omfatter ialt 7 Lærere og Lærereinder. Selve Skolen bestaar af en tidssvarende Bygning med Gymnastiksal samt en særskilt beliggende Bestyrerbolig.

BØRGE THORLACIUS USSING, Skoleforstander, Pastor, er født den 19. Januar 1878 i Hunstrup, Thy, som Son af Sognepræst L. K. K. Ussing og Hustru Gytha, født Thorlacius. Gift 1909 med Martha Rasmussen. Student 1897 fra Sorø Akademi, cand. theol. 1904, Lærer ved Realskolen i Odense fra 1904-06, Bestyrer af Ussings og Didriksens Realskole i Odense fra 1906-10, Bestyrer af Fjerritslev private Mellem- og Realskole 1910 og Ejer af samme siden 1918, Kaldskapellan ved Kollerup og Hjortdal Menigheder siden 1914, Formand for Fjerritslev Folkebibliotek siden 1915, i Bestyrelsen for Fjerritslev Lystanlæg og i Bestyrelsen for „Thisted Amts historiske Samfund“. Har udgivet en Del Bøger, væsentligt af skønlitterært Indhold.

Fjerritslev Folkebogsamling er startet 1915 af „Fjerritslev Ungdomsforening“, der dog snart gik ind, men i sine Love havde sikret Bogsamlingens Overgang til en selvstændig og selvejende Institution. Den ledes af en Bestyrelse paa 10 Medlemmer, ejer nu lidt over 2000 Bind Skønlitteratur og Faglitteratur med et aarligt Bogudlaan paa over 3000 Bind. Folkebogsamlingen virker som Oplandsbibliotek for den nærmeste Omegn og har ca. 100 Laanere. Aarskontingent 4 Kr.

Fjerritslev Ting- og Arresthus er opført i 1910, og Tingstedet for Retskreds Nr. 75 (Øster og Vester-Han Herreder) flyttedes hertil i nævnte Aar fra Skerpinggaard i Kjettrup Sogn. I Fjerritslev findes endvidere Kontorafdeling for Politikreds Nr. 53 (Thisted Købstad m.v.) samt Dommerbolig, der ligeledes byggedes i 1910.

Gædeken,
Dommer.

N. Willumsen,
Dommerfuldmægtig.

F. Nøhr Hansen,
Dommerfuldmægtig.

C. M. Madsen,
Arrestforvarer.

NIELS WILLUMSEN, Dommerfuldmægtig, er født den 28. Juli 1888 i Norre-Omme. Gift 1929 med Marie Elisabeth Andersen. Cand. jur. 1920, Dommerfuldmægtig ved Øster og Vester-Han Herreder siden 1. Marts 1927.

FRITS NØHR HANSEN, Dommerfuldmægtig, er født d. 5. Juli 1901 i Magleby paa Moen. Gift 1930 med E. Nørby. Student 1922, cand. jur. 1928, Dommerfuldmægtig ved Øster og Vester-Han Herreder siden 1. August 1929.

CARL M. MADSEN, Arrestforvarer, er født den 29. Marts 1886 i Kjettrup. Gift 1927 med Karen Kristine Vust Jensen. Arrestforvarer ved Arresthuset i Fjerritslev.

Fjerritslev Sygehus. Det oprindelige Sygehus opførtes 1894 og bestod af 2 Bygninger, en for medicinsk-kirurgiske Patienter med 6 Senge og en for epidemiske med 10 Senge. Den førstnævnte Afdeling udvidedes 1909 med en Stue paa 2 Senge samt en Operationsstue. I 1919 hjemsøgtes Sygehuset af en Brand, ved hvilken Epidemisygehuset nedbrændte. Det vedtoges derefter paa et Møde, der afholdtes paa Initiativ af Amtmand Lehmann, Thisted, at foreslaa Amtet at lade opføre et nyt Syge-

hus for medicinsk-kirurgiske Patienter og at indrette den tidligere anvendte Bygning for disse Patienter til fremtidig Epidemiafdeling. Forslaget blev vedtaget, og Sygehuset bestaar derefter af en nyopført medicinsk-kirurgisk Afdeling med 21 Senge, og det gamle Sygehus omdannes til Epidemiafdeling med 12 Senge. Den nye Bygning, hvis Arkitekt er Viggo Norn, Horsens, er en 1-Etages Bygning i T-Form med høj Kælder. Bygningen opførtes i Aarene 1922-23. Hovedfløjen ligger i Øst-Vest. Midterfløjen mod Nord. I den første er Sygestuerne mod Syd og foran

E. Pedersen,
Sygehuslæge.

Frk. Jorgensen,
Oversygeplejerske.

Fjerritslev Sygehus set fra Vest.

dem mod Nord en bred og lys Korridor i hele Fløjens Længde. I Kælderen findes Varmeanlæg, desuden er der anlagt Lysklinik. I Nordfløjen findes adskilt ved en Midterkorridor et Værelse, oprindeligt tænkt anvendt som Vagtstue, men nu er indrettet til Røntgenklinik, Operationsafdelingen, bestaaende af 2 Operationsstuer, adskilt ved et mellemliggende Vaskerum, der tillige er indrettet som Sterilisationsrum, endvidere Badeværelse, Skyllerum, W. C'er, Thekøkken, Oversygeplejerskens Lejlighed, Sygehuslægens Værelse samt Trappeopgang. I Loftetagen er der Værelser for det øvrige Personale og forskellige Depotrum. I Kælderen findes Spisestue for Personalet, Sygehusets Køkken og Forraadskamre m. m. samt Laboratorium. Opførelsen af det nye Sygehus kostede Thisted Amt ca. 250,000 Kr., eller ca. 10,000 Kr. pr. Seng. I 1933 fik Sygehuset installeret et nyt Røntgenanlæg. Sygehuslæge siden 1925 er Dr. E. Pedersen, og Oversygeplejerske siden 1927 er Frk. Esther Jørgensen. Nuværende Formand for Sygehusets Inspektion er Sagfører Lassen.

EDUARD PEDERSEN, Sygehuslæge, er født d. 25. Juni 1892 i Aalborg. Gift 1922 med Ellen Hahn. Cand. med. Januar 1918, Praksis i Fjerritslev siden 1922, siden 1925 Sygehuslæge ved Thisted Amts Sygehus i Fjerritslev.

Fjerritslev Andels Elektricitetsværk afløste et privat Elektricitetsværk, som Fabrikant Laur. Jørgensen ejede. Det var i Januar 1914. Der begyndtes med ca. 100 Forbrugere, medens der nu er ca. 360. Flere Gange er Værket blevet udvidet, og siden 1925 har man faaet Vekselstrøm fra Nr. Sundby. Strømprisen er 20 Øre pr. Kwt. for Kraft og 40 Øre for Lys. Ledningsnettet omfatter kun selve Byen, ialt ca. 4 km. Værkets Formand er Grosserer Bolvig, og Bestyrer er N. Gertsen.

J. C. BOLVIG, Sogneraadformand, Grosserer, er født den 26. December 1876 i Nordby paa Fano som Søn af Skibsbygger H. Bolvig og Hustru Kristine.

J. C. Bolvig,
Sogneraadformand.

Uddannet ved Handelen, kom til Fjerritslev 1902 og drev Detailforretning til 1920, har siden 1920 haft Agenturforretning og Engros-Virksomhed. Medlem af Sogneraadet siden 1921 og Formand siden 1933, Formand for Fjerritslev Elektricitetsværk og i Bestyrelsen for Vandværket. Revisor i A/S Fjerritslev Bank.

NIKOLAI GERTSEN, Bestyrer, er født den 28. Juli 1876 i Klim. Gift 1910 med Anna Margrethe Vestergaard. Bestyrer af Fjerritslev Elektricitetsværk siden 1. December 1913.

Fjerritslev Andels Vandværk er anlagt med 2 Stempelpumper, der dog senere udskiftedes med 2 Centrifugalpumper. Der er ca. 150 Forbrugere. Formand er Sagfører Rønn, medens Værkets Drift passes af Elektricitetsværksbestyrer N. Gertsen.

Fjerritslev Apotek.

installeret paa „Hvidshøjgaard“, der nu er en almindelig Bondegaard og kaldes „Det gamle Apotek“. I 1876 fik den daværende Apoteker, Axel Kjær, Tilladelse til at anlægge et Hjælpeapotek i Brovst. Dette blev 1. August 1898 selvstændigt Apotek. Den 10. Juni 1888 ansøgte Apoteker C. F. Kollen, som paa dette Tidspunkt var Indehaver af Bevillingen, om at maatte flytte Apoteket til Fjerritslev By, som efter Anlægget af Aalborg-Fjerritslev Banen var blevet Egnens Midtpunkt, og Ansøgningen blev bevilget.

Det nye Apotek blev installeret i en Ejendom paa Hjørnet af Stationsvej og Aggersundvej i Fjerritslev. Under Apoteker Jørgen Albert Larsen byggedes en Del om ved Apoteket, og nuværende Apoteker, Aage Jerslev, har ved stadige Forbedringer søgt at holde Apoteket fuldt paa Højde med Tidens Fordringer.

Aage Jerslev,
Apoteker.

AAGE JERSLEV, Apoteker, er født den 3. Januar 1884 i Odense som Son af Overgartner Johan Jensen og Hustru. Gift 1916 med exam. pharm. Ella Fris Sørensen. Discipel paa Løve-Apoteket i Odense fra 1. Maj 1900, til farm. Medhjælpereksamen 1904, cand. pharm. 1906, cand. pharm. paa Løve-Apoteket i Odense fra 1906—07, paa Faaborg Apotek fra 1907—10, og Krone Apoteket i Randers fra 1910—17, overtog den 10. April 1917 Fjerritslev Apotek.

Fjerritslev Avis, som er Lokalblad for Øster og Vester-Han Herred, oprettedes den 1. April 1899 af fhv. Proprietær Mogens Nørgaard. Bladet udgik i Begyndelsen kun 1 Gang ugentlig, men udvidedes i 1913 til at komme 2 Gange ugentlig. I 1921 forsøgtes som Dagblad, men siden 1922 udkommer Bladet 3 Gange ugentlig. I 1911 døde Mogens Nørgaard, men hans Enke, Petrea Nørgaard, fortsatte Bladet med Sønnen,

Martin Nørgaard, som Redaktør. Siden 1. April 1918 har Redaktør M. Jalk staaet som Udgiver og ansvarshavende. Bladet har haft stor Betydning for Egnen, hvilket ogsaa ses af det forholdsvis store Antal Abonnenter, det har, der for Tiden er ca. 2000.

Akts. Fjerritslev Bank. Tanken om en Bank maa utvivlsomt i sin første Spire søges hos den unge Sagfører L. Rønn, der nylig var tilflyttet Byen fra Hurup, hvor han havde været knyttet til en Bankvirksomhed. Fjerritslev, der ved de nye Baneanlæg stod over for store Udviklingsmuligheder netop i en Tid, hvor Priseniveauet sleg, og der indtraadte

et gunstigt Omslag i Verdenskonjunkturerne, syntes forudbestemt til at huse en Bank for Han-Herrederne, og det laa ligesom i Luften, at nu maatte den komme, og den 1. Juli 1898 aabnede Banken sin Virksomhed i Sagfører Rønns Ejendom paa Hovedgaden, og som Direktør blev valgt Sagfører Rønn.

Fjerritslev Bank.

I 1904 nedsattes der et Udvalg til overfor Bankraadet at fremkomme med et Forslag om Banklokalernes Udvidelse og eventuelt Erhvervelse af fast Ejendom, og paa Generalforsamlingen i 1905 vedtog Bankraadet at købe Sagfører Rønns Ejendom.

Bestyrelsen bestaar af følgende: Proprietær P. B. Kjelgaard, Formand, Overgaard pr. Fjerritslev, Gaardejer Niels Winther, Næstformand, Kjettrup pr. Fjerritslev, Isekræmmer Ingv. Brandt, Fjerritslev, Proprietær K. Christensen, Tanderupgaard pr. Bonderup.

Repræsentantskabet bestaar af følgende: Rentier Søren Fransen, Formand, Fjerritslev, Rentier Søren A. Sørensen, Næstformand, Fjerritslev, fhv. Fabrikant L. Jørgensen, Fjerritslev, Gaardejer Niels Korsbæk, Sjøttrup pr. Fjerritslev, Gaardejer Jacob Chr.

Jacobsen, Vust, Toldopsynsmand A. C. Christensen, Thorup Strandgaard pr. V.-Thorup, Rentier Peter Jensen, Fjerritslev, Gaardejer A. Kirkesgaard, Kirkensgaard pr. Bonderup.

Bankens Revisorer er følgende: Sogneraadsformand, Grosserer J. C. Bolvig, Fjerritslev, og Amsraadsmedlem, Gaardejer Karl Madsen, Klim.

Fjerritslev Haandværker- og Borgerforening. I Fjerritslev var der omkring Aar 1890 kun tre Foreninger, nemlig en Sygekasse, en Sangforening og et Skydeselskab. Hvad Medlemmerne i sidstnævnte Forening skød, ved vist ingen, men paa Kongens Fødselsdag samledes man for at drikke Majestætens Skaal.

Den 8. Maj 1897 stiftedes en Fjerritslev Haandværker- og Borgerforening med 17 Medlemmer og med følgende Bestyrelse: Fabrikant L. Jørgensen, Karetmager P. K. Sørensen, Rebslager Larsen, Bager Kjær og med Garver Sørensen som Formand.

L. Rønn,
Bankdirektør.

Blandt Resultaterne af Foreningens Virksomhed i de første Aar kan nævnes, at en teknisk Skole med Aftenundervisning et Par Dage om Ugen sættes i Gang. I Aar 1900 afholdtes den første Haandværkerudstilling, der gav et Underskud paa 133 Kr., men 7 à 800 Kr. var anvendt til Arbejde paa Udstillingens Arrangement. I de kommende Aar udviklede Foreningen en livlig Virksomhed til Gavn for Byen og dens Borgere. I 1914 afholdtes en stor Udstilling i Byen: „Nordjydsk Haandværkerstævne“, der alene en enkelt Søndag var besøgt af 10,000 Mennesker. Udstillingen gav forøvrigt et mindre Overskud. Foreningen var en Tid sprængt, og Navnet forandredes til „Fjerritslev Haandværkerforening“, men blev dog atter i 1921 forenet med „Borgerforeningen“. Ved Foreningens 25 Aars Jubilæum i 1922 havde den 150 Medlemmer.

I 1932 udnævntes følgende Æresmedlemmer: Blikkenslager N. H. Hornum, Skomager Chr. Iversen, fhv. Fabrikant L. Jørgensen, Fru Brygger Kjeldgaard, pens. Stationsforstander N. P. Vejlsted, fhv. Politibetjent Mains og Sogneraadsformand, Murermester Chr. Pedersen.

Omkring 1905 kom Undervisningen i teknisk Skole for Alvor i Gang. Man havde i Begyndelsen Lokale hos Bager Andreasen, men senere flyttede man ind paa Realskolen, hvor gode, tidssvarende Lokaler kunde afgives til Undervisningen. Forstander er nu Karetmager Gregersen og desuden undervises der af 6 Lærere. Skolen sorterer under et Udvalg indenfor Foreningen, dets Formand er Karetmager Gregersen. I Aarenes Løb er der opstaaet et Byggefond, der sammen med Foreningens Formue udgør ca. 26,000 Kr., heri medregnet en Byggegrund beliggende overfor Apoteket, og hvor Teknisk Skole muligvis en Gang vil faa egen Bygning. Haandværker- og Borgerforeningens Bestyrelse bestaar for Tiden af følgende: Redaktør M. Jalk, Formand, Karetmager J. Gregersen, Næstformand, Barbermester E. Iversen, Kasserer, Dommerfuldmægtig Nøhr Hansen, Sekretær, Gartner Andersen, Elektricitetsværksbestyrer Gertsen og Foderstoffuddelel Fr. Nielsen.

M. CHR. JALK, Redaktør, er født den 25. Juli 1880 i Hammel som Søn af Smedemester Th. Jensen og Hustru. Gift 1902 m. Karen Marie Svalgaard. Lært som Bogtrykker ved Thisted Amts Avis, og blev Redaktionssekretær ved Thisted Amts Tidende i 1905. Købte i 1918 sammen med Lærer Damgaard Fjerritslev Avis. Medlem af Bestyrelsen for Fjerritslev Haandværker- og Borgerforening siden 1926. Formand for samme siden 1930.

M. Chr. Jalk,
Redaktør.

J. P. GREGERSEN, Karetmager, er født den 22. Oktober 1888 i Tranum som Søn af Husmand L. C. Gregersen og Hustru. Gift 1908 med D. Larsen. Lært som Karetmager og etableret egen Forretning i Fjerritslev 1908. I Bestyrelsen f. Fjerritslev Haandværker- og Borgerforening siden 1926, Formand f. Fjerritslev tekn. Skole siden 1930.

J. P. Gregersen,
Karetmager.

Kollerup Sogns Sygekasse er oprettet den 2. Februar 1882 ved et Møde i Kollerup Præstegaard. Det var smaa Beløb, man havde at arbejde med, men 15 Aar efter, i 1897, havde man dog en Formue paa 640 Kr., der som Regel var udlaant til Medlemmerne — uden Rente, saa der var altid rigelig Efterspørgsel efter Kassens Midler. Disse Udlaan er man dog forlængst gaet bort fra.

Den Gang fik Formændene en aarlig Løn paa 5 Kr., og saa maatte de endda selv afholde alle Udgifter til Papir og Porto. Ogsaa dette Forhold er naturligvis nu ændret. Sognepræst i Kollerup, F. R. Nielsen, var Foreningens første Formand og virkede som saadan til 1898.

Gennem 21 Aar til 1913 var Lærer Sørensen Foreningens Formand og efterfulgtes af Bødker Christensen, der var Formand til 1920. Den nuværende Formand er Arkitekt A. Krogfeldt. Ved 50 Aars Jubilæet 1932 havde Foreningen 1098 Medlemmer og en Formue paa 26,425 Kr. Bestyrelsen bestaar af følgende: Arkitekt A. Krogfeldt, Formand, Købmand Chr. Bøgh Jensen, Skrædermester Chr. Jensen, alle af Fjerritslev. Købmand Kr. Gunderslev, Kollerup, og Husejer Carl Viese, Fjerritslev Hede.

A. Krogfeldt,
Arkitekt.

ANDERS KROGFELDT, Arkitekt, er født den 3. Marts 1883 i Astrup som Søn af S. Larsen og Hustru. Gift 1923 med Anna Jacobsen. Afgangsbetegnelse fra Aalborg tekniske Skole 1910, Kursus ved Statens Tegnekursus i København 1912, Studierejse i Tyskland og Holland, Arkitekt i Fjerritslev siden 1. Januar 1918. Formand for Kollerup Sogns Sygekasse siden 1927, Medlem af Menighedsraadet m. m.

Fjerritslev Brugsforening er oprettet 1893. Den første Formand var Gartner Krog, der virkede som saadan gennem en længere Aarrække, medens Rebslager Larsen, Fjerritslev, var den første Bestyrer. Nuværende Formand for Bestyrelsen er Chr. Andersen, Hingelbjerg, og Bestyrer er Uddeler Martin Larsen.

Fjerritslev Telefoncentral er oprettet 1901 hos Skræder Jensen, der blev Centralens første Bestyrer. Der var til at begynde med 25 Abonnter, nu er der 140. Der er nedlagt Jordkabel 1925, og samtidig flyttedes Centralen til den Ejendom, hvor den nu findes. Skræder Jens Jensen var Bestyrer til sin Død i 1930, og som Bestyrerinde antoges da hans Datter, Fru Margrethe Voss. Foruden Bestyrerinden er paa Centralen ansat to Damer.

MARGRETE VOSS, Bestyrerinde, er født den 3. April 1895 i Thisted som Datter af J. Jensen og Hustru. Gift 1922 med Trafikassistent C. A. Voss. Bestyrerinde af Fjerritslev Telefoncentral siden 1930.

M. Voss,
Bestyrerinde.

E. Amstrup,
Postmester.

E. N. Friis,
Stationsforstander.

B. Crandal,
Læge.

M. Christensen,
Distriktsjordemoder.

E. AMSTRUP, Postmester, er født den 1. Maj 1871 i Ringkøbing. Gift 1899 med Anna Nielsen. Postmester i Fjerritslev siden 1. Maj 1920.

E. N. FRIIS, Stationsforstander, er født den 18. Juli 1886 i Horslunde, Lolland. Gift 1916 med Marie Magdalene Mikkelsen. Stationsforstander i Fjerritslev siden 1929.

B. CRANDAL, Læge, er født den 31. Juli 1889 som Søn af Direktør Crandal og Hustru Karen, født Brunholt. Gift 1928. Eksamen 1915. Kandidat paa Rigshospitalet og paa Bispebjerg Hospital til 1925. Praktiserende Læge i Fjerritslev siden 1925.

E. Katholm,
Dyrlæge.

MARIE CHRISTENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 9. Juni 1872 i Glæde, Lild Sogn. Gift 1893 med Chr. Christensen. Jordemodereksamen 1901, Distriktsjordemoder for Kollerup og Hjortdal Sogne siden 1907, først med Bopæl i Kollerup By og fra 1. April 1910 med Bopæl i Fjerritslev.

ELIOT KATHOLM, Dyrlæge, er født den 1. Januar 1891 i Vivild. Gift 1919 med Tine Jørgensen. Dyrlægeeksamen 1918, praktiserende Dyrlæge i Fjerritslev siden 1924. Dyrlæge ved Andels Svineslagteriet.

KR. MUNK VEST, Dyrlæge, er født d. 19. September 1902 i København. Gift 1931 med Ellen Møller. Dyrlægeeksamen 1931, prakt. Dyrlæge i Fjerritslev fra 1. Aug. 1931.

Kr. Munk Vest,
Dyrlæge.

Medlemmer af Fjerritslev Sogneraad er følgende: Købmand I. C. Bolwig, Formand, Gaardejer Møller Fransen, Jens P. Holm, Bødkermester V. Christensen, Murermester A. E. Andersen, Træhandler C. M. Sørensen, Tømrermester N. Nielsen.

HILLERSLEV HERRED

HILLERSLEV HERRED grænser mod Nord til Vester-Han Herred og mod Syd til Hundborg Herred, medens det mod Øst og Vest omgives af Limfjorden og Vesterhavet.

Herredets samlede Areal udgør 34,176 ha, og Indbyggerantallet udgør ca. 8,000.

I Herredet ligger følgende Sogne: Ræer-Hansted-Vigsø, Nors-Tved, Vester-Vandet, Øster-Vandet, Hillerslev, Kaastrup, Sennels, Hundstrup, Østerild og Hjørdemaal.

VESTER-VANDET OG ØSTER-VANDET KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Nors, Vang, Hundborg, Sjørring, Torsted, Skinnerup.

Vester-Vandet Kirke, der er beliggende i Vester-Vandet Sogn, bestaar foruden af et udelt Langhus af Apsis og et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Alterbordet, der er meget smukt udført, bærer en mægtig Dækflade. Den nye Altertavle er smukt udskaaren. Prædikestolen, der er ganske almindelig, bærer Evangelistbilleder. Døbefonten er af Granit. Tillige findes der i Kirken et Par smukke Lysekroner.

Klitnøller Kirke, der er beliggende i Vester-Vandet Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Alteret blev i 1922 paa Bekostning af Dronning Alexandrine og Kong Christian X istandsat. Altertavlen er et Maleri, der forestiller „Christus stiller Stormen“, og er skænket Kirken af Dronning Louise. Prædikestolen er meget smukt udskaaret. I Kirken findes et smukt Daabsfad samt et Par meget gamle Alterstager.

Øster-Vandet Kirke, der er beliggende i Øster-Vandet Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille ubetydeligt Vaabenhus, der ligger mod Syd. Prædikestolen er ganske almindelig. Alterbilledet er malet af C. A. Andersen i Thisted. Døbefonten er af Granit. Tillige findes en smuk Lysekrone.

NIELS THUN, Sognepræst, er født den 13. Januar 1907 som Son af Gaard-ejer Niels Thun og Hustru Anine, født Andreasen. Gift 1933 med Ellen Johanne Nielsen. Præliminæreksamen 1923 fra Aarhus Kathedralskole, ansat i det Øst-asiatiske Kompagni 1923, Studentereksamen for Privatister 1928, Theologisk Embedseksamen 1932, ordineret i Bodulfi Kirke i Aalborg den 28. September 1932, kaldet til Sognepræst for Vester- og Øster-Vandet samt Klitmøller Menighed.

N. Thun,
Sognepræst.

I Kommunen findes endvidere følgende: Præstegaard, Jernbanestation, Mejeri, Badehotel, Redningsstation, Toldassistentbolig m. m.

A. Egidius,
Lærer.

Skolevæsenet i Vester-Øster-Vandet Kommune bestaar af følgende Skoler: Vester-Vandet Skole (der er opført i 1903, og før den Tid laa Skolen ved Kirken), Klitmøller Skole (der er opført 1814 og udvidet i 1898) og Øster-Vandet Skole (der er bygget 1893).

A. ÆGIDIUS, Lærer, er født den 10. Maj 1883 i Ringkøbing Amt. Dimitteret 1911 fra Silkeborg Seminarium. Ansat som Lærer ved Vester-Vandet Skole siden 1929.

JOHANNES PETERSEN, Førstelærer, er født 1894 i Hvidbjerg Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1915 fra Norre Nissum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Klitmøller Skole siden 1919.

E. A. Jensen,
Lærer.

ERNST AUGUST JENSEN, Lærer, er født den 19. December 1908 i Vrejlev Sogn, Hjørring Amt. Dimitteret 1931 fra Norre Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Klitmøller Skole siden 1933.

V. K. HENRIKSEN, Lærer, er født den 26. Maj 1878 i Svenstrup Sogn. Dimitteret 1905 fra Skaarup Seminarium. Ansat som Lærer ved Øster-Vandet Skole siden 1907.

Vilsbøl-Vandet Klitplantage. Vilsbøl Plantage er anlagt 1892—93. Er derefter senere udvidet 4 Gange, sidste Gang 1929—30. Godt $\frac{2}{3}$ af Plantagen ligger mod Nord

Udsigt fra „Søholt“ over Vandet Sø.

paa hævet Havbund - Stenalderhavet hvor for Underlaget her er af Sand. Der fortælles, at paa en Del af dette Areal havde den af Sandflugten senere ødelagte Herregaard, „Nebel“, et stort Engareal med „700 Karles Slet“. „Nebel“ flyttedes for Sandflugten tre Gange Øst ind i Landet. Den nordligste Halvdel heraf er indtil videre naturfredet af Hensyn til

Fuglelivet, idet f. Eks. Hjejlen og Tinksmedkliren holder til derude. Arealet er fugtigt med enkelte Fladvaaede, der særlig i Træktiden er Tilholdssted for Gæs, vilde Svaner, Ænder og andre Fugle. Den sydlige Halvdel er delvis tilplantet med Fyr og under Kultur. Den østlige Del heraf er for ca. 80 Hektar's Vedkommende omdannet til Græs-Areal.

For knap $\frac{1}{3}$ Dels Vedkommende er Plantagen beliggende paa et Højdedrag. Den gamle Kystlinie mod Stenalderhavet fremtræder her meget tydelig. Kalkunderlaget er mange Steder, som Følge af Morænelagets ringe Dybde, lige under den Overflade, der fandtes, før Sandflugten kom. Sandflugten har dækket den oprindelige Overflade med Sandlag af varierende Mægtighed, og omkring $\frac{2}{5}$ af Arealet, de høje Klitter og det lave Areal, er af tarvelig Beskaffenhed, andre $\frac{2}{5}$, hvor Sandlaget er mindre tykt, er betydeligt bedre, og $\frac{1}{5}$ maa betegnes som særlig udmærket Jordbund for Plantagen. Klimaet er meget barsk, og da Plantagen er omgivet af Søer og lavt Terræn mod Sydvest, Nord og Nordvest, er Vindens Indflydelse betydelig.

Syd for Plantagen ligger den store, smukke Vandet Sø, der ligesom den Øst for Plantagen beliggende Nors Sø, er Rester af gamle Havarme. Søernes Tilstedeværelse forøger Plantagens Skønhed i høj Grad.

Ved Tilplantningen blev Størstedelen af de gode Arealer delt i Kvadrater paa $\frac{1}{10}$ Td. Land, og her blev der plantet og saaet afvekslende Bøg (kun faa Kvadrater), Eg, Skovfyr, Ædelgran, Sitkagran, Hvidgran, Poppel. Resten af det gode Areal blev tilplantet dels med Poppel, der senere blandedes med El, Elm og Ahorn, og atter senere underkultiveret med Bøg, dels med Sitkagran. De middelgode Arealer bærer Bjergfyr isprængt smaa og store Partier af Hvidgran, enkelte Ædelgranpartier og nogle Stykker fransk Bjergfyr. Alt i alt frembyder disse Dele af Plantagen et broget Billede. Der er mange udmærkede Bevoksninger, men ogsaa meget, der ikke har kunnet udvikle sig under de ublide Kaar. Mange Skovfyrpartier er gaaet til Grunde og er bedret med Bjergfyr, andre er underplantet med Sitkagran. De daarligste Arealer bærer Bjergfyr, pletvis isprængt Hvid- og Sitkagran. Af de oprindelige Bjergfyr- og Ellekvadrater er der i de senere Aar forynget store Strækninger med henholdsvis Sitkagran, Ask og Bøg, medens Hvidgraner underplantes med Ædelgran.

Afsætningsforholdene er ret gode. Der sælges Fiskekassetræ af Sitka, Ædel- og Hvidgran, Stammer til Gavntræ og Hegnspæle og Brænde under mange forskellige Former. Overklitfogedens Bolig er „Søholt“, som er beliggende midt paa Plantagens Sydside ved Amtsvejen fra Thisted til Klitmøller. Boligen ligger i

Parti fra Visbøl Plantage.

en gammel Have med smuk Udsigt over Vandet Sø. Af Plantører ved Vilsbøl Plantage har følgende været: Overklitfoged Bohn-Jespersen, der var der indtil 1. Januar 1923, derefter Forstkandidat A. K. Heilmann, der forflyttedes i 1930 og afløstes af Overklitfoged for Thisted Amt og Plantør ved Vilsbøl Plantage, Axel Heidemann Rasmussen.

Vandet Plantage er anlagt 1872—73 paa Hedearealer med Lerunderlag tilhørende Sjørring-Torsted og Øster- og Vester-Vandet Kommuner. Arealet er paa 397 ha, og er fra først af næsten kultiveret med alene Bjergfyr, der nu forynges med Sitkagran, Ædelgran, foruden Løvtræer som Birk, El, Bøg, Ask og Ahorn. Plantagen er kuperet i Terrænform med enkelte ganske smukke Partier, især hvor Plantagen støder op til den naturskønne Kronens Hede, hvorfra man kan se Vandet Sø. Oprindelig hørte Plantagen under Statsskovbruget. Tilsynsførende var da den forlængst afdøde Overklitfoged, Baron Rosenkrantz, Færgegaarden. Plantør til 1920 var Anders Grønkjær, der plantede Plantagen. Den 1. April 1897 gik Plantagen fra Statsskovene over til at høre under Klitvæsenet. Plantør fra 1920-32 var Ritmester Christoffer Octavius Clausen, der efterfulgtes som Plantør af Overklitfoged Axel Heidemann Rasmussen, idet Plantagen i 1932 af Besparelseshensyn indlemmedes i Vilsbøl Plantage.

A. H. Rasmussen,
Overklitfoged.

AXEL HEIDEMANN RASMUSSEN, Overklitfoged, er født den 12. December 1897 som Søn af Amtsvejspektør, cand. polyt. Niels Rasmussen og Hustru Anna Marie Frederikke Dorthea, født Heidemann. Gift 1928 med Bergliot Maria Arveschoug. Student 1917 fra Sorø Akademi, Forstkandidat 1923, Overklitfoged for Thisted Amt, Klitplantør ved Vilsbøl-Vandet Plantage, Formand for Vester-Vandet Brugsforening, Forstligt Medlem af Inspektionen for Plantagen „Christiansgave“.

Klitmøller Redningsstation er oprettet i 1856. Redningsstationen ledes af Strandfoged P. Chr. Odder.

POUL CHRISTENSEN ODDER, Strandfoged, D.M., er født 1865 i Vang Sogn. Strandfoged siden 1894. Opsynsmand v. Klitmøller Redningsstation siden 1906.

Klitmøller Badehotel er bygget i 1833 og laa dengang nede ved Havet, men er senere blevet flyttet noget tilbage. Kong Frederik den 8. har engang boet paa Hotellet. Hotellet kan rumme ca. 50 Badegæster. Den nuv. Ejer af Hotellet er A. F. C. Müller.

Vester-Vandet Brugsforening er startet i August Maaned 1917. Foreningen tæller ca. 120 Medlemmer. Formand er Overklitfoged Heidemann Rasmussen. Foreningens Uddeler er Chr. Kirk Vilsbøl, der har været ved Brugsforeningen siden dens Oprettelse.

P. Chr. Odder,
Strandfoged.

A. F. C. Müller,
Hotelejer.

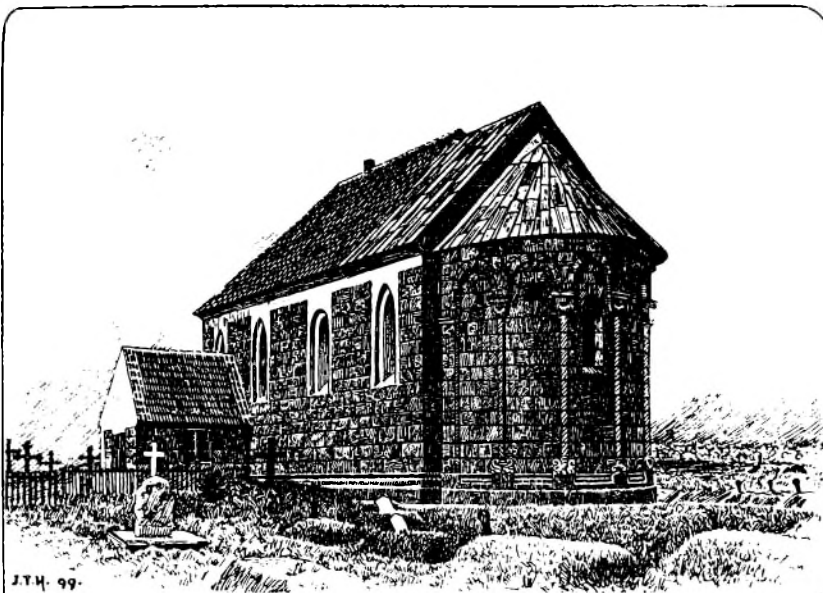

Chr. Kirk Vilsbøl,
Uddeler.

Medlemmer af Vester- og Øster-Vandet Sogneraad er følgende: Avlsbruger P. Hausgaard, Formand, Gaardejer M. P. Laursen, Gaardejer Chr. A. Andersen Søndergaard, Fisker M. Frost Andersen, Fisker J. Konge Christensen, Købmand Thy Nystrup Bak, Gaardejer Anders Toft.

RÆER-HANSTED-
VIGSØ KOMMU-
NES tilstødende Sogne
er følgende: Tved, Nors,
Hillerslev, Kaastrup,
Hjardemaal.

Ræer Kirke, der er beliggende i Ræer Sogn, bestaar foruden af Langhuset af Apsis og et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Man har, naar man staar ved Kirken den vidunderligste Udsigt over hele Omegnen, idet Kirken er beliggende paa et Højdedrag. Altertavlen, der er et Alterskab, bærer en Del Relieffer. Prædikestolen er meget smukt udført. Døbefonten er af Granit. Kirken skal efter Danske Atlas have været kaldet Hellig Kors Kirke.

Ræer Kirke.

Hansted Kirke, der er beliggende i Hansted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen, der har Fløje, bærer et Krucifiksmaleri. Ganske almindelig Prædikestol. Døbefonten er af Granit.

J. Rasmussen,
Sognepræst.

Vigsø Kirke, der er beliggende i Vigsø Sogn, er en lille, men smuk Bygning, der ligger i Nærheden af Kysten paa et højt Terræn, hvorfra man har den smukkeste Udsigt til hele Omegnen. Kirken er gennemgaaet flere Ombygninger og bestaar nu foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Baade Altertavlen og Prædikestolen er ganske tarvelige. Døbefonten er af Granit.

JAKOB RASMUSSEN, Sognepræst, er født den 26. November 1901 som Søn af Hlv. Gaardejer Hans Rasmussen og Hustru Margrethe, født Nielsen. Gift 1928 med Paula Gede. Cand. theol. 1928, kaldet som Sognepræst til Ræer-Hansted-Vigsø Menigheder.

I Kommunen findes endvidere følgende: Præstegaard, Redningsstationer, Fiskerihavn, Signalstation, Fyr, Mejeri, Badehotel, Fattighus, Brugsforeninger samt en Del Fabriksvirksomheder m. m.

Skolevæsenet i Ræer-Hansted-Vigsø Kommune bestaar af følgende Skoler: Ræer Skole, Hansted Skole, der er opført i 1912, og Vigsø Skole, der er opført i 1908.

PETER CHRISTIAN JENSEN THINGGAARD, Forstelarer, er født den 3. Oktober 1889 som Søn af Husmand Andreas Jensen Thinggaard og Hustru Gertrud Kirstine, født Petersen. Gift 1916 med Maren Poulsen. Dimitteret 1915 fra Hjørring Seminarium. Ansat som Forstelarer ved Ræer Skole. Medlem af Menighedsraadet. Formand for Værgeraadet.

Hansted Skole.

Hanstholm Fyr. I „Handelstidende“ den 14. November 1843 læses følgende:
Til Efterretning for Søfarende.

Den 15. December d. A. vil der paa Hanstholmen, den nordvestlige Huf af Jylland, under 8 Gr., 56 Mi., 10 Se. Længde og 57 Gr., 6 Mi., 50 Se. Bredde, blive tændt et roterende Lindsfyrt af 2den Orden, der er anbragt i et Taarn, 58 Fod over Grunden og 212 Fod over Havsladen. Fyret vil hvert halve Minut give et Glimt, som varer omtrent 15 Secunder og vil saaledes kunne adskilles saavel fra Skagens Fyr, der er fast, som fra det norske Fyr paa Orøe, der er varieret ved et Glimt, som sees hvert 4de Minut. Dette Fyr vil være synligt tilføes i en Afstand af 4—5 Miil; det vil blive tændt hver Aften saa tidligt, at det kan være i fuld Brand fra Foraars- til Efteraarsjævedogn en Time og fra Efteraars- til Foraars-Jævedogn en halv Time efter Solens Nedgang og vil blive holdt brændende indtil Solens Opgang.

Hanstholm Fyr.

Hanstholm Fyr er oprettet 1843, som det første Linsefyr i Danmark, med 180 Spejle i 6 Rækker over og i 3 Rækker under Linsetromlen. I 1889 omdannedes Fyret til elektrisk Fyr, og der anbragtes nu Lanterner og Linseapparater af 1 Orden med elektrisk Buelampe. Samme Aar oprettedes Taagesignalet med 2 udskudte Sirener. Dynamoer og Luftpumper blev drevet af Dampmaskiner. I 1924 blev Lampen ombyttet med Glødelampe. Lysstyrken 8.000,000. Dampanlægget afløses af 3 Motorer med tilkoblede Dynamoer, Luftsirenen, af elektriske Membransirener, og ca. 2 Sømil fra Kysten anbragtes et Undervands-Taagesignal, der sammen med en paa Fyret værende Radiostation, udsender Undervands- og Radiosignaler.

EDVARD HOLM HANSEN, Fyrmester, D. M., er født den 14. Juni 1880 som Søn af Fyrmester Johan Frederik Hansen og Hustru Marie. Gift 1906. Uddannet som Maskinmester, Bestyrer af Signalstationen, Meteorologisk Observator, Fyrmester ved Hanstholm Fyr.

*E. Holm Hansen,
Fyrmester.*

*Chr. Edvardsen,
Gæstgiver.*

Helshage Fiskerihavn. Til Fremme for Fiskeriet bevilgedes af Rigsdagen 1902—03 indtil 2 Millioner Kroner til Opførelse af Læmoler ved Vorupøre og Hanstholm. Molen, der byggedes ved Roshage vinkelret paa Kysten, er dannet af nedsænkede Kasser med Betonblokke, ca. 300 m lang og 6,3 m bred samt ca. 2 m over daglig Vandstand. Ved Lov af 31. Marts 1917 vedtoges det at bygge en stor Fiskerihavn ved Helshage, anslaaet til 12.400,000 Kroner. Havnen er beskyttet af to sammenløbende, svære Moler, mellem hvis Yderender, der bliver en Indsejling paa 130 m. Inderhavnen beskyttes af en Tværmole m.m. Der var ved Udgangen af Finansaaret 1929-30 ialt debiteret Hanstholm anlægget ca. 3.150,000 Kr.

Hansted Kro er bygget 1889 af P. Chr. Jensen. Kroen rummer 15 Værelser m.m. og er moderne indrettet. I 1930 overtog nuværende Ejer, Chr. Edvardsen, Kroen.

Medlemmer af Ræer-Hansted-Vigsø Sogneraad er følgende: Fisker Anton Jensen, Formand, Vognmand Niels Søndergaard, Gaardejer Mikkel Kristian Andersen, Arbejdsmand M. Madsen, Gaardejer K. J. Smed, Gaardejer K. J. Kristensen, Gaardejer Peder Kristensen.

HJARDEMAALS SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Vigsø, Hillerslev, Ræer, Kaastrup, Tved, Hundstrup, Østerild, Tømmerby og Lild.

Hjardemaal Kirke, der er beliggende i Hjardemaal Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus og det store imponerende Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Maria med Barnet. Døbefonten er af Granit.

Hjardemaal Klit Kirke, der er beliggende i Hjardemaal Sogn, bestaar af Kor og Skib. Den er opført af røde Mursten i 1895. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Christus i Gethsemane. Døbefonten er af Granit.

*K. Rasmussen,
Sognepræst.*

K. E. Andersen,
Lærer.

KNUD RASMUSSEN, Sognepræst, er født d. 11. Maj 1904. Cand. theol. 1929, kaldet til Sognepræst for Hjørdemaal og Hjørdemaal Klit-Menigheder siden 1930.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Plantør-bolig, Alderdomshjem med mere.

Skolevæsenet i Hjørdemaal Sogn bestaar af 2 Skoler: Hjørdemaal Skole, der er opført 1863 og udvidet i 1868; Hjørdemaal Klit Skole, der er opført i 1860 og ombygget i 1900.

MADS KIRK, Lærer, er født 1868. Dimitteret 1896 fra Blaagaards Seminarium. Ansat som Lærer ved Hjørdemaal Skole siden 1902.

Hjørdemaal Klitplantage er paabegyndt 1895 paa det af Staten i 1894—95 erhvervede Areal — 270 ha — som allerede i 1897—98 udvidedes med ca. 45 ha. Dette Areal, som væsentligst bestaar af større eller mindre Klitter med enkelte Lavninger uden virkelige Sletter, og hvis Undergrund bestaar af Sand og Vand, var tilplantet omkring 1910, og Staten erhvervede derfor i 1909-10 et Areal paa ca. 470 ha, og atter i 1918—19 ca. 300 ha, som bestaar af en Del store Klitter med mellem-liggende Sletter og med samme Undergrund som det første Areal. Efter at dette Areal nu er dampet færdigt og tilplantet paa nær ca. 100 ha, er Plantagen atter udvidet til den modsatte Side med ca. 300 ha i 1932-33, saaledes at Plantagen nu har et Areal paa ca. 1385 ha.

Af de tilplantede Arealer er ca. 5 ha med Gran — dels Hvidgran, dels Sitkagran — ca. 25 ha Bjergfyr blandet med Gran og Resten Bjergfyr; i de senere Aar er der begyndt med Fornyelse af Bevoksningen ved Underplantning med Sitkagran, som nu avles i Plantagen og fremelskes i egen Planteskole, der er anlagt i Aaret 1925, og hvorfra der siden er udleveret en hel Del Planter til private Lods-ejere omkring paa Egnen. Den nuværende Plantør blev ansat i 1921 og den første Plantør

Parti fra Hjørdemaal Plantage.

var R. P. Stougaard, som i 1912 forflyttedes til Nystrup Klitplantage.

JENS NIELSEN CHRISTENSEN, Klitplantør, er født den 30. April 1877 som Son af Klitplantør Jens Christensen og Hustru Else Kathrine, født Jensen. Gift 1903 med Mette Marie Mathilde Hansen. Forst- og Jagtlærer-brev i 1895. Præliminæreksamen 1898 fra Universitetet, ansat som Klitplantør ved Hjørdemaal Klitplantage siden 1921, Sogneraad-medlem siden 1925, deraf en Periode som Formand og nu som Kasserer. Menighedsraads-medlem siden 1924 og Raadets Kasserer siden 1925. Formand for Hjelpekassebestyrelsen indtil denne Institutions Ophor.

Medlemmer af Hjørdemaal Sogneraad er følgende: Husmand S. N. Svendsen, Formand, Klitplantør J. N. Christensen, Husmand P. Sekkelund, Gaardejer L. P. Pedersen, Husmand G. Johansen.

J. N. Christensen,
Klitplantør.

Nors Kirke.

Vest. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Opstandelsen. Prædikestolen er fra omkring 1599. Døbefonten er af Granit.

NORS-TVED KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Hillerslev, Hansted, Skinnerup, Øster- og Vester-Vandet, Ræer, Vigsø, Hjardemaal, Hunstrup Kaastrup.

Nors Kirke, der er beliggende i Nors Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Kapel og Vaabenhus samt det store smukke Taarn, der ligger mod

Tved Kirke, der ligger i Tved Sogn, er meget smukt beliggende i Klitten, og bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et lille Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen er fra omkring Slutningen af det 16. Aarhundrede. Døbefonten er af Granit.

CHRISTIAN TOLSGAARD, Sognepræst, er født den 23. August 1899 som Søn af Gaardejer Jens Tolsgaard og Hustru Margrethe, født Norby. Gift 1926 med Anna Korsholm. Cand. theol. 1924, Lærer ved Faarevejle Højskole fra 1924—26, kaldet som Sognepræst for Nors-Tved Menigheder siden 1926.

I Kommunen findes endvidere følgende: Præstegaard, Plantørbolig, Jernbanestation, Brugsforening, Hotel, Vandværk, Mejeri, Cementvarefabrik m.m.

Skolevæsenet i Nors-Tved Kommune bestaar af følgende Skoler: Nors Kirkeby Skole, der er oprettet 1897; Nors Stationsskole, der er oprettet 1928; Hinding Skole, der er opført ca. 1830 og er udvidet i 1881; Nors Havreland Skole, der er opført 1880 og udvidet i 1901; Tved Skole, der er oprettet 1814 og udvidet i 1906.

A. C. JENSEN, Lærer, er født den 22. Juli 1867 i Villerslev Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1887 fra Ranum Seminarium. Ansat som Lærer ved Nors Kirkeby Skole siden 1897, Kirkesanger ved Nors Kirke og Kirkeværge fra 1915. Bestyrelsesmedlem i Historisk Samfund for Thisted Amt.

A. M. HANSEN BACH, Lærer, er født den 27. April 1894 i Tømmerby Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1920 fra Silkeborg Seminarium. Ansat ved Nors Stationsskole siden 1928.

AAGE HOLGER ANDERSEN, Lærer, er født den 25. Maj 1901. Dimitteret 1923 fra Nørre-Nissum Seminarium. Andenlærer ved Nørre Vorupør Skole fra 1923-30, ansat som Lærer ved Hinding Skole siden 1930.

Chr. Tolsgaard,
Sognepræst.

A. M. H. Bach,
Lærer.

Aa. H. Andersen,
Lærer.

ALFRED KNUDSEN ANDERSEN, Lærer, er født den 23. August 1906. Dimitteret 1928 fra Vordingborg Seminarium. Ansat som Lærer ved Nors Havreland Skole siden 1933.

Tved Plantage er oprettet 1900, og Plantningen paabegyndtes i 1902. Plantagen, der er paa 2400 Tdr. Land, tilhører Staten og bestaar ialt af 13 Plantager. Til at begynde med plantede man 100 Tdr. Land om Aaret, men nu plantes der kun 40 Tdr. Land. Man begyndte at skove i Aaret 1915—16 og fik derved et Udbytte af 288 Kr., nu derimod giver Skovningen ca. 6000 Kr. Ved Plantagen er ansat en Plantør, Jens Nielsen, der har været der siden Plantagens Oprettelse.

Nors Brugsforening er oprettet omkring 1906, der er ca. 150 Medlemmer. Formand er Gaardejer Chr. Vestergaard. Foreningens Uddeler er E. Chr. Eriksen, der har været ved Brugsforeningen siden 1926.

C. Christensen,
Stationsforstander.

H. Græsbøll,
Læge.

J. Nielsen,
Plantør.

E. Chr. Eriksen,
Uddeler.

C. CHRISTENSEN, Stationsforstander, er født d. 19. Februar 1888 i Tommerby Sogn, Thisted Amt. Kom til Jernbanen i 1906. Ansat som Stationsforstander ved Nors Jernbanestation siden 1918.

AXEL KAPPEL, Dyrslæge, er født d. 18. December 1891 som Søn af Lærer Johannes Kappel og Hustru. Gift 1919 med Anna Marie Hansen. Dyrslægeeksamen 1914. Praktiserende Dyrslæge i Nors siden 1916. Medlem af Sogneraadet.

MARIE JENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 10. September 1877 i Vestervig Sogn. Jordemodereksamen 1903. Ansat som Distriktsjordemoder i Nors siden 1908.

Marie Jensen,
Jordemoder.

Medlemmer af Nors-Tved Sogneraad er følgende: Gaardejer Chr. Gasberg, Formand, Gaardejer A. Harbo, Husmand J. P. Nielsen, Husmand M. Pedersen, Dyrslæge A. Kappel, Husmand A. Nielsen, Gaardejer Chr. Nørgaard.

HILLERSLEV-KAASTRUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Nors, Tved, Hunstrup, Sennels, Thisted Landsogn, Skinnerup.

Hillerslev Kirke, der er beliggende i Hillerslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Taarn og Vaabenhus, der ligger mod Syd. Prædikestolen er smukt udskaaet. Døbefonten er af Granit. I Taarnet findes den gamle ganske interessante Altertavle.

Kaastrup Kirke, der er beliggende i Kaastrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen bærer et Maleri, der forestiller Christus i Emaus. Den smukke Prædikestol er pragtfuldt udskaaet. Døbefonten er af Granit.

Hillerslev Kirke.

VIGGO BERG, Sognepræst, er født d. 29. Juni 1903 som Søn af Lærer P. Berg og Hustru Laurine, født Hansen. Kaldet til Sognepræst for Hillerslev Kaastrup Menigheder.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforening, Jernbanestation, Mejeri, Asyl m. m.

Skolevæsenet i Hillerslev Kaastrup Kommune består af følgende

Skoler: Store-Hillerslev Skole, der er opført 1900; Skovsted Skole; Kelstrup Skole, der er opført 1900; Brund Skole, der er opført 1900, og Kaastrup Skole.

LARS CHRISTENSEN, Lærer, er født d. 13. November 1872. Dimitteret 1891 fra Ranum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Hillerslev Skole.

VIGGO SPANGSBERG PAULSEN, Lærer, er født den 7. Maj 1894 i Randers. Dimitteret fra Silkeborg Seminarium. Ansat som Lærer ved Kelstrup Skole.

PEDER PEDERSEN, Lærer, er født den 9. Juni 1872. Uddannet fra Askov Højskole. Ansat som Lærer ved Brund Skole. Amtsrevisor siden 1924, Formand for Nordthys Husmandsforening i 20 Aar, Formand for Hillerslev Husmandsforening i 24 Aar m. m.

V. Spangsberg Paulsen,
Lærer.

P. Pedersen,
Lærer.

Kr. Enggaard,
Uddeler.

Hillerslev Brugsforening. Den 9. Maj 1906 holdtes et Møde hos Gaardmand Søren Nielsen i Lille Hillerslev, hvor der forhandlede om Oprettelse af en Brugsforening ved Hillerslev Station. Der tegnede sig 34 Medlemmer, og Bestyrelsen valgtes med Lærer Christensen som Førmand. Den 19. Maj købte Bestyrelsen en Byggegrund for 900 Kr., og den 26. Juli vedtoges det at opføre en Bygning herpaa. Paa et Møde den 8. September antoges Kommis Stenbrüggen som Uddeler, og det vedtoges at indmelde Foreningen i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Den 12. Oktober 1906 aabnedes Udsalget i Brugsforeningen ved et Møde, hvortil Medlemmerne med deres Hustruer var indbudte. Foreningens Lokaler har gentagne Gange været omforandret, sidst i 1926. Stenbrüggen var Uddeler til 1. Maj 1914, derefter fulgte J. Olsen, der virkede til 1. Juni 1920 og efterfulgtes af nuværende Uddeler K. Enggaard.

KRISTIAN ENNGAARD, Uddeler, er født den 2. August 1887. Ansat som Uddeler ved Hillerslev Brugsforening.

ANDERS CHRISTENSEN, Baneformand, er født den 20. Juli 1875 som Søn af Baneformand A. Christensen og Hustru. Gift 1900 med Ekspeditrice ved Hillerslev Station, Anna Th. Christensen. Ansat som Baneformand ved Thisted-Fjerritslev-Banen siden dens Begyndelse.

Medlemmer af Hillerslev-Kaastrup Sogneraad er følgende: Gaardejer P. Kirk, Formand, Kr. Jens Jensen, Gaardejer K. N. Sørensen, Vognmand N. Krag, Kr. Kortegaard Nørgaard, Niels P. Kristiansen, Gaardejer J. P. P. Christensen, Husmand J. K. Larsen, Gaardejer H. A. Kortegaard.

SENNELS SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Hillerslev, Thisted Landsogn, Hunstrup, Østerild.

Sennels Kirke, der er beliggende i Sennels Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et lille Vaabenhus, der vender mod Nord. Altertavlen er ganske almindelig. Prædikstolen er smukt udskaaret. Døbefonten er af Granit. I Kirken findes foruden de smukke Lysekroner nogle interessante Kalkmalerier.

Sennels Kirke.

VILHELM MØLGAARD ANDERSEN, Sognepræst, er født d. 1. Maj 1898 som Søn af Indremissionær A. Andersen og Hustru. Gift 1923 med E. Bove. Kaldet som Sognepræst til Sennels Menighed.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, en Del Forretninger, Sparekasse med mere.

Skolevæsenet i Sennels Sogn bestaar af følgende 2 Skoler: Sennels Skole og Hov Skole.

V. Mølgaard Andersen,
Sognepræst.

L. K. V. Sørensen,
Førstelærer.

P. L. B. Christensen,
Andenlærer.

A. L. MADSEN, Førstelærer, er født d. 6. Juni 1894. Dimitteret 1915 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Sennels Skole siden 1921.

PAUL LYHNE BECH CHRISTENSEN, Andenlærer, er født den 15. Januar 1904. Dimitteret 1929 fra Gedved Seminarium. Ansat som Andenlærer ved Sennels Skole siden 1931.

L. K. V. SØRENSEN, Lærer, er født d. 27. August 1870. Dimitteret 1890 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Lærer ved Hov Skole siden 1901.

Medlemmer af Sennels Sogneraad er følgende: Gaardejer J. Klemensen, Formand, Husmand M. Andersen, Gaardejer K. Hove, Kr. Svanborg, Ingvard Grønkær, Gaardejer Kaastrup Johansen, Viggo Oddershede.

HUNDSTRUP SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Østerild, Hjordemaal, Tved, Kaastrup, Hillerslev, Sennels.

Kløv Skole.

Hundstrup Kirke, der er beliggende i Hundstrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et Vaabenhuis, der ligger mod Syd. — Altertavlen bærer Malerier. Prædikestolen er ganske almindelig. - Døbefonten er af Granit. Tillige findes i Kirken et Par Alterstager, der bærer nogle indgraverede Vaabner.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Jernbanestation, Sparekasse m. m.

Skolevæsenet i Hundstrup Sogn bestaar af følgende 2 Skoler: Hundstrup Skole, der er bygget i 1886 og Kløv Skole, der er bygget i 1925.

A. M. ANDERSEN, Lærer, er født d. 12. Januar 1879 i Thisted. Dimitteret 1900 fra Silkeborg Seminarium. Ansat som Lærer ved Hundstrup Skole siden 1904.

P. N. PEDERSEN, Lærer, er født den 29. December 1896 i Thorstrup Sogn, Ribe Amt. Dimitteret 1923 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Lærer ved Kløv Skole siden 1925.

A. M. Andersen,
Lærer.

P. N. Pedersen,
Lærer.

Medlemmer af Hundstrup Sogneraad er følgende: Husmand og Slagter L. H. Hvidtfeldt, Husmand og Tømrer A. P. Hansen, Tømrer Anders Johansen, Husmand Niels K. M. Rasmussen, Husmand Chr. Christensen, Husmand Alfred Jensen, Gaardbestyrer Carl Nielsen.

ØSTERILD SOGNS
 tilstødende Sogne
 er følgende: Hund-
 strup, Hjørdemaal,
 Tømmerby, Vestløs,
 Arup.

Østerild Kirke, der
 er beliggende i Øster-
 ild Sogn, bestaar for-
 uden af Koret og
 Skibet af Vaabenhus
 og et Taarn, der lig-
 ger mod Vest. Alter-
 tavlen, der er et Ma-
 leri, forestiller Nad-
 veren. Døbefonten er
 af Granit. I Kirken

er der fundet en Del gamle Mønter. Disse opbevares nu paa Nationalmuseet.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Plantørbolig, Havn, Mejeri, Jernbanestation, Savværk, Hotel, Brugsforening m. m.

Skolevæsenet i Østerild Sogn bestaar af følgende Skoler: Østerild Skole, der er bygget i 1931, og som afløste den gamle Skolebygning, der var bygget i 1861, laa den Gang paa den tidligere Degneboligs Plads ved Kirken; Hovsør Skole, der er bygget i 1901, samt Tovsig Skole, der er bygget i 1901.

H. HEDEGAARD, Førstelærer, er født den 26. Juli 1892 i Hylke Sogn, Skanderborg Amt. Dimitteret fra Gedved Seminarium 1914. Ansat som Førstelærer ved Østerild Skole siden 1921.

KIRSTINE ANDERSEN, Lærerinde, er født den 17. Februar 1889 i Thisted Landsogn. Dimitteret 1915 fra Gedved Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Østerild Skole siden 1921.

HENRY LARSEN, Lærer, er født den 12. November 1906 i Hjørring. Dimitteret 1927 fra Ranum Seminarium. Ansat som Lærer ved Hovsør Skole siden 1933.

MAGNUS SØRENSEN, Lærer, er født den 29. Marts 1888. Dimitteret 1909 fra Ranum Seminarium. Ansat som Lærer ved Tovsig Skole siden 1915.

A. M. Sorensen,
 Lærer.

H. Hedegaard,
 Førstelærer.

Østerild Klitplantage er af Staten paabegyndt 1889 og færdigplantet ca. 1910. Størrelsen er paa 800 ha. Plantagen ligger paa hævet Havbund, der senere til Dels er overføget med Sand. Af egentlige Klitter findes kun et mindre Parti, kaldet „Store Sande“. Arealet, der oprindelig var meget vaadt med store sure Sletter, der om Vinteren stod under Vand, er nu ved en grundig Afvanding og paa Grund af den ret gode Undergrund vel egnet til at bære Skov, hvilket ogsaa giver sig til Kende ved en frodig Vækst af f. Eks. Skovfyr, Sitkagran og Løvtræer. Bevoksningen bestaar foruden af førnævnte Træarter væsentligst af Hvidgran og Bjergfyr.

I 1929 paabegyndtes Fornyelsen af de ældre Hvidgran- og Bjergfyrbevoksninger.

Parti fra Østerild.

Parti fra Østerild Plantage.

skoves aarlig 2500 Rummeter Brænde og Fiskekassetræ, foruden en Del mindre Gavntræ og Kvas. Plantagen beskæftiger 15-20 Mand Aaret rundt. Af Oldtidsmindesmærker findes blandt andet en Køkkenmødding i Plantagens Sydside, ikke langt fra Østerild Stationsby.

I 2 Generationer plantes Silkegran, Skovfyr og Ædelgran som Hovedtræarter, men desuden af Bøg, Ask, Birk, Lærk, Rødgran, Douglasgran m. fl. Der fornyes aarlig ca. 35 ha, og saa godt som alle Nykulturer er i god Vækst.

Plantagen har gode Afsætningsforhold for sine Effekter, støttet ved 5 km Amtsvej igennem Arealet. Der

Th. Krogh,
Klitplantor.

M. C. M. Nørgaard,
Gæstgiver.

L. Laursen,
Stationforstander.

THORVALD KROGH, Klitplantor, er født den 2. April 1896 som Son af Gartner og Gaardejer F. M. Krogh og Hustru. Gift 1930 m. Olga Marie Jensen. Uddannet paa Meilgaard, Oxholm og Gunderslevholm Skovdistrikter. Skovfogedeksamen 1917, tidligere Klitassistent v. Vejers Plantage, ansat som Klitplantor ved Østerild Klitplantage siden 1928.

Østerild Afholdshotel er bygget 1904 af Gæstgiver L. Nielsen. Hotellet har 10 Værelser og er fuldt moderne

Østerild Afholdshotel.

indrettet. Afholdshotellet ligger lige ud til Hovedgaden. Hotellet ejes nu af Gæstgiver M. C. M. Nørgaard, der har været Gæstgiver siden 1921.

L. LAURSEN, Stationsforstander. Ansat ved Horsens-Tørring Jernbane den 1. Juli 1894 som Portør, og ved Kallehave-Banen den 1. Oktober 1897 som Togfører. Ansat som Stationsforstander ved Østerild Jernbanestation siden 1. November 1904.

Medlemmer af Østerild Sogneraad er følgende: Gaardejer Chr. Oddershede, Husmand Peter Andersen, Gaardejer Chr. Løkkasen, Gaardejer Erik Nørgaard, Tømrer Jens Gregersen.

HUNDBORG HERRED

HUNDBORG HERRED omgives paa de to Sider af Land og paa to Sider af Vand. Det grænser mod Nord til Hillerslev Herred og mod Syd til Hassing Herred, mod Øst til Limfjorden og mod Vest til Vesterhavet.

Herredets samlede Areal udgør 22,774 ha, og Indbyggerantallet er ca. 7800.

I Herredet findes følgende Sogne: Thisted Landsogn, Tilsted, Skinnerup, Sjørring-Torsted, Skjoldborg-Kallerup, Vang, Hundborg-Janderup og Nørhaa.

SJØRRING-THORSTED KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Tilsted, Skjoldborg, Kallerup, Hundborg, Vang, Vester-Vandet, Thisted Landsogn, Øster-Vandet og Skinnerup.

Sjørring Kirke, der ligger faa Hundrede Meter Nordøst for Voldstedet af den gamle Kongsgaard „Sjørring Borg“, hvor Knud den Hellige ifølge Knytlingssaga skal have opholdt sig, da Oprøret i Jylland udbrød, er en meget anseelig af hugne Kampestenskvadre opført Bygning. Den bestaar af Skib og Kor med halvrund Apsis, og et Vaabenhus, der er tilbygget senere. - Det ser ud til, at Kirken er bygget i Aarene omkring 1150. Blandt de arkitektoniske Enkeltheder fortjener navnlig Søjleskafterne ved den nordre Portal at fremhæves, idet deres Former

Sjørring Kirke.

utvivlsomt skyldes Forbilleder, der er laante fra den hedenske Træarkitektur. Skibets Nordside og Apsis blev i 1890 ombygget. Taggavlene paa Skibet blev i 1828 omsatte af Mursten. Kirken havde før i Tiden et Taarn, der laa mod Vest, og man mener, at dette Taarn blev nedrevet, da man ombyggede Skibets Taggavle, som før nævnt i 1828. Den store Altertavle, som er fra 1640, bærer et Maleri. Prædikestolen skal være fra samme Tid som Altertavlen.

Thorsted Kirke, der er beliggende i Thorsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et lille Vaabenhus. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Christus stiller Stormen. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

I Thorsted Sogn ligger en lille Frimenighedskirke, der er opført af røde Mursten i 1906.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Plantørbolig, Brugsforeninger, Mejerier, Jernbanestation m.m.

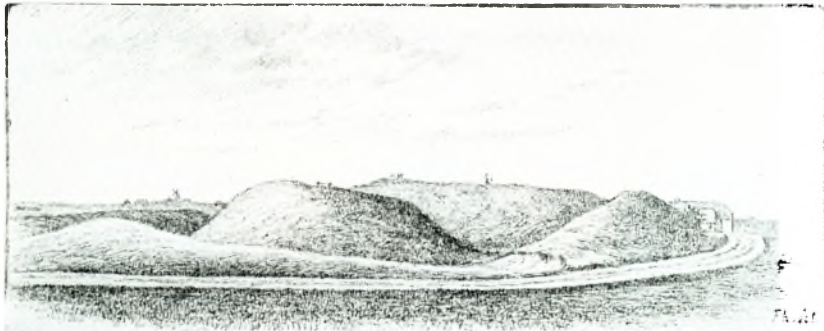
Bispegraven paa Sjørring Kirkegaard er i høj Grad ejendommelig. Gravmindet, der ligger faa Alen Syd for Kirkens halvrunde Korslutning, er udført af grovkornet, graaligrød Kamp og bestaar af to prismeformede Sten, som mellem sig har en flad, aflang, firkantet Sten og for hver af Enderne en rektangulær Stenplade, som med deres halve synlige Højde naar op over Prismernes Rygge. Den flade Sten synes alt-saa ifølge sin Stilling nærmest at maatte betragtes som den egentlige Gravsten, og Prismerne som en Art Cenotapher, der er knyttede til den, for at det hele kunde danne et anseeligt Monument. Stenene er rigt udhugne.

Til Gravmindet knytter sig den Tradition, at en Biskop skal være jordfæstet under det, og Sagnet siger, at det var Biskop Mule, der, da han var paa Hjemrejse fra Bremen for at stifte Vestervig Kloster, led Skibbrud i Vesterhavet og kastedes op paa Thorup Strand.

I 1875 foretog Professor Løffler en Udgravning af Stedet. Efter at Mindestenene med Undtagelse af det nordre Prismes to Endestene var taget til Side, paabegyndtes Udgravningen paa det Sted, hvor Mindestenen havde ligget. Kun faa Spadestik under Jordoverfladen traf man paa Skeletdele, der laa samlede paa eet Sted og uden nogen som helst Orden. Skønt Skeletdelene og deres Leje i Forhold til Mindestenene bestemt tydede hen paa en voldsom Forstyrrelse af Gravstedet, lod Professor Løffler Udgravningen i Dybden fortsætte, og kort efter stødte Arbejderne, omtrent ca. 1 m under Jordoverfladen paa Oversiden af en lang, smal Sten, der laa ud for Midten af Endestenes Mellemlum. Stenen, som var af raa, ukløvet Kamp, havde en Længde af godt 1 m og ca. 15 cm i Bredden og syntes at hidrøre fra en tilintetgjort Gravkistes søndre Sidemur. Faa Tommer fra Stenens Nordside laa Dele af et menneskeligt Skelet, sammenkastede i en Bunke. Dette Resultat bekræfter, at der paa dette Sted havde ligget en ældgammel Grav. Tæt Syd derfor fandtes en anden Gravkiste, og da man fjernede Dækstenene, saas der Resterne af et Skelet i en fuldstændig Uorden. — Da Undersøgelsen hermed var tilendebragt, lukkedes Graven med Dækstenene, og samtidig henlagdes Mindestenene i den Orden og paa det Sted, hvor de tidligere laa før Aabningen.

Sjørring Volde. Det er en imponerende Række af Voldsteder, baade med Hensyn til Antal og Størrelse, der ligger langs med det nu udtørrede Sødrag, der tidligere dannedes af Sjørring og Sperring Søer. I Sperring Sø laa paa en Holm Søgaardsborg.

1418 blev den solgt til Børglum Bispestol af Hr. Jens Skram til Todbøl, Stedet kaldes ved den Lejlighed Søgaard. Selve Voldstedet bestaar nu af to lave, runde Banker, der omgives af en omtrent kredsrunder Vold. — Ved Østenden af Sjørring Sø, ved det

Sjørrup Volde i 1800.

Aaløb, der tidligere forbandt de to Søer, ligger Sjørring Volde, og paa Søens Nordside ved Diernes Gaardstedhøj, en firsidet Banke omgivet af Grave. Her var der i Middelalderen en Gaard af betydelig Størrelse. Ude i Søen, omtrent ud for Færregaard, ligger paa en lav Holm Færgeborg, der er af et lidt andet Udseende end de øvrige Voldsteder, idet en naturlig Banke her er omgivet af en Ringvold. Som det femte Voldsted i Rækken kommer Borggaard, der ligger ved den nu udtørrede Mejl Sø. Ogsaa her er en Banke omgivet af Volde og Grave, men den mærkeligste af dem alle er Sjørring Volde.

Sjørring Sø. Den omtrent 850 ha store Sjørring Sø blev udtørret 1858–62 ved et Kanalsystem. Udtørringen, der oprindeligt foretoges paa Kaptajn Jagds og Lodsejernes Regning, gav et udmærket Resultat, men Lodsejerne trak sig efterhaanden tilbage, og Kaptajn Jagd kunde ikke klare Gælden, og i 1867 overgik hele Søarealet med Undtagelsen af Egebaksande til A/S Sjørring Sø. I 1918 solgtes A/S Søen til A/S Sjørring Vold. Store Partier har ladet sig opdyrke til Korn- og Rodfrugtavl. I 1865 udlejedes betydelige Arealer for Sommeren til 50 Rdlr. pr. Td. Land. Naar man nu f. Eks. en Sommerdag ser ud over Sjørring Søes Arealer, hvor der for en god Menneskealder siden stod indtil godt 6 Meter Vand, ser de udstrakte Enge med de velnærede Kreaturer, ser de frodige Korn- og Roemarken, de svulmende Græsafgrøder til Frøavl og Høslet, de herlige Plantager og de mange Bygninger, føler man sig imponeret.

Thorsted Skole.

Skolevæsenet i Sjørring-Thorsted Kommune bestaar af følgende Skoler: Sjørring Skole; Sperring Skole; Næstrup Skole, der er opført 1888 og udvidet i 1915 og 1925; Skaarup Skole, der er opført 1878; Thorsted Skole, der er opført ca. 1890 og udvidet i 1929; Thorsted Friskole, der er opført 1883 og udvidet i 1929.

HENRIK VESTERGAARD, Førstelærer, er født den 13. Juni 1890 som Søn af Christen Henriksen Vestergaard og Hustru Jensine Kristine V. Gift 1926 med Marie Jensen. Dimitteret 1917 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Hjælpe lærer ved Sjørring Skole i 1917 og som Anden lærer samme Sted i 1918, og ansat som Førstelærer ved samme Skole siden 1928. I Bestyrelsen for Sjørring Husflidsforening.

H. Vestergaard,
Førstelærer.

K. I. Overgaard,
Lærer.

Th. Balle,
Lærer.

K. S. Dissing,
Dyrlæge.

KARL INGVARD OVERGAARD, Lærer, er født den 24. Maj 1890. Dimitteret 1913 fra Hjørring Seminarium. Ansat som Lærer ved Næstrup Skole siden 1915.

CHR. BALLE, Lærer, er født den 25. August 1868. Dimitteret 1895 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Skaarup Skole siden 1899.

THORSTEIN BALLE, Lærer, er født den 26. November 1900 i Sjørring Sogn. Dimitteret 1921 fra Ranum Seminarium. Ansat som Lærer ved Thorsted Skole siden 1928.

A. MØLLER, Lærerinde, er født den 18. Januar 1890 i Korsør. Dimitteret 1912 fra Vordingborg Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Thorsted Friskole siden 1931.

Sjørring Brugsforening blev oprettet den 3. September 1909. Den, der tog Initiativet til Foreningens Oprettelse, var daværende Gaardejer, nu Rentier, Søren Chr. Thomsen, Sjørring, der som Foreningens Formand de første 11 Aar udrettede et stort og uegennyttigt Arbejde for Foreningens Fremgang og Trivsel. Foreningens senere Formænd har været følgende: Gaardejer, Sognefoged Martin Jensen, Sjørring, Gaardejer Kr. Klemmensen Andersen, „Sperringgaard“, Rentier A. K. Søgaard, Sperring. Den nuværende Formand er Vognmand P. Bangsgaard, Sjørring, og den øvrige Bestyrelse bestaar af Gaardejer L. Mølgaard, Sjørring, Næstformand, Gaardejer N. C. Jeppesen, Skaarup, Gaardejer Jens M. Jensen, Sjørring, og Gaardejer P. Jakobsen, Sjørring. Foreningens Ejendom er beliggende umiddelbart ved Sjørring Jernbanestation og „Sjørring Vold“. Til Brugsforeningen hører endvidere et Bageri, som har til Huse i samme Ejendom. Bageriet har alle Aar været bortforpagtet. Antallet af Medlemmer har gennem Aarene været flere Hundrede, hvoraf Hovedparten dog enten er bortrejst eller døde. Antallet af bosiddende Medlemmer er for Tiden ca. 170, men da Foreningen har løst Næringsbevis, har den udover Medlemsantallet en god og omfattende Kundekreds. — Foreningen har i de senere Aar oparbejdet et efter Forholdene ret anseligt Reservefond og konsoliderer sig stadig saaledes, at dens Stilling maa siges at være tilfredsstillende i økonomisk Henseende, og derfor ogsaa kan betragtes som et godt Aktiv for Medlemmerne. Foreningens første Uddeler var Købmand Andreas Nielsen, Sjørring, som før Læbættet blev ophævet byggede Foreningens Ejendom, oprindelig til Købmandsforretning, men drev den først som Indkøbsforening en kort Tid, hvorefter Forretningen og Ejendommen senere solgtes til Brugsforeningen. Foreningens anden Uddeler blev derefter Chr. Enggaard (nu Hillerslev) i 8 Aar. Den nuværende Uddeler er C. I. M. Nielsen, der tiltraadte Pladsen den 1. Juli 1919.

Pens. Lærer C. V. Frederiksen, R. af D., Thisted, var i flere Aar Foreningens Regnskabsfører, derefter Lærer C. Nymann Weje, Sperring. Den nuværende Regnskabsfører er Postbud L. J. Pedersen, Sjørring. De har alle med stor Dygtighed udført Arbejdet med Foreningens Regnskab. Foreningens Udvikling gennem Aarene kan bedst illustreres ved nogle enkelte Tal. Det første Regnskabsaar 1909-10 udviser en Omsætning paa Kr. 36,812 og 62 Øre. I Aaret 1920 var den samlede Omsætning paa Kr. 479,044 og 17 Øre. Omsætningen i 1932 var paa Kr. 197,225 og 34 Øre. I 1927 gik Foreningen over til Uddeling af Varerne efter det saakaldte 10 pCt. System, hvilket blandt de Næringsdrivende vakte en Del Modstand. Men Tiden læger alle Saar. Da Foreningens Medlemmer iøvrigt har fundet sig godt tilfredse med Systemet, er ogsaa andre Foreninger efterhaanden gaaet over til at uddele Varer efter samme System, ud fra den Betragtning, at en ligelig Fordeling af Omkostningerne er et godt Andelsprincip. Paragraf 1 i Foreningens Vedtægter lyder ogsaa saaledes: Foreningens Formaal er ved Fællesindkøb at skaffe sine Medlemmer let Adgang til at kunne faa gode Varer til billige Priser.

S. Chr. Thomsen,
fhv. Formand.

P. A. Bangsgaard,
Formand.

C. I. M. Nielsen,
Uddeler.

K. Sørensen,
Uddeler.

SØREN CHR. THOMSEN, Rentier, er født den 2. Marts 1861 i Sjørring som Søn af Gaardejer Niels Chr. Thomsen og Hustru. Gift 1898 med Dorthea Marie Hansen. Uddannet som Landmand, Stifter af Sjørring Brugsforening og Formand for samme fra 1909—20, Kasserer i Sjørring-Thorsted Andelsmejeri i 30 Aar, Medlem af Sjørring-Thorsted Sogneraad i 4 Aar, m.m.

PETRUS ANTONIUS BANGSGAARD, Vognmand, er født den 9. Juli 1890 som Søn af Landmand Chr. Bangsgaard og Hustru. Gift 1913 med Anna Christensen. Uddannet som Landmand, Formand for Sjørring Brugsforening.

CARL INGVARD MARINUS NIELSEN, Uddeler, er født den 4. September 1890 i Ravnkilde Sogn som Søn af Husmand Jørgen Nielsen og Hustru Inger Marie, født Andersen. Gift 1920 med Anna Kjærsgaard. Uddannet ved forskellige Landforretninger fra 1905-14, Bogholder og Bestyrer af Kjær Mølle ved Kolding i 1/2 Aar, i Thisted fra 1915-19, ansat som Uddeler ved Sjørring Brugsforening siden 1. Juni 1919, i Representantskabet for Danmarks Uddelerforening fra 1930-31.

Sperring Brugsforening er oprettet 1907. Foreningens Uddeler er K. Sørensen.

KRESTEN S. DISSING, Dyrslæge, er født den 3. Januar 1873 som Søn af Gaardejer Kresten Dissing og Hustru Johanne, født Sørensen. Gift 1908 med Helle Christensen. Dyrslægeeksamen. Har i to Valgperioder været Medlem af og Næstformand i Sjørring-Thorsted Sogneraad og i 14 Aar været Formand for Værgeraadet i Sjørring-Thorsted Kommune, har ligeledes i flere Aar været i Bestyrelsen for Sjørring Brugsforening, praktiserende Dyrslæge i Sjørring.

CARL FREDERIK LISSAU, Stationsforstander, er født den 6. Januar 1877. Gift 1903. Stationsforstander i Jelling 1910, ansat som Stationsforstander i Sjørring siden 1923.

Medlemmer af Sjørring-Thorsted Sogneraad er følgende: Gaardejer Jacob Arentsen, Formand, Tømrer L. K. Larsen, Proprietær M. F. Nielsen, Gaardejer L. S. Larsen, Gaardejer C. K. Tøusgaard, Husmand N. Rask Christensen, Gaardejer Frederik M. Skaarup, Gaardejer Mads Jensen Madsen, Husmand Martin Andersen.

TILSTED SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Thisted Landsogn, Thorsted, Sjørring og Skjoldborg.

Tilsted Kirke, der er beliggende i Tilsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus. Altertavlen bærer et Maleri, der forestiller Christus i Emaus. Den ret store Allertavle er smukt udført. Døbefonten, der er af Granit, bærer nogle Bladornamenter.

Endvidere findes i Sognet en Del Gaarde og Huse. — Skolevæsenet i Tilsted Sogn bestaar af følgende 2 Skoler: Tilsted Skole og Silstrup Friskole.

Medlemmer af Tilsted Sogneraad er følgende: Jens Chr. Larsen, Formand, Gaardejer P. Lauritsen, Husmand Niels Østergaard, Gaardejer Bertel Østergaard, Gaardejer Th. Chr. Pedersen.

THISTED LANDSOGNS tilstødende Sogne er følgende: Tilsted, Thorsted, Skinnerup, Hillerslev og Sennels.

I Sognet findes følgende: Bryggeri, Savværk, Teglværk, Mølle m. m. Skolevæsenet i Thisted Landsogn bestaar kun af 2 Skoler, nemlig Thisted Landsogns Skole og Faartoft Skole.

Medlemmer af Thisted Landsogn Sogneraad er følgende: H. Kierkegaard, Formand, Niels Anton Kristensen, A. Korsgaard Andersen, Typograf P. Kjær, Kristen Povlsen.

VANG SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Janderup, Hundborg, Sjørring, Vester-Vandet. — Vang Kirke, der er beliggende i Vang Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et lille Vaabenhus. Altertavlen bærer et Maleri, der forestiller Christus paa Korset. Prædikestolen er ganske interessant. Døbefonten er af Granit. I Kirken findes nogle interessante Runestene.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Plantørbolig, Mejerier, Brugsforening, Fattiggaard, Redningsstation m.m.

Skolevæsenet i Vang Sogn bestaar af følgende Skoler: Vang Skole, der er opført i 1923, og Vangsaa Skole, der er bygget i 1895, samt Thorup Skole, der er bygget i 1923.

Vangsaa Skole.

CHR. THOMSEN, Lærer, er født den 1. Februar 1894 i Troldhede, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1915 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Vang Skole siden 1919.

J. L. BØGHØJ, Lærer, er født den 4. Februar 1890. Dimitteret 1914 fra Odense Seminarium. Ansat som Lærer ved Vangsaas Skole siden 1925.

LARS THOMSEN, Lærer, er født den 15. September 1890 i Sønderhaa, Thisted Amt. Dimitteret 1914 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Tvorup Skole siden 1923.

Chr. Thomsen,
Lærer.

J. L. Bøghøj,
Lærer.

L. Thomsen,
Lærer.

Tvorup Plantage, Amtets ældste Klitplantage, grænser mod Øst til de nu udtørrede Sjørring og Vang Søer, mod Vest til Havet. Arealet bestaar for Størstedelen af udstrakte Klitsande med mellemliggende Heder, nu beplantet med Undtagelse af selve Havklitten. Anlægget paabegyndtes allerede i Midten af forrige Aarhundrede under Ledelse af Kammerherre Riegels, der paa et højtliggende Areal nær Sjørring Sø forsøgsvis udplantede en Mængde forskellige Træarter og Buske, hidførte fra Kammerherrens Planteskole i Snoghøj. Mange af Træerne gik ud, men Rester af disse Plantninger findes dog endnu. I 1859 udvidedes Arealet med 150 Tdr. Land, og belært af Erfaringer fra Forsøgsplantningen holdt man sig her hovedsagelig til Plantning af Naaletræer, fornemmelig Østrigsk Fyr, hvilken Træart paa Grund af sin hurtige og frodige Vækst synes at love særlig godt. Riegels Efterfølger, Kammerherre de Thygeson, gik for en Del over til ved Klitbeplantningen i større Udstrækning ogsaa at anvende Bjergfyrren, der vel var langt mindre og uanselig end den smukke og ranke Østriger, men til Gengæld overmaade nøjsom og i Stand til at vegetere selv paa de magreste og mest vindudsatte Sande. Der er dog ingen Tvivl om, at man stedse betragtede den østrigske Fyr som Hovedtræet, og det var derfor noget af en Katastrophe, da man midt i Halvfjerdserne konstaterede en begyndende Sygdom i de østrigske Fyrreplantninger, et Svampeangreb, overfor hvilket man stod ganske magtesløs, og som greb saa voldsomt om sig, at disse Plantninger i Løbet af faa Aar næsten fuldstændig bortdøde. Bjergfyrren havde under disse Hærgninger holdt sig, og blev fra nu af Hovedtræarten, og udgør langt den overvejende Del af Træbestanden i Tvorup Plantage, dog mange Steder isprængt Hvidgran, og som man ogsaa paa mindre Arealer finder i ren Bestand. Siden Aarhundredskiftet er paa nogenlunde god Lokalitet anvendt Sitkagran, der synes at udvikle sig ret lovende. I Tidsrummet siden Plantagens Anlæg er Arealet udvidet flere Gange og omfatter nu ialt 3500 Tdr. Land i alle Aldersklasser. De ældste Bevoksninger er nu under Genforyngelse, hvorved der paa egnede Steder fornemmelig anvendes Sitkagran, i mindre Grad Ædelgran og Skovfyr. Paa de egentlige Klitbakker vil i alt Fald paa Vestsiderne Bjergfyrren antagelig ogsaa i Fremtiden vise sig som det bedst egnede Bestandtræ. De Produkter, der udvindes ved Hugst i Plantagen, er naturligvis hovedsagelig Brændsel, hvoraf Forbruget er stigende i Op-

C. Chr. Rune,
Klitplantør.

landet, mindre Mængder af forskelligt Gavntræ kan dog udhuges i de ældre Granbevoksninger og finder let Afsætning. Ud mod Havet finder man i Plantagen en ret dyb beplantet Kløft, der gennemstrømmes af et lille Vandløb. Stedet, Bøgstedrende, er et yndet Sommerudflugtssted, og vil være kendt af mange.

CARL CHRISTIAN RUNE, Klitplantør, er født den 17. September 1871 i Egeslevmagle som Søn af Skovfoged Niels Carl Jensen og Hustru Marie Sofie, født Ulrich. Gift 1901 med Johanne Jensen. Uddannet paa 1ste Kobenhavns Skovdistrikt. Forst- og Jagtlærerbrev 1891, Assistent hos Overkliffoged Bohm-Jespersen fra 1895—99, Plantør ved Østerild Plantage fra 1899-1906, ansat som Klitplantør ved Tvorup Plantage siden 1906.

Medlemmer af Vang-Tvorup Sogneraad er følgende: Gaardejer Jens Møller Jensen, Formand, Gaardejer Chr. Madsen Jensen, Postkontrahent N. N. Hansen, Gaardejer C. S. Jeppesen, Husmand Villhelm Sørensen, Husmand Jens Nielsen Grønkjær, Husmand Anton Knudsen.

SKINNERUP SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Thorsted, Øster-Vandet, Nors, Hillerslev.

Skinnerup Kirke, der er beliggende i Skinnerup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus. Alterbordet er af Granit. Alteret, der er en Niche, hvor en Kopi af Thorvaldsens Kristus staar, er ganske almindelig. Prædikestolen er enkel, skal være restaureret i Slutningen af det 19. Aarhundrede. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Sognet en Del Huse og Gaarde m. m.

Skolevæsenet i Skinnerup Sogn bestaar kun af een Skole, nemlig Skinnerup Skole, der er opført i 1927.

CHR. PEDERSEN, Lærer, er født den 26. Juli 1890 i Tilsted Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1912 fra Hjørring Seminarium. Ansat som Lærer ved Skinnerup Skole siden 1915.

Medlemmer af Skinnerup Sogneraad er følgende: Gaardejer B. Nielsen, Formand, Gaardejer Peter Gregersen, Gaardejer Kr. Vestergaard, Gaardejer Peter Larsen, Gaardejer P. Chr. Andersen.

SKJOLDBORG KALLERUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Sjørring, Tilsted, Stagstrup, Snedsted, Hundborg.

Skjoldborg Kirke, der er beliggende i Skjoldborg Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Nord. Kirken skal forud have haft et Taarn, men dette er nu nedbrudt i Skibets Højde. Allertavlen, der er fra Nutiden, er smukt udskaaet i Eg. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit. Kirken er efter en Restaurering i 1925 blevet en af Egnens smukkeste og seværdigste.

Chr. Pedersen.
Lærer.

Kallerup Kirke, der er beliggende i Kallerup Sogn, er en meget gammel Bygning. Hvornaar den er opført, vides ikke med Bestemthed, men den nævnes ca. 1687, da den blev ombygget. Den bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Kirkens Inventar er meget enkelt.

HENRIK OLUF LAURSEN HOLST, Sognepræst, er født d. 28. Maj 1894 som Søn af Viceinspektør Th. Holst og Hustru Laura, født Olesen. Gift 1929 med Dagny Eriksen. Cand. theol. fra Københavns Universitet, kaldet til Sognepræst for Skjoldborg-Kallerup Menigheder siden 1922.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Stiftelse, Brugsforening, Optagelseshjem, Jernbanestation m. m.

Skolevæsenet i Skjoldborg Kallerup Kommune bestaar af følgende Skoler: Skjoldborg Skole og Kollerup Skole.

S. CHRISTENSEN SORTFELDT, Førstelærer, er født den 25. September 1867. Dimitteret fra Vesterbro Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Skjoldborg Skole siden 1901.

Thisted Amts Plejehjemsforenings Optagelseshjem i Aas. Den 16. Novbr. 1898 stiftedes Plejehjemsforeningen for Thisted Amt, hvis første Formand var Pastor Tollestrup, Galtrup. Han forlod i 1904 Mors, og Pastor Rasmussen, Snedsted, valgtes til Formand. Senere blev Pastor Dahl i Hurup valgt til Formand, og har været det siden. Mange hjemløse Børn

Parti fra Aas med Aas Optagelseshjem i Baggrunden.

i Thisted Amt har meget at takke Pastor Dahl og Købmand N. P. Rasmussen, Øster-Assels, for. Som Aarene gik, blev Foreningen ved Befolkningens Hjælp i Stand til at kunne købe en Husmandslod i Aas ved Vilsund.

Det gamle Hus reves ned og paa samme Plads ud mod Fjorden opførtes i Sommeren 1916 et Optagelseshjem til foreløbig Anbringelse af Børnene. Til at lede dette Hjem antoges daværende Friskolelærer Kr. Sandal og Hustru, Rødding i Salling. Det var paa et afsidesliggende Sted, paa en spergelgrøn Toft, men med den herligste Udsigt over Bakker, Skov og Fjord, at Hjemmet blev lagt. Det var en Novemberdag i 1916, man flyttede ind i det ikke helt færdige, men grundsolide og i arkitektonisk Henseende stilfulde Hjem. Hjemmet har Plads til 30-40 Børn, og som ovenanført ledes Hjemmet af Forstander Kr. Sandal og Hustru.

KRISTEN SANDAL, Forstander, er født den 8. April 1882. Uddannet paa Askov Højskole. Friskolelærer i Salling indtil 1916, ansat som Forstander ved Thisted Amts Plejehjemsforenings Optagelseshjem i Aas siden 1916.

ISAK PETER JENSEN, Møllejejer, er født den 29. Oktober 1880 som Søn af Landmand Lars Peter Jensen og Hustru Nicoline, født Thomsen. Gift 1904 med Ane Marie Nielsen. Arbejdet paa følgende

Møller: Gettrup Mølle, Tobbel Mølle v. Agger, Teglgaaards Mølle i Vestervig, Gjessinggaards Mølle v. Randers og Staby Mølle. Ejer af Hou Mølle fra 1904-05, Ejer af Skjoldborg Mølle siden 1909. Møllen stod oprindeligt i Fjerritslev Sogn, men flyttedes til Skjoldborg, her brændte den, men genopbyggedes i 1864.

S. C. Sortfeldt,
Førstelærer.

Fru Sandal,
Forstanderinde.

Kr. Sandal,
Forstander.

Medlemmer af Skjoldborg-Kallerup Sogneraad er følgende: Gaardejer P. A. Østergaard, Formand, Gaardejer K. Hornstrup, Jesper H. Skadholm, Kristen Nielsen, Chr. Boesen, Gaardejer M. Pedersen, Gaardejer J. M. Dahlgaard.

HUNDBORG JANNERUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Vang, Sjørring, Kallerup, Snedsted og Nørhaa.

Hundborg Kirke, der er beliggende i Hundborg Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Fordum havde Kirken et Taarn, men dette er nu nedbrudt i Højde med Skibet. Altertavlen er rigt oversaaet med Billedskærerarbejde. Prædikestolen er ligeledes prægtigt udskaaret, men bærer dog Malerier. Døbefonten er af Granit.

Vorupøre Kirke, der er beliggende i Hundborg Sogn, er Anneks til Kirken i Hundborg, er opført af røde Mursten i 1902. Bygningsstilen er, i Forhold til andre danske Kirker, meget ejendommelig; den er formet som et latinsk Kors. Inventaret er ganske almindelig. Kirken skal være opført af Materiale fra den gamle Kirke.

Jannerup Kirke, der er beliggende i Jannerup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Kirken har igennem Tiderne gennemgaaet forskellige Ombygninger og Restaureringer, saadan at der af de oprindelige Mure nu kun findes ubetydelige Rester tilbage. Kirken var i fordums Tid meget rigt udstyret, hvad den til Dels ogsaa er endnu. Den skal ligeledes fordum have været kaldet „Den hellige Kirke“. Altertavlen er rigt udskaaret. Den store imponerende Prædikestol er meget smukt udskaaret. I Kirken findes tillige en pragtfuld Lysekrone.

SØREN BÆKGAARD, Sognepræst, er født den 27. Marts 1892 som Søn af Gaardejer Jens Bækgaard Jørgensen og Hustru Mette, født Christensen. Gift 1919 med Thora Margrethe Merrild. Cand. theol. 1931. Kaldet som Sognepræst til Hundborg-Jannerup Menigheder siden 1931.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Fattiggaard, Alderdomshjem, Stiftelse, Privatklinik, Laanekasse, Brugsforeninger, Mejerier, Vandværk, Savværk, Redningsstation, Fyr, Faresignalstation m. m.

Skolevæsenet i Hundborg Jannerup Kommune bestaar af følgende Skoler: Hundborg Skole, der er bygget i 1863 og udvidet i 1891; Nørre-Vorupøre Skole, der er bygget i 1901; Sønder-Vorupøre Skole, der er bygget i 1880 og udvidet i 1901; Faddersbøl Skole, der er bygget i 1901, og Jannerup Skole.

L. C. SUNESEN, Førstelærer, er født 1870 i Hilterslev Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1895 fra Ranum Seminarium, ansat som Førstelærer og Skoleinspektør ved Hundborg Skole siden 1902, kommunal Revisor siden 1902, Formand for Sammenslutningen af de kommunale Hjelpekasser for Thisted Amt.

HENRY BØRGE NØRGAARD KROGSGAARD, Lærer, er født den 1. Oktober 1908 i Snedsted Sogn. Dimitteret 1929 fra Nørre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Hundborg Skole siden 1. Decbr. 1930.

Faddersbøl Skole.

CARL KAAS ISHØJ, Førstelærer, er født den 5. Marts 1882 i Fureby Sogn, Hjørring Amt. Dimitteret 1903 fra Nørre-Nissum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Nørre-Vorupøre Skole siden 1921.

EJNER CHRISTIAN PEDERSEN, Lærer, er født den 18. Maj 1908 i Sennels Sogn. Dimitteret 1929 fra Nørre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Nørre-Vorupøre Skole siden 1930.

THYRA BØDKER, Lærerinde, er født d. 20. Oktober 1895 i Øster-Assels Sogn. Dimitteret 1929 fra Vejle Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Nørre-Vorupøre Skole siden 1931.

J. THOMSEN, Lærer, er født den 20. Januar 1891 i Skive. Dimitteret 1912 fra Den danske Realskoles Seminarium. Ansat som Lærer ved Sønder-Vorupøre Skole siden 1925.

L. P. PETERSEN, Lærer, er født den 8. Oktober 1885 i Højby Sogn, Holbæk Amt. Dimitteret 1906 fra Jonstrup Seminarium. Ansat som Lærer ved Faddersbøl Skole siden 1911.

L. C. Sunesen,
Førstelærer.

H. B. N. Krogsgaard,
Lærer.

C. Kaas Ishøj,
Førstelærer.

L. P. Petersen,
Lærer.

Kliniken i Hundborg er opført i 1907 af Læge Valdemar Buus og er dennes Ejendom. Kliniken blev bygget efter at Thisted Amtsraad og Hundborg-Jannerup Kommune havde tilsagt den et passende aarligt Driftstilskud, saaledes at Kliniken drives efter de samme Priser som Amtets Sygehuse; den er bygget navnlig for Sygekassepatienter,

Klinikken i Hundborg set fra Nord.

1 Køkkenassistent og 1 Karl. Klinikken har et Tilsynsudvalg, bestaaende af 1 Amdsraadsmedlem, 2 Sogneraadsmedlemmer, 1 Medlem af Hundborg-Jannerup Sygekasse og 1 Medlem af Vorupøre Sygekasse.

VALDEMAR MARIUS EMIL BUUS, Læge, er født d. 16. Juni 1873 som Søn af Inspektør Buus paa Rosenvang (udtørrede Sjørring Sø) i Thy, og Hustru Laura Louise Charlotte, født Friis. Gift 1901 med Agnete Prip. Reservelæge ved Viborg Amtssygehus fra 1903-04, Chirurgisk Studierejse: Berlin, Oktober 1912, Heidelberg, November 1912; omtrent aarlige kortere Besøg paa danske Hospitaler, Læge i Hundborg siden 1901, drevet amtsunderstøttet og kommunalunderstøttet privat Klinik i Hundborg siden 1907.

MAREN MIKKELSEN, Sygeplejerske, er født den 30. September 1885 som Datter af Gaardejer P. Mikkelsen og Hustru. — Sygeplejerelev paa Amtssygehuset i Aalborg og paa Klinikken i Hundborg, samt paa Amtssygehuset i Vejle, har været ledende Sygeplejerske paa Klinikken i Hundborg siden 1. April 1921.

Hundborg Mølle, der er beliggende i Hundborg Sogn, hørte oprindeligt under den gamle Herregaard, Ulstrup, der ligeledes er beliggende i Sognet. — I 1860'erne blev Møllen flyttet ned til Hundborg By.

Møllens Ejer er A. Kongsbak.

ANTON KONGSBAK, Møllejer, er født den 16. September 1887 i Sæby som Søn af Møller Ole Kongsbak og Hustru Else, født Markussen. — Gift 1919 med Maren Langgaard. Vinterkursus paa Ry Højskole. Uddannet som Møller ved forskellige Møller. — Ejer af Hundborg Mølle.

DORTHEA JENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 18. December 1896 i Thisted. Jordemodereksamen den 8. September 1925, ansat som Distriktsjordemoder i Hundborg siden 1925.

Medlemmer af Hundborg Jannerup Sogneraad er følgende: Gaardejer Jens Yde,

da der ikke her er Brug for en privat Klinik i almindelig Forstand. Der ydes nu et fast aarligt Maximumstilskud af Thisted Amt og Hundborg-Jannerup Kommune. Sengeantallet er 20. Klinikken er forsynet med moderne Anlæg af Røntgen-Lysbehandlingsinstallationer, Diathermi. — Klinikens Læge er Valdemar Buus. Personalet bestaar af følgende: 1 Sygeplejerske, 2 Elever, 1 Gangpige,

Hundborg Mølle.

V. M. E. Buus,
Læge.

M. Mikkelsen,
Sygeplejerske.

A. Kongsbak,
Møllejejer.

D. Jensen,
Distriktsjordemoder.

Formand, Fisker J. Baltesen, Gaardejer K. Larsen Kjær, Gaardejer I. C. Rysgaard, Boelsmand M. Bojesen, Gaardejer J. Yde, Gaardejer C. Guld Nielsen, Forretningsfører C. O. Madsen, Gaardejer Severin Pedersen.

NØRHAASOGN grænser til Vesterhavet, Hundborg og Hassing Herreder.

Nørhaa Kirke, der er beliggende i Nørhaa Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus og Apsis. Kirken skal ifølge danske Atlas være indviet til St. Thøger. — Altertavlen, der er meget gammel, bærer en Del Malerier. Prædikestolen skal være fra omkring Kong Kristian den IV.s Tid. Døbefonten er af Granit.

Kirken i Stenbjerg, der er beliggende i Nørhaa Sogn, er Anneks til Nørhaa Kirke og er opført i 1895. I 1922, da Kirken blev ombygget, fik den fladt Loft. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Simon Peters Fiskedræt. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Sandsten.

THORVALD PEDER HANSEN, Sognepræst, er født den 11. Juli 1900 som Søn af Lærer M. J. Hansen og Hustru Poulina Hansine, født Pedersen. Gift 1933 med Johanne Kristine Lauridsen. — Student 1927 fra Ronde Artiumskursus, cand. theol. Sommeren 1932, kaldet som Sognepræst til Nørhaa-Stenbjerg Menighed siden 1933. — Formand for Menighedsraadet og Skolekommissionen i Nørhaa.

Stenbjerg Kirke.

I Sognet findes endvidere følgende: Præstegaard, Hotel, Plantørbolig, Teglværk, Redningsstation, Faresignalstation, Toldassistentstation m. m.

Skolevæsenet i Nørhaa Sogn bestaar af 2 Skoler, nemlig: Nørhaa Skole, der er opført i 1908, og Stenbjerg Skole.

HASSING HERRED

HASSING HERRED omgives paa de to Sider af Land og paa de to andre af Vand. Det grænser mod Nord til Hundborg Herred, mod Øst til Limfjorden, mod Syd til Refs Herred og mod Vest til Vesterhavet.

Herredets samlede Areal udgør 23,157 ha, og Indbyggerantallet er ca. 8,200.

I Herredet findes følgende Sogne: Snedsted, Sønderhaa-Hørsted, Harring-Stagsstrup, Skyum-Hørdum, Hassing-Villerslev, Visby, Bedsted-Grurup og Hvidbjerg vesten Aa-Ørum-Lodbjerg.

SNEDSTED SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Nørhaa, Hundborg, Kallerup, Skjoldborg, Stagstrup, Harring, Hørsted, Sønderhaa.

Snedsted Kirke, der er beliggende i Snedsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn, Apsis og et Vaabehus, der ligger mod Syd. Det høje Taarn skal efter Pontoppidans Atlas have været meget højere, end det nu er. — I Nærheden af Alteret er en Gravkælder, der før i Tiden blev benyttet til Begravelse for Ejerne af Hovedgaarden Todbøl, der er beliggende i Kallerup Sogn. Altertavlen, der er fra omkring Midten af det 17. Aarhundrede, bærer et Maleri, der forestiller Nadveren. Prædikestolen er ganske interessant. Døbefonten er af Granit.

E. Gregersen,
Sognepræst.

EMIL GREGERSEN, Sognepræst, er født d. 15. Maj 1896 i Lemvig som Søn af Købmand M. Gregersen og Hustru Poulina, født Poulsen. — Gift 1925 med Kathrine Kragh. Student 1914 fra Ribe, cand. theol 1921, kaldet som Sognepræst til Snedsted Menighed siden 1922.

LARS CHR. JENSEN, Kirkebetjent, er født i Aarup som Søn af Knud Jensen og Hustru Mette Marie, født Larsdatter. Gift 1915 med Maren Kathrine Jensen. Kirkebetjent ved Snedsted Kirke.

L. Chr. Jensen,
Kirkebetjent.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Mejeri, Sparekasse, Elektricitetsværk, en Del Fabriker, Kro, Jernbanestation, 2 Møller m. m.

Skolevæsenet i Snedsted Sogn bestaar af følgende Skoler: Snedsted Skole, Snedsted Stations-skole, Aarup Skole og Elsted Skole.

Snedsted Skole er bygget i 1906 og udvidet i 1911. Skolen er 4-klasset med ca. 160 Børn.

Snedsted Skole.

Snedsted Stationskole er opført i 1919. Før den Tid har der ingen Skole været i Byen. Skolen er 2-klasset med ca. 60 Børn.

Aarup Skole er opført i 1892. Skolen er 2-klasset med ca. 50 Børn.

Elsted Skole er opført i 1906. Skolen er 2-klasset med ca. 40 Børn. Dens første Lærer var P. K. Thøgersen, der var Lærer fra 1870—73.

M. J. Brunsborg,
Førstelærer.

M. Bredahl,
Lærerinde.

P. Chr. Sørensen,
Lærer.

C. C. Pedersen,
Lærer.

MARINUS JEPPESEN BRUNSBORG, Førstelærer, er født den 28. September 1881 i Ulfborg Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1903 fra Gedved Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Snedsted Skole siden 1925.

MAREN BREDAHL, Lærerinde, er født i Snedsted Sogn. Dimitteret 1896 fra Silkeborg. Ansat som Lærerinde ved Snedsted Forskole siden 1910.

AGNES STENSGAARD, Lærerinde, er født d. 15. Juni 1904 i Hurup Sogn. Dimitteret 1926 fra Ribe Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Snedsted Stationskole siden 1930.

PEDER CHR. SØRENSEN, Lærer, er født d. 2. Februar 1882 i Spørring Sogn, Randers Amt. Ansat som Lærer ved Aarup Skole siden 1914.

Aarup Mølle.

Aarup Mølle, der er beliggende i Snedsted Sogn, er en meget gammel Mølle, der forud skal have hørt under en Hovedgaard, der laa i Aarup By. Af Møllens Ejere nævnes i gamle Dokumenter følgende: Bo Dyré, Niels Panter, Mikkel, Rud, Fr. Wardenberg m. fl.

Snedsted Andelselektricitetsværk er oprettet omkring 1910. Værket er anlagt af

Bagermester Christensen og bygget af Silian Bjerre, Skive. Silian Bjerre maatte nogle Aar senere overlage Værket og drive det for egen Regning. Under Krigen — antagelig i 1917 — overdroges det til et Andelselskab, som lader det drive ved en Bestyrer.

FALLE ERIKSEN, Bestyrer, er født den 25. Februar 1869 i Randers som Søn af Klejnsmed C. G. Eriksen og Hustru Ane, født Hansen. Gift 1894 med Marie Nielsen. Uddannet som Klejnsmed. Maskinisteksamen 1887. — Bestyrer ved Thy Højspændingsværk i Bedsted fra 1916—20. Ansat som Bestyrer af Snedsted Andelselektricitetsværk siden 1921.

P. I. Sørensen,
Læge.

Nicolajsen. Gift 1918 med Inger Sørensen. Tømrermester i Snedsted siden 1914, Medlem af Bestyrelsen for Snedsted Haandværker- og Borgerforening, Medlem af Bestyrelsen for Andelselektricitetsværket.

PAUL INGVARD SØRENSEN, Læge, er født den 26. Juni 1900 i Randers som Søn af Bankbud P. Sørensen og Hustru Ane Helene, født Andersen. Gift 1930 med Hilda Kjeldsen Sørensen. Student 1918 fra Randers Statsskole. Cand. med. 1926, Kandidat paa Aarhus Sindssygehospital til Maj 1926, Kandidat paa Grenaa Amtssygehus fra 1926—27, 2. Reservelæge paa Haderslev Amtssygehus fra 1927—28, Turnuskandidat paa Kommunehospitalet i København fra 1928—29, forskellige Vikariater til August 1930, praktiserende Læge i Snedsted siden 1930.

NIELS JESPERSEN, Ølhandler, er født den 17. Maj 1880 i Hassing som Søn af Husmand Ole Jespersen og Hustru Maren, født Nielsen. Gift 1909 med Kirstine Sørensen. I Bestyrelsen for Snedsted Haandværker- og Borgerforening, Vurderingsmand til Ejendomsskyld, Formand for Vandværket fra 1924—32.

JOHANNES CLEMMENSEN, Tømrermester, er født d. 19. November 1889 i Haring Sogn som Søn af Træhandler J. Clemmensen og Hustru Maren, født

N. Jespersen,
Ølhandler.

Johs. Clemmensen,
Tømrermester.

A. Bengtson,
Skotøjshandler.

P. L. Krogsgaard,
Smedemester.

BANG THORSTED, Hotelforpagter, er født den 6. Februar 1895 i Ydby som Søn af Bancformand J. J. Thorsted og Hustru Mariane, født Christensen. Gift 1923 med Olga Mose. Hotelforpagter i Snedsted siden 1932. Medlem af Bestyrelsen for Snedsted Haandværker- og Borgerforening.

PEDER LARSEN KROGSGAARD, Smedemester, er født den 1. April 1875 i Snedsted som Søn af Smedemester L. Krogsgaard og Hustru Maren Kirstine, født Christensen. Gift 1907 med Ane Nørregaard. Smedemester i Snedsted siden 1906, Formand for Snedsted tekniske Skole siden 1931, Sognefoged siden 1922. Kommunekasserer siden 1932.

CHRISTIAN NIKOLAJ NIELSEN, Snedkermester, er født den 17. Januar 1878 i Lemvig som Søn af Avlsbruger N. Chr. Bertelsen og Hustru. Gift 1900 med Kirstine Christensen. Medlem af Bestyrelsen for Snedsted tekniske Skole siden 1930.

NIELS CHRISTIAN CHRISTENSEN, Orgelbygger, er født den 19. Juli 1876 i Snedsted Sogn som Søn af Husmand Hans Chr. Christensen og Hustru Gertrud Marie, født Nielsen. Gift 1903 med Anine Nielsen. — Har i en Aarrække drevet Forretning i Thisted, nedsatte sig i Snedsted i 1918, Ejer af det bekendte Orgelbyggeri i Snedsted.

JENS YDE BRED AHL, Købmand, er født den 5. Juni 1880 i Aarup som Søn af Gaardmand Niels Bredahl og Hustru Trine, født Christensen Yde. Gift 1916 med Marie Fink. Uddannet ved forskellige Købmandsforretninger. Nedsat sig som Købmand i Aarup.

CHRISTIAN NØRGAARD JESPERSEN, Købmand, er født den 5. Oktober 1872 i Nørhaa som Søn af Gaardmand Jesper Jespersen og Hustru Maren, født Simonsen. Uddannet ved forskellige Købmandsforretninger. Nedsat sig som Købmand i Gl. Snedsted.

LAURITZ MARTINUS ANDERSEN, Møllejejer, er født den 20. Februar 1887 i Sjørring, som Søn af Møller Jens Chr. Andersen og Hustru Inger Katrine, født Christoffersen. Gift 1911 med Else Nielsen. Udlært som Møller hos Faderen. Ejer af Elsted Mølle.

JOHANNES YDE, Møllejejer, er født den 12. Juli 1888 i Hundborg som Søn af Landmand senere Købmand Christen Olsen Yde og Hustru Else, født Dybdahl. Gift 1914 med Kirstine Bisgaard. Uddannet som Møller. Ejer af Aarup Mølle.

Chr. N. Nielsen,
Snedkermester.

N. Chr. Christensen,
Orgelbygger.

J. Yde Bredahl,
Købmand.

Johs. Yde,
Møllejer.

LARS CHR. NIELSEN, Købmand, er født d. 29. November 1901 i Beersted pr. Snedsted som Søn af Smedemester Niels Larsen Nielsen og Hustru Mette Kirstine, født Petersen. Gift 1924 med Anna Petersen. Uddannet ved forskellige Købmandsforretninger. Nedsat sig som Købmand i Aarup.

ANNA MIKKELSEN, Distriktsjordemoder, er født den 3. Maj 1895 i Bedsted som Datter af Anders Christensen Grove og Hustru Karen Marie, født Pedersen. Gift 1917 med Mejeriejer Mikkelsen (død). Jordemodereksamen i 1921, Jordemoder i Nørhaa fra 1921—24, Jordemoder i Aarup siden 1924.

Medlemmer af Snedsted Sogneraad er følgende: Mejeribestyrer N. C. Nielsen, Formand, Cementstøber J. P. Vestergaard, Smedemester P. Krogsgaard, Gaardejer Chr. Hove, Landpostbud Mort. Kristensen, Snedker Carl Rysgaard, Boelsmand M. M. Eriksen.

A. Mikkelsen,
Jordemoder.

SØNDERHAA HØRSTED KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Nørhaa, Hørdum, Hassing, Hvidbjerg og Bedsted.

Sønderhaa Kirke, der er beliggende i Sønderhaa Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et Vaabenhuis, der ligger mod Nord. Kirken, der er ret stor i Forhold til Sognets Størrelse, ses viden om. Altertavlen bærer et Maleri, der forestiller Nadveren. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

Hørsted Kirke, der er beliggende i Hørsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhuis, der ligger mod Syd. Kirken, der er meget lille, er gentagne Gange blevet ombygget. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Christus vel-signer de smaa Børn. Ganske almindelig Prædikestol. Døbefonten er af Granit.

A. K. Frederiksen,
Lærer.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforening, Sparekasse m. m.

Skolevæsenet i Sønderhaa-Hørsted Kommune bestaar af følgende Skoler: Sønderhaa Skole, der er opført i 1915, og Hørsted Skole, der er opført i 1897.

A. K. FREDERIKSEN, Lærer, er født d. 1. Maj 1895 i Ørum. Dimitteret 1919 fra Nørre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Hørsted Skole siden 1925.

Chr. Nielsen,
Uddeler.

Sønderhaa Brugsforening er oprettet den 1. April 1919. Medlemsantallet er ca. 100. Formand er Gaardejer M. C. Nielsen Bach. Foreningens Uddeler er Chr. Nielsen, der har været ved Brugsforeningen siden 1923.

Medlemmer af Sønderhaa-Hørsted Sogneraad er følgende: Gaardejer N. Nicolaisen, Formand, Gaardejer Poul Holm, Gaardejer Kristoffer Holm, Gaardejer Anton Odgaard, Gaardejer Th. Thomsen.

HARRING-STAGSTRUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Skyum, Hørdum, Hørsted, Snedsted og Skjoldborg.

Harring Kirke, der er beliggende i Harring Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen er smukt udskaaret. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit. Tidligere fandtes i Kirken en smuk, katolsk Lysekrone, denne opbevares nu i Nationalmuseet.

Stagstrup Kirke, der er beliggende i Stagstrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Vaabenhus, der ligger mod Syd. Kirken har baade haft et Taarn og et lille Apsis. Taarnet skal være nedbrændt i 1809—10, og Apsiden nedrevet ved en Restauration af Kirken. Prædikestolen er ganske enkel. Døbefonten er af Granit.

Øland, der er en gammel Herregaard, tilhørte forudm Familien Glob. 1348 skødede Poul Glob Øland og alt sit Gods i Hassing Herred til sin Hustru Margrete. 1477 pantsatte Kong Kristian den 1. Gaarden til Fru Ingeborg Ottesdatter Rosenkrantz. — 1525 blev den af Kong Frederik den 1. forlenet til Niels Kjeldsen Juel. I 1789 solgtes Gaarden til en Thisted Købmand Chr. Lassen Winther. 1863 købte C. Nybye Gaarden. Han spillede en stor Rolle i Thy og kaldtes spøgende „Kongen af Thy“. Han plantede den store Park, der er omkring Øland, uddybede de gamle Voldgrave, saa Ølands Have og Park efter Thylandske Forhold er noget ret enestaaende.

I Parken er rejst en Mindesten for ovennævnte C. M. Nybye. Man siger, at ovennævnte Poul Glob, der var Broder til den berømte Børglumbisp, skal være dræbt paa Øland. Efter Sagnet er der i den store Høj i det gamle Voldsted begravet en Guldplod, der kommer til Syne, naar Gaarden er brændt 3 Gange. Der maa ikke graves i Højen forinden, i saa Fald times der Ejeren en Ulykke. Gaarden er brændt 2 Gange, sidst i 1850.

Øland.

I 1909 overtog den nuværende Ejer, V. Fibiger, Gaarden.

V. Fibiger,
Proprietar.

VILHELM FIBIGER, Proprietar, er født d. 11. Februar 1886 i Aarup som Søn af Lærer Fibiger og Hustru, født Friedrichsen. — Gift 1909 med Astrid Klint-Sørensen, Datter af Proprietar P. Sørensen og Hustru. Sogneraadsmlem fra 1917 - 21, Menighedsraadsmlem fra 1916, Medlem af Landsstyrelsen for Santhalmmissionen, af Hovedbestyrelsen for Det blaa Kors i Danmark og af Herregaardsmissionens Bestyrelse, Medlem af Bestyrelsen for Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring og af Forretningsudvalget og Bestyrelsen for Dansk Kirke i Udlandet, Folketingsmand for Thisted Amtskreds fra 1920, Næstformand i Partiets Folketingsgruppe fra 1928, Ejer af Hovedgaarden Øland siden 1909.

I Kommunen findes endvidere følgende: Præstegaard, Brugsforening, Mejeri, Teglværk, Sparekasse, en Del Fabrikker m. m.

Skolevæsenet i Harring-Stagstrup Kommune bestaar af følgende Skoler: Harring Skole, der er opført 1891, Stagstrup Skole, hvis nuværende Bygning er opført 1924, Sundby Skole og Gerup Skole.

ANTON CHRISTENSEN, Lærer, er født den 6. Juni 1868 i Vestervig Sogn som Søn af Lærer Chr. Andersen og Hustru Ane Kirstine, født Jensen. Gift 1893 med Karen Kirstine Jensen. Dimitteret 1887 fra Ranum Seminarium. Førstelærer i Ræver fra 1893-1902. Ansat som Enclærer ved Harring Skole siden 1902.

VALDEMAR BANGSGAARD, Lærer, er født d. 13. August 1882 i Skyum Sogn. Dimitteret 1907 fra Ranum Seminarium. Ansat som Lærer ved Stagstrup Skole siden 1917.

Parti fra Stagstrup.

PEDER JENSEN, Gaardejer, er født d. 18. Januar 1858 i Sjørring Sogn som Søn af Gaardejer Jens Pedersen og Hustru Ane, født Nielsdatter. Gift 1917 med Noline Christiansen. Uddannet som Landmand. Ejer af Gaarden Østergaard 1882, Formand for Thylands Hesteforsikring, Formand for Sogneraadet fra 1899—1900 og fra 1901—03.

MARTIN JOHANSEN, Teglværksejer, er født den 26. November 1859 som Søn af Niels Johansen og Hustru Marie Sofie, født Tistrup. Gift 1920 med Caroline Sørensen. Medejjer og Bestyrer af Sundby Teglværk.

SALOMON HARKJER MØLLER, Møllejejer, er født den 7. April 1830 i Elsted som Søn af Møllejejer Møller og Hustru Else, født Salomonsen Harkjer. Gift 1906 med Mariane Langgaard Petersen. Uddannet som Møller, Ejer af Harring Mølle.

JAKOB MIKKELSEN, Købmand, er født d. 12. Oktober 1884 i Vestervig Sogn som Søn af Snekker Anders Chr. Mikkelsen og Hustru Sidsel, født Jensen. Gift 1911 med Dagmar Theodora Jensen. Uddannet ved forskellige Købmandsforretninger, nedsat sig som Købmand i Stagstrup, Medlem af Menighedsraadet i 10 Aar.

BERNTH THEODOR CHRISTENSEN, Smedemester, er født den 12. December 1895 som Søn af Husmand Simon Christensen og Hustru Anna Marie, født Nielsen. Gift 1921 med Anna Viktoria Kusk. Uddannet hos Smed Sørensen i Helligsø-Ydby. — Nedsat sig som Smedemester i Stagstrup 1926,

Formand for Kristelig dansk Fællesforbund for Smedemestre i Jylland fra 1928—32, i Bestyrelsen for samme, Formand for K.F.U.M., Fører for K.F.U.M.-Spejdere i Harring-Stagstrup Kommune.

P. Jensen.
Gaardejer.

M. Johansen,
Teglværksejer.

J. Mikkelsen,
Købmand.

B. Th. Christensen,
Smedemester.

Medlemmer af Harring-Stagstrup Sogneraad er følgende: Gaardejer N. Nielsen, Formand, Gaardejer M. Stentoft, Gaardejer M. Christensen, Boelsmand N. Møller, Gaardejer Anders Jensen, Boelsmand Carl Christensen, Bilvognmand Peter Vestergaard.

SKYUM HØRDUM KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Hillerslev, Stagstrup, Harring, Hørsted, Sønderhaa, Hassing, Villerslev.

Skyum Kirke, der er beliggende i Skyum Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen forestiller Christus og Synderinden. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit. I Kirken er fundet nogle ganske interessante Kalkmalerier.

Hørdum Kirke, der er beliggende i Hørdum Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Kirken skal forud have haft et meget stort Taarn, men dette blev nedrevet for godt 100 Aar siden. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Nadveren. Prædikestolen er fra omkring 1730. Døbefonten er af Granit.

Irup, der er beliggende i Hørdum Sogn, er en meget gammel Herregaard, som i katolsk Tid tilhørte de børglumske Bisper. Hvis Biskopperne ikke selv boede paa Gaardene, havde de deres Official, der kunde varetage deres Interesser. Af disse Vikarer, som har boet paa Irup, kan nævnes: Anders Mathisen, der var Præst og Bispens

Irup.

Official i Irup 1449. I 1454 nævnes en Hr. Jens Nielssøn, derefter Thomas Persøn, og i 1474 Laurids Marquirdsøn, der var Præst og Bispens Official i Irup. Efter at Gaarden ved Reformationens Indførelse i Danmark 1536, var kommen i Kongens og Kronens Eje, fik A. Skeel af Kongen Gaarden i Forlening. 1552 blev den forlenet til Herman Skeel. I 1556 blev den solgt til Knud Gyldenstjerne til Aagaard, hvis Enke Fru Jytte Podebusk besad denne indtil 1579. 1664 nævnes Hr. Tage Thott, dennes Søn Ove Thott solgte med Kongens Tilladelse Gaarden til Albert von Itzen. Dennes Søsterdatter Hedevig von Itzen, der var gift med den bekendte Justitsraad Herman Christian Helverskov, havde derefter Irup. Efter hende tilhørte den Svigersønnen Jens Jørgen Hop. Derefter nævnes Generalauditør Andreas Høyer, der 1768 solgte Gaarden til Forpagter Mads Ilum, der udstykkede det meste af Gaarden. Igennem de efterfølgende Tider har Gaarden haft forskellige Ejere, indtil den i 1913 kom til nuværende Ejer, Proprietær Johannes Sørensen, der overtog Gaarden efter sin Moder.

John Sørensen,
Proprietær.

JOHANNES SØRENSEN, Proprietær, er født d. 10. August 1881 paa Hovedgaarden Irup som Søn af afdøde Godsejer Anders Sørensen og Hustru Ane Sofie, født Bendsen. Gift 1906 med Ingeborg Christensen. Uddannet ved Landvæsenet. Overtog Hovedgaarden Irup i 1913, Medlem af Sogneraadet.

Tøttrupgaard, der ligeledes er beliggende i Hørdum Sogn, er en ret gammel Gaard. Det første, man hører om den, er i 1754, da den skal have tilhørt en Birkedommer V.

Tøttrupgaard.

Herbst. I 1831 købte nuværende Ejers Bedstefader, Niels Korsgaard, Tøttrupgaard.

MADS CHRISTIAN KORSGAARD, Proprietær, er født d. 25. August 1883 paa Tøttrupgaard som Søn af Proprietær Mads Peter Korsgaard og Hustru Kristine Marie, født Kristensen. Gift 1908 med Hedvig Sørensen. Ejer af Tøttrupgaard, Medlem af Lands Bestyrelsen for Danske Landbrugeres Kodforsyning, Amdraadsmedl. fra 1922, N. F. i A S Thisted Bryghus' Bestyrelse fra ca. 1926, m. m.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Sygehus, Apotek, Kro, Brugsforeninger, Elektricitetsværk, Hoteller, Bank, en Del Fabrikker, Jernbanestation.

Skolevæsenet i Skyum-Hørdum Kommune bestaar af følgende Skoler: Skyum søndre Skole, Skyum nordre Skole, Hørdum Skole og Koldby Skole.

Skyum søndre Skoles nuværende Bygning er opført i 1906, og før den Tid laa Skolen ved Skyum Kirke, og var da fælles Skole for hele Sognet. Skolen er 2-klasset med ca. 30 Børn.

Hørdum nuværende Skolebygning er opført i 1899. Før den Tid laa Skolen ved Hørdum Kirke. Skolen er nu 4-klasset med ca. 120 Børn.

Koldby Skole er opført i 1884 og udvidet i 1926. Skolen er 4-klasset med ca. 100 Børn.

N. Hove-Andersen,
Lærer.

NIELS HOVE-ANDERSEN, Lærer, er født den 7. December 1872 i Boddum Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1897 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Lærer ved Skyum Skole siden 1910.

NIELS CHRISTIAN LARSEN, Førstelærer, er født d. 26. Marts 1889 i Ishøj Sogn. Dimitteret 1914 fra Blaagaards Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Hørdum Skole siden 1918.

K. F. DAM FREDERIKSEN, Førstelærer, er født den 12. Januar 1893 i Hørdum Sogn. — Dimitteret 1915 fra Hjørring Seminarium. Ansat som Enelærer ved Koldby Skole fra 1920-26 og fra 1926 som Førstelærer ved samme.

N. Chr. Larsen,
Førstelærer.

Koldby Sygehus er opført i 1891—92 af Thisted Amt med Tilskud fra de omliggende Kommuner under Ledelse af Arkitekt Vintoft, Viborg. Sygehusets første Læge var den ansete Læge G. F. Bloch, der var Læge i Koldby fra 1875—1903. Det oprindelige Sygehus, der havde Plads til 10 Patienter, var en lang enetages Bygning med Facade og Korridor mod Nordøst og 6 Sygeværelser mod Sydvest. Der var to Afdelinger — Epidemi og blandet — adskilt ved en Midtergang med Indgang til Operationsstue, Køkken, Sygeplejerskens Værelse m. m. Det oprindelige Personale bestod af 1 Sygeplejerske, 1 Kokkepige og en Sygehuskarl. I 1915 ombyggedes Sygehuset og udvidedes med en ny Sidefløj, i hvilken Epidemiafdelingen nu findes. I den nye Bygning er der endvidere i Stueetagen Værelse for Sygeplejersken, Spisestue, Kontor og Laboratorium. Paa første Sal to store Sygestuer og en Del Funktionær- og Elevværelser. I den gamle Fløj, der nu benyttes til medicinsk-kirurgiske Patienter, findes en stor, velindrettet Operationsstue, en mindre Forbindelsesstue, Lokaler til Røntgen og Lysbehandling m. v. I 1928 byggedes ved den østre Ende af Hovedfløjen en ny Fløj, der rummer Køkkenlokaler, Badeværelse m.m. Sygehuset er derefter i alle Henseender fuldt moderne indrettet med elektrisk Lys, Centralvarme, Vandindlæg, gode Afløbsforhold, eget Vaskeri, velforsynet med alle moderne tekniske Hjælpemidler. Der er Plads til 25 Patienter, deraf 8 epidemiske. Personalet bestaar af 1 Oversygeplejerske, 3 Elever og 4 andre Funktionærer.

HOLGER LÜTZHØFT CHRISTENSEN, Sygehuslæge, er født d. 8. September 1886 i Odense som Søn af Sognepræst C. P. Christensen og Hustru Agnes, født Lützhøft. Gift 1918 med Ellen Helene Larsen. Student 1905 fra Horsens. Cand. med. 1913, Kandidat paa Odense Sygehus og Aarhus Kommunehospital

kirurgiske Afdeling samt paa Øresundshospitalet, Reservelæge ved Fødselsstiftelsen i Aarhus, kost. Distriktslæge i Julianehaab, Grønland, et Aar fra 1916—17, Sygehuslæge ved Koldby Sygehus fra 1. Januar 1919, Formand for Sundhedskommissionen.

H. L. Christensen,
Sygehuslæge.

HENRIETTE NICOLAISEN, Led. Sygeplejerske, er født d. 22. Oktober 1888 i Vejle som Datter af Værkfører N. Nicolaisen og Hustru Mette, født Hansen. Uddannet paa den Kellerske Aandssvageanstalts Sygehus og Vejle Amtssygehus samt Barnepleje paa Rigshospitalets Fødselsstiftelse, Sygeplejerske paa Svendborg Sygehus i 1 Aar og paa Brande Sygehus i 3 Aar, ansat som ledende Sygeplejerske ved Koldby Sygehus siden 1926.

H. Nicolaisen,
Led. Sygeplejerske.

Koldby Apotek.

Koldby Apotek blev aabnet den 20. November 1877 som Hjælpeapotek til Vestervig Apotek, men allerede i Marts 1869 blev den første Ansøgning om Apotek i Koldby indsendt. - Ved kgl. Resolution af 13. Okt. 1897 blev det bestemt, at Koldby Hjælpeapotek skulde nedlægges 1. August 1898, og at der fra det Aar skulde oprettes et selvstændigt Apotek.

Den første privilegerede Apoteker i det selvstændige Apotek var cand. pharm. A. Fleischer Hansen. I 1907 fik Koldby et Hjælpeapotek i Hundborg, men dette blev selvstændigt i 1917. Apotekets nuværende Ejer er J. J. Jensen.

JENS JØRGEN JENSEN, Apoteker, er født den 28. Februar 1876 i Oustrup som Son af Snedkermester J. Chr. Jensen og Hustru Anna Marie, født Jørgensen. Gift 1916 med Anne Marie Petersen. Uddannet paa Maribo Apotek fra 1892—95, Medhjælpereksamen April 1896, Kandidateksamen April 1906, fungeret paa Apotekerne i Rodby, Maribo og Kolding Løveapotek i 17½ Aar, fik Bevilling derfra, overtog Koldby Apotek den 23. Januar 1927.

J. J. Jensen,
Apoteker.

Hørdum Andelselektricitetsværk er oprettet i 1912 og var da et I/S. Til at begynde med var der kun 9 Forbrugere, nu er man oppe paa et Antal af 100. Værket ledes af en Bestyrer.

KRISTIAN MUNKHOLM, Bestyrer, er født den 20. August 1887 i Sønderholm Sogn. Ansat som Bestyrer af Hørdum Elektricitetsværk siden 1924.

Kr. Munkholm,
Bestyrer.

Thylands Landhaandværker- og Borgerforening er oprettet i 1880. -- Foreningen omfattede fra Begyndelsen af hele Thy, men nu omfatter den kun Hørdum Sogn. Foreningen er den ældste Haandværkerforening i hele Thy. Foreningens Formaal er at varetage Haandværkerstandens Interesser i Almindelighed og fremme dens Dygtighed ved et frugtbart Arbejde mellem Haandværkere. Dette Maal søger Foreningen at

N. Kaagaard,
Smedemester.

V. P. Fink,
Snedkermester.

Kr. Søndergaard,
Murermester.

V. Pedersen,
Malermester.

naa ved selskabelige Møder, Foredrag og ved foranstaltede Udstillinger og Basarer. Og det ved Udstillingen mulig fremkomne Overskud fordeles efter Bestyrelsens Skøn mellem Haandværkerforeningen og Teknisk Skole.

Koldby Haandværker- og Borgerforening. - Foreningens Formaal er de samme som Thylands Landhaandværker- og Borgerforenings Opgaver, nemlig at varetage Haandværkerstandens Interesser. Foreningens første Formand var Skomager J. Andersen, der var Formand fra Stiftelsen til 1919. Derefter blev Apoteker Sørensen Formand fra 1919—24. I 1912 skænkede Købmand Chr. Møller en Grund, der er beliggende paa Vejen til Snedsted. Formaalet hermed var at oprette et Alderdomshjem, og dette blev opført i 1925, efter at Dyr-læge Søgaard Christensen havde givet et Bidrag til dette paa 500 Kroner, samt at der blev samlet ca. 2000 Kroner ved en Del Basarer. — Ialt blev der indsamlet ca. 13 14000 Kroner.

Skyum Brugsforening er oprettet i 1905. Medlemsantallet er ca. 150. Foreningens Uddeler er J. Kirk Vilsbøll, der har været ved Brugsforeningen siden 1918.

Hørdum Brugsforening er oprettet i 1906. Medlemsantallet er ca. 185. Foreningens Uddeler er J. Olesen, der har været der siden 1920.

Koldby Brugsforening er oprettet i Aaret 1893. — Medlemsantallet er ca. 200.

Foreningens Uddeler er Christian Jensen, der har været ved Brugsforeningen siden 1924.

Hørdum Mølle er opført ca. 1843 af Møller Jens Møller. Blev i 1871 solgt til Møller Nielsen Langgaard, der i 1911 afstod den til sin Søn Anders Jensen Langgaard. — Møllen er en hollandsk Vindmølle, der drives ved Motorkraft.

Den gamle Kro i Koldby.

Hørdum Mølle.

H. Christensens Købmandstøretning i Hørdum. i Skyum Præstegaard som Datter af Præstegaardsforpagter Christen Bangsgaard og Hustru Johanne, født Thorsted-Jacobsen. Gift 1902 med afd. Niels Korsgaard Nyeboe. Indehaver af den gamle Kro i Koldby.

ANDERS JENSEN LANGGAARD, Møllejeer, er født d. 2. November 1887 som Søn af Møller Nielsen Langgaard og Hustru Johanne, født Yde. — Gift 1911 med Karen Lundby Nielsen. Uddannet som Møller. Overtog Møllen i 1911 efter Faderen.

Hørdum østre Mølle laa oprindelig udenfor Thisted By og var bygget som Papirmølle. For 55 Aar siden flyttedes Møllen til Hørdum, og Aaret efter blev den omdannet til motordrivende.

NIELS PETER MARTINUS JENSEN, Møllejeer, er født d. 27. September 1900 i Stagstrup som Søn af Tømrer Anton Jensen og Hustru Kristiane, født Christensen. Gift 1929 med Nicoline Christensen. Uddannet som Møller, Ejer af Hørdum østre Mølle.

HANS CHRISTENSEN, Købmand, er født den 12. Marts 1870 i Ribe som Søn af Gartner Hans Christensen og Hustru Sofie Benedicte, født Schantz. Gift 1918 med Jensine Kirstine Søgaard. Uddannet ved forskellige Købmandstøretninger, nedsat sig som Manufakturhandler i Hørdum.

JENSINE NYEBOE, Kroejerske, er født d. 1. Juli 1878

A. Jensen Langgaard,
Møllejeer.

N. M. P. Jensen,
Møllejeer.

H. Christensen,
Købmand.

J. Nyeboe,
Kroejerske.

CHRISTIAN THEODOR MIKKELSEN, Købmand, er født d. 22. Septbr. 1908 i Aarup pr. Snedsted som Søn af Gaardejer Mikkell Mikkelsen og Hustru Marie, født Nielsen. Uddannet ved forskellige Købmandstøretninger, nedsat sig som Købmand i Hørdum.

Chr. Th. Mikkelsen,
Købmand.

EINAR OVERGAARD, Købmand, er født den 28. August 1902 i Hvidbjerg Lyngs Kommune som Søn af Ejer af Hvidbjerg Kro, Chresten Overgaard og Hustru Margrethe, født Larsen. Gift 1929 med Kathrine Eliassen. Uddannet ved forskellige Købmandstøretninger, nedsat sig som Købmand i Hørdum.

E. Overgaard,
Købmand.

HANS CHR. JENSEN, Stationsforstander, er født d. 10. August 1870. Ansat ved D. S. B. 1886, Overassistent i Viborg fra 1912—20, ansat som Stationsforstander i Hørdum siden 1920.

SØREN PEDERSEN, Sognefoged, er født den 31. Marts 1882 i Villerslev som Søn af Gaardejer Peder Pedersen og Hustru Mette Marie, født Sørensen. Gift 1924 med Ane Katrine Hausen. Uddannet ved Landvæsenet, Gaardejer i Hørdum, Sognefoged for Hørdum Sogn siden 1923.

N. K. Gregersen,
Dyrlæge.

H. Jensen,
Bogtrykker.

I. Sørensen,
Kirkebetjent.

Fr. Andersen,
Bestyrerinde.

NIELS K. GREGERSEN, Dyrlæge, er født den 6. Oktober 1903 i Arnborg Sogn, Ringkøbing Amt, som Søn af Gaardejer Gregers Jensen Gregersen og Hustru Andrea Marie, født Andersen. Gift 1933 med Asta Christensen. Dyrlægeeksamen Januar 1932, Vikar i Roskilde, Sorø, Taastrup, Tryggelev paa Langeland, Øster-Jølby paa Mors, Sulsted, Vrendsted, nedsat sig som praktiserende Dyrlæge i Koldby.

HJALMAR JENSEN, Bogtrykker, er født den 23. Maj 1909, som Søn af Muremester Johan Jensen og Hustru Kirstine Østergaard Jensen. Nedsat sig som Bogtrykker i Koldby.

I. SØRENSEN, Kirkebetjent, er født den 24. Oktober 1889 i Hørdum som Søn af Gartner Søren Sørensen og Hustru Johanne, født Jensen. Gift 1917 med Anna Marie Nielsen. — Ansat som Kirkebetjent ved Hørdum Kirke.

FREDERIKKE ANDERSEN, Bestyrerinde, er født den 1. November 1853 som Datter af Peter Pallelsen og Hustru Kirsten Marie, født Møller. — Gift med afdøde Skomagermester Johs. Andersen. — Bestyrerinde af Koldby Central siden 1914.

J. M. Knattrup,
Jordemoder.

MARGRETHE DORTHEA PEDERSEN, Distriktsjordemoder, er født den 22. Maj 1869 i København som Datter af Hans Jørgen Johansen og Hustru Johanne Marie, født Pedersen. Gift 1889 med afd. Kresten Pedersen. Jordemodereksamen 1895, Distriktsjordemoder i Koldby.

JOHANNE MARIE KNATTRUP, Jordemoder, er født den 24. Februar 1894 i Skyum som Datter af Gaardejer Chr. Morsing og Hustru Petrea, født Svejgaard. Gift 1922 med afd. Landmand Chr. J. Knattrup. Jordemodereksamen 1927, Distriktsjordemoder i Koldby, derefter Jordemoder i Vester-Vandet.

Medlemmer af Skyum Hørdum Sogneraad er følgende: Vognmand V. Nielsen, Formand, Gaardejer J. Chr. Krabbe, Proprietær J. Sørensen, Josef Søndergaard, Vognmand Kr. Jensen, Gaardejer Carl Knakkegaard, Maler V. Pedersen.

HASSING VILLERSLEV KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Hørdum, Sønderhaa, Bedsted, Grurup, Visby og Skyum.

Hassing Kirke, der er beliggende i Hassing Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus. Kirken skal være ældgammel, men er igennem Tiderne stadig blevet ombygget, saadan at den nu staar i en hel anden Skikkelse end forud. Den smukke, udskaarne Altertavle bærer et Maleri, der forestiller Korsfæstelsen. — Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

Villerslev Kirke, der er beliggende i Villerslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Taarn og et Vaabenhus mod Syd. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen er fra omkring 1650erne. Døbefonten er af Granit.

Villerslev Skole.

Villerslev nuværende Skolebygning er opført i 1917. -- Skolen er 4-klasset med ca. 80 Børn.

VILHELM NIELSEN GRØN, Førstelærer, er født den 21. December 1886 i Agger Sogn. Dimitteret 1908 fra Ranum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Villerslev Skole siden 1915. Bogholder for Hassing Villerslev Sparekasse.

M. Søndergaard,
Uddeler.

Hassing Brugsforening er oprettet den 4. Marts 1892. Formand er Gaardejer Jens Møller Poulsen. Medlemsantallet er ca. 130. Foreningens Uddeler er M. Søndergaard.

M. SØNDERGAARD, Uddeler, er født den 23. December 1894 i Heltborg-Visby Kommune. Ansat som Bestyrer af Hassing Brugsforening siden 1921.

CHR. NICOLAJ SØRENSEN, Købmand, er født den 29. Juli 1906 i Skyum som Søn af Gaardejer Anders Kjær Sørensen og Hustru Johanne født Kirk. Uddannet ved forskellige Købmandsforretninger. Nedsat sig som Købmand i Hassing.

Vilh. N. Grøn,
Førstelærer.

Medlemmer af Hassing-Villerslev Sogneraad er følgende: Gaardejer L. Gade, Formand, Købmand P. N. Dybdahl, Fabrikant N. Nielsen, Gaardejer L. Christensen, Bestyrer Andreas Olesen, Husmand Poul Kl. Christensen, Gaardejer P. Jensen.

VISBY SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Heltborg, Grurup, Hassing, Villerslev.

Visby Kirke, der er beliggende i Visby Sogn, er en meget gammel Kirke, der forud var indviet til Johannes Døberen. Den bestaar af et lille Kor og Skib. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen, der er fra omkring 1590erne, er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit. Tidligere fandtes i Kirken et Par smukke, gamle, interessante Alterstager, der forud var skænket Kirken, disse opbevares nu paa Nationalmuseet.

Johs. Wolf,
Sognepræst.

JOHANNES WOLF, Sognepræst, er født den 16. Marts 1876 i København. Gift 1917 med Thyra Margrethe West. Cand. theol. 1913, Statens Biblioteks Kursus 1913, Lærer ved Statens Straffeanstalt i Nyborg 1914, Kaldskapellan for Øster- og Vester-Hassing 1915, kaldet som Sognepræst for Visby og Heltborg Sognes Menigheder siden 1915.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Udskibningssted, en Del Forretninger m. m.

Skolevæsenet i Visby Sogn bestaar kun af en Skole, nemlig Visby Skole, der er opført i 1898. Skolen er 2-klasset med ca. 45 Børn.

BJARNE RIIS, Lærer, er født den 21. Marts 1905 i Hvidbjerg Sogn. — Dimitteret 1926 fra Gedved Seminarium. Ansat som Lærer ved Visby Skole siden 1930.

Medlemmer af Visby Sogneraad er følgende: Gaardejer A. Jørgensen, Formand, Gaardejer H. Vestergaard, Smedemester N. P. Andersen, Gaardejer Pejter Andersen, Købmand Chr. E. Nielsen, Lærer G. M. Krejberg, Gaardejer Jens Lyngklip.

BEDSTED GRURUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Hassing, Hvidbjerg, vesten Aa, Ørum, Vestervig, Visby, Heltborg, Hurup.

Bedsted Kirke, der er beliggende i Bedsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn, Vaabenhus og et lille Apsis, der er opført ved Kirkens sidste Restauration i 1923. Altertavlen, der er smukt udskaaret, er opsat og bekostet af Fru Elisabeth Sofie Rantzau til Tandrup i 1690erne. Prædikestolen er ligeledes bekostet af en af Ejerne til Tandrup, nemlig Jak. Lykke. Døbefonten, der er af Granit, har en meget smuk Himmel. Det smukke Orgel er skænket af den nuværende Ejer af Tandrup.

Grurup Kirke, der er beliggende i Grurup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Korsfæstelsen. Døbefonten er af Granit.

Tandrup, der er en meget gammel Herregaard, nævnes i 1391 og tilhørte da Petrus Nielsen. 1413 tilhørte den Niels Eriksen. 1439 Bo Høg, og 1484 tilhørte den Væbneren Hans Barsebæk. 1512 Væbneren Niels Krabbe, der var gift med Kirsten Høg. Deres Datter, Karen Krabbe, havde derefter Gaarden, hun var gift med Ejler Lykke. Dennes Søn, Niels Lykke, havde derefter Gaarden, han var gift med Karen Gyldenstjerne. — Efter sigende døde han paa Tandrup 1575. Gaarden tilhørte derefter deres Søn, Jac. Lykke. I 1690erne tilhørte den Oberst v. Bassen. Tandrup tilhørte efter dennes Død Enken, Fru Elisabeth Sofie Rantzau, der senere giftede sig med Brigader og Amtmand Hans

Tandrup.

Eifler. Deres Svigersøn, Løjtnant Chresten Leth, fik derefter Gaarden, han var gift med Marie Charlotte Amalia Giedde. Efter Løjtnant Leths Død i 1736 giftede Enken sig med Klingenberg til Ørum. Deres Søn, Major Poul v. Klingenberg, havde derefter Gaarden.

Igennem de efterfølgende Tider har Gaarden haft forskellige Ejere, indtil den i 1849 blev købt af nuværende Ejers Fader, C. Lützhøft, der døde i 1876.

HANS HENRIK LÜTZHØFT, Proprietær, er født d. 11. Maj 1859 paa Tandrup som Søn af Proprietær Christian Lützhøft og Hustru Augusta, født Lützhøft. Gift 1887 med Johanne Refsgaard. Uddannet ved Landvæsenet, Forvalter paa forskellige Gaarde, overtog Hovedgaarden Tandrup i 1892, tidligere Formand for Bedsted-Grurup Sogneraad, Medlem af Thisted Amtsraad fra 1904-16, Formand for Bankraadet for A/S Thylands Bank i Hurup, Formand for Laanebestyrelsen for Thisted Amt fra 1918, Medlem af Tilsynsraadet for Landbygningernes Brandforsikring og af det kgl. Landhusholdningselskabs Bestyrelsesraad.

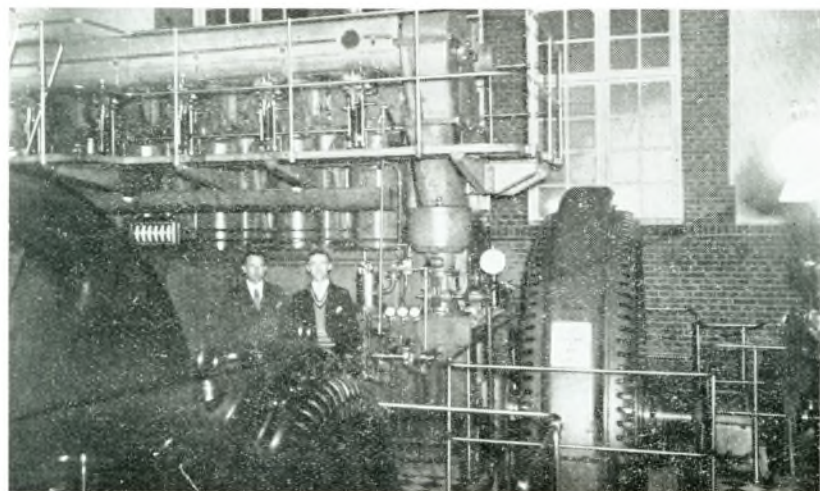

H. H. Lützhøft,
Proprietær.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Mejerier, Teknisk Skole, Hoteller, Bank, Andelselektricitetsværk, Møller, Kroer, Jernbanestationer, en Del Fabrikker, Alderdomshjem m. m.

Skolevæsenet i Bedsted-Grurup Kommune bestaar af følgende Skoler: Gl.-Bedsted Skole, Gammelby Skole og Grurup Skole.

Andelsselskabet Thy Højspændingsværk i Bedsted. Paa den stiftende Generalforsamling, som afholdtes den 6. Oktober 1913, vedtoges det at bygge et Højspændings-elektricitetsværk til Forsyning af Oplandet med elektrisk Strøm. Selskabet ledes af et Repræsentantskab, som igen vælger en Bestyrelse, der bestaar af 11 Medlemmer, og denne valgte til Formand Hr. Gaardejer Ole Hedegaard, pr. Bedsted. — Hr. Hedegaard har med Undtagelse af en kortere Periode, i hvilken nuværende Folketingsmand Chr. Fuglsang, Hurup, var Formand, beklædt denne Post og er stadig Formand for Selskabet. Værket begyndte Driften den 26. Februar 1915 med en Maskinkraft bestaaende af 2 Stk. Dieselmotorer paa henholdsvis 90 og 180 H.K. Til Oplandet skete Strømforsyningen gennem 33 Transformatorstationer, hvortil leveredes Drejestrøm med en Spænding af 10,000 Volt. — Det viste sig dog ret snart, at denne Spænding

Parti fra Maskinhallen.

ikke kunde anvendes, idet den nære Beliggenhed ved Vesterhavet havde til Følge, at der paa Isolatorerne afsattes en Del Salt, som forarsagede Afledning, og denne kunde blive saa kraftig, at det ret hyppigt forarsagede Driftsforstyrrelser. — Man gik derfor til at nedsætte Spændingen til 6,000 Volt, og denne Spænding benyttedes stadig.

Forbruget forsynes med Spænding 380/220 Volt. — I 1917 udvidedes Centralen med 1 Stk. 400 H.K. Dieselmotor, medens Transformatorstationernes Antal udvidedes med 22 Stk., saaledes at der nu var 55 ialt. I 1919 udvidedes igen med 8 Stk., og der sluttedes Kontrakt med Vandbygningsvæsenet om Levering af Strøm til Thyborøn Havn, denne Kontrakt gælder i 25 Aar. I 1924 udvidedes Centralen med et Stk. 600 H.K. Dieselmotor, og der byggedes 1 ny Transformatorstation. I 1930 udskiftedes den 90 H.K. Dieselmotor, og den erstattedes med 1 Stk. 750 H.K., som anbragtes paa den gamle Maskines Plads. Centralen raader nu ialt over en Maskinkraft af 1930 H.K. I 1930-31 byggedes 6 nye Transformatorstationer, Antallet af disse er nu 71 Stk. med en samlet Tilslutning af 2,600 Forbrugere med ca. 38,800 Lampesteder og 5,650 H.K. Motorer. Værkets Driftsleder er A. Jensen.

ANTON JENSEN, Driftsleder, er født den 21. Marts 1882. Uddannet Maskinmester og statsautori- seret Installatør, ansat som Driftsleder af Thy Højspændingsværk i Bedsted siden den 1. Januar 1920.

KARL CHRISTENSEN, Maskinmester, er født den 17. April 1888 i Ørby, Tranebjerg, som Søn af Smedemester H. C. Christensen og Hustru Karen, født Rasmussen. Gift 1916 med I. A. M. Petersen (død 1931). Uddannet ved Maskinfaget og Elektroteknik, ansat som Assistent i 1916 ved Thy Højspændingsværk i Bedsted og som Maskinmester ved samme siden 1920. Medlem af Bedsted-Grurup Sogneraad siden 1929.

K. Christensen,
Maskinmester.

HANS EMIL NIELSEN, Kabelmester, er født den 20. April 1892 i Aarhus som Søn af Vognpasser H. J. Nielsen og Hustru K. Marie, født Poulsen. Gift 1919 med Hause Steenbuch. Uddannet som Elektriker i 1910, Kursus paa Askov Forsøgsmølle, ansat som Assistent ved Thy Højspændingsværk i Bedsted 1918 og som Kabelmester ved samme siden 1919, Medlem af Bestyrelsen for Bedsted tekniske Skole siden 1927, Formand for Bedsted Idrætsforening.

H. E. Nielsen,
Kabelmester.

Bedsted tekniske Skole oprettedes paa Initiativ af Malermester L. P. Madsen, som blev dens første Formand. Der begyndtes under meget beskedne Forhold i et Loftsværelse paa det daværende Afholdshjem. Dens første Lærer var Bygmester Chr. Jensen Hansen og senere Snedker Lykke i Tegning, senere toges almindelige Skolefag op. — Skolen maatte baade af Mangel paa Tilslutning og økonomiske Vanskeligheder standse et Par Aar, men saa blev der taget fat igen, samtidig med at der flyttedes til den da nyopførte Kommuneskole, hvor den siden har haft til Huse. Et stadig tilbagevendende Spørgsmaal har været Bygning af en Teknisk Skole. — I 1930 blev der nedsat Byggeudvalg, og man begyndte med at udarbejde Tegninger og Overslag, men Sagen maatte desværre opgives paa Grund af de dengang allerede be-

Parti af Gaarden Søvang.

gydende vanskelige Pengeforhold. Elevantallet har i Aar, 1934, været 41 fordelt i 5 Klasser med 5 Lærere. Dens nuværende Bestyrelse bestaar af følgende: Karetmager Chr. Krogsgaard, Formand, Malermester Alfred Jensen, Kasserer, og Smed Anton Jensen.

Chr. Krogsgaard,
Formand.

CHRISTEN KROGSGAARD, Karetmager, er født den 26. April 1888 i Snedsted som Søn af Smedemester L. Krogsgaard og Hustru Maren Kirstine, født Christensen. Gift 1914 med Margrethe Poulsen. Karetmager i Bedsted siden 1913, Formand for Bedsted tekniske Skole siden 1927, Medlem af Bedsted-Grurup Menighedsraad siden 1930, Medlem af Bestyrelsen for Hjelpekassen, Formand for Thy og Hanherreds Karetmagerforening fra 1922 - 31.

ALFRED MARIUS JENSEN, Malermester, er født d. 5. September 1896 i Snedsted som Søn af Ledvogter O. P. Jensen og Hustru Madsine, født Madsen. Gift 1925 med Ragnhild Pedersen. - Malermester i Bedsted siden 1924, Kasserer for Bedsted tekniske Skole siden 1925.

A. M. Jensen,
Kasserer.

Bedsted Alderdomshjem er indrettet i en tidligere privat Skole. Det er oprettet 1. Juli 1934 og har Plads til 10 Beboere. Dets Bestyrerinde er Frk. Kristine M. Pedersen.

Bedsted Statsplantage, der er beliggende i Bedsted Sogn, omfatter et Areal paa 70 Hektar. Plantagen er beplantet med Silkekagran, Rødgran, Ædelgran, Elm, El, Ask og Birk. Afdøde Sognefoged Jens Knudsen og Konsul Johnsen i Thisted samlede de forskellige Lodsejere i Bedsted og Omegn for at formaa dem at afgive deres Jord til Beplantning, hvilket de indvilgede i.

MADS PETER BODDUM, Skovfoged, er født den 10. Februar 1890 i Bedsted som Søn af afdøde Gaardejer Niels Chr. Boddum og Hustru Helene Margrethe, født Kristensen. - Gift 1919 med Mariane Mathilde Paulsen. Uddannet ved Klitvæsenet, Skovfoged ved Bedsted Statsplantage.

PEDER KRISTIAN ERIKSEN, Proprietær, Sogneraadformand, er født d. 24. Januar 1882 i Hordum som Søn af Gaardejer Niels Christian Eriksen og Hustru Margrethe, født Sodborg. Gift 1910 med Mathilde Hebsgaard. Uddannet ved Landvæsenet, overtog Gaarden Søvang i 1910, Formand for Bedsted-Grurup Sogneraad fra 1917-21 og Formand for samme siden April 1933, Formand for Menighedsraadet, Medlem af Bestyrelsen for det Thylandske Landøkonomiske Selskab.

POUL TAGE CHRISTIAN SCHLEISNER, Læge, er født den 12. December 1879 i København som Søn af Apoteker A. E. M. Schleisner og Hustru Anna Marie, født Nebelong. Gift 1930 med Ellen Rigmor Jensen. Student 1898 fra Borgerdydsskolen. Cand. med. Sommeren 1904. Ansat ved forskellige Hospitaler fra 1904-06. Praktiserende Læge i Slagelse i Kompagni med Dr. Johnsen fra 1906-12, i Skelskør fra 1912-29. Læge ved Skelskør Sygehus kirurgiske Afdeling fra 1912-29. Praktiserende Læge i Bedsted siden 1930. Medlem af Skelskør Byraad fra 1917-21. Formand for Skelskør Skolekommission fra 1917-21.

ANNE JENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 19. August 1876 i Vesløshuse, som Datter af Landmand P. Chr. Nielsen og Hustru Maren, født Larsen. Gift 1901 med Karl Elias Jensen. Distriktsjordemodereksamen 1906. Ansat som Distriktsjordemoder i Bedsted Grurup siden 1912.

ANDREAS ANDERSEN, Dyrslæge, er født den 26. Februar 1879 i Ginderup som Søn af Gaardejer P. Andersen og Hustru Mette, født Hedegaard. Gift 1910 med Henny Kappel. Uddannet ved Landvæsenet paa Ødum Landbrugsskole i 2 Vintre. Landbrugskandidat 1906. Gaardejer i Vestervig fra 1906-13. Præliminæreksamen fra Universitetet 1914.

KRISTIAN LARSEN FOLDAGER, Bestyrer, er født den 23. Februar i Gimsing Sogn ved Struer som Søn af Teglværksbestyrer Mads Foldager og Hustru Kristine, født Klitmøller. Gift 1917 med Karen Laursen. Uddannet ved forskellige Teglværker. Medejers af Stoholm Teglværk. Bestyrer af Søvang Teglværk.

LAURITZ DISSING, Kroejer, er født den 8. September 1895 i Hvidbjerg paa Thyholm som Søn af Gaardejer Anders Dissing og Hustru Else Marie, født Jensen. Gift 1920 med Ane Margrethe Jensen. Uddannet ved Landvæsenet. Ejer af Bedsted Kro.

P. Kr. Eriksen,
Sogneraadsformand.

P. T. Chr. Schleisner,
Læge.

A. Andersen,
Dyrlæge.

Kr. L. Foldager,
Bestyrer.

CHRISTOFFER LYKKE, Møllejer, er født den 9. September 1909 i Bedsted som Søn af Gaardejer Christian Lykke og Hustru Karen, født Larsen. Gift 1933 med Petrine Jacobsen. Uddannet som Møller, Ejer af Bedsted vestre Mølle.

LAURITZ LAURITZEN, Møllejer, er født d. 15. Marts 1878 i Vildbjerg Sogn ved Holstebro som Søn af Gaardmand Marius Lauritzen og Hustru Ane, født Pedersen. Gift 1904 med Marie Olsen. Uddannet som Møller, Ejer af Morup Mølle.

JES LAURITS JESSEN, Kroejer, er født den 3. August 1902 i Morup Mølle som Søn af Ejer af Morup Mølle Kro, Christen Sorensen Jessen og Hustru Inger Marie, født Larsen. — Uddannet ved Landvæsenet, Ejer af Morup Mølle Kro.

CHR. BERG LISBY, Uddeler, er født den 23. August 1900 som Søn af Landmand Mads Lisby og Hustru Nicoline, født Madsen. Gift 1931 med Kristine Berthelsen. — Uddannet ved forskellige Brugsforeninger. Ansat som Uddeler ved Morup Mølle Brugsforening.

Morup Mølle Kro.

L. Dissing,
Kroejer.

Chr. Lykke,
Møllejer.

L. Lauritsen,
Møllejer.

Chr. Berg Lisby,
Uddeler.

Johs. Worm,
Købmand.

H. Chr. Hansen,
Købmand.

A. Poulsen,
Købmand.

K. M. Pedersen,
Bestyrerinde.

JOHANNES WORM, flv. Købmand, er født den 23. Juni 1858 i Villerslev som Søn af Møllebygger Niels Worm og Hustru Ane, født Skaarup. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Gl.-Bedsted fra 1882 til ca. 1922, Medlem af Bedsted-Grurup Sogneraad fra 1893--98, Formand for samme fra 1901--07, i Skatteraadet for Thisted Amt igennem 22 Aar.

HANS CHR. HANSEN, Købmand, er født d. 3. Juni 1895 i Sperring ved Sjørring som Søn af Købmand Chr. Hansen og Hustru Kirstine, født Kjølgaard. Gift 1921 med Elise Kathrine Jørgensen. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Gl.-Bedsted.

ALFRED POULSEN, Købmand, er født d. 28. Juli 1904 i Hvidbjerg vesten Aa som Søn af Rentier Paul Søndergaard Poulsen og Hustru Birgitte Petrine, født Eriksen. Gift 1927 med Louise Kirstine Nielsen. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Morup Mølle.

PEDER D. GRAMSTRUP, Købmand, er født den 1. December 1875 i Neder-Gramstrup som Søn af Gaardejer Peder Christen Gramstrup og Hustru Johanne, født Pedersdatter Tøllbøl. Gift 1915 med Dagmar Christensen. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Grurup.

KRISTINE MARIE PEDERSEN, Bestyrerinde, er født den 22. September 1898 i Hansted som Datter af Gaardejer Christian D. Pedersen og Hustru Karen Marie, født Jensen. Har tidligere virket ved privat Sygeplejegerning, er nu Bestyrerinde ved Bedsted Alderdomshjem.

Medlemmer af Bedsted-Grurup Sogneraad er følgende: Proprietær P. Eriksen, Formand, Direktør A. Ravnsmed, Proprietær J. A. Nicolajsen, Boelsmand Joh. Olsen, Postbud A. Sørensen, Boelsmand J. Christensen, Boelsmand Chr. Jacobsen, Skovfoged M. P. Boddum, Maskinmester K. Christensen.

HVIDBJERG VESTEN AA-ØRUM-LODBJERG KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Bedsted, Nørhaa, Vestervig, Agger.

Hvidbjerg vesten Aa Kirke.

Hvidbjerg vesten Aa Kirke, der er beliggende i Hvidbjerg vesten Aa Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Vaabenhuis, der ligger mod Syd. Kirken er opført af hugne Sten. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen, der er smukt udskaaret, er fra Begyndelsen af det 18. Aar-

hundrede. Døbefonten er af Granit. — De smukke Alterstager er skænket Kirken i 1606 af Sognepræst Laurids Berthelsen.

Ørum Kirke, der er beliggende i Ørum Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen er ganske almindelig. Prædikestolen er smukt snedkret. Døbefonten er af Granit. — I Kirken findes en Del ganske interessante Ligsten.

Lodbjerg Kirke, der er beliggende i Lodbjerg Sogn, bestaar kun af Kor og Skib. Kirken er en af de mindste i Herredet. I Kirken er fundet nogle ganske interessante Kalkmalerier. Alterbilledet forestiller Nadveren. Døbefonten er af Granit.

FREDERIK NICOLAISEN, Sognepræst, er født den 10. December 1904 som Søn af Skrædermester J. Nicolaisen og Hustru Marie, født Hell. Gift 1930 med Olga Clansen. — Student 1923 fra Haslev Gymnasium, cand. theol. 1929, Gymnasielærer ved Haslev Gymnasium 1929, kaldet som Sognepræst for Hvidbjerg vesten Aa-Ørum-Lodbjerg Menigheder siden 1930, Formand for Menighedsraadet og for Skolekommissionen.

Fr. Nicolaisen,
Sognepræst.

Ørum Slot, der er beliggende i Ørum Sogn, var i fordums Tid, da det tilhørte Kronen, et kongeligt Slot, der var forlenet til forskellige Lensmænd. Slottet blev under Valdemar Atterdag nedrevet og sløjft af en Del Urostiftere, men Hovedmanden for dette, der var Mogens Maltesen Juul, maatte dog forpligte sig til at opbygge Ørum Slot og istandsætte dette, som

Ørum Slot. Efter Resen.

det fordum var. Slottet led en Del under de forskellige Uroligheder, der dengang var her i Landet. I 1762, da daværende Ejer af Vestervig Kloster, Major J. L. Moldrup, fik Tilladelse til at indlemme Ørum under Stamhuset Vestervig Kloster, blev Slottet nedrevet, og en Gaard blev opført et Stykke fra dens oprindelige Plads. Gaarden og tilhørende Gods blev dog senere udskilt fra Vestervig Kloster og kaldtes derefter Gl. Ørumgaard. Gaardens nuværende Ejer er Chr. N. Guld.

CHRISTEN NIELSEN GULD, Proprietær, er født d. 25. August 1881 som Søn af Niels Nielsen Guld og Hustru Mariane, født Christensen. Gift 1906 med O. Møller. Uddannet ved Landvæsenet, Ejer af Gl. Ørumgaard.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Sparekasse, Fyr, Fattiggaard, Mølle, Stiftelse, Redningsstation, Plantørbolig m. m.

Skolevæsenet i Hvidbjerg vesten Aa-Ørum-Lodbjerg Kommune bestaar af følgende Skoler: Hvidbjerg vesten Aa Skole, Istrup Skole, Svindborg Skole og Tolbøl Skole.

Lodbjerg Fyr.

Pejling 342°, hvor det gaar i Skjul bag det høje Land. — Synsvidden er 19 Sm., og Lysevnen er 26 Sm., Flammens Højde er over daglig Vande 48 m. Fyrapparatet er et 1. Ordens Linseapparat, 1,84 m i Diameter, det har 8 dob. Linsefag, hvert bestaaende af en catarioprisk 0,46 m høj Underdel, et dioprisk 1,29 m højt Midterparti og en caladioprisk 0,90 m høj Overdel. Underdelen har 6 Prismer, Overpartiet 15 og Midterpartiet 27. Fagene hviler paa Knægte, der bæres af en roterende Bane. I en Udstrækning af 160° er anbragt en af 11 Prismer bestaaende Reflektor fastgjort paa Tjenestebordet. — Det hele er anbragt paa et Piedestal af Jern og Metal, hvori Urværket er anbragt. Lampen er nu en 55 mm Pintschlampe, Etablissementet bestaar af et Taarn sammenbygget med Boligerne ved en Korridorbygning, en Fyrmester- og Assistentbolig, en Fyrpasserbolig med Udhusrum, et Olie-Hus.

Lodbjerg Fyretablisement. Lodbjerg Fyr er opført i 1884. Taarnet er 35 m højt og er af Granit. Dets Beliggenhed er 2,7 Sm. N.T.E. for Agger Kirke, 56° 49,25' N. Br., Karakter: Hvidt Blinkfyr. - To Blink hver 20. Sk. Blink C. 1,5 Sk., Mørke C. 4,5 Sk., Blink C. 1,5 Sk., Mørke C. 12,5 Sk. — Fyret er synligt Farvandet rundt og ind paa Limfjorden til

N. Th. Jessen,
Fyrmester.

N. Chr. S. Nielsen,
Fyrpasser.

C. Westergaard,
Uddeler.

NIELS THØGERSEN JESSEN, Fyrmester, er født den 15. Marts 1882 som Son af H. Jessen og Hustru Magdalene, født Dahl. — Gift 1908 med Ellen Marie Pedersen. — Ansat som Fyrmester ved Lodbjerg Fyr.

NIELS CHRISTIAN SINDAL NIELSEN, Fyrpasser, er født den 14. August 1889 i Vestervig Sogn som Son af Lodsoldermand J. Nielsen og Hustru. Gift 1920 med Anina Lauritzen. — Paa Lappe-Grund Fyrskib fra 1915-19 og paa Gilleleje-Flak fra 1919-22, ansat som Fyrpasser ved Lodbjerg Fyr siden 1922.

CARL WESTERGAARD, Uddeler, er født den 18. Januar 1905 i Sundby paa Thy som Son af Gaardejer Severin Westergaard og Hustru Mette, født Jacobsen. Gift 1932 med Sofie Petersen. Uddannet ved forskellige Brugsforeninger, Uddeler ved Svankær Brugsforening.

Medlemmer af Hvidbjerg vesten Aa-Ørum-Lodbjerg Sogneraad er følgende: Gaardejer Chr. Lykke, Formand, Gaardejer K. Fladskjær, Møller L. Lauritsen, Gaardejer P. Chr. Lauritsen, Fisker Niels Sørensen, Fisker Vilhelm Jørgensen, Gaardejer Peder Rysgaard, Husmand J. Møller Larsen, Gaardejer Nic. Hovgaard.

REFS HERRED

REFS HERRED grænser mod Nord til Hassing Herred, men omgives paa de andre Sider af Limfjorden, med Undtagelse af Vestsiden, hvor det grænser til Vesterhavet, og et lille Stykke mod Sydvest, hvor Grænsen dannes af Ringkøbing Amt.

Herredets samlede Areal udgør 23,707 ha., og Indbyggerantallet er ca. 13,400.

I Herredet findes følgende Sogne: Vestervig-Agger, Hurup, Heltborg, Boddum-Ydby, Helligsø-Gettrup, Hvidbjerg-Lyngs, Søndbjerg-Odby og Jegindø.

VESTERVIG AGGER KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Gettrup, Ydby og Hurup.

Agger Sogn er Anneks til Vestervig. -- Mellem de to Byer gaar en Vej over Draget mellem Krik Vig og Flade Sø. Vestenvinden har præget Egnen. Havet har givet og taget i Tidernes Løb, ofte saaledes, at Virkninger sporedes i meget høj Grad i vide Egne. Limfjordsfiskere kan tale med derom, Skippere paa Fjorden ligeledes, og ikke mindre de næringsdrivende i Limfjordskøbstæder Vest for Aalborg. En Stormvejrnsnat kunde for dem bringe Knald eller Fald, eftersom Havet skaffede Aabning gennem Aggertangen eller lukkede den. Derfor har Situationen ved Agger altid været af Interesse. Kyndige har rettet Tankerne mod dette sandføgne Sogn.

Limfjorden var i meget tidlig Tid forbundet med Vesterhavet ved en bred Munding, der hvor Aggertangen nu ligger. Thy var en Samling Øer. Ved Landhævningen lagde Havet Tangen fra den ene til den anden af de Smaaøer, der viste sig i Mundingen. Meget længe har der dog været sejlbart vestenud. Knud den Hellige samlede Skibe i Limfjorden, da han agtede sig paa Togt til England kort før sin Død. Kort Tid efter lukkede en Tange af for Sejladsen. Dengang og længe efter saa Egnen noget anderledes ud end i vore Dage. Der var Skove, under Klitterne findes Moser, og i disse er fundet tykke Egestammer og store Hjortetakker. Endnu i det 17. Aarhundrede var der Skov tilbage, idet Lensmændene paa Vestervig fik Paalæg om ikke at forhugge Skovene.

Om Agger Tange har eksisteret hele Tiden mellem Knud den Hellige og Frederik II.s Dage vides ikke med Vished, men efter at den omkring 1100 havde lukket for Fjorden, høres ikke om Gennembrud af den før 1560. Thyboernes Stude og mange Vendelboers med gik ad den paa deres Vej mod den slesvigske Marsk og de tyske Kødgryder. I 1624 brød Havet igennem for en kortere Tid. Der blev uroligt ved Agger i det Aarhundrede, Tangen var snart overskyttet, snart ikke, Svenskerne drog over

Gramstrup Mølle.

holdt man op med at benytte. Og man byggede en ny længere fra Kysten, og som toges i Brug i 1838.

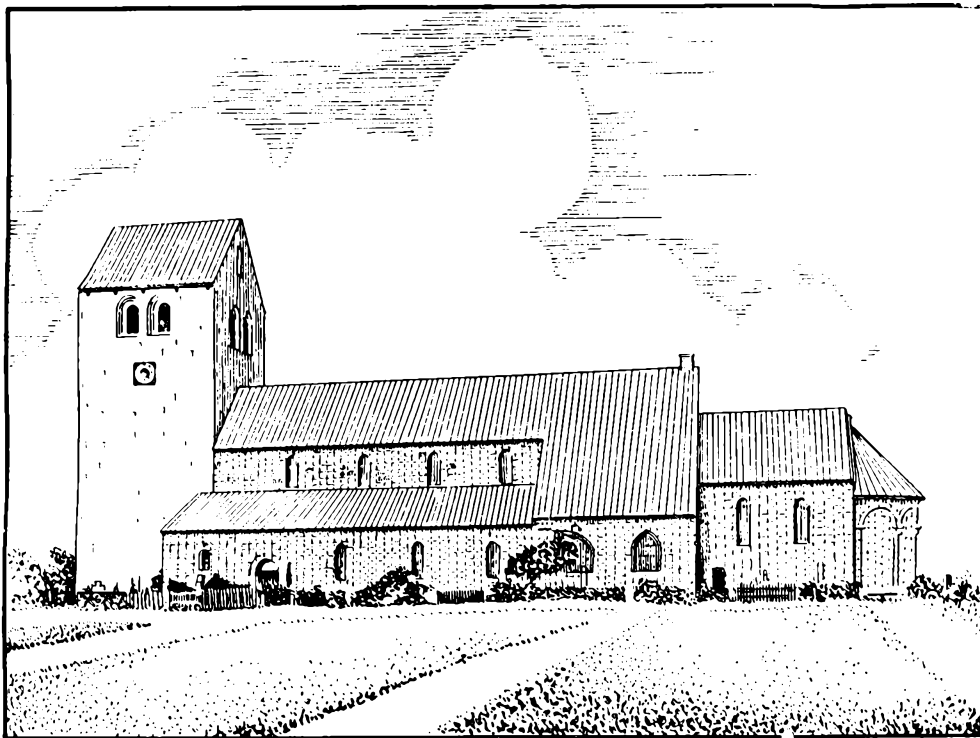
Ved Havets Gennembrud 1825 bragtes Ændring i Trafik paa Limfjorden og i Næringsforhold i Købstæderne ved den. Sejlads vestenud begyndte. 1800 Skibe gik i 1855 gennem Aggerkanalen. De vestlige Limfjordsbyer svang sig op. At Kanalen atter sandede til fik mindre at sige, da nye Brud skete ved Thyborøn og Nord for Agger. Det sidste er nu tilsandet, men Thyborønkanalen søger man nu at bevare. Bryder Havet igennem den, er Landet mellem Thyborøn og Agger prisgivet, og store Tab sikre for Folket ved Limfjorden. Derfor er der ofret mange Millioner paa Sikringen af Tangen, der i sig selv ikke repræsenterer nogen stor Værdi. Efter Stormfloden i 1870erne begyndtes Høfdeanlæg, men de første Høfder laa saa langt fra hinanden, at Havet tog Kyst imellem dem og tilsidst Høfderne selv. Senere blev Arbejdet grundigere. At holde Stillingen er af stor Betydning. Agger er som altid et vigtigt Punkt.

Vestervig Kirke, der er beliggende i Vestervig Sogn, er forholdsvis stor og vidner derved om, at Stedet engang var særdeles vigtigt. Fra Vigen derved har Skibet stævnet ud over Vesterhavet, maaske helt fra den forhistoriske Tid gennem Vikingetiden til omkring 1100, da Havet lukkede med Aggertangen Vest for. Knud den Store

den til Thy og Vendsyssel i Krigsperioderne, undertiden dog med Besvær, fordi der stod Vand over Grunden. Tangen voksede dog, fik Klitter, men Beboerne gav sig til at bruge Klitbevoksningen som Brændsel, og da saa en Stormflod væltede mod Kysten Julenat 1717, skylledes store Arealer væk, og mere forsvandt ved en ny Stormflod Nytaarsnat 1720. Endnu i 1824 søgte man dog at gøre Landevejen over til Tangen i Stand, men Aaret efter førte et Par Stormfloder til et Gennembrud. Aggerkanalen var dannet. Landsbyen Tofte lige Syd for maatte rømmes 1827 som Nabe og Bollum et halvt Hundrede Aar før. I de Aar tog Havet meget, fra 1815 til 1839 gennemsnitlig 5—6 m. Agger Kirkebakke med Kirkegaard tog det 15 m af i 1822. -- Fem Aar senere stod Agger gamle Kirke 27 m fra Skrænten, i 1839 styrtede den i Havet. — Mens denne Nedbrydning gik for sig, saas Kister og Ben stikke ud af Bakkeskrænten. Kirken

sejlede den Vej ind i Limfjorden paa Tur fra England. Knud den Hellige tænkte sig at sejle den Vej ind. Trafik dertil har der altsaa været i tidlig Tid, store Markeder holdtes der i Middelalderen og nyere Tid. Borgere fra Viborg og Aalborg og andre Byer havde faste Stædepladser der i Markedstider. Fordums Glans er Stedet forlenet med. Gejstlige vidste nok, hvad de gjorde, da de byggede Kirke og Kloster der.

En Helgenlegende fortæller om St. Thøger, at han drog fra Thüringen til England noget efter Aar 1000 og derfra til Norge, hvor han blev Kapellan hos Olaf den Hellige, men da Kongen faldt ved Stiklestad 1030, sejlede Thøger bort. Han gik i Land ved Vestervig og blev der. Legenden fortæller, at han opførte den første Kirke der

Vestervig Kirke.

„af Ris og Kviste“. Det var vel et Hus af Stolper og Fletværk med paaklinet Ler eller Græstørv til Tætning, ikke meget ulig Jernalderhuse i Ginnerup. Thøger førte et helligt Liv. Ved hans Grav skete Jærtegn, Lys brændte over den. Svend Estridsen og Vendsyssels Biskop vilde dog ikke anse ham for en Helgen, før det ved en Ildprøve viste sig, at han var det. Hans Ben sprang tilbage for Ilden. Snart voksede hans Ry. Kilder fik Navn efter ham. — Aarhundreder igennem kastede Købmænd Penge i St. Thøgers Kilde for at faa et godt Udbytte af Vestervig Marked. Ogsaa Fiskere hjalp han. Endnu længe efter Reformationen paakaldte de ham, naar de var i Fare paa Havet. Den Kirke, han havde bygget, kom snart til at trænge til Afløsning. I det 12. Aarhundrede byggedes en Kirke af Granit. Den var i græsk Korsform og havde et Midtertaarn med Spir. Indtil Reformationen var den Sognekirke, men blev saa nedlagt og senere nedbrudt. Klosterkirken erstattede den.

Denne Kirke, den tredje i Vestervig, var den nordlige Fløj af Vestervig Kloster og opført i romansk Stil omkring 1200. Det var en treskibet Basilika i Korsform og med Højkor. Af Søjlerne var hveranden rund, hveranden firkantet. Der var Bjælkeloft.

I Tidens Løb ændredes Bygningen meget. Loftet erstattedes med gotiske Hvælvinger, Tagkonstruktionen lavedes om, saa Taget kom til at dække baade Hovedskib og Side-skibe, til Skade for Kirkens gode Udseende. Brande og Brøstfældighed var Aarsag til Ændringerne, men ogsaa den omdannede Kirke kom til at trænge til Restauration. Langt om længe tog man fat paa den. Arkitekt Mogens Clemmensen forestod Arbejdet, der udførtes 1917—21, og siden da staar Kirken nogenlunde i sin oprindelige Skikkelse. Et Billede viser dens Udseende. Indvendig er Hvælvingerne bevarede. Forskellige Sten med Skulpturer ses paa Murens Yderside. Særlig mærkelig blandt disse er „Vestervig Vartegn“, fire Mandshoveder udhugget paa en Sten. Hvad det forestiller, er der mange Forklaringer paa, men ingen af dem synes rigtige. Ornamentering af forskellig Slags synes at have været almindelig paa de gamle Trækirker. Visse af disse Ornamentter synes at være efterlignet i Stenkirkens Kvadre. Det er sandsynligt, at det er Efterligninger af hedenske Symboler fra Oldtidshelligdomme. Grundigere Studier af disse maa til, før en sikker Forklaring af Billederne kan gives.

I Tilknytning til Vestervig Kirke bør nævnes blandt andet den lange, mærkelige Gravsten, der ligger i Flugt med Grønsværet indenfor Gærdet ved Kirkens nordvestre Hjørne. Den er lang og smal, dækkende to Grave, der ligger i Forlængelse af hinanden. En latinsk Indskrift er udhugget langs Stenens Kant som Ramme om to Korsstave, der pryder dens Overflade. Den henføres af de fleste til Valdemarernes Tid. Folkeviser, gamle Sagn og moderne Forskere sætter den i Forbindelse med Liden Kirsten og Prins Buris, Slægning af Valdemar den Store og hans Dronning. Folkevisen fortæller om deres brødefulde Elskov, den grusomme Straf, Kong Valdemar gav dem, og den store Trofasthed, Buris viste, mens han lemlæstet gik i Lænker mellem Kirkebygningerne og den elskedes Grav. Hvad Stenen i Virkeligheden minder om, vides dog ikke med Bestemthed. — Den fortæller om noget interessant i Forbindelse med Vestervig.

Agger Kirke, der er beliggende i Agger Sogn, er opført i Aaret 1838. Før den Tid laa Kirken tæt ved Havet, lige ud for Vester-Agger By, men paa Grund af, at Havet stadig underminerede Kirken, maatte man ophøre med at bruge denne, og Menigheden maatte da benytte Vestervig Kirke, indtil man som ovenanført 1838 lod opføre den nuværende Kirke.

Thyborøn Kirke, der er beliggende i Agger Sogn, er en smuk, stor Bygning, der er opført i Aaret 1907-08. Den bestaar foruden af Kor og Skib af et stort firkantet Taarn.

HENRIK MARTIN LAURSEN, fhv. Sognepræst, er født den 18. Marts 1866 i Børkop som Søn af Bødkermester K. Laursen og Hustru Ane Marie, født Henriksen. Gift 1899 med Camilla Augusta Paludan. Student 1884 fra Fredericia, cand. theol. 1896, Seminarielærer og uordineret Medhjælper i Nørre Nissum fra 1896—98, Sognepræst i Aastrup-Starup fra 1898—1912, ansat som Sognepræst for Vestervig-Agger Menigheder fra 1912—34.

H. M. Laursen,
fhv. Sognepræst.

KAI FIBIGER-JENSEN, Sognepræst, er født den 4. April 1899 som Søn af Fyrmester K. A. Jensen paa Samsø og Hustru Julie, f. Fibiger. Gift 1925 med Ingeborg Grum. Student 1917. Cand. theol. 1923, ordineret Medhjælper ved Hundborg-Jannerup Menigheder 1923, Kaldskapellan i Thorshavn 1925, Sognepræst i Næs (Færøerne) 1929, Sognepræst for Vestervig-Agger Menigheder siden 1934.

K. Fibiger-Jensen,
Sognepræst.

Vestervig Kloster. Hellig Thøgers Virksomhed satte betydelige Spor i Vestervig, før han døde omkring 1050. Kort efter 1100 opførtes et Kloster, der blev indviet til ham. Hans prægtige, sølvbeslaaede Skrin fik Plads i Klosterkirken. Hurtigt vandt Klosteret stor Anseelse. Biskoppen over Vendsyssel tog en Tid Bolig der. En af de Bisper, der faldt ved Fodevig 1134, skal ifølge Roskildekrøniken have været Ketil af Vestervig. Dette er dog tvivlsomt. Og længe var Vestervig ikke Bispesæde. I det hele vides ikke meget om Klosterets ældste Tid. Antagelig har der fra første Færd været 12 regelbundne Kanniker af St. Augustins Orden under Ledelse af Provst og Prior, mens det først senere blev et Augustinermunkekloster. Inden 1117 var St. Thøgers Lig anbragt i Klosterets Kirke. Munkene blev rige og overmodige. I 1188 gik de saa vidt, at de jøg Provsten ud, fordi han ikke vilde finde sig i deres letfærdige Levned. Og de vedtog at spise Kød trods Forbud derimod. De vidste, hvad de vilde. Klosteret fik efterhaanden Jordegods i Vendsyssel og i Ribe og Aarhus Stifter. Dets Provster blev ansete Prælater. Men ogsaa den Gang var der Høg over Høg. Børglum Bisper vilde have Fordele paa Vestervigs Bekostning, saaledes Biskop Tyge i Begyndelsen af det 14. Aarhundrede. Og i 1434 maatte Paven forbyde Bispemænd at plage Vestervig med Gæsteri. Rigt var dog Klosteret stadigvæk. — I den sidste katolske Tid maatte det udrede meget store Summer til Kronen. Klosterets Hovedbygninger var anselige Stenhuse i firfløjet Anlæg med Kirke i nordre Fløj. Ladegaard og Klosterhave med mere hørte til. — Imponerende saa det hele ud, som det laa paa Bakken oven for Vestervig By. Kirketaarnet var synligt viden om. For Fiskere og søfarende var det Sømærke. Den Dag i Dag styrer Aggerfiskeren efter Kirkens hvide Taarn, naar han vender hjem fra Havet.

Herregaarden Vestervig. Den sidste Provst i Vestervig Kloster var Svend Mogensen. Han synes at have staaet sig godt med Frederik den 1. og fik allerede 1530 Klosteret som Len paa Livstid, altsaa før Reformationen. Betingelserne blev, at han skulde bygge og forbedre Klosteret, give de Præster og Kanniker, som var der, deres sædvanlige Rettighed, yde Kongen og Kronen Tjeneste, holde Bønderne ved Lov, Skel og Ret og ikke forhugge Skovene til Upligt. Kronen har altsaa i Virkeligheden til-egnet sig Vestervig Kloster, før det gik saaledes med de andre gejstlige Institutioner. Svend Mogensen har nok haft lutheranske Anfægtelser allerede dengang, han forsøgte senere at gøre Kannikerne lutherske og gik selv over til den nye Lære ved Reformationen. Klosteret har været en god Erhvervelse for ham, rigt som det var. Megen „Hjælp“ til Kongen havde det ydet i den sidste katolske Tid, og i Grevens Fejde var det blevet plyndret af en af Skipper Clements Underanførere. Endnu var „St. Thøgers Skrin“ dog saa velbeslaet, at Christian d. 3. i 1535 kunde lette det for 1085 Lød Sølv og rihnske Gylden. Da „ginge Munkene ogsaa misfornøjede ud“, fortælles der. Nogle blev der dog, og Svend Mogensen klarede sig. Fra 1536 var han verdslig Lensmand.

Klosterets Tid som Kloster var omme. Det var en Gaard, der blev Sæde for Lensmænd, der efter Svend Mogensens Tid var fornemme Adelsmænd som Erik Rud og Knud Gyldenstjerne og andre. Da Erik Rud kom dertil 1547 maatte han love at yde indenrigs Tjeneste selv, sekstende med gode gerustige Heste, Harnisk og Glavind, eller stille seksten værgagtige Karle til Skibs. Penge og Varer skulde han levere. Strandingsgods skulde han gøre Regnskab for, Tømmer dog undtaget. Det maatte bruges til Gaardens Bygning. Skovene maatte ikke forhugges. En Lensmand boede paa Vestervig til 1661. Men Afgiften til Kronen blev sat op, i den sidste Tid blev Tiderne daarligere. Fjender kom til Egnen. Da Svenskerne trængte frem over Agger-

tangen 1657, slog de en Bondehær ved Nabe. I Agger Sogn slog de 18 Mennesker ihjel, i Vestervig 59. Det var ubehagelige Tider, der dog ikke blev bedre af, at Polakkerne kom til Egnen 1658 for at hjælpe os. De var værre end Fjenderne. Egnen blev fattig, Staten ligeledes. Derfor greb Regeringen til den Udvej at realisere Krongods.

Vestervig blev afhændet til Hollænderen Jochum Irgens, der blev adlet 1674 under Navnet v. Westervik. Han nedrev de gamle Klosterbygninger og opførte i Stedet en trefløjet, grundmuret Bygning, „nogenledes af Facon efter Charlottenborg“, siger Pontoppidan i „Danske Atlas“. En Brand ødelagde disse Bygninger i 1703. Kirken blev straks restaureret, men de øvrige Huse erstattedes med ringere, der dog fik en forholdsvis kort Eksistens. Inden de forsvandt, havde Oberst Jens Moldrup ladet opføre en ny Hovedbygning i to Etager, og han fortsatte Byggeriet, saaledes i 1752 med et toetages Hus. Pontoppidan fortæller, at Jens Moldrup satte saaledes hele Borggaarden, hvoraf Kirken udgør det fjerde Hus, i Stand, og 2 nye Ladegaarde, altsammen mere regulært end tilform. De Bygninger stod til 1839—40. Jens Moldrups Far, Assessor Moldrup, havde 1731 faaet Vestervig gjort til et Stamhus. Dette ophævedes ved Bevilling i 1798, hvorefter Gaarden solgtes til Justitsraad Poul Marcussen, som udstykkede den i 2 Hoveddele, der begge solgtes omkring 1800. Den østlige Hovedparcel deltes 1837 i Overgaard og Nedergaard. I 1905 fik de 2 Gaarde samme Ejer. Nu er store Arealer solgt fra dem. Det gamle Vestervig Kloster er fordelt paa mange Hænder. Af det oprindelige Kloster er kun Kirken tilbage. Men i 700 Aar, fra ca. 1110 til 1837, var det bekendt som Kloster, som Lensmandsresidens og som Herregaard.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Sygehus, Apotek, Arresthus, Dommerbolig, en Del Sparekasser, Hoteller, Brugsforeninger, Mejerier, en Del Fabrikker, en Del Redningsstationer, Fiskerihavn, Sømandshjem, Fyr m. m.

Skolevæsenet i Vestervig-Agger Kommune bestaar af følgende Skoler: Vestervig Skole, der er opført i 1914, Oksenbøl Skole, der er opført i 1888, Taabel Skole, der er opført i 1911, Villerup Skole, Randrup Skole, der er opført i 1875, Embedet blev oprettet i 1818, Sejersminde Skole, der er oprettet i 1914, Agger Skole, der er opført i 1882, og Thyborøn Skole samt Sindahlsminde Skole.

Agger Skole før Restaurationen.

KRISTIAN EHLERS ANDERSEN, Lærer, er født den 28. Januar 1900 i Fjerritslev Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1926 fra Norre-Nissum Seminarium, Lærer ved Hjardemaal Klit Skole fra 1929—33, ansat som Lærer ved Oksenbøl Skole siden 1933.

O. M. TOFTDAHL, Lærer, er født d. 31. Aug. 1896 i Hassing Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1917 fra Ranum Seminarium, Lærer ved Oksenbøl Skole fra 1925—1933, ansat som Lærer ved Sindahlsminde Skole siden 1. Juli 1933.

LAURITS KRISTIAN JENSEN, Lærer, er født

den 28. Marts 1903 i Svingelbjerg som Søn af Gaardejer J. Jensen og Hustru Trine, født Christensen. Gift 1931 med Grethe Nielsen. Dimitteret 1928 fra Haderslev Seminarium, Sløjdlærerkursus i 1930, forskellige Vikariater, ansat som Lærer ved Taabel Skole siden 1931.

HOLGER SØRENSEN, Lærer, er født den 20. November 1884 i Vestervig Sogn. Dimitteret 1908 fra Norre-Nissum Seminarium, Lærer ved Ræer Skole fra 1908—10, Lærer ved Matrups Ladegaard fra 1910—12, Lærer ved Tilst Skole fra 1912—14, ansat som Lærer ved Randrup Skole siden 1914.

M. JACOBSEN, Lærer, er født den 18. Juni 1882 i Grejs Sogn. Dimitteret 1911 fra Odense Seminarium, Lærer ved Agersø Skole fra 1914—21, ansat som Lærer ved Sejersminde Skole siden 1921.

HAGBART KIERKEGAARD, Førstelærer, er født den 10. August 1886 i Agger Sogn. — Dimitteret 1914 fra Ranum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Agger Skole siden 1916.

K. Ehlers Andersen,
Lærer.

O. M. Toftdahl,
Lærer.

M. Jacobsen,
Lærer.

H. Kierkegaard,
Førstelærer.

Amtssygehuset i Vestervig er oprettet i 1853. I Aaret 1850 blev der i Vestervig oprettet et Apotek og Distriktslægeembede, og i 1853 vedtog Thisted Amtsraad at lade opføre et Sygehus samme Sted. — Det hedder om dette i det første Reglement for Sygehuset i Vestervig, saaledes som det er approberet ved Indenrigsministeriets Resolution af 19. Januar 1855:

§ 1. Det ved Vestervig i Aaret 1853 for Thisted Amtsfonds Regning opførte Syge-

Sygehuset i Vestervig.

hus, tilhørende Amtet, bestaar af: a. 1 teglhængt, grundmuret Forhus, indrettet til 4 Sygestuer med 13 Senge, Badekammer og Lejlighed for Økonomaen, med Køkken, Spisekammer og Pultekammer; b. 1 straatækket, grundmuret Sidehus, hvori findes Ligstue, Bryggers med Bageovn, Plads til Fourage og Stald; c. 1 Gaardsplads med W.C.; d. 1 indhegnet Haveplads. § 2. Sygehuset, som er opført ifølge den af Amlsraadet tagne Beslutning efterhaanden at lade opføre og indrette mindre Sygehuse for ethvert af Amtets Lægedistrikter, er bestemt til Afbenyttelse for Vestervig Lægedistrikt, som bestaar af Hassing-Refs Herreder.

Sygehuset var færdigt til Brug i Maj 1855. Under stadig mindre Udvidelser og Forbedringer er Sygehuset naaet til sin nuværende Skikkelse, hvor det staaer med 16 Senge for medicinske-kirurgiske, 6 for epidemiske, ialt 22 Senge.

Sygehuset ligger i Retning Øst-Vest, med 5 Sygestuer mod Syd, ud til Landevejen Vestervig-Krik, skraat over for den gamle Herredsfogedbolig, det gamle Dommerkontor. — Det er indrettet med moderne Operationsstuer, Lysbad, Centralvarme, elektrisk Lys og elektrisk drevne, moderne Vaskemaskiner med Tørrerum, desuden findes et moderne Røntgenanlæg.

PEDER EVANG TOFT, Sygehuslæge, er født den 26. Februar 1877 i Thisted som Søn af Købmand J. C. Toft og Hustru Martha, født Simonsen Fruergaard. Gift 1904 med Kirstine Nielsen. Student fra Viborg 1896, cand. med. 1902, Kandidat ved Kommunehospitalet 1903, praktiserende Læge i Vestervig siden Oktober 1903, konst. Sygehus- og Distriktslæge i Vestervig fra 1905—06, Sygehuslæge ved Vestervig Sygehus siden 1906.

JULIE ANNA SØCHTING, Ledende Sygeplejerske, er født den 1. April 1894 i Grenaa som Datter af Købmand G. Søchting og Hustru Marie, født Knudsen. Uddannet som Sygeplejerske paa Kommunehospitalet fra 1916—20, ansat som ledende Sygeplejerske ved Vestervig Sygehus siden 1. December 1932.

J. A. Søchting.
Led. Sygeplejerske.

Vestervig Apotek. Ved kgl. Resolution af 11. August 1850 oprettedes et selvstændigt Apotek i Vestervig Sogn, med personligt Privilegium i Henhold til kgl. Resolution af 23. December 1842 og med de for Købstadsapotekerne tilstaaede Handelsrettigheder i Henhold til Forordning af 4. December 1672. § 18, dog „de med Hensyn til Handelen paa Landet sædvanlige Kontrolforholdsregler underkastet“. Den nye Bevillingshaver skulde svare en nærmere fastsat Rekongtion til den Polytekniske Læreanstalt og udrede en Tredjedel af de med Apotekets aarlige Visitation forbundne Omkostninger.

Vestervig Alderdomshjem.

Privilegiet blev opslaaet ledigt d. 19. Aug. 1850, og den første Bevilling udstedtes den 30. December samme Aar for cand. pharm. Jens Gundorph. Da Vestervig Apotek i 1850 blev anlagt, købtes dertil en Bondegård med et Tilliggende af 30 Tdr. Land, hvilket i 1876 bortsolgtes tillige med Udhusene.

Den i 1850erne til Apotek og Privatlejligh-

hed opførte Bygning benyttes endnu. Den er dog i Aarenes Løb underkastet en Del Forbedringer og Udvidelser.

De gamles Hjem i Vestervig er oprettet i 1930. Det tilhører Kommunen og er indrettet med alle moderne Bekvemmeligheder og har Plads til 12 Beboere. Hjemmet ledes af en Bestyrerinde, der for Tiden er Frk. M. Andersen, der har ledet Hjemmet siden dets Oprettelse.

MAREN ANDERSEN, Bestyrerinde, er født d. 9. Marts 1879 som Datter af Musiker Niels Peter Andersen og Hustru Karen, født Olsen. Bestyrerinde for Alderdomshjemmet i Vestervig siden dets Oprettelse.

Vestervig Bank blev aabnet den 1. April 1918 som Afdeling af den Danske Landmandsbank under Direktion af følgende: Konsul P. Jepsen, Dommerfuldmægtig C. L. Bach og Proprietær Chr. Christensen, Vestervig Kloster. Den 15. November 1925 blev Banken overtaget af A/S Thylands Bank med Hovedkontor i Hurup og Afdelinger i Vestervig, Bedsted og Hørdum.

JAKOB KVOLSGAARD ANDERSEN, Bankbestyrer, er født d. 10. September 1867 i Tveds som Søn af Gaardejer A. Jensen og Hustru Sophie, født Christensen. Gift 1906 med Julie Jensen. Bogholder ved Firmaet J. P. Bach & Jepsen fra 1893-1918, Bestyrer af Landmandsbankens Filial fra 1918-25, Bestyrer af Thylands Banks Filial siden 1925, Kasserer i Vestervig Haandværker- og Borgerforening i 8 Aar.

M. Andersen,
Bestyrerinde.

J. K. Andersen,
Bankbestyrer.

H. Mikkelsen,
Uddeler.

S. Sørensen,
Uddeler.

Vestervig Brugsforening er oprettet i 1920. Medlemsantallet er ca. 100. Foreningens Formand er M. Jensby, og Uddeler er H. Mikkelsen.

H. MIKKELSEN, Uddeler, er født den 10. September 1904 i Fjerritslev Sogn, Thisted Amt. Ansat som Uddeler ved Vestervig Brugsforening siden 1928.

Agger Brugsforening er oprettet i 1906 og ombygget i 1923. Medlemsantallet er ca. 150. Foreningens Formand er Peder Andersen, og Uddeler er S. Sørensen.

S. SØRENSEN, Uddeler, er født den 2. April 1905 i Hvalpsund. Ansat som Uddeler ved Agger Brugsforening siden 1931.

Vestervig Haandværker- og Borgerforening er stiftet paa en Generalforsamling den 1. September 1885 af 19 forsamlede Haandværksmestre og fik Navn af „Haandværkerforeningen for Vestervig og Omegn“. — Foreningens Formaal var at varetage Haandværkerstandens Interesser i Almindelighed her, og fremme dens Dygtighed i Særdeleshed, samt virke for godt Samarbejde med Egnens Haandværkere. Et af de vigtigste Formaal var at faa oprettet en „Teknisk Skole“ — Oprettelse af et Bibliotek — foranstaltet Udstillinger af første Klasses Haandværksarbejde og Basarer til Fordel for Teknisk Skole og Foreningens Bibliotek m.m. Ligeledes at foranstalte selskabelige Møder med Foredrag eller Oplæsning af almindelig eller teknisk Indhold, hvortil Dis-

kussion og gensidige Meddelelser kunde knytte sig, Dilettantkomedie m. m. Foreningen blev Medlem af „Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri“ — Aflæggelse af frivillige Svendepøver — et Arbejde for at faa indvalgt Medlemmer i Sogneraadet.

Allerede den 29. Februar 1896 blev der paa en Generalforsamling vedtaget nogle Forandringer i Foreningens Love, blandt andet blev Foreningens Navn herefter „Vestervig Haandværkerforening“. Paa dette Tidspunkt var 31 Haandværkere Medlemmer, der var desuden en Del Ikke-Haandværkere, som benævntes som ekstraordinære Medlemmer. — Efter denne Tid begyndte der at røre sig forskellige Forhold vedrørende Byens Udvikling. Kan nævnes Byens Elektricitetsværk, Gadebelysning, Kloakforhold, Skolespørgsmaal, Lystanlæg m. v.

Den 1. September 1910 afholdt Foreningen sit 25 Aars Jubilæum, hvor der var arrangeret et stort Møde med Fest, hvor der blandt andet af Købmand I. P. Bak, Vestervig, blev overrakt Foreningen en Sparekassebog lydende paa Tusinde Kroner, som skulde anvendes til Stiftelse af et Legat „For Haandværkers Enker“. — Den 18. August samme Aar blev der vedtaget nye Love, hvor Foreningens Navn blev omformandret til at hedde „Vestervig Haandværker- og Borgerforening“.

Efter denne Tid blev Foreningen ret stor i Medlemsantal, da Byens Borgere, Købmænd, Embedsmænd, Landmænd og mange andre indmeldte sig i Foreningen, og Foreningen har 125 betalende Medlemmer til „Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri“. I 1913 skænkede Købmand I. P. Bak en Grund til Foreningen, og i 1915 lod han paa denne Grund af Byens Haandværkere opføre en Bygning, som fik Navn af „Vestervig tekniske Skole“. Denne Bygning blev overgivet Foreningen gældfrit til Benyttelse ved Skolens Arbejde. I Aaret 1916 stiftede samme Mand ved sin Død et Legat stort 1000 Kr. „For Haandværker- og Borgerforenings Medlemmers Enker“. Tillige skænkede L. S. Kappel ved sin Død et Legat paa 1000 Kr. til Teknisk Skole. Foreningen har haft følgende Æresmedlemmer: Købmand I. P. Bak, Lærer og Folketingsmand A. K. Kirkegaard og Skrædermester Nicolai Jensen, hvoraf sidstnævnte er den eneste af Stifterne og Æresmedlemmerne, der er i Live. Af Formænd har Foreningen igennem de 50 Aar, den har bestaaet, haft følgende: Smedemester Poul Andersen, Skrædermester Nicolai Jensen, Uhrmager P. Jensen, Malermester N. C. Toftdahl, Snedkermester Nørgaard Poulsen, Skrædermester P. Gjelstrup, L. S. Kappel og J. P. Tandrup.

JENS PETER TANDRUP, Postkontrahent, er født den 24. Juni 1874 i Hordum som Son af Tomrermester Mads Tandrup og Hustru Mette Kirstine, født Jensen. Gift 1900 med Inger Kjær. Uddannet som Smed. Medlem af Sogneraadet siden 1925. Formand for Vestervig Elektricitetsværk, Formand for Smedemesterforeningen for Hassing og Revs Herreder. Bestyrelsesmedlem i Jyllands sammenvirkende Smedemesterforeninger, Formand for Vestervig Haandværker- og Borgerforening m.m.

N. Schelle,
Sogneraadetsformand.

N. L. Nyboe,
Postmester.

J. P. Carlsen,
Arrestforvarer.

Chr. Jensen,
Kriminalassistent.

NIELS SCHELLE, Sogneraadsformand, er født den 18. Maj 1879 i Gettrup Sogn som Søn af Gaardejer Thomas Schelle og Hustru Johanne, født Nielsen. Gift 1902 med Birgitte Graversen. Uddannet ved Landvæsenet. Formand for Vestervig Agger Kommunes Sogneraad.

N. L. NYBOE, Postmester, Kaptajn, er født den 31. August 1871 i Farup pr. Nibe som Søn af Proprietær Nyboe og Hustru. Ansat ved Postvæsenet 1895, Løjtnant 1891, Kaptajn 1916, Medhjælper i Horsens 1902, ved Nørrejylland Jernbanepostkontor 1905, Postekspedient i Fredericia 1905, Postmester i Vestervig siden 1924.

JENS PETER CARLSEN, Arrestforvarer, er født den 4. Juli 1879 i Hørby Sogn som Søn af Købmand P. Carlsen og Hustru Karen, født Petersen. Gift 1909 med Mathilde Jørgensen. Ansat ved Vridsløselille Straffeanstalt 1906, ansat som Arrestforvarer i Vestervig siden 1921, Medlem af Menighedsrådet.

CHRISTEN JENSEN, Kriminalassistent, D.M., er født den 17. September 1865 i Borup som Søn af Gaardfæster J. Nielsen og Hustru Maren, født Hansdatter. Gift 1893 med Andersine Tange. Ansat ved Gendarmeriet 1886, bereden Korporal i det militære Gendarmerikorps 1890, Sergent samme Steds 1891, Landpolitibetjent 1890, Politibetjent 1894, Statsbetjent 1919, Overbetjent 1921, Kriminalassistent 1933.

M. KØBKE, Distriktsjordemoder, er født d. 19. Marts 1886. Jordemodereksamen 1916, Jordemoder i Hvidbjerg vesten Aa Kommune fra 1916—20, ansat som Distriktsjordemoder i Vestervig siden 1920.

M. Købke,

Distriktsjordemoder.

GUSTAV ALFRED SVALGAARD, Hotelejer, er født d. 12. August 1890 i Thisted som Søn af afd. Landmand Jens Andersen Svalgaard og Hustru Nicoline, født Kirk. Gift 1917 med Kristine Andersen. Typograf ved Thisted Amts Tidende, Vært for Afholdshotellet i Thisted fra 1925-27, i Hørdum fra 1928-31, Ejer af Vestervig Hotel.

Joh. O. Andersen,
Mølleeejer.

VIGGO MADSEN, Mølleeejer, er født den 25. Februar 1901 i Tygstrup som Søn af afd. Mølleeejer Carl E. Madsen og Hustru Anna, født Petersen. Gift 1934 med Karen Nielsen. — Uddannet som Møller hos Faderen, ved Elsted Mølle med flere, Ejer af Kloster Mølle.

JOHANNES OTTO ANDERSEN, Mølleeejer, er født den 10. Februar 1888 i Hundborg Sogn som Søn af Landmand Just Nicolaj Andersen og Hustru Mette Johanne, født Petersen. Gift 1910 med Kristine Marie Jensen (Bang). Uddannet som Møller ved Faddersbøl Mølle m. fl., Ejer af Gramstrup Mølle.

CHRISTIAN MARIUS PEDERSEN, Smedemester, er født den 18. September 1890 i Harring Sogn som Søn af Chresten Pedersen og Hustru Anna Marie, født Larsen. Gift 1915 med Mette Kirstine Andersen. Uddannet som Smed, nedsat sig som Smedemester i Vestervig, Næstformand for Haandværker- og Borgerforeningen i Vestervig.

PEDER VESTERGAARD PEDERSEN, Smedemester, er født den 19. Oktober 1904 som Søn af Smedemester Jesper Pedersen og Hustru Marie, født Fuglsang Pedersen. Gift 1927 med Louise P. Uddannet som Smedemester, nedsat sig som Smedemester i Tygstrup.

NIELS HOELGAARD, Grovsmed, er født den 24. November 1911 i Barslev i Hvidbjerg Sogn som Søn af Møller Chr. Hoelgaard og Hustru Katrine Marie, født Andersen. Gift 1933 med Dagny Mariane Nielsen. Uddannet som Smed, Grovsmed i Tygstrup hos Smedemester Vestergaard Pedersen.

Norgaard Poulsen,
Snedkermester.

P. Gjelstrup,
Skrædermester.

A. M. Jensen,
Tømrermester.

A. Jensen,
Købmand.

PEDER GJELSTRUP, Skrædermester, er født den 5. April 1881 som Søn af Jens Gjelstrup og Hustru Kirstine Marie, født Knudsen. Gift 1906 med Anna Marie Jensen. Uddannet som Skrædermester, nedsat sig som Skrædermester i Vestervig, tidligere Formand for Vestervig Haandværker- og Borgerforening fra 1922—28.

ANTON MARIUS JENSEN, Tømrermester, er født den 7. April 1893 i Lodbjerg som Søn af Landmand Laust Jensen og Hustru Trine, født Frederiksen. Gift 1925 med Thommine Olsen-Møller. Uddannet som Tømrer, Leder af K. F. U. M. i Vestervig, Formand for Menighedsraadet igennem 2 Perioder. Nu Medlem af Menighedsraadet.

AXEL JENSEN, Købmand, er født den 13. Maj 1893 i Aalum som Søn af pens. Kaptajn Jens Konge Jensen og Hustru Caroline, født Sørensen. Gift 1920 med Carla Nielsen. Udlært ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Tygstrup.

Medlemmer af Vestervig Agger Sogneraad er følgende: Gaardejer N. J. Schelle, Formand, Postkontrahent P. Tandrup, Smed N. Hyldahl, Fisker J. Mikkelsen, Gaardejer N. Haj, Fisker A. Christensen, Gaardejer K. Knudsen, Parcellist L. Espersen, Chr. Larsen, Mads Andersen, Markus Andersen.

Hurup Kirke.

sten, har igennem Tiderne gennemgaaet flere Restaureringer. Den smukke Altertavle bærer en Del Malerier, Maleriet i Midtfeltet forestiller Christi paa Korset. Prædikestolen, der er fra samme Tid som Altertavlen, bærer ligeledes en Del Malerier. Døbefonten er af Granit.

HARTVIG THEODOR EJNAR DAHL, Provst, er født d. 22. Marts 1872 som Søn af Sognepræst Jens Hansson Dahl og Hustru Franciska, født Fabricius. Gift 1908 med Mariane Kronborg. — Student 1890, cand. theol. 1897, Præst ved Vridsløse Straffeanstalt fra 1900—06, kaldet til Sognepræst for Hurup Menighed, Provst for Hassing Refs Herreder siden 1921, Formand for Værgeraadet i Hurup, Formand for Skolekommissionen samme Steds, Formand for Plejehjemsforeningen for Thisted Amt.

MAREN KATRINE DUEHOLM MADSEN, Organist, er født den 30. Juli 1890 som Datter af Postbud A. Madsen og Hustru Inger Marie, født Jensen. — Ansat som Organist ved Hurup Kirke, Bestyrerinde for K. F. U. M. i Hurup.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Bolig for Politimester, Apotek, Hoteller, Elektricitetsværk, Mejeri, Brugsforening, Vandværk, Thylands Bank, Andelsbanken, en Del ret store Fabrikker m. m.

H. T. E. Dahl,
Provst.

M. K. Dueholm Madsen,
Organist.

Johs. Kappel,
Førstelærer.

K. M. Vittrup,
Lærer.

Skolevæsenet i Hurup Sogn bestaar af følgende Skoler: Hurup Realskole, Hurup Kommuneskole, der er opført i 1906, er 7-klasset med ca. 210 Børn, Ydby Forskole, der er opført i 1902.

JOHANNES KAPPEL, Førstelærer, er født den 4. December 1864 i Heltborg Sogn. Dimitteret 1884 fra Ranum Seminarium, Lærer ved Heltborg Skole fra 1884—87, Lærer ved Sdr. Nissum Skole fra 1887—93, Lærer i Veerst fra 1893—1900, Førstelærer i Børglum fra 1900—07, ansat som Førstelærer ved Hurup Skole.

JENS HOLM ANDERSEN, Lærer, er født den 21. April 1897 i Snedsted Sogn. Dimitteret 1920 fra Norre-Nissum Seminarium, ansat som Lærer ved Hurup Skole siden 1920.

KARL MARINUS VITTRUP, Lærer, er født den 29. September 1892 i Karby Sogn. Dimitteret 1925 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Hurup Skole siden 1925.

ANNA NIELSEN, Lærerinde, er født den 19. Februar 1897 i Vorbasse Sogn, Ribe Amt. Dimitteret 1924 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærerinde ved Hurup Skole siden 1926.

Hurup Sognebibliotek. Initiativet til Oprettelse af en Sognebogsamling blev taget ved en Sammenkomst i Hurup Haandværkerforening i Januar Maaned 1903. Der blev sendt en Opfordring til Sognets Beboere, og 123 Sognebeboere tegnede sig for 328 Kr. Ved et senere Møde valgtes følgende Bestyrelse: Cand. theol. H. Fr. Gøtsche, Lærer Skovsbøll, Gaardejer A. N. Jensen, Balsby, Gaardejer Kr. Dam, Refs, og Hjælpe-lærer Axel Nørby. — Sidstnævnte valgtes til Formand og Bibliotekar, og Bogsamlingen fik Lokale i Skolen, hvor den stadig opbevares. Udlaanet begyndte d. 13. Marts 1903. — Kommunen ydede et Bidrag paa 20 Kr. og Staten 20 Kr. Bogsamlingen begyndte med 168 Bd. 210 Udlaan. Kontingentet: Gaardmænd 2 Kr., Husmænd og ligestillede 1 Kr., Tyende halvaarl. 0,50 Kr.

Refsbøl Mølle.

J. Holm Andersen.
Bibliotekar.

I 1929 blev Biblioteket moderniseret. Mange af de gamle Bøger blev kasseret, og nye indkøbte Bøger blev indbundet i moderne, solidt Biblioteksbind. Et nyt Udlaanssystem indførtes, og Katalogisering foretoges. Biblioteket tæller nu 1172 Bd. opsat paa moderne Bibliotekshylder. Laanere er 257. Udlaanet har været 3926. Udlaanet er nu gratis. Kommunen yder 250 Kr., stedlige Bidrag ca. 220 Kr., Amtet 25 Kr. og Staten 380 Kr. Den nuværende Bestyrelse er følgende: Sogneraadsformand Ludv. Klitgaard, Drejer S. Jensen, Bagermester Petersen, Lærerinde Frk. M. Andersen og Slagtermester E. Larsen, sidstnævnte er Formand. — Bibliotekar er Lærer Jens Holm Andersen.

Det danske Hedeselskabs 9. Plantagedistrikt har Hjemsted i Hurup og omfatter alle de med Hedeselskabets Bistand i Thisted Amt, Øster Han Herred og paa Venø anlagte Plantager og Plantninger.

Egestammen fra den tilsandede Mose i Hellerød.

Af Plantager findes ialt 95 med et samlet Areal af 3550 ha, hvoraf 3000 ha var beplantet ved Udgangen af 1933. Af større Plantager i Thisted Amt nævnes Aktieselskabs plantagerne Dover, Morsø sdr. Herreds og Legindbjerge paa henholdsvis 168, 337 og 104 ha, hvilke Plantager alle nu er søgte Udflugtssteder. - Det er dog ikke alene ved

Anlæg og Behandling af Plantager, at Distriktet yder Hjælp til Beboerne; en meget væsentlig Del af Arbejdet bestaar i at yde Bistand ved Anlæg af Læplantninger om Husene saavel Læbælter i Markerne. For at fremme dette Arbejde er der allerede for 40-50 Aar siden oprettet 3 Plantningsforeninger i Thisted Amt, nemlig Thy, Morsø og Han Herredernes Plantningforening, som arbejder i nær Tilknytning til Hedeselskabets 9. Plantagedistrikt. Gennem disse Plantningsforeninger kan saa de Folk, som ønsker at plante, faa Lætræer til nedsat Pris. Plantningsforeningernes Betydning oplyses bedst ved at nævne, at der gennem disse i Aaret 1934 i Thisted Amt uddeltes godt 400,000 Lætræer til Beboere i Amtet. Selv om Vilkaarene for Træplantning i Thisted Amt er barske, viser de foreliggende Resultater — alle de Plantninger, som nu pryder Landskabet, mange Hjem, offentlige Pladser, Kirkegaarde m. fl. Steder -- at der meget vel kan gro endog kraftig og sund Skov og Trævækst i det før saa træfattige, ja næsten træblottede, Thisted Amt. Dette maa dog ikke betragtes som noget Under; thi naar bortset fra Blæsten er alle andre Betingelser for Trævækst i Thisted Amt endog meget gunstige, og et Vidnesbyrd herom er det, at der overalt i Amtet findes Rester af Fortidens mægtige Skove. Paa Bunden af Søer, i Mosernes Tørvelag

og i Marktørven under Klitterne findes saaledes hyppigt Rester af Eg, El, Birk og Hassel, og som endnu levende Minder om de mægtige Skove, som forhen dækkede Thisted Amt, træffes saaledes mange Steder, f. Eks. i den Plantage Hedeselskabet ejer ved Ashøje i Hurup Sogn, Buske af Enebær og Pil samt større eller mindre Rodskud af Bævreasp. - Hvor

Hurup Apotek.

mægtige Træer, der forhen fandtes i Thisted Amt (se Billedet S. 346), giver et Fund fra det nu fuldstændig skovblottede Thyholm den bedst mulige Oplysning om, idet der i Foraaret 1934 i en oversandet Mose til Gaarden Helleris i Hellerød fandtes en Egestamme, som 11 Meter fra Jorden havde haft en Tykkelse paa over 1 Meter — eller et Træ af en saadan Størrelse, at det selv i Landets bedste Skovegne regnes blandt Skovens anseeligste Træer. Samtidig med at Skovene i Thisted Amt forsvandt, forsvandt ogsaa det Læ, der mildnede Klimaet, som derefter blev barskt og raat, fordi Blæst og Storm uhindret kunde hæрге Landet. Som Erstatning for det Læ og den mildnende Indflydelse paa Klimaet, Skovene skabte, er det, at der gennem Plantningsforeningerne og Hedeselskabets 9. Plantagedistrikt søges tilvejebragt den Trævækst, som aller skal gøre Klimaet ligesaa mildt som det, der blev sat over Styr ved tidligere Tidens Skovødelæggelser. — Hedeselskabets 9. Plantagedistrikt bestyres for Tiden af Skovrider C. F. Jensen.

G. Aagaard.
Apoteker.

Hurup Apotek er oprettet som Hjelpeapotek til Vestervig Apotek den 23. Juli 1908. Den 24. Januar 1918 blev Apoteket selvstændig med personlig Privilegium. Den første Apoteker var Hans Siig Arden, den nuværende er Apoteker Gunnar Aagaard. Apoteket, der er centralt beliggende, er en stor, smuk Bygning, der er moderne indrettet og har store, smukke og lyse Lokaler.

⚔GUNNAR AAGAARD, ♂Apoteker, er født den 7. Januar 1878 som Søn af Birkedommer M. M. L. Aagaard og Hustru Agnes Mathilde Adelaide, født Grandjean. Cand. pharm., Indehaver af Hurup Apotek.

Thylands Bank er stiftet den 12. Oktober 1925. Banken overtog Landmandsbankens Afdeling i Hurup, som i 1917 var overdraget Landmandsbanken af den tidligere Thylands Bank, der var oprettet i 1895, samt den af Landmandsbanken i 1919 oprettede Afdeling i Vestervig. Endvidere overtoges den Danske Andelsbank i Likvidation Kontorer i Hurup og Bedsted. Bankens Formaal er at lette og befordre Pengeomsætningen til Gavn for Landbrug, Handel, Haandværk og Industri. Banken har Filialer i Bedsted, Vestervig og Hørdum. Personalet bestaar af følgende: En Direktør, en Bogholder, en Kasserer og seks Assistenten.

NIELS CHRISTIAN KJELDSEN, Bankdirektør, er født den 19. Maj 1895 i Nørre-Sundby som Son af Bødkermester K. J. Kjeldsen og Hustru Karen, født Damsgaard. Gift 1923 med Christel Nielsen. Uddannet i Landmandsbankens Helsingør-Afdeling fra 1912—14, i Aalborg fra 1914—19, i Thisted fra 1919—29. Kasserer 1920—25, Fuldmægtig fra 1925—29. Ansat som Bankdirektør ved Thylands Bank siden 1929.

Hurup Elektricitetsværk er oprettet i 1904. Man begyndte med en 28 HK. Motor, men udvidede i 1916 med en paa 50 HK. og i 1929 en paa 100 HK. samt en i 1930 paa 150 HK., saa der nu ialt er 328 HK. Værket har 390 Forbrugere. — Bestyrer er J. M. Jensen, der har været der siden 1931.

I/S Legind Kalkværk, Kridtslemmeri og Gødningkalkfabrik er beliggende paa Legindgaard ved Oversøen i Nørhaa Sogn. Interessentskabet er oprindeligt stiftet af Brødrene Grdr. Johs. Nicolajsen, Legindgaard, og Købmand Marius Nicolajsen, Hurup.

I Kridtlejerne paa Legindgaard har der i flere Menneskealdre af de forskellige Ejere af Gaarden været brudt Kridt, der er solgt som Gødningkalk, og for et lille Aarhundrede siden blev Kridtstenene, de saakaldte Blege, sejlet til Hassing, hvor Kridtet blev brændt til Kalk. Kridtet brydes i nogle Bakker, der er ca. 60 m høje i et Areal paa ca. 50 Tdr. Land, og det forefindes i saa store Mængder, at Kalkbrudet kan forsyne hele Danmark i flere Generationer, og efter forefindende Analyse indeholder Kridtet 98 % culsur Kalk.

I Foraaret 1919 byggede forannævnte to Brødre en lille Ovn, og Fabrikationen af brændt Kalk paabegyndtes. Da der var stor Efterspørgsel efter Kalken, blev det nødvendigt efter 7 Aars Forløb i 1926 at udvide Værket. Samtidig optoges Hr. Direktør Anthon Ravnsmed, Bedsted, som Interessent, og efter de Erfaringer, der i Aarenes Løb var indhentet, blev der bygget en ny Kalkovn, indrettet med alle tekniske Forbedringer for at gøre Fabrikationen saa billig som mulig.

Da Landmændene efterhaanden var gaet over til at bruge pulveriseret Gødningkalk i Stedet for Kridt, byggedes der saamtidig en Gødningkalkfabrik. Her blev ligeledes lagt an paa, ved Opstilling af Maskiner, at gøre Fabrikationen saa rentabel som muligt. Kridtet føres paa Tipvogne fra Tørrepladserne til Decentegratoren, hvorefter det i Elevator befordres op til en Sigte, og videre paa Transportbaand til Lagerhusene.

Værket fabrikere en Gødningkalk bestaaende af brændt Kalk og tørt Raakridt.

Legind Kalkværk, Kridtslemmeri og Gødningkalkfabrik.

Denne Blanding blev ret hurtigt indført hos de fleste Landmænd i Thisted Amt, saaledes at Værket i Løbet af kort Tid var oppe paa et Salg af flere Tusinde Tons.

I 1932 optoges Forretningsfører Bjerre, Bedsted, som Interessent, og efter at Værket ved Teknologisk Institut havde faaet Sikkerhed for, at Kridtet var af saa fin en Kvalitet, at det var velegnet til Slemmekridt (vandrevet Kridt), byggedes et Slemmeri til en Kapacitet af 20 Tons om Dagen. — Kridtet føres paa Tipvogne fra Gruberne (Værket har nu fundet det mest hensigtsmæssigt at drive Grubedrift, idet det bedste Kridt ligger nederst) til Slemmeriet, hvor Kridtet i en Cementbeholder, 6 m i Diameter og 2 m høj og ved Tilførsel af ca. 6000 Liter Vand i Timen, bliver revet af 4 Harver, der hænger i Kæder. De enkelte Procenter, der findes i alt Kridt, bundfælder i Beholderen, og det rene Kridt løber i Rør ca. 200 m for derefter at ende i nogle Bassiner, hvorefter Kridtet bundfælder, og Vandet igennem Rør ledes fra Bassinerne. Derefter kommer Kridtet i Tørreladerne. Efter Tørringen knuses Kridtet og gaar over en ganske fin Sigte og bliver derefter igennem Ventilator blæst ind i Lagerbygningen. Det vandrevne Kridt bruges til mange Ting, særligt i Farve- og Gummifabrikationen. Trods det, at det er en forholdsvis ny Industri for Værket, har Værket dog kunnet sælge hele sin Fabrikation, dog ca. 60 % til Eksport. Værket beskæftiger helaarsvis ca. 15 Mennesker. Kontoret er i Hurup, og som Direktør fungerer Marius Nicolajsen.

MARIUS NICOLAJSEN, Direktør, er født den 27. April 1889 i Nørhøi som Søn af Gaardejer Mads Nicolajsen og Hustru Kirstine, født Jensen. Gift 1918 med Kirstine Christensen. Direktør og Medindehaver for FS Legind Kalkværk, Kridtslemmeri og Gødningkalkfabrik.

M. Nicolajsen,
Direktør.

FS Thylands Teglværker, der er et Salgskontor med Hjemsted i Hurup, blev oprettet den 1. Januar 1931 med det Formaal for Øje, at Teglværkerne ved indbyrdes Hjælp bedre kunde afsætte deres Produkter.

Ved Oprettelsen bestod Interessentskabet kun af de 5 af Thylands 6 Teglværker, nemlig Helligsø, Ydby, Næssund, Søvang og Sundby Teglværker, men senere blev det sjette, Landlyst Teglværk, ogsaa optaget, saaledes at det nu bestaar af samtlige thylandske Teglværker. Som Formand for Selskabet staar Teglværksejer Ad. Andersen, Hurup, medens Christen Madsen siden Oprettelsen har været dets Forretningsfører. Teglværkets Produktion omfatter næsten alle Teglværksvarer saasom Tagsten, Drænrør i alle Dimensioner fra 2" til 10", Hvelvingssten, Dæksten, Brøndsten, alle Sorter af Mursten, saavel haandstrøgne som maskinstrøgne. Alle Teglværkerne beskæftiger ved fuld Produktion ca. 130 Arbejdere.

CHRISTEN MADSEN, Forretningsfører, er født den 11. September 1893 i Ettrup som Søn af Anders Madsen og Hustru Inger Marie, født Jensen. — Gift 1931 med Olivia Andersen. Uddannet som Landmand. Forretningsfører for FS Thylands Teglværker.

Chr. Madsen,
Forretningsfører.

Planteskolen „Højvang“, Hurup. Fra November 1925 begyndtes Planteskolen i Hurup af Landmand A. P. Petersen. — Arealet laa ved Banelinien. I 1929 opførtes de nuværende Bygninger. Skolen er stadig blevet udvidet.

JENS KRISTIAN ANDERSEN LADEFOGED, Plante-

J. Kr. A. Ladefoged,
Planteskoleejer.

skoleejer, er født den 16. Januar 1903 som Søn af Landmand Paul Ladefoged og Hustru Mette, født Nielsen. Gift 1925 med Dagny Vestergaard. Uddannet ved forskellige Planteskoler. Indehaver af Planteskolen „Højvang“ i Hurup.

Hurup Haandværker- og Borgerforening. Paa Initiativ af nogle driftige og fremsynede Haandværksmestre stiftedes i 1889 „Hurup Haandværkerforening“ under smaa og beskedne Forhold, idet dens Rammer kun omfattede Haandværkerne, der paa den Tid kun var af ringe Antal som Følge af Byens Lidenhed, men Haabet og Midlet var forudbestemt, — Dygtiggørelse af Haandværkerstanden gennem Oplysning og teoretisk Uddannelse. — Den teoretiske Uddannelse gaves i Aftenskolen om Vinteren, 2 Gange ugentlig, med Undervisning i forskellige praktiske Fag; og som Led i Oplysningen samledes Medlemmerne med Hustruer til hyggelige Aftenunderholdninger i et af Bestyrelsesmedlemmernes Hjem, hvor Oplæsning af forskelligartet Litteratur vekslede med Sang eller Musik. Da det var smaa Midler, der stod til Raadighed — Opsparing af Overskud fra de gennem Aarene afholdte Basarer og Udstillinger — var Maalet — Oprettelse af en teknisk Skole — saa langt ude i Horisonten, at man knap turde tale højt om det, for det vilde af udenforstaaende blive betragtet som en haabløs Opgave at løse for en Forening med kun 12—15 Medlemmer.

Imidlertid udvidedes i 1906 Foreningens Rammer til, at den skulde kunne optage alle hæderlige Borgere i Hurup som Medlemmer, og Foreningen kom fra nu af til at hedde „Hurup Haandværker- og Borgerforening“. Nu steg Medlemsantallet betydeligt, og derved styrkedes Foreningens økonomiske Rygrad, men samtidig kom Foreningen ogsaa til at varetage andre og flere Interesser vedrørende Byens og Borgernes Tarv.

Haandværker- og Borgerforeningen var saaledes medvirkende til, at forskellige Erhvervsvirksomheder og Institutioner henlagdes til Hurup samt til Forbedring af Kloakforholdene, Brolægning af Gaderne og elektrisk Gadebelysning, samtidig med, at der arbejdedes maalbevidst paa Oprettelsen af en teknisk Skole i egen Ejendom; og gennem mange Overvejelser skulde dette store Ønske opfyldes, at teknisk Skole — et smukt Stykke Arkitektur — stod færdig i Vinteren 1924. Men hermed sattes Maalet højere, og i 1933 indrettedes endvidere i Bygningen Lokaler for en Handelsskoleklasse, som begyndte i Efteraaret 1934. — Et sidste Ønske er nu at opnaa Eksamensret til Handelsskoleeksamen.

Af Pionerere, som var med fra Foreningens Start, er kun Direktør Hans Jensen, bosat i Hurup By, tilbage. Direktør Jensen er nu Foreningens Æresmedlem; han kan nu med Glæde betragte sit maalbevidste Arbejdes Frugter. — Bestyrelsen bestaar af følgende Medlemmer: Smedemester og Automobilhandler P. A. Andersen, Formand, Slagtermester V. Vestergaard, Næstformand, Trafikassistent Dahl, Sekretær, Købmand S. Kr. Mehlsen, Kasserer, og Snedkermester S. P. Yde.

H. Jensen,
Æresmedlem.

P. A. Andersen,
Formand.

S. Kr. Mehlsen,
Kasserer.

S. P. Yde,
Bestyrelsesmedlem.

HANS JENSEN, Direktør, R. af D., er født den 21. April 1854 i Heltborg som Søn af Tomrermester Jens Hansen og Hustru Maren, født Madsdatter. Gift 1882 med Katrine Dusine Kristensen (død). Direktør for Husmandskreditforeningen fra 1902—33, Medstifter af Hurup Haandværker- og Borgerforening, Æresmedlem af samme siden 1921.

PETER A. ANDERSEN, Smedemester og Automobilhandler, er født den 13. Februar 1885 i Rødsted som Søn af Gaardejer P. Andersen og Hustru Maren, født Andersen. Gift 1908 med Kirstine Viladsen. Smedemester og Automobilforhandler i Hurup siden 1908, Formand for Hurup Haandværker- og Borgerforening, Medlem af Sogneraadet fra 1925—29.

SØREN KRISTIAN MEHLSSEN, Købmand, er født den 15. Juni 1893 i Nees pr. Karby som Søn af Gaardejer J. Kr. Mehlsen og Hustru Johanne, født Nergaard. Gift 1919 med Marie Kathrine Overgaard. Uddannet ved Handelen, Købmand i Hurup siden 1924, Kasserer for Hurup Haandværker- og Borgerforening siden 1928.

SØREN PETER YDE, Snedkermester, er født d. 1. August 1881 i Sønderhaa. Uddannet som Snedker, nedsat sig som Snedkermester i Hurup 1919, Medlem af Bestyrelsen for Hurup Haandværker- og Borgerforening siden 1933.

CARL PETER KOEFOD, Politimester, er født den 29. November 1891 som Søn af Stifamtfuldmægtig, Justitsraad L. Koefod og Hustru Henny Hele Elise, født Petersen. Gift 1922 med Esther Hattensen. Student fra Odense Kathedralskole 1909, cand. jur. Sommeren 1915, Sagførerfuldmægtig fra 1915-16, Soldat fra 1916-17, Byfogedfuldmægtig i Fredericia fra 1917-18, i Korsør fra 1918-19, fra Okt. 1919 til September 1920 Dommerfuldmægtig i Korsør, fra November 1920 til Januar 1922 Fuldmægtig hos Statsadvokaten i Kolding, fra Januar 1922 til December 1925 Dommerfuldmægtig i Korsør, fra December 1925 til Maj 1934 Dommerfuldmægtig i Ringsted, Politimester for Hassing-Refs Herreder siden 1934.

Hurup Svineslagteri.

ANDREAS LIND, Sagfører, er født den 17. August 1902 som Søn af Rentier Andreas Peter Lind og Hustru Hanna Kirstine, født Kloe. Gift 1931 med Else Nordgaard. Cand. jur. Sommeren 1927, nedsat sig som Sagfører i Hurup 1930.

EINAR JEPPESEN, Slagteridirektør, er født den 17. Juli 1901 som Søn af Mejeribestyrer A. K. Jepsen og Hustru Johanne, født Sørensen. Gift 1931 med Ester Lindquist. Ansat ved Andelssvineslagteriet i Bjerringbro i September 1918, i 1924 ansat ved Firmaet Messrs. Lovell & Christmas Ltd., London, derefter Bogholder ved Andelsslagteriet i Bjerringbro indtil 1. November 1930, siden da Direktør for Sydthy Andels-Svineslagteri i Hurup.

JENS MADSEN, Direktør, er født den 2. November 1893 i Dejbjerg Sogn, Ringkøbing Amt, som Søn af Gaardejer Hans Peter Madsen og Hustru Kirsten Marie, født Jensen. Gift 1917 med Kirsten Marie Hansen. Direktør for A/S Hurup Missionshotel i Hurup.

MARTIN FR. AAGE LAURBERG, Dyrlæge, er født den 4. Juni 1901 som Søn af Malermester M. Laurberg og Hustru Johanne, født Larsen. Gift 1927 med Andrea Søndberg. Dyrlægeeksamen Januar 1927, praktiserende Dyrlæge i Hurup siden 1927, ansat som kontrollerende Dyrlæge ved Sydthy Andels-Svineslagteri i Hurup siden 1931.

S. B. B. BJERRE, Dyrlæge, er født den 20. November 1880. Dyrlægeeksamen 1912. Praktiserende Dyrlæge i Hurup.

A. L. N. Krogh,
Stationsforstander.

E. Jeppesen,
Direktør.

J. Madsen,
Direktør.

M. Fr. Aa. Laurberg,
Dyrlæge.

KIRSTINE TANDRUP, Distriktsjordemoder, er født den 25. August 1839 i Sjørring Sogn. Jordemodereksamen 1894. Jordemoder i Agger fra 1896—99, i Hvidbjerg pr. Bedsted fra 1899—1909, ansat som Distriktsjordemoder i Hurup siden 1909.

JOHANNE MARIE IVERSEN, Sygeplejerske, er født den 26. December 1896 som Datter af Poul Iversen og Hustru. Sygeplejerelev paa Amtssygehuset i Tarm fra 1916—18, og paa den jydsk Fødselsstiftelse i Aarhus fra den 1. Januar 1918 til 1. April 1918, Sygeplejerske i Hurup siden.

S. B. B. Bjerre,
Dyrlæge.

H. Kjær,
Læge.

K. Tandrup,
Distriktsjordemoder.

Joh. Iversen,
Sygeplejerske.

ANDERS NIELSEN FROST, Fotograf, er født den 2. December 1879 i Helligsø som Søn af Jens Peter Nielsen og Hustru Else Katrine, født Thomassen. Gift 1910 med Kirstine Pedersen. Uddannet ved forskellige Fotografer. Nedsat sig som Fotograf i Hurup.

OLUF RINGGAARD, Møllejer, er født den 4. Marts 1901 som Søn af Møllejer Laust Ringgaard og Hustru Karen, født Olsen. Gift 1927 med Jenny Diechmann. Uddannet som Møller hos Faderen, Ejer af Refsbøl Mølle.

NIELS CHRISTIAN NIELSEN, Uddeler, er født den 12. September 1891 i Hassing som Søn af Uddeler Peder Nielsen og Hustru Karen, født Kristensen. Gift 1915 med Marie Holm. Ansat som Uddeler ved Hurup Brugsforening.

CARL GUSTAV PEDERSEN, Bryggeriejer, er født den 25. November 1876 i Hillerslev som Søn af Møller Jens Pedersen og Hustru Maren Katrine, født Carlsen. Gift 1906 med Gertrud Marie Nielsen. Købmand i Hørdum i 14 Aar fra 1906—20, i Middelfart fra 1920—29, Ejer af Hurup Bryggeri.

ALFRED JENSEN, Bestyrer, er født den 15. April 1901 i Humlum som Søn af Baneformand J. Jensen og Hustru Marie, født Andersen. Gift 1923 med Mathilde Larsen. Uddannet ved Handelen. Bestyrer af Odense Ægforretning i Hurup.

CHRISTIAN BACH, Isenkræmmer, er født den 26. Oktober 1894 i Stadil Sogn, Ringkøbing Amt, som Søn af Kroejer N. Bach og Hustru Johanne, født Petersen. Isenkræmmer i Hurup siden 1927, Medlem af Bestyrelsen for Hurup Haandværker- og Borgerforening i en Periode, har tidligere været Næstformand for samme fra 1930—33, og Sekretær for samme fra 1933—34.

LARS CHRISTIAN LARSEN, Æghandler, er født den 21. August 1899 som Søn af Gaardejer Villum Chr. Larsen og Hustru Ane Marie, født Damsgaard. Gift 1925 med Henny Thellufsen. Uddannet ved Handelen, Indehaver af Thylands Æghandel i Hurup.

A. N. Frost,
Fotograf.

O. Ringgaard,
Møllejer.

Chr. Bach,
Købmand.

N. Chr. M. Thøgersen,
Destruktor.

NIELS CHR. MADSEN THØGERSEN, Destruktor, er født den 15. Maj 1885 i Lomborg ved Lemvig som Son af Slagter Thøger Andersen og Hustru Kristanse, født Nielsen. Gift 1910 med Ane Marie Jensen. Nedsat sig som Destruktor i Hurup siden 1927.

SØREN KRISTIAN KRISTENSEN, Vognmand, er født den 23. Maj 1895 i Hurup som Son af Præstegaardsforpagter Laust Kristian Kristensen og Hustru Karen, født Sørensen. Gift 1924 med Kirstine Holgaard. Uddannet som Mekaniker, Leder af Faleks Redningskorps i Hurup.

Medlemmer af Hurup Sogneraad er følgende: Trikotagehandler Ludvig Klitgaard, Formand, Husejer Kr. Kristensen, Gaardejer A. N. Jensen, Gaardejer A. A. Lodahl, Arbejdsmand A. Nielsen, Malermester P. Kj. Sørensen, Tømrermester Aage Jensen.

HELTBORG SOGNS tilstødende Sogne er følgende: Visby, Hurup og Ydby.

Heltborg Kirke, der er beliggende i Heltborg Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Taarn og et Vaabehus, der ligger mod Nord. Kirken ses viden om paa Grund af sit store, firkantede Taarn. Altertavlen, der er fra Nutiden, er et Maleri, der forestiller Christus, der helbreder den spedalske. Prædikestolen er fra omkring Begyndelsen af det 17. Aarhundrede. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Sognet følgende: Teglværk, Fattiggård, Færgested m. m.

Skolevæsenet i Heltborg Sogn bestaar af følgende 2 Skoler: Heltborg Skole og Ginnerup Skole, der er oprettet i 1888.

CARL GUSTAV MIKKELSEN KREIBERG, Lærer, er født den 31. Januar 1899 i Oddense Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1920 fra Ranum Seminarium, Lærer ved Lyngs Skole fra 1922—26, ansat som Lærer ved Ginnerup Skole siden 1926, Medlem af Sogneraadet.

Heltborg Mølle.

C. G. Kreiberg,
Lærer.

PEDER JENSEN BALSBY, Molleer, er født den 14. November 1862 i Snedsted Sogn som Son af Landmand Jens Balsby og Hustru Marie, født Westphal. Gift 1919 med Sine Larsen. Uddannet som Møller. Ejer af Heltborg Mølle siden 1892.

Medlemmer af Heltborg Sogneraad er følgende: Gaardejer A. Jørgensen, Formand, Gaardejer H. Vestergaard, Smedemester A. P. Andersen, Gaardejer Pejter Andersen, Købmand Chr. E. Nielsen, Lærer C. G. M. Kreiberg, Gaardejer Jens Lyngklip.

BODDUM YDBY KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Heltborg, Hurup, Vestervig, Gettrup, Helligsø og Lyngs.

Boddum Kirke, der er beliggende i Boddum Sogn, bestaar foruden af Koret og

Boddum Kirke.

Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Vest. Altertavlen bærer et Maleri, der forestiller Jesus Korsfæstelse. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

Del Malerier. Den skal i sin Tid være kommen fra Vestervig Kirke. Prædikestolen er meget smukt udført. Kirken har gentagne Gange gennemgaaet store Restaureringer og Ombygninger.

HANS JULIUS ALFRED CHRISTENSEN, Sognepræst, er født den 13. Juni 1868 i Vejle som Son af Redaktør og Udgiver af „Fredericia Avis“ J. Christensen og Hustru Gretje, født Hadenfeld. Gift 1912 med Martha Marie Nielsen. Student 1885 fra Fredericia, cand. theol. 1893, pers. Kapellan i Tirstrup-Fuglslev fra 1893—96, Vikar i Havrebjerg-Gudum fra 1896—99, Sognepræst i Hals fra 1900—13, kaldet som Sognepræst for Boddum-Ydby Menigheder 1913, Formand for Menighedsraadet.

Boddum Bisgaard, som egentlig betyder Boddum Bispegaard, er en meget gammel Gaard, der skal have tilhørt de børglumske Bisper m. fl. I 1793 blev Gaarden lagt ind under Stamhuset Todbøl, men blev senere skilt fra dette. — Gaardens nuværende

H. J. A. Christensen,
Sognepræst.

Ejer er Proprietær C. Chr. Sørensen.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Møller, Skovriderbolig, Spa-rekasse, Brugsfor- eninger, Mejerier, Ho- teller, Teglværk, Elek- tricitetsværk, Anløbs- bro m.m.

Skolevæsenet i Boddum Ydby Kom- mune bestaar af føl- gende Skoler: Bod- dum Skole, der er udvidet med en Før- skole; Ydby Skole; Tvolum Skole, der er opført i 1863; Flarup Skole, der er opført i 1902 som Førskole, men blev i 1926 udvidet til et Enelærereembede; Dover Skole, der er opført i 1902; Holmegaard Skole.

Ydby Kirkes Indre.

EJNAR CHRISTIAN FOGED, Førstelærer, er født den 12. Januar 1903 i Tvingstrup som Søn af Gaardejer Christian Foged og Hustru Kathrine, født Poulsen. Gift 1930 med Valborg Therese Skaarup. Dimitteret 1924 fra Ranum Seminarium, Sløjdlærereksamen 1931, ansat som Førstelærer ved Boddum Skole siden 1932.

KATHRINE SVENSTRUP, Lærerinde, er født den 1. Juli 1888 i Haverslev som Datter af Landmand N. Jensen og Hustru Ane Kirstine, født Larsen. Dimitteret 1910 fra Vejle Seminarium, ansat som Lærerinde ved Boddum Skole siden 1915.

DAGMAR JOHANNE JENSEN, Lærerinde, er født den 15. September 1906 i Ydby som Datter af Gaardejer L. Chr. Jensen og Hustru Nielsine, født Nielsen. Dimitteret 1928 fra Aarhus Seminarium. Vikar ved Ydby Førskole 1928, fast ansat som Lærerinde ved samme siden 1930.

NIELS ANDREAS FREDERIKSEN, Førstelærer, er født den 8. Maj 1897 i Vissenbjerg Sogn som Søn af Husmand J. Frederiksen og Hustru Bodil Kirstine, født Nielsen. Gift 1927 med Adele Christa F. Dimitteret 1918 fra Haslev Seminarium, Student 1930 fra Universitetet, Filosofikum 1932 fra Aarhus

Universitet, ansat som Førstelærer ved Tvolum Skole siden 1926.

CARL DAM, Lærer, er født den 11. April 1896. Gift 1922 med Inger Myrhøj. - Dimitteret 1920 fra Gedved Seminarium, Lærer ved Elbæk Højskole fra 1920-22, ansat som Lærer ved Flarup Skole siden 1926.

SØREN DAHL-ERIKSEN, Lærer, er født 1875

Boddum Bisgaard.

E. Chr. Foged,
Førstelærer.

N. A. Frederiksen,
Førstelærer.

A. Johansen,
Bestyrer.

N. Nørgaard,
Dyrlæge.

i Malle Sogn som Søn af Gaardejer Chr. Eriksen og Hustru Marie, født Sørensen. — Gift 1897 med Karoline Kirstine Hansen. Dimitteret 1893 fra Ranum Seminarium, ansat som Lærer ved Dover Skole siden 1896, Formand for Hjælpekassen.

Andelsselskabet Ydby Stations Elektricitetsværk er anlagt i 1912 af Gaardejer P. Petersen. I 1918 blev det solgt til Søren Sloth. 1931 blev Værket overtaget af et Andelsselskab, som stadig driver det. I 1932 solgtes 20,000 KW. Strøm. — Værkets Bestyrer er Anker Johansen.

ANKER JOHANSEN, Bestyrer, er født den 12. November 1905 i Vesterborg. Gift 1928 med Magda Fuglsang-Nielsen. Ansat som Bestyrer af Elektricitetsværket i Ydby siden 1931.

NIELS NØRGAARD, Dyrlæge, er født d. 4. Januar 1898 i Hillerslev Sogn som Søn af fhv. Mejeribestyrer, Gaardejer J. P. Nørgaard og Hustru Kirstine, født Horsfeldt. — Gift 1923 med Kristine Houe. Uddannet ved Landbruget, paa Asmildklosters Landbrugsskole i Vinteren fra 1915—16. Forpagter af Fædrengaarden fra 1921—25, Præliminæreksamen 1926 fra Universitetet, Dyrlægeeksamen 1932, Assistent i Øster-Jølby ca. 3 Maaneder, praktiserende Dyrlæge i Ydby siden April 1932, Formand for Sundhedskommissionen.

MARIUS MORSBØL, Stationsmester, er født den 24. November 1875 i Grene som Søn af Gaardejer L. Mikkelsen og Hustru Kirsten, født Christensen. Gift 1921 med Henrikke Hansen. Ansat ved D. S. B. den 5. November 1899, Portør 1901, Stationsmestereksamen 1910, Overportør 1919, Stationsmester i Todbøl 1930, ansat som Stationsmester i Ydby siden 1. April 1933, Postekspeditor og kgl. Vejer og Maaler, Medlem af Gjellerup Sogneraad fra 1921—30, Formand for Gjellerup Værgeraad fra 1925—30, Formand for Plejetilsynet i Gjellerup fra 1925—30.

ANDERS FUGLSANG, Skovfoged, er født den 12. Juli 1878 i Vester-Vandet som Søn af Boelsmand Chr. Nielsen og Hustru Maren, født Fuglsang. Gift 1906 med Mariane Jensen. Ansat som Skovfoged ved A S Dover Plantage siden 1918.

DAGMAR GAMMELGAARD, Distriktsjordemoder, er født den 25. Juni 1894 i Vebbestrup Sogn som Datter af Husmand P. Chr. Jensen og Hustru Mariane, født Sørensen. Gift 1915 med Arbejdsmand N. Gammelgaard. — Jordemodereksamen 1926, Jordemoder i Ydby siden 1926, og fra 1928 Distriktsjordemoder samme Sted.

M. Morsbøl,
Stationsmester.

A. Fuglsang,
Skovfoged.

D. Gammelgaard,
Distriktsjordemoder.

Medlemmer af Boddum Ydby Sogneraad er følgende: Forsøgsleder J. M. Kristensen, Formand, Chr. Sørensen, Gaardejer Chr. Larsen, Thomas Hansen, Chr. Kjeldsen, Jens Josefsen, N. S. Jensen, Møller Jensen, Laurits Jensen.

HELLIGSØ GETTRUP KOMMUNES tilstødende Sogne er Lyngs og Vestervig.

Helligsø Kirke, der er beliggende i Helligsø Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabehus, der ligger mod Nord. Allertavlen bærer et Maleri. Prædikestolen er ganske almindelig. - Døbefonten er af Granit.

Gettrup Kirke, der er beliggende i Gettrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Apsis. Fordum skal Kirken have haft et ret stort Taarn, men af dette findes nu intet tilbage. — Allertavlen er smukt udskaaret. Prædikestolen skal være fra samme Tid som Allertavlen. — Døbefonten, der er af Granit, bærer en Del Ornamenter.

EJNAR FLEDELUS, Sognepræst, er født den 16. Juni 1907 i Sunds som Søn af Sognepræst P. C. Flødelius og Hustru Minna, født Müller. Gift 1933 med Else Merethe Ingeborg Hansen. Student 1927 fra Haslev Gymnasium, cand. theol. 1933, kaldet som Sognepræst for Helligsø-Gettrup Menigheder siden Maj 1933

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Møller, Mejerier, Sparekasse, Brugsforeninger, Teglværk m. m.

Skolevæsenet i Helligsø Gettrup Kommune bestaar af følgende Skoler: Helligsø Skole, der er opført i 1885, nedbrændte i 1894, men genopført samme Aar; Gettrup Skole, der er opført i 1876; Kobberrød Skole, der er opført i 1902.

MIKKEL JENSEN, Lærer, er født den 21. Marts 1891 i Agger som Søn af Fisker M. Jensen og Hustru Karen Johanne, født Mikkelsen. Gift 1929 med N. Kristine Lauritsen. — Dimitteret 1912 fra Norre-Nissum Seminarium. Kursus i Orgelspil 1917, Aarskursus i Dansk og Tysk fra 1931–32, forskellige Vikariater, Andenlærer i Hvidbjerg fra 1913–21, ansat som Lærer i Helligsø siden 1921, Formand for Hjælpekassen fra 1925–31, Formand for den 57. Lærerkreds, Medlem og Næstformand for Menighedsraadet siden 1922, Formand for Sønderjydsk Grænseforening for Ydby og Omegn siden dens Stiftelse i 1926.

M. Jensen,
Lærer.

Chr. Nielsen,
Lærer.

Helligsø Skole.

CHRISTIAN NIELSEN, Lærer, er født den 23. Marts 1903 i Vestervig som Søn af Bogbinder N. P. Nielsen og Hustru Elisabeth, født Christensen. Dimitteret 1927 fra Nørre-Nissum, forskellige Vikariater, ansat som Lærer ved Gettrup Skole siden 1933.

Medlemmer af Helligsø Gettrup Sogneraad er følgende: Gaardejer Knud Graver- sen, Formand, Gaardejer Jens A. Nørgaard, Gaardejer Chr. Rasmussen, Gaardejer Mads Chr. Pedersen, Gaardejer Jens Boysen Larsen, Gaardejer Peder Stensgaard og Købmand Joh. Møller Christensen.

Søndbjerg Børnehjem.

Kirken har igennem Tiderne gennemgaaet ret store Restaureringer og Ombygninger.

Odby Kirke, der er beliggende i Odby Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen, der er fra omkring det 17. Aarhundrede, er et meget smukt Stykke Snedkerarbejde. Tavlen bærer i Midtfeltet et Ma- leri, der forestiller Christus og Apostlen Peter. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

CHRISTEN NØRSØLLER-JENSEN, Sognepræst, er født den 10. Maj 1899 som Søn af Gaardmand Jens Jensen og Hustru Ellen, født Pedersen Skov. Gift 1923 med Ellen Johanne Emilie Thuesen. Cand. theol. 1923, kaldet som Sogne- præst for Søndbjerg-Odby Menigheder, Formand for Menighedsraadet og Skole- kommissionen.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Børnehjem, Alderdomshjem, Sparekasse, Elektricitetsværk, Kroer, Havn, Mejerier, Brugsforeninger, Savværk m. m.

Skolevæsenet i Søndbjerg Odby Kommune bestaar af følgende Skoler: Hellerød Skole, der er opført i 1901; Aalkjær Skole, der er opført i 1900; Odby Skole, der er opført i 1908; den gamle Odby Skole ligger endnu ved Serupvejen; Oddesund Nord Skole, der er opført i 1923; Oddesund Prlvatskole.

SØNDBJERG OD-
BY KOMMUNES
tilstødende Sogn er
Hvidbjerg.

Søndbjerg Kirke, der er beliggende i Søndbjerg Sogn, be- staar foruden af Ko- ret og Skibet af Apsis, Taarn og et Vaaben- hus, der ligger mod Syd. Altertavlen, der er et Maleri, forestil- ler Korsfæstelsen.

Prædikestolen er smukt snedkret. Dø- befonten er af Granit.

Chr. Nørsøller-Jensen,
Sognepræst.

S. Kristensen,
Lærer.

A. Madsen,
Førstelærer.

P. Kr. Madsen,
Lærer.

SØREN KRISTENSEN, Lærer, er født den 20. December 1896 i Bøvling Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1925 fra Nørre-Nissum Seminarium, Lærer ved Odby Skole fra 1927—31, ansat som Lærer ved Aalkjær Skole siden 1931.

AKSEL M. MADSEN, Førstelærer, er født den 27. Juni 1902 i Vraaby Sogn, Præstø Amt. — Gift 1933 med Maria Østergaard. Dimitteret 1926 fra Haslev Seminarium, ansat som Førstelærer ved Odby Skole siden 1929.

PEDER KRISTIAN MADSEN, Lærer, er født den 22. Juli 1897 i Gullev Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1921 fra Nørre-Nissum Seminarium, Lærer ved Søndbjerg Skole fra 1924—31, ansat som Lærer ved Odby Skole siden 1931.

KRISTIAN MADSEN, Lærer, er født den 22. August 1904 i Agger Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1926 fra Nørre-Nissum Seminarium, ansat som Lærer ved Oddesund Nord Skole siden 1929.

Søndbjerg Børnehjem. I en af Danmarks nordligste Egne, paa den anden Side af Limfjorden, ligger Søndbjerg Børnehjem, der er opført i 1917. Paa samme Plads, hvor Hjemmet nu ligger, virkede i 51 Aar en Skolelærer Aggerholm. Han arbejdede trofast iblandt Børnene, og i hans egen Børneflokk var der een, der som voksent Menneske viste, at ogsaa han havde Kærlighed til Børnene og det Arbejde, der bliver gjort for dem. Thi Sønnen, Etatsraad I. P. Aggerholm, København, oprettede i 1917 dette Hjem og skænkede Midler til dets Drift. Hjemmet, der har Plads til 24 Børn, er indrettet med alle moderne Indretninger. Der er indkøbt 7 Tdr. Land for at give Børnene lidt praktisk Uddannelse. Hjemmet har sin egen Skole. Siden Børnehjemmets Oprettelse har det igennem Aarene været fuldt besat. Dets Forstander er V. Jørgensen.

VIKTOR JØRGENSEN, Forstander, er født den 24. Februar 1896 i Ejstrupholm, Skanderborg Amt, som Søn af Jørgen Jørgensen og Hustru Marie, født Nielsen. Gift 1926 med Poula Rasmussen. Bestyrer ved Klintebjerg Børnehjem fra 1924—32, ansat som Forstander ved Søndbjerg Børnehjem siden 1932.

V. Jørgensen,
Forstander.

Bjørndal Kalkværk, der oprindeligt er et ca. 200 Aar gl. Kalkleje, blev i 1909 stiftet som et Aktieselskab, men gik i 1917 over til et Interessentskab med følgende Herrer som Interessenter: Gaardejer Jens Jensen, Helligkilde, og Brødrene Grud. — Bestyrer er Niels Jensen Grud.

JENS JENSEN, Gaardejer, er født d. 20. December 1880 i Helligkilde som Søn af Landmand Niels Jensen og Hustru Magdalene, født Larsen. Uddannet ved Landvæsenet, Medejer af Bjørndal Kalkværk.

NIELS JENSEN GRUD, Bestyrer, er født den 27. April 1876 som Søn af Landmand Niels Jensen Grud og Hustru Cathrine, født Christensen. — Uddannet ved Landvæsenet, Bestyrer og Medejer af Bjørndal Kalkværk.

Bjørndal Kalkværk.

JENS JENSEN GRUD, er født den 16. April 1872 som Søn af Landmand N. Jensen Grud og Hustru Cathrine, født Christensen. Uddannet ved Landvæsenet, Medejer af Bjørndal Kalkværk.

Uglev Andelselektricitetsværk er oprettet i 1911. — Man begyndte med en 20 H.K. Motor og udvidede i 1916 med en 60 H.K. Dieselmotor, og nu har man ialt 160 H.K. Forbrugerantallet er nu ca. 300.

Fra 1931 begyndte Værket at levere Strøm til Oddesund Nord og Syd. Bestyrelsens Formand er Gaardejer Mads Poulsen. Dets Bestyrer er Chr. M. Nielsen.

CHR. M. NIELSEN, Bestyrer, er født den 14. September 1892 i Snebjerg Sogn, Ringkøbing Amt. Ansat som Bestyrer af Uglev Andelselektricitetsværk siden 1915.

N. J. Grud,
Bestyrer.

J. J. Grud,
Medejer.

Chr. M. Nielsen,
Bestyrer.

Uglev Alderdomshjem er oprettet i 1919. Der er Plads til 10 Beboere. Hjemmet ejes af Kommunen. Det ledes af en Bestyrerinde.

KAREN KJÆR, Bestyrerinde, er født den 28. Juni 1877 i Humlum som Datter af Niels Larsen Kjær og Hustru Marie, født Offersen. Ansat som Bestyrerinde ved Uglev Alderdomshjem.

Tambohus Kro. — I Aaret 1800 blev Kroen privilegeret samtidig med, at den fik Eneret for Færgeri til Jegindø, men da Dæmningen i 1915 blev anlagt, blev Færgeriet ophævet. Kroen laa fordem lidt længere mod Nord end den nuværende og bestod da kun af et gammelt Hus. I 1886 blev Kroen flyttet til sin nuværende Plads.

NIELS LUND PEDERSEN, Kroejer, er født den 16. Februar 1865 paa Tambohus Kro som Søn af Kroejer Kresten Pedersen og Hustru Mette Katrine, født Lund. Gift 1893 med Ane Nielsen. — Ejer af Tambohus Kro.

LAURITS THAYSEN, Sogneraadformand, er født den 30. Maj 1891 som Søn af Gaardejer Peter Thaysen og Hustru Mette, født Thuesen. Gift 1916 med Else Villadsen. Uddannet ved Landvæsenet, Formand for Sogneraadet m. m.

N. Lund Pedersen,
Krøejer.

L. Thaysen,
Sogneraadformand.

E. Hauch Fenger,
Stationsforstander.

M. Sorensen,
Stationsmester.

EVALD HAUCH FENGER, Stationsforstander, er født d. 9. April 1882 som Søn af Gaardejer August Fenger og Hustru Marie Elisabeth, født Hauch. Gift 1906 med Edel Elise Andersen Stoltze. Ansat ved D. S. B. den 1. Maj 1899 som Elev i Auning, Assistent 1902 i Helsingør, Trafikkontrolør 1926 i Thisted, Stationsforstander i Vedsted 1930, ansat som Stationsforstander i Oddesund Nord.

MARTIN SØRENSEN, Stationsmester, er født den 6. Oktober 1875 i Obbekjær Sogn, Ribe Amt. — Ansat ved Jernbanen i 1899, Stationsmester i Hellevad fra 1929—33, ansat som Stationsmester i Uglev siden 1933.

KATRINE MARIE MEJER, Distriktsjordemoder. — Jordemoder i Agger fra 1914—18, Jordemoder i Vestervig fra 1918—20, Reservejordemoder paa Fødselstiftelsen og Dr. Esmanns Klinik fra 1920—24, ansat som Distriktsjordemoder i Sønderbjerg siden 1924.

KAREN MARIE NIELSEN, Bestyrerinde, er født den 19. Juni 1897 i Helligsø-Gettrup Kommune som Datter af Landmand Jeppe Nielsen og Hustru Signe, født Poulsen. — Ansat som Bestyrerinde for Hellerød Telefoncentral.

LAUST NIELSEN JACOBSEN, Købmand, er født den 3. April 1850 som Søn af Landmand Niels Peter Jacobsen og Hustru Ingeborg, født Laursen. Gift 1925 med Jenny Laurine Thomsen. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Hellerød.

K. M. Mejer,
Distriktsjordemoder,

K. M. Nielsen,
Bestyrerinde.

L. N. Jacobsen,
Købmand.

O. Chr. Bonde,
Købmand.

O. CHRISTENSEN BONDE, Købmand, er født den 16. Maj 1881 i Stenbjerg Sogn som Søn af Fisker Chresten Pedersen Bonde og Hustru Else Marie, født Mikkelsen. Gift 1908 med Anine Paulsen. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Sønderbjerg.

EJNER KRABBE, Købmand, er født d. 1. Juni 1903 i Uglev som Søn af Sparekassedirektør Kresten Krabbe og Hustru Maren, født Christensen. Uddannet ved Handelen, nedsat sig som Købmand i Uglev.

Medlemmer af Sønderbjerg Odby Sogneraad er følgende: Gaardejer L. Thaysen, Formand, Gaardejer Chr. Riis, Gaardejer Chr. Gadegaard, A. Gadegaard, Chr. Laubjerg, Købmand E. Krabbe, Konstruktør V. Nielsen.

Jegindø Kirke efter Ombygningen i 1919.

som en stor, smuk Bygning. Altertavlen bærer et Maleri, der forestiller Christi paa Korset. Den smukke Prædikestol bærer en Del Malerier. Døbefonten er af Granit. Paa den gamle Kirkeklokke, der er støbt 1463, staar følgende paa Latin: „I det Herrens Aar 1463, ottende Dagen efter Marias Fødselsdag, blev Jegindø Kirkeklokke støbt til Ære for den hellige Laurentius“, og under dette staar Thomas Nicolai, der antagelig er Støberens Navn.

ANDERS PEDER JØRGENSEN, Sognepræst, er født den 1. December 1884 som Son af Gaardejer Lars Jørgensen og Hustru Karen Kirstine, født Beck. Gift 1926 med Ingeborg Dagmar Marie Dagnæs, cand. theol 1920 fra Trinitatis Blair, Nebr. U.S.A. Kaldet som Sognepræst for Jegindø Menighed, Formand for Jegindø Menighedsraad og Skolekommission, Kirkeværge, Medlem af Kredsbestyrelsen for Sudan Kredsen i Thisted Amt, Formand for K.F.U.M., Jegindø, og Jegindø Samfundsraad.

A. P. Jørgensen,
Sognepræst.

Endvidere findes i Sognet følgende: Præstegaard, Mejeri, en Del Købmandsforretninger m.m.

Skolevæsenet i Jegindø Sogn bestaar af følgende Skoler: Jegindø Skole, der er opført i 1876 og senere udvidet til et Førstelærer-Embed; Jegindø Privatskole, der er opført i 1920.

HANS PETER LAURITSEN AGERGAARD, For-

Jegindø Privatskole.

stelerer, er født d. 11. Juni 1871 i Nørre-Nissum. Dimitteret 1901 fra Nørre-Nissum Seminarium, Lærer ved Resen Skole fra 1902—06, ansat som Førstelærer ved Jegindø Skole siden 1906.

MARGRETHE FALKESGAARD, Lærerinde, er født 1876. Privat Uddannelse, Lærerinde ved Jegindø Privatskole siden 1912.

Jegindø Sognebogsamling, der er stiftet i Efteraaret 1898, har til Formaal at give Befolkningen paa Jegindø Adgang til god og billig Læsning, der kan være til Ophugning, Underhold og sand Oplysning. Som Medlem af Foreningen kan optages enhver Mand og Kvinde, som har haft Ophold i Jegindø Sogn. Foreningen har til Huse i Jegindø Skole. Foreningens Medlemmer har Ret til Hjemlaan af Bøger, der er fra Biblioteket, uden nogen Særbetaling. Bortkommer eller beskadiges Bøgerne, maa de erstattes med nye. Bestyrelsen bestaar af 5 paa den aarlige Generalforsamling valgte Medlemmer. Bestyrelsen vælger Bibliotekaren, der er Bestyrelsens Sekretær. Han foretager i Samraad med Bestyrelsen Indkøb af Bøger og har iøvrigt den daglige Ledelse af Biblioteket.

KARL PETER MADSEN, Formand, er født den 21. November 1892 paa Jegindø som Son af Fisker og Husmand Søren Madsen og Hustru Karen Marie, født Paulsen. Gift 1917 med Johanne Vrist. Formand for Jegindø Sognebogsamling siden 1931, i Bestyrelsen for Jegindø Fiskeriforening.

K. P. Madsen,
Formand.

Medlemmer af Jegindø Sogneraad er følgende: Gaardejer P. Madsen, Formand, Fisker J. M. Godsk, Gaardejer J. Søndergaard Kjær, Fisker Klemmen Vester, Fisker Mads Trap.

HVIDBJERG LYNGS KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Odby, Søndbjerg, Ydby og Helligsø.

Hvidbjerg Kirke, der er beliggende i Hvidbjerg Sogn, er ret bekendt paa Grund af det Mord, der her skete i 1261 foran Alteret, paa Børglumbispen Oluf Glob, af Hr. Jens Glob. — Kirken er ret stor og anseelig, skal forud have været indviet til Sct. Laurentius, og skal være en af de ældste Kirker i Landet. Den er bygget som en Korskirke og bestaar foruden af Korsarmene af Skib og Kor, Apsis samt et Taarn, der efter Traditionen skal være opført af en Bonde i Hvidbjerg, men om dette passer, kan ikke siges med Bestemthed, idet de Lærde er lidt uenige om dette Spørgsmaal. Altertavlen er smukt udskaaret. Prædikestolen er fra omkring 1750erne. — Døbefonten er af Granit og bærer en Del Ornamenter.

Lyngs Kirke, der er beliggende i Lyngs Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen bærer et Maleri. Prædikestolen, der er

Altertavlen i Hvidbjerg Kirke.

H. C. J. H. Leibolle,
Sognepræst.

meget gammel, er restaureret omkring det 17. Aarhundrede.

HANS CHRISTIAN JØRGEN HANSEN LEIBØLLE Sognepræst, er født den 17. Februar 1892 som Søn af Husmand Laurits Hansen Leibolle og Hustru Margrethe, født Jørgensdatter. Gift 1921 med Meta Hansen. Cand. theol. 1921, Formand for Menighedsraadet og Skolekommissionen i Hvidbjerg Lyngs Kommune.

JOSEPH MICHAEL JOSEPHSEN, Organist, er født den 19. Marts 1887 i Hvidbjerg som Søn af Gaardmand Lars Josephsen og Hustru Mette, født Jensen. Gift 1913 med Hansine Overgaard. Organist ved Hvidbjerg Kirke.

J. M. Josephsen,
Organist.

Hindsels, der fordum var en Hovedgaard, hørte til det Gods, Børglumbisperne havde i Thy. Ved Reformationens Indførelse her i Landet ca. 1532 tilfaldt den Kronen, der senere afhændede den. 1509 nævnes Væbner Jep Juel til Hindsels. 1542 bevilgede Kong Christian den 3. Jens Lassen, Borger i Holstebro, og hans Hustru Ane Christensdatter, at de maatte beholde Børglum Stifts Gaard „Hindsels“ paa Livstid med tilliggende Gods, som Biskop Stygge Krumpen havde pantsat for 600 Rinske Gylden i Guld. I 1556 fik Erik Rud af Kong Christian den 3. Pantebrev paa Gaarden Hindsels samt Gods for 600 Gylden, dog maatte han forpligte sig til at opbygge og forbedre Gaarden, der var i slet Tilstand, samt at frede Jagten og ikke forhugge Skovene. Af andre Ejere kan nævnes: Casper Gersdorff, Johan Brochenhuus, Melchior Juel, Mathias Budde, Sophie Gyldenstjerne, hendes Søn Niels Sehested, Poul og Fred. Klingenberg. — I 1744 købtes Ejendommen ved Auktion af Laurids Brejnholt, der skal have opført den nuværende Hovedbygning. I 1826 købte Niels Overgaard Gaarden af Her-

Hindsels.

B. W. A. Overgaard,
Proprietær.

redsskriver Lützhøft. Overgaards Enke overdrog den i 1869 til sin Søn Jacob Overgaard, der i 1911 overdrog Gaarden til sin Søn B. W. A. Overgaard, der er den nuværende Ejer.

BERTEL WILLADSEN ASSKOV OVERGAARD, Proprietær, er født den 6. Maj 1874 paa Hindsels som Søn af afd. Proprietær Jacob Overgaard og Hustru Anna Kirstine, født Willadsen. Gift 1916 med Frederikke D. Lund. Uddannet ved Landvæsenet, Ejer af Hindsels, Formand for Hvidbjerg Bank.

M. Jensen,
Proprietær.

Overgaardsminde, der er beliggende i Nærheden af Fjorden, blev i 1857 oprettet som en Afbyggergaard til Hindsels af Niels Overgaard. Bygningerne, der er af Grundmur, er omgivne af smukke Haveanlæg. — Dens nuværende Ejer er M. Jensen.

MARTIN JENSEN, Proprietær, er født den 14. Januar 1871 i Visby som Søn af Gaardejer Kristian Jensen og Hustru Karen, født Vangsgaard. Gift 1892 med Mette Kirstine Nielsen. Uddannet ved Landvæsenet, Ejer af Overgaardsminde.

Helligkildegaard, der er en meget gammel Gaard, nævnes allerede i Midten af det 14. Aarhundrede og tilhørte da Vestervig Kloster. Gaarden skal være opkaldt efter en Kilde af samme Navn, som fordum laa ved Gaarden. Kildens Vand, som man tilskrev helbredende Virkning, var kendt viden om og søgtes af ikke saa faa. Pontopidan skriver i Danske Atlas 1769 følgende om Bygningerne: „Bygningerne er som paa en Herregaard“, saa man kan deraf se, at den ikke har været saa lille. Den nuværende Hovedbygning er opført i 1839, og Avlsbygningerne er opførte omkring 1920erne. Nuværende Ejer er Søren Krabbe.

SØREN KRABBE, Proprietær, er født den 8. November 1868 i Skyum som Søn af Gaardejer Jens Krabbe og Hustru Maren Kirstine, født Bisgaard. Gift 1896 med Marie Pedersen. Uddannet ved Landvæsenet, Ejer af Helligkildegaard, Medlem af Repræsentantskabet for Hvidbjerg Bank.

Smerupgaard, der er en meget gammel Gaard, skrives ogsaa i Dokumenter fra 1424 som Smæterop. 1350 tilhørte den Hr. Peder Nielsen. Senere tilhørte den Dronning Margrethe. 1594 forundte Kong Hans Hr. Anders Friis at beholde Kronens Gaard Smerupgaard og Gods paa Thyholm m. m. i Pant for Lyneborg Birk. — 1588 bevilgede Kong Christian d. 3. Albret Skeel at indløse Kronens Gaard Smerupgaard og Gods paa Thyholm. Nu tilhører Gaarden Kr. Odgaard, i hvis Familie den har været i flere Generationer.

Hovedbygningen paa Overgaardsminde.

KRISTIAN ODGAARD, Gaardejer, er født d. 3. November 1901 paa Smerupgaard som Søn af Kr. Odgaard og Hustru Mette, født Sloth. Gift 1928 med Edith Hoppe. Uddannet ved Landvæsenet, Ejer af Smerupgaard.

S. Krabbe,
Proprietær.

Hvidbjerggaard er ligeledes en gammel Gaard, der fordm, før Reformationen, tilhørte Provstiet i Thy. Den nuværende Hovedbygning er opført i 1919 efter en Brand, hvor det meste af Bygningen nedbrændte til Grunden. — Avlsbygningerne er opført i 1908. — Gaardens Ejer er Mads Poulsen.

L. Chr. N. Lyngs,
Gaardejer.

MADS POULSEN, Gaardejer, er født den 29. Juli 1907 i Hvidbjerg Sogn som Søn af Gaardejer Poul Poulsen og Hustru Signe, født Nielsen. Uddannet som Landmand, Ejer af Hvidbjerggaard.

Odgaard, der er beliggende i Lyngs Sogn, skal i sin Tid have hørt ind under

Odgaard.

Vestervig Kloster. — Den smukke Hovedbygning og Avlsbygningerne er af Grundmur. — Dens nuværende Ejer er Lars Christian Nielsen Lyngs.

LARS CHR. NIELSEN LYNGS, Gaardejer, er født den 2. Juli 1892 som Søn af Gaardejer Niels Lyngs Nielsen og Hustru Nicoline, født Christensen. — Gift 1920 med Dorthea Kræmer. — Uddannet ved Landvæsenet. — Ejer af Odgaard.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Apotek, Sygehus, Realskole, Hoteller, Møller, Bank, Mejerier, Brugsforeninger, Elektricitetsværk, en Del Fabrikker m.m.

Skolevæsenet i Hvidbjerg Lyngs Kommune bestaar af følgende Skoler: Hvidbjerg Realskole, Hvidbjerg Stationsskole, Smerup Skole, Barslev Skole, Flovlev Skole, Egebjerg Skole, Lyngs Skole.

Hvidbjerg Realskole er oprettet i Aaret 1919. Efter mange alvorlige Overvejelser vovede Venner af Indre Mission paa Thyholm at oprette en Kost- og Realskole, hvor Børn og unge Mennesker kunde blive godt forberedt til alm. Forberedelseseksamen, og som ovenanført oprettedes Skolen i Sommeren 1919. Skolen ejes og drives af et Aktieselskab, der antager Bestyrer og Lærere. Skolen virker ogsaa som Kostskole, saa Eleverne kan faa Kost og Værelse for en rimelig Betaling. Skolebygningerne har en for en Kostskole udmærket Beliggenhed Øst for Hvidbjerg Stationsby og virker tiltalende saavel ved deres smukke Ydre som ved deres lyse, hyggelige Undervisningslokaler og Elevværelser. Den 7. Februar 1922 blev Skolen statsanerkendt og fik Eksamensret. I Maj og Juni samme Aar tog Eleverne for første Gang Eksamen paa

Skolen. Skolen har 4 eetaarige Realklasser. Da det jo ret ofte sker, at unge, der er blevet 15-16 Aar, beslutter sig til at læse, har Skolen oprettet et særskilt Hold for saadanne, idet de sædvanligvis optages pr. 1. Maj og fuldender deres Uddannelse paa ca. 2 Aar. Skolens Bestyrelse bestaar af følgende: Førstelærer A. C. Hoppe, Barslev, Formand, Overinspektør Brandi-Hansen, Hvidbjerg, Købmand A. Gade, Hvidbjerg, Mejeribestyrer K. Hald, Hvidbjerg, Gaardejer N. Odgaard, Helligkilde, Førstelærer H. C. Jørgensen, Lyngs, Gaardejer Jens Kongsgaard, Barslev, Gaardejer Kr. Krabbe, Uglev, Gaardejer A. Odgaard, Uglev, Gaardejer Carl Gade, Hellerød, Fisker Klemmen Vester, Jegindø.

Hvidbjerg Stationsskoles nuværende Bygning er opført i 1907, før den Tid laa Skolen i Helligkilde.

Skolen er 5-klasset med ca. 135 Børn.

Smerup Skole er opført i 1900. Før 1900 foregik Undervisningen i Fattiggaarden. Skolen er 2-klasset med ca. 25 Børn.

Barslev Skole er opført i 1873 og udvidet med en Gymnastiksal i 1908. Den gamle Skole laa ca. 1/2 km ad Barslev til. Skolen var indtil 1900 et Enelærerembede, idet det i nævnte Aar blev et Førstelærerembede. -- Skolen er 4-klasset med ca. 80 Børn.

Smerup Skole.

Flovlev Skole er opført i 1907. Skolen er 2-klasset med ca. 15 Børn.

Egebjerg Skole er opført i 1907.

Lyngs Skole er opført i 1900. Skolen er 4-klasset med ca. 85 Børn.

J. GRUEGAARD, Førstelærer, er født den 29. August 1888 i Ydby Sogn. Dimitteret 1909 fra Norre-Nissum Seminarium. Lærer ved Hvidbjerg Skole fra 1909—12. Lærer ved Kjellerup Skole fra 1912—21. Ansat som Førstelærer ved Hvidbjerg Stationsskole siden 1921.

CHRISTIAN CHRISTENSEN MADSEN, Lærer, er født den 16. September 1901 i Fur Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1923 fra Norre-Nissum Seminarium. Lærer ved Barslev Skole fra 1925—29. Ansat som Lærer ved Smerup Skole siden 1929.

A. C. HOPPE, Førstelærer, er født den 26. Maj 1881 i Hvornum Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1902 fra Norre-Nissum Seminarium. Lærer ved Barslev Skole fra 1903—06. Ansat som Førstelærer samme Sted siden 1906.

RIGMOR JEPSEN, Lærerinde, er født den 8. December i Gjellerup Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1928 fra Odense Seminarium. Lærerinde ved Flovlev Skole.

NICOLINE LARSEN, Lærerinde, er født den 16. Juni 1889 i Heltborg Sogn. Dimitteret 1909 fra Silkeborg Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Egebjerg Forskole siden 1909.

HANS CHRISTIAN JØRGENSEN, Førstelærer, er født den 24. Juni 1866 i Vandborg Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1887 fra Ranum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Lyngs Skole siden 1901.

Christensen Madsen,
Lærer.

R. Jepsen,
Lærerinde.

H. Chr. Jørgensen,
Førstelærer.

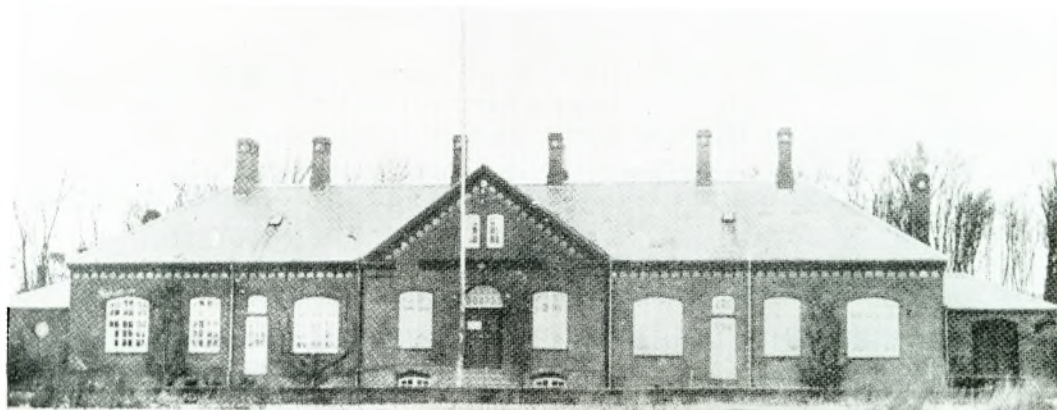
H. Vestergaard Hansen,
Lærer.

H. VESTERGAARD HANSEN, Lærer, er født den 13. December 1902. Dimitteret 1923 fra Haslev Seminarium, Lærer ved Nordborg Slots Efterskole fra 1923—24, Lærer ved Haslev Haandværkerkerskole fra 1924—25, ansat som Lærer ved Lyngs Skole siden 1926.

Hvidbjerg Sygehus er oprettet i 1892. Paa Thyholm og Jegindø havde man længe følt Savnet af et Sygehus, idet det nærmeste Sygehus var i Vestervig. Det var derfor af stor Betydning for Egnen, at Thisted Amt i Begyndelsen af Halvfemserne lod opføre et Sygehus i Hvidbjerg. Hvidbjerg fik sin første Patient indlagt den 4. August 1892.

Sygehuset, der ligger lige ved Jernbanen, bestaar af en enetages Bygning med Økonomilokaliteterne i Midterpartiet. I den ene Fløj fra Midten findes Sygeplejerskens Værelser samt 3 Sygestuer samt Badeværelser, beregnet paa epidemiske Patienter. I den modsatte Side findes Afdeling for medicinsk-kirurgiske Patienter med 3 Sygestuer, Operationsstue og Badeværelse. Alle Sygestuer vender mod Syd. I Loftelagen findes 2 Værelser, der benyttes af Funktionærer. Ved hver Gavl er der en mindre Tilbygning. I den ene af dem er indrettet Desinfektionsanstalt, i den anden Lighus. Sygehuset har 12 Senge, fordelt med 6 paa hver Afdeling.

ELI CHRISTIAN KRUCHOW, Sygehuslæge, er født den 20. Juli 1866 i Fruerlund som Søn af Avlsbruger B. Kruchow og Hustru Anna Kirstine, født Hansen. Gift 1915 med Ellinor Seiersen. Student 1905 fra Ribe. Cand. med. Januar 1913. Kandidatvirksomhed ved københavnske Hospitaler, paa Boserup Sanatorium og paa Aarhus Kommunehospital fra 1913—17. Reservelæge i Hæren. Praktiserende Læge i Hvidbjerg. Sygehuslæge ved Hvidbjerg Sygehus siden 1919. Medlem af Menighedsraadet siden 1930.

Hvidbjerg Sygehus set fra Øst.

E. Chr. Kruchov,
Sygehuslæge.

JOHANNE ANDERSEN, fhv. Oversygeplejerske, er født den 31. August 1876 i Sunds som Datter af Gaardejer J. Andersen og Hustru Mette Kirstine, født Thomsen. Uddannet som Menighedssygeplejerske paa Kommunespitalet i København 1904. Menighedssygeplejerske i Vildbjerg fra 1904—07. Ansat som Oversygeplejerske paa Hvidbjerg Sygehus fra 1907—34.

Joh Andersen,
fhv. Oversygeplejerske.

THYRA FALKESGAARD, Oversygeplejerske, er født den 23. Maj 1906 paa Jegindø som Datter af Landmand Peder Falkesgaard og Hustru Sidsel, født Huus. Uddannet som Sygeplejerske. Sygeplejerske paa Holstebro Amtssygehus fra 1928—31. Ved Sindssygehospitalet i Middelfart fra 1. April 1931 til 1. Oktober 1931. Paa Aarhus

Fodselsanstalt fra 1. Oktober 1931 til 1. December 1931. Privat Sygeplejerske i København fra 1932—33. Paa Kommunehospitalet i København fra 1933—34. Ansat som Oversygeplejerske ved Hvidbjerg Sygehus siden 1934.

Thyholms Apotek i Hvidbjerg. I 1822 ansøgte Johannes Carl Ustvaldt om Bevilling til at anlægge et Apotek paa Thyholm. — Hans Ansøgning anbefaledes af Amtmanden og af Stiffysikus, og Sundhedskollegiet vilde ikke fraraade Apotekets Oprettelse, og den 4. September 1822 udfærdigedes kgl. Resolution for Anlæg af et Apotek paa Thyholm, og den 10. September samme Aar fik Ustvaldt Bevilling dertil. Han anlagde Apoteket i Søndbjerg. 6 Aar senere solgte han det til C. W. Schönemann, som i 1831 solgte Apoteket til L. C. Dallerup, der i 1841 afstod det til B. J. Berring, som drev Apoteket indtil sin Død. Enken ansøgte om Tilladelse til at fortsætte med Driften med den paa Apoteket værende Medhjælper som Bestyrer, men Kollegiet fraraadede det, og fra 1. August 1868 antog Enken en Provisor. Enken solgte i 1869 Apoteket til C. A. Haastrup. Købet omfattede dog kun Apotekets Inventar og Varelager, thi det var Haastrups Hensigt at ansøge om Tilladelse til at flytte Apoteket fra Søndbjerg til Hvidbjerg, hvor Distriktslægen boede, og Tilladelsen hertil blev givet ham samtidig med Bevillingen den 27. August 1869. I 1875 solgte Haastrup Apoteket i Hvidbjerg til F. C. Meyer, der overtog det for 44,000 Kr., men heri var baade Apoteket med Ejendom og tilhørende Jorder iberegnet. Meyer solgte i 1882 Apoteket til C. A. Ballhausen, som straks efter Overtagelsen lod foretage forskellige Forbedringer ved Apotekets Lokaler, men allerede i 1884 lod han opføre en hel ny Apoteksbygning, som blev taget i Brug den 12. Januar 1885. I 1891 solgtes Apoteket til B. P. I. Andersen, der i 1895 afstod det til H. F. Eising, der i 1903 solgte det til J. Skjoldborg Petersen, men Handelen gik tilbage. Apoteket blev derefter solgt til K. B. Graae, der i 1910 afstod Apoteket til L. C. F. Sade-

Thyholm Apotek.

mann, som lod opføre en ny Tilbygning til Ejendommen. I 1919 solgte han Apoteket til N. M. J. Schjødt, der lod foretage en Del Udvidelser. I 1925 solgte denne Apoteket til Frk. M. J. Madsen, der afstod det i 1934 til Johannes Esborg.

M. J. Madsen,
flv. Apoteker.

M. J. MADSEN, flv. Apoteker, er født den 25. Januar 1882 paa Gjelleruplund i Gjellerup Sogn som Datter af Gaardejer, Sognefoged Niels Madsen og Hustru Ane, født Christensen. Discipel paa Grindsted Apotek fra 1903—06 Paa Ølgod Apotek til 1907. Tog farm. Medhjælpereksamen 1907. Farm. Kandidateksamen 1909. Konditionerede paa Hornsyld Apotek fra 1909—10. Fra 1910—11 Assistent ved Statens Planteavls-Laboratorium i København. Fra 1911—20 Bakteriolog ved Danmarks geologiske Undersøgelse. Fra 1921 Indehaver af Jordbrugs-Laboratoriet i København. Indehaver af Hvidbjerg Apotek fra 1925—34.

Johannes Esborg,
Apoteker.

JOHANNES ESBORG, Apoteker, er født den 10. December 1880 som Søn af Snedkermester Chr. P. Jensen

og Hustru Ane Dorthea, født Christiansen. Gift 1926 med Karen Nanette Thalleruphus. Discipel paa Svaneapoteket i Kolding fra 1898—1901. Medhjælper paa Kroneapoteket i Esbjerg fra 1901—02. Kandidateksamen 1904. Paa Apoteket i Holstebro fra 1904—06. Hospitalsapoteker i San Francisco fra 1907—21. Paa Skt. Johannes Apotek i København fra 1922—24. Paa Svane Apoteket paa Østergade i København indtil April 1934. Overtog derefter Thyholm Apotek i Hvidbjerg.

Hvidbjerg Bank.

Hvidbjerg Bank, Aktieselskab, stiftedes i Marts 1912 paa Initiativ af Byens og Egnens kendte Mænd. Det første Møde herom holdtes paa Malermester C. N. Rokkjærs Bopæl i Hvidbjerg, hvor det vedtoges at forsøge en Aktietegning paa Kr. 50,000 til en lokal Bank. — Beløbet tegnedes hurtigt, og paa en konstituerende Generalforsamling d. 4. Marts

1912 valgtes det første Bankraad bestaaende af Gaardejer Jacob Odgaard, Østergaard, som Formand, Købmand P. Graversen, Hvidbjerg, Købmand I. P. Lauritsen, Jegindø, Lærer Jacob Obbekjær, Hvidbjerg, Gaardejer Niels Gadegaard, Odby, Gaardejer Kr. Riis, Lyngs, Gaardejer Laurids Lauritsen, Stenshøjgaard, Gaardejer Christian Søndergaard, Lyngs, og Fabrikant J. Uhrbrand, Hvidbjerg. Bankens første Direktion bestod af Gaardejer Kr. Odgaard, Smerupgaard, der tillige var Kasserer, Forretningsfører Kristian Thomsen Uglev, og J. E. Jacobsen, der tillige var Bogholder. Gaardejer Jacob Odgaard fungerede som Bankraadets Formand til 1924, da han afløstes af Landstingsmand I. I. A. Nygaard til 1928. Siden 1928 har Proprietær O. Overgaard, Hindsels, været Bankraadets og senere Bestyrelsens Formand. Ved Gaardejer Chr. Odgaards Død i 1917 indvalgtes Købmand P. Graversen i Hvidbjerg og Gaardejer, Sognefoged Niels Gadegaard af Odby i Direktionen, førstnævnte som Kasserer.

Siden 1931 har Bankdirektør J. E. Jacobsen været Enedirektør, idet Bankens Ledelse ved en Lovændring i Marts 1931 foranlediget af Lov om Aktieselskaber af 15. April 1930 ændredes til at bestaa af følgende:

1. Af et Repræsentantskab paa 11 Medlemmer.
2. En Bestyrelse paa 3 Medlemmer, der vælges af og blandt Repræsentanterne.
3. En Direktør, der forestaar den daglige Ledelse.

Den nuværende Bestyrelse dannes af Repræsentantskabets Formand, Proprietær A. Overgaard, Hindsels, Gaardejer Kr. Riis, Lyngs, og Overinspektør K. E. Brandi-Hansen, Hvidbjerg. I 1917 udvidedes Aktiekapitalen til 100,000 Kr., og i 1920 til 150,000 Kr. Bankens naturlige Opland er ved de geografiske Forhold begrænset til Thyholm og Jegindø, og dens Formaal er at frugtbargøre Kapitaler og at lette Pengeomsætningen til Fremme for Agerbrug, Handel og Industri. Bankens Balance er paa Kr. 1,7 Millioner. Bankens Virksomhed begyndte Lørdag den 1. Juni 1912 i to Stuer i Malermester C. N. Rokkjærs Ejendom. Banken erhvervede denne Ejendom i 1917, og har stadig til Huse der. Lokalerne er forbedrede og udvidede, senest i 1930, da der byggedes til Ejendommen og indrettedes Boxrum i Kælderen.

Johs. E. Jacobsen,
Bankdirektør.

Chr. Nielsen,
Bestyrer.

J. Jensen,
Uddeler.

JOHANNES EWALD JACOBSEN, Bankdirektør, er født den 7. Oktober 1888 i Odder som Søn af Murermester J. P. Jacobsen og Hustru Kirstine, født Olsen. Gift 1917 med Sigrid Thygesen Schmidt. Uddannet ved Odder Bank og ved Banken for Fredericia og Omegn samt ved Vejen og Omegns Bank. Bankdirektør ved Hvidbjerg Bank siden 1912.

Hvidbjerg Andels-Elektricitetsværk er oprettet i 1906. Man begyndte med en 25 HK. Motor, men udvidede i 1919 med en 60 HK. og i 1925 med en 40 HK. Der er 222 Forbrugere. Værkets Bestyrer er Chr. Nielsen.

CHR. NIELSEN, Bestyrer, er født d. 11. Januar 1879 i Sundby Sogn, Thisted Amt. Uddannet som Installatør. Ansat som Bestyrer af H. Andelselektricitetsværk siden 1906.

Tangen ved Thyholm.

Lyngs Brugsforening er oprettet i 1907. Medlemsantallet er ca. 190. Aarsomsætningen er omkring ca. 200,000 Kr. Foreningens Uddeler er J. Jensen.

J. JENSEN, Uddeler, er født den 10. November 1897. Ansat som Uddeler ved Lyngs Brugsforening siden 1921.

Hvidbjerg Haandværkerforening er oprettet den 1. November 1886. Foreningen er oprettet af Manufakturhandler C. Carlsen, Snedkermester M. Madsen, Skomagermester P. Poulsen og Trikotagehandler I. Christensen. Foreningen har ca. 70 Medlemmer. Haandværkerforeningen ejer det smukke Anlæg i Hvidbjerg, der blev købt i 1925. Foreningens første Kasserer var Manufakturhandler C. Carlsen, der var Kasserer fra Starten til 1912. Den nuværende Kasserer er Manufakturhandler H. Thousig Carlsen.

Lyngs Mølle, der nu er beliggende i Lyngs By, laa forud 1½ km længere mod Øst. Møllen ses viden om, idet den er beliggende paa et Højdepunkt.

Møllen ejes nu af N. A. Olsen.

Lyngs Mølle.

NIELS A. OLSEN, Mølle ejer, er født den 18. Februar 1914 som Søn af Mølle ejer Jens Chr. Olsen og Hustru Ane Kirstine, født Højberg. Ejer af Lyngs Mølle.

NIELS PEDER FREDERIK EGE, Stationsforstander, er født den 20. Oktober 1882 som Søn af Togfører J. C. Ege og Hustru. Gift 1931 med M. C. Toft. Ansat den 1. Januar 1900 ved Jernbanen, Stationsforstander i Uglev den 1. Februar 1931, ansat som Stationsforstander i Hvidbjerg siden 1. April 1933.

A. BOJ PEDERSEN, Bestyrer, er født den 20. August 1896 i Hundborg Sogn. Kom til Jernbanen i 1927, ansat som Bestyrer ved Lyngs Station siden 1923.

NIELS CLEMMENSEN CHRISTENSEN SLOTH, Amdraadsmedlem, er født den 7. Juni 1862 i Hvidbjerg som Søn af Gaardejer Christen Sloth og Hustru Anna, født Andersen. Gift 1889 med Johanne Lings. Elev paa Testrup Højskole fra 1880—81, siden Gaardbestyrer, Gaardejer 1888, Repræsentant for Thisted Amdraads Brandforsikring, Medlem af Amdraadet, Sparekassedirektør 1905.

N. P. Fr. Ege,
Stationsforstander.

N. C. Chr. Sloth,
Amdraadsmedlem.

E. E. Steffensen,
Dyrlæge.

EHLERS EJNER STEFFENSEN, Dyrlæge, er født den 10. April 1901 i Faxe som Søn af Lokomotivformand S. Steffensen og Hustru Caroline, født Gertsen. Gift 1926 m. Gudrun Nielsen, Datter af fhv. Sognepræst Nielsen, Hvidbjerg. Præliminæreksamen 1919, Dyrlægeeksamen 1924, Assistent i Hvidbjerg fra 1924-25, praktiserende Dyrlæge i Hvidbjerg siden 1925.

C. Andersens Forretning i Lyngs.

VIGGO CHRISTIAN YHR, Læge, er født den 18. Januar 1896 i Rønne som Søn af Fotograf V. J. Yhr og Hustru Marie, født Nielsen. Gift 1928 med Gudrun Jacobsen. Student 1913 fra Rønne, cand. med. 1921, virket i 3 Maaneder i Norge, Militærlæge paa Sumatra fra 1922-25, 1. Reservelæge paa Vejle Amts Sygehus 1926, ved Spangsbjerg Sanatorium 1927, ved Julemærkesanatoriet ved Kolding fra 1928-29, praktiserende Læge i Hvidbjerg 1929.

MAREN CHRISTENSEN, Distriktsjordemoder, er født den 1. September 1890 i Hurup Sogn. Sygeplejerske i Aarhus fra 1916-21, Jordemodereksamen 1922, Jordemoder i Agger fra 1922-25, ansat som Distriktsjordemoder i Hvidbjerg.

NIELS MARIUS JENSEN SCHJØDT, Fabrikant, er født den 5. August 1882 i Aaby ved Aarhus som Søn af Landmand Jens Schjødt og Hustru Johanne, født Sørensen. Gift 1906 med Ellen Margrethe Bergmann. Discipel paa Randers Svane Apotek fra 1898-1902, pharm. Medhjælpereksamen 1902, arbejdede derefter paa forskellige danske og tyske Bryggerier, Eddikebryggerier og Fabriker, og gennemgik et Gæringsfysiologisk Kursus paa Alfred Jørgensens Laboratorium, konditionerede 1. Januar til 1. November 1904 paa Glumsø Apotek, pharm. Kandidateksamen April 1900, konditionerede paa Løve-Apoteket i Fredericia fra 1906-07 og blev derefter Bestyrer af Hjælpeapoteket i Hundborg indtil 1. Maj 1917, i 1919 købte Schjødt Thyholm Apotek, som han senere solgte, Fabrikant Schjødt grundlagde 1. Januar 1910 „Thylands kem. tek. Fabrik“ i Hvidbjerg.

PAUL ANDERSEN, Købmand, er født d. 23. Febr. 1910 i Tvillum Sogn som Søn af afd. Købmand Jens Chr. Andersen og Hustru Noline, født Paulsen. Uddannet ved Handelen. Nedsat sig som Købmand i Lyngs.

MATHILDE ELISABETH BANG, Fotograf, er født den 9. Januar 1892 i Taars som Datter af Rasmus Holst-Bang og Hustru Ane Johanne, født Petersen. Uddannet som Fotograf, nedsat sig som Fotograf i Hvidbjerg.

M. Christensen,
Distriktsjordemoder.

N. M. J. Schjødt,
Fabrikant.

P. Andersen,
Købmand.

Medlemmer af Hvidbjerg Lyngs Sogneraad er følgende: Gaardejer N. Olesen, Formand, Gaardejer Karl Lyngs, Gaardejer Poul Poulsen, Gaardejer Niels Kr. Lyngs, Købmand A. Gade, Gaardejer N. H. Nielsen, Gaardejer Kr. Holm, Slagter V. Stokholm, Bødker J. Nørskou.

MORSØ SØNDER-HERRED

MORSØ SØNDER-HERRED er det største af Øen Mors' to Herreder. Dets samlede Areal udgør 20,760 ha, og Indbyggerantallet er ca. 9,600.

I Herredet findes Købstaden Nykøbing og følgende Sogne: Lødderup-Elsø, Frøslev-Møllerup, Tæbring-Ovtrup-Rakkeby, Karby-Hvidbjerg-Rested, Vejerslev-Blistrup, Lørslev-Ørding og Øster Assels-Vester Assels.

LØDDERUP ELSØ KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Tødsø, Frøslev, Vejerslev, Lørslev, Erslev.

Lødderup Kirke, der er beliggende i Lødderup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et lille Vaabenhus, der ligger mod Nord. Fordum skal Kirken have haft en Apside. Altertavlen, der er ganske almindelig, bærer i Midtfeltet et Relief, der forestiller Christus i Emaus. Prædikestolen er fra det 17. Aarhundrede. Døbefonten er af Granit.

Elsø Kirke, der er beliggende i Elsø Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger foran Norddøren. Kirken skal fordum have haft et Taarn. Altertavlen bærer et Maleri. Den smukt snedkrede Prædikestol skal være fra omkring 1650erne. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Spare- og Laanekasse, Stiftelse, Mejeri, Brugsforening m. m.

Skolevæsenet i Lødderup Elsø Kommune bestaar af følgende Skoler: Lødderup Skole, der er opført i 1890: Fredsø Skole, der er bygget i 1856, Legind Skole og Elsø Skole.

Medlemmer af Lødderup Elsø Sogneraad er følgende: Boelsmand J. Korsgaard, Formand, Gaardejer A. Nørgaard, Gaardejer Johan Christensen, Arbejdsmand Jens Poulsen Jensen, Gaardejer Søren Nyby, Boelsmand Jens Larsen, Gaardejer Chr. A. Nielsen.

FRØSLEV MOLLERUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Vejerslev, Lødderup, Elsø, Erslev, Øster-Jølby, Dragstrup, Ovtrup.

Frøslev Kirke, der er beliggende i Frøslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Den smukke Altertavle er fra omkring det 17. Aarhundrede. Prædikestolen bærer en Del malede Figurer. Døbefonten er af Granit.

Møllerup Kirke, der er beliggende i Møllerup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger foran Norddøren. Fordum havde Kirken et Taarn, men dette er fuldstændig nedbrudt. Altertavlen er ganske almindelig. Prædikestolen er fra Nutiden.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Kalkværk, Brugsforening, Sparekasse, Fattiggaard og en Del andre Virksomheder.

Skolevæsenet i Frøslev Møllerup Kommune bestaar af følgende Skoler: Frøslev Skole, Frøslev Friskole, Møllerup Skole. Frøslev Friskole er oprettet 1882. Børneantallet er ca. 22, fordelt i to Klasser. Skolens Formand er Bagermester Larsen, Frøslev. Møllerup Skole er oprettet 1863. Tidligere fandtes en Fællesskole for hele Kommunen i Frøslev. I 1924 blev Skolen udvidet med en Forskole. Børneantallet er ca. 75. Skolen er 4-klasset.

K. Simonsen,
Lærerinde.

B. K. Simonsen,
Lærerinde.

Johs. Johansen,
Skovfoged.

KATRINE SIMONSEN, Lærerinde, er født den 16. December 1894 i Ørum som Datter af Murer S. Simonsen og Hustru Ane, født Mogensen. Dimitteret 1925 fra Odense Seminarium. Vikar i Lund fra 1925 - 26, ansat som Lærerinde ved Frøslev Skole siden 1926.

BODIL KIRSTINE SIMONSEN, Lærerinde, er født den 27. August 1904 i Thise som Datter af Gaardejer S. Simonsen og Hustru Kirstine, født Jensen. Uddannet paa Elbæk Lærerhøjskole fra 1922 - 24, Ophold paa Telemarken og Vos Højskoler fra 1929 - 30, ansat som Lærerinde ved Frøslev Friskole.

JENS ANDREASEN LUNDORFF, Førstelærer, er født den 29. August 1889 i Nykøbing paa Mors som Son af Gaardejer J. Jensen Lundorff og Hustru Karen Marie, født Christensen. Gift 1910 med Kathrine Haaning. Dimitteret 1915 fra Hjørring Seminarium, forskellige Vikariater og Embeder, ansat som Førstelærer ved Møllerup Skole siden 1922, Formand for Menighedsraadet fra 1926--30.

MARIE VIOLA LARSEN, Lærerinde, er født den 5. August 1906 i Møldrup som Datter af Mejeribestyrer J. E. Larsen og Hustru Kirstine, født Christensen. Dimitteret 1926 fra Odense Seminarium, ansat som Lærerinde ved Møllerup Skole siden Januar 1927.

„Morsø Sdr. Herreds Plantage“ omfatter et Areal paa 337 ha og er beliggende i Ovtrup, Rakkeby, Redsted, Vejerslev og Møllerup Sogne og ejes af et Aktieselskab, som blev stiftet i 1890, hvorefter Plantningen tog sin Begyndelse og sluttede omkring 1915. Den østlige Del af Plantagen staar paa ret god Hedejord med en Del

Parti fra Morsø Sdr. Herreds Plantage.

sandblandet Lerunderlag og er hovedsagelig beplantet med Rødgran med iblandet Ædelgran, Hvidgran og Sitkagran, et mindre Areal er beplantet med Løvtræer: El, Birk og Bøg. Den vestlige Del er beplantet med Bjergfyr, som staar paa mindre god Bund, idet Underlaget bestaar af Sand og Grus. Beplantningen af 2. Generation er paabegyndt, og der plantes Rødgran, Lærk, Ædelgran, Birk og Bøg. Plantagen sorterer under Hedeselskabet, og Arbejdet ved Anlæggelsen af Plantagen er ledet af afdøde Skovrider P. D. Bruun.

JOHANNES JOHANSEN, Skovfoged, er født d. 8. Februar 1879 i Hammer Sogn som Son af Gaardejer J. P. Johansen og Hustru Trine, født Larsen. Gift 1916 med Karen Marie Jørgensen. Ansat som Skovfoged i Morsø Sdr. Herreds Plantage siden 1918.

Medlemmer af Frøslev Møllerup Sogneraad er følgende: Gaardejer Mads Bach, Formand, Husmand Jens Chr. Madsen, Sognefoged Mads Christens Bach, Gaardejer Niels Jørgensen, Gaardejer Niels Sandal, Gaardejer Martin Jørgensen, Gaardejer Poul Nørgaard.

TÆBRING OUTRUP RAKKEBY KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Karby, Rested, Møllerup, Dragstrup, Hvidbjerg.

Tæbring Kirke, der er beliggende i Tæbring Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Prædikestolen og Altertavlen er ganske almindelige. Døbefonten er af Granit. Kirken har igennem Tiderne gennemgaaet betydelige Restaureringer.

Outrup Kirke, der er beliggende i Outrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Taarn, der ligger mod Vest. Fordum har Kirken haft et Vaabenhus. Altertavlen, der bærer Thorvaldsens Christus i Gips, er fra omkring 1670erne. Døbefonten er af Granit. Paa Alterbordet ses et Par store, smukke Alterstager, der skal være skænket af Hartvig Bille og hans Hustru, begge til Damsgaard.

Rakkeby Kirke, der er beliggende i Rakkeby Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger foran Norddøren. Altertavlen er fra omkring 1610, og Prædikestolen er fra Nutiden. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Møller, Mejeri, Brugsforeninger, 1 Sparekasse m. m.

Skolevæsenet i Tæbring Outrup Rakkeby Kommune bestaar af følgende Skoler: Outrup Skole, der er bygget i 1885 og udvidet i 1900 til en 3-klasset Skole; Tæbring-Rakkeby Skole er opført 1838 og udvidet i 1898 til en 4-klasset Skole.

P. Holm Jensen,
Førstelærer.

L. Storgaard,
Lærer.

M. Bod Larsen,
Førstelærer.

H. Jensen,
Lærer.

P. HOLM JENSEN, Førstelærer, er født den 7. September 1896 i Salling Sogn. Dimitteret 1917 fra Ranum Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Tæbring-Rakkeby Skole siden 1926.

LAURITS STORGAARD, Lærer, er født den 28. Oktober 1907 i Biersted Sogn. Dimitteret 1929 fra Ranum Seminarium. Ansat som Lærer ved Tæbring-Rakkeby Skole siden 1932.

MILTERS BOD LARSEN, Førstelærer, er født d. 29. April 1894 i Svendstrup Sogn. Dimitteret 1927 fra Gedved Seminarium. Vikar fra 1927—31. Ansat som Førstelærer ved Outrup Skole siden 1931.

Houmann,
Uddeler.

HARALD JENSEN, Lærer, er født den 11. September 1906. Dimitteret 1928 fra Vordingborg Seminarium. Ansat som Lærer ved Outrup Skole siden 1931.

Tæbring Brugsforening er oprettet i 1919. Medlemsantallet er 60. Formand er Gaardejer M. Nørgaard. Foreningens Uddeler er Houmann.

HOUMANN, Uddeler, er født den 7. November 1897 i Øster-Tørslev Sogn. Ansat som Uddeler ved Tæbring Brugsforening siden 1923.

Chr. Christensen,
Uddeler.

Outrup Brugsforening er oprettet i 1919. Medlemsantallet er ca. 100. Formand er Gaardejer Olaf Lyndrup. Foreningens Uddeler er Chr. Christensen.

CHR. CHRISTENSEN, Uddeler, er født den 29. November 1895 i Sjørring Sogn. Ansat som Uddeler ved Outrup Brugsforening siden Juni 1924.

Medlemmer af Tæbring Outrup Rakkeby Sogneraad er følgende: Gaardejer M. Dissing, Formand, Gaardejer Kr. Østergaard, Husmand Kr. Bro, Husmand Kr. Kristensen, Gaardejer M. Markmøller, Gaardejer J. Nørgaard, Landpostbud K. Povlsen.

KARBY HVIDBJERG REDSTED KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Rakkeby, Tæbring, Outrup, Vejerslev, Blidstrup, Vester-Assels.

Karby Kirke, der er beliggende i Karby Sogn, er en meget gammel Kirke, der igennem sine forskellige Ombygninger og Restaureringer nu fremtræder som en smuk Landsbykirke. Den bestaar foruden af Koret og Skibet af et dominerende firkantet Taarn samt af en Sidebygning, Apsis, Sakristi og et lille Vaabenhus, der ligger mod Nord. I Kirkens Indre findes nogle smukke Kalkmalerier. Den smukke udskaarne Altertavle er fra omkring Slutningen af det 17. Aarhundrede. Prædikestolen er ganske almindelig. Den smukke Døbefont, der er af Granit, bærer en Himmel.

Karby Kirke.

Hvidbjerg Kirke, der er beliggende i Hvidbjerg Sogn, bestaar foruden Koret og Skibet af Apsis og et Taarn, hvor der

er indrettet et Vaabenhus. Altertavlen, der har Fløje, bærer et smukt Maleri, der forestiller Christus' Opstandelse Paaskemorgen. Prædikestolen er i Renæssancestil. Døbefonten er af Granit.

Redsted Kirke, der er beliggende i Redsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger foran Norddøren. Altertavlen og Prædikestolen er ganske almindelige. Døbefonten er af Granit.

Foruden disse 3 nævnte Kirker findes der i Karby Sogn en fjerde Kirke, nemlig Agerø Kirke, der er opført i Aarene 1907—08.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Teglværker, Alderdomshjem, Mejerier, Stiftelse, en Del Fabriker, Sparekasse, et Par Plantager m.m.

Skolevæsenet i Karby Hvidbjerg Redsted Kommune bestaar af følgende Skoler: Karby Skole; Næs Skole; Agerby Skole; Ørndrup Skole; Hvidbjerg Skole; Rested vestre og Redsted østre Skole samt Sindbjerg Skole.

C. Knudsen,
Førstelærer.

H. P. Bjerrum,
Lærer.

S. P. Molbæk,
Lærer.

M. Nielsen,
Lærer.

Karby Skole er bygget i 1857 og udvidet med en ny Skolebygning i 1900. Skolen er 4-klasset med ca. 100 Børn.

Næs Skole er bygget i 1901. Skolen er 2-klasset. Elevantallet var i 1923 60, nu er man paa ca. 25.

Ørndrup Skole er bygget i 1901. Skolen er 2-klasset med ca. 20 Børn.

Hvidbjerg Skole er bygget i 1902. Den gamle Skole, der laa paa samme Sted, som den nuværende, brændte i 1901. Skolen er 4-klasset med ca. 110 Børn.

Redsted østre Skole er oprettet efter Skoleloven af 1814. Selve Bygningen er opført i 1861. Skolen er 2-klasset med ca. 52 Børn.

Redsted vestre Skole er opført 1900. Skolen er 2-klasset med ca. 45 Børn.

Sindbjerg Skole er bygget 1870. Skolen er 2-klasset med ca. 50 Børn.

CLAUS KNUDSEN, Førstelærer, er født den 21. December 1890 i Langaa Sogn, Svendborg Amt. Dimitteret 1911 fra Skaarup Seminarium. Andenlærer i Karby fra 1913—16, Førstelærer i Outrup fra 1916—25, ansat som Førstelærer ved Karby Skole siden 1925.

A. P. Pedersen,
Førstelærer.

HANS PETER BJERRUM, Lærer, er født den 12.

A. S. Christensen,
Lærer.

Oktober 1899 i Farup Sogn, Ribe Amt. Dimitteret 1920 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Lærer ved Karby Skole siden 1922.

S. P. MOLBÆK, Lærer, er født den 5. Juli 1868 i Lillering Sogn. Dimitteret 1895 fra Gedved Seminarium. Vinterlærer fra 1895—1900, Vikar ved Randerup Skole, Andenlærer ved Louen Skole, Enelærer ved Redsted vestre Skole fra 1901—05, ansat som Enelærer ved Næs Skole siden 1905.

MARTIN NIELSEN, Lærer, er født den 14. November 1868 i Nørup Sogn, Vejle Amt. Privat Uddannelse. Ansat som Enelærer ved Ørndrup Skole siden 1889.

ANTON PEDER PEDERSEN, Førstelærer, er født den 10. Februar 1886 i Kongens-Thisted Sogn, Aalborg Amt. Dimitteret 1912 fra Ranum Seminarium. Andenlærer i Hvidbjerg fra 1913—15, Lærer i Gunnerup fra 1915—25, ansat som Førstelærer ved Hvidbjerg Skole siden 1925.

ALFRED SPANGGAARD CHRISTENSEN, Lærer, er født d. 13. December 1909 i Redsted Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1931 fra Haslev Seminarium. Ansat som Lærer ved Hvidbjerg Skole siden 1932.

JOHANNES JØRGENSEN BERG, Lærer, er født d. 26. Marts 1884 i Resen. Dimitteret 1906 fra Ranum Seminarium. Hjælperlærer i Arentsminde fra 1906-07, Andenlærer i Hvidbjerg, Mors, fra 1907-09, Enelærer i Agerø, Mors, fra 1909—13, ansat som Enelærer ved Redsted østre Skole siden 1913.

CARL JOHAN PEDERSEN, Lærer, er født den 31. December 1901 i Bjørndrup. Dimitteret 1923 fra Silkeborg Seminarium. Forskellige Vikariater. Ansat som Lærer ved Redsted vestre Skole siden 1927.

JENS MOLBÆK, Lærer, er født den 14. Januar 1903 i Redsted Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1924 fra Gedved Seminarium. Ansat som Lærer ved Sindbjerg Skole siden 1932.

Øster-Hvidbjerg Brugsforening er oprettet 1892. Medlemsantallet er ca. 300. Formand er Gaardejer Chr. Jacobsen. Foreningens Uddeler er A. Nørgaard.

A. Nørgaard,
Uddeler.

A. NØRGAARD, Uddeler. Har været Uddeler ved Thorup Brugsforening fra 1924-27, ansat som Uddeler ved Øster-Hvidbjerg Brugsforening siden 1927.

Redsted Brugsforening er oprettet 1867. Efter en ret omskiftelig Tilværelse købtes omkring 1910 en Ejendom i selve Byen, der indrettedes til Udsalg. Medlemsantallet er ca. 266. Formand er Fabrikant S. Vilsgaard. Foreningens Uddeler er O. Christensen.

O. Christensen,
Uddeler.

OLAF CHRISTENSEN, Uddeler, er født den 30. April 1904 i Støvring som Søn af Snedker Chr. Christensen og Hustru. Ansat som Uddeler ved Redsted Brugsforening siden den 1. November 1930.

Hvidbjerg Fattiggaard er opført 1875 med Plads til ca. 50 Beboere. I 1900 blev der tillige indrettet Alderdomshjem med Plads til 4 Ægtepar og 9 enlige. Bestyrer er P. A. Christensen.

PEDER CHRISTIAN CHRISTENSEN, Bestyrer, er født den 10. August 1879 i Hvidbjerg som Søn af Landmand P. Christensen og Hustru Jensine, født Pederslatter. Gift 1905 med Else Marie Kvols. Gaardejer i Hvidbjerg fra 1904-29. Bestyrer af Hvidbjerg Fattiggaard og Alderdomshjem siden 1929.

AXEL VERNER MELAU HERMANSEN, Postmester, er født den 23. Oktober 1879 i Roholte som Søn af Lærer C. Hermansen og Hustru Caroline, født Melau. Gift 1909 med Agnes Hinge. Ansat ved Postvæsenet i Faxe Ladeplads 1896, ansat som Postmester i Karby siden 1927.

PETER HANSEN HOLST, Dyrslæge, er født den 18. Oktober 1897 i Brændstrup som Søn af Gaardejer J. M. Holst og Hustru Merret Marie, f. Skjold. Gift 1927 med Ottilde Støvlbæk. Præliminæreksamen 1915 fra Vejle Realskole, Dyrslægeeksamen 1921, praktiserende Dyrslæge i Øster-Hvidbjerg siden 1922.

FRANZ CHRISTIAN SCHÜTTEN, Læge, er født den 20. August 1865 i Thisted som Søn af Købmand J. R. Schütten og Hustru Karen, født Kristensen. Student 1887 fra Borgerdydsskolen, cand. med. 1896, praktiserende Læge i Øster-Hvidbjerg siden November 1896, Kommune læge 1897.

ELISE SØNDERGAARD, Distriktsjordemoder, er født den 15. Februar 1878 i Haring Sogn. Jordemodereksamen 1902, Jordemoder i Nørhøa fra 1903—07, Jordemoder i Erslev fra 1907—15, Distriktsjordemoder i Øster-Hvidbjerg siden 1915.

A. V. M. Hermansen,
Postmester.

P. H. Holst,
Dyrlæge.

F. Chr. Schütten,
Læge.

E. Søndergaard,
Distriktsjordemoder.

Medlemmer af Karby Hvidbjerg Redsted Sogneraad er følgende: Skomager Kr. Nielsen, Formand, Boelsmand Poul Mortensen, Gaardejer P. Krogh, Husmand N. Røgen, Kr. Dahlgaard Kudsk, Gaardejer J. Roslev, Gaardejer H. Christensen, Gaardejer Andreas Kinggaard, Arbejdsmand Henrik Mikkelsen.

VEJERSLEV BLIDSTRUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Redsted, Mollerup, Frøslev, Lødderup, Lørslev, Ørding, Vester og Øster Assels.

Vejerslev Kirke, der er beliggende i Vejerslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Taarn, der ligger mod Vest. Prædikestolen bærer en Del smukke Relieffer. Døbefonten er af Granit. Kirken har igennem Tiderne gennemgaaet en Del Restaureringer, saadan at den nu fremtræder i en anden Skikkelse end forhen.

Blidstrup Kirke, der er beliggende i Blidstrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis, Taarn og et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen bærer et Maleri. Prædikestolen er fra omkring Begyndelsen af det syttende Aarhundrede. - Døbefonten er af Granit. Kirken er udvendig prydet med en Del ejendommelige Ornamenter.

Hovedgaarden Blidstrup, der er beliggende i Sognet af samme Navn, nævnes i gamle Dokumenter 1402, og tilhørte da Terkel Jensen. — 1547 kom den sammen med Stubber-

Blidstrup.

Vils Apotek.

Gavle er takkede. — Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Apotek, Kro, Sparekasse, Stiftelse, Brugsforening, en Del Fabrikker m. m.

Skolevæsenet i Vejerslev Blidstrup Kommune bestaar af følgende: Vejerslev Skole, der er restaureret i 1920; Vils Skole, der er opført i 1905; Emb Skole, der er opført i 1913.

KRISTIAN MARIUS POULSEN, Lærer, er født den 12. Januar 1886 i Grønbæk som Søn af Lærer A. Poulsen og Hustru Johanne, født Jensen. Gift 1920 med Kristine Jessen. Dimitteret 1910 fra Norre-Nissum Seminarium. Ansat som Lærer ved Vils Skole siden 1914.

Vils Apotek. Ved kongelig Resolution af 30. Marts 1903 oprettedes „Morsø nye Apotek“. Den 27. Juni 1903 fik cand. pharm. V. H. Lausen Privilegiet, som han drev til sin Død i 1909. Apoteker Lausen og Hustru er begravede paa Vils Kirkegaard. Fra 1909—21 havde Apoteker C. F. M. Hansen og fra 1921—29 Apoteker E. W. H. C. Høyer Apoteket. I 1929 overtog den nuværende Ejer, Apoteker S. A. S. Ottosen, Vils Apotek. Apotekets store monumentale Ejendom ligger ved Amtsvejen Nykøbing—Nes, omtrent midt paa Øen Mors. De gode Pladsforhold giver et smukt, stilfuldt Officin, Materialkamre og Kælderlokaler. — I 1929 indlagdes Centralvarme, W.C. og Vandværk i Ejendommen.

Vils Kro.

Den store smukke Have, der hører til Apoteket, er en Sjældenhed paa disse „Breddegrader“. Den er en Pryd med sine Bøgetræer, Frugtplantage og Stenhøj, Champignons, Morkler, Digitalis, Anemoner, Skovmærker og anden Flora trives her med Held.

S. A. M. OTTESEN, Apoteker, er født d. 19. April 1879 paa Tranekjær paa Langeland som Son af Godsforvalter S. A. M. Ottesen og Hustru Emily, født Damm. Gift 1906 med Ellen Kryger. Præliminærexamen fra Universitetet, Disciplineret paa Løve Apoteket i København, Medhjælpereksamen 1899, Kandidateksamen 1901, Apoteker Ottosen har hovedsagelig conditioneret i København, Apoteker i Vils siden 1929.

Vils Brugsforening er oprettet i 1900. I 1905 købtes der en Ejendom, der indrettedes til Brugsforening. Foreningens første Formand var Gaardejer Anders Brokmann, Vils. Medlemsantallet er ca. 240. Omsætningen var i 1932 123,000 Kr. Foreningens Uddeler er A. Andersen.

ANTON ANDERSEN, Uddeler, er født den 9. Maj 1906 i Solbjerg, Mors, som Son af Smed A. P. Andersen og Hustru Ane Kirstine, født Dissing. Gift 1931 med Agnes Skaarup. Ansat som Uddeler ved Vils Brugsforening siden 1930.

S. A. M. Ottesen,
Apoteker.

A. Andersen,
Uddeler.

Th. Thomsen,
Læge.

Th. Nielsen,
Distriktsjordemoder.

THOMAS THOMSEN, Læge, er født den 17. April 1900 i Villerup, Vestervig Sogn, som Son af Gaardejer Johs. Thomsen og Hustru Ane, født Nielsen. Gift 1929 med Karen Henneberg Sand. Student 1920 fra Viborg, cand. med. Januar 1928, Kandidat ved forskellige Sygehuse og Sanatorier fra 1928-29, praktiserende Læge i Vils siden 1929.

HANS JØRGEN JENSEN, Dyrlæge, er født den 24. Oktober 1867 i Østerby som Søn af Gaardejer A. Jensen og Hustru Bertha, født Christensen. Gift 1894 med Karen Marie Eriksen. Dyrlægeeksamen 1893, Dyrlæge i Harridslev ved Randers fra 1894-96, praktiserende Dyrlæge i Vils siden 1896, Formand for Statshingstespekulationskommissionen i Thisted Amt i en Aarrække, Formand for Dyrskueudvalgene for ældre Hingste i Viborg og Thisted Amter.

THORA NIELSEN, Distriktsjordemoder, er født den 15. Maj 1891 i Flade Sogn som Datter af Husmand N. Chr. Nielsen (Krogh) og Hustru Anna Marie, f. Sørensen. Gift 1918 med Murer N. Chr. Nielsen (Hansen). Jordemodereksamen 1914. Ansat som Distriktsjordemoder i Vils siden 1915.

Medlemmer af Vejerslev Blidstrup Sogneraad er følgende: Gaardejer A. Kjeldgaard, Formand, Gaardejer J. Riis, Gaardejer J. Jensen, Gaardejer N. P. Vangsgaard, Husmand Joh. Pedersen, Bager J. J. Bach, Chr. Kristiansen.

LJØRSLEV ØRDING KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Lødderup, Vejerslev, Blidstrup, Øster-Assels. — Ljørslev Kirke, der er beliggende i Ljørslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Taarn og et Vaabenhuis, der ligger mod Syd.

Allertavlen, der er et Maleri, forestiller Den gode Hyrde. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er fra Nutiden.

Ørding Kirke, der er beliggende i Ørding Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Taarn, der ligger mod Vest. Kirken er igennem Tiderne gennemgaaet forskellige Ombygninger og Restaureringer. Prædikestolen er fra

Ørding Kirke.

omkring 1612. Døbefonten er af Granit. — Hovedgaarden Højris, der er beliggende i Ljørslev Sogn, er en af de smukkeste Herregaarde i Thisted Amt. Det første, man hører om Gaarden, er i nogle gamle Dokumenter fra 1388, da den tilhørte den i sin

Tid bekendte Rigsraad Joh. Skarpenberg. Senere tilhørte

Gaarden Børglum Kloster. Af de bekendteste Ejere skal vi her nævne: Rigsraad Anders Banner 1446, Cl. Sehested, Generalpostmester Poul Klingenberg 1670, Amtmand Hauch, Kammerherre C. L. A. Steensen-Leth 1866, Generalkonsul C. M. Pay 1919. Gaarden, der er omgivet af dybe Grave, bestaar

Højris.

af 3 Fløje med takkede Gavle. Hovedindkørselen foregaar igennem det smukke høje Taarn, der er forsynet med et Spir. Vestfløjen er forbundet med Sydfløjen ved Taarnet. Det hele omgives af en stor smuk velholdt Park.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Elektricitetsværk, Møller, Fattiggaard, Sparekasse, en Del Fabrikker m. m.

Skolevæsenet i Ljørslev Ørding Kommune bestaar af følgende 2 Skoler: Ljørslev Skole og Ørding østre Skole.

Medlemmer af Ljørslev Ørding Sogneraad er følgende: Anders Dam, Formand, Ansgar Nygaard, Math. Støjberg, Søren P. Kristensen, Peder Overgaard, Niels Peter Aggerholm, Anders Poulsen.

Øster Assels Alderdomshjem.

ØSTER ASSELS
VESTER ASSELS
KOMMUNES tilstø-
 dende Sogne er Blid-
 strup og Redsted.

Øster-Assels Kirke, der er beliggende i Ø. Assels Sogn bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen bærer et Maleri. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

Vester Assels Kirke, der er beliggende i Vester Assels Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen og Prædikestolen er ganske almindelige. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Elektricitetsværk, Møller, Brugsforeninger, Mejeri, Sparekasse, Alderdomshjem, Færgested m. m.

Skolevæsenet i Øster Assels og Vester Assels Kommune bestaar af følgende Skoler: Øster Assels Skole, der er opført i 1889 og udvidet i 1900 med en Forskole; Sillerslev Skole, der er udvidet med en Forskole i 1904; Vester Assels Skole, der er opført 1900 og udvidet med en Forskole i 1920.

Johs. Touborg,
 Førstelærer.

I. Heidemann,
 Førstelærer.

A. Johansen,
 Lærerinde.

A. K. M. Molbæk,
 Lærerinde.

J. TOUBORG, Førstelærer, er født den 26. Februar i Skallerup Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1892 fra Ranum Seminarium. Lærer ved Øster-Flade Skole fra 1892—93, Lærer ved Vester-Flade Skole fra 1893—97, ansat som Førstelærer ved Øster Assels Skole siden 1897.

I. HEIDEMANN, Førstelærer, er født den 19. Juni 1889 i Vennehjerg, Hjørring Amt. Dimitteret 1918 fra Nørre-Nissum Seminarium. Lærer ved Vester Hassing Skole fra 1920-21, ansat som Førstelærer ved Sillerslev Skole siden 1921.

ANNA CATRINE JOHANSEN, Lærerinde, er født den 4. April 1895 i Faaborg. Dimitteret 1923 fra Odense Seminarium. Ansat som Forskolelærerinde ved Sillerslev Skole siden 1925.

ANNA K. M. MOLBÆK, Lærerinde, er født den 1. April i Redsted Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1923 fra Vejle Seminarium. Lærerinde ved Sillerslev Skole fra 1924–25, ansat som Forskolelærerinde ved Vester Assels Skole siden 1925.

Øster-Assels Alderdomshjem er opført i 1912 og ombygget i 1923. Der er Plads til 11 Beboere. Hjemmets Bestyrerinde er A. Bjaarup.

ANNA BJAARUP, Bestyrerinde, er født den 1. September 1887 i Vester-Assels Sogn. Ansat som Bestyrerinde ved Øster-Assels Alderdomshjem siden 1923.

Øster-Assels Andelselektricitetsværk er oprettet i 1912-13. Værket begyndte med en 24 HK Dieselmotor, i 1929 udvidede man med en paa 55 HK., og i 1931 blev der anskaffet en paa 28 HK. Værket begyndte med 40 Forbrugere, nu er man oppe paa 80. Elektricitetsværkets Formand er Rentier Jens Chr. Jensen. Værkets Bestyrer er F. M. Sørensen, der har været der siden

Øster-Assels Brugsforening.

Oprettelsen. — Øster-Assels Brugsforening er oprettet i 1915. Den nuværende Bygning, Brugsforeningen har til Huse i, er opført i 1932. Formand er Proprietær Martin Sørensen. Medlemsantallet er ca. 150. Foreningens Uddeler er K. Jepsen.

Sillerslev Brugsforening er oprettet 1906. Medlemsantallet er ca. 130. Formand er Gaardejer Carl Overgaard. Foreningens Uddeler er K. Bømling.

K. BØMLING, Uddeler, er født den 29. Oktober 1891 i Hvidbjerg Sogn, Viborg Amt. Ansat som Uddeler ved Sillerslev Brugsforening siden Oktober 1918.

A. Bjaarup,
Bestyrerinde.

P. Nielsen,
Uddeler.

O. Pedersen,
Distriktsjordemoder.

Vester-Assels Brugsforening er oprettet i 1901. Medlemsantallet er ca. 170. Formand er Gaardejer J. Chr. Boel. Foreningens Uddeler er P. Nielsen.

PETER NIELSEN, Uddeler, er født den 2. September 1904 i Jegindø Sogn. Ansat som Uddeler ved Vester-Assels Brugsforening siden 1926.

O. PEDERSEN, Distriktsjordemoder, er født den 16. Oktober 1893 i Rolse Sogn. Randers Amt. Jordemodereksamen 1924. Jordemoder i Hvidbjerg-Vesten-Aa fra 1924—25, Jordemoder i Agger fra 1925—29, Distriktsjordemoder i Øster-Assels siden 1929.

Medlemmer af Øster-Assels og Vester-Assels Sogneraad er følgende: Husmand Jens Kr. Sørensen, Formand, Bagermester P. Aggerholm, Fisker L. K. Pedersen, Gaardejer M. J. Mark, Husmand A. Iversen, Gaardejer M. Andersen, Husmand Edv. Nielsen, Fisker Laur. H. Pedersen, Proprietær Andr. Kirch.

MORSØ NØRRE-HERRED

MORSØ NØRRE-HERRED er det mindste af de to Herreder paa Øen Mors. Herredets samlede Areal udgør 15,010 ha, og Indbyggerantallet er ca. 8,400.

I Herredet findes følgende Sogne: Tødsø-Erslev, Galtrup-Øster Jølby, Dragstrup-Skallerup, Solbjerg-Søndby, Flade-Sønder Draaby, Bjergby-Alsted og Sejerslev-Ejerslev-Jørsby.

TØDSØ ERSLEV KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Galtrup, Alsted, Løderup, Elsø, Øster-Jølby, Frøslev.

Tødsø Kirke, der er beliggende i Tødsø Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Taarn, der ligger mod Vest. Altertavlen og Prædikestolen er ganske almindelige. Døbefonten er af Granit.

Erslev Kirke, der er beliggende i Erslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabehus, der ligger mod Syd. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Christi Daab. Prædikestolen er fra Begyndelsen af det syttende Aarhundrede. Døbefonten er af Granit.

JOHAN FREDERIK GARNÆS HANSEN, Provst, er født den 6. April 1884 i Husby, Ulfborg Sogn. Gift 1915 med Henny Margrethe Bredsdorff. Cand. theol. 1914, kaldet til Sognepræst for Tødsø og Erslev Menigheder siden 1922, Provst for Morsø Herreder siden 1926.

J. F. Garnæs Hansen,
Provst.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Sparekasse, Fyr, Brugsforeninger, Mejeri, Alderdomshjem, en Del Fabrikker m. m.

Skolevæsenet i Tødsø Erslev Kommuner bestaar af følgende to Skoler: Tødsø Skole og Erslev Skole.

Tødsø Mølle for Ombygningen.

ANTON CHRISTIAN SKYUM, Førstelærer, er født den 9. August 1880. Ansat som Førstelærer ved Erslev Skole siden 1915.

OTTO MØLLER OLESEN, Førstelærer, er født den 19. Januar 1876. Ansat som Førstelærer ved Tødsø Skole siden 1910.

ANNA FREDERIKKE PEDERSEN, Lærerinde, er ansat som Lærerinde ved Tødsø Forskole siden 1932.

Tødsø Erslev Kommunes Alderdomshjem er oprettet i 1917. Der er Plads til 12 Beboere.

Hjemmet ledes af en Bestyrerinde, som for Tiden er Frk. M. Christensen Møller.

MAREN CHRISTENSEN MØLLER, Bestyrerinde, er født den 28. Januar 1874. Ansat som Bestyrerinde ved Tødsø Erslev Alderdomshjem siden 1. Januar 1933.

Tødsø Brugsforening er oprettet i 1899. Foreningens Uddeler er Søren Nørgaard.

CHR. PEDERSEN, Uddeler, er født d. 2. April 1898 i Døstrup. Gift 1925 med Karla Sørensen. Ansat som Uddeler ved Erslev Brugsforening siden 1. November 1924.

A. Chr. Skyum,
Førstelærer.

M. Chr. Møller,
Bestyrerinde.

S. Nørgaard,
Uddeler.

Chr. Pedersen,
Uddeler.

Medlemmer af Tødsø Erslev Sogneraad er følgende: Gaardejer H. Gade, Formand, Gaardejer V. Krogh, Husmand H. Østergaard, Gaardejer Kr. Korsgaard, Husmand Enok Steffensen, Gaardejer Mads Hyldig, Husmand Theodor Larsen.

GALTRUP ØSTER-JØLBY KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Solbjerg, Bjergby, Flade, Alsted, Tødsø, Erslev, Dragstrup, Frøslev.

Galtrup Kirke, der er beliggende i Galtrup Sogn, bestaar foruden af Koret og

Skibet af Apsis, Taarn og et Vaabenhuis, der ligger mod Syd. Altertavlen er fra Nutiden, Prædikestolen er fra omkring Begyndelsen af det syttende Aarhundrede. Døbefonten er af Granit. Tillige findes et Par smukke Alterstager.

Øster-Jølby Kirke, der er beliggende i Øster-Jølby Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhuis, der ligger

mod Nord. Altertavlen er fra omkring Slutningen af det 19. Aarhundrede. Prædikestolen er fra 1620erne. Døbefonten er af Granit.

JOHAN BENNEDSEN, Sognepræst, er født den 15. Februar 1899 i Ribe. Gift 1926 med Mary Nielsen. Cand. theol. 1923, kaldet som Sognepræst for Galtrup og Øster Jølby Menigheder siden 1926.

Øster Jølby Skole.

Johan Bennedsen,
Sognepræst.

Frimenighedskirken (Ansgarkirken). Da den gudelige Bevægelse omkring Midten af forrige Aarhundrede gik over Landet, var Mors et af de Steder, hvor den gav sig kraftigst Udslag. Det gav sig især stærkt til Kende fra Halvtredserne og frem i Tiden, da Bevægelsen gik over i rent grundtvigsk Retning. Det var især i Nørre Herred, at Bevægelsen havde sine bedste Folk. Tanken om at bygge en Kirke og danne en Valgmenighed blev ofte drøftet. Endelig blev Beslutningen taget, og i 1869 begyndte Opførelsen af Kirken. Det tog to Aar. Den 17. December 1871 blev den indviet og taget i Brug. Det var et meget voveligt Foretagende og et enestaaende Stykke Arbejde, her blev gjort. Kirkens Indre svarer til dens Ydre. Den bestaar af et Langhus med tresidet Korafslutning, Korsarme med krenelerede Gavle samt Taarn med Pyramidetag mod Vest. Døbefonten er af Granit. Prædikestolen er blaamalet. Altertavlen er en Seværdighed og har sin Historie: „Peder Larsen Skræppenborg havde ofte været paa Mors og talt i den Kreds, der byggede Ansgarkirken. Da han første Gang kom i Kirken, efter at den var taget i Brug, var der ingen Altertavle, men et stort, sort Kors, som nu staaer over Indgangsdøren indvendig i Kirken. Peder Larsen syntes, det saa saa fattigt ud med dette Kors og sagde til Morsingboerne, at han muligt vilde sørge for en Altertavle. Han rejste til den kendte Maler, Kresten Dalsgaard, Sorø, og bestilte hos ham en Altertavle“. — Der siges, at han gav 2000 Kr. Kunstkere er alle enige om, at det er et fint Kunstværk. Det forestiller Ansgar, der døber et Barn.

SVEND KRØIGAARD, Frimenighedspræst, er født den 15. Januar 1896 i Oversig som Son af Lærer P. S. Krøigaard og Hustru Karen, født Egebjerg. Gift 1922 med Julia Augusta Valeur Ingerslev. Cand. theol. 1920, Sognepræst i Tæbring paa Mors fra 1923—26, kaldet som Frimenighedspræst for Øster-Jølby Frimenighed siden 1. Oktober 1926.

Hovedgaarden Ullerup, der er beliggende i Galtrup Sogn, nævnes i 1338, og blev da af Hertug Valdemar pantsat til Katemann Friis. Derefter tilhørte den Familien Mus m. fl. Den nuværende Hovedbygning bestaar af 3 Fløje i 1 Etage.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Mejeri, Brugsforeninger, Sparekasse, Elektricitetsværk m. m.

Søjlegaarden paa Galtrup Højskole.

Galtrup Højskole har utvivlsomt sine første aandelige Forudsætninger i den kristelige Vækkelse, der i 1830 og 40erne fandt Sted i disse Egne.

Højskolen er oprettet af Anders Kr. Poulsen-Dahl, der i 1863 var kommet til Galtrup, og der købte en lille Gaard med ca. 1½ Td. Hartkorn, for 4,500 Rdlr. Bygningerne var gamle og bestod af to sammenbyggede Længer, et Stuehus mod Nord i Retningen Øst-Vest, og en Lade ibygget Stuehusets Vestende mod Syd. I denne Ejendom flyttede Poulsen ind med sin Friskole.

Imidlertid kom Krigen og bragte Uro og Bekymring. Men da Krigen var endt, blev man enige om, at Højskolen skulde aabnes den 1. November 1864. Det var under saare beskedne ydre Forhold, Galtrup Højskole eller — som den den Gang kaldtes „Bondehøjskolen i Galtrup“ kom til at begynde. Den halve Snes Elever, der efter Julen øgedes med tre—fire, var i Virkeligheden alle dem, der var Plads til, men i 1865 tog man fat paa Opførelsen af en mere tidssvarende Bygning. I Løbet af Sommeren rejstes saa den efter Tidens og Stedets Forhold sikkert ret anselige Skolebygning, som nu udgør den mellemste og ældste Del af Galtrup Højskoles Hovedfløj, med Skolestue, hvor der nu er Læsestue, og med en Indgangsdør ved Sydenden af den nuværende Spisestue. Her var — mente man — rigtig god Plads til Forstanderen med eventuel Familie, en Lærer, Skolestuer m. m. for 30 Voksne og 30 Børn og Soverum til alle Eleverne.

Galtrup Højskole.

Det første Par Aar havde Poulsen-Dahl, saavidt vides, ingen Pigeskole om Sommeren. Men den 2. Marts 1868 averterede han Pigeskole fra 15. April til 15. Juli. I Vinteren 1868 69 havde Skolen 57 Karle, vistnok det højeste Elevantal, den nogensinde har haft, naar der ses bort fra den senere Fortsættelsesskole. I 1879 blev der oprettet en Fortsættelsesskole, hvortil der blev opført en særskilt Bygning ved Sydvesthjørnet af det gamle

Skolehus. I Sommeren 1885 solgte Forstander Poulsen-Dahl Højskolen til Georg Himmelstrup, der i 1901 solgte den til daværende Forstander paa „Thylands Højskole“, P. Hansen, der i Aaret 1908 afstod den til Paulus Toft Kiilerich. Den nye Ejer blev J. Lykke, der købte Skolen i 1911 og drev den til 1923, da den overtoges af nuværende Forstander, Agnus Sørensen, der siden har drevet Skolen i det gamle Spor i enhver Henseende. Der er i de senere Aar bygget en Del til Skolen. Foruden Højskoleundervisning om Vinteren for Karle, er der om Sommeren Undervisning for unge Piger. Desuden er tilknyttet en Efterskole for Drengene om Vinteren og for Piger om Sommeren.

AGNUS SØRENSEN, Forstander, er født den 24. Juli 1881 i Vorret, Them Sogn, som Søn af Gaardejer Søren Christensen og Hustru Karen Marie, født Jensen. Gift 1915 med Dorthe Pedersen. Efter Ophold paa Askov og Aarskursus paa Statens Lærerhøjskole samt et Studieophold i Oxford, Lærer paa Ry Højskole 1907 og siden bl. a. ved Nr. Ørlev og Ollerup Højskoler indtil i 1923, da Forstander A. Sørensen købte Galtrup Folkehøjskole.

A. Sørensen.
Forstander.

Skolevæsenet i Galtrup Øster-Jølby Kommune bestaar foruden af førnævnte Galtrup Højskole af følgende Skoler: Galtrup Skole, Tøving Skole og Friskole, Øster-Jølby Skole og Øster-Jølby Friskole.

J. Stensgaard,
Lærer.

A. S. Pedersen,
Lærerinde.

K. Larsen,
Lærer.

K. Baarstrøm,
Lærerinde.

JENS STENSGAARD, Lærer, er født den 28. Marts 1876 i Hundborg Sogn, Thisted Amt. Uddannet som Tømrer. Ansat som Lærer ved Galtrup Højskole siden 1910.

VIGGO JENSEN, Lærer, er født d. 25. Februar 1898 i Kjæstrup. Dimitteret 1923 fra Gedved Seminarium. Ansat som Enelærer ved Galtrup Skole siden 1928.

S. P. KRISTIANSEN, Lærer, er f. d. 9. Juli 1897 i Verst. Dimitteret 1920 fra Jelling Seminarium. Ansat som Enelærer ved Tøving Skole siden 1. Juni 1929.

Øster-Jølby Brugsforening.

ANNA SØRINE PEDERSEN, Lærerinde, er født den 24. Juni 1903 i Houen som Datter af Urmager S. W. Pedersen og Hustru Anna, født Jacobsen. Dimitteret 1932 fra Elbæk Lærerskole. Ansat som Lærerinde ved Tøving Friskole siden November 1931.

KNUD LARSEN, Lærer, er født den 10. November 1897 i Thorup, Skallerup Sogn, som Søn af Husmand Lars Knudsen og Hustru. Gift 1920 med Johanne Søndergaard. Dimitteret 1919 fra Gedved Seminarium. Ansat som Enelærer ved Øster-Jølby Skole siden 1. Maj 1921.

KATRINE BAARSTRØM, Lærerinde, er født den 29. December 1887 i Øster-Jølby som Datter af Landmand Christ. Jensen Baarstrøm og Hustru. Ansattes 1915 som Hjælperlærerinde ved Øster-Jølby Friskole og har siden 1922 været Enelærerinde.

Øster-Jølby Brugsforening er oprettet 1. November 1872. Formand er Gaardejer **Jens Baarstrøm**. Foreningens Uddeler er **Jens Sønderby**.

JENS SØNDERBY, Uddeler, er født den 4. August 1875 i Fjaltring. Gift 1904 med Maren Nielsen Nygaard. Uddannet som Tømrer med Ophold paa Vallekilde Højskole og Teknisk Skole, København. Lærer ved Galtrup Højskole 1903. Ansat som Uddeler ved Øster-Jølby Brugsforening siden 1. Aug. 1910.

SVEND BECKMANN, Uddeler, er født d. 13. Februar 1901 i Ringsted som Søn af Skomagermester Beckmann og Hustru. Gift 1932 med Johanne Hansen. Ansat som Uddeler ved Tøving Brugsforening siden 1927.

JENS N. A. LUND, Læge, er født d. 10. Februar 1869 i Torup, Ulstrup Sogn, som Søn af Snedkermester N. Chr. Lund og Hustru Ingeborg, født Nielsen. Gift 1897 med Charlotte Claudiane Prætorius, Cand. med. 1895, Praksis paa Mors siden 1896, Medlem af Lægeforeningens Bestyrelse gennem 25 Aar. Forfatter til Artiklen om Lyd- og Formlære i „Morsingmaalet“.

J. Sønderby,
Uddeler.

S. Beckmann,
Uddeler.

Johs. Kjeldbjerg,
Dyrlæge.

M. Kr. Selmer,
Distriktsjordemoder.

JOHS. KJELDBJERG, Dyr læge, er født den 21. Marts 1890 i Kjeldbjerggaard, Gullerup, som Son af Gaardejer Poul Jacobsen og Hustru, født Ringgaard. Dyr lægeeksamen 1914, Praktiserende Dyr læge i Øster-Jølby siden 1914, Forfatter til forskellige veterinære Afhandlinger og til Lærebogen „Fødsels-hjælp hos Svin“ (1924). Medlem af Sogneraadet siden 1925, Formand for Morsøkretdsens radikale Venstre, Formand for Thisted Amts Dyr lægeforening siden 1924.

MARIE KRISTINE SELMER, født Mehl, Distriktsjordemoder, er født d. 19. December 1884 i Todse Sogn. Embedseksamen 1916, Distriktsjordemoder i Erslev fra 1916—31, ansat som Distriktsjordemoder i Solbjerg-Sundby Kommune med Bopæl i Mellem-Jølby siden 1. Maj 1931.

Medlemmer af Galtrup Øster-Jølby Sogneraad er følgende: Gaardejer A. Blaabjerg, Formand, Boelsmand M. Balle, Peder Bukhave, Mejeribestyrer K. Rasmussen, Kristian Søndergaard, Gaardejer A. Søndergaard, Dyr læge J. Kjeldbjerg.

DRAGSTRUP SKALLERUP KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Solbjerg, Øster-Jølby, Frøslev, Outrup, Sundby.

Dragstrup Kirke, der er beliggende i Dragstrup Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen er ganske almindelig. Prædikestolen er fra Begyndelsen af det 17. Aarhundrede. Døbefonten, der er af Granit, bærer en Del Ornamenten. Tillige findes en Del smukke Kalkmalerier. Kirken er igennem Tiderne gennemgaaet en Del Ombygninger og Restaureringer.

Skallerup Kirke, der er beliggende i Skallerup Sogn, er en lille Kirke, der foruden Koret og Skibet bestaar af et lille Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen og Prædikestolen er fra omkring Slutningen af det 19. Aarhundrede. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforening, Sparekasse, Mølle m. m.

Skolevæsenet i Dragstrup Skallerup Kom-mune bestaar af følgende Skoler: Dragstrup med 2 Friskoler, Vester-Jølby Skole, Skallerup Friskole, der er oprettet 1868, Torup Skole, der er opført i 1862.

K. Refstrup,
Lærerinde.

KRISTA REFSTRUP, Lærerinde, er født den 30. August 1898 i Dybe Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret fra Elbæk Højskole. Ansat som Lærerinde ved Skallerup Fri-skole siden 1923.

M. C. Petersen,
Lærer.

M. C. PETERSEN, Lærer, er født den 1. September 1888 i Kårby Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1909 fra Nørre-Nissum Seminarium, Andenlærer ved Tæbring-Rakkeby Skole fra 1909—11, ansat som Enelærer ved Torup Skole siden 1911.

Medlemmer af Dragstrup Skallerup Sogneraad er følgende: Gaardejer O. K. Bro, Formand, Gaardejer Søren Søndergaard, Gaardejer Anders Kærgaard, Poul Blaabjerg, Fabrikant Frederik Knudsen, Gaardejer Lars Bak Jensen, Husmand Ingvart Hovmøller.

Sundby Skole.

SOLBJERG SUND-
BY KOMMUNES
tilstødende Sogne er
følgende: Skallerup,
Dragstrup, Øster-Jøl-
by, Galtrup, Bjergby.

Solbjerg Kirke,
der er beliggende i
Bjergby Sogn, bestaar
foruden af Koret og
Skibet af Taarn og
et Vaabehus, der
ligger mod Nord. Al-
tærtavlen er fra om-
kring Begyndelsen af
det 17. Aarhundrede.
Den smukke Prædike-

stol bærer Malerier. Døbefonten er af Granit. — Sundby Kirke, der er beliggende i Sundby Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Vaabehus, der ligger mod Syd. Tidligere havde Kirken et ret stort Taarn, men dette er nu nedrevet. Altærtavlen er fra Nutiden. Prædikestolen er fra omkring 1499. Døbefonten, der er af Granit, bærer en Del Ornamenter.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Mejeri, Brugsforeninger, Sparekasse, en Del Fabrikker m. m.

Skolevæsenet i Solbjerg Sundby Kommune bestaar af følgende Skoler: Solbjerg Skole med Forskole, Solbjerg Friskole, Sundby Skole med Friskole, Fortoft Friskole.

M. Kristensen,
Lærerinde.

Chr. Meilgaard,
Lærer.

Kr. J. Vestergaard,
Lærer.

I. C. JACOBSEN, Førstelærer, er født den 13. Maj 1883 i Thise. Ansat som Førstelærer ved Solbjerg Skole siden 1911.

MARGRETE KRISTENSEN, Lærerinde, er født den 8. December 1880 i Redsted. Ansat som Lærerinde ved Solbjerg Forskole siden 1905.

CHR. MEILGAARD, Lærer, er født den 27. November 1892. Gift 1931 med Agnete Larsen. Dimitteret 1914 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Lærer ved Sundby Skole siden 1. Oktober 1923, Formand for Menighedsraadet, Formand for Sygekassen, Formand for Morsø Ungdomsforeninger, Formand for Morsø Husflidsforening, Formand for Forsamlingshuset. Kommunal Revisor.

A. Buchhave Pedersen,
Uddeler.

Solbjerg Brugsforening er oprettet 1904. Formand er Gaardejer Chr. Svenningsen Nørsgaard. Foreningens Uddeler er A. Buchhave Pedersen.

ANDERS BUCHHAVE PEDERSEN, Uddeler, er født den 24. Maj 1894 i Tødsø. — Gift med Anna Sørensen. — Uddannet ved forskellige Brugsforeninger, Uddeler ved Thorup Brugsforening fra 1920—23, ansat som Uddeler ved Solbjerg Brugsforening siden 1. Maj 1923.

H. P. Hansen,
Uddeler.

Sundby Brugsforening er oprettet 1894. Formand er Gaardejer A. C. Andersen, der har været Formand siden 1907. Foreningens Uddeler er H. P. Hansen.

HANS PETER HANSEN, Uddeler, er født den 10. April 1897 i Vipperød. Gift 1929 med Thora Christensen. Uddeler ved Thorup Brugsforening fra 1926—32, ansat som Uddeler ved Sundby Brugsforening siden 1. Juli 1932.

Solbjerg Sundby Sygekasse. Solbjerg Sundby Kommunes Sygekasse er stiftet den 13. December 1895 i Sundby. Sygekassen blev statsanerkendt den 1. Februar 1896. I 1898 havde Kassen 106 Medlemmer, og i 1928 havde den 735. Den første Formand var Skomager P. Christensen. Nuværende er Lærer Chr. Meilgaard.

Medlemmer af Solbjerg Sundby Sogneraad er følgende: Gaardejer N. Nielsen, Formand, Husmand K. Madsen, Lærer J. Chr. Jakobsen, Gaardejer J. Østergaard, Gaardejer Jens Kr. Hougaard, Gaardejer Niels Kibsgaard, Fiskehandler Valdemar Pedersen.

FLADE SØNDER-DRAABY KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Bjergby, Galtrup, Alsted, Sejerslev, Jørsby.

Flade Kirke, der er beliggende i Flade Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Den smukke Altertavle bærer et Maleri. Prædikestolen er fra omkring 1612. Døbefonten er af Granit.

Sønder-Draaby Kirke, der er beliggende i Sønder-Draaby, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen bærer en Del Malerier. Prædikestolen er opsat i Slutningen af det 16. Aarhundrede af Fru Maren Lykke til Skaregaard. Døbefonten er af Marmor fra Gulland.

Chr. Søndergaard,
Førstelærer.

K. Kold Thomsen,
Førstelærer.

H. Dalgaard-Knudsen,
Lærerinde.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Mejeri, Kro, Brugsforening, Sparekasse, Savværker m. m.

Skolevæsenet i Flade Sønder—Draaby Kommuner bestaar af følgende Skoler: Flade Skole, der er opført i 1900 og Flade Forskole, Sønd.-Draaby Hovedskole, der er opført 1860 og udvidet med en Forskole 1905.

Flade Brugsforening.

CHR. SØNDERGAARD, Førstelærer, er født den 30. Januar 1893 i Kollerup Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1915 fra Hjørring Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Flade Skole siden 1. April 1916.

KR. KOLD THOMSEN, Førstelærer, er født den 31. December 1876 i Tødsø Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1905 fra Gedved Seminarium. Andenlærer ved Outrup Skole fra 1905—08, ansat som Førstelærer ved Sønder-Draaby Skole siden 1908.

HELGA DALGAARD-KNUDSEN, Lærerinde, er født den 22. Nov. i Dragstrup-Skallerup Kommune. Dimitteret 1925 fra Vordingborg Seminarium. Ansat som Lærerinde ved Sønder-Draaby Forskole siden 1927.

Sønder-Draaby Sygekasse. I 1897 blev der efter Opfordring af Urmager M. K. Mikkelsen, Sønder-Draaby, holdt nogle Møder om Oprettelsen af en Sygekasse for Flade og Sønder-Draaby Kommune. 3 Mand fra Flade og 2 fra Sønder-Draaby gik omkring for at tegne Medlemmer; hvorfor der saa den 1. Nov. 1897 blev oprettet en Sygekasse for Sønder-Draaby Sogn; thi der var kun ringe Tilslutning i Flade Sogn. Sygekassen blev statsanerkendt den 1. Marts 1898. I 1928 var Medlemsantallet ca. 205.

Ejler Nielsen,
Læge.

M. Chr. Arentzen,
Uddeler.

A. Kr. Lundsby,
Distriktsjordemoder.

EHLER GUDMUND NIELSEN, Læge, er født den 5. Februar 1901 paa Frederiksberg som Søn af Arkivar Holgaard Nielsen og Hustru, Formand for Dansk Kvindesamfund, Dagmar Nielsen. Gift 1927 med Ellen Loft. Student 1919, cand. med. 1926, Embedseksamen (Kredslæge) 1930, praktiserende Læge i Sønder Draaby siden Sept. 1930.

JEPPE POULSEN, Dyrlæge, er født den 17. Maj 1892 i Junget som Søn af Gaardejer Christopher Poulsen og Hustru. Gift 1920 med Anna Dam. Præliminæreksamen 1914, Dyrlægeeksamen 1919, praktiserende Dyrlæge i Sønder-Draaby siden 1919.

ANNA KIRSTINE LUNDSBY, Distriktsjordemoder, er født den 21. Jan. 1898 i Tøving, Thisted Amt, som Datter af Peder Østergaard og Hustru. Gift 1920 med Gartner Karl Lundsby. Embedseksamen 1926,

praktiserende Jordemoder i Fredsø fra 1927—28, og i Fjerritslev fra 1928—29, og paa Taasinge fra 1929—32, ansat som Distriktsjordemoder i Flade Sønder-Draaby Kommune siden 1932.

MIKKEL CHR. ARENTZEN, Uddeler, er født den 12. Februar 1897 i Erslev. Gift 1921 med Anna Mouritsen. Ansat som Uddeler ved Flade Brugsforening siden 1. November 1922.

Medlemmer af Flade Sønder-Draaby Sogneraad er følgende: Førstelærer K. K. Thomsen, Formand, Gaardejer N. P. Larsen, Vognmand P. Christiansen, Fisker K. Egholm, Gaardejer Jens Overgaard, Boelsmand Aage Haaning, Boelsmand Niels Josefsen.

SEJERSLEV EJERSLEV JØRSBY
KOMMUNES tilstødende Sogne er
Sønder-Draaby og Flade.

Sejerslev Kirke, der er beliggende i Sejerslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af Apsis og et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Taarnet har fordum været ikke saa lidt højere end det er nu. Kirken har gennemgaaet en Del gennemgribende Restaureringer i Tidens Løb. Altertavlen, der har Fløje, bærer en Del smukke Malerier. Prædikestolen er fra omkring 1625erne. Døbefonten, der er af Granit, bærer nogle Ornamentter.

Ejerslev Kirke, der er beliggende i Ejerslev Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et Vaabenhus, der ligger mod Nord. Altertavlen og Prædikestolen er ganske almindelige. Døbefonten er af Granit.

Jørsby Kirke, der er beliggende i Jørsby Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet af et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen, der er et Maleri, forestiller Jesus og Barnet. Prædikestolen er ganske almindelig. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Skarrehage Molerværk, Sparekasse, Fattiggaard, Kro m. m.

Skolevæsenet i Sejerslev Ejerslev Jørsby Kommune bestaar af følgende Skoler: Sejerslev Skole, der er opført 1854, Nørre-Draaby Skole, Hesselbjerg Skole, Ejerslev Skole, Jørsby Skole.

Sejerslev Brugsforening er oprettet 1900. Formand er Gaardejer A. J. Mortensen. Medlemsantallet er ca. 270. Foreningens Uddeler er C. C. Pedersen.

CARL C. PEDERSEN, Uddeler, er født den 3. December 1901 i Solbjerg Sogn, Thisted Amt. Ansat som Uddeler ved Sejerslev Brugsforening siden 1. Juli 1927.

Ejerslev Brugsforening er oprettet den 26. Oktober 1904. Formand er Landmand M. Lund. Medlemsantallet er ca. 70. Foreningens Uddeler er P. Jensen.

POUL JENSEN, Uddeler, er født den 24. Februar 1882. Ansat som Uddeler ved Ejerslev Brugsforening siden 1904.

Sejerslev Kirke.

P. Jensen,
Uddeler.

Sejerslev-Ejerslev-Jørsby Sygekasse er oprettet den 15. Februar 1894 og stats-
anerkendt den 1. April 1894. Straks efter at Sygekassen var stiftet, søgte man at faa
en Læge til at nedsætte sig i Sønder-Draaby, da der jo var langt til Nykøbing. Dette
lykkedes imidlertid ikke straks, og man sluttede saa en Slags Overenskomst med en
Læge Buchvald i Nykøbing, men han vilde ikke nøjes med et mindre Honorar end
400 Kr. aarlig. Der blev senere Uenighed mellem Sygekassen og Lægen; thi Læge-
udgifterne blev snart alt for store i Forhold til andre Kassers Udgift paa denne Post.
I 1895 blev der saa sluttet Overenskomst med de øvrige Læger i Nykøbing, og der
synes at have bestaaet et godt Forhold mellem Lægerne i Nykøbing og Sygekassen.
Januar 1897 kommer der saa en Læge til Sønder-Draaby. Medlemsantallet var i
1928 ca. 870.

Medlemmer af Sejerslev Ejerslev Jørsby Sogneraad er følgende: Gaardejer M.
Roesen, Formand, Gaardejer A. Josefsen, Inspektør K. Pedersen, Gaardejer Jens Mik-
kelsen, Gaardejer Lars Søndergaard, Arbejdsmand Fr. B. Frandsen, Sv. S. Svenningsen,
Ingeniør H. Spangsberg, Gaardejer Th. Andersen.

ALSTED BJERGBY KOMMUNES tilstødende Sogne er følgende: Sønder-Draaby,
Flade, Galtrup, Tødsø, Alsted, Solbjerg.

Alsted Kirke, der er beliggende i Alsted Sogn, bestaar foruden af Koret og Skibet
af et Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen er fra Nutiden. Prædikestolen er
fra omkring 1615. Døbefonten er af Granit.

Bjergby Kirke, der er beliggende i Bjergby Sogn, bestaar foruden af Koret og
Skibet af Apsis og et lille Vaabenhus, der ligger mod Syd. Altertavlen og Prædike-
stolen er ganske interessante. Døbefonten er af Granit.

Endvidere findes i Kommunen følgende: Præstegaard, Brugsforeninger, Spare-
kasse, Savværk m. m.

Skolevæsenet i Alsted Bjergby Kommune bestaar af følgende Skoler: Alsted
Skole, Gullerup Friskole, Bjergby Friskole, Bjergby Skole.

Gullerup Brugsforening er oprettet den 1. April 1894. Formand er Jens Lynggaard.
Medlemsantallet er ca. 65. Omsætningen var i 1932 55,000 Kr. Foreningens Uddeler
er A. Thomsen.

AXEL THOMSEN, Uddeler, er født den 20. Januar 1906. Ansat som Udde-
ler ved Gullerup Brugsforening siden 1. Oktober 1928.

Bjergby Brugsforening er oprettet i 1919. Formand er Gaard-
ejer S. Larsen. Medlemsantallet er ca. 90. Foreningens Uddeler
er M. Isager.

M. ISAGER, Uddeler, er født den 1. April 1887 i V.-Assels Sogn, Thisted
Amt. Ansat som Uddeler ved Bjergby Brugsforening siden 1932.

Medlemmer af Alsted Bjergby Sogneraad er følgende: Gaard-
ejer P. Sandal, Boelsmand J. Møller, Gaardejer P. Knudsen Øster-
gaard, Husmand P. Vester, Niels Bovbjerg, Gaardejer A. Arentzen,
Gaardejer J. Nielsen Have.

M. Isager,
Uddeler.

REGISTER

Under Thisted Købstad findes følgende Afsnit:

	Side		Side
Thisted Bys Historie	5	Thisted Postkontor	92
Thisted Kirke	29	De Danske Statsbaner i Thisted	95
Thisted Bys Kirkegaarde	34	Thisted-Fjerritslev Jernbane	97
Thisted Amtsvejinspektorat	35	Faleks Redningskorps	98
Thisted Amtstue	35	Jydsk Telefon Aktieselskab	99
Centralbiblioteket for Thisted By og Amt	36	Thisted offentlige Slagtehus	100
Museet for Thy og Vester Han Herred i Thisted	42	Sparekassen for Thisted Amt	101
Thisted Bys Styrelse	46	Aktieselskabet Handels- og Landbrugsbanken	103
Thisted Bys Administration	49	Aktieselskabet Thisted Bank	104
Raad-, Ting- og Arresthuset	50	Thisted Amtsavis	105
Thisted Politivæsen	52	Thisted Bryghus og Mineralvandsfabrik, Akts.	106
Thisted kommunale Skolevæsen	54	Svane-Apoteket	107
Thisted Havn	64	Frelsens Hær	108
D.F.D.S. i Thisted	70	Thisted Haandværkerforening	111
Teknisk Skole	71	Thisted Handelsstandsforening	114
Thisted Handelsskole	74	Thisted Arbejderforening	115
Arbejdernes Aftenskole i Thisted	75	Fællesraadet for Velgørenhed i Thisted	116
Thisted Amts- og Bysygehus	76	Sønderjysk Forening i Thisted	117
Thisted Købstads Sygekasse	79	Turist- og Forskønnelsesforeningen for Thisted og Omegn	117
Thisted Elektricitetsværk	80	Viborg-Thisted Amters Lægekredsforening	120
Nordthy Strømforsyning	81	Thisted Amts Skytteforening	122
Thisted Gasværk	82	Indre Missions Samfund i Thisted	125
Thisted Vandværk	84	K.F.U.K. i Thisted	127
Johnsens Rekreativshjem	85	K.F.U.M. i Thisted	130
Thisted Optagelseshjem	87	Thisted Idrætsklub	131
Dr. Louises Børneasyl	87	Thisted Roklub	134
Thisted Brandvæsen	88	Private Personer	136
Thisted Toldetat	89		

Under Nykøbing M. Købstad findes følgende Afsnit:

	Side		Side
Nykøbing Bys Historie	139	Nykøbing Mors private Realskole	201
Moler	162	Teknisk Skole	204
Nykøbing Havn	164	Nykøbing M.s Handelsskole	206
Nykøbing Kirke	170	Arbejdernes Aftenskole i Nykøbing	207
Nykøbing Kirkegaard	174	Nykøbing Mors Folkebibliotek	207
Dueholm Kloster	174	Thisted Amts- og Nykøbing Købstads Sygehus	213
Morslands historiske Museum	180	Arbejderforeningens Sygekasse i Nykøbing M.	216
Nykøbing Hospital	181	Haandværkssvendenes Sygekasse i Nykøbing M.	218
Klingenbergs Hospital	183	Nykøbing Mors Gas- og Vandværk	220
Nykøbing Bys Raadhús	184	Interessentskabet Morsø Elektricitetsværk	221
Skønt Nykøbing	188	Nykøbing M. kommunale Elektricitetsværk	223
Rets- og Politietaten	189	Andelselskabet Morsø Elektricitetsforsyning	224
Nykøbing Mors Kommuneskole	192	Nykøbing Børneasyl	225

	Side		Side
Nykøbing Postetat	225	Nykøbing M. Handelsstandsforening	246
Nykøbing Jernbanestation	227	Forskønnelsesforeningen i Nykøbing M.	248
Nykøbing Toldetat	228	K.F.U.K.	250
Spare- og Laanekassen for Nykøbing M. og Omegn	230	K.F.U.M.	251
Nykøbing og Omegns Sparekasse-Forening	233	Kirkelig Forening for den Indre Mission	252
Aktieselskabet N. A. Christensen & Co.s Jernstøberi	236	Frelsens Hær i Nykøbing	253
Østersfiskeriet	236	Marineforeningen for Nykøbing M. og Omegn	254
Aktieselskabet Skarrehave Molerværk	239	Morsø Garderforening	255
Plantningsselskabet „Legind Bjerger“, Akts.	240	Nykøbing Hotel- og Restauratørforening	255
Haandværker- og Industriforeningen i Nykøbing M.	243	Arbejdernes Fællesorganisation	256
		Arbejdernes gamle Forsamlingsbygning	257
		Nykøbing Mors Idrætsforening	258
		Private Personer	260

SOGNEFORTEGNELSE:

	Side		Side
Agger	333	Kaastrup	291
Alsted	397	Kallerup	304
Arup	270	Karby	377
Bedsted	325	Kettrup	268
Bjergby	397	Klim	266
Blistrup	380	Lild	263
Boddum	354	Lodbjerg	330
Dragstrup	392	Lyngs	363
Ejerslev	396	Lødderup	374
Elsø	374	Lørslev	382
Erslev	386	Møllerup	374
Fjerritslev	273	Nors	290
Flade	394	Nørhaa	309
Froslev	374	Odby	358
Galtrup	387	Ovtrup	376
Gettrup	357	Rakkeby	376
Grurup	325	Redsted	377
Gøttrup	268	Ræer	286
Hansted	286	Sejerslev	396
Harring	315	Sennels	293
Hassing	323	Sjørring	297
Helligsø	357	Skallerup	392
Heltborg	353	Skinnerup	304
Hillerslev	291	Skjoldborg	304
Hjardemaal	288	Skyum	317
Hjortdal	269	Snedsted	311
Hundborg	306	Solbjerg	393
Hunstrup	294	Stagstrup	315
Hurup	344	Sundby	393
Hvidbjerg	363	Søndbjerg	358
Hvidbjerg vesten Aa	330	Sønderhaa	314
Hvidbjerg (Mors)	377	Sønder Draaby	394
Hørdum	317	Thisted Landsogn	302
Hørsted	314	Tilsted	302
Janderup	306	Torsted	297
Jegindø	362	Tved	290
Jorsby	396	Tæbring	376

	Side		Side
Tødsø	386	Visby	324
Tømmerby	263	Vust	270
Vang	302	Ydby	354
Vejerslev	380	Ørding	382
Vestløs	270	Ørum	330
Vester Assels	384	Øster Assels	384
Vester Thorup	266	Østerild	395
Vester Vandet	282	Øster Jølby	387
Vestervig	333	Østløs	270
Vigsø	286	Øster Vandet	282
Villerslev	323		

RETTELSER:

Side 228, Linie 2 for oven staar: kom til Søs 1899, skal være 1889.

Side 267: Billedet af Lærer Chr. N. Kirch er fejlagtigt.

EFTERSKRIFT

Ved Afslutningen af dette Værk over Thisted Amt føler vi det naturligt at hid-sætte et Par Ord.

Det er en Selvfølge, at et Arbejde af denne Art ikke kan blive til uden manges Velvilje og Medhjælp, og paa den anden Side er det sikkert, at alle ikke nærer lige stor Interesse for et saadant Værk. Derfor har man undertiden — eller ofte — maattet gaa forgæves og har kun med Vanskelighed eller slet ikke modtaget Oplysninger, som man ønskede. Saa meget desto større Grund er der til at bringe dem en Tak, der ved fyldige Meddelelser har lettet vort Arbejde, og blandt disse vil vi (i alfabetisk Orden) nævne: Raadhuspedel Andersen, Nykøbing, Sparekassedirektør F. Bang, R. af D., DM., Nykøbing, Skoleinspektør Bjerlev, Nykøbing, Politimester Borberg, Nykøbing, Direktør F. Bredahl, Thisted, Politimester Brix, Thisted, Forretningsfører Chr. Christensen, Thisted, Driftsbestyrer Erichsen, Thisted, Overlæge G. Espersen, Thisted, Fotograf L. Gram, Thisted, Ingeniør A. Gram, Nykøbing, Bibliotekar N. Grønkjær, Thisted, Vice-skoleinspektør P. Hald, R. af D., Thisted, Toldforvalter Jans, Thisted, Toldforvalter O. Johansen, Nykøbing, Realskolebestyrer P. Kjeldgaard, Nykøbing, Snedkermester Knakkegaard, Thisted, Skoleinspektør A. Larsen, R. af D., Thisted, Postbud F. C. Leicht, Nykøbing, Handelsskoleforstander O. Mathiassen, Nykøbing, Driftsbestyrer J. O. Nielsen, Nykøbing, Apoteker Olufsen, Nykøbing, Driftsbestyrer Øberg-Petersen, Nykøbing, Overklitfoged A. Heidemann-Rasmussen, Vandet Plantage, Klitplantør C. Rune, Tvorup Plantage, Læge P. Schmitz, Thisted, Dampskibsekspeditor, Konsul P. Sund, Thisted, Forretningsfører M. Svendsen, Nykøbing, Amtsvejinspektør Biering-Sørensen, Thisted, Forretningsfører F. Wiinggaard, Nykøbing, Malermester H. P. Østerbye, Thisted, m. fl.

